

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΑΜΕΡΙΚΗ

γραμματα

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΑΜΕΡΙΚΗ

Μετάφραση
ΝΙΚΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

Φράντς Κάφκα, *Άμερική*
Τίτλος πρωτοτύπου:
Franz Kafka, *Amerika*, 1927

Μετάφραση: Νίκος Ματσούκας
Μακέτα εξωφύλλου: Στέλιος Κούτρινας
Εικόνα εξωφύλλου: George Grosz *New York*
Πρώτη έκδοση
Copyright για την ελληνική γλώσσα
Έκδόσεις «γράμματα»

«γράμματα»

Κεντρική διάθεση:

ΑΘΗΝΑ: Γραβιάς 7, Αθήνα 106 78, τηλ. 380.76.89
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ: ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, Νύκης 3, Θεσ/νίκη 546 24 τηλ. 226.190

γράμματα
1983

Ο θερμαστής

Μόλις τό δεκαεξάχρονο αγόρι, ο Κάρλ Ρόσμαν, πού οι φτωχοί γονεΐς του τό είχαν στείλει στην Άμερική γιατί τό πλάνεψε μιά υπηρέτρια κι είχε αποκτήσει μαζί του ένα παιδί, μπήκε στο λιμάνι τής Νέας Υόρκης μέ τό πλοίο πού διέσχισε άργά τά νερά, αντίκρισε τό άγαλμα τής θεάς Έλευθερίας, πού τό παρατηρούσε έδώ και πολλή ώρα από μακριά, λουσμένο στο φώς του ήλιου πού τώρα θαρρείς κι είχε γίνει πιο άστραφτερό. Τό χέρι της πού κρατούσε τό σπαθί νόμιζες πώς είχε τώρα δά άνυψωθεί και γύρω από τό πρόσωπό της έπνεε τό λεύτερο άεράκι.

«Τί ψηλό!» αναλογίστηκε, και δέν ήθελε ν' απομακρυνθεί από τή θέση του. Έτσι ένα πλήθος από άχθοφόρους τόν προσπέρασε και τόν έσπρωξε μέχρι τά κάγκελα του πλοίου.

Ένας νεαρός, πού τόν είχε γνωρίσει για λίγο στο ταξίδι, του φώναξε καθώς περνούσε δίπλα του: «Έ, λοιπόν, δέν έχετε καμιά διάθεση νά κατεβείτε;» «Έτοιμος είμαι» είπε ο Κάρλ, ρίχνοντας ένα χαμογελαστό βλέμμα, και μέ καμάρι κι επειδή ήταν ρωμαλέο αγόρι σήκωσε στον ώμο τή βαλίτσα του. Μά, καθώς παρατηρούσε τό γνωστό του, πού μαζί μέ τους άλλους άρχισε ν' απομακρύνεται κουνώντας λιγάκι τό μπαστούνι του, διαπίστωσε σαστισμένος πώς είχε ξεχάσει τήν όμπρέλα του κάτω στο πλοίο. Παρακάλεσε γρήγορα τό γνωστό του, πού δέν έδειξε και τόσο ευχαρίστηση για τό θάρρος αυτό τής φιλίας, νά τόν περιμένει μιά στιγμή κοντά στή βαλίτσα του, τριγύρισε τό βλέμμα του ακόμα μιά φορά στο μέρος εκείνο, για νά μπορέσει νά τό βρει πολύ εύκολα στο γυρισμό, κι απομακρύνθηκε βιαστικά. Κάτω, μέ μεγάλη του λύπη βρήκε ένα πέραςμα για πρώτη φορά κλειστό, πού θα τόν βοηθούσε νά κόψει δρόμο. Φαίνεται ότι θα είχε σχέση μέ τή γενική αποβίβαση των

ταξιδιωτών. Έτσι αναγκάστηκε να ψάχνει στα τυφλά, με κόπο περνώντας από διαδοχικές σκάλες, διαδρόμους που κάθε τόσο έστριβαν, κι από ένα άδειο δωμάτιο, μ' ένα εγκαταλειμμένο γραφείο, όπου χάθηκε δόλοτα, γιατί αυτό τό δρόμο καθώς ταξίδευε τόν προσπέρασε μιά δυό φορές καί μάλιστα μέ μεγάλη συντροφιά. Στην άπελπισία του καί καθώς δέ συναντούσε κανέναν στό δρόμο παρά μόνο συνέχεια άκουγε τίς πατημασιές από πόδια χιλιάδων ανθρώπων κι ένιωθε σάν πνοή τό τελευταίο ξεψύχημα τών σταματημένων μηχανών, χωρίς νά σκεφτεί άρχισε νά χτυπά τήν πρώτη πόρτα, όπου σκόνταψε πάνω της ύστερα από τήν περιπλάνηση.

«Άνοιχτά είναι» φώναξε κάποιος από μέσα κι ο Κάρλ άνοιξε τήν πόρτα ξαλαφρώνοντας μ' έναν άναστεναγμό. «Γιατί χτυπάτε τήν πόρτα σάν τρελός; ρώτησε ένας γιγαντόσωμος άντρας χωρίς νά κοιτάζει άκόμα τόν Κάρλ. Άπό έναν ψηλό φεγγίτη έπεφταν θαμπές άχτίδες από τό φώς πού είχε χάσει τή δύναμή του στό πάνω μέρος του πλοίου, μέσα στην άθλια καμπίνα, όπου βρισκονταν ένα κρεβάτι, ένα ντουλάπι, μιά καρέκλα κι ο άντρας, τό ένα δίπλα στό άλλο, στοιβαγμένα σάν άποθηκευμένα έμπορεύματα. «Χάθηκε» είπε ο Κάρλ, «δέν είχα άντιληφθεί στό ταξίδι πώς τό πλοίο είναι τόσο τρομαχτικά μεγάλο». «Βέβαια, έχετε δίκιο» είπε μέ κάποια περηφάνια ο άντρας χωρίς νά παύει ν' άσχολεΐται μέ τήν κλειδαριά μιάς θαλίτσας πού όλοένα τήν πίεζε μέ τά δυό του χέρια, γιά νά διαπιστώσει άν πιάνει γερά τό κλειδί. «Μά, γιατί δέν έρχεστε μέσα;» φώναξε ξανά ο άντρας, «έξω θά στέκεστε;» «Μήπως σάς ένοχλώ;» ρώτησε ο Κάρλ. «Μά, όχι, πώς θά μ' ένοχλούσατε; Είστε γερμανός;» Ο Κάρλ προσπαθούσε άκόμα νά βεβαιωθεί γιά κάτι, γιατί είχε άκούσει γιά τούς κινδύνους πού άπειλούν τούς νεοφερμένους στην Άμερική, ιδιαίτερα από τούς Ίρλανδούς. «Είστε, έ;» είπε ο άντρας. Ο Κάρλ δίσταζε άκόμα. Τότε ο άλλος άπροσδόκητα έπιασε τό χερούλι τής πόρτας καί καθώς τήν έκλεινε άπότομα έσπρωξε πρós τά μέσα τόν Κάρλ. «Δέ μπορώ νά τό ύποφέρω, όταν κάποιος μέ κοιτάζει από τό διάδρομο» είπε ο άντρας πού άρχισε πάλι ν' άπασχολεΐται μέ τή θαλίτσα του. «Καθένας πού περνάει από δω ρίχνει καί μιά ματιά μέσα. Ποίός μπορεΐ νά τό ύποφέρει;» «Μά ο διάδρομος είναι άδειος» είπε ο Κάρλ στενοχωρημένος πού στριμώχτηκε στην άκρη του κρεβατιού. «Ναί, τώ-

ρα» είπε ο άντρας. «Μά, πρόκειται γιά τώρα» συλλογίστηκε ο Κάρλ, «μ' αυτό τόν άνθρωπο είναι δύσκολο νά κουβεντιάσεις». «Ξαπλώστε στό κρεβάτι, έτσι θά είστε πιο άνετα» είπε ο άντρας. Ο Κάρλ σύρθηκε πιο μέσα καί γέλασε δυνατά σάν άπέτυχε ή πρώτη του προσπάθεια νά τιναχτεί πάνω στό κρεβάτι. Μόλις όμως βολεύτηκε στό κρεβάτι, φώναξε: «Θε μου! Ξέχασα τή θαλίτσα μου!» «Πού είναι;» «Πάνω στό κατάστρωμα. Ένας γνωστός μου τήν προσέχει. Άλήθεια, πώς τόν λένε;» Καί τράβηξε άπ' τήν κρυφή τσέπη του σακακιού, πού του τήν είχε ράψει στή φόδρα γιά τό ταξίδι ή μητέρα του, ένα επισκεπτήριο. «Μπουτερμπάουμ, Φράντς Μπουτερμπάουμ». «Τή χρειάζεστε πολύ τή θαλίτσα;» «Φυσικά». «Μά, γιατί τή δώσατε τότε σ' έναν ξένο νά τήν προσέχει;» «Ξέχασα κάτω τήν όμπρέλα μου κι έτρεξα τότε γιά νά τήν πάρω, δέν ήθελα όμως νά σέρνω καί τή θαλίτσα μου. Κι έτσι χάθηκε έδώ κάτω». «Είστε μόνος; Χωρίς καμιά παρέα;» «Ναί, μόνος». «Ίσως θά πρεπε νά κολλήσω σ' αυτό τόν άνθρωπο» σκέφτηκε σέ μιά στιγμή ο Κάρλ, «πού θά βρω σίγουρα ένα καλύτερο φίλο;» «Καί τώρα χάσατε επίσης καί τή θαλίτσα. Φυσικά γιά τήν όμπρέλα δέ γίνεται λόγος». Κι ο άντρας κάθισε στην καρέκλα, ενώ ή ύπόθεση του Κάρλ άρχισε νά του κεντριζει τό ενδιαφέρον. «Δέν πιστεύω όμως νά χάθηκε τόσο γρήγορα ή θαλίτσα μου». «Η πίστη μās δίνει εύτυχία» είπε ο άντρας κι έξυσε δυνατά τά μαύρα, κοντά καί πυκνά μαλλιά του, «στή ζωή του πλοίου από λιμάνι σέ λιμάνι αλλάζουν καί τά ήθη. Ήταν πολύ πιθανό στό Άμβούργο ο Μπουτερμπάουμ νά είχε φυλάξει τή θαλίτσα σου. Έδώ όμως μάλλον δέ θά βρείς ούτε ίχνος από τόν Μπουτερμπάουμ καί τή θαλίτσα». «Έγώ πάντως θά πάω νά κοιτάξω πάνω» είπε ο Κάρλ καί κοίταξε τριγύρω γιά νά δει πώς θά μπορούσε νά βγει έξω. «Κάτσε δώ» είπε ο άλλος καί τόν έσπρωξε μέ τό ένα χέρι πίσω στό κρεβάτι. «Μά γιατί;» ρώτησε ο Κάρλ θυμωμένος. «Γιατί δέν έχει νόημα» είπε ο άλλος, «σε λίγο θά φύγω κι εγώ. Έτσι θά πάμε παρέα. Ή είναι κλεμμένη ή θαλίτσα, όποτε δέ γίνεται τίποτα, ή τήν άφησε ο φίλος σου εκεί. Κι έτσι, όταν τό πλοίο θ' άδειάσει γιά καλά, θά τή βρούμε εύκολότερα. Τό ίδιο θά γίνει καί γιά τήν όμπρέλα σου». «Έξερετε πώς θά βγειτε από τό πλοίο;» ρώτησε ο Κάρλ δύσπιστος. Τώρα του φαινόταν πώς ή σωστή ιδέα ότι στό άδειο πλοίο θά 'βρισκε πιο εύκολα

τά πράγματά του, είχε κάτι τό ύποπτο. «Είμαι ὁ θερμαστής στό πλοῖο» εἶπε ὁ ἄλλος. «Εἶστε ὁ θερμαστής!» φώναξε ὁ Κάρλ γεμάτος χαρά, σά νά ξεπερνοῦσε τό γεγονός αὐτό κάθε του προσδοκία, κι ἀφοῦ στηρίχτηκε στόν ἀγκῶνα του, τόν κοίταξε πύ προσεχτικά. «Ἄκριβῶς ἀπέναντι στήν κάμαρά μου, ὅπου κοιμόμουνα μέ τό σλοβάκο, ἦταν ἕνας φεγγίτης ἀπ' ὅπου μπορούσε κανεῖς νά δεῖ μέσα στό μηχανοστάσιο». «Ναί. Ἐκεῖ μέσα δούλευα» εἶπε ὁ θερμαστής. «Πάντα εἶχα ἐνδιαφέρον γιά τεχνικά ζητήματα» εἶπε ὁ Κάρλ καί σταμάτησε συλλογισμένος σέ μιᾶ ὀρισμένη σκέψη, «σίγουρα θά γινόμου ἀργότερα μηχανικός, ἂν δέν ἦμου ἀναγκασμένος νά φύγω γιά τήν Ἄμερική». «Καί γιατί εἶστε ἀναγκασμένος νά φύγετε;» «Ἄ, τί νά πῶ» εἶπε ὁ Κάρλ καί μέ μιᾶ κίνηση τοῦ χεριοῦ του ἔκανε νά φύγει μακριά του ἡ ἱστορία αὐτή. Ὑστερα κοίταξε τό θερμαστή χαμογελάοντας, σά νά τοῦ ζητοῦσε συνῶμη γιά ὅ,τι δέ μπορούσε νά ὀμολογήσει. «Πάντα ὑπάρχει κάποιος λόγος» εἶπε ὁ θερμαστής χωρίς νά φαίνεται ἂν ἤθελε νά προκαλέσει ἢ νά ἐμποδίσαι τή διήγηση τῆς ἱστορίας. «Τώρα θά μπορούσα νά γίνω κι ἐγώ θερμαστής» εἶπε ὁ Κάρλ, «οἱ γονεῖς μου δέν ἐνδιαφέρονται πιά γιά τό τί θά γίνω». «Ἡ θέση μου θ' ἀδειάσει» εἶπε ὁ θερμαστής, κι ἔδειξε πῶς καταλαβαίνει τί λέει. Ἐπειτα ἔβαλε τά χέρια στίς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του καί σήκωσε τά πόδια του, πού ἦταν χωμένα μέσα σέ λερωμένα μαῦρα, ζαρωμένα καί σάν ἀπό πετσί καμωμένα παντελόνια, γιά νά τ' ἀπλώσει στό κρεβάτι. Ὁ Κάρλ ἀναγκάστηκε νά τραθηχτεῖ ἀκόμα πύ πολύ στόν τοῖχο. «Ἀφήνετε τό πλοῖο;» «Ναί, σήμερα τελειώνουμε». «Μά, γιατί; Δέ σᾶς ἀρέσει;» «Νά, ἢ κατάσταση φταίει, ἔπειτα κάνουμε κάτι εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι. Ἐχετε ὅμως καί δίκιο. Δέ μοῦ ἀρέσει ἢ δουλειά αὐτή. Νομίζω πῶς δέν τό λέτε στά σοβαρά νά γίνετε θερμαστής. Σκέφτεστε μόνο πῶς θά μπορούσε κανεῖς νά γίνει εὐκολα. Δέ σᾶς τό συμβουλεύω. Ἄφοῦ θέλατε νά σπουδάσετε στήν Εὐρώπη, γιατί δέν κάνετε καί δῶ τό ἴδιο; Τ' ἀμερικανικά πανεπιστήμια εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἀπό τά εὐρωπαϊκά». «Ἴσως» εἶπε ὁ Κάρλ «ὅμως ἐγώ δέν ἔχω καθόλου χρήματα γιά νά σπουδάσω. Βέβαια, διάβασα κάποτε πῶς κάποιος δούλευε τή μέρα σέ κατάστημα καί τή νύχτα σπούδαζε. Ἐγινε γιατρός, νομίζω καί δήμαρχος. Χρειάζεται ὅμως νά 'χει κανεῖς καί ἐπιμονή. Μά ἐγώ δέ νομίζω πῶς ἔχω. Ἐπειτα, δέν

ἦμου καί τόσο καλός μαθητής. Ἄφησα τό σχολεῖο χωρίς νά στενοχωρηθῶ καθόλου. Καί τά σχολεῖα ἐδῶ εἶναι ἴσως πύ ἀδυστηρά. Ἐγγλέζικα δέν ξέρω οὔτε λέξη. Κοντά σ' αὐτά, νομίζω πῶς ἐδῶ εἶναι προκατειλημμένοι γιά τούς ξένους». «Τ' ἀκούσατε κιάλας; Αὐτό εἶναι σπουδαῖο! Τότε εἶστε ὁ ἀνθρωπός μου. Κοιτάξτε, εἶμαστε σ' ἕνα γερμανικό πλοῖο, πού ἀνήκει στήν *Hamburg Amerika*. Γιατί δέν εἶμαστε ὅλοι γερμανοί; Γιατί ὁ ἀρχιμηχανικός νά 'ναι ρουμάνος; Τόν λένε Σούμπαλ. Εἶναι ἀπίστευτο. Λοιπόν, αὐτό τό βρομόσκυλο βασανίζει τούς γερμανούς πάνω σ' ἕνα γερμανικό πλοῖο! Μή νομίζετε—τοῦ κόπηκε ἡ ἀναπνοή κι ἔκανε ἀκατάσχετες χειρονομίες— πῶς παραπονιέμαι μόνο γιά νά παραπονιέμαι. Τό ξέρω πῶς εἶστε ἕνα πολύ φτωχό παιδί χωρίς καμιά ἐπιρροή. Ἡ κατάσταση ὅμως ἔγινε πολύ ἀφόρητη». Καί χτυποῦσε μέ τή γροθιά του τό τραπέζι ἀκατάπαυστα, χωρίς ν' ἀπομακρύναι τή ματιά του ἀπό τό χέρι του. «Καί ὅμως δούλεψα σέ τόσα πολλά πλοῖα—ὀνόμασε ἀπανωτά εἴκοσι πλοῖα σά νά 'τανε μιᾶ λέξη, ὁ Κάρλ ἔμεινε ἀποσβολωμένος— καί πῆρα διακρίσεις κι ἐπαίνους, ἦμου ἕνας ἐργάτης ὅπως τόν ἤθελαν οἱ καπετάνιοι μου. Ἐχω ὑπηρετήσει ἀκόμα καί μερικά χρόνια σέ ἐμπορικό πλοῖο—ἐδῶ σηκώθηκε, θαρρεῖς καί τό γεγονός αὐτό ἦταν τό πύ σπουδαῖο τῆς ζωῆς του— καί τώρα μέσα σ' αὐτό τό κλουβί, πού πηγαίνουν ὄλα σάν κορδόνι, πού δέ χρειάζεται πολύ μυαλό, ἐδῶ εἶμαι ἕνας ἀχρηστος, μπερδεύομαι πάντα στά πόδια τοῦ Σούμπαλ, εἶμαι ἕνας τεμπέλης, μοῦ ἀξίζει νά μέ ρίξουν στή θάλασσα καί πληρώνομαι ἄδικα. Τό καταλαβαίνετε αὐτό; Ἐγώ ὄχι». «Μήν τούς ἀφήνετε νά σᾶς πάρουν τόν ἀέρα» εἶπε ὁ Κάρλ ξαναμμένος. Εἶχε χάσει τήν αἰσθησι πῶς βρισκόταν πάνω σ' ἕνα ἀβέβαιο πλοῖο, στήν ἀκροθαλασσιᾶ μιᾶς ἀγνωστης γῆς. Εἶχε νιώσει τόσο πολύ σά στό σπύτι του πάνω στό κρεβάτι τοῦ θερμαστή. «Πήγατε ποτέ στόν καπετάνιο; Ἀγωνιστήκατε γιά τό δίκιο σας;» «Ἄχ, φύγετε, φύγετε καλύτερα ἀπό δῶ. Δέ σᾶς θέλω ἐδῶ. Δέν ἀκούτε τί σᾶς λέω καί μοῦ δίνετε συμβουλές. Καί πῶς νά πάω στόν καπετάνιο!» Καί κουρασμένος ξανακάθισε πάλι ὁ θερμαστής κι ἔχωσε τό πρόσωπο μέσα στά δύο του χέρια.

«Δέν ξέρω νά σοῦ δῶσω καλύτερη συμβουλή» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ. Καί σκέφτηκε πῶς θά 'ταν καλύτερο νά εἶχε πάει νά ψάξει γιά τή θαλίτσα του παρά νά κά-

θετε εδώ και να δίνει συμβουλές πού τις έπαιρναν για ανόητες. Θυμήθηκε πώς ο πατέρας του, όταν του είχε δώσει τη θαλίτσα του, τον ρώτησε στα άσπεία: «Άραγε, πόσο καιρό θά τήν έχεις;» Και γά, τώρα στα σοβαρά, ή πολύτιμη αυτή θαλίτσα ήταν ίσως χαμένη. Η μόνη του παρηγοριά ήταν πώς ο πατέρας του δέ μπορούσε να μάθει τίποτα γι' αυτό, έστω κι αν ακόμα ήθελε να έρευνήσει. Η ατμοπλοϊκή εταιρία θά του έλεγε μόνο πώς ή θαλίτσα έφτασε μαζί μέ τον Κάρλ μέχρι τή Νέα Υόρκη. Ο Κάρλ στενοχωριόταν μόνο, γιατί δέν είχε μεταχειριστεί ακόμα τά πράγματα τής θαλίτσας του. Από μέρες λόγω χάρη έπρεπε ν' αλλάξει πουκάμισο και δέν τό έκανε. Έκανε οικονομίες εκεί πού δέν έπρεπε. Τώρα όμως πού ήταν ανάγκη, στην αρχή τής σταδιοδρομίας του, να παρουσιάζεται καθαρά ντυμένος, θά ήταν αναγκασμένος να έμφανιστεί μέ λερωμένο πουκάμισο. Άλλιώτικα τό χάσιμο τής θαλίτσας δέν ήταν και τόσο σπουδαία υπόθεση, γιατί τό κοστούμι πού φορούσε ήταν καλύτερο από κείνο πού είχε στη θαλίτσα του για μιá ώρα ανάγκης. Η μητέρα λίγο προτού ξεκινήσει για τό ταξίδι του τό είχε μπαλώσει. Τώρα θυμόταν πώς μέσα στη θαλίτσα ήταν ακόμα κι ένα κομμάτι σαλάμι Βερόνας πού ή μητέρα του τό 'βαλε μέσα σαν έκτακτο δώρο. Δέν έφαγε παρά ένα μικρό κομμάτι, γιατί στο ταξίδι δέν είχε καθόλου όρεξη κι ή σούπα, πού μοίραζαν στο μεσαίο κατάστρωμα, του ήρθε μιá χαρά. Θά 'θελε όμως τώρα να είχε εκείνο τό σαλάμι, για να φιλέψει τό θερμαστή. Γιατί κάτι τέτοιους ανθρώπους τούς κερδίζει κανείς μέ τό τίποτα. Αυτό τό 'ξερε από τον πατέρα του, πού μέ τά πούρα του κέρδιζε όλους τούς μικρούπαλλήλους πού είχαν κάποια σχέση μαζί του στη δουλειά τους. Τώρα ο Κάρλ είχε για δώρο μόνο τά λίγα χρήματά του, πού δέν ήθελε όμως για τήν ώρα να τά χαλάσει, προτού δει τί έγινε μέ τή χαμένη θαλίτσα. Οι σκέψεις του γύρισαν πάλι πίσω στη θαλίτσα και δέ μπορούσε να τό καταλάβει γιατί σ' όλο τό ταξίδι τήν είχε φυλάξει τόσο καλά χάνοντας σχεδόν τον ύπνο του, ενώ τώρα τήν άφησε τόσο εύκολα από τά χέρια του. Θυμήθηκε τις πέντε νύχτες πού κοιμήθηκε συντροφιά μ' ένα μικρό σλοβάκο, λίγες λιθαμές πιο πέρα και μ' άτέλειωτη άγωνία κι ύποψία μήπως ο μικρός σλοβάκος του έκλεβε τή θαλίτσα του. Ο σλοβάκος αυτός φαίνεται πώς καραδοκούσε τή στιγμή πού ο Κάρλ θά 'πεφτε στον ύπνο για

λίγο κουρασμένος κι εξαντλημένος, για να τραβήξει προς τό μέρος του τή θαλίτσα μ' ένα μπαστούνι πού τό κουνούσε όλη μέρα για παιχνίδι ή για εξάσκηση. Ο σλοβάκος αυτός στο φώς τής μέρας έδειχνε ένα άθωο ύφος, μόλις όμως ζύγωνε ή νύχτα κι έπεφτε στο κρεβάτι του, σηκωνόταν κάθε τόσο κι έριχνε θλιμμένες ματιές στη θαλίτσα του Κάρλ. Ο Κάρλ τό είχε άντιληφθεί αυτό καθαρά, γιατί κάθε τόσο και κάποιος μέ τήν άγωνία του μετανάστη άναθε κανένα φωτάκι, μολονότι οι κανονισμοί του πλοίου τό απαγόρευαν, και προσπαθούσε να άποκρυπτογραφήσει τά άκατανόητα φυλλάδια των πρακτορειών μεταναστεύσεων. Όταν λοιπόν ένα τέτοιο φωτάκι ήταν εκεί κοντά τους, μπορούσε λιγάκι ν' άποκοιμηθεί, όταν όμως ήταν μακριά ή επικρατούσε άπόλυτο σκοτάδι, τότε έπρεπε να κρατά τά μάτια του ανοιχτά. Αδτή ή ένταση τον είχε καταβάλει για καλά και μάλιστα όλη αυτή ή θυσία έγινε για τό τίποτα. Και τί δέ θά 'δινε να μπορούσε να συναντήσει κάπου αυτόν τον Μπουτερμπάουμ!

Τή στιγμή αυτή άντήχησαν απέξω, από πολύ μακριά, μέσα στην ήσυχία πού επικρατούσε ως τώρα, μικρά σύντομα χτυπήματα, σαν παιδικές πατημασιές πού όλο και δυνάμωναν μέχρι να γίνουν ένα ήρεμο βάδισμα άντρών. Πήγαιναν, όπως φαίνόταν, ο ένας πίσω από τον άλλο, γιατί αυτό ήταν φυσικό να γίνεται σ' ένα στενό διάδρομο. Άκουγε κανείς ένα θόρυβο σαν από όπλα. Ο Κάρλ πού έτοιμαζόταν να πέσει στο κρεβάτι για να πάρει έναν ύπνο λεύτερο από φροντίδες, θαλίτσες και σλοβάκους, πετάχτηκε πάνω τρομαγμένος και σκούνησε τό θερμαστή για να τον κάνει να προσέξει, γιατί ή παρέλαση φαινόταν πώς άγγιζε τήν πόρτα. «Είναι ή αρχήστρα του πλοίου» είπε ο θερμαστής, «έπαιζαν πάνω και τώρα έτοιμάζονται να φύγουν. Όλα ταχτοποιήθηκαν. Μπορούμε να πάμε. Έλάτε!» Έπιασε τον Κάρλ από τό χέρι, πήρε ακόμα τήν τελευταία στιγμή μιá κορνιζωμένη εικόνα τής Παναγιάς πάνω από τό κρεβάτι, τήν έχωσε μέσα στην έσωτερική τσέπη του σακακιού του, άρπαξε τή θαλίτσα του κι άπομακρύνθηκε βιαστικά μέ τον Κάρλ.

«Πηγαίνω τώρα στο γραφείο και θά πω θαρρετά τή γνώμη μου σ' αυτούς τούς κυρίους. Δέν υπάρχουν εκεί πια επιβάτες και δέν είναι ανάγκη να κρατά κανείς τά προσχήματα». Ο θερμαστής είπε τά ίδια πολλές φορές

μέ διαφορετικό χρώμα κάθε φορά. Ἐνῶ πήγαινε, προσπάθησε νά σκοτώσει ἕναν ποντικό, κλοτσώντας τον στά πλευρά, μά αὐτός πρόλαβε ἀκριβῶς στήν ὥρα καί κρύφτηκε μέσα στήν τρύπα του. Ὁ θερμαστής ἦταν γενικά ἀργός στίς κινήσεις του, γιατί τά πόδια του, μολονότι μεγάλα, ἦταν πολύ βαριά.

Πέρασαν ἀπό μιά μεριά τῆς κουζίνας, ὅπου μερικά κορίτσια μέ λερωμένες ποδιές -ἄφηναν νά χύνονται νερά ἐπίτηδες- ἐπλεναν πιάτα μέσα σέ μεγάλες λεκάνες. Ὁ θερμαστής φώναξε κάποιον κορίτσι μέ τό ὄνομα Λίνε, ἔβαλε τό χέρι του γύρω στή μέση της, καί ἐνῶ αὐτή σφιγγόταν κοντά του μέ χαριεντίσματα, θάδισαν γιά λίγο μαζί. «Τώρα θά μᾶς πληρώσουν, ἔρχεσαι μαζί μου;» ρώτησε ἐκεῖνος. «Μά, γιατί νά μᾶς σέ κόπο, φέρε μου ἐδῶ τά χρήματα» ἀποκρίθηκε καί γλιστρώντας μέσα ἀπό τά χέρια του τό ἔβαλε στά πόδια. «Ποῦ βρήκες αὐτό τό ὄμορφο ἀγόρι;» τοῦ φώναξε, χωρίς νά περιμένει ἀπάντηση. Ἄκουσθηκαν τό γέλια τῶν κοριτσιῶν πού εἶχαν στό μεταξύ σταματήσει νά δουλεύουν.

Προχώρησαν ὅμως πιά πέρα κι ἔφτασαν σέ μιά πόρτα πού εἶχε πάνω ἕνα μικρό ἀέτωμα, στηριγμένο σέ μικρές χρυσομένες Καρυάτιδες. Γιά ἕνα πλοῖο μιά τέτοια διακόσμηση φαινόταν μόνο σά σπατάλη. Ὁ Κάρλ, ὅπως παρατηροῦσε τώρα, δέν εἶχε πάει ποτέ σ' αὐτή τή μεριά τοῦ πλοίου· ἴσως τό μέρος τοῦτο ν' ἀνήκει μόνο στούς ἐπιβάτες πού προορίζονται γιά πρώτη καί δεύτερη θέση· τώρα ὅμως ἔβγαλαν τό χάρισμα, γιά νά γίνει ἡ γενική καθαριότητα. Εἶχαν μάλιστα συναντήσει μερικούς ἀντρες πού ἔφερναν στούς ὤμους τους σκοῦπες καί χαιρέτησαν τό θερμαστή. Ὁ Κάρλ ἐνιωθε τρομερή ἐκπληξη γιά τή μεγάλη αὐτή κίνηση. Ἐκεῖ, στό μεσαῖο κατάστρωμα δέν εἶχε ἀντιληφτεῖ τίποτα. Σ' ὄλο τό μάκρος τῶν διαδρόμων περνοῦσαν ἠλεκτρικά σύρματα κι ἕνα κουδούνι ἀντηχοῦσε συνέχεια.

Ὁ θερμαστής χτύπησε τήν πόρτα μέ σεβασμό καί, μόλις κάποιος φώναξε ἀπό μέσα «ἐμπρός», ἔκανε νόημα στόν Κάρλ μέ μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ του νά περάσει μέσα χωρίς φόβο. Ὁ Κάρλ προχώρησε μέσα, στάθηκε ὅμως στήν πόρτα. Μπροστά ἀπό τά τρία φινιστρίνια τῆς καμπίνας εἶδε τά κύματα τῆς θάλασσας καί χτύπησε συγκινητικά ἡ καρδιά του καθώς κοιτοῦσε τή χαρούμενη κίνηση τοῦ νεροῦ· κι ἦταν σά νά τά ἔβλεπε γιά πρώτη φορά, λές καί δέν εἶχε δεῖ τίποτα ἐδῶ καί πέντε μέ-

ρες συνέχεια. Μεγάλα πλοῖα διασταύρωναν τοῦς δρόμους τους κι ὑποχωροῦσαν στό χτύπημα τοῦ κύματος τόσο μόνο, ὅσο ἐπέτρεπε τό βάρος τους. Ὅταν μισόκλεινες τά μάτια εἶχες τήν ἐντύπωση ὅτι τά πλοῖα αὐτά ταλαντεύονταν ἀπό τό βάρος τους. Στά κατάρτια τους, πάνω στίς κορυφές, εἶχαν στενές, ἀλλά μακριές σημαῖες, πού τέντωναν ὀλοένα καθώς ἔτρεχαν τά πλοῖα, μά ὥστόσο κάθε τόσο σπαρταροῦσαν κυματιστά. Σέ λίγο ἀντήχησαν, ἀπό πολεμικά σκάφη ἴσως, χαιρετιστήριοι κανονιοβολισμοί· ἕνα ἀπ' αὐτά πού ἐπλεε ἐκεῖ κοντά, πρόβαλε τίς μποῦκες τῶν κανονιῶν του πού λαμποκοποῦσαν ἀπό τήν ἀντανάκλαση τοῦ ἀτσαλένιου μανδύα καί ἦταν σά νά χαιδεύονταν ἀπό τή σίγουρη κι ὀμαλή, μά ὄχι ὀριζόντια κίνηση τοῦ πλοίου. Τά μικρά καράβια κι οἱ θάρκες φαίνονταν ἀπό μακριά, τουλάχιστον ὅταν στεκόσουν στήν πόρτα, νά εἰσχωροῦν ὄλα μαζί ἀνάμεσα στά μεγάλα πλοῖα. Πίσω ἀπ' ὄλα αὐτά ὅμως ἀπλωνόταν ἡ Νέα Ὑόρκη πού κοιτοῦσε τόν Κάρλ μέ τοῦς οὐρανοξύστες της καί τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες παράθυρα. Ναι, μέσα σ' αὐτό τό δωμάτιο ἤξερε κανείς πού βρισκόταν.

Σ' ἕνα στρογγυλό τραπέζι κάθονταν τρεῖς κύριοι, ἕνας ἀξιωματικός τοῦ πλοίου μέ μπλέ στολή καί δυό ἄλλοι, ὑπάλληλοι τοῦ λιμεναρχείου μέ μαῦρες ἀμερικάνικες στολές. Πάνω στό τραπέζι θρῖσκονταν διάφορα ἔγγραφα στοιβαγμένα. Ὁ ἀξιωματικός πρῶτα πρῶτα τά ἐπιθεωροῦσε μέ τήν πένα στό χέρι κι ὕστερα τά ἔδινε στούς ἄλλους· αὐτοί πότε τά διάβαζαν, πότε κάτι σημείωναν, πότε ἔβαζαν κανένα ἔγγραφο στούς χαρτοφύλακες τους, ἂν δέν τύχαινε ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς, πού ἔκανε ἕναν ἀδιάκοπο θόρυβο μέ τά δόντια του, νά ὑπαγορεύει στό συνάδελφό του μιά κατάθεση.

Ἐνας μικρός κύριος, μέ τή ράχη γυρισμένη στήν πόρτα, καθόταν σ' ἕνα γραφεῖο κοντά στό παράθυρο κι ἔψαχνε κάτι δίπτυχα βιβλία, ἀραδιασμένα σ' ἕνα γερό ράφι, πού ἦταν στημένο σέ ὕψος ἀνθρώπου. Δίπλα του βρισκόταν ἕνα ἀνοιχτό χρηματοκιβώτιο πού μέ τήν πρώτη ματιὰ φαινόταν ἄδειο.

Τό δεύτερο παράθυρο ἦταν λεύτερο καί σοῦ παρουσίαζε τήν καλύτερη θέση. Στό τρίτο ὅμως στέκονταν δυό κύριοι καί κουβέντιαζαν χαμηλόφωνα. Ὁ ἕνας στηριζόταν δίπλα στό παράθυρο, φοροῦσε τή στολή τοῦ πλοίου κι ἔπαιζε μέ τή λαβή τοῦ σπαθιοῦ του. Ἐκεῖνος πού τοῦ μιλοῦσε ἦταν γυρισμένος πρὸς τό παράθυρο

καί κάθε τόσο μέ μιά κίνηση ἄφηγε νά φαίνεται μιά σειρά ἀπό παράσημα στό στήθος τοῦ ἄλλου. Φοροῦσε πολιτικά καί εἶχε στά χέρια ἕνα μικρό καλαμένιο μαστουνάκι πού φαινόταν σά σπαθί καθῶς κρατοῦσε μέ τά δύο του χέρια τούς γοφούς του.

Ἐν τῷ Κάρλ δέ πρόλαβε νά τά δεῖ ὅλα, γιατί ἕνας ὑπρέτης τούς πλησίασε καί ρώτησε τό θερμαστή τί ἤθελε, ρίχνοντάς του ἕνα βλέμμα, σά νά τοῦ ἔλεγε ὅτι ἡ θέση του δέν ἦταν ἐκεῖ. Ἐν τῷ θερμαστή ἀποκρίθηκε χαμηλόφωνα, στόν ἴδιο τόνο πού ρωτήθηκε, πῶς ἤθελε νά μιλήσει μέ τόν κύριο ἀρχιταμία. Ἐν τῷ ὑπρέτης μέ μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ του ἀπέριψε τήν παράκληση αὐτή ἀπό μέρους του, πήγε ὁμως, πατώντας στίς μύτες τῶν παπουτσιῶν κάνοντας ἕνα τόξο γύρω στό στρογγυλό τραπέζι, στόν κύριο μέ τά δίπτυχα βιβλία. Ἐν τῷ κύριος αὐτός —τό ἔβλεπε κανείς φανερά— πάγωσε κυριολεκτικά σάν ἄκουσε τά λόγια τοῦ ὑπρέτη, γύρισε πρός τόν ἄνθρωπο πού ἤθελε νά τοῦ μιλήσει κι ἄρχισε νά χειρονομεῖ θυμωμένος, ὅτε κοιτάζοντας τό θερμαστή καί ὅτε γιά λόγους σκόπιμους τόν ὑπρέτη. Ἐν τῷ ὑπρέτης γύρισε τότε στό θερμαστή καί τοῦ εἶπε σά νά ἔλεγε νά τοῦ ἐμπιστευτεῖ κάτι: «Ξεκουμπιστεῖτε γρήγορα ἀπό τήν καμπίνα».

Ἐν τῷ θερμαστή σάν ἄκουσε τήν ἀπάντηση τοῦτε ἔστρεψε μέ βουθό παράπονο τή ματιά του στόν Κάρλ πού θαρρεῖς ἦταν ἡ καρδιά του. Ἐν τῷ Κάρλ χωρίς νά τό σκεφτεῖ καλά διέσχισε λοξά τό δωμάτιο κι ἄδραξε τό κάθισμα τοῦ ἀξιωματικοῦ. Ἐν τῷ ὑπρέτης ὄρμησε καταπάνω του τρέχοντας μέ τά χέρια μπροστά γιά νά τόν πιάσει. Φαινόταν σά νά κυνηγοῦσε μικρά ζώφια. Ἐν τῷ Κάρλ ὁμως ἔφτασε πρῶτος στό κάθισμα τοῦ ἀρχιταμία καί κρατήθηκε γερά ἀπ' αὐτό, γιατί ἦταν ἐνδεχόμενο ὁ ὑπρέτης νά τόν τραβήξει ἔξω.

Φυσικά, ἡ καμπίνα ξαφνικά ζωντάνεψε. Ἐν τῷ ἀξιωματικός τοῦ πλοίου πού ἦταν κοντά στό τραπέζι σηκώθηκε ὀρθιος, οἱ κύριοι τοῦ λιμεναρχείου παρατηροῦσαν ψύχραιμα, μά πολύ προσεχτικά, οἱ δύο κύριοι κοντά στό παράθυρο πλησίασαν ὁ ἕνας τόν ἄλλο, κι ὁ ὑπρέτης καταλαβαίνοντας πῶς δέν εἶχε πιά ἐκεῖ θέση, ἀφοῦ οἱ ὑψηλοί κύριοι ἔδειξαν ἐνδιαφέρον, ἀποτραβήχτηκε. Ἐν τῷ θερμαστή, κοντά στήν πόρτα, μέ τεντωμένα τά νεῦρα, περίμενε τή στιγμή πού ἡ βοήθεια του θά ἦταν ἀπαραίτητη. Ἐν τῷ ἀρχιταμίας τελικά ἔκανε δεξιά μέ μιά μεγάλη

στροφή στό κάθισμά του.

Ἐν τῷ Κάρλ χωρίς νά νοιάζεται γιά τά βλέμματα τῶν ἄλλων, ἔχωσε τά χέρια στήν κρυφή τσέπη τοῦ σακακιοῦ του κι ἔβγαλε τό διαβατήριό του. Ἐν τῷ ἄνοιξε μπροστά στό τραπέζι σά νά ἔταν αὐτή ἡ χειρονομία ἡ σύσταση. Ἐν τῷ ἀρχιταμίας δέν ἔδωσε σημασία στό διαβατήριό, σά νά ἔταν κάτι τό ἀσημαντό, ὅπως φάνηκε ἀπό τό χτύπημα πού τοῦ ἔδωσε καί τό παραμέρισε δίπλα. Τότε ὁ Κάρλ ξανάβαλε τό διαβατήριό μέσα στήν τσέπη του ἱκανοποιημένος, σά νά εἶχαν τελειώσει ὅλες οἱ διατυπώσεις. «Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς πῶ» ἄρχισε ὕστερα, «πῶς κατά τή γνώμη μου ἀδικήθηκε ὁ κύριος θερμαστής. Εἶναι ἐδῶ κάποιος κύριος Σούμπαλ πού τοῦ ἔβγαλε τό λάδι. Ἐν τῷ κύριος θερμαστής ἔχει ἤδη ὑπηρετήσει μέ πολύ καλή ἀπόδοση σέ πολλά πλοῖα. Ξέρει νά σᾶς ἀραδιάσει ἀπανωτά τά ὀνόματά τους, εἶναι ἐργατικός, κάνει τή δουλειά του μέ αἴσθημα εὐθύνης, καί δέ μπορῶ νά καταλάβω γιατί νά μήν εἶναι σέ θέση νά τά καταφέρει σ' αὐτό τό πλοῖο, ὅπου ἡ δουλειά δέν εἶναι τόσο δύσκολη, ὅσο λόγου χάρι σ' ἕνα ἐμπορικό ἱστιοφόρο. Οἱ συκοφαντίες λοιπόν εἶναι ἐκείνες πού ἐμποδίζουν τό ἀνεφορτισμό του καί δέν τοῦ ἐπιτρέπουν νά βρεῖ τήν ἀναγνώρισή του, πού ἀλλιῶτικα θά ἔτῃν εἶχε βέβαιη. Σᾶς μίλησα μόνο γενικά γιά τήν ὑπόθεση αὐτή, ὁ ἴδιος θά σᾶς πεῖ τά ἰδιαιτέρα παράπονά του». Ἐν τῷ Κάρλ μέ τά λόγια αὐτά ἀπευθύνθηκε σ' ὅλους τούς κυρίους, γιατί σ' ἀλήθεια ὅλοι πρόσεχαν τά λόγια του. Ἐπειτα, φαινόταν πῶς πιθανό πῶς μπορούσε ἀνάμεσά τους νά βρεῖ ἕναν δίκαιο παρά νά περιμένει τό δίκιο ἀπό τόν ἀρχιταμία. Ἐν τῷ Κάρλ ἐπίσης μέ πονηριά ἀπέκρυψε τό γεγονός πῶς ἐδῶ καί λίγη ὥρα εἶχε γνωρίσει τό θερμαστή. Ἐν τῷ ἄλλωστε θά εἶχε μιλήσει πολύ πῶς καλά, ἄν δέν τόν εἶχε τρομάξει τό κόκκινο πρόσωπο τοῦ κυρίου μέ τό καλαμένιο μαστουνάκι, πού τόν ἔβλεπε γιά πρώτη φορά ἀπό τήν τωρινή του θέση.

«Ὅλα εἶναι λέξη πρός λέξη σωστά» εἶπε ὁ θερμαστής, ἐνῶ ἀκόμα κανείς δέν τόν ρώτησε τίποτα οὔτε τοῦ ἔριξε κανιά ματιά. Ἐν τῷ μεγάλη ὁμως αὐτή θιασύνη του θά ἔταν πολύ μεγάλο σφάλμα, ἄν ὁ κύριος μέ τά παράσημα, φυσικά ὁ καπετάνιος, ὅπως ξαφνικά πίστεψε ὁ Κάρλ, δέν εἶχε δεῖξει γιά καλά πῶς ἤθελε ν' ἀκοῦσει τό θερμαστή. Καί μάλιστα σέ μιά στιγμή ἄπλωσε τό χέρι του καί φώναξε στό θερμαστή: «Ἐλάτε δῶ». Ἐν τῷ φωνή

του ήταν τόσο σκληρή, πού νόμιζες πώς σφυροκοπούσε. Τώρα όλα κρέμονταν από τή συμπεριφορά του θερμοσστή φυσικά γιά δι,τι άφορούσε τό δίκιο του δέν είχε καμιά άμφιβολία.

Μέ τήν ευκαιρία αυτή άποδείχτηκε ευτυχώς πώς ό θερμοστής είχε γυρίσει πολλά μέρη. Παραδειγματικά ήρεμος, έβγαλε άμέσως από ένα μικρό κουτάκι μιά δέσμη από χαρτιά κι ένα σημειωματάριο· σά νά 'ταν πολύ αυτονόητο κατευθύνθηκε στόν καπετάνιο, χωρίς νά δώσει προσοχή στόν άρχιταμία κι άπλωσε τά πιστοποιητικά του πάνω στό περβάζι του παράθυρου. 'Ο άρχιταμίας δέν είχε νά κάνει τίποτα άλλο παρά νά πλησιάσει γιά νά δει. «'Ο άνθρωπος αυτός είναι γνωστός μουρμούρης» είπε ό άρχιταμίας γιά νά εξηγήσει τήν ύπόθεση, «τιό πολύ τόν βλέπεις στό ταμείο παρά στό μηχανοστάσιο. Έχει κυριολεκτικά τρελάνει αυτό τόν ήσυχο άνθρωπο, τόν Σούμπαλ. Άκούστε με καλά» φώναξε γυρίζοντας πρós τό θερμοστή, «έχετε γίνει φορτικός ξεπερνώντας κάθε όριο. Πόσες φορές δέ σ'ας πέταξαν, όπως σ'ας άξιζε, έξω από τό ταμείο, γιατί οί άπαιτήσεις σας ήταν πάντα έντελώς και χωρίς εξαίρεση άδικαιολόγητες! Πόσες φορές δέν τρέξατε από κει στό κεντρικό ταμείο! Πόσες φορές γιά τό καλό σας δέ σ'ας τόνισαν πώς ό Σούμπαλ είναι ό άμεσος προϊστάμενός σας και σάν κατώτερος θά έπρεπε άπευθείας νά κανονίζετε μαζί του τίς υποθέσεις σας! Κι αυτή τή στιγμή έρχεστε δώ, μπροστά στόν καπετάνιο, και δέ ντρέπεστε νά ένοχλείτε και τόν ίδιο· μήτε κοκκινίζετε καθόλου φέρνοντας έναν ψημένο συνήγορο γιά τίς άτοπες κατηγορίες σας, αυτόν έδω τό μικρό, πού τόν βλέπω στό πλοίο μόνο γιά πρώτη φορά».

'Ο Κάρλ μέ πολλή δυσκολία κρατήθηκε και δέ χίμηξε πάνω του. 'Ο καπετάνιος όμως πρόφτασε γρήγορα κι είπε: «'Ας ακούσουμε ακόμα μιά φορά αυτό τόν άνθρωπο. Είναι αλήθεια πώς ό Σούμπαλ τώρα τελευταία κάνει πολλά του κεφαλιού του· ώστόσο δέ θέλω νά πω πώς έχετε τό δίκιο μέ τό μέρος σας». Τά τελευταία λόγια ίσχυαν γιά τό θερμοστή· ό καπετάνιος, όπως ήταν και φυσικό, δέ μπορούσε άμέσως νά πάει μέ τό μέρος του όμως όλα φαίνονταν πώς πήγαιναν καλά. 'Ο θερμοστής άρχισε νά δίνει τίς εξηγήσεις συγκρατημένος από τήν άρχή κι άποκαλώντας τόν Σούμπαλ «κύριο». Πόσο σ' αλήθεια χαιρόταν ό Κάρλ δίπλα στό έγκαταλειμμένο

γραφείο του άρχιταμία, παίζοντας συνέχεια μέ μιά ζυγαριά γιά γράμματα, χτυπώντας πρós τά κάτω τά δισκάκια της. — 'Ο κύριος Σούμπαλ είναι άδικος! 'Ο κύριος Σούμπαλ προτιμά τούς ξένους! 'Ο κύριος Σούμπαλ έδιώξε τό θερμοστή από τό μηχανοστάσιο και τόν έβαλε νά καθαρίζει άποχωρητήρια, χωρίς αυτό φυσικά νά 'ναι ή δουλειά του θερμοστή!— Μιά φορά ακόμα άμφισβητήθηκε κι ή ικανότητα του Σούμπαλ, πού πρώτα παρουσιάζόταν φαινομενικά μόνο σάν πραγματική. Στο σημείο αυτό ό Κάρλ κάρφωσε μ' όλη τή δύναμη τά μάτια του στόν καπετάνιο μ' έμπιστοσύνη, σά νά 'ταν συνάδελφός του, γιά νά τόν προφυλάξει από άθέλητη πλάνη, γιατί ό θερμοστής ξεστόμιζε και μερικές άδέξιες φράσεις. 'Απ' όσα όμως έλεγε δέν έβγαине και τίποτα τό ούσιαστικό. Και μολονότι ό καπετάνιος έβλεπε μπροστά, μέ τήν άπόφαση ζωγραφισμένη στό μάτια ν' άκούσει τό θερμοστή μέχρι τό τέλος, οί άλλοι κύριοι ήταν έκνευρισμένοι κι ή φωνή του θερμοστή έπαψε νά 'χει τό σταθερό τόνο μέσα σέ εκείνο τό χώρο, πράγμα πού σ' έβαζε σέ φόβο. Πρώτος ό κύριος μέ τά πολιτικά άρχισε νά κουνά τό καλαμένιο μπιστουνάκι και νά τό χτυπά κάπως έλαφρά στό πάτωμα. Οί άλλοι κύριοι, φυσικά, κάθε τόσο του έριχναν ματιές· οί κύριοι του λιμεναρχείου, φανερά διαστικοί, μά κι άφηρημένοι, ξανάπιασαν τά χαρτιά τους κι άρχισαν νά τά μελετούν· ό αξιωματικός του πλοίου τράβηξε κοντά του τό τραπέζι κι ό άρχιταμίας άναστέναξε βαθιά μέ ειρωνεία, πιστευοντας πώς είχε κερδίσει τό παιχνίδι. 'Από τή γενική άμηχανία πού κυριέυε όλους, μόνο ό υπηρέτης φαινόταν προφυλαγμένος· συμμεριζόταν ως ένα μέρος τόν πόνο του φτωχού αυτού ανθρώπου πού έπεςε στό χέρια των μεγάλων και μέ σοβαρότητα κουνούσε πρós τή μεριά του Κάρλ τό κεφάλι του, σά νά 'θελε μ' αυτό κάτι νά εξηγήσει.

Στό μεταξύ μπροστά στό παράθυρα τό λιμάνι εξακολουθούσε νά φαίνεται ζωντανό. Μιά μαούνα μ' ένα πελώριο σωρό από θαρέλια, στοιβαγμένα πολύ καλά γιά νά μήν κατακυλήσουν, πέρασε από κει μπροστά και σκοτεινίασε όλότελα σχεδόν τήν καμπίνα. Μικρές βενζινάκατες, πού ό Κάρλ θά μπορούσε νά τίς δει από κοντά, αν είχε καιρό, μούγκριζαν τρέχοντας όλοίσα σύμφωνα μέ τίς κοφτές κινήσεις του χεριού ενός άντρα πού ήταν όρθιος στό τιμόνι. Κάθε τόσο έδω κι εκεί άναδύονταν παράξενα πλεούμενα σώματα από τό ταραγμένο

νερό, κατακλύζονταν πάλι μέσα κι εξαφανίζονταν από τὰ ξαφνιασμένα βλέμματα. Βάρκες από υπερωκεάνια προχωρούσαν μέ τή σκληρή κωπηλασία τῶν ναυτῶν· ἦταν γεμάτες μέ επιβάτες πού νόμιζες πὼς τοὺς εἶχαν στριμώξει· κάθονταν σιωπηλοὶ καί γεμάτοι προσδοκία, ἂν καί μερικοὶ δέ βαστούσαν κι ὀλοένα ἐστριβαν τὸ κεφάλι τους πρὸς τὸ σκηνικὸ τριγύρω πού ἄλλαζε διαρκῶς. Μιά κίνηση χωρὶς τέλος, μιὰ ταραχὴ μεταδιδόταν ἀπὸ τὸ ἀνήσυχο στοιχεῖο στοὺς ἀβοήθητους ἀνθρώπους καί στὰ ἔργα τους.

Ὅλα σέ συμβούλευαν νὰ ᾽σαι γρήγορος, σαφής, ἀπόλυτα ἀκριβής στὰ λεγόμενα. Μά, τί ἔγινε ὁ θερμαστής; Μιλοῦσε ἀπὸ ὥρα μουσκεμένος στὸν ἰδρώτα καί δέν κατόρθωσε πιά μέ τὰ τρεμάμενα χέρια του νὰ κρατᾷ στὸ παράθυρο σταθερὰ τὰ χαρτιά του γιὰ ἀρκετὸ καιρὸ. Ἄπ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρρίζοντα σὰ χεῖμαρρος ὀρμούσαν τὰ παράπονα γιὰ τὸν Σούμπαλ· ἓνα ὅμως ἄπ' αὐτὰ κατὰ τὴ γνώμη του θὰ ᾽ταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ θάψει ὀριστικά αὐτὸ τὸν κύριο Σούμπαλ, ὥστόσο αὐτὰ πού ἔλεγε στὸν καπετάνιο νόμιζες πὼς ἦταν ἓνα μπερδεμένο κουθάρι. Ἐδῶ καί πολλή ὥρα ὁ κύριος μέ τὸ καλαμένιο μπαστουνάκι σφύριζε σιγανὰ, σηκώνοντας τὴ μύτη ψηλά· οἱ κύριοι τοῦ λιμεναρχείου κρατοῦσαν τὸν ἀξιωματικὸ στὸ τραπέζι τους καί δέ φανέρωναν στὸ πρόσωπο κάτι πού νὰ ᾽λεγε πὼς θέλουν νὰ τὸν ἀφήσουν· ὁ ἀρχιταμίας μόλις μπορούσε νὰ συγκρατηθεῖ, ὅπως φαινόταν, ἀπὸ τὴν ἡρεμία τοῦ καπετάνιου, καί δέν ὀρμούσε πάνω στὸ θερμαστή κι ὁ ὑπηρέτης σέ στάση προσοχῆς περίμενε ν' ἀκούσει ἀπὸ στιγμὴ σέ στιγμὴ τὸν καπετάνιο του νὰ βγάζει τὴ σχετικὴ διαταγὴ γιὰ τὸ θερμαστή.

Ὁ Κάρλ δέ μπορούσε πιά νὰ μείνει ἀπραχτος. Τοὺς πλησίασε, λοιπόν, σιγὰ σιγὰ ψάχνοντας μέ τὸ μυαλό του νὰ βρεῖ τὴν καλύτερη ἀφορμὴ γιὰ νὰ πιάσει τὸ θέμα. Ἦταν ἡ πιὸ κρίσιμη στιγμὴ· ἀκόμα λίγη ὥρα καί τότε μιὰ χαρὰ θὰ τοὺς πετοῦσαν καί τοὺς δύο ἔξω ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Ὁ καπετάνιος μπορεί νὰ φαινόταν καλὸς ἄνθρωπος, ὅπως πίστευε ὁ Κάρλ, τὴ στιγμὴ ἐκείνη, κι ἴσως νὰ εἶχε κάποιο ἰδιαίτερο λόγο νὰ φανεῖ δίκαιος προϊστάμενος, μά ὥστόσο δέν ἦταν καί κανένα ὄργανο πού τὸ παίζεις ὅπως ἤθελες –κι ὅμως ὁ θερμαστής ἔτσι ἀκριβῶς τὸν μεταχειρίζονταν, φυσικά ἀπὸ τὴν ἀπεριόριστη ἐσωτερικὴ του ταραχὴ.

Ὁ Κάρλ λοιπόν εἶπε στὸ θερμαστή: «Πρέπει νὰ τὰ

λέτε πιὸ ἀπλά καί ξεκαθαρισμένα· ὁ κύριος καπετάνιος δέ μπορεί, ὅπως τὰ λέτε, νὰ ἐκτιμήσει τὴν κατάσταση. Μήπως ἔξερει τὸ ἐπίθετο ἢ τὸ μικρὸ ὄνομα τοῦ κάθε μηχανικοῦ ἢ τοῦ κάθε ὑπηρέτη, ὥστε διὰν λέτε ἓνα ὄνομα νὰ καταλαβαίνει τί συμβαίνει; Βάλτε λοιπόν κάποια τάξη στὰ παραπονά σας, ἀρχίστε ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα καί φτάστε διαδοχικά στὰ πιὸ ἀσημαντα· ἴσως ἔτσι δέν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφέρετε κἀν τὰ περισσότερα. Σέ μένα τὰ ξεκαθαρίσατε τόσο ὀμορφα!» Καί λές κι ἤθελε νὰ βρεῖ μιὰ δικαιολογία, ἔκανε ἀμέσως τὴ σκέψη πὼς στὴν Ἀμερικὴ, ἀφοῦ μπορεί κανεὶς νὰ κλέβει βαλίτσες, μπορεί πότε πότε νὰ λείει καί κανένα ψέμα.

Θὰ μπορούσε ὅμως αὐτὸ νὰ τὸν βοηθήσει! Μήπως ἦταν πιά πολὺ ἀργά; Ὁ θερμαστής σταμάτησε ἀπότομα σὰν ἄκουσε τὴ γνώριμὴ του φωνή, μά ὅμως τὰ μάτια του πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα πού τὰ προκάλεσαν ἡ πληγωμένη τιμὴ ἑνὸς ἀντρα, οἱ τρομερές ἀναμνήσεις κι ἡ τωρινὴ δύσκολη θέση, δέ μπορούσαν πιά μήτε τὸν Κάρλ ν' ἀναγνωρίσουν καλά. Πὼς θὰ μπορούσε τώρα –ὁ Κάρλ τὸ ἴνισε αὐτὸ καλὰ σιωπηλὸς μπροστὰ στὸ σιωπηλὸ θερμαστή– πὼς θὰ μπορούσε τόσο ἀπότομα ν' ἀλλάξει τὸν τρόπο τῆς ὀμιλίας του, καί μάλιστα διὰν τοῦ φαινόταν πὼς εἶχε πεῖ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εἰπωθεῖ χωρὶς τὴν ἐλάχιστη ἀναγνώριση, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πὼς ἀκόμα τίποτα δέν εἶχε πεῖ καί δέ μπορούσε νὰ πείσει πάλι τὸν καπετάνιο νὰ τ' ἀκούσει ὅλα; Καί σέ μιὰ τέτοια στιγμὴ ἐρχεται ἐπιπρόσθετα κι ὁ Κάρλ, ὁ μόνος δικὸς του καί θέλει νὰ τοῦ κάνει μαθήματα· τοῦ δείχνει ὅμως ἀντὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ πὼς ὅλα, μά ὅλα, εἶναι χαμένα. «Ἄν ἐρχόμουν νωρίτερα ἀντὶ νὰ ρεμβάζω ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ, ἔσκυψε τὸ πρόσωπό του μπροστὰ στὸ θερμαστή καί χτύπησε τὰ χέρια πάνω στὶς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του δείχνοντας πὼς χάθηκε κάθε ἐλπίδα.

Μά ὁ θερμαστής παρεξήγησε τὴ χειρονομία τοῦ Κάρλ· μυρίστηκε πὼς ἐκτοξεύονταν ἐναντίον του κάποιες κρυφές κατηγορίες καί μέ τὴν καλὴ πρόθεση νὰ τίς βγάλει ἀπὸ τὸ μυαλό τοῦ Κάρλ ἀρχισε τώρα νὰ τὰ βάζει μ' αὐτὸν ἀποτελειώνοντας ἔτσι τὸ ἔργο του· τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς πού οἱ κύριοι στὸ στρογγυλὸ τραπέζι ἀγανακτοῦσαν μέ τὸν ἀνώφελο θόρυβο πού ἐνοχλοῦσε τίς σπουδαῖες τους δουλειές· τὴ στιγμὴ πού ὁ ἀρχιταμίας ἐβλεπε ἀκατανόητη τὴν ὑπομονὴ τοῦ καπετάνιου

κι ήταν έτοιμος νά ξεσπάσει· τή στιγμή πού ο ύπηρέτης μεταφέρθηκε πάλι στην ατμόσφαιρα των κυρίων του κι αναμετρούσε μ' άγριο βλέμμα τό θερμαστή· τή στιγμή τέλος πού ο κύριος μέ τό καλαμένιο μπαστουνάκι, ενώ δεχόταν κάθε τόσο φιλικά βλέμματα από τόν καπετάνιο, κουρασμένος κι άηδιασμένος άπ' τό θερμαστή, έβγαλε ένα σημειωματάριο κι άφησε τή ματιά του νά κλανιέται ανάμεσα στό σημειωματάριο και τόν Κάρλ έχοντας φανερά στραμμένη τήν πρόσοχή του άλλοθι.

«Τό ξέρω, τό ξέρω» έλεγε ο Κάρλ, προσπαθώντας ν' άποκρούσει τώρα τό χείμαρρο του θερμαστή πού στρεφόταν καταπάνω του, και διατηρώντας πάντα ένα φιλικό χαμόγελο επαναλάμβανε, «ναι, έχετε δίκιο, πολύ δίκιο, ποτέ δέν άμφέβαλλα γι' αυτό». Θα 'θελε πολύ νά του πιάσει τ' άνήσυχα χέρια γιά νά μήν τόν χτυπήσουν· θα 'θελε ακόμα πολύ νά τόν τραθήξει σε μιά γωνιά και νά του ψιθυρίσει μερικά μαλακά, καθησυχαστικά λόγια πού δέ θα 'πρεπε κανείς νά τ' άκούσει. Ο θερμαστής όμως δέ μπορούσε νά έλέγξει τόν έαυτό του. Ο Κάρλ άρχισε πιά ν' άντλεί κάποια παρηγοριά μέ τή σκέψη πώς σε ώρα ανάγκης, ο θερμαστής μπορούσε μέ τή δύναμη τής άπελπισίας του νά θάλει στη θέση του τούς έφτά κυρίους. Άλλωστε πάνω στό τραπέζι, όπως τό διαπίστωσε μέ μιά ματιά, ήταν ένας πίνακας μέ πολλά, πάρα πολλά, ηλεκτρικά κουμπιά· αν ένα χέρι τά πίεζε έλαφρά θα μπορούσε νά ξεσηκώσει όλους τούς διαδρόμους του πλοίου πού ήταν γεμάτοι μέ ανθρώπους έχθρικούς.

Τότε ξαφνικά ο κύριος μέ τό καλαμένιο μπαστουνάκι, πού έδειχνε ως εκείνη τή στιγμή καταπληχτική άδιαφορία, πλησίασε τόν Κάρλ και τόν ρώτησε, όχι πολύ δυνατά, μά καθαρά, έτσι πού νά μή χάνεται ή φωνή από τό θόρυβο πού έκανε ο θερμαστής: «Πώς σάς λένε λοιπόν;» Τή στιγμή αυτή χτύπησαν τήν πόρτα, σαν κάποιος νά περίμενε πίσω άπ' αυτή τήν έκδήλωση του κυρίου. Ο ύπηρέτης έριξε ένα βλέμμα στον καπετάνιο κι αυτός έκλινε τό κεφάλι του· ο ύπηρέτης πήγε κι άνοιξε. Έξω στεκόταν ένας άντρας μέ μέτριο άνάστημα, ντυμένος σαν αυτοκράτορας τής παλιάς εποχής· τίποτα δέν έδειχνε πώς ήταν ο άρμόδιος γιά τίς μηχανές —κι όμως ήταν ο Σούμπαλ. Άν ο Κάρλ δέν τόν είχε άντιληφθεί στά μάτια όλων, πού φανέρωναν κάποια χαρά, όπως έδειχναν και τά μάτια του καπετάνιου, θα τό 'βλεπε τρομαγμένος στό θερμαστή, πού έσφιξε τίς γροθιές στά

γέρα χέρια του, σά νά 'ταν ή γροθιά του αυτή τό πιο σπουδαίο γι' αυτόν στη ζωή του κι ήταν έτοιμος νά τό θυσιάσει. Έκει έκρυβε τώρα όλη του τή δύναμη, κι αυτήν ακόμα πού τόν κρατούσε όρθιο.

Είχε μπροστά του λοιπόν τόν έχθρό· ήταν θαρραλέος κι εύκίνητος, ντυμένος γιορταστικά, μ' ένα τετράδιο στό χέρι, πού θα 'ταν εκεί καταχωρημένοι οι μισθοί και τ' άποδειχτικά τής δουλειάς του θερμαστή· στεκόταν άφοβα κι έδειχνε μέ τή ματιά του, πού τήν κάρφωνε μέ τή σειρά στον καθένα, πώς πάνω άπ' όλα ήθελε νά ξέρει ποιά γνώμη είχε ο καθένας εκεί μέσα. Κι οι έφτά ήταν πιά φίλοι του, κι ο ίδιος ο καπετάνιος, μολονότι είχε ή προσποιόταν πώς είχε επιφυλάξεις γι' αυτόν, έβλεπε πώς δέ μπορούσε κανείς νά κατηγορήσει γιά κάτι τόν Σούμπαλ ύστερα άπ' όσες κατηγορίες είχε πει ο θερμαστής εναντίον του. Δέ μπορεί κανείς νά συμπεριφέρεται τόσο σκληρά σ' έναν άνθρωπο σαν τό θερμαστή· κι αν ύπήρξε κάποιο σφάλμα από μέρος του Σούμπαλ, αυτό θα 'ταν σίγουρα πώς δέν είχε κατορθώσει μέ τόν καιρό νά δαμάσει τόν ανυπόταχτο θερμαστή, ώστε σήμερα αυτός νά μήν είχε τό θράσος νά πάει νά συναντήσει τόν καπετάνιο.

Θά μπορούσε όμως κανείς νά δεχτεί πώς ή άναμέτρηση αυτή ανάμεσα στό θερμαστή και στον Σούμπαλ θα έπηρεάζε έτσι εδω αούτους τούς κυρίους όπως ένα άνωτερο δικαστήριο, γιάτί ο Σούμπαλ, όσο πονηρά κι αν έκανε τή δουλειά του, δέ θα κατόρθωνε νά κρατήσει τό ρόλο του μέχρι τό τέλος. Ήταν πολύ άρκετό νά ξεσκεπαστεί στους κυρίους ένα μικρό δείγμα τής κακίας του· τό έργο αυτό θ' αναλάβαινε τώρα ο Κάρλ. Ήδη ήξερε καλά πάνω κάτω τίς ικανότητες, τίς αδυναμίες και τίς διαθέσεις του καθενός· έτσι κι από τήν άποψη αυτή δέν έχασε τόν καιρό του εκεί μέσα στό γραφείο. Έπρεπε όμως νά 'ταν ο θερμαστής πιο δυνατός· μά έδειχνε πέρα γιά πέρα άνήμπορος ν' αναλάβει άγώνα. Άν σήκωνε χέρι στον Σούμπαλ, θα του θρυμμάτιζε μέ τίς γροθιές τό άπαίσινο κεφάλι. Μά, παρόλο πού μόνο δυό θήματα τόν χώριζαν άπ' αυτόν, δέ θα μπορούσε σίγουρα νά τό κάνει. Μά γιάτί τέλος πάντων δέν είχε υποψιαστεί ο Κάρλ κάτι πού ήταν τόσο εύκολο νά τό προβλέψει κανείς, πώς ο Σούμπαλ στό τέλος θα έκανε τήν εμφάνιση, αν όχι από δική του πρωτοβουλία, τουλάχιστον κατά διαταγή του καπετάνιου; Γιάτί, πηγαίνοντας μέ τό θερ-

μαστή στο γραφείο δεν είχε μελετήσει κάποιο επιθετικό σχέδιο, ώστε να μη μπουν αξιοθρήνητα άπροετοιμαστοι στην πρώτη καμπίνα που συνάντησαν; Δέ θα μπορούσε να μιλήσει περισσότερο ο θερμαστής; Νά πει ναι ή όχι, όπως συνηθίζεται στην αντιπαράσταση που φαινόταν πώς δέ θα γίνει, μολονότι τό εννοούσε ή περίσταση; Έστεκε κεί πέρα μέ τά πόδια άνοιχτά, μέ τά γόνατα κομμένα, μέ τό κεφάλι κατεβασμένο κι ό άέρας κυκλοφορούσε μέσα από τό άνοιχτό στόμα σά νά μήν είχε πιά στό σῶμα του πνευμόνια γιά νά τόν καθαρίσουν.

Τώρα ό Κάρλ ένωθε δυνατός και ψύχραιμος όσο δεν ήταν ποτέ ίσως στό σπίτι του. Τι δέ θα 'δινε νά μπορούσαν οί γονείς του νά τόν δοϋν πώς άγωνιζόταν σέ μιά ξένη γη, μπροστά σέ σπουδαίες προσωπικότητες, γιά νά θριαμβεύσει ή δικαιοσύνη πώς μάζευε τίς δυνάμεις του γιά νά κατακτήσει τή νίκη που δεν τήν είχε ακόμα εξασφαλισμένη! "Αραγε θ' άλλαζαν γνώμη γι' αυτόν; Θα τόν έβαζαν στή μέση γιά νά τόν παινέψουν; Θ' αντίκριζαν μιά φορά, μιά και μόνη φορά, τά γεμάτα άφοσίωση μάτια; Ήταν έρωτηματικά δύσκολα: κι ή στιγμή άκατάλληλη γιά νά σκεφτείς τέτοια προβλήματα!

«Έρχομαι γιατί πιστεύω πώς ό θερμαστής θά σ' άράδιασε του κόσμου τίς κακοήθειες γιά μένα. Ένα κορίτσι από τήν κουζίνα μέ πληροφόρησε πώς έρχόταν σέ σ'α. Κύριε καπετάνιε και σεις κύριοι, είμαι έτοιμος ν' άποκρούσω κάθε συκοφαντία μέ χαρτιά έπίσημα, κι αν τό φέρει ή ανάγκη θά επικαλεστώ και τίς καταθέσεις από άπροκατάληπτους κι άνεπηρέαστους μάρτυρες που περιμένουν έξω». Αύτά είπε ό Σούμπαλ. Ήταν ό άκριβής λόγος ενός άντρα, κι είχες τήν έντύπωση πώς γιά πρώτη φορά ύστερα από πολύ καιρό οί κύριοι εκεί άκουγαν ανθρώπινη λαλιά κι είχαν αλλάξει όψη. Φυσικά, δεν πρόσεξαν πώς ό δμορφος αυτός λόγος είχε τρατά. Γιατί μέ τό πρώτο που χαρακτήρισε τήν υπόθεση χρησιμοποίησε τή λέξη «κακοήθειες»; Ήταν άντικειμενικό ν' άρχίσει τό κατηγορητήριο άπ' τίς έθνικές του προκαταλήψεις; Ένα κορίτσι από τήν κουζίνα είχε δει τό θερμαστή νά πηγαίνει κατά τό γραφείο, κι αυτό ήταν που οδήγησε τόν Σούμπαλ εκεί; Μήπως ήταν ή συνείδηση τής ένοχής που τυραννούσε τό μυαλό του; Και σά νά μήν έφτανε τοϋτο, πήρε μαζί του και μάρτυρες που τούς ονόμαζε «άπροκατάληπτους κι άνεπηρέαστους».

Άπάτη, τίποτα άλλο από άπάτη! Κι οί κύριοι τ' άνέχονταν αύτά κι έθρισκαν πώς ή συμπεριφορά του ήταν άσογη! Όμως, γιατί είχε άργήσει τόσο πολύ νά 'ρθει ύστερα άπ' τήν πληροφορία τής κοπέλας; Μέ τό μόνο σκοπό ν' άφήσει τό θερμαστή νά έκνευρίσει τούς κυρίους, ώστε νά σκοτιστεί τό μυαλό τους, γιατί ό Σούμπαλ πάνω άπ' όλα φοβόταν τήν καθαρή άντικειμενική κρίση. Σίγουρα δεν είχε χτυπήσει εκείνη τή στιγμή που θρέθηκε πίσω από τήν πόρτα: καιροφυλαχτούσε πολύ κι ύστερα από τήν έρώτηση εκείνου του κυρίου, πίστεψε πώς ό θερμαστής έχασε κάθε ύποστήριξη.

Όλα ήταν ξεκαθαρισμένα κι άθελά του κι ό Σούμπαλ τά είπε πολύ καθαρά. Τώρα όμως έπρεπε νά τά ψάλει κανείς σ' αυτούς τούς κυρίους μ' έναν τρόπο χειροπιαστό: τούς χρειαζόταν κάτι γιά νά τούς ξυπνήσει. Ό Κάρλ, λοιπόν, έπρεπε χωρίς άλλη χρονοτριβή νά εκμεταλλευτεί τήν κατάσταση, προτού μπουν μέσα οί μάρτυρες και φέρουν τήν καταστροφή..

Εκείνη τή στιγμή όμως ό καπετάνιος έκανε νόημα στον Σούμπαλ νά σωπάσει: αυτός άποτραβήχτηκε άμέσως, γιατί όπως φαινόταν ή υπόθεση αύτή αναβλήθηκε γιά άργότερα. Ζύγωσε τόν ύπηρέτη κι άρχισε νά κουβεντιάζει μαζί του χαμηλόφωνα, ρίχνοντας που και που κι ένα λοξό βλέμμα στό θερμαστή και στον Κάρλ: ταυτόχρονα χειρονομούσε μέ τρόπο πειστικό. Είχες τήν έντύπωση πώς ό Σούμπαλ προετοιμαζόταν γιά τόν επόμενο λόγο.

«Θέλετε νά ρωτήσετε κάτι τόν νεαρό, κύριε Ίάκωβε;» είπε ό καπετάνιος στον κύριο μέ τό καλαμένιο μαστουνάκι, σπάζοντας τή γενική σιωπή.

«Μάλιστα» είπε ό κύριος κάνοντας μιά έλαφριά υπόκλιση κι έτσι εδχαριστούσε τόν καπετάνιο γιατί του έδωσε προσοχή. Κι ύστερα ρώτησε τόν Κάρλ: «Πώς σ'ας λένε λοιπόν;»

Ό Κάρλ πιστεύοντας πώς έξυπηρετούσε τήν υπόθεση μέ τό νά τελειώσει τό γρηγορότερο άπαντώντας στην πείσμονη έρώτηση του κυρίου, είπε ξερά, χωρίς νά γυρέψει νά βρει και νά δείξει τό διαβατήριο, όπως έκανε κάθε φορά: «Κάρλ Ρόσμαν».

«Κάρλ Ρόσμαν! Μά, τότε...» είπε ό κύριος που τόν προσφώνησαν μέ τό όνομα Ίάκωβος και χαμογελώντας έκανε μέ άμηχανία μερικά βήματα προς τά πίσω. Ό καπετάνιος, ό άρχιταμίας, ό αξιωματικός του έδειξαν φα-

νερά τρομερή κατάπληξη άκούγοντας τό όνομα του Κάρλ. Μόνο οί κύριοι του λιμεναρχείου κι ο Σούμπαλ έδειχναν άδιαφορία.

«Μά τότε» ξαναείπε ο κύριος Ίάκωβος προχωρώντας προς τόν Κάρλ μέ κάπως άκομμο βήμα, «μά τότε είμαι ο θεός σου Ίάκωβος και συ ο αγαπημένος μου άνιψιός! Έδώ και πολλή ώρα τό είχα μαντέψει» είπε προς τόν καπετάνιο προτού ν' άγκαλιάσει και νά φιλήσει τόν Κάρλ πού σ' όλα αυτά έμεινε βουβός.

«Πώς σ'ας λένε;» ρώτησε ο Κάρλ μέ τή σειρά του, πολύ ευγενικά στ' αλήθεια, μά δίχως καμιά συγκίνηση· τό μυαλό του προσπαθούσε νά συλλάβει τόν αντίτυπο πού θά είχε ή καινούργια αυτή άλλαγή στην ύπόθεση του θερμαστή. Φυσικά δέ φαινόταν από τώρα πώς ο Σούμπαλ θά 'βγαζε κανένα όφελος.

«Καταλαβαίνετε τώρα, νεαρέ μου, τήν τύχη σας;» είπε ο καπετάνιος πού είχε τή γνώμη πώς ή έρώτηση του Κάρλ έθιγε τήν άξιοπρέπεια του κυρίου Ίάκωβου. Έκείνος είχε προχωρήσει προς τό παράθυρο· σίγουρα ήθελε νά κρύψει τό ταραγμένο του πρόσωπο πού τό σκούπιζε μ' ένα μαντίλι. «Αυτός πού σ'ας συστήθηκε για θεός σας, είναι ο γερουσιαστής Έδουάρδος Ίάκωβος. Σ'ας περιμένει τώρα λαμπρή σταδιοδρομία, πού ξεπερνάει κάθε σας προσδοκία. Όσο μπορείτε αυτή τή στιγμή πρέπει νά τό νιώσετε και νά φανείτε ψύχραιμος!»

«Έχω βέβαια κάποιο θείο Ίάκωβο στην Άμερική» είπε ο Κάρλ στον καπετάνιο, «μά, άν κατάλαβα καλά, Ίάκωβος είναι τό επίθετο του κυρίου γερουσιαστή».

«Πολύ σωστά» είπε ο καπετάνιος άνυπόμονος.

«Μά, Ίάκωβος είναι τό βαπτιστικό όνομα του θείου μου πού είναι άδερφός τής μητέρας μου· φυσικά, τό επίθετό του Μπεντελμάγερ είναι αυτό πού είχε ή μητέρα μου σάν κορίτσι».

«Αγαπητοί κύριοι» φώναξε ο γερουσιαστής μόλις άκουσε τίς εξηγήσεις του Κάρλ, αφού συνήλθε κι άπομακρύνθηκε από τό παράθυρο. «Όλοι εκεί μέσα, άλλοι συγκινημένοι κι άλλοι χωρίς νά νιώσουν καλά τήν αίτία, ξέσπασαν σέ γέλια, έκτός από τούς κυρίους του λιμεναρχείου.

«Τόσο γελοίο, λοιπόν, ήταν αυτό πού είπα; Κι όμως δέν τό πιστεύω» σκεφτόταν ο Κάρλ.

«Αγαπητοί κύριοι» επανέλαβε ο γερουσιαστής, «είστε μάρτυρες, άθελά μου κι άθελά σας, σέ μία μικρή οι-

κογενειακή σκηνή· γιαυτό νομίζω πώς είμαι ύποχρεωμένος νά δώσω κάποια εξήγηση, γιατί, όσο ξέρω, μόνο ο κύριος καπετάνιος» — ή λέξη αυτή είχε· σά συνέπεια άμοιβαίες ύποκλίσεις— «είναι καλά ενημερωμένος».

«Τώρα όμως χρειάζεται προσοχή σέ κάθε μου λέξη» αναλογίστηκε ο Κάρλ και χάρηκε πολύ πού είδε, ρίχνοντας μία λοξή ματιά, νά ζωντανεύει τό πρόσωπο του θερμαστή.

«Έδώ και πολλά χρόνια διαμονής στην Άμερική — ή λέξη διαμονή βέβαια δέν ταιριάζει και πολύ σ' έναν άμερικανό πολίτη, όπως κι εγώ είμαι ολόψυχα— έχω κόψει κάθε σχέση μέ τούς συγγενείς μου στην Εύρώπη ζώντας άποτραθηγμένος, για λόγους πού δέ θά 'πρεπε ν' αναφέρω εδώ, και πού θά μ' έβαζαν σέ πολύ κόπο νά τούς εξηγήσω. Φοβάμαι μάλιστα τή στιγμή πού θά 'μαι άναγκασμένος ίσως γά τούς εξηγήσω στον αγαπητό μου άνιψιό· τότε, δυστυχώς, δέ θά μπορέσω ν' άποφύγω μιάν αλήθεια για τούς γονείς και τό παιδί τους».

«Είναι ο θεός μου, χωρίς άμφιβολία» είπε μέσα του ο Κάρλ και τέντωσε τ' άφτιά του, «φυσικά, είναι πολύ πιθανό νά 'χει αλλάξει τ' όνομά του».

«Ο αγαπητός μου άνιψιός, λοιπόν, διώχτηκε κυριολεκτικά από τούς γονείς του — χρησιμοποιώ τή λέξη πού μόνο αυτή χαρακτηρίζει καλά τήν πράξη— όπως πετιέται έξω μία γάτα πού ένοχλεί τούς νοικοκύρηδες. Φυσικά, δέ θέλω νά φραιοποιήσω αυτό πού έκανε ο άνιψιός μου και τιμωρήθηκε μέ τέτοιο τρόπο· ώστόσο τό σφάλμα του είναι από κείνα πού τό όνομά τους έχει μέσα και τή δικαιολογία».

«Όμορφα τά λέει» αναλογίστηκε ο Κάρλ, «μά δέν πρέπει νά τ' άραδιάσει όλα! Άλλωστε δέν είναι δυνατό νά τά 'μαθε κιόλας. Ποιός θά του τά 'λεγε;»

«Τόν άνιψιό μου δηλαδή» συνέχισε ο θεός, γέροντας μπροστά και στηρίζοντας τά χέρια στο καλαμένιο μαστουνακι πού τό είχε κολλημένο στο πάτωμα, πετυχαίνοντας έτσι ν' αφαιρέσει κάθε έπισημότητα από τήν ύπόθεση πού θά μπορούσε νά πάρει, «τόν πλάνεψε μία υπηρέτρια, κάποια Ίωάννα Μπρούμερ, τριανταπέντε χρόνων. Μέ τή λέξη “πλάνεψε” δέ θέλω νά προσβάλω τόν άνιψιό μου, δέ βρίσκω όμως άλλη πιό πετυχημένη».

«Ο Κάρλ, πού είχε κιόλας πλησιάσει τό θείο του, γύρισε τό βλέμμα του σ' όλους για νά διαβάσει στα πρόσωπά τους τήν έντύπωση πού προξένησε ή άφήγηση.

Κανένας δέν είχε διάθεση γι' άστεία, όλοι άκουγαν ύπομονετικά και σοβαρά. Έπειτα, δέν ήταν τόσο εύκολο να θάλεις άμέσως τά γέλια γιά τόν άνιψιό ενός γερουσιαστή. Μπορούσε να πει κανείς πώς ό θερμαστής χαμογελούσε, μά πολύ λίγο· κι ήταν τούτο από τή μιá μεριά ευχάριστο, σάν ένα σημάδι καινούργιας ζωής, από τήν άλλη μπορούσε κανείς να τό συγχωρέσει, μιá κι ό Κάρλ μέσα στην κάμπίνα, τήν όπόθεση, πού είχε γίνει πιά γνωστή, τήν έκανε ένα ιδιαίτερο μυστικό.

«Αυτή ή Μπρούμερ λοιπόν» συνέχισε ό θεϊός, «άπόκτησε παιδί μέ τόν άνιψιό μου, ένα γερό αγόρι, πού τό βάπτισαν Ίάκωβο, ίσως γιά να τιμήσουν τήν ταπεινότητά μου, πού έχει κάνει μεγάλη έντύπωση στην κοπέλα, άν και, όπως πιστεύω, ό άνιψιός μου δέ μέ μνημόνευε και πολύ. Εύτυχώς, φυσικά, πού ή κοπέλα είχε καλή γνώμη γιά μένα. Γιατί οι γονείς του άνιψιού μου, γιά ν' άποφύγουν τή διατροφή ή τό σκάνδαλο πού θά μείωνε τήν ύπόληψή τους—δέ γνωρίζω, θέβαια, σ'ας τ' όμολογώ ειλικρινά, τους εκεί νόμους ούτε τήν κατάσταση των γονέων— έδιώξαν τό γιό τους, τόν αγαπητό μου άνιψιό, στην Άμερική και του έδωσαν ελάχιστα έφόδια, όπως βλέπετε, κι έτσι άγ δέ γίνονταν άκόμα θαύματα στην Άμερική, ό νεαρός έπρεπε να στηριχτεί μόνο στις δικές του δυνάμεις· έτσι θά γινόταν τρόφιμος σέ κανένα σοκάκι του λιμανιού, στη Νέα Ύόρκη· εύτυχώς όμως πού ή ύπηρετρια εκείνη φρόντισε να μου στείλει ένα γράμμα, πού πήρα προχτές, ύστερα από τόσες περιπλανήσεις, κι έτσι έμαθα όλη τήν ιστορία, τά χαρακτηριστικά του άνιψιού μου και τ' όνομα του πλοίου, γιατί εύτυχώς τό σκέφτηκε κι αυτό. Δέν έχω καμιά πρόθεση, αγαπητοί κύριοι, να σ'ας διασκεδάσω, γιατί θά μπορούσα να διαβάσω μερικά κομμάτια απ' αυτό τό γράμμα»—άπό τήν τσέπη του τράβηξε δυό μεγάλα πυκνογραμμένα φύλλα κι άρχισε να τά κουνά στον άέρα. «Σίγουρα θά 'κανε έντύπωση, γιατί είναι γραμμένο μέ άφέλεια και πονηριά, μά όπωσδήποτε μέ καλή πρόθεση, και προπαντός μέ πολλή αγάπη γιά τόν πατέρα. Δέν επιθυμώ ώστόσο να μιλήσω περισσότερο απ' ό,τι είναι αναγκαίο γιά να λάβετε γνώση ούτε να πληγώσω, τώρα πού καλωσορίζω τόν άνιψιό μου, τά αισθήματά του πού μπορεί ακόμα να διατηρεί. Άργότερα, άν θέλει, μέσα στην ήσυχία του δωματίου πού τόν περιμένει μπορεί να διαβάσει τό γράμμα».

Ό Κάρλ όμως δέν ένιωθε τίποτα τό ιδιαίτερο γιά κείνο τό κορίτσι. Στίς θαμπές σκιές των περασμένων πού όλοένα και χάνονταν, τήν έβλεπε να καθεται στην κουζίνα μέ τους άγκώνες στηρηγμένους στον πάγκο. Τόν έτρωγε μέ τά μάτια της σά μπαινόβγαινε μέσα στην κουζίνα γιά να πάρει ένα ποτήρι νερό γιά τόν πατέρα ή γιά καμιά παραγγελία της μητέρας. Πότε πότε, μέ κυρτωμένο τό κορμί στην άκρη του πάγκου έγραφε κανένα γράμμα, ζητώντας να βρει τήν έμπνευσή από τό πρόσωπό του. Άλλοτε πάλι σκέπαζε τά μάτια της μέ τό χέρι και κανένας λόγος δέ μπορούσε να τή συγκινήσει. Μερικές φορές, γονατισμένη μέσα στην καμαρούλα της, δίπλα στην κουζίνα, προσευχόταν μπροστά σ' ένα ξύλινο σταύρό· ό Κάρλ περνούσε απέξω και παρατηρούσε μέσα δειλά από τή μισάνοιχτη πόρτα. Καμιά φορά έφερνε βόλτες γύρω γύρω τήν κουζίνα και τινάζοταν πίσω άπότομα, γελώντας σά μάγισσα, όταν ό Κάρλ τύχαινε να βρεθεί μπροστά της. Καμιά φορά, πάλι σάν έμπαινε ό Κάρλ στην κουζίνα, εκκλινει τήν πόρτα κρατώντας τό χερούλι της, ώσπου αυτός ν' άρχίσει να φωνάζει πώς θέλει να θγει έξω. Άλλες φορές πάλι του έφερνε κάτι από τήν αγορά, χωρίς να τής τό ζητήσει, και σιωπηλή του τό 'θαζε μέσα στις χούφτες. Κάποτε όμως τόν φώναζε «Κάρλ» κι ένώ εκείνος ξαφνιάστηκε από τήν άπροσδόκητη τούτη φωνή, τόν τράβηξε μέ στεναγμούς και μορφασμούς στην καμαρούλα της και τήν κλείδωσε. Κρεμάστηκε από τό λαιμό του κι ένώ τόν παρακαλούσε να τή γδύσει, τόν έγδυσε εκείνη στα καλά και τόν έριξε στό κρεβάτι, θαρρείς κι ήθελε να τόν έχει πάντα δικό της μέ χάρδια και φροντίδες μέχρι να πάψει ό κόσμος να ύπάρχει. «Κάρλ, ώ Κάρλ μου» φώναζε σά να τόν έβλεπε πώς τήν είχε κατάκτησει, ένώ εκείνος δέν ξεχώριζε τίποτα κι άνάπνεε βαριά χωμένος κάτω από τά μπόλικά ζεστά σκεπάσματα πού θαρρείς και τά σώριασε όλα γιά χάρη του. Ύστερα σφίχτηκε δίπλα του και του ζητούσε να τής μάθει μερικά μυστικά, μά εκείνος τά είχε χαμένα μήν ξέροντας τί να τής πει· θύμωσε στ' άστεία ή στα σοβαρά, τόν τίναξε και κόλλησε τ' άφτί της στην καρδιά του γιά ν' ακούσει τους χτύπους της· έδωσε έπειτα τό στήθος της γιά να κάνει τό ίδιο κι ό Κάρλ, μά αυτός πάλι δέ μπορούσε να κουνήθει· τότε πίεσε τή γυμνή κοιλιά της πάνω στό κορμί του κι άρχισε μέ τό χέρι να ψάχνει στα σκέλη του· ήταν τόσο άηδιαστικό, ώστε ό

Κάρλ τινάχτηκε έξω από τὰ μαξιλάρια. Όσοσο ή ύπν-
ρέτρια άρχισε νά σπρώχνει μερικές φορές τήν κοιλιά
της πάνω του. Ό Κάρλ είχε τήν έντύπωση πώς ήταν
ένα κομμάτι από τόν έαυτό του. Ίσως γιαυτό κυριευτή-
κε από φοβερή άγωνία. Άρχισε νά κλαίει κι ύστερα γύ-
ρισε επιτέλους στό κρεβάτι του, άφού ή ύπνρέτρια τόν
παρακάλεσε άσταμάτητα νά «συναντηθοϋν» άλλη φορά.
Αυτό ήταν όλο κι όλο! Κι όμως ό θεϊός τό 'κανε μυθι-
στόρημα. Τόν είχε όμως σκεφτεί κι είχε γράψει στό
θεϊό του γιά τόν έρχομό του. Έβλεπε τήν πράξη τούτη
όμορφη και θά 'πρεπε κάποτε νά τήν άνταμείψει.

«Και τώρα» φώναξε ό γερουσιαστής, «θέλω ν' άκού-
σω καθαρά από σένα άν είμαι ό θεϊός σου ή όχι».

«Είσαι ό θεϊός μου» είπε ό Κάρλ και τοϋ φίλησε τό
χέρι. Έτσι σάν άνταπόδοση ό θεϊός τόν φίλησε στό μέ-
τωπο. «Χάρηκα πολύ πού σέ γνώρισα, μά όστόσο δέν
έχεις δίκιο άν πιστεύεις πώς οι γονείς μου μόνο τό κα-
κό λένε γιά σένα. Έπειτα, δέν είναι αλήθεια όλα, έτσι
όπως τά είπες· θέλω νά πώ, στήν πραγματικότητα τά
πράγματα έγιναν διαφορετικά. Φυσικά, από δώ δέν είναι
δυνατό νά κρίνεις τέλεια τήν κατάσταση. Νομίζω άκόμα
πώς, άν οι κύριοι έδώ πληροφορήθηκαν μερικές λεπτο-
μέρειες έσφαλμένα, από μία ιστορία πού στό κάτω κάτω
δέν τούς ενδιαφέρει, αυτό δέ μπορεί νά μάς βλάψει».

«Καλά τό λές» είπε ό γερουσιαστής. Έσπρωξε ύστε-
ρα τόν Κάρλ πρós τό μέρος τοϋ καπετάνιου, πού έδει-
χνε πολύ ενδιαφέρον, και ρώτησε: «Δέν έχω έναν περι-
φημο άνιψιό;»

«Είμαι εύτυχής!» είπε ό καπετάνιος κάνοντας μία τέ-
τοια υπόκλιση, πού μόνο όσοι έχουν στρατιωτική έκ-
παίδευση μπορούν νά τήν πετύχουν, «κύριε γερουσια-
στά, πού γνώρισα τόν άνιψιό σας. Γιά τό πλοίο είναι
μεγάλη τιμή πού έγινε ό τόπος γι' αυτή τή συνάντηση.
Στό μεσαίο κατάστρωμα όμως τό ταξίδι δέν είναι καθό-
λου εύχάριστο, όπου μπερδεύεται κανείς μέ κάθε καρυ-
διάς καρύδι. Πάντως, κάνουμε ό,τι μπορούμε γιά νά γί-
νει πιό εύχάριστη ή διαμονή στό μεσαίο κατάστρωμα,
ίσως πολύ περισσότερο άπ' ό,τι οι συνάδελφοί μας άμε-
ρικανοί· φυσικά άκόμα δέν πετύχαμε πολλά πράγματα,
ώστε εκεί νά γίνεται εύχάριστα ένα ταξίδι».

«Κι όμως, δέ μέ πείραξε» είπε ό Κάρλ.

«Δέν τόν πείραξε!» επανέλαβε ό γερουσιαστής γελών-
τας δυνατά.

«Μόνο φοβομαι πώς έχασα τή βαλίτσα μου!» φώνα-
ξε κι άρχισε νά θυμάται ό,τι είχε γίνει και νά σκέφτεται
τί μπορεί νά γίνει παραπέρα. Κοίταξε τριγύρω του, όλοι
στέκονταν στίς θέσεις τους, έχοντας τά μάτια στραμμέ-
να πάνω του, θουβοί από σεβασμό κι έκπληξη. Μόνο οι
υπάλληλοι τοϋ λιμεναρχείου όσο μπορούσε κανείς νά
τό δει στά άυστήρά και ίκανοποιημένα πρόσωπα, έδει-
χναν στενοχωρημένοι, πού ήρθαν σέ τόσο ακατάλληλη
στιγμή. Και τό ρολόι τους, πού τ' άφησαν μπροστά στό
τραπέζι, ήταν τό πιό σπουδαίο ίσως άπ' ό,τι είχε γίνει
μέσα στήν καμπίνα κι ό,τι ήταν δυνατό άκόμα νά γίνει.
Κι ύστερα από τόν καπετάνιο πολύ περίεργα ό πρώτος
πού ζύγωσε γιά νά δώσει τά συγχαρητήρια ήταν ό θερ-
μαστής. «Σας συχαίρω όλόψυχα» είπε κι έσφίξε τό χέ-
ρι τοϋ Κάρλ, σά νά 'θελε νά τοϋ έκφράσει εύγνωμοσύ-
νη. Σάν έπιχείρησε όμως νά σφίξει τό χέρι τοϋ γερου-
σιαστή, εκείνος άποτραβήχτηκε, δείχνοντας έτσι πώς ό
θερμαστής ξεπερνούσε τά όρια. Ό θερμαστής έμεινε
ασάλευτος.

Σιγά σιγά όμως όλοι ένιωσαν τί έπρεπε νά κάνουν κι
άναψε άμέσως μεγάλη φασαρία γύρω από τόν Κάρλ και
τό γερουσιαστή. Έτσι ό Κάρλ πήρε άκόμα τυχαία συγ-
χαρητήρια κι από τόν Σούμπαλ· τά δέχτηκε και τόν εύ-
χαρίστησε. Τελευταίοι ζύγωσαν οι υπάλληλοι τοϋ λιμε-
ναρχείου, σάν έγινε ήσυχία, κι είπαν μερικές λέξεις άγ-
γλικά πού προξένησαν γελοία έντύπωση.

Ό γερουσιαστής είχε τώρα τή διάθεση, γιά νά μή
μείνει μισή ή ίκανοποίησή του, νά θυμηθεί και νά θυμί-
σει μερικές λιγότερο σημαντικές λεπτομέρειες, πού όχι
μόνο τίς υπέμειναν όλοι τους, αλλά κι έδειξαν πώς θά
τούς ενδιέφερε και πολύ. Έτσι τούς πληροφορήσε πώς
από τό γράμμα τής ύπνρέτριας είχε σημειώσει στό
μπλοκάκι του όσα άναφέρονταν στά χαρακτηριστικά
τοϋ Κάρλ, γιά νά τά 'χει πρόχειρα σέ περίπτωση
άνάγκης. Όταν λοιπόν ό θερμαστής φλυαρούσε ακατά-
σχετα, έβγαλε τό σημειωματάριό του γιά νά διώξει τήν
πλήξη του· έτσι άρχισε νά συγκρίνει τά στοιχεία τής
ύπνρέτριας πού φυσικά δέν είχαν ακρίβεια, όπως μία
άστυνομική περιγραφική διατύπωση, μέ τά χαρακτηρι-
στικά τοϋ Κάρλ. «Κι έτσι λοιπόν τσάκωσα τόν άνιψιό
μου!» συμπέρανε μ' έναν περιήφανο τόνο, λές και περι-
μενε κι άλλα συγχαρητήρια.

«Τί θά γίνει τώρα μέ τό θερμαστή;» είπε ό Κάρλ.

ὕστερα ἀπὸ τὴν τελευταία ἀφήγηση τοῦ θεοῦ. Νόμιζε πὼς τώρα στή νέα του θέση μπορούσε νὰ ἐκφράζει ἐλεύθερα αὐτὸ πού σκέφτεται.

«Γιὰ τὸ θερμαστή θὰ γίνει ὅ,τι εἶναι τὸ σωστό» εἶπε ὁ γερουσιαστής, «κι ὅ,τι νομίζει ὁ καπετάνιος πὼς τοῦ ἀξίζει. Μά, νομίζω παρατραβήξαμε τὸ σχοινί μ' αὐτὸ τὸ θερμαστή· φυσικά ὅλοι ἐδῶ θὰ μείνουν σύμφωνοι μαζί μου».

«Ὅταν εἶναι γιὰ μιὰ ὑπόθεση δικαιοσύνης, δὲν πρέπει νὰ σκεφτόμαστε ἔτσι» εἶπε ὁ Κάρλ. Στεκόταν ἀνάμεσα στὸ θεῖο καὶ τὸν καπετάνιο κι ἴσως ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν θέση τούτη νόμιζε πὼς κρατοῦσε τὴν ὑπόθεση στὰ χέρια του.

Ὁ θερμαστής ὅμως ἔδειχνε πὼς δὲν τοῦ εἶχε ἀπομείνει καμιὰ ἐλπίδα πιά γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Εἶχε τὰ χέρια χαμένα στὴ ζώνη τοῦ παντελονιοῦ κι ἔκανε νευρικές κινήσεις. Ἔτσι φαινόταν ὀλόκληρη καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἓνα κομμάτι ἀπὸ πουκάμισο, γεμάτο μὲ σχέδια. Τώρα πιά δὲν εἶχε καμιὰ ἔγνοια. Εἶχε πεῖ ὅλα του τὰ θάσανα, μπορούσαν τώρα νὰ δοῦν καὶ τὰ λίγα κουρέλια πού εἶχε πάνω του κι ὕστερα νὰ τὸν πετάξουν ἔξω. Ὁ ὑπηρέτης κι ὁ Σούμπαλ τὰ δύο ἄκρα στὴν ἱεραρχία, θὰ φρόντιζαν νὰ τοῦ δείξουν αὐτὴ τὴν καλοσύνη. Ἔτσι ὁ Σούμπαλ θ' ἀποκοτοῦσε ἐπιτέλους τὴν ἡσυχία του καὶ δὲ θὰ ἴφτανε στὴν ἀπόγνωση, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ ἀρχιταμίας. Ὁ καπετάνιος θὰ μίσθωνε μόνο ρουμάνους ἐργάτες, παντοῦ θὰ μιλοῦσαν ρουμάνικα κι ὅλα ἴσως νὰ πηγαιναν καλύτερα. Ἄλλος θερμαστής δὲ θὰ φλυαροῦσε ξανά στὸ κεντρικὸ ταμεῖο. Ὡστόσο θὰ διατηροῦσαν ἀπ' αὐτὸν κάποια καλὴ ἀνάμνηση, γιατί μὲ τὴν τελευταία του φλυαρία εἶχε δώσει ἔμμεσα τὴν εὐκαιρία στὸ γερουσιαστή, ὅπως τ' ὁμολόγησε κι ὁ ἴδιος καθαρά, ν' ἀναγνωρίσει τὸν ἀνιψιὸ του. Ὁ ἀνιψιὸς του πάλι εἶχε προσπαθήσει νὰ τὸν βοηθήσει, σὰ νὰ τοῦ πρόσφερε προκαταβολικά τὶς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν ἀναγνώριση. Δὲ σκέφτηκε ὅμως ὁ θερμαστής καθόλου νὰ τοῦ ζητήσει καμιὰ χάρη. Ἄλλωστε ὅση ἐπιρροή κι ἂν εἶχε σὰν ἀνιψιὸς γερουσιαστή, δὲν ἦταν καὶ καπετάνιος· γιατί ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ καπετάνιου θὰ ἔπεφτε ὁ κακὸς λόγος. Μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις ὁ θερμαστής δὲν τόλμησε νὰ κοιτάξει πρὸς τὴ μεριά τοῦ Κάρλ. Κι ὅμως, μέσα στὸ ἐχθρικό τουτο δωμάτιο, δὲν ὑπῆρχε δυστυχῶς ἄλλο μέρος, ὅπου μπορούσε ν' ἀναπαύσει τὴ ματιά του.

«Μὴν παρεξηγεῖς τὴν ὑπόθεση» εἶπε ὁ γερουσιαστής στὸν Κάρλ, «μπορεῖ ἴσως νὰ ἴναι ὑπόθεση δικαιοσύνης, μὴ λησμονεῖς ὅμως πὼς εἶναι καὶ ζήτημα πειθαρχίας. Καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, μάλιστα τὸ δεύτερο, ὑπάρχουν στὴ δικαιοδοσία τοῦ καπετάνιου».

«Ἔτσι εἶναι» μουρμούρισε ὁ θερμαστής. Ὅσοι πρόσεξαν τὰ λόγια του καὶ κατάλαβαν, γέλασαν παραξενεμένοι.

«Ἐπειτα, ἔχουμε ἐνοχλήσει πολὺ τὸν καπετάνιο στὰ ὑπηρεσιακά του καθήκοντα, πού μὲ τὴν ἀφιξη τοῦ πλοίου στὴ Νέα Ὑόρκη σίγουρα θὰ ἔχουν γίνει περισσότερα. Εἶναι ὥρα πιά νὰ φύγουμε· μιὰ περιττὴ πέρα γιὰ πέρα ἀνάμνηξή μας σὲ μιὰ τιποτένια διαφορά δυὸ μηχανικῶν, θὰ δημιουργοῦσε ἄδικα ζήτημα. Ἄλλωστε, ἀγαπητέ μου ἀνιψιέ, ξέρω πολὺ καλά τοὺς σκοπούς σου καὶ γιαντὸ ἀκριβῶς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σὲ πάρω ἀπὸ δῶ ὅσο τὸ δυνατό πὶὸ γρήγορα».

«Θὰ πῶ νὰ ρίξουν ἀμέσως μιὰ θάρκα στὴ θάλασσα γιὰ σᾶς» εἶπε ὁ καπετάνιος, χωρὶς νὰ φέρει καμιὰ ἀντίρρηση στὰ λόγια τοῦ θεοῦ, πράγμα πού ξάφνιασε τὸν Κάρλ· ἦταν ἀναμφίβολα κάτι σὰν αὐτοταπείνωση. Ὁ ἀρχιταμίας ἔτρεξε θιαστικά στὸ γραφεῖο κι ἔκανε γνωστὴ ἀπὸ τὸ τηλέφωνο τὴ διαταγὴ τοῦ καπετάνιου.

«Ὁ καιρὸς εἶναι τόσο λίγος» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ, «μά, ὥστόσο δὲ μπορῶ νὰ κάνω τίποτα χωρὶς νὰ τοὺς προσβάλω ὅλους. Ἐπειτα, πὼς θ' ἀφήσω τὸ θεῖο μου τὴ στιγμὴ πού μὲ βρῆκε! Βέβαια, ὁ καπετάνιος εἶναι εὐγενικός, τίποτα ἄλλο ὅμως πέρα ἀπ' αὐτό. Ἡ εὐγένεια του πνίγεται στὴν πειθαρχία κι ὁ θεὸς μου μῆκε καλά στὴ σκέψη του. Στὸν Σούμπαλ δὲ θέλω οὔτε λέξη νὰ πῶ· λυποῦμαι μάλιστα πού τοῦ ἔδωσα τὸ χέρι. Κι ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐδῶ μέσα εἶναι καθάρματα».

Καὶ συνεπαρμένος ἀπὸ τὶς σκέψεις αὐτὲς προχώρησε μὲ ἀργὰ βήματα στὸ θερμαστή, τοῦ ἔπιασε τὸ δεξὶ του χέρι, θγάζοντάς το ἀπὸ τὴ ζώνη, κι ἄρχισε νὰ τὸ παίζει μέσα στὸ δικό του.

«Μά, γιατί δὲ λές τίποτα;» ρώτησε. «Γιατί μένεις ἄπραχτος;»

Ὁ θερμαστής ζάρωσε μόνο τὸ μέτωπό του σὰ νὰ ζητοῦσε τὶς κατάλληλες λέξεις πού ἤθελε νὰ ἐκφράσει κι ἔπειτα χαμήλωσε τὴ ματιά του στὸ χέρι τοῦ Κάρλ καὶ τὸ δικό του.

«Βέβαια, σ' ἀδίκησαν πολὺ, ὅσο κανέναν ἄλλο πάνω

στό πλοίο, τό ξέρω πολύ καλά». Κι ὁ Κάρλ συνέχιζε νά παίζει τά δάχτυλά του ἀνάμεσα στά δάχτυλα τοῦ θερμαστή· ἐκεῖνος κοίταξε ὄλο τριγύρω του μέ μάτια ἀστραφτερά, σά νά εἶχε θρεῖ μιά εὐτυχία πού γι' αὐτήν δέ μπορούσε κανένας νά πεί κακό λόγο.

«Πρέπει ὅμως νά υπερασπίσεις τόν ἑαυτό σου, νά πεις ναι ἢ ὄχι, ἀλλιῶτικα οἱ ἄνθρωποι δέ θά μάθουν ποτέ τήν ἀλήθεια. Σέ παρακαλῶ, ὀρκίσου πῶς θά μ' ἀκούσεις· ἐγώ δέ μπορῶ πιά νά σέ βοηθήσω, γιατί ἔχω λόγους σοβαροῦς». Κι ὁ Κάρλ ἄρχισε τώρα νά κλαίει, ἐνῶ φιλοῦσε τό χέρι τοῦ θερμαστή· πήρε τό ξερό, σκαμμένο χέρι του, πού ἦταν σχεδόν ἀψυχο, καί τό ἔφερε πάνω στό μάγουλό του σά νά 'ταν θησαυρός πού ἀναγκαζόταν νά τόν ἐγκαταλείψει. Μά, ὁ θεῖος γερουσιαστής θρισκόταν πιά κοντά του καί τόν τράβηξε μακριά μέ μαλακό τρόπο.

«Φαίνεται σά νά τοῦ 'κανε μάγια ὁ θερμαστής» εἶπε κοιτάζοντας μέ νόημα τόν καπετάνιο πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ Κάρλ. «Ἐνιωθες ἐγκαταλειμμένος μέχρι νά θρεῖς τό θερμαστή, κοντά του αἰσθάνθηκες σιγουριά καί τώρα δείχνεις εὐγνωμοσύνη· φυσικά τοῦτο εἶναι ἀξιέπαινο· ὅμως, γιά χάρη μου παρακαλῶ, μή φτάνεις στά ἄκρα. Μάθε νά κρατᾶς τή θέση σου».

Ἐξω στήν πόρτα σηκώθηκε μεγάλος θόρυβος, ἀκούστηκαν φωνές· φαινόταν σά νά εἶχαν ρίξει κάποιον ἄγρια πάνω στήν πόρτα. Ἐνας ναύτης μπήκε μέσα ξαναμμένος μέ μιά γυναικεία ποδιά στή μέση του. «Εἶναι κόσμος ἔξω» φώναξε κουνώντας γύρω γύρω τούς ἀγκῶνες του σά νά διέσχισε πλῆθος. Ξαφνικά συνήλθε, κι ὅπως ἔκανε νά χαιρετήσει τόν καπετάνιο σέ στάση προσοχῆς, τό βλέμμα του ἔπεσε πάνω στήν ποδιά του. Τήν τράβηξε γρήγορα καί τήν πέταξε στό πάτωμα φωνάζοντας. «Ἀνοησίες! Μοῦ δέσανε στή μέση μιά γυναικεία ποδιά». Ὑστερα χτύπησε κάτω τά τακούνια καί χαιρέτησε. Κάποιος ἔκανε νά γελάσει, μά ὁ καπετάνιος φώναξε αὐστηρά: «Ἐγώ τό λέω αὐτό εὐθυμῆ διάθεση. Ποιοί εἶναι ἔξω;» «Οἱ μάρτυρές μου» εἶπε ὁ Σούμπαλ προχωρώντας λίγα βήματα, «σᾶς παρακαλῶ νά τούς συγχωρέσετε γιά τή συμπεριφορά τους αὐτή. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ταξιδεύουν πολύ, γίνονται καμιά φορά σάν τρελοῦ».

«Φωνάξτε τους γρήγορα μέσα» πρόσταξε ὁ καπετάνιος· τήν ἴδια στιγμή στράφηκε στό γερουσιαστή κι εἶπε εὐγενικά, μά ὥστόσο λίγο ἀπότομα: «Ἀγαπητέ κύριε

γερουσιαστά, ἔχετε τήν καλοσύνη μαζί μέ τόν κύριο ἀνιψιό σας ν' ἀκολουθήσετε αὐτόν ἐδῶ τό ναῦτη πού περιμένει νά σᾶς ὀδηγήσει στή θάρκα; Εἶναι περιττό, κύριε γερουσιαστά, νά σᾶς πῶ πῶς ἦταν μεγάλη τιμή καί χαρά γιά μένα νά σᾶς γνωρίσω προσωπικά. Εὐχομαι πολύ σύντομα νά 'χω τήν εὐκαιρία νά συνεχίσω τή συζήτηση γιά τόν ἀμερικανικό στόλο καί νά τή διακοῦω, ὅπως σήμερα, πάλι μέ τόν ἴδιο εὐχάριστο τρόπο».

«Γιά τήν ὥρα μοῦ φτάνει ἓνας ἀνιψιός» εἶπε ὁ θεῖος χαμογελώντας. «Καί τώρα σᾶς εὐχαριστῶ θερμά γιά τήν καλοσύνη σας καί σᾶς ἀποχαιρετῶ. Δέν εἶναι φυσικά ἀπίθανο» —ἔσφιξε ἐγκάρδια πάνω του τόν Κάρλ— «νά βρεθοῦμε γιά περισσότερο χρόνο μαζί στό ἐπόμενο ταξίδι μας στήν Εὐρώπη».

«Θά χαρῶ πολύ» εἶπε ὁ καπετάνιος. Οἱ δύο κύριοι ἔσφιξαν τά χέρια τους, ὁ Κάρλ ὅμως μόλις πρόφτασε νά πεί λέξη καί χαιρέτησε θουβά μά θιαστικά, γιατί στό μεταξύ κάπου δεκαπέντε ἄνθρωποι πού ἦταν στήν ἐπίβλεψη τοῦ Σούμπαλ, μπαίνοντας μέσα ἀτακτα καί κάνοντας θόρυβο, ἔδειχναν πῶς ἤθελαν νά μιλήσουν μέ τόν καπετάνιο. Μέ τήν ἄδεια τοῦ γερουσιαστή ὁ ναύτης πέρασε μπρός κι ἔκανε ἓνα ἀνοιγμα γιά νά περάσουν ἀνεμπόδιστοι ὁ γερουσιαστής καί ὁ Κάρλ ἀνάμεσα ἀπό ἓνα πλῆθος πού ἔκανε ὑποκλίσεις. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού φαίνονταν φυσικά καλόκαρδοι, ἔδειχναν πῶς θεωροῦσαν τή διαφορά τοῦ Σούμπαλ καί τοῦ θερμαστή γιά ἓνα γελοῖο ἀστεῖο πού δέν ἄξιζε τόν κόπο ν' ἀσχοληθεῖ κι ὁ καπετάνιος. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς ὁ Κάρλ ξεχώρισε καί τή Λίνε, τό κορίτσι τῆς κουζίνας, πού τοῦ ἔκλεισε χαμογελαστή τό μάτι δένοντας στή μέση τήν ποδιά της, γιατί ὁ ναύτης ἐκεῖνος εἶχε πετάξει στό πάτωμα τή δική της ποδιά.

Θεῖος κι ἀνιψιός ἀκολουθήσαν τόν ὀδηγό τους ἀφήνοντας τό γραφεῖο καί στρίβοντας σ' ἓνα μικρό διάδρομο πού τούς ἔφερε μέ μερικά βήματα σέ μιά πορτούλα· περνώντας τήν πορτούλα ἔφτασαν σέ μιά μικρή σκάλα πού τούς ἔφερνε κάτω στήν ἐτοιμῆ θάρκα. Οἱ αὐθες στή θάρκα, μόλις πήδηξε μέσα ὁ ἀρχηγός, σηκώθηκαν μ' ἓνα πήδημα καί χαιρέτησαν. Ἐνῶ ἐτοιμαζόταν ὁ γερουσιαστής νά συμβουλέψει τόν Κάρλ νά προσέχει στό κατέβασμα, ἐκεῖνος ἀκόμα στό πρῶτο σκαλοπάτι ἔξεπασε σέ δυνατά κλάματα. Ὁ γερουσιαστής ἔφερε τό δεξί του χέρι κάτω ἀπό τό πηγούνι τοῦ Κάρλ, τόν ἀγκάλια-

σε σφιχτά και τόν χάιδεψε με τ' άριστερό. Έτσι κατέβηκαν σιγά σιγά τά σκαλοπάτια και σφιχταγκαλιασμένοι μπήκαν στη θάρκα. 'Ο γερουσιαστής αντίκρι του βρήκε μία καλή θέση για τόν Κάρλ. Σ' ένα νεύμα του γερουσιαστή οι ναύτες έτοιμάστηκαν κι άρχισαν τή δουλειά. Δέν είχαν κάνει ακόμα δυό μέτρα κι ο Κάρλ ξαφνικά είδε πώς θρικόκονταν στη μεριά εκείνη, όπου έβλεπαν τά παράθυρα τής καμπίνας του άρχιταμία. Και τά τρία ήταν πιασμένα από τούς μάρτυρες του Σούμπαλ που κουνούσαν τά χέρια κι έκαναν νοήματα φιλικά· κι ο θεϊος ακόμα τούς ευχαρίστησε κι ένας ναύτης τούς έστειλε ένα φιλί χωρίς νά σταματήσει νά κουνά τά κουπιά. Στ' αλήθεια δέν υπήρχε πιά ο θερμαστής! 'Ο Κάρλ κάρφωσε τά μάτια στο θεϊο του που τά γόνάτα του άγγιζαν τά δικά του, κι άρχισε ν' αναρωτιέται αν θά μπορέσει αυτός νά αναπληρώσει τό κενό που άφησε ο θερμαστής. 'Ο θεϊος δέ θέλησε νά τόν κοιτάξει κι έστρεψε τή ματιά του στα κύματα που έκαναν τή θάρκα τους νά χορεύει άπαλά.

‘Ο θεϊος

Στό σπίτι του θεϊου ο Κάρλ συνήθισε γρήγορα στη νέα ζωή. Κι ο θεϊος όμως με πρόθυμη ευγένεια φρόντιζε για ο,τι είχε ανάγκη. Έτσι ο Κάρλ στα πρώτα θήματα στην ξενιτιά δέ διδάχτηκε από πικρές και δύσκολες εμπειρίες.

Τό δωμάτιο του Κάρλ θρικόκονταν στο έκτο πάτωμα. Τά υπόλοιπα πέντε δωμάτια, όπως και τρία υπόγεια, ήταν πιασμένα από τήν επιχείρηση του θεϊου. Τό φως πλούσιο ξεχνόταν από τά δυό παράθυρα και τή μπαλκονόπορτα μέσα στο δωμάτιο κι έκανε τόν Κάρλ νά μένει θαμπωμένος σαν εμπαινε κάθε πρωί εκεί μέσα από τό μικρό του υπνοδωμάτιο. Ποῦ θά μπορούσε νά θρει στέγη, αν έβγαινε μόνος του στη χώρα σαν ένας μικρός και φτωχός μετανάστης; Ναι, ίσως όπως κι ο θεϊος του πίστευε, γιατί γνώριζε καλά τούς νόμους για τή μετανάστευση, θ' αναγκάζονταν νά τόν γυρίσουν πίσω χωρίς νά τόν αφήσουν νά πατήσει τό πόδι του στην 'Αμερική, γιατί δέ θ' εξέταζαν φυσικά τό γεγονός πώς τώρα δά αυτός δέν είχε πατρίδα. Δέ μπορούσε κανείς σέ τέτοια ζητήματα νά θρει έδω συμπόνια· αυτά που είχε διαβάσει ο Κάρλ για τήν 'Αμερική έδιναν τήν έντύπωση πώς είναι σωστά. Μόνο οι ευτυχισμένοι φαίνονταν έδω νά χαιρονται πραγματικά τήν ευτυχία τους ανάμεσα στα άδιάφορα πρόσωπα των άλλων.

Ένα στενό μπαλκόνι έπιανε όλη τήν πρόσοψη του δωματίου. Στην πατρίδα του τό μέρος αυτό θά 'ταν ή πιο ψηλή κορυφή για νά δει κανείς τριγύρω, έδω όμως δέν πρόσφερε τίποτε άλλο από ένα δρόμο όλόισο, σαν τρεχάμενο χείμαρρο, που προχωρούσε ανάμεσα από δυό σειρές σπίτια, θαρρείς κομμένα μ' ένα τσεκούρι, κι έσβηνε μακριά, όπου εκεί στο βάθος ύψώνονταν μέσα σέ θαμπή καταχνιά οι πελώριες φιγοῦρες μιας Μητρόπολης. Πάνω σ' αυτό τό δρόμο, πρωί και βράδυ, μά και

μέσα στα όνειρα της νύχτας φούντωνε μία πυρετώδης κίνηση· από ψηλά την αισθανόταν κανείς σαν κάποιο άξεδιάλυτο μίγμα από μπερδεμένες ανθρώπινες μορφές και λογής λογής κινούμενα τροχοφόρα που κάθε τόσο πύκνωναν με νέους χειμαρρους από κινούμενα σώματα· κι έτσι νόμιζες πως όρμωσε ένα άλλο πιο άνακατεμένο μίγμα από θόρυβο, σκόνη και μυρωδιές. Κι όλο αυτό τό μπερδεμένο μίγμα τό άδραχνε και τό διαπερνούσε ένα φώς δυνατό που διασκορπιζόταν, έφευγε μακριά και εξαγαύριζε με όρμη, όπως ακριβώς τά παράσερνε τό στριφογύρισμα όλων των αντικειμένων. Και στό θολό μάτι του θεατή τό φώς εκεί ψηλά σχημάτιζε μία κρυστάλλινη μάζα που κάθε τόσο θρυμματιζόταν από μία υπερκόσμια δύναμη.

Προσεχτικός όπως ήταν σ' όλα ο θεός συμβούλεψε τόν Κάρλ νά μήν καταπιαστεί για τήν ώρα με τίποτα σοβαρό. Φυσικά θά 'πρεπε όλα νά τά μελετήσει και νά τά εκτιμήσει, χωρίς όμως νά γίνει δουλος στό λαθύρινο των δυσκολιών. Οί πρώτες μέρες ενός ευρωπαϊού στην Άμερική είναι σά μία γέννηση, έλεγε ο θεός, μά ώστόσο για νά μή φοβίσει χωρίς λόγο τόν Κάρλ τόνιζε πως όταν έρχεται κανείς εδώ συνηθίζει πιο εύκολα, παρά όταν έρχεται στον κόσμο από τό υπερπέραν. Έπειτα, έπρεπε νά βάλει καλά στό μυαλό του πως ή πρώτη κρίση θά στηριζόταν πάνω σε ανίσχυρα πόδια, κι έτσι θά 'πρεπε νά τή δαμάζει για νά μήν του σκοτίζει τίς κατοπινές κρίσεις, που μόνο μ' αυτές άργότερα θά συνέχιζε μ' επιτυχία τή ζωή του εδώ. Πρόσθετε επίσης πως ήξερε πολλούς νεοφερμένους στην Άμερική, που δε συμμορφώνονταν με τίς σωστές αυτές κρίσεις κι έστεκαν μέρες δλόκληρες σαν «άπολωλότα πρόβατα» κοιτάζοντας από ένα μπαλκόνι κάτω στό δρόμο. Έτσι όμως χάνεται κανείς για καλά! 'Η σιωπηλή αυτή ένατένιση σ' ένα δρόμο τής Νέας Υόρκης γεμάτο ζωή, ίσως είχε κάποιο καλό ή μπορούσε κανείς νά τή συστήσει σαν καλή διέξοδο σ' έναν που έκανε ταξίδι άναψυχής, όχι όμως άνεπιφύλακτα. Για έναν ώστόσο που έρχόταν εδώ για νά παλέψει στη ζωή, ήταν πέρα για πέρα καταστροφή. Ίσως ή λέξη τούτη νά 'ταν άσστηρή, θά μπορούσε όμως κανείς νά τή μεταχειριστεί άφοβα για τήν περίπτωση του Κάρλ. Και σ' αλήθεια ο θεός, σαν έρχόταν νά δει τόν Κάρλ, όλο κι όλο μία φορά τή μέρα και σε άκαθόριστη ώρα, έκανε νευρικούς μορφασμούς όταν τόν

έβλεπε νά ρεμβάζει στό μπαλκόνι. 'Ο Κάρλ σιγά σιγά τό μυρίστηκε και παραιτήθηκε όσο μπορούσε από τήν ευχαρίστηση αυτή νά κάθεται στό μπαλκόνι.

Άλλωστε δέν ήταν ο ρεμβασμός αυτός ή μόνη του διασκέδαση. Στο δωμάτιό του βρισκόταν ένα από τά καλύτερα άμερικάνικα γραφεία· χρόνια τώρα ο πατέρας του έπιθυμούσε πολύ νά 'χει ένα τέτοιο γραφείο κι έψαχνε στα ξεπουλήματα ν' αγοράσει κανένα με φτηνή τιμή, χωρίς όμως νά μπορέσει νά τ' άποκτήσει με τά περιορισμένα οικονομικά του μέσα. Φυσικά, τό γραφείο αυτό δε μπορούσε κανείς νά τό συγκρίνει μ' εκείνα τά δήθεν άμερικάνικα που πουλούν στις ευρωπαϊκές αγορές για ξεπούλημα. Στην πάνω μεριά, λόγου χάρη, είχε εκατό χωρίσματα σε ποικίλα σχήματα· κι ο πρόεδρος ακόμα τής Ένωσης θά μπορούσε νά βρει για τό κάθε έγγραφο τήν κατάλληλη θέση. Έπειτα, στό πλάι υπήρχε ένα ρυθμιστικό μηχανήμα κι όταν γύριζε κανείς μία μανιθέλα είχε μπροστά του τά χωρίσματα σε ποικίλες θέσεις και διαφορετικές διαστάσεις, όπως τά ήθελε κι όπως του χρειαζόνταν. Ασπτά τοιχώματα δεξιά κι άριστερά έπεφταν άργά και γίνονταν βάση ή κάλυμμα στα καινούργια χωρίσματα. Μ' ένα γύρισμα άλλαζε άμέσως όψη ή πάνω μεριά του γραφείου κι όλα ρυθμιζόνταν ανάλογα με τήν κίνηση που ήθελε κανείς νά κάνει, άργά ή με τρελή ταχύτητα. Μία νέα εφεύρεση βρισκόταν μπροστά του, μά ώστόσο ή θύμηση του Κάρλ έβλεπε ζωηρά τίς φάνες στην πανηγυρική γιορτή για τή Γέννηση του Χριστού στον τόπο του, που τίς έδειχναν στα κατάπληκτα μάτια των παιδιών. Κι ο Κάρλ είχε σταθεί πολλές φορές μπροστά σ' αυτές, τυλιγμένος μέσα στα χειμωνιάτικα ρούχα, κι έβρισκε κάθε φορά τή συσχέτιση κάθε στροφής του ελάσματος, που κάποιος γέρος τό γύριζε, μ' ό,τι παρουσιαζόταν πάνω στη σκηνή· ή κοφή κίνηση των Τριών Μάγων προς τή μπροστινή μεριά, τό ψήλωμα του άστραφτερού άστεριού ή ή ταπεινή ζωή μέσα στό θεϊκό στάβλο. Κι είχε πάντα τήν εντύπωση πως ή μητέρα του, όρθια πίσω του, δέν έβλεπε με προσοχή ό,τι γινόταν. Τήν έσερνε κοντά του μέχρι νά τή νιώσει κολλημένη στη ράχη του κι άρχιζε με ξεφωνητά νά τής δείχνει μερικά θεάματα που μπορούσαν νά ξεγελάσουν τήν πρόσοχή και νά μή γίνουν φανερά· ένα λαγουδάκι, λόγου χάρη, που πότε εκεί μπροστά στό γρασιδι έπαιζε προκλητικό και πότε ήταν έτοιμο νά τό

σκάσει τρέχοντας. Ἡ μητέρα του χάνοντας τὴν ὑπομονή του ἔκλεινε μὲ τὸ χέρι τὸ στόμα κι αὐτὸς ἄφηνε τὴ σκέψη του νὰ πετᾷ ἄλλοῦ. Φυσικά, τὸ γραφεῖο δὲν ἦταν μόνο ἔτσι φτιαγμένο, ὥστε νὰ σοῦ θυμίζει μόνο τέτοια πράγματα, μὰ ὥστόσο στὴν ἱστορία τῶν ἐφευρέσεων βρίσκει κανεῖς σίγουρα σχέσεις τὸ ἴδιο σκοτεινές ὅπως οὔτις ἀναμνήσεις τοῦ Κάρλ. Ἀντίθετα μὲ τὸν Κάρλ, ὁ θεῖος δὲν ἔδειχνε καμιὰ εὐχαρίστηση γιὰ τὸ γραφεῖο τοῦτο· ἤθελε ν' ἀγοράσει ἓνα συνηθισμένο γραφεῖο, μὰ ὅμως τώρα πιά ὅλα τὰ γραφεῖα εἶχαν αὐτὰ τὰ ἐξαρτήματα, πού εἶχαν ἐπιπλέον καὶ τὸ πλεονέκτημα νὰ ἐφαρμόζουν καὶ σ' ὅλα τὰ παλιά χωρὶς πολλὰ ἔξοδα. Φυσικά, ὁ θεῖος δὲν ξέχασε νὰ συμβουλέψει τὸν Κάρλ νὰ μὴ μεταχειρίζεται συχνά ἢ καὶ καθόλου ἐκεῖνο τὸ μὴχάνημα. Γιὰ νὰ τοῦ ἐντυπώσει καλά τὴ συμβουλή ἰσχυρίστηκε πὼς ὁ μηχανισμὸς ἦταν λεπτὸ πρᾶγμα, μπορούσε εὐκολὰ νὰ σπάσει κι ἢ ἐπισκευὴ του κόστιζε πολὺ. Δὲν ἦταν καὶ τόσο δύσκολο νὰ καταλάβεις πὼς ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο παρά δικαιολογίες, ἂν κι ἦταν ἀλήθεια πὼς ἦταν πολὺ εὐκολο νὰ κλειδώσει κανεῖς τὸ σὺστημα λειτουργίας του, μολονότι ὁ θεῖος δὲν τὸ ἔκανε.

Τὶς πρῶτες μέρες πού ὁ Κάρλ κι ὁ θεῖος κουβέντιαζαν πὸ συχνά, εἶπε στοῦ θεῖο του πὼς στοῦ σπιτί ἔπαιζε πιάνο, λίγο βέβαια, μὰ μὲ πολλή εὐχαρίστηση· εἶχε τὴ γνώμη πὼς θὰ μπορούσε νὰ τὰ καταφέρει μὲ τίς λίγες γνώσεις πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ μητέρα του. Ὁ Κάρλ εἶχε συνειδησῆ πὼς ἡ διήγηση τούτη εἶχε σύγχρονα τὸ νόημα μιᾶς παράκλησης γιὰ ἓνα πιάνο· φυσικά εἶχε προσέξει κιόλας γύρω του καὶ διαπίστωσε πὼς ὁ θεῖος του δὲν εἶχε ἀνάγκη γιὰ οἰκονομίες. Ἡ παράκλησή του ὅμως δὲν ἰκανοποιήθηκε ἀμέσως. Ὡστόσο, ὕστερα ἀπὸ ὀχτῶ μέρες ὁ θεῖος τοῦ εἶπε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τοῦ ἐξομολογηθεῖ κάτι ἄθελα, πὼς τὸ πιάνο ἦταν κάτω κι ἂν ἤθελε μπορούσε νὰ μεριμνήσει γιὰ τὴ μεταφορὰ του. Σίγουρα αὐτὸ ἦταν μιὰ εὐκολὴ δουλειὰ καὶ μάλιστα δὲ συγκρινόταν μὲ μιὰ συνήθισμένη μεταφορὰ, γιατί τὸ σπιτί εἶχε εἰδικὸ ἀνελκυστήρα γιὰ ἐπιπλα πού χωροῦσε μιὰ χαρὰ ὀλόκληρο φορτηγὸ ἀπὸ πράγματα· μὲ τὸν ἀνελκυστήρα λοιπὸν αὐτὸ, μεταφέρθηκε τὸ πιάνο πάνω στοῦ δωμάτιο τοῦ Κάρλ. Κι αὐτὸς βέβαια μπορούσε νὰ σταθεῖ δίπλα στοῦ πιάνο μαζί μὲ τοὺς ἀχθοφόρους, ἀλλ' ὅμως μιὰ κι ἦταν ἐκεῖ δίπλα λεύτερος ἓνας συνηθισμέ-

νος ἀνελκυστήρας μῆκε σ' αὐτὸν καὶ μ' ἓνα μοχλὸ κρατοῦσε σὲ κίνηση στοῦ ἴδιο ὕψος καὶ τοὺς δύο ἀνελκυστήρες· μέσα ἀπ' τὶς γυάλινες πόρτες ἔβλεπε τὸ ὄμορφο ἐκεῖνο ὄργανο πού τώρα ἦταν δικό του. Σὰν ἔπαιξε τίς πρῶτες νότες μέσα στοῦ δωμάτιο, ἔνωσε τρελὴ χαρὰ κι ἂντὶ νὰ συνεχίσει πετάχτηκε ὄρθιος, ἔκανε λίγα βήματα πίσω καὶ μὲ τὰ χέρια στοὺς γοφούς θαύμαζε τὸ πιάνο. Ἐπίσης ἡ ἀκουστικὴ στοῦ δωμάτιο ἦταν ἐξαιρετικὴ κι εἶχε διαλύσει τὴ μικρὴ ἀδιαθεσίαν πού προερχόταν ἀπὸ τὸ σιδερένιο ἐκεῖνο σπιτί. Στ' ἀλήθεια, ὅσο κι ἂν ἔδειχνε τὸ σπιτί ἐξωτερικὰ σιδερένιο, μέσα στοῦ δωμάτιο τίποτα δὲν ἔδειχνε ἀπὸ τὴ σιδερένια του κατασκευὴ καὶ κανένας δὲ μπορούσε νὰ παρατηρήσει τὸ παραμικρὸ στήν τοποθέτηση τῶν ἐπίπλων πού ἐνοχλοῦσε τὴν ἀπόλυτη ζεστασιά τοῦ δωματίου. Στὴν ἀρχὴ ὁ Κάρλ ἔλπιζε πολλὰ ἀπὸ τὸ πιάνο του κι εἶχε μάλιστα τὴν αἰσιοδοξία νὰ θεωρεῖ, τουλάχιστο προτοῦ ἀποκοιμηθεῖ, πὼς ἦταν δυνατό νὰ ἐπηρεάσει ἄμεσα μὲ τὴ μουσικὴ του τὸν τρόπο ζωῆς στὴν Ἀμερικὴ. Κι ἔνωθε πολὺ παράξενα, ὅταν μπροστὰ στὰ ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὸν ἀπλωμένο θόρυβο τοῦ δρόμου ἔπαιζε ἓνα παλιὸ στρατιωτικὸ τραγούδι ἀπὸ τὴν πατρίδα του, πού τραγουδοῦν οἱ στρατιῶτες τὸ βραδάκι ὁ ἓνας στὸν ἄλλο ἀπὸ παράθυρο σὲ παράθυρο, ἀκουμπισμένοι στὰ παράθυρα τοῦ στρατώνα καὶ μὲ τὴ ματιὰ στὴν πλατεία· κι ὕστερα θύθιζε τὴ ματιὰ του στοῦ δρόμο πού ἦταν ἴδιος πάντα ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα μικρὸ κομμάτι ἀπὸ μιὰ μεγάλῃ κυκλικὴ κίνηση πού δὲ μπορούσε κανεῖς νὰ τὴν προσδιορίσει χωρὶς νὰ ξέρει ὅλες τίς δυνάμεις πού ἐνεργοῦσαν σ' ἐκεῖνο τὸν κύκλο. Ὁ θεῖος ἔδειχνε ὑπομονὴ καὶ δὲν ἔλεγε τίποτα γιὰ τὸ πιάνο καὶ, παρόλο πού τοῦ ἔλεγε νὰ παίξει, σπάνια ἰκανοποιῦσε τὴν ἐπιθυμία του αὐτῆ. Κι ἦταν ἐπίσης σωστὸ πὼς ὁ θεῖος τοῦ εἶχε φέρει καὶ νότες ἀπὸ ἀμερικάνικα θούρια καὶ τὸν ἐθνικὸ ὕμνο, φυσικά· μὰ ὥστόσο δὲν ἦταν βέβαιος κανεῖς πὼς ἀπὸ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ μόνο ρώτησε μιὰ μέρα τὸν Κάρλ, χωρὶς βέβαια νὰ κάνει ἀστεῖο, ἂν ἐπιθυμοῦσε νὰ μάθει θιολί ἢ κυνηγτικὸ αὐλό.

Φυσικά ἡ ἐκμάθηση τῶν ἀγγλικῶν ἦταν ἡ πρώτη καὶ κύρια φροντίδα τοῦ Κάρλ. Στὶς ἑφτά ἢ ὡρα κάθε πρωὶ ἓνας καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς ἔμπαινε στοῦ δωμάτιο τοῦ Κάρλ, ὅπου τὸν ἔβρισκε κιόλας καθισμένο στοῦ γραφεῖο καὶ θυθισμένο στὰ τετράδιά του ἢ νὰ κόβει

βόλτες μέσα στο δωμάτιο απαγγέλλοντας τό μάθημα. Ὁ Κάρλ γνώριζε καλά πώς χρειαζόταν πολύ μεγάλος ζήλος γιά νά κάνει τή γλώσσα αὐτή κτῆμα του, κι ἔπειτα πώς τοῦ δινόταν μιά καλή εὐκαιρία γιά νά προσφέρει στό θεῖο του σπάνια χαρά, δείχνοντας γρήγορη πρόοδο στήν ἐκμάθηση τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας. Καί σ' ἄληθεια, ἐνῶ πρώτα, σά μιλοῦσε μέ τό θεῖο του, μπορούσε ὄλο κι ὄλο νά πει μιά καλημέρα ἢ ἓνα ἀντίο, γρήγορα ἦταν σέ θέση νά λέει μεγάλες φράσεις, πράγμα πού τοὺς ἔπετρεψε ν' ἀρχίσουν νά μιλοῦν πιά ἐμπιστευτικά. Τό πρώτο ἀμερικάνικο ποίημα, μιά περιγραφή πυρκαγιᾶς, ὁ Κάρλ τό ἀπάγγειλε μιά βραδιά μέ τέτοιο τρόπο πού ἔκανε σ' αὐτόν μεγάλη ἐντύπωση, ὥστε σοβάρωσε ἱτρομερά. Κι οἱ δύο ἔστεκαν στό δωμάτιο τοῦ Κάρλ, κοντά στό παράθυρο. Ὁ θεῖος κοίταζε ἔξω, ὅπου μόλις εἶχε σθήσει τό ἀντιφέγγισμα τ' οὐρανοῦ· συνεπαρμένος ἀπό τοὺς στίχους χτυποῦσε ἀργά καί ρυθμικά τά χέρια του τή στιγμή πού ὁ Κάρλ, ὄρθιος δίπλα του, μέ μάτια προσηλωμένα, ἐρμήνευε ἀπό μέσα του τό δύσκολο ποίημα.

Ὅσο πιά καλά πήγαινε στά ἀγγλικά ὁ Κάρλ, τόσο πιά πολύ μεγάλωνε κι ἡ ὄρεξη τοῦ θεῖου νά τόν παίρνει στίς παρέες του. Ὅμως σέ κάθε τέτοια περίσταση φρόντιζε γιά κάθε ἐνδεχόμενο νά βρίσκεται δίπλα στόν Κάρλ κι ὁ καθηγητής τῶν ἀγγλικῶν. Ὁ πρώτος φίλος πού γνώρισε ὁ Κάρλ ἓνα πρῶτο ἦταν ἓνας λεπτός νέος, πολύ λυγρός, πού ὁ θεῖος τόν κουβάλησε στό δωμάτιό του μέ θερμές συστάσεις. Ἦταν πολύ φανερό πώς ἦταν ἓνας ἀπό τοὺς πολλούς γιούς ἑκατομμυριούχων πού οἱ γονεῖς τους θεωροῦν σάν ἀποτυχημένους κι ἡ ζωὴ τους εἶναι τόσο περιέργη, πού ἓνας συνηθισμένος ἄνθρωπος δέ θά μπορούσε νά τή ζήσει οὔτε μιά μέρα χωρίς νά κινδυνέψει. Σά νά τό ἔξερε αὐτό ὁ Κάρλ ἢ μπορούσε εὐκολο νά τό μαντέψει κι ἄφησε πάνω στά χεῖλη του καί μέσα στή ματιά του ν' ἀπλωθεῖ ἓνα πλούσιο χαμόγελο εὐτυχίας πού ἔδινε τήν ἐντύπωση πώς ἀπευθυνόταν ταυτόχρονα στόν ἑαυτό του, στόν ἀπέναντί του καί σ' ὄλο τόν κόσμο.

Μέ τό νεαρό κύριο Μάκ —ὅπως ἦταν τ' ὄνομά του— κανόνισαν μέ τήν ἀπεριόριστη συγκατάθεση τοῦ θεῖου νά κάνουν μαζί ἱππασία τό πρωί εἴτε στή σχολή εἴτε στό ὑπαιθρο. Στήν ἀρχή ὁ Κάρλ δίστασε νά δεχτεῖ, γιατί ποτέ στή ζωὴ του δέν εἶχε ἀνεβεῖ σέ ἄλογο καί θά

ἦταν προτιμότερο νά κάνει πρώτα μερικές ἀσκήσεις· ὥστόσο μπροστά στήν ἐπιμονή τοῦ θεῖου του καί τοῦ Μάκ, πού τοῦ ἔλεγαν πώς ἡ ἱππασία εἶναι μιά ὁμορφὴ καί ὑγιεινὴ διασκέδαση, πολύ ἀπλή, χωρίς νά ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη τέχνη, συγκατένευσε τελικά. Φυσικά, τώρα ἔπρεπε νά σηκῶνεται κάθε πρωί στίς πέντε καί μισή, πράγμα πού δέν τό ἔκανε χωρίς κόπο, γιατί ἐδῶ στήν Ἀμερικὴ τόν ἔπιανε μιά ὑπνηλία, ἴσως βέβαια γιά τό λόγο πώς ὀλόκληρη ἡμέρα ἦταν κουραστικὴ μέ τό νά προσέχει ἐδῶ κι ἐκεῖ. Μόλις ὅμως ἔπαιρνε τό μπάνιο του, ἔνιωθε φρέσκος. Τό ντους ἀπλωνόταν πάνω ἀπ' ὀλόκληρη τή μανιέρα —φυσικά ποιός συμμαθητής του στήν πατρίδα, ὅσο καί νά ἦταν πλούσιος, εἶχε τέτοιο ντους καί μάλιστα δικό του;— κι ὁ Κάρλ ξάπλωνε ἀνετα γιατί σ' αὐτὴ τή μανιέρα μπορούσε κανεῖς ν' ἀπλώσει καί τά χέρια του κι ἄφηνε νά πέφτει πάνω του σά χεῖμαρρος τό νερό, χλιαρό, ἴζεστό, ξανά χλιαρό κι ὕστερα πολύ κρύο. Ἔτσι ἔλουζε ὄλο του τό κορμί ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ κατὰ τήν ὄρεξή του. Ξαπλωμένος ἐκεῖ πέρα, σά νά ἦταν θυθισμένος σέ ἀπολαυστικό ὕπνο πού διαρκοῦσε ἀκόμα, ἔνιωθε μεγάλη χαρά ἀφήνοντας νά σωρεῖονται πάνω στά κλειστά βλέφαρά του σιγά σιγά ὄλες οἱ τελευταῖες σταλαματιές κι ἀνοίγοντας τά μάτια ὕστερα νά τίς ἀφήνει νά κυλοῦνε πάνω στό πρόσωπό του.

Στή σχολὴ ἱππασίας, ὅπου τόν περίμενε ὁ καθηγητής τῶν ἀγγλικῶν, τόν πήγαινε τό πολυτελέστατο αὐτοκίνητο τοῦ θεῖου, ἐνῶ ὁ Μάκ χωρίς ἐξαιρέση ἀργοῦσε κάθε πρωί. Ἀλλωστε αὐτό δέν τόν στενοχωροῦσε, γιατί ἡ ἀληθινὴ καί ζωντανὴ ἱππασία ἀρχίζε μόνο μ' αὐτόν. Μήπως δέ συνέρχονταν τ' ἄλογα ἀπό τόν ὕπνο μόλις τόν ἔβλεπαν κι ἀνάσηκῶνονταν στά δύο πόδια; Δέν ἔστριβε τό μαστίγιο πιά δυνατά μέσα σ' ὄλο τό χῶρο καί δέ γέμιζαν οἱ διάδρομοι γύρω γύρω ἀπὸ θεατές, φύλακες, μαθητές κι ὅποιοι ἄλλο ἐπιθυμοῦσε; Ὅστόσο ὁ Κάρλ χρησιμοποιοῦσε αὐτὴ τήν ὥρα γιά νά ἐξασκηθεῖ λίγο στήν ἱππασία, ἂν καί δέν ἔκανε παρά τίς πρώτες καί πιά ἀπλές ἀσκήσεις. Κάποιος ἄνθρωπος ἐκεῖ, πολύ ψηλός, πού μπορούσε λίγο ν' ἀπλώσει τό χέρι του καί νά φτάσει τή ράχη τοῦ πιά ψηλοῦ ἀλόγου, τοῦ ἔδινε ὁδηγίες πού διαρκοῦσαν σχεδόν ἓνα τέταρτο. Δέν παρουσίαζε ὅμως ὁ Κάρλ μεγάλη βελτίωση κι ἔβρισκε τήν εὐκαιρία νά μαθαίνει ἀγγλικές φράσεις πού ἤθελαν νά ἐκφράσουν διαμαρτυρία καί παράπονο· μέ κομμένη

τήν ανάσα πάντα στό μάθημα παραπονιόταν στόν καθηγητή τῶν ἀγγλικῶν πού ἀκουμπούσε ἀποχαυνωμένος πάνω σ' ἓνα θυρόφυλλο. Κάθε ἀποθάρρυνση ὅμως διαλυόταν μόλις ἐρχόταν ὁ Μάκ. Ἐδιώχναν τό μακρόχειρο δάσκαλο καί σέ λίγο μέσα στή θαμπή αἴθουσα δέν ἀκουγε κανεῖς τίποτα ἄλλο παρά τά πέταλα τοῦ ἀλόγου καί δέν ἔβλεπε παρά μόνο τό σηκωμένο χέρι τοῦ Μάκ πού ἔδινε ὁδηγίες στόν Κάρλ. Ὑστερα ἀπό μισή ὥρα γεμάτη διασκέδαση πού κυλοῦσε σά νά 'ταν ὄνειρο, σταματοῦσαν. Ὁ Μάκ τότε μέ μεγάλη βιασύνη χαιρετοῦσε τόν Κάρλ, τοῦ χτυποῦσε ἐλαφρά τό μάγουλο σά νά 'θελε νά ἐκφράσει ἰδιαίτερα τήν ἱκανοποίηση γιά τήν ἵππασία τοῦ Κάρλ καί χωρίς νά τόν περιμένει χανόταν στήν πόρτα. Ὁ Κάρλ ἔπαιρνε τόν καθηγητή τῶν ἀγγλικῶν στό αὐτοκίνητο κι ἀπό κοφτούς δρόμους, γιά νά μή σπαταλοῦν πολύ χρόνο, πήγαιναν στό σπίτι τοῦ θεῖου γιά τό μάθημα τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας, χωρίς νά διασχιζοῦν τούς μεγάλους δρόμους μέ τό πολύ πλήθος. Αὐτό δέν κράτησε γιά πολύ, γιατί ὁ Κάρλ ἔνωθε τόψεις νά ταλαιπωρεῖ τόν κουρασμένο αὐτό καθηγητή χωρίς λόγο, ἀφοῦ μέ τόν Μάκ ἡ συνεννόηση ἦταν πολύ ἀπλό πράγμα, καί παρακάλεσε τό θεῖο του ν' ἀπαλλάξει τόν καθηγητή ἀπ' αὐτό τό χρέος. Ὑστερα ἀπό κάποια σκέψη ὁ θεῖος ὑποχώρησε στήν παράκληση αὐτή τοῦ Κάρλ.

Πέρασε σχετικά πολύς καιρός προτοῦ ὁ θεῖος ἐπιτρέψει στόν Κάρλ νά ρίξει μιά ματιά στίς ἐπιχειρήσεις του, ἂν καί τό ζήτησε πολύ συχνά ἐπίμονα. Οἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ θεῖου ἦταν ἓνα εἶδος ἀπό ἀντιπροσωπεῖς κι ἀποστολές· ὅσο μπορούσε νά ξέρει, τέτοιες ἐπιχειρήσεις δέν ὑπῆρχαν στήν Εὐρώπη. Ἦταν μεσιτικό ἐμπόριο, ὄχι ὅμως ἀνάμεσα στόν παραγωγό καί τόν καταναλωτή ἢ τόν ἔμπορο, ἀλλά προμήθευε ἐμπορεύματα καί πρῶτες ὕλες στά μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα. Ἦταν λοιπόν μιά τεράστια ἐπιχείρηση μέ ἀγορές, ἀποθηκεύσεις, μεταφορές καί πωλήσεις πού ἀπαιτοῦσε νά θρῖσκειται διαρκῶς σέ ἄμεση τηλεγραφική καί τηλεφωνική ἐπικοινωνία μέ τούς πελάτες. Ἡ αἴθουσα μέ τόν τηλεγράφο ἦταν μεγαλύτερη ἀπό τό τηλεγραφεῖο στήν πατρίδα του πού τό εἶχε κάποτε διασχίσει κοντά σ' ἓνα συμμαθητή του, γνώριμο στους ταχυδρομικούς. Στήν τηλεφωνική αἴθουσα ὅπου καί νά ἔριχνε κανεῖς τό βλέμμα ἔβλεπε πόρτες τηλεφωνικῶν θαλάμων πού ἀνοιγόκλει-

ναν καί τά κουδουνίσματα μπορούσαν νά τρελάνουν ἄνθρωπο. Μιά μέρα, ὁ θεῖος ἀνοιξε τήν πόρτα ἑνός θαλάμου κι ὁ Κάρλ εἶδε ἓναν ὑπάλληλο, πού δέν ἔδωσε προσοχή στό ἀνοιγμα τῆς πόρτας, νά κάθεται σ' ἓνα πολύ φωτισμένο μέρος, νά 'χει τό κεφάλι μέσα σέ μιά ἀτσάλινη μάσκα πού χρησίμευε νά κρατᾶ τ' ἀκουστικά κολημένα σ' ἀφτιά του. Τό δεξί του χέρι ἦταν στερεωμένο πάνω σ' ἓνα τραπεζάκι· νόμιζε κανεῖς πῶς ἦταν περίεργα πολύ βαρῦ καί μόνο τά δάχτυλα πού κρατοῦσαν τό μολύβι κινοῦνταν γρήγορα καί ρυθμικά μ' ἓναν ἀσυνηθιστο τρόπο. Τά λόγια του στό τηλέφωνο ἦταν σύντομα καί ξερά· ἔδειχνε πῶς ἤθελε νά διαφωνήσει μέ τόν ὁμιλητή του, ἢ νά τοῦ ζητήσει κάποια ἐξήγηση, μά ὅμως πρῖν νά τά κάνει ὅλα αὐτά χαμήλωνε τά μάτια κι ἐνῶ ἀκουγε κάτι ἄρχιζε νά σημειώνει. Ἄλλωστε δέν ἔπρεπε καί πολύ νά μιλά, ὅπως ἐξήγησε ὁ θεῖος στόν Κάρλ, γιατί τίς παραγγελίες πού ἔπαιρνε ἐκείνη τή στιγμή τίς ἔπαιρναν ταυτόχρονα κι ἄλλοι δύο ὑπάλληλοι γιά νά τίς συγκρίνουν κατόπιν κι ἔτσι ν' ἀποφύγουν τά λάθη. Σάν ἔθβαιναν ἔξω ὁ θεῖος κι ὁ Κάρλ, γλίστρησε μέσα σά σκιά ἓνας ἐξασκούμενος καί ξαναβγήκε μ' ἓνα γραμμένο χαρτί στό χέρι. Σ' ὅλη τήν αἴθουσα ὑπῆρχε ἓνας ὄργασμος ἀπό πηγαινέλα. Κανένας πιά δέ χαιρετοῦσε, ὁ χαιρετισμός εἶχε καταργηθεῖ. Ὁ ἓνας κατευθυνόταν πάνω στόν ἄλλο κι ἔριχνε μιά ματιά κάτω, γιά νά θρεῖ μέρος νά προσπεράσει πῶς γρήγορα ἢ στά κλεφτά, ἔβλεπε λέξεις κι ἀριθμούς ἀπό τά χαρτιά του πού κρατοῦσε κι ἀνέμιζαν καθώς θημάτιζε διαστικά.

«Στ' ἀλήθεια, ἔκανες μεγάλη ἐπιχείρηση» εἶπε μιά μέρα ὁ Κάρλ περνώντας ἓναν ἀπό τούς διαδρόμους πού ἦταν γεμάτοι κίνηση· «θά χρειάζοσουν πολλές μέρες γιά νά τή δεῖς, ἀκόμα κι ἂν ἤθελες μόνο νά ρίξεις μιά ματιά σέ κάθε τμήμα».

«Καί πρέπει νά ξέρεις πῶς ἄνθρωπος μου τά δημιουργήσα ἐδῶ καί τριάντα χρόνια. Τότε εἶχα ἓνα μικρό μαγαζάκι στό λιμάνι, κι ἂν εἶχα νά παραλάβω ξεφορτωμένα πέντε κιβώτια τή μέρα, ἦταν γιά μέσα μεγάλο πράγμα καί γύριζα στό σπίτι περήφανος. Σήμερα ἔχω μεγάλες ἀποθήκες στό λιμάνι, τρίτες στή σειρά, καί στό παλιό μου μαγαζάκι τρῶνε κι ἀφήνουν τά συνεργά τους οἱ ἀχθοφόροι ἀπό τό ἐξηκοστό πέμπτο τμήμα».

«Αὐτό μοιάζει μέ θαῦμα» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ὅλα ἐδῶ πέρα ἐξελίσσονται μέ γοργό ρυθμό» εἶπε ὁ

θεϊος κόβοντας τή συζήτηση.

Μιά μέρα, λίγο πρίν τήν ώρα του φαγητού, τή στιγμή πού ο Κάρλ σκεφτόταν νά καθίσει στό τραπέζι μόνος όπως γινόταν πάντα, ήρθε ο θεϊος του και τόν παρακάλεσε νά θάλει τό επίσημο κοστουμί γιά νά φάνε στήν τραπεζαρία μέ δυό φίλους του επιχειρηματίες. Τήν ώρα πού ο Κάρλ στό δωμάτιο δίπλα άλλαξε ρούχα, ο θεϊος του κάθισε στό γραφείο κι άρχισε νά μελετά τό άγγλικό θέμα πού μόλις είχε τελειώσει ο Κάρλ. Κατόπι χτύπησε τό χέρι στό τραπέζι και φώναξε δυνατά: «Μά είναι έξοχο!» Χωρίς άμφιβολία ο Κάρλ ντύθηκε πολύ πιό άνετα μόλις άκουσε τουτό τόν έπαινο, άν κι ήταν πιά τώρα σίγουρος γιά τίς γνώσεις τής άγγλικής γλώσσας.

Στήν τραπεζαρία του θεϊου, πού τή θυμόταν από τήν πρώτη βραδιά του έρχομού του, σηκώθηκαν δυό ψηλοί χοντροσωμοί κύριοι και τόν χαιρέτησαν· ο ένας ήταν ο κύριος Γκρήν κι ο άλλος κάποιος Πόλουντερ, όπως διαπίστωσε άργότερα στίς συζητήσεις στό τραπέζι, γιατί ο θεϊος πάντα γιά οποιοδήποτε φίλο του πετούσε μόνο κάτι μασημένες κουβέντες, αφήνοντας έτσι στόν Κάρλ νά βρει ό,τι άφέλιμο κι ένδιαφέρον είχε ο καθένας τους. Άφου συζήτησαν σ' όλη τή διάρκεια του φαγητού γιά έμπορικές ύποθέσεις, πράγμα πού ήταν μιά καλή ευκαιρία γιά τόν Κάρλ νά έξουικειωθεί και μέ τήν έμπορική όρολογία, αφήνοντας τόν Κάρλ σιωπηλό, νά 'χει σά μόνη άσχολία τό φαγητό, όπως έκαναν γιά ένα παιδί πού πρέπει πρώτα άπ' όλα νά χορτάσει, έσκυψε σέ λίγο ο κύριος Γκρήν και μέ φανερή προσπάθεια ν' άρθρώσει όσο μπορεί πιό καθαρά τ' άγγλικά, τόν ρώτησε ποιές ήταν γενικά οι πρώτες του έντυπώσεις από τήν Άμερική. Ο Κάρλ, ένω έριχνε κάθε τόσο πλάγιες ματιές στό θεϊο του, άπάντησε μέσα σέ νεκρική σιωπή μέ άρκετές λεπτομέρειες και προσπάθησε, γιά νά φανεί ευχάριστος, νά δώσει στή λαλιά του κάποιο χρώμα από τό περιβάλλον τής Νέας Υόρκης. Μιά φράση του ξαφνικά τούς έκανε όλους, και τούς τρεις, νά γελάσουν κι ο Κάρλ φοβήθηκε μήπως πέταξε κανένα χοντρό λάθος. Ωστόσο, όπως τόν διαβεβαίωσε ο κύριος Πόλουντερ, είχε πει κάτι τό πολύ σωστό. Αύτός ο κύριος Πόλουντερ σ' αλήθεια έδειχνε κάποιο ιδιαίτερο ένδιαφέρον γιά τόν Κάρλ· κι έτσι μόλις ο θεϊος άρχισε μέ τόν κύριο Γκρήν νά συζητά και πάλι έμπορικές ύποθέσεις, αύτός παρακάλεσε τόν Κάρλ νά πλησιάσει τό κάθισμα δίπλα

του και τόν ρώτησε γιά διάφορα ζητήματα, πώς τόν έλεγαν, από πού καταγόταν και πώς του φάνηκε τό ταξίδι. Κατόπι, γιά ν' αφήσει τόν Κάρλ νά ήσυχάσει λίγο, άρχισε θιαστικά και ξεροθήχοντας μ' ένα χαμόγελο στό πρόσωπο νά μιλά γιά τόν έαυτό του και τήν κόρη του πού ζούσε μαζί του, σ' ένα μικρό κτήμα κοντά στή Νέα Υόρκη. Μά όμως δε μπορούσε νά μείνει στό κτήμα πολλές ώρες παρά μόνο τό βράδια, γιατί ήταν τραπεζίτης κι έτσι αναγκαζόταν γιά λόγους επαγγελματικών νά παραμένει όλη τή μέρα στήν πόλη. Έπειτα προσκάλεσε ευγενικά τόν Κάρλ νά έρθει και νά μείνει γιά λίγο μαζί του, γιατί ένας νεοφερμένος, όπως ο Κάρλ, είχε σίγουρα ανάγκη νά ξεκουράζεται πότε πότε μακριά από τή Νέα Υόρκη. Ο Κάρλ ευθύς άμέσως παρακάλεσε τό θεϊο του νά του επιτρέψει νά δεχτεί τήν πρόσκληση· ο θεϊος του, όπως τουλάχιστον φαινομενικά εκδηλώθηκε, έδειξε τή χαρά του και δήλωσε πώς είναι σύμφωνος, χωρίς όμως νά όρίσει ή νά πει πάνω κάτω πότε, όπως φυσικά περίμεναν ο Κάρλ και ο κύριος Πόλουντερ.

Τήν άλλη μέρα όμως φώναξαν τόν Κάρλ σ' ένα από τά γραφεία του θεϊου (ο θεϊος σ' αύτό τό σπίτι είχε δέκα διαφορετικά γραφεία) και κει βρήκε τό θεϊο και τόν κύριο Πόλουντερ νά κάθονται στίς πολυθρόνες σχεδόν σιωπηλοί.

«Ο κύριος Πόλουντερ» είπε ο θεϊος, πού μόλις μπορούσε νά τόν διακρίνει κανείς στό θαμπό φως του δειλινοϋ, «ήρθε νά σέ πάρει στό κτήμα, καθώς είχαμε πει χτές».

«Δέν τό 'ξερα πώς ήταν γιά σήμερα» άπάντησε ο Κάρλ, «άλλιώςτικά θά ήμουν έτοιμος».

«Άν δέν έχεις προετοιμαστεί, τότε θά μπορούσαμε νά τό αναβάλουμε γιά μιά άλλη φορά» είπε ο θεϊος.

«Μά τί θά προετοιμάσει!» φώναξε ο κύριος Πόλουντερ, «ένας νέος είναι πάντα έτοιμος».

«Μά, δέν πρόκειται γιά τόν ίδιο» είπε ο θεϊος, ένω στράφηκε στό φιλοξενούμενό του, «πρέπει όμως ν' άνεβεί στό δωμάτιό του κι έτσι θά σάς καθυστερήσει».

«Έχουμε πολύ καιρό μπροστά μας» είπε ο κύριος Πόλουντερ, «είχα προβλέπει κάποια καθυστέρηση κι έκλεισα τό γραφείο μου λίγο πιό νωρίς».

«Νά, βλέπεις» είπε ο θεϊος, «ή επίσκεψή σου έδω δημιουργεί πολλές άκαταστασίες».

«Μέ συγχωρείτε» είπε ο Κάρλ, «σ' ένα μόνο λεπτό

θά βρίσκομαι πάλι ἐδῶ» κι ἔκανε νά φύγει τρέχοντας.

«Μή βιάζεστε» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ, «δέ μοῦ προξενεῖτε καμιά ἀνωμαλία, ἀπεναντίας ἡ ἐπίσκεψή σας εἶναι γιά μένα πραγματική χαρά».

«Αὔριο θ' ἀπουσιάσεις ἀπό τό μάθημα τῆς ἱππασίας; Εἰδοποιήσεις;»

«Όχι» εἶπε ὁ Κάρλ, αὐτή ἡ ἐπίσκεψη πού τόν ἔκανε νά χαρεῖ ἄρχισε τώρα νά τοῦ γίνεται βάρος, «μά δέν εἶχα ἰδέα...»

«Καί παρόλα αὐτά θέλεις νά φύγεις;» ρώτησε πάλι ὁ θεῖος.

Ὁ κύριος Πόλουντερ, αὐτός ὁ εὐγενικός κύριος, μεσολάβησε γιά νά τόν βοηθήσει.

«Πηγαίνοντας θά σταματήσουμε στή σχολή ἱππασίας καί θά ρυθμίσουμε τό ζήτημα».

«Αὐτό, μάλιστα» εἶπε ὁ θεῖος, «ὁ Μάκ ὅμως θά σέ περιμένει».

«Όχι, δέ θά μέ περιμένει» εἶπε ὁ Κάρλ, «ὅμως ὅπως-δήποτε θά πάει».

«Τότε λοιπόν» εἶπε ὁ θεῖος, σά νά μή θεωροῦσε ἱκανοποιητική τή δικαιολογία στήν ἀπάντηση τοῦ Κάρλ.

Ὁ κύριος Πόλουντερ εἶπε πάλι κάτι πού ἦταν τό πιό ἀποφασιστικό.

«Μά, κι ἡ Κλάρα -ἦταν ἡ κόρη τοῦ κυρίου Πόλουντερ- περιμένει τόν Κάρλ καί μάλιστα ἀπόψε τό βράδυ, φυσικά αὐτή προηγεῖται ἀπό τόν Μάκ.

«Όπως-δήποτε» εἶπε ὁ θεῖος, «πήγαινε τώρα γρήγορα στό δωμάτιό σου». Καί χτύπησε σά νά μὴν τό 'θελε περισσότερες φορές στό μπράτσο τῆς πολυθρόνας. Ἐνῶ ὅμως ὁ Κάρλ βρισκόταν στήν πόρτα, μιά ἐρώτηση τοῦ θεῖου τόν κάρφωσε ἐκεῖ: «Αὔριο τό πρωί θά 'σαι ἐδῶ γιά τ' ἀγγλικά σου;»

«Μά, ὄχι» φώναξε ὁ κύριος Πόλουντερ κι ἀπό τήν ἐκπληξή του ἔκανε, ὅσο μπορούσε νά κουνηθεῖ ἀπό τό πάχος του, μιά στροφή πάνω στήν πολυθρόνα του. «Δέ θά μείνει τουλάχιστον αὔριο σέ μᾶς; Θά τόν φέρω με-θαῦριο πρωί».

«Ἀδύνατο» ἀποκρίθηκε ὁ θεῖος, «δέ μπορῶ νά ἐπιτρέψω μιά τέτοια ἀνωμαλία στή μελέτη του. Ἀργότερα, ὅταν θά γίνει ἐπαγγελματίας καί θά μπορεῖ νά ρυθμίζει ὁ ἴδιος τή ζωή του, θά τοῦ δίνω πρόθυμα τήν ἄδεια, καί μάλιστα γιά περισσότερο καιρό, νά δέχεται μιά τόσο εὐγενική καί τιμητική πρόσκληση».

«Ἀλήθεια, πόσες ἀντιρρήσεις!» σκέφτηκε ὁ Κάρλ.

Ὁ κύριος Πόλουντερ ἔγινε σκεπτικός. «Γιά μιά μόνη βραδιά, στ' ἀλήθεια, δέ θ' ἄξιζε ὁ κόπος».

«Εἶναι ἡ γνώμη μου» εἶπε ὁ θεῖος.

«Νά παίρνεις ὅ,τι σοῦ δίνουν» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ, ἀφοῦ ἄρχισε νά γελᾷ καί πάλι. «Ναί, σᾶς περιμένω» φώναξε στόν Κάρλ πού ἄρχισε νά τρέχει γρήγορα, μιά πού ὁ θεῖος σιῶπηρεσε.

Ὅταν γύρισε στό γραφεῖο, ἔτοιμος γιά τό ταξίδι, ἐκεῖ βρῆκε μόνο τόν κύριο Πόλουντερ· ὁ θεῖος εἶχε φύγει. Ὁ κύριος Πόλουντερ ἔπιασε καί τά δύο χέρια τοῦ Κάρλ χαρούμενος καί τά τράβηξε δυνατά, σά νά 'θελε νά βεβαιωθεῖ γιά καλά πῶς θά τόν συνοδέψει στό ταξίδι. Ὁ Κάρλ ξαναμμένος ἀπό τή θιασύνη αὐτή τράβηξε κι αὐτός μέ τή σειρά του δυνατά τά χέρια τοῦ κυρίου Πόλουντερ· ἔνιωθε μεγάλη χαρά γιά τήν ἐκδρομή τού-τη.

«Μήπως θύμωσε ὁ θεῖος μου γιατί θά φύγω;»

«Μά, ὄχι δά! Δέ μιλοῦσε στά σοβαρά. Φαίνεται ὅμως πῶς γιά τήν ἀνατροφή σου φροντίζει μ' ὄλη του τήν ψυχή».

«Ὁ ἴδιος σᾶς τό εἶπε πῶς δέ μιλοῦσε σοβαρά;»

«Μά, φυσικά» εἶπε ὁ κύριος Πόλουντερ δίνοντας κά-ποιο ἰδιαίτερο τόνο στή φωνή του, γιά νά δεῖξει πῶς δέ λέει αὐτός ποτέ του ψέματα.

«Εἶναι περίεργο ὡστόσο, γιατί μοῦ ἔδωσε τήν ἄδεια νά 'ρθω μαζί σας πολύ ἀπόθυμα, ἂν καί εἶστε ἕνας κα-λός φίλος».

Κι ὁ κύριος Πόλουντερ βέβαια δέ μπορούσε νά τό καταλάβει μολονότι δέν ἤθελε νά τ' ὁμολογήσει καθα-ρά· ἔτσι κι οἱ δύο τους γιά πολλή ὥρα στό αὐτοκίνητο τοῦ κυρίου Πόλουντερ τό βασάνιζαν μέσα στό μυαλό τους, ἐνῶ μιλοῦσαν γιά ἄλλα πράγματα καθώς διέσχιζαν τό δρόμο ἐκεῖνο τό ζεστό βραδάκι.

Κάθονταν ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλο κι ὁ κύριος Πό-λουντερ κρατοῦσε τό χέρι τοῦ Κάρλ καθώς τοῦ μιλοῦ-σε. Ὁ Κάρλ εἶχε περιέργεια ν' ἀκούσει πολλά γιά τή δεσποινίδα Κλάρα, γιατί ἀπό τήν ἀνυπομονησία πού γεννιόταν ἀπό τό μακρινό δρόμο ἀναγκαζόταν νά νομί-ζει πῶς οἱ ἱστορίες θά συντόμευαν αὐτό τό δρόμο. Μο-λονότι μέ αὐτοκίνητο δέν εἶχε διασχίσει ποτέ βράδυ τούς δρόμους τῆς Νέας Ἰόρκης, μολονότι σά πεζο-δρόμια καί στίς σιδηροδρομικές τροχιές, πού σέ κάθε

στιγμή άλλαξαν κατεύθυνση με τρελή ταχύτητα, σά στρόβιλος άπλωνόταν ό θόρυβος πού φαινόταν σά νά μή βγαίνει από ανθρώπους παρά έμοιαζε μ' ένα στοιχειό απόκοσμο, και μολονότι ό Κάρλ προσπαθούσε νά καταλάβει πολύ καλά τά λόγια τού κυρίου Πόλουντερ, δέν έκανε τίποτε άλλο από τό νά κοιτάζει τό σκούρο γιλέκο τού συνομιλητή του, όπου, σ' όλο τό πλάτος του, ήταν άπλωμένα και κρεμαστή άτάραχτη μιá χρυσή áλυσίδα. Έτσι διέσχισαν τούς δρόμους με τό πολύ πλήθος από ανθρώπους πού φαίνονταν καθαρά ανήσυχοι μήπως άργήσουν, γιατί πήγαιναν στό θέατρο με βιαστικά βήματα ή με αυτοκίνητα πού έτρεχαν όσο ήταν δυνατό πío γρήγορα, κι έφτασαν από ενδιάμεσες γειτονίες στά προάστια: εκεί αστυνομικοί πάνω σέ άλογα τούς ανάγκαζαν νά προστρέχουν κάθε τόσο σέ δρομάκια, γιατί διαδηλωτές, άπεργοί έργάτες από τά μεταλλουργεία είχαν πιάσει τίς λεωφόρους και μόνο στά σταυροδρόμια είχαν έπιτρέψει μιá κάποια κυκλοφορία για αυτοκίνητα. Σέ λίγο τ' αυτοκίνητο βγήκε από τά σκοτεινά δρομάκια μ' έναν πνιχτό ήχο κι άρχισε νά διασχίζει μιá φαρδιά λεωφόρο, σά μιá μεγάλη πλατεία: έβλεπε τότε κανείς μπροστά του νά προβάλλουν τά πεζοδρόμια από τή μιá και από τήν άλλη μεριά, προχωρώντας πέρα πολύ μακριά, όσο δέ μπορούσε νά τά πιάσει τ' ανθρώπινο μάτι. Κι ήταν ξεχειλισμένα από πλήθη πού προχωρούσαν σά σέ παρέλαση κι έλεγαν ένα τραγούδι με μιá καταπληκτική ένότητα πού ξεπερνούσε τήν άρμονία μιās μόνης φωνής. Όμως στίς άδειες γραμμές τού τράμ μπορούσε κανείς νά διακρίνει πού και πού κανέναν αστυνομικό πάνω σέ σταματημένα άλογα, ανθρώπους πού κρατούσαν σημαίες ή πάνινα πλακάτ με συνθήματα πού κυμάτιζαν ψηλά ή άκόμα κάποιον άρχιεργάτη πού είχε γύρω τούς συντρόφους και τούς συνεργάτες του ή κάποιο θαγόνι από ήλεκτρικό τράμ πού τό σταμάτησαν εκεί προτού νά φύγει κι έμεινε άδειο και σκοτεινό με τόν όδηγό και τόν είσπρακτορα καθισμένους έξω στίς σκάλες. Πολλοί περιέργοι παρέες παρέες στέκονταν κάπου κι άσάλευτοι παρατηρούσαν τούς διαδηλωτές, μολονότι δέ μπορούσαν νά διακρίνουν τίποτα άπ' ό,τι γινόταν. Ό Κάρλ τίς στιγμές εκείνες στηριζόταν χαρούμενος πάνω στό μπράτσο τού κυρίου Πόλουντερ πού ήταν γύρω στό λαιμό του. Ένωθε μιá ασφάλεια και τού έκανε καλό, σά σκεφτόταν πώς σέ λίγο θά ήταν ευπρόσδεκτος ξένος σ' ένα

φωτισμένο έξοχικό σπίτι, τριγυρισμένο με τοίχους και προφυλαγμένο από σκυλιά. Κι έτσι ενώ ή νύστα τόν πολιορκούσε, γιαυτό δέ μπορούσε νά καταλαβαίνει σωστά ή τουλάχιστο χωρίς κενά ό,τι έλεγε ό κύριος Πόλουντερ, συγκέντρωνε κάθε τόσο τίς δυνάμεις του, έτριβε τά μάτια του και κοιτάζε τόν κύριο Πόλουντερ, γιατί φοβόταν μήπως προσέξει τή νύστα του, πράγμα πού θά 'πρεπε με κάθε τρόπο ν' αποφύγει.

Ένα έξοχικό σπίτι κοντά στη Νέα Υόρκη

«Φτάσαμε» είπε ο κύριος Πόλουντερ, ακριβώς τη στιγμή που ο Κάρλ είχε χάσει τόν εαυτό του. Τό αυτοκίνητο σταμάτησε μπροστά σ' ένα έξοχικό σπίτι που έδειχνε πολύ πιο άπλόχωρο και πιο ψηλό απ' ό,τι είναι ένα συνηθισμένο σπίτι για μιá οικογένεια, όπως φυσικά όλα τά πλούσια σπίτια στά περίχωρα τής Νέας Υόρκης. Μόνο στο κάτω μέρος είχε φώς εκείνη τη στιγμή κι ο Κάρλ δέ μπορούσε νά καταλάβει πόσο ψηλό ήταν. Μπροστά στο σπίτι θρούζαν οί καστανιές κι από τήν πόρτα που ήταν ήδη ανοιχτή μπορούσε νά ξεχωρίσει κανείς ένα δρομάκι που οδηγούσε στη σκάλα τής εισόδου. Ο Κάρλ κατεβαίνοντας από τό αυτοκίνητο ένιωσε πολύ κουρασμένος και σκέφτηκε πώς τό ταξίδι θά 'πρεπε νά 'ταν πολύ μακρινό. Μιά φωνή κοριτσιού, μέσα στο σκοτάδι τής δεντροστοιχίας μέ τίς καστανιές, αντίχρησε δίπλα του: «Επιτέλους, μάς ήρθε ο κύριος Ίάκωβος».

«Μέ λένε Ρόσμαν» είπε ο Κάρλ πιάνοντας τ' άπλωμένο χέρι μιás κοπέλας που τώρα ξεχώριζε τή μορφή της.

«Δέν είναι ο Ίάκωβος, μά ο άνιμιός του» είπε ο κύριος Πόλουντερ έπεξηγηματικά, «και τόν λένε Κάρλ Ρόσμαν».

«Γιά τή χαρά μας δέν αλλάζει τίποτα, άρκει που τόν έχουμε έδω» είπε τό κορίτσι χωρίς νά δείχνει πώς είχε κανένα ενδιαφέρον τό όνομα.

Παρόλα αυτά βαδίζοντας ο Κάρλ προς τό σπίτι ανάμεσα στον κύριο Πόλουντερ και τό κορίτσι ρώτησε: «Είστε ή δεσποινίδα Κλάρα;»

«Ναί» είπε εκείνη κι ένα μικρό φωτάκι από τό φωτισμένο σπίτι χύθηκε τώρα στο πρόσωπό της που είχε στραμμένο προς τόν Κάρλ, «μά, δέν ήθελα νά συστηθώ μέσα στο σκοτάδι».

«Μάς περίμενε εκεί δά στά κάγκελα» σκέφτηκε μέ

άπορία ο Κάρλ, ενώ άρχισε σιγά σιγά μέ τό περπάτημα νά ξυπνά.

«Έχουμε κι άλλο φιλοξενούμενο άπόψε» είπε ή Κλάρα.

«Μά δέν είναι δυνατό» φάναξε ο Πόλουντερ πειραγμένος.

«Ναί, τόν κύριο Γκρήν» είπε ή Κλάρα.

«Πότε ήρθε;» ρώτησε ο Κάρλ νιώθοντας κάποια ταραχή σά νά προερχόταν από μιá προαίσθηση.

«Έδω κι ένα λεπτό. Μά δέν άκούσατε τό αυτοκίνητό του πιο μπροστά από τό δικό σας;»

Ο Κάρλ σήκωσε τό βλέμμα του στον Πόλουντερ γιά νά δει τί έντύπωση σχημάτισε γιά τήν κατάσταση, αλλά ο κύριος Πόλουντερ είχε χάσει τά χέρια στις τσέπες του παντελονιού του κι ενώ βάδιζε χτυπούσε μόνο πιο δυνατά τά πόδια του.

«Όυτε κι αν μένεις σέ προάστιο σέ άφελει· δέν είσαι βέβαιος πώς θ' άποφύγεις τίς φασαρίες. Πρέπει όπωσδήποτε νά πιάς πιο μακριά, κι άς χρειάζομαι μιση νύχτα γιά νά ταξιδέψω στο σπίτι μου».

Σταμάτησαν στην έξωτερική σκάλα.

«Κι όμως, ο κύριος Γκρήν έδω και πολύ καιρό δέν εμφανίστηκε στο σπίτι μας» είπε ή Κλάρα που, ενώ έδειχνε πώς συμφωνούσε άπόλυτα μέ τόν πατέρα της, μίλησε έτσι γιά νά τόν καθησυχάσει.

«Ναί, μά γιατί διάλεξε τήν άποψινή βραδιά;» είπε ο Πόλουντερ και τά λόγια του άρχισαν πιά νά σέρνονται μέ όργη κάτω στο φουσκωτό χέλι, ενώ ή βαριά, κρεμασμένη σάρκα κουνιόταν σιγά σιγά.

«Άλήθεια» είπε ή Κλάρα.

«Ίσως φύγει γρήγορα» παρατήρησε ο Κάρλ, κι άρχισε ν' άπορεί κι ο ίδιος πώς συμφωνούσε μέ τούς ανθρώπους αυτούς που μόλις χτές του ήταν πέρα γιά πέρα άγνωστοι.

«Μά, καθόλου» άπάντησε ή Κλάρα, «δέν ξέρω ποιá όπόθεση τόν έφερε έδω γιά νά συζητήσει μέ τό μπαμπά, ίσως γιά πολλές ώρες, γιατί μ' άπειλήσε στά άστεία πώς δέ θά μ' αφήσει μέχρι τό πρωί νά κλείσω μάτι, αν θά ήθελα, όπως είναι καθήκον κάθε εδγενικιάς οικοδέσποινας, νά τόν άκούσω μέχρι νά τελειώσει».

«Δέ μάς έφταγαν όλα τ' άλλα, έχουμε τώρα κι αυτά τά καμώματα! Δέν πιστεύω νά μάς φορτωθεί όλόκληρη τή νύχτα!» φάναξε ο Πόλουντερ σά νά 'βλεπε τό κακό

νά παραγίνεται. «Μοῦ ῥχεται ἡ ὄρεξη» εἶπε, ἐνῶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ἀπόκτησε φιλικό χρῶμα μαζί μέ μιὰ καινούργια ιδέα, «ναί, μοῦ ῥχεται ἡ ὄρεξη σι' ἀλήθεια, κύριε Ρόσμιν, νά σᾶς πάω πίσω στό θεῖο σας μέ τό αὐτοκίνητο. Βλέπω πῶς ἡ βραδιά μας χάλασε πρίν ἀκόμα ἀρχίσει· ποιός ξέρει ὅμως πότε ξανά θά σᾶς ἐμπιστευτεῖ ὁ κύριος θεῖος σας σέ μᾶς. Μά, φυσικά ἂν σᾶς πάω τώρα πίσω, τότε δέ θά τοῦ εἶναι εὐκόλο νά μᾶς ἀρνηθεῖ αὐριο ἢ μεθαῦριο νά σᾶς ἔχουμε πάλι φιλοξενούμενο».

Κι ἔπιασε σιγά σιγά τό χέρι τοῦ Κάρλ γιατί ἤθελε νά βάλει μπρός τό σχέδιό του. Μά ὁ Κάρλ δέν κουνήθηκε καθόλου. Ἡ Κλάρα τότε παρακάλεσε τόν πατέρα της νά τόν ἀφήσει νά μείνει, γιατί ἐκείνη κι ὁ Κάρλ τουλάχιστον μποροῦσαν ν' ἀποφύγουν τήν ἐνόχληση τοῦ κυρίου Γκρήν· τελικά, τό πῆρε κι ὁ ἴδιος ὁ Πόλουντερ ἀπόφαση νά μὴν ἐπιμείνει ἀμετάκλητα—μά καί τό πῶ ἀποφασιστικό ἦρθε ἀπροσδόκητα— γιατί ἀκουστήκε ἡ φωνή τοῦ Γκρήν ἀπό τά πάνω σκαλοπάτια.

«Μά τί συμβαίνει λοιπόν;»

«Πᾶμε» εἶπε ὁ Πόλουντερ κι ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τήν ἐξωτερική σκάλα. Πίσω του ἀκολουθοῦσαν ὁ Κάρλ κι ἡ Κλάρα βλέποντας τώρα ἐξεταστικά ὁ ἓνας τόν ἄλλο μέσα στό φῶς.

«Τί κόκκινα χεῖλη πού ἔχει!» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ κι ἔφερε στό νοῦ του τά χεῖλη τοῦ κυρίου Πόλουντερ πού εἶχαν τόσο ὁμορφα μεταμορφωθεῖ στήν κόρη του.

«Ὑστερα ἀπό τό δεῖπνο» εἶπε, «θά πάμε ἀμέσως, ἂν ἐπιθυμεῖτε, στό δωμάτιό μου, γιά νά μὴν ταλαιπωρηθοῦμε τουλάχιστον ἐμεῖς ἀπ' αὐτό τόν κύριο Γκρήν, μιά κι ὁ μπαμπάς θά τόν ὑποστει ὑποχρεωτικά. Ἐκεῖ, ἂν θά ἔχετε τήν καλοσύνη, θά μοῦ παίξετε λίγο πιάνο, γιατί τό ξέρω ἀπό τό μπαμπά πῶς παίζετε θαυμάσια. Ἐγώ, δυστυχῶς, δέν τά καταφέρνω στή μελέτη καί δέν ἔχω τό κουράγιο ν' ἀγγίξω τό πιάνο ὅσο κι ἂν γενικά λατρεύω τή μουσική».

Ὁ Κάρλ, μολονότι ἤθελε νά εἶναι στήν παρέα κι ὁ κύριος Πόλουντερ, συμφώνησε ἀπόλυτα μέ τήν πρόταση τῆς Κλάρας. Μπροστά στό πελώριο ἀνάστημα τοῦ Γκρήν—ἤδη ὁ Κάρλ εἶχε συνηθίσει τό ἀνάστημα τοῦ Πόλουντερ— πού ξεδιπλωνόταν στά μάτια τους, καθώς ἀνέβαιναν τά σκαλιά, ὁ Κάρλ ἀποθαρρύνθηκε γιά κάθε προσπάθεια ν' ἀποσπάσει ἐκείνη τή βραδιά τόν κύριο Πόλουντερ ἀπ' αὐτό τόν ἄνθρωπο.

Ὁ κύριος Γκρήν τούς δέχτηκε βιαστικά κι ἔδειχνε πῶς εἶχε πολλά νά προλάβει, πῆρε ἀπό τό μπράτσο τόν κύριο Πόλουντερ κι ἔσπρωξε μπροστά του τόν Κάρλ καί τήν Κλάρα γιά νά περάσουν πρῶτοι στήν τραπεζαρία· ὁ χῶρος εἶχε πάρει μιὰ ὄψη ιδιαίτερα γιορταστική ἀπό τά λουλούδια πάνω στό τραπέζι μέ τίς δροσερές γιρλάντες γύρω γύρω. Τό θέαμα αὐτό τούς ἔκανε νά λυκοῦνται διπλά γιά τήν ὀχληρή παρουσία τοῦ κυρίου Γκρήν. Ὁ Κάρλ περίμενε δίπλα στό τραπέζι νά καθίσουν πρῶτα οἱ ἄλλοι κι ἐνῶ ἄρχισε νά νιώθει χαρά, γιατί ἡ μεγάλη τζαμένια πόρτα τοῦ κήπου θά ἔμενε ἀνοιχτή κι ἔτσι μέ τό μοσχοβολημένο ἀεράκι πού θά ἔμπαινε μέσα θά νόμιζες πῶς βρίσκεσαι πάνω σ' ἀνθισμένο σπιτάκι, πῆγε ξαφνικά ὁ κύριος Γκρήν μέ βαριά ἀνάσα γιά νά τήν κλείσει· ἔσκυψε νά βρεῖ τόν κάτω σύρτη, τεντώθηκε πρὸς τά πάνω, κι ἦταν τόσο πολύ σβέλτος στίς κινήσεις του, ὥστε γιά τόν ὑπηρέτη πού στό μεταξύ εἶχε τρέξει δέν ἀπόμεινε νά κάνει τίποτα. Πρῶτα πρῶτα ὁ κύριος Γκρήν στό τραπέζι εἶχε τήν ἀπορία του πῶς ἐπέτρεψε ὁ θεῖος ὁ τόν Κάρλ νά κάνει αὐτή τήν ἐπίσκεψη. Κι ἐνῶ μιλοῦσε, ἔβαζε στό στόμα του ἀράδα τίς κουταλιές σουπα κι ἔξηγοῦσε δεξιά κι ἀριστερά στήν Κλάρα καί στόν κύριο Πόλουντερ γιά ποιό λόγο εἶχε τούτη τήν ἀπορία καί πόσο ὁ θεῖος πρόσεχε τόν Κάρλ καί πόσο μεγάλη ἀγάπη ἔτρεφε ὁ θεῖος γιά τόν Κάρλ, πού δέ μποροῦσε νά τήν πεῖ κανεῖς μέ ἀπλό τρόπο σάν ἀγάπη ἑνός θεοῦ.

«Δέ μᾶς φτάνει πού χωρίς καμιὰ ἀνάγκη ἀνακατώθηκε ἀνάμεσά μας, ἀνακατώνεται καί στίς δικές μου ὑποθέσεις μέ τό θεῖο» σκεφτόταν ὁ Κάρλ χωρίς νά μπορεῖ νά κατεβάσει μιὰ γουλιὰ ἀπό τή χρυσαφένια σουπα. Ὡστόσο, γιά νά μή φανερώσει τήν ταραχή του, ἄρχισε σιωπηλός νά καταπίνει τή σουπα του. Ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ κυλοῦσε ἀργά καί μαρτυρικά. Μόνο ὁ κύριος Γκρήν, καμιὰ φορά κι ἡ Κλάρα, ἔδειχναν κάποιο κέφι κι ἔθρισκαν πότε πότε μιὰ εὐκαιρία γιά ν' ἀρχίσουν μικρά γέλια. Ὁ κύριος Πόλουντερ σπάνια ἔμπαινε στήν κουβέντα καί μόνο ὅταν ὁ κύριος Γκρήν ἔθιγε ζητήματα τῆς δουλειᾶς. Μά σιγά σιγά ἀποτραβήχτηκε κι ἀπ' αὐτές τίς κουβέντες, κι ὁ Γκρήν κάθε τόσο τόν ξάφνιαζε ξαναρχίζοντας τό ἴδιο θέμα. Μά, ὥστόσο, ἔλεγε μέ κατηγορηματικό τόνο—καί τότε ἡ Κλάρα θύμιζε στόν Κάρλ, πού ἄκουγε μέ τεντωμένα ἀφτιά σά νά μυριζόταν κάποιο

κίνδυνο, πώς είχε μπροστά στο τραπέζι ψητό και θρισκόταν σ' ένα βραδινό φαγητό— πώς αρχικά δέν είχε πρόθεση νά τους κάνει αυτή τήν απροσδόκητη επίσκεψη. Φυσικά, μολονότι ή υπόθεση ήταν πολύ σοβαρή και δέν είχε ακόμα κάνει λόγο γι' αυτήν, θά μπορούσε νά τή συζητούσε σήμερα στην πόλη μόνο σέ όρισμένα σπουδαία σημεία και ν' άφηνε τίς λεπτομέρειες γιά αύριο ή μεθαύριο. Γιαυτό είχε επισκεφτεί τόν κύριο Πόλουντερ πριν άκόμα κλείσουν τά γραφεία, μά δέν τόν συνάντησε εκεί· κι έτσι αναγκάστηκε νά τηλεφωνήσει στό σπίτι νά μήν τόν περιμένουν κι ύστερα ξεκίνησε μέ τό αυτοκίνητο γιά τό σπίτι του κυρίου Πόλουντερ.

«Τότε, πρέπει νά σάς ζητήσω συγνώμη» φώναξε ό Κάρλ δυνατά και προτού νά μιλήσει άλλος «φυσικά γιά μένα έφυγε σήμερα ό κύριος Πόλουντερ νωρίτερα από τό γραφείο του· λυπάμαι πολύ γι' αυτό».

«Ο κύριος Πόλουντερ σκέπασε μέ τήν πετσέτα σχεδόν όλο του τό πρόσωπο, ένώ ή Κλάρα άρχισε νά χαμογελά στον Κάρλ, όχι από συμπάθεια, αλλά γιά νά τόν επηρεάσει, θά 'λεγε κανείς, κατά κάποιο τρόπο.

«Μά όχι, δέ χρειάζονται συγνώμες» είπε ό κύριος Γκρήν κάνοντας μικρά κομμάτια ένα περιστέρι μέ κοφτερό μαχαίρι, «άπεναντίας, είμαι πολύ ευτυχισμένος πού περνά τή βραδιά μέ μιá τόσο ευχάριστη παρέα, αντί νά παίρνω τό βραδινό μου μόνος και νά μέ περιποιείται ή γριά οικονόμα μου· είναι τόσο γριά σ' αλήθεια πού μέ κόπο πηγαίνει από τήν πόρτα μέχρι τό τραπέζι και κάνω ώρα πολλή σάν τήν παρακολουθώ άκουμπισμένος πίσω στην καρέκλα μου νά σιγοβαδίζει σ' όλη αυτή τή διαδρομή. Μά, τώρα τελευταία τά κατάφερνα νά φέρνει ό υπηρέτης τά φαγητά μέχρι τήν πόρτα της τραπεζαρίας· από κεϊ όμως μέχρι τό τραπέζι πρέπει νά κάνει αυτή τό δρόμο, άν δέν κάνω λάθος».

«Θεέ μου!» φώναξε ή Κλάρα, «πόσο μεγάλη άφροσύνη!»

«Συμφωνά, άκόμα υπάρχει στον κόσμο κάποια άφροσύνη» είπε ό κύριος Γκρήν κι έχωσε μιá μπουκιά στό στόμα· καθώς πρόσεξε ό Κάρλ ή γλώσσα του τήν-άρπαξε μέ τό πρώτο. Άρχισε όμως νά νιώθει άσχημα και σηκώθηκε. «Ο κύριος Πόλουντερ κι ή Κλάρα σχεδόν ταυτόχρονα του έπιασαν τά χέρια.

«Πρέπει άκόμα νά καθίσετε λίγο» είπε ή Κλάρα. Κι όταν ξανακάθισε του ψιθύρισε: «Σέ λίγο φεύγουμε. Κά-

νετε λίγο ύπομονή». Στο μεταξύ ό κύριος Γκρήν είχε σά μόνη άσχολία του τό φαγητό και μάλιστα μέ ήρεμία, σά νά ήταν αυτονόητο χρέος του κυρίου Πόλουντερ και της Κλάρας νά ήρεμοϋν τόν Κάρλ όσες φορές του προξενούσε κάποια άηδία.

Τό βραδινό φαγητό κρατούσε γιά πολλή ώρα και μάλιστα μέ τά καμώματα του Γκρήν γιά κάθε νέο φαγητό, μέ τό νά δείχνει πώς δίσταζε λίγο, ένώ ήταν πρόθυμος νά δεχτεί κι άλλο φαγητό χωρίς κόπο· ίσως νά 'θελε τώρα νά βγάλει τά σπασμένα της γριάς οικονομίας του. Καμιά φορά άρχιζε νά παινεύει τή νοικοκυροσύνη της Κλάρας κι ή Κλάρα σά νά 'νιωθε τόν πειρασμό νά τόν σταματήσει, γιατί νόμιζε πώς της έκανε επίθεση. Δέν περιοριζόταν όμως ό Γκρήν μόνο σ' αυτά και κάθε τόσο έδειχνε τή σύγχισή του, χωρίς όμως νά σηκώσει τά μάτια του από τό πιάτο, γιά τή φανερή τούτη άνορεξία του Κάρλ. Τότε ό κύριος Πόλουντερ γιά τό ζήτημα αυτό πήρε στην προστασία του τόν Κάρλ· άλλωστε σάν οικοδεσπότης της φιλοξενίας έπρεπε νά τόν προτρέπει νά τρώει. Κι όμως, κάτω από τήν πίεση αυτή πού κράτησε μέχρι νά τελειώσει τό δείπνο, ό Κάρλ νευρίασε τόσο πολύ πού, παρόλη τήν καλή του κρίση, θεώρησε τή στάση αυτή του κυρίου Πόλουντερ πολύ σκληρή. Και μόνο γιά τήν ψυχική του αυτή κατάσταση άρχισε νά τρώει γρήγορα και πολύ σέ στιγμές πού δέν έπρεπε διόλου· κατόπι κουρασμένος άφηνε στό πιάτο πιρούνι και μαχαίρι κι άπόμεινε τέλεια άσάλευτος πολλή ώρα αντίθετα μ' όλους τούς άλλους· ό σερβιτόρος θρισκόταν σέ άμηχανία, μήν ξέροντας τί νά τόν κάνει.

«Αύριο τό πρωί, θά δείτε, θά τό πω άμέσως στον κύριο γερουσιαστή πώς έχετε προσβάλει τή δεσποινίδα Κλάρα μήν τρώγοντας τά φαγητά της» είπε ό κύριος Γκρήν κουνώντας μαχαίρι και πιρούνι μ' έναν τρόπο πού έδειχνε πώς έκανε άστεία.

«Κοιτάξτε πόσο λυπημένο είναι τό κορίτσι» συνέχισε πιάνοντας τήν Κλάρα από τό πηγούνι. Αυτή δέν πρόβαλε καμιά αντίσταση κι έκλεισε τά μάτια.

«Βλασταράκι μου, έσύ!» φώναζε μέ τή δύναμη του χορτασμένου, κι ένώ έγερνε πίσω στην καρέκλα του γελούσε ξαναμμένος. «Ο Κάρλ άδικα σκοτιζόταν νά δώσει εξήγηση στή στάση του κυρίου Πόλουντερ. Έκείνος καθόταν μπροστά στό πιάτο του κι είχε τήν έντύπωση πώς μέσα εκεί διαδραματιζόταν τό πιο σπουδαίο άπ'

δλα. Δέν τράθηξε τήν καρέκλα κοντά στον Κάρλ κι όταν μιλούσε τότε τότε, μιλούσε προς όλους χωρίς νά ἔχει νά πεί τίποτα ιδιαίτερο στον Κάρλ. Καί σά νά μήν ἔφτανε αὐτό, ἀνεχόταν νά χαϊδεύει ὁ Γκρήν, αὐτό τὸ μπαγιάτικο, ξεραμένο γεροντοπαλίκαρο ἀπὸ τῆ Νέα Ὑόρκη, τὸ πηγούνι τῆς Κλάρας μέ φανερό σκοπὸ νά προσβάλει τὸν Κάρλ ἢ τουλάχιστο νά τὸν μεταχειριστεῖ σά μικρὸ παιδί, αὐτὸν ποῦ ἦταν φιλοξενούμενος τοῦ Πόλουντερ. Ποιὸς μποροῦσε νά ξέρει γιὰ ποιές γενναῖες πράξεις ἔπαιρνε δυνάμεις αὐτὸς ὁ Γκρήν καί προετοίμαζε δρόμους.

Μόλις σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ τραπέζι –ὁ Γκρήν σά νά μάντεψε τῆ διάθεση ὄλων σηκώθηκε πρῶτος κι ὕστερα ὄλοι τὸν ἀκολούθησαν– ὁ Κάρλ προχώρησε καί στάθηκε παράμερα σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα μέ ἄσπρους στενοὺς πῆχεις χωρισμένα παράθυρα ποῦ ἔβλεπαν στὴν ταράτσα, κι ἦταν μᾶλλον σωστές πόρτες, ὅπως πρόσεξε ὁ Κάρλ σάν πλησίασε πιὸ κοντά. Μά τί ἦταν αὐτὸ ποῦ εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὴν ἀποστροφή τοῦ κυρίου Πόλουντερ καί τῆς κόρης του γιὰ τὸν Γκρήν καί ποῦ εἶχε φανεῖ στον Κάρλ κάπως ἀνεξήγητο; Τώρα ὅμως πῆγαιναν μαζί μέ τὸν Γκρήν καί τοῦ σκύβανε μάλιστα καί τὸ κεφάλι. Ὁ καπνὸς ἀπὸ τὸ ποῦρο τοῦ κυρίου Γκρήν –δῶρο τοῦ κυρίου Πόλουντερ, ποῦ ἦταν τόσο μεγάλο σάν ἐκεῖνα στίς διηγῆσεις τοῦ πατέρα τοῦ Κάρλ ποῦ φαίνονταν μιὰ πραγματικότητα ἄγνωστη γιὰ τὰ ἴδια του τὰ μάτια– ξεχυνόταν σ' ὄλη τὴν αἴθουσα, φέρνοντας τὴν ἐπιρροή τοῦ Γκρήν μέχρι τίς γωνιές καί τίς κόγχες, ὅπου ὁ ἴδιος δέ θά πλησίαζε ποτέ. Ὅσο κι ἂν θρῖσκόταν μακριὰ του, ὁ Κάρλ ἔνιωθε τὸν καπνὸ αὐτὸ νά τοῦ γαργαλάει τὴ μύτη· γενικά ἢ συμπεριφορὰ τοῦ κυρίου Γκρήν, ὅπως τὴν εἶχε ἐκτιμήσει σέ μιὰ στιγμή μέ τὸ μάτι του, ἦταν πολὺ πρόστυχη. Τώρα δέ μποροῦσε ν' ἀποκλείσει τὴν ἀποψη πῶς ὁ θεῖος εἶχε ἀντιρρήσεις γιὰ τὴν ἐπίσκεψη αὐτῆ μόνο καί μόνο γιατί ἤξερε τὸν ἐπιπόλαιο χαρακτήρα τοῦ κυρίου Πόλουντερ καί προαισθανόταν πῶς ἦταν δυνατὸ νά προσβάλουν στὸ σπίτι του τὸν Κάρλ. Ἀκόμη κι ἡ ἀμερικανίδα ἐκεῖνη δέν τοῦ ἄρεσε, ἂν καί δέν τὴν εἶχε φανταστεῖ καθόλου πιὸ ὀμορφη. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ ὁ κύριος Γκρήν ἄρχισε νά καταγίνεται μαζί της, ἔνιωθε ἐκπληξῆ βλέποντας πόση ὀμορφιά ἔπαιρνε τὸ πρόσωπό της κι ιδιαίτερα πόσο ἄστραφταν τὰ ταραγμένα μάτια της. Τέτοιο φῶρεμα, τόσο κολλητὸ σέ κορμί.

δέν εἶχε ξαναδεῖ μικρές δίπλες ἔδειχναν πόσο ἦταν τενωμένο τὸ κιτρινωπὸ, λεπτὸ καί στερεὸ ὕφασμα. Ὡστόσο ὁ Κάρλ δέν ἔδειχνε τὸ παραμικρὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὴν καί μέ εὐχαρίστηση δέ θά δεχόταν νά πάει στὸ δωμάτιό της, προτιμώντας ν' ἀνοίξει τὴν πόρτα τοῦ δωματίου του, ποῦ εἶχε πιάσει τὸ χερουλί της γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο ἀπὸ τώρα, ν' ἀνεβῆ στὸ αὐτοκίνητο ἢ, ἂν κοιμόταν ὁ ὀδηγός, νά πάει μέ τὰ πόδια στὴ Νέα Ὑόρκη. Ἡ καθαρὴ νύχτα μέ τὸ γεμάτο κι ἀπαλὸ φεγγάρι τῆς προσφερόταν στὸν καθένα· κι ἦταν πολὺ ἀνόητο γιὰ τὸν Κάρλ νά φοβηθεῖ γιὰ κάτι ἔξω στὸ ὑπαιθρο. Φαντάστηκε –καί γιὰ πρώτη φορά ἔνιωθε ἄνετα μέσα στὴ σάλα ἐκεῖνη– πόσο μεγάλη ἐκπληξῆ θά δημιουργοῦσε στὸ θεῖο του φτάνοντας ἐκεῖ πρῶι –γιατί μέ τὰ πόδια νωρύτερα δέ θά μποροῦσε νά φτάσει. Δέν εἶχε πάει ποτέ στὸ ὑπνοδωμάτιό του, οὔτε κι ἤξερε ποῦ ἀκριβῶς θρῖσκόταν, μά ὅστοςο θά τὰ κατάφερνε. Θά χτυποῦσε ἀμέσως τὴν πόρτα καί θά περίμενε τὸ «ἐμπρός» κι ὕστερα θά ὀρμοῦσε μέσα στὸ δωμάτιο καί θά ξάφνιαζε τὸ θεῖο του, ἀνασηκωμένο στὸ κρεβάτι, μέ τίς πρίζαμες του καί τὰ ἐκπληκτα μάτια στραμμένα στὴν πόρτα· κι ἔτσι θά ἔβλεπε τὸν ἀγαπημένο του θεῖο ποῦ μέχρι τώρα δέν τὸν εἶχε δεῖ παρά μέ σκληρὸ κολάρο καί μάλιστα κουμπωμένο μέχρι πάνω. Ἴσως βέβαια αὐτὸ νά μήν ἦταν καί τόσο σπουδαῖο γεγονός, μά μποροῦσε ν' ἀναλογιστεῖ κανεὶς τίς συνέπειες ποῦ θά εἶχε. Ἦταν πολὺ πιθανὸ γιὰ πρώτη φορά νά ἔπαιρναν τὸ πρῶινὸ κι οἱ δύο μαζί, ὁ θεῖος στὸ κρεβάτι, αὐτὸς στὴν καρέκλα καί τὸ πρῶινὸ ἀνάμεσά τους πάνω στὸ τραπεζάκι· θά μποροῦσε ἀκόμα τὸ πρῶινὸ αὐτὸ μέ τὸ θεῖο νά καθιερωθεῖ γιὰ κάθε μέρα κι ἴσως ἐξαιτίας αὐτοῦ, πράγμα ποῦ ἦταν σχεδὸν ἀναπόφευκτο, νά βλέπονταν περισσότερες ὥρες τὴ μέρα ἀπ' ὅ,τι γινόταν μέχρι τώρα καί νά μιλοῦσαν μεταξύ τους πιὸ οἰκεῖα ἀπ' ὅ,τι συνέβαινε μέχρι σήμερα. Ἴσως αὐτὸ, γιατί δέ βλέπονταν συχνά, σήμερα νά φέρθηκε σάν ἀνυπακούο ἢ μᾶλλον πεισματάρικο παιδί. Κι ἂν ἀκόμα ἀναγκαζόταν νά μείνει ὄλη τὴ νύχτα ἐδῶ –δυστυχῶς ἔτσι ἔδειχναν τὰ πράγματα, μολονότι τὸν ἄφησαν λεύτερο νά περνᾶ μέ τὸν ἑαυτὸ του τίς ὥρες στὸ παράθυρο– καί πάλι ἡ ατυχία αὐτῆ ἐπίσκεψη θά τοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία νά σημειώσῃ μιὰ στροφή, νά κάνει ἓνα καινούργιο ξεκίνημα στίς σχέσεις του μέ τὸ θεῖο· κι ἴσως αὐτὴ τὴν ἴδια νύχτα κι ὁ θεῖος του νά σκεφτόταν παρόμοια πράγματα

ξαπλωμένος πάνω στο κρεβάτι του.

Σταμάτησε τις σκέψεις και γύρισε με κάποια ανακούφιση το πρόσωπό του προς το μέρος της Κλάρας. Αυτή βρισκόταν μπροστά του και του έλεγε: «Δέ νιώθετε στο σπίτι μας άνετα; Δέ θά θέλατε όμως νά αισθανθείτε σά στο σπίτι σας; Έμπρός, θά κάνω μιά προσπάθεια ακόμα».

Τόν πήρε μαζί της διασχίζοντας την αίθουσα και πήγαν μέχρι την πόρτα. Σ' ένα τραπεζάκι κάθονταν οι δύο κύριοι και γύρω στό τραπέζι ήταν κάτι ποτά πού άφριζαν μέσα σέ ψηλά ποτήρια· ήταν γιά τόν Κάρλ άγνωστα και του ήρθε ή όρεξη νά τά δοκιμάσει. Ο κύριος Γκρήν στήριζε τόν έναν άγκώνα πάνω στό τραπεζάκι και ζύγωσε όσο μπορούσε τό πρόσωπό του στό πρόσωπο του κυρίου Πόλουντερ. Άν δέν ήξερε κανείς ποιός ήταν ό κύριος Πόλουντερ, θά νόμιζε όπωσδήποτε πώς οι δύο τους σχεδιάζαν έγκλημα και δέ μιλούσαν γιά έμπορικές ύποθέσεις. Μόλις προσπερνούσαν, ό κύριος Πόλουντερ παρακολούθησε μέ τό εύγενικό του βλέμμα τόν Κάρλ μέχρι την πόρτα, ένώ ό κύριος Γκρήν, μολονότι είναι πολύ φυσικό ν' ακολουθει κανείς ίσως κι άθελα τό βλέμμα του συνομιλητή του, δέν έριξε καμιά ματιά στόν Κάρλ. Η συμπεριφορά αυτή, όπως την έβλεπε ό Κάρλ, ήθελε νά δείξει μιά αυτοπεποίθηση του Γκρήν σά νά 'λεγε πώς ό καθένας έδώ πέρα, ό Κάρλ χωριστά κι ό Γκρήν χωριστά, θά πάλευε μέ τις δικές του δυνάμεις· κι έτσι ό χρόνος θ' αποφάσιζε ποιός θά νικούσε και ποιός θά άφανιζόταν.

«Μά, άν έννοσει αυτό, τότε πρέπει νά 'ναι τρελός» αναλογίστηκε ό Κάρλ. «Δέν του ζητώ τίποτα άλλο παρά νά μ' αφήσει κι αυτός ήσυχο».

Μόλις βρέθηκε στό διάδρομο άρχισε νά βασανίζει στό μυαλό του την ιδέα πώς είχε φερθεί κάπως άπρεπα μέ τό νά 'χει τά μάτια του καρφωμένα πάνω στόν Γκρήν, ανάγκασε την Κλάρα νά τόν σύρει σχεδόν από τό δωμάτιο. Έτσι και τώρα βάδιζε δίπλα της μέ την ίδια ύπακοή. Μέσα στους διαδρόμους κάθε τόσο ξαφνιαζόταν, νομίζοντας πώς ζει σέ όνειρο, γιατί έβλεπε κάθε είκοσι θήματα κι έναν ύπηρέτη μέ πλούσια λιθρέα νά κρατά σφιχτά μέ τά δυό του χέρια τό χοντρό πόδι ενός λυχναριού.

«Γιά την ώρα μόνο στην τραπεζαρία έχουμε ρεύμα» έξηγησε ή Κλάρα. «Έχει λίγο καιρό πού αγοράσαμε

αυτό τό σπίτι και πρέπει νά τό διορθώσουμε πέρα γιά πέρα, όσο φυσικά μπορείς νά αλλάξεις τό παράξενο σχέδιο ενός παμπάλαιου σπιτιού».

«Και στην Άμερική υπάρχουν παλιά σπίτια;» είπε ό Κάρλ.

«Μά, βέβαια» είπε ή Κλάρα γελώντας και τόν έσυρε πού μακριά. «Άλήθεια, έχετε περιέργες γνώμες γιά την Άμερική».

«Δέ θέλω νά μέ κοροϊδέυετε» φώναξε μέ θυμό. Στο κάτω κάτω, αυτός γνώριζε τώρα και την Εύρώπη και την Άμερική, μά εκείνη μόνο την Άμερική.

Καθώς προχωρούσαν, ή Κλάρα έσπρωξε μιά πόρτα μέ την άκρη του χεριού ανοίγοντάς την κι είπε χωρίς νά σταματήσει: «Έδώ μέσα θά κοιμηθείτε».

Φυσικά ό Κάρλ θά 'θελε νά δει άμέσως τό δωμάτιό του, αλλά ή Κλάρα του έξηγησε μέ κάποια άνυπομονησία και μέ λίγο ύψωμένη φωνή πώς άργότερα θά είχε πολύ καιρό, τώρα όμως έπρεπε νά πάει μαζί της. Έκानαν μερικά θήματα έδώ κι εκεί στό διάδρομο. Ο Κάρλ τελικά σκέφτηκε πώς δέν ήταν τόσο άπαραίτητο ν' ακολουθει τις έντολές της Κλάρας, την άπόφυγε γιά λίγο και μπήκε στό δωμάτιο. Άπροσδόκητη σκοτεινιά βασίλευε μπροστά από τό παράθυρο· αυτό όφειλόταν σέ μιά ψηλή κορυφή ενός δέντρου πού εισόταν έδώ κι εκεί μ' όλη της τή μεγαλοπρέπεια. Άκούγονταν κελαηδήματα πουλιών. Μέσα στό ίδιο τό δωμάτιο, άνέπαφο ακόμα από τό φως του φεγγαριού, δέ μπορούσε κανείς νά ξεχωρίσει τίποτα. Ο Κάρλ στενοχωρήθηκε γιατί δέν πήρε μαζί του τόν ήλεκτρικό φανό της τσέπης, ένα δώρο πού του έκανε ό θεϊός του. Οπωσδήποτε ένας φανός ήταν πολύ χρήσιμος στ' αλήθεια μέσα σ' αυτό τό σπίτι· κι άν είχαν δυό τρεις φανούς, θά μπορούσαν ν' αφήνουν λεύτερους τούς ύπηρέτες νά κοιμούνται. Στάθηκε εκεί δίπλα στό περβάζι του παράθυρου, κοίταξε έξω κι έστησε τά άφτιά του ν' ακούσει κάτι. Κάποιο πουλί σά νά τρόμαξε και πέταξε γρήγορα μέσα στό φυλλάματα του γέρικου δέντρου. Η σειρήνα από κάποιο κοντινό τρένο τών προαστίων τάραξε την ήσυχία εκεί κάπου. Ήταν όμως παντού σιγή.

Δέν έμεινε πολλή ώρα στην θέση εκείνη, γιατί δέν άργησε ή Κλάρα νά μπει μέσα. Ήταν φανερά θυμωμένη και χτυπώντας τά χέρια στό φουστάνι της του φώναξε: «Τί σημαίνουν αυτά;» Ο Κάρλ ήταν πρόθυμος ν' άπαν-

τήσει, μά τόν πείραζε πού δέν ήταν εὐγενικιά. Ὡστόσο αὐτή προχωρώντας μέ μεγάλη γρηγοράδα ἔφτασε κατα πάνω του καί τοῦ ξαναφώναξε: «Θά ῥθειτε μαζί μου λοιπόν, ναι ἢ ὄχι;» Κι ὕστερα σκόπιμα ἤ ἀπό τά νεῦρι της τόν ἔσπρωξε γερά στό στήθος, ὥστε ἀκόμα λίγο κα θά γκρεμιζόταν ἀπό τό παράθυρο, ἂν δέν προλάβαι τήν τελευταία στιγμή ν' ἀφήσει τό κερβάκι καί νά πα τήσει κάτω.

«Ἀκόμα λίγο καί θά ῥεφτα ἀπό τό παράθυρο» εἶπε μέ τέτοιο ὕφος πού ἤθελε νά τήν κατηγορήσει.

«Κρίμα πού δέν ἔγινε! Γιατί συμπεριφέρεστε τόσο ἄσχημα; Νά δεῖτε, θά σᾶς ξανασπρώξω».

Καί πράγματι, τόν ἄδραξε ἀπό τή μέση κι ἐπειδὴ ἐκεῖνος σάστισε καί δέν ἔδωσε θάρος πρὸς τά κάτω, τόν ἔσυρε μέχρι τό παράθυρο, γιατί τό γεροδεμένο της κορμί ἀπό τά σπόρ εἶχε πολλή δύναμη. Μά, συνήλθε κι αὐτός γρήγορα, λευτερώθηκε στρίβοντας τούς γοφούς του καί τήν ἄρπαξε μέ τή σειρά του ἀπό τή μέση.

«Μέ κάνετε καί πονῶ!» φώναξε ἐκεῖνη.

Ὡστόσο ὁ Κάρλ σκεπτόταν πὸς δέν ἔπρεπε πιά νά τήν ἀφήσει λεύτερη. Χαλάρωσε μόνο λίγο τό σφίξιμό του, ὥστε νά θηματίζει κι αὐτή λεύτερα ὅπου ἤθελε, μά μπορούσε νά τήν ἀκολουθεῖ χωρίς νά τήν ἀφήνει νά φύγει ἀπό τά χέρια του. Ἄλλωστε ἦταν εὐκολο νά τήν κρατᾶ ἀπό τή μέση, γιατί φοροῦσε ἓνα τόσο στενό φουστάνι.

«Ἀφήστε με» τοῦ ψιθύρισε, ἐνῶ τό ξαναμμένο πρόσωπο ζύγωνε κοντά στό δικό του· μόνο μέ προσπάθεια μπορούσε νά τήν ἀτενίσει, γιατί ἦταν πολύ κοντά του». «Ἀφήστε με καί θά σᾶς δώσω κάτι πού θά σᾶς ἀρέσει». «Μά γιατί στενάζει ἔτσι;» ἀναρωτήθηκε ὁ Κάρλ, «δέν εἶναι δυνατό νά πονᾶ, δέν τή σφίγγω δυνατά!» Κι ἔτσι ἔξακολουθοῦσε νά τήν κρατᾶ. Ξαφνικά ὁμως, ὕστερα ἀπό μιά χαλάρωση λίγων στιγμῶν, πού ἦταν σιωπηλή καί χωρίς θέληση, ἔνωσε ξανά στό κορμί του νά μεγαλώνει ἡ δύναμή της. Σέ λίγο ἄρχισε νά ξεφεύγει ἀπό τά χέρια του. Τόν ἔπιανε ἀπό ψηλά μ' ἓνα τρόπο πού τήν εὐνοοῦσε πολύ, ἀπόφευγε τά πόδια του κἀνοντας βήματα μέ τέχνη, πού φαινόταν καλύτερα στήν πάλη της μέ τόν ἄπειρο Κάρλ, καί ὀλοένα ἀνασαινοντας τόν ἔσπρωχνε πρὸς τόν τοῖχο μέ ὑπέροχες ρυθμικές κινήσεις. Κεῖ πέρα θρισκόταν ἓνα ντιβάνι, τόν πέταξε πάνω σ' αὐτό καί τοῦ φώναξε χωρίς νά σκύψει καί πολύ πρὸς τό μέρος του.

«Γιά κουνήσου τώρα, ἂν μπορείς».

«Στρίγκλα, τρελή στρίγκλα» ἄρχισε νά φωνάζει ὁ Κάρλ, γεμάτος θυμό, ἀνακατεμένο μέ ντροπή. «Εἶσαι τρελή, παλιοστρίγκλα!»

«Πρόσεχε τά λόγια σου!» εἶπε σέρνοντας τό ἓνα της χέρι στό λαιμό του. Ἄρχισε τότε νά τόν σφίγγει τόσο γερά πού ὁ Κάρλ παραλυμένος δέ μπορούσε νά κάνει τίποτα ἄλλο παρά ἀνάσαινε μέ δυσκολία ρουφώντας ἀέρα, ἐνῶ ἐκεῖνη ἔφερνε τό ἄλλο της χέρι στό μάγουλό του, τό ἀκουμποῦσε σά νά ἔκανε δοκιμή κι ὕστερα πάλι τό ἀποτραβοῦσε καί τό πήγαινε ψηλότερα, σά νά μετροῦσε κάθε στιγμή ἀπειλητικά νά τοῦ ἀστράψει ἓνα χαστούκι.

«Πῶς θά σοῦ ἐρχόταν» ἄρχισε συνάμα νά τόν ρωτᾶ, «ἂν σ' ἔστελνα στό σπίτι σου ἀφοῦ σέ χαστουκίσα γερά γιά νά σέ τιμωρήσω πού φέρθηκες μέ τέτοιο τρόπο σέ μιά κυρία; Ἴσως αὐτό νά σοῦ ἦταν πολύ καλό γιά ὅλη σου τή ζωή, ἂν καί θά σοῦ ἄφηνε θλιθερή ἀνάμνηση. Εἶναι ἀλήθεια πὸς σέ λυπᾶμαι, ἔπειτα εἶσαι καί νοστιμούλης, μά ἂν εἶχες μάθει ζίου ζίτσου θά μ' ἔσπαζες στό ξύλο. Κι ὁμως, κι ὁμως—ἔχω τρελή μανία νά σέ χαστουκίσω τώρα δά πού εἶσαι ξαπλωμένος. Ἴσως θά μετάνιωνα. Γιαυτό πρέπει νά ξέρεις, πὸς ἂν τό κάνω, θά τό κάνω χωρίς σχεδόν νά τό θέλω. Καί τότε, δέ θά μοῦ φτάσει ἓνα χαστούκι, μά θά χτυπῶ δεξιά κι ἀριστερά μέχρι νά σοῦ πρήξω τά μάγουλα. Κι εἶναι πολύ πιθανό νά ῥσαι φιλότιμος—ἔτσι θέλω νά πιστεύω— καί τότε μετά τήν προσβολή καί τό ξύλο δέ θά θέλεις νά ζητήσεις καί θά ἐξαφανιστεῖς ἀπό τόν κόσμο. Μά τί ἔχεις καί δέ μέ χωνεύεις; Μήπως δέ σοῦ ἀρέσω; Δέν ἀξίζω τόν κόπο, ὥστε νά ῥθεις στό δωμάτιό μου; Προσοχή! Ἄκόμα λίγο καί θά σοῦ ἀστραφτα ἓνα χαστούκι κατά λάθος. Ὡστόσο, ἂν σήμερα τό γλιτώσεις, νά εἶσαι ἄλλοτε προσεχτικός καί νά φέρνεσαι πιό καλά. Μή νομίζεις πὸς ἐγώ εἶμαι ὁ θεῖος σου καί μπορείς νά μοῦ ἐναντιώνεσαι. Κι ἂν σ' ἀφήσω χωρίς νά φᾶς τό χαστούκι, σοῦ τό τονίζω πολύ, μή νομίζεις ὅτι γιά τήν τιμὴ σου εἶναι τό ἴδιο εἶτε τό ἔφαγες εἶτε ὄχι τό χαστούκι. Ἄν τό πιστεύεις, τότε θά ἔταν προτιμότερο νά σέ χαστουκίσω στ' ἀληθινά. Σκέφτηκες τί θά πεῖ ὁ Μάκ, ἂν τά μάθει ὅλα αὐτά;»

Μόλις θυμήθηκε τόν Μάκ, ἄφησε καί τόν Κάρλ λεύτερο. Στὴ θολωμένη σκέψη τοῦ Κάρλ ὁ Μάκ φάνταζε

σάν ελευθερωτής. Ένωσε ακόμα για μιά στιγμή τό χέρι τής Κλάρας στό λαιμό του, γιαυτό κι έκανε μιά κίνηση, κατόπιν απόμεινε βουβός κει κάτω.

Τόν πρόσταξε νά σηκωθεί. 'Ο Κάρλ δέν έδωσε απάντηση ούτε κουνήθηκε καθόλου. Αύτή άναψε ένα κερι και τό δωμάτιο φωτίστηκε· γαλάζιες στριφογυριστές λουρίδες σχηματίστηκαν στό ταβάνι, μά ο Κάρλ παρέμενε πάντα ξαπλωμένος και δέν έστριβε ούτε στό παραμικρό τό κεφάλι του πού ήταν ακούνητο στό μαξιλάρι του ντιβανιού, όπου τό είχε βάλει η Κλάρα. Αύτή άρχισε βόλτες στό δωμάτιο, κάνοντας τό φόρεμά της νά βγάξει ένα μαλακό ήχο γύρω στα πόδια. Θα είχε μείνει πολλή ώρα στό παράθυρο.

«Σου πέρασε τό πείσμα;» τήν άκουσε ύστερα νά ρωτά.

Αίσθανόταν πολύ άσχημα, γιατί δέ μπορούσε νά βρεί λίγη ήσυχία μέσα στό δωμάτιο, πού του τό είχε διαθέσει ο κύριος Πόλουντερ για νά περάσει τή νύχτα. Τό κορίτσι γύριζε έδω κι εκεί κι άλλοτε στεκόταν για λίγο· τήν είχε πιά βαρεθεί. Η μόνη του επιθυμία ήταν νά κοιμηθεί γρήγορα κι ύστερα νά φύγει. Δέν είχε καθόλου όρεξη νά πάει στό κρεβάτι, μά ήθελε νά μείνει εκεί, στό ντιβάνι. Γιαυτό περίμενε άνυπόμονα τήν ώρα πού θα 'φευγε εκείνη, για νά πεταχτεί νά κλείσει τό σύρτη και νά ξαναπέσει στό ντιβάνι. Ένωθε μεγάλη ανάγκη νά τεντωθεί και νά χασμουρηθεί, μά δέν ήθελε νά τό κάνει μπροστά της. Παρέμενε λοιπόν πάντα ξαπλωμένος μέ τά μάτια καρφωμένα στό ταβάνι, ενώ ένιωθε κάθε τόσο και τό πρόσωπό του νά μείνει ασάλευτο· μιά μύγα πετούσε γύρω στα μάτια του κάνοντας κύκλους και δέ μπορούσε νά καταλάβει τί συμβαίνει.

Η Κλάρα τόν πλησίασε ξανά κι έσκυψε προς τό μέρος πού είχε ριγμένη τή ματιά του ο Κάρλ· μόλις και πρόλαβε νά τή γυρίσει άλλοι κι έτσι δέν άναγκάστηκε νά δει τό δικό της βλέμμα.

«Φεύγω τώρα» είπε η Κλάρα, «αργότερα, αν θα σου 'ρθει η όρεξη, μπορείς νά μέ δεις στό δωμάτιό μου. Η πόρτα μου είναι η τέταρτη ύστερα από τή δική σου, στην ίδια σειρά του διαδρόμου. Θα προσπεράσεις λοιπόν τρεις πόρτες κι ύστερα η πρώτη είναι η πόρτα πού πρέπει νά χτυπήσεις. Δέ θα ξανακατέβω στην τραπεζαρία, μά θα μείνω από τώρα στό δωμάτιο. Μέ κούρασε βέβαια πολύ. Φυσικά, δέ θέλω νά πω πώς θα σε περιμένω, όμως αν θέλεις, έλα. Έπειτα, θυμήσου πώς μου υπο-

σχέθηκες νά παίζεις πιάνο. Είναι δυνατό και νά σου τσάκισα τά νεύρα και νά μή μπορείς πιά νά κάνεις θήμα. Τότε μείνε έδω και κοιμήσου. Για τήν ώρα δέ θα πω τίποτα στον πατέρα για τό μάλωμα αυτό. Σου τό λέω για νά μήν άνήσυχήσεις καθόλου». Παρόλο πού έλεγε πώς είναι κουρασμένη, έκανε δυό τρία πηδήματα και θγήκε έξω.

Ο Κάρλ άμέσως άνασηκώθηκε και κάθισε στό ντιβάνι· του ήταν τώρα άνυπόφορο νά μείνει ξαπλωμένος. Θέλοντας λίγο νά κινηθεί πήγε στην πόρτα κι έριξε έξω στό διάδρομο μιά ματιά. Τί σκοτάδι ήταν αυτό! Ένωσε χαρά κλείνοντας τήν πόρτα μέ τό κλειδί και κάθισε πάλι στό τραπέζι του μέσα στό θαμπό φως του κεριού. Είχε πάρει τήν άπόφαση νά μή μείνει άλλο σ' αυτό τό σπίτι· θα πήγαινε κάτω στον κύριο Πόλουντερ νά του πει καθαρά και ξάστερα πώς του είχε φερθεί η Κλάρα—έξάλλου καθόλου δέν τόν ένδιέφερε νά όμολογήσει τήν ήττα του— και μέ τή γερή αύτή δικαιολογία θα ζητούσε τήν άδεια νά γυρίσει πίσω μέ τό αυτοκίνητο η μέ τά πόδια. Σέ περίπτωση πού ο κύριος Πόλουντερ θα είχε αντίρρηση στην άπόφασή του αύτή, νά γυρίσει γρήγορα στό θείο του, τότε ο Κάρλ θα τόν παρακαλούσε νά βάλει κάποιον ύπρηρέτη για νά τόν οδηγήσει στό πιο κοντινό ξενοδοχείο. Βέβαια, μέ τόν τρόπο αυτό σπάνια φέρεται κανείς σ' έναν εδγενικό οικοδεσπότη, μά πολύ περισσότερο πιο σπάνια φέρεται κανείς σ' έναν καλεσμένο μέ τέτοιο τρόπο πού φέρθηκε η Κλάρα. Κι είχε θεωρήσει τήν άπόφασή της νά μήν πει τίποτα, για τήν ώρα, στον κύριο Πόλουντερ για πράξη καλοσύνης. Μά, ήταν έξοργιστικό! Μήπως είχαν καλέσει τόν Κάρλ για άγώνα πάλης κι έτσι ήταν ντροπή πού τόν νίκησε ένα κορίτσι, πού στό κάτω κάτω πέρασε τό μεγαλύτερο μέρος τής ζωής της μαθαίνοντας τά τεχνάσματα τής πάλης; Η Κλάρα είχε πάρει μαθήματα από τόν Μάκ. Μπορούσε νά του έλεγε ό,τι νόμιζε. Ο Μάκ φυσικά ήταν έξυπνος· τό 'ξερε ο Κάρλ, αν και δέν του δόθηκε η εύκαιρία νά τό αντίληφτει ο ίδιος και ήξερε ακόμα πώς αν ο Μάκ του έδινε μερικά μαθήματα θα παρουσίαζε πολύ καλύτερα άποτελέσματα άπ' ό,τι η Κλάρα. Ύστερα μιά μέρα, χωρίς ίσως νά τόν καλέσουν, θα 'ρχόταν στό σπίτι αυτό, θα έρευνοüse καλά τό γύρω χώρο—γιατί η Κλάρα σ' αύτή τήν ικανότητα φαίνεται πώς ήταν άφραστη— και τότε θα τήν άρπαζε και θα τήν

πετοῦσε πάνω στό ἴδιο τό ντιβάνι πού τόν εἶχε κολλήσει αὐτή σήμερα.

Τώρα ὅμως τό μόνο πού εἶχε νά κάνει ἦταν νά βρεῖ τό δρόμο γιά τήν τραπεζαρία, ὅπου εἶχε θάλει κάπου τό καπέλο του ἀφηρημένα. Φυσικά θά κρατοῦσε καί τό κερί, ἀλλά καί μέ τό φῶς δέν ἦταν τόσο εὐκόλο νά καταλάβεις πού βρισκεσαι. Δέ θυμόταν λόγου χάρη, ἂν τό δωμάτιό του βρισκόταν στό ἴδιο πάτωμα μέ τήν τραπεζαρία. Ἡ Κλάρα τόν περιπλάνησε τόσο πολύ στούς διαδρόμους, ὥστε δέν πρόλαβε νά ρίξει τριγύρω καμιά ματιά. Τή σκέψη του τή βασάνισε ἐπίσης ὁ κύριος Γκρήν κι οἱ ὑπηρετές μέ τά λυχνάρια τους. Μέ ἄλλα λόγια, δέν ἤξερε ἂν εἶχε ἀνεβεῖ μιά ἢ δύο σκάλες ἢ δέν εἶχαν ἀνεβεῖ διόλου σκαλοπάτια. "Ἄν μπορούσε κανεῖς νά κάνει ἕναν ὑπολογισμό ἀπό τή θέα, τό δωμάτιο φαινόταν πῶς βρισκόταν ψηλά, γιαντό καί νόμιζε πῶς εἶχαν ἀνεβεῖ σκάλες· μά ὥστόσο γιά νά περάσεις τήν εἴσοδο ἔπρεπε ν' ἀνεβείς σκαλοπάτια, γιατί λοιπόν κι ὅλο αὐτό τό πάτωμα νά μὴν ἦταν σέ θέση ψηλή; Τί δέ θά 'δινε ὁ Κάρλ νά μπορούσε τουλάχιστο νά δεῖ κάτι στό διάδρομο ἢ ν' ἀκούσει μιά φωνή ἔστω καί σθησμένη.

Τό ρολόι τῆς τσέπης, δῶρο τοῦ θείου του, ἔδειχνε ἔντεκα· πήρε τό κερί καί βγήκε στό διάδρομο. Ἄφησε τήν πόρτα ἀνοιχτή γιά νά μπορέσει, ἂν δέν τά κατάφερνε, νά βρεῖ τό δωμάτιό του καί σέ μεγάλη ἀνάγκη τό δωμάτιο τῆς Κλάρας. Γιά νά εἶναι πῶς βέβαιος, μήπως καί κλείσει ἡ πόρτα ἀπό μόνη της, τή στερέωσε μέ μιά καρέκλα. Στό διάδρομο δυστυχῶς ἔκανε ρεῦμα — ὁ Κάρλ βέβαια κατευθύνθηκε πρὸς τ' ἀριστερά, ἀντίθετα μέ τήν πόρτα τῆς Κλάρας— ἦταν ὅμως ἐλαφρό, θά μπορούσε ὥστόσο νά σθῆσει μιά χαρά τῆ φλόγα· ἔτσι ἀναγκάστηκε νά τήν προστατεύει μέ τό χέρι καί νά σταματᾷ κάθε τόσο γιά νά ζωπρέψει ἡ φλόγα πού ἄρχιζε νά χαμηλώνει ἐπικίνδυνα. Προχωροῦσε ἄργα, γιαντό ὁ δρόμος τοῦ φαινόταν ἀτελείωτος. Ὁ Κάρλ ἔβλεπε καθῶς βηματίζει τοίχους ἐδῶ κι ἐκεῖ χωρὶς νά καταλαβαίνει τί ὑπῆρχε πίσω ἀπ' αὐτούς. Κατόπιν ἄρχιζαν οἱ πόρτες, ἡ μιά δίπλα στήν ἄλλη· προσπάθησε ν' ἀνοίξει μερικές, μά τίς βρήκε κλειδωμένες κι ἔδιναν τήν ἐντύπωση πῶς πίσω ἀπ' αὐτές δέν ἔμεινε κανένας. Ἦταν μιά ἀσύλληπτη σκατάλη χώρου. Ὁ Κάρλ τίς στιγμές ἐκεῖνες ἀναλογίστηκε τίς ἀνατολικές συνοικίες τῆς Νέας Ὑόρκης πού ὁ θεῖος τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ νά τοῦ τίς δείξει, ὅπου, ὅπως ἔλε-

γαν, πολλές μαζί οἰκογένειες ζοῦσαν μόνο σ' ἕνα δωμάτιο κι ἔτσι ὁ χώρος γιά κάθε οἰκογένεια ἦταν μιά γωνιά, ὅπου στριμώχνονταν παιδιά καί γονεῖς. Καί τώρα ἔβλεπε ἐδῶ δωμάτια ἄδεια, μόνο γιά ν' ἀντηχοῦν σά χτυποῦσε κανεῖς τήν πόρτα! Ὁ κύριος Πόλουντερ φαινόταν πῶς πήρε δρόμο στραβό ἐξαιτίας τῶν κακῶν φίλων κι ἦταν ξετρελαμένος μέ τήν κόρη του· ὅλοι αὐτοί τόν εἶχαν διαφθείρει. Ὁ θεῖος του φυσικά τόν ἤξερε γιά καλά, μά εἶχε τήν τακτική νά μὴν ἐπηρεάζει τή γνώμη τοῦ Κάρλ κι ἔτσι ἔφταιξε πού τόν ἄφησε νά κάνει τήν ἐπίσκεψη τούτη καί νά περιπλανιέται τώρα στούς δρόμους. Ὁ Κάρλ ἀποφάσισε νά τό πεί χωρὶς δισταγμό καί στό θεῖο του, γιατί ἤξερε πῶς ὁ θεῖος, σύμφωνα μέ τίς ἀρχές του, θ' ἄκουγε μέ προθυμία κι ἡρεμία τόν Κάρλ νά κρίνει καί τό πρόσωπό του. Βέβαια, μιά τέτοια τακτική ἦταν τό μόνο πράγμα πού δέν ἔβρισκε καλό στό θεῖο του ὁ Κάρλ, χωρὶς νά τό θεωρεῖ φυσικά καί πολύ σπουδαῖο.

Ξαφνικά ὁ τοίχος στή μιά μεριά τοῦ δρόμου σταματοῦσε ἀπότομα καί στή θέση του πρόβαλε ἕνα παγερό μαρμάρينو κιγκλίδωμα. Ὁ Κάρλ ἄφησε κάτω τό κερί κι ἔσκυψε μέ προσοχή, κοιτάζοντας πάνω ἀπό τή χειρολαβή. Ἀντίκρισε ἕνα σκοτεινό χάος. "Ἄν τοῦτο ἦταν χόλ — στίς τρεμάμενες ἀχτίδες τοῦ κεριοῦ φάνηκε κάτι σά θόλος— γιατί δέ μπήκαν στό σπίτι ἀπό κεῖ; Τί ἦταν ἄραγε αὐτός ὁ περίεργος θαθὺς χώρος; Ὁ Κάρλ εἶχε τήν ἐντύπωση πῶς βρισκόταν σέ ἐξώστη κάποιας ἐκκλησίας. Ἄρχισε τώρα νά λυπᾶται κάπως γιατί δέ μπορούσε νά μείνει αὐτή τῆ νύχτα στό σπίτι μέχρι τό πρωί, ὥστε μέ τό φῶς τῆς μέρας μαζί μέ τόν κύριο Πόλουντερ νά γυρίσει ὅλα τά μέρη καί νά τοῦ ἐξηγήσει τό καθετί.

Τό κιγκλίδωμα ὅμως δέν ἦταν πολύ μακρὺ, γιατί σέ λίγο βρέθηκε ξανά στόν κλειστό διάδρομο. Σέ μιά ἀπότομη στροφή ὁ Κάρλ ἔπαισε μ' ὅλο του τό θέρος πάνω σ' ἕναν τοῖχο· καλά πού εἶχε ἀδιάκοπα τή φροντίδα νά κρατᾷ γερά τό κερί, ἀλλιῶτικα δέ θά μπορούσε νά τό προφυλάξει καί θά 'πεφτε σθῆγοντας. Ἐπειδὴ ὁ διάδρομος δέν ἔλεγε νά πάρει τέλος, ἐπειδὴ πουθενά δέν ὑπῆρχε παράθυρο γιά νά κοιτάξει λίγο ἔξω, κι ἐπειδὴ τίποτα δέν ἔδειχνε νά κουνιέται οὔτε ψηλά οὔτε βαθιά, ὁ Κάρλ πίστεψε πῶς τριγύριζε μέσα σ' ἕναν κύκλο κι ἄρχισε νά ἐλπίζει πῶς θά ἔβλεπε ἐκεῖ δά τήν ἀνοιχτή πόρτα τοῦ δωματίου, μά οὔτε αὐτή ξαναφανερώθηκε οὔτε ἐκεῖνο τό

κιγκλίδωμα. Μέχρι τή στιγμή εκείνη ο Κάρλ συγκράτησε τόν εαυτό του και δέν άποφάσισε νά φωνάξει δυνατά, γιατί δέν ήθελε νά δημιουργήσει σ' ένα ξένο σπίτι τέτοια όρα θόρυβο· ώστόσο κατάλαβε πιά πώς σ' ένα μέρος τέλεια άφώτιστο αυτό τό πράγμα δέν ήταν και τόσο κακό. Σάν έτοιμάστηκε νά βγάλει και στίς δυό μεριές του διαδρόμου ένα θροντερό «Χαλό!» ξεχώρισε πέρα απ' όπου είχε ξεκινήσει ένα μικρό φώς πού ζύγωνε. Τώρα μόνο μπορούσε νά δει πόσο μεγάλος ήταν ο όλόισσος δρόμος. Τό σπίτι αυτό ήταν κάστρο κι όχι βίλα. Ο Κάρλ ένιωσε τόσο μεγάλη χαρά για τό σωτήριο εκείνο φώς, πού άρχισε νά τρέχει προς τά κεί άδιαφορώντας πιά για τό κερί. Μέ τά πρώτα όμως πηδηχτά θήματα έσβησε ή φλόγα του κεριού. Δέν τό πρόσεξε ώστόσο, γιατί τώρα δέν είχε καμιά ανάγκη. Ένας γέρος ύπηρέτης έρχόταν καταπάνω του και θά του έδειχνε τό σωστό δρόμο.

«Ποιός είστε;» ρώτησε ο ύπηρέτης πλησιάζοντας τό φανό στό πρόσωπο του Κάρλ κι έτσι φωτίστηκε και τό δικό του πρόσωπο. Φαινόταν σκληρό, ίσως από μία άσπρη γενειάδα πού από τό στήθος και κάτω σχημάτιζε μεταξένιες μπουκλες. «Πιστός ύπηρέτης θά είναι για νά του έπιτρέπουν νά 'χει τέτοια γενειάδα» σκέφτηκε ο Κάρλ κι άρχισε νά κοιτάζει επίμονα όλο τό μάκρος και τό πλάτος της, ένώ δέν έδειχνε καμιά ένόχληση πού και τόν ίδιο τόν εξέταζε ο άλλος. Άλλωστε άμέσως έδωσε τήν άπάντηση πώς ήταν φιλοξενούμενος του κυρίου Πόλουντερ, ήθελε νά πάει από τό δωμάτιο στην τραπεζαρία και δέν τά κατάφερε καθόλου νά τή βρει.

«Α, έτσι!» είπε ο ύπηρέτης, «άκόμη δέν έχουμε περάσει ήλεκτρικό».

«Τό ξέρω» είπε ο Κάρλ.

«Μήπως θέλετε ν' άνάψετε τό κερί σας από τή λάμπα;» ρώτησε ο ύπηρέτης.

«Ναί, ευχαριστώ» είπε ο Κάρλ και τόν άναψε.

«Κάνει πολύ ρεύμα έδώ στους διαδρόμους» είπε ο ύπηρέτης, «τό κερί σβήνει εύκολα, γιαντό έχω φανάρι».

«Ναί, τό φανάρι είναι ό,τι πρέπει» είπε ο Κάρλ.

«Έχετε στάξει πολύ κερί πάνω σας» είπε ο ύπηρέτης φωτίζοντας τό κοστούμι του Κάρλ.

«Μά, δέν τό πρόσεξα» έκανε στενοχωρημένος ο Κάρλ, γιατί φορούσε τό μαύρο του κοστούμι, πού, όπως είχε πεί κι ο θεϊός του, του πήγαινε καλύτερα απ' όλα

τ' άλλα. «Φυσικά και τό μάλωμά μου μέ τήν Κλάρα θά 'κανε χάλια τό κοστούμι μου» σκέφτηκε τώρα ο Κάρλ. Ο ύπηρέτης είχε τήν καλή διάθεση, όσο μπορούσε ν' άρροπορήσει, νά τό καθαρίσει για λίγο. Ο Κάρλ γύριζε έδώ κι εκεί δείχνοντας κάθε τόσο ένα λεκέ πού ο ύπηρέτης πρόθυμα τόν έβγαζε.

«Μά γιατί κάνει τόσο ρεύμα έδώ;» ρώτησε ο Κάρλ, καθώς άρχισαν νά προχωρούν.

«Γιατί άκόμα έμειναν πολλά πού πρέπει νά χτιστούν» είπε ο ύπηρέτης, «έκαναν βέβαια μερικές επισκευές, γενικά όμως ή δουλειά προχωρεί πολύ άργά. Όπως θά ξέρετε, τώρα άπεργούν κι οί χτίστες. Αλλά τά χτισίματα μās βάζουν σέ πολλές φασαρίες. Έδώ έχουν άνοιξει δυό μεγάλες τρύπες πού κανένας δέν τίς κλείνει κι έτσι τό ρεύμα κυκλοφορεί μέσα στους διαδρόμους. Ευτυχώς πού έχω μπαμπάκι στ' άφτιά, αλλιώςτικά δέ θά μπορούσα νά τό ύποφέρω».

«Τότε νά φωνάζω|δυνατά;» ρώτησε ο Κάρλ.

«Όχι, έχετε πολύ καθαρή φωνή» είπε ο ύπηρέτης. «Γιά νά περάσουμε ξανά στό ίδιο κτίριο, ιδιαίτερα έδώ κοντά στό παρεκκλήσι πού άργότερα θά χωριστεί απ' τό ύπόλοιπο σπίτι, μās χτυπά τό ρεύμα άνυπόφορα».

«Τά κάγκελα πού αφήσαμε στό διάδρομο οδηγούν στό παρεκκλήσι;»

«Ναί».

«Καλά τό κατάλαβα» είπε ο Κάρλ.

«Αξίζει τόν κόπο, και πολύ μάλιστα, νά τό δει κανείς» είπε ο ύπηρέτης, «άν δέν ύπήρχε αυτό, ο κύριος Μάκ δέ θ' αγόραζε τό σπίτι».

«Ο κύριος Μάκ;» ρώτησε ο Κάρλ. «Μά, τό σπίτι δέν άνήκει στόν κύριο Πόλουντερ;»

«Και βέβαια» άποκρίθηκε ο ύπηρέτης, «άλλά ο κύριος Μάκ κανόνισε τήν αγορά. Δέν ξέρετε τόν κύριο Μάκ;»

«Ω ναί» είπε ο Κάρλ. «Τί σχέση όμως έχει μέ τόν κύριο Πόλουντερ;»

«Είναι άρραβωνιαστικός τής Κλάρας» άποκρίθηκε ο ύπηρέτης.

«Αυτό δέν τό 'ξερα» είπε ο Κάρλ ξαφνιασμένος.

«Μά, τόσο σās ξαφνιάζει αυτό;» ρώτησε ο ύπηρέτης.

«Βέβαια, πρέπει νά τό θάλω καλά στό νού μου. Γιατί σά δέν ξέρεις αυτές τίς σχέσεις, μπορείς νά κάνεις τίς πιό μεγάλες γκάφες» άποκρίθηκε ο Κάρλ.

«'Απορώ πού δέ σ'ας τό ειπαν» ειπε ο υπηρέτης.

«Ναί, αλήθεια» εκανε ο Κάρλ πειραγμένος.

«Μπορεί νά νόμιζαν πώς τό ξέρετε» ειπε ο υπηρέτης, «έξ'άλλου δέν είναι κάτι τό νέο. Νά, φτάσαμε» ειπε κι άνοιξε μιá πόρτα. Πίσω άπ' αυτήν έχασκε μιá κατακόρυφη σκάλα πού οδηγούσε στην πίσω πόρτα τής φωτισμένης, όπως πάντα, τραπεζαρίας.

Προτού νά περάσει ο Κάρλ στην τραπεζαρία, άπ' όπου ακούγονταν, τό ίδιο όπως πρώτα, οι φωνές του κυρίου Πόλουντερ και του κυρίου Γκρήν, ο υπηρέτης του ειπε: «'Αν θέλετε, θά σ'ας περιμένω, γιά νά σ'ας πάω ύστερα στό δωμάτιό σας. Είναι δύσκολο τήν πρώτη βραδιά νά βρει κανείς τό δρόμο».

«Δέ θά ξαναγυρισω στό δωμάτιό μου» ειπε ο Κάρλ και χωρίς νά τό καταλάβει, λέγοντας τή φράση αυτή, άρχισε νά νιώθει μελαγχολία.

«Δέν είναι και τόσο άσχημο» ειπε ο υπηρέτης χαμογελώντας σκεπτικά κι άλαφροχτυπώντας τό μπράτσο του Κάρλ. Φαίνεται πώς ο υπηρέτης ειχε νομίσει τόν Κάρλ γιά προσκαλεσμένο στην τραπεζαρία, νά πίνει και νά κουβεντιάζει μέ τους κυρίους. Ο Κάρλ όμως δέν επιθυμούσε τώρα ν' άνοιγει ιστορίες, σκέφτηκε άστόσο πώς ο υπηρέτης αυτός, πού του άφησε τήν πιό καλή εντύπωση άπ' όλους τους υπηρέτες μέσα στό σπίτι, θά μπορούσε άργότερα νά τόν βοηθήσει νά βρει τό δρόμο γιά τή Νέα Ύόρκη, γιαντό και του άποκρίθηκε: «Πολύ ευγενικό πού θέλετε νά μέ περιμένετε έξω. Τό δέχομαι μέ ευγνωμοσύνη. Σέ λίγη ώρα θά βγώ και θά σ'ας πω τί θά κάνω. Πιστεύω και τώρα πώς ή βοήθειά σας θά είναι πολύτιμη». «Καλά» ειπε ο υπηρέτης, αφήνοντας κάτω τό φανάρι και, πιάνοντας ένα βάθρο εκεί πέρα, κάθισε ήταν άδειανό, ίσως γιατί επιδιόρθωναν εκεί τό σπίτι. «Θά σ'ας περιμένω έδω. Μπορείτε ν' αφήσετε και τό κερύ σας» πρόσθεσε ο υπηρέτης σάν ειδη πώς ο Κάρλ ήταν έτοιμος νά μπει στην τραπεζαρία μέ τ' άναμμένο κερύ.

«Ναί, είμαι άφηρημένος» ειπε ο Κάρλ κι έδωσε τό κερύ στόν υπηρέτη πού έγερνε τό κεφάλι του και δέν ξεχώριζες άν ειχε κάποιο σκοπό ή χάιδευε τή γενειάδα του.

Ο Κάρλ άνοιξε τήν πόρτα μέ θόρυβο χωρίς βέβαια νά φταίει, επειδή ήταν από μονοκόμματο τζάμι πού έγερνε μέ τό άνοιγμα, γιατί στηριζόταν μόνο στην ξύλι-

νη ύποδοχη. Ο Κάρλ, πού ήθελε νά μπει μέσα άθόρυβα, άφησε τό χερούλι γεμάτος ταραχή. Χωρίς νά γυρίσει πίσω πρόσεξε πώς ο υπηρέτης πού ειχε κατεβεί από τό βάθρο, εκλεινε πίσω του τήν πόρτα άργά και προσεχτικά, χωρίς νά κάνει τόν παραμικρό θόρυβο.

«Μέ συγχωρείτε γιά τήν ενόχληση» ειπε στους δύο κυρίους πού τόν έβλεπαν ξαφνιασμένοι, κι εφαγέ μέ τή ματιά του όλη τήν αίθουσα μέ τήν έλπίδα πώς θά δει κάπου τό καπέλο του. Τό καπέλο όμως δέ φαινόταν πουθενά· τό τραπέζι τό ειχαν μαζέψει και σίγουρα πήγαν και τό καπέλο στην κουζίνα, κι αυτό φυσικά τόν στενοχωρούσε.

«Πού αφήσατε τήν Κλάρα;» ρώτησε ο κύριος Πόλουντερ πού έδειχνε πώς δέν του εκανε εντύπωση αυτή ή ενόχληση, και μάλιστα άλλαξε θέση άμέσως στην πολυθρόνα γιά νά 'χει άπέναντί του τόν Κάρλ. Ο κύριος Γκρήν εκανε τόν άδιάφορο· έβγαλε από τήν τσέπη του ένα πορτοφόλι πού ειχε πάχος και μέγεθος πολύ μεγάλο, κι έδειχνε πώς γύρευε κάποιο συγκεκριμένο χαρτί, μά φυτόσο ψάχνοντας ό,τι χαρτί έπεφτε στό χέρι τό μελετούσε.

«Έχω μιá παράκληση, δέ θά 'θελα όμως γι' αυτό νά μέ παρεξηγήσετε» ειπε ο Κάρλ πλησιάζοντας βιαστικά τόν κύριο Πόλουντερ και θάζοντας τό χέρι στην άκρη τής πολυθρόνας, γιά νά νιώθει ίσως πώς είναι κοντά του.

«Σάν τί παράκληση;» ρώτησε ο κύριος Πόλουντερ, κοιτάζοντας τόν Κάρλ μέ βλέμμα χωρίς καμιά επιφύλαξη. «Φυσικά, ό,τι ζητήσεις, έγινε» ειπε κι άγκάλιασε τόν Κάρλ, τραβώντας τον κοντά του, άνάμεσα στα πόδια. Ο Κάρλ πρόθυμα τό όπέμεινε αυτό, μολονότι έβλεπε πώς ήταν σέ ήλικία πού δέν ταίριαζαν αυτά. Τώρα δυσκολευόταν περισσότερο στη διατύπωση τής παράκλησης.

«Σ'ας άρέσει έδω, έ; Δέν έχετε και σεις τήν εντύπωση πώς ύστερα από τήν κόλη νιώθει κανείς λύτερος στην έξοχή; Γενικά» —μισοκρυμμένος πίσω από τόν Κάρλ έριξε μιá ματιά στόν κύριο Γκρήν, πού δέ μπορούσε κανείς νά τήν παρεξηγήσει— «γενικά, έγώ κάθε βραδιά νιώθω τέτοια αισθήματα».

«Μιλάει» σκέφτηκε ο Κάρλ, «σά νά μήν ξέρει τίποτα άπό τό πελώριο σπίτι, τους άτέλειωτους διαδρόμους, τό παρεκκλήσι, τ' άδειανά δωμάτια, τό σκοτάδι τριγύρω».

«Σας άκούω, ποιά είναι ή παράκληση;» είπε ό κύριος Πόλουντερ και τράνταξε εύγενικά τόν Κάρλ πού στεκόταν εκεί θουβός.

«Σας παρακαλώ» είπε ό Κάρλ, χωρίς νά μπορεί ν' άποφύγει, όσο κι άν χαμήλωνε τή φωνή του, νά τ' άκούει όλα ό Γκρήν πού καθόταν εκεί κοντά, ένώ θά 'θελε πολύ νά μπορούσε νά μήν παρακαλέσει για τό ζήτημά του τόν κύριο Πόλουντερ μπροστά του, γιατί αυτό μπορούσε νά θεωρηθεί και προσβολή γι' αυτόν, «σας παρακαλώ, άφήστε με νά γυρίσω τώρα άμέσως στό σπίτι μου».

Κι άφού είπε τό πιο άσχημο, τ' άλλα ήρθαν γρήγορα και μάλιστα δέν είπε τό παραμικρό ψέμα, ένώ του ήρθαν κι άλλες σκέψεις πού δέν τίς είχε πρώτα σκεφτεί, μά τώρα τίς είπε. «Θά 'θελα όπωσδήποτε νά γυρίσω πίσω. Μ' εύχαρίστησή μου θά 'ρθω μιά άλλη φορά, γιατί σείς, κύριε Πόλουντερ, όπου είστε μου δίνετε σιγουριά. Σήμερα όμως δέ θά μπορέσω νά μείνω εδώ. Τό ξέρετε πώς ό θεός μου δέν επέτρεψε τήν επίσκεψη αυτή μέ μεγάλη προθυμία. Βέβαια, είχε τούς λόγους του, όπως τούς έχει και σ' άλλες του ενέργειες: εγώ όμως, αντίθετα στη γνώμη του πού είναι πιο έμπειρη από τή δική μου τόλμησα νά τόν πείσω νά υποχωρήσει. Άπλούστατα καταχράστηκα τήν αγάπη πού έδειξε για μένα. Τώρα, γιατί είχε εκείνους τούς διαταγμούς, αυτό δέν έχει και μεγάλη σημασία: πιστεύω όμως πώς μέ τούς διαταγμούς αυτούς δέν ήθελε νά πει για σας τίποτα τό προσβλητικό, κύριε Πόλουντερ, γιατί είστε ό καλύτερος φίλος του θείου μου, ό καλύτερος απ' όλους τούς άλλους φίλους. Κανένας, ούτε και στό παραμικρό, δέ θά μπορούσε νά συγκριθεί μαζί σας στη φιλία του θείου μου. Κι αυτή, φυσικά, είναι ή μόνη, ίσως όμως όχι άρκετή, δικαιολογία για τήν άπειθαρχία πού έδειξα. Είναι πολύ φυσικό νά μήν ξέρετε καλά τίς σχέσεις μου μέ τό θείο: θά σας πω λοιπόν ό,τι είναι πιο χτυπητό. Μέχρι νά μάθω καλά τ' άγγλικά και ν' άποκτήσω άρκετή πείρα στό εμπόριο, θά κρέμομαι όλοκληρωτικά από τήν καλοσύνη του θείου μου, πράγμα πού μου άνήκει δικαιωματικά, γιατί είμαι σύγγενής του έξ αίματος. Δέν είναι σωστό νά νομίζετε πώς μπορώ ήδη νά κερδίζω έντιμα τό ψωμί μου —κι ό Θεός νά μέ φυλάει από τήν ιδέα νά τό κερδίζω διαφορετικά. Η μόρφωσή μου δυστυχώς είναι πολύ θεωρητική και δέ διαθέτω πολλές ικανότητες. Έχω τελειώσει

τέσσερις τάξεις σ' ένα ευρωπαϊκό γυμνάσιο: ήμουνά επίσης ένας μέτριος μαθητής, κι αυτό σημαίνει πώς έχω έφόδια λιγότερα από τό τίποτα για νά θγάλω χρήματα: ξέρετε, τό εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι πολύ καθυστερημένο. Άν σας πω τί έχω μάθει, μάλλον θά μέ κοροϊδέσετε. Βέβαια, άν κανείς συνεχίσει τίς σπουδές του στό γυμνάσιο και πάει ύστερα στό πανεπιστήμιο, τότε φυσικά τακτοποιούνται κάπως όλα, κι έπειτα έχεις μιά μόρφωση συστηματοποιημένη πού σου δίνει δυνατότητες νά κάνεις κάτι, επίσης και άποφασιστικότητα για νά θγάλεις χρήματα. Δυστυχώς μέ σταμάτησαν από τό σχολείο. Μερικές φορές νομίζω πώς άγνοώ τά πάντα, μά και πάλι όσα και νά γνώριζα, θά 'ταν πολύ λίγα για τήν Άμερική. Στην πατρίδα μου, τώρα τελευταία, κάνουν και σχολεία σύμφωνα μέ τό μοντέρνο τύπο, όπου μαθαίνει κανείς ξένες γλώσσες και τά σχετικά έμπορικά μαθήματα. Τότε όμως πού είχα τελειώσει τό δημοτικό δέν όπήρχαν τέτοια σχολεία. Ο πατέρας στ' άλήθεια μέ παρότρυνε νά μάθω άγγλικά, τότε όμως δέ μπορούσα νά φανταστώ σε τί χάλια θά καταντόυσα και πόσο θά μου ήταν άπαραίτητη ή γλώσσα αυτή: έπειτα, ήμουν άναγκασμένος νά διαβάω πολλές ώρες τά μαθήματα του γυμνασίου κι έτσι δέν είχα πολύ καιρό για άλλες άσχολίες. Όλα αυτά σας τ' άραδιάζω, γιατί θέλω νά σας δείξω πόσο πολύ έξαρτιέμαι από τό θείο μου και πόσο μεγάλη υποχρέωση του έχω. Σίγουρα θά συμφωνήσετε, πώς σ' αυτή τήν κατάσταση δέ μπορώ νά επιτρέψω στον έαυτό μου νά κάνει, κάτι αντίθετο από τή θέληση του θείου μου, έστω ακόμα κι άν υποψιάζομαι πώς κάτι θά τόν δυσανεστήσει. Γι' αυτό τό λόγο θά πρέπει νά επιστρέψω άμέσως στό σπίτι, για νά διορθώσω κάπως τό λάθος μου».

Όσο μιλούσε ό Κάρλ άσταμάτητα, ό κύριος Πόλουντερ άκουγε μέ προσοχή. Συχνά, ιδιαίτερα όταν έλεγε τ' όνομα του θείου, έσφιγγε πάνω του τόν Κάρλ, ίσως άσυναίσθητα, και κάποτε κάποτε, σά νά προσδοκούσε κάτι, έριχνε μιά σοβαρή ματιά στον κύριο Γκρήν πού παραπέρα δέ σταματούσε νά ψάχνει τό πορτοφόλι του. Μά, στη συνέχεια τής όμιλίας του, όσο συνειδητοποιούσε τή θέση του άπέναντι στό θείο του, τόσο πιο πολύ τόν έπιανε ή άγανία κι άθελά του ζητούσε νά ξεφύγει από τό χέρι του Πόλουντερ. Όλα εδώ μέσα τόν στενοχωρούσαν άσχημα. Ο δρόμος πού όδηγούσε στό σπίτι

του θείου, περνώντας από τη τζαμνία πόρτα, τη σκάλα, τη δειντροστοιχία, τους δημόσιους χώρους, τα προάστια και τη μεγάλη λεωφόρο, του φαινόταν σαν κάτι το λευτερο, όμαλό και φτιαγμένο μόνο γι' αυτόν, για να διαβεί και να τρέξει εκεί που τον καλούσε μία φωνή δυνατή. Η καλοσύνη του κυρίου Πόλουντερ κι η άποκρουστικότητα του κυρίου Γκρήν βυθίζονταν σιγά σιγά μέσα σε όμιχλη κι άλλο τίποτα δε ζητούσε να 'χει απ' αυτό το δωμάτιο το γεμάτο καπνούς παρά την άδεια για να φύγει. Καταλάβαινε για καλά πως όλα τελείωσαν με τον κύριο Πόλουντερ και τον κύριο Γκρήν: ήταν αποφασισμένος να δώσει την πάλη. Ωστόσο μέσα σ' αυτό τον κλοιό κυριευόταν από μία αγωνία άοριστη που σά δυνάμωνε έκανε τα μάτια του να θολώνουν.

Έκανε ένα βήμα πίσω και θρέθηκε στην ίδια απόσταση από τον κύριο Πόλουντερ και τον κύριο Γκρήν.

«Δέ θά θέλατε να του πείτε τίποτε;» ρώτησε ο κύριος Πόλουντερ τον κύριο Γκρήν κι έπιασε τό χέρι του σά να 'θελε να τον παρακαλέσει.

«Δέ βλέπω πως θά μπορούσα να πώ τίποτε» είπε ο κύριος Γκρήν, που επιτέλους θρήκε ένα γράμμα στην τσέπη του και θγάζοντάς το τό 'βαλε πάνω στο τραπέζι.

«Είναι θεβαία αξιέπαινη η επιθυμία του να γυρίσει στο θείο, κι όσο θά μπορούσε κανείς να προβλέψει, ο γυρισμός θά προξενήσει μεγάλη χαρά στον κύριο Ίακωβο. Ίσως όμως κι η άνυπακοή αυτή να έξόργισε τό θείο του, πράγμα που είναι δυνατό. Σ' αυτή την περίπτωση τό πιό φρόνιμο είναι να μείνει εδώ. Βλέπετε, είναι δύσκολο να πεί κανείς κάτι τό συγκεκριμένο. Κι οι δύο μας είμαστε φίλοι του θείου και στου καθενός μας τή φιλία δέ θά μπορούσε κανείς να θρει εύκολα κάποια διαφορά: έπειτα, δέ μπορούμε και να γνωρίζουμε τά θάθη τής ψυχής του, μία και μās χωρίζουν και τόσα χιλιόμετρα από τή Νέα Υόρκη».

«Παρακαλώ, κύριε Γκρήν» είπε ο Κάρλ πλησιάζοντάς τον με αυτοπεποίθηση, «από τά λόγια σας καταλαβαίνω πως και σεις έχετε τή γνώμη να γυρίσω πίσω άμέσως».

«Δέν είπα διόλου αυτό» θεβαίωσε ο κύριος Γκρήν και θυθίστηκε στο γράμμα κοιτάζοντάς το και χαϊδεύοντας τά περιθώρια με δύο δάχτυλα. Φαινόταν πως ήθελε να δειξει μ' αυτό πως είχε να κάνει με τον κύριο Πόλουντερ που πρώτα τον ρώτησε, με τον Κάρλ όμως δέν είχε να κάνει τίποτα.

Στό μεταξύ ο κύριος Πόλουντερ είχε πλησιάσει τον Κάρλ και τον τράβηξε σιγά σιγά σ' ένα από τά μεγάλα παράθυρα, μακριά από τον κύριο Γκρήν. «Αγαπητέ κύριε Ρόσμαν» είπε σκυμμένος στο άφτι του Κάρλ και, θέλοντας να προετοιμαστεί, τραβούσε τό μαντίλι πάνω στο πρόσωπό του και τό σταματούσε στη μύτη του, κι άρχιζε να φυσάει, «δέ θέλω να πιστεύετε πως θέλω να σās κρατήσω σέ μās χωρίς να τό θέλετε. Ούτε τό συζητώ. Ωστόσο, δέ μπορώ, δυστυχώς να σās διαθέσω τό αυτοκίνητο γιατί δέ βρίσκεται εδώ, αλλά σ' ένα δημόσιο γκαράζ, γιατί δέ θρήκα ακόμα καιρό να κάνω εδώ τό δικό μου, όπου όλα ακόμα γίνονται. Έπειτα, ο οδηγός δέν κοιμάται στη θίλα: βρίσκεται κάπου εκεί κοντά στο γκαράζ, δέν ξέρω όμως και ακριβώς που. Άλλωστε δέν είναι και υποχρεωμένος να μου φέρει αυτή την ώρα τό αυτοκίνητο, αλλά μόνο τό πρώι, στην καθορισμένη ώρα. Όλα αυτά όμως δέν έμποδίζουν και τόσο την άναχώρησή σας από δω, γιατί, αν επιμένετε να φύγετε άμέσως, μπορώ να σās πάω στον έπόμενο σιδηροδρομικό σταθμό: είναι όμως τόσο πολύ μακριά, ώστε δέ θά φτάσετε στο σπίτι πολύ νωρίτερα απ' ό,τι αν θά φύγετε μαζί μου τό πρώι με τό αυτοκίνητο: θά ξεκινήσω στίς έφτά».

«Παρόλα αυτά, κύριε Πόλουντερ, θά προτιμούσα να φύγω με τό τρένο» είπε ο Κάρλ. «Δέν τό είχα σκεφτεί. Κι ο ίδιος έχετε πεί πως με τό τρένο θά φτάσω νωρίτερα παρά με τό αυτοκίνητο».

«Ναί, μά η διαφορά είναι πολύ μικρή».

«Κι όμως, κι όμως, κύριε Πόλουντερ» είπε ο Κάρλ. «Άλλωστε είμαι πρόθυμος πάντα να σās επισκεφτώ πάλι σέ άνάμνηση τής καλοσύνης σας, φυσικά με την προϋπόθεση πως, παρόλο τό σημερινό μου φέρσιμο, θά με προσκαλέσετε ξανά κι ίσως τότε θά μπορέσω να σās έξηγήσω πολύ πιό καλά για ποιό λόγο έχει σημασία κι η παραμικρή στιγμή που μπορώ να κερδίσω για να δώ όσο τό δυνατό πιό γρήγορα τό θείο μου». Και σά να είχε ήδη έξασφαλίσει την άδεια να φύγει, πρόσθεσε: «Πάντως δέν είναι ανάγκη να μπειτε στον κόπο να με συνοδέψετε. Έξω βρίσκεται ένας υπηρέτης που είναι πρόθυμος να με πάει στο σταθμό. Θέλω όμως να πάξω και για τό καπέλο μου». Κι ενώ τελείωσε τά λόγια του διέσχισε τή σάλα θιαστικά για να κάνει μία τελευταία προσπάθεια μήπως κι έθρισκε επιτέλους τό καπέλο του.

«Θά σᾶς βόλευε ἓνα κασκέτο;» εἶπε ὁ κύριος Γκρήν βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα κασκέτο. «Ίσως κατὰ τύχη νὰ σᾶς πηγαίνει καλῶς».

Ξαφνιασμένοι ὁ Κάρλ σταμάτησε κι εἶπε: «Δέ θέλω νὰ σᾶς πάρω τὸ καπέλο σας. Μπορῶ ἐξέλλου μιά χαρά νὰ πάω καὶ δίχως σκοῦφο. Δέ χρειάζομαι τίποτα στό κεφάλι».

«Δέν εἶναι δικό μου. Μπορεῖς λοιπόν νὰ τὸ πάρεις».

«Τότε σᾶς εὐχαριστῶ» εἶπε ὁ Κάρλ καὶ γιά νὰ μὴ καθυστερεῖ πήρε τὸ κασκέτο. Τὸ φόρεσε κι ἄρχισε τὰ γέλια, γιατί τοῦ πῆγαινε θαυμάσια· ὕστερα τὸ πήρε στό χέρι καὶ τὸ ἐξέτασε, χωρίς ὅμως νὰ μπορέσει ν' ἀνακαλύψει κάτι τὸ ἰδιαίτερο πού ζητοῦσε. Ἦταν ὀλοκαίνουργιο. «Μοῦ πάει ὠραία!» εἶπε.

«Σοῦ πάει, λοιπόν!» φώναξε ὁ κύριος Γκρήν χτυπώντας στό τραπέζι.

Ἐνῶ ὁ Κάρλ πῆγαινε ἤδη στήν πόρτα νὰ βρεῖ τὸν ὑπηρέτη, ὁ κύριος Γκρήν σηκώθηκε, τεντώθηκε λίγο ὕστερα ἀπὸ τὸ πλούσιο φαγητό καὶ τὸ πολὺ καθιστό, χτύπησε δυνατὰ τὸ στήθος του καὶ μ' ἓνα τόνο σά συμβουλή καὶ σάν προσταγή τοῦ εἶπε: «Πρὶν φύγετε, πρέπει ν' ἀποχαιρετήσετε τὴ δεσποινίδα Κλάρα».

«Βέβαια, πρέπει νὰ τὴν ἀποχαιρετήσετε» εἶπε κι ὁ κύριος Πόλουντερ πού εἶχε κι αὐτός σηκωθεί. Ἀπὸ τὴ φωνή του καταλάβαινε κανεὶς πὼς δέ μιλοῦσε μὲ τὴν καρδιά του. Ἄφησε χαλαρὰ τὰ χέρια κι ὀλοένα κούμπωνε καὶ ξεκούμπωνε τὸ σακάκι του, πού σύμφωνα μὲ τὴν τότε μόδα, ἦταν κοντό καὶ μόλις ἔφτανε τοὺς γοφούς, πράγμα πού πῆγαινε ἄσχημα σέ χοντρούς, ὅπως στὸν κύριο Πόλουντερ. Ἄλλωστε, ὅταν τὸν ἔβλεπε κανεὶς ὀρθιο κοντὰ στὸν κύριο Γκρήν, σχημάτιζε τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ πάχος του ἦταν ἐλαττωματικό· ὅλη ἡ πλάτη του ἦταν κάπως κυρτωμένη, ἡ κοιλιά φαινόταν μαλεκιά καὶ χαλαρωμένη, ἀληθινὸ βάρος, καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε χλομὸ καὶ κουρασμένο. Ὁ κύριος Γκρήν, ὀρθιος, φαινόταν μᾶλλον πιο παχύς ἀπὸ τὸν κύριο Πόλουντερ, τὸ πάχος του ὅμως ἦταν σφιχτοδεμένο, τὰ πόδια του ἦταν στέρεα καὶ κολλητὰ σάν τοῦ στρατιώτη, κρατοῦσε ψηλὰ τὸ κεφάλι καὶ τὸ στριφογύριζε ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ἐδειχνε νὰ 'ναι μεγάλος γυμναστής καὶ προπονητής.

«Πρῶτα ἀπ' ὅλα λοιπόν, νὰ πάτε στὴ δεσποινίδα Κλάρα» συνέχισε ὁ κύριος Γκρήν. «Σίγουρα θά σ' εὐ-

χαριστεῖ κι ἔπειτα μᾶς βολεῦει ἔτσι καὶ τὸ ὠρολόγιο πρόγραμμα. Προτοῦ φύγετε ἀπὸ δῶ, εἶναι ἀλήθεια πὼς ὀφείλω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω κάτι τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον, πού ἴσως νὰ 'χει καὶ κάποια ἀποφασιστικὴ σχέση μὲ τὴν ἐπιστροφή σας. Δυστυχῶς δεσμεύομαι ἀπὸ διαταγὴ ἀνωτέρου καὶ δέ μπορῶ νὰ σᾶς ἀποκαλύψω τίποτα πρὶν τὰ μεσάνυχτα. Φανταστεῖτε πὼς αὐτὸ ἐνοχλεῖ κι ἐμένα τὸν ἴδιο, γιατί μοῦ χαλᾷ τὸν ὕπνο. Ἀλλὰ μένω πιστός στὴν ἐντολή. Τώρα ἔχουμε ἔντεκα καὶ τέταρτο· ἔχω λοιπόν καιρό ν' ἀποτελειώσω τὴν ἐμπορικὴ συζήτηση μὲ τὸν κύριο Πόλουντερ· ἂν θὰ θέλατε νὰ μείνετε ἐδῶ ἴσως νὰ ἐνοχλοῦνταν· καὶ σεῖς ἐξέλλου μπορεῖτε νὰ περάσετε μερικά λεπτά μὲ τὴ δεσποινίδα Κλάρα. Στὶς δώδεκα πρέπει νὰ εἴστε ἐδῶ, γιά ν' ἀκούσετε ὅ,τι σᾶς ἀφορᾷ».

Μποροῦσε ὁ Κάρλ ν' ἀρνηθεῖ τὴν πρόσκληση αὐτὴ, πού δέν ἀπαιτοῦσε ἀπ' αὐτόν τίποτα ἄλλο παρά μιά μικρὴ εὐγένεια κι εὐγνωμοσύνη ἀπέναντι στὸν κύριο Πόλουντερ, πού τὴν ἔκανε ἐξέλλου ἓνας ἀδιάφορος, ὅπως φαινόταν, καὶ χυδαῖος ἄνθρωπος, ἐνῶ ὁ κύριος Πόλουντερ, πού ἦταν ὁ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενος, ἦταν ὅσο τὸ δυνατό πιο ἐπιφυλακτικὸς στὰ λόγια καὶ στὰ βλέμματά του; Μά, τί ἦταν πάλι αὐτὸ πού ἔπρεπε νὰ τὸ πληροφορηθεῖ τὰ μεσάνυχτα; Ἄν φυσικά αὐτὸ δέ μποροῦσε νὰ συμβάλει γιά νὰ ἐπιστρέψει σύντομα στό σπίτι, τουλάχιστο πιο μπροστὰ ἀπὸ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, δέν ἦταν καθόλου ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν. Ἰστούσο ἡ μεγάλη του ἀμφιβολία ἦταν ἂν θὰ 'πρεπε νὰ πάει στὴν Κλάρα πού τώρα ἦταν ὀπωσδήποτε ἐχθρός του. Θὰ 'ταν πολὺ καλὸ νὰ κρατοῦσε τουλάχιστον τὸ βλέμμα πού τοῦ χάρισε ὁ θεῖος του γιά χαρτοθλίψη! Τὸ δωμάτιο τῆς Κλάρας ἴσως νὰ 'ταν ἐπικίνδυνη φωλιά. Τώρα βέβαια τοῦ ἦταν ὀλοτελα ἀδύνατο νὰ πεῖ τὸ παραμικρὸ κακὸ γι' αὐτὴν, μιά κι ἦταν κόρη τοῦ Πόλουντερ κι ὅπως ἐδῶ καὶ λίγα λεπτά ἔμαθε, ἀρραβωνιαστικιά τοῦ Μάκ. Ἄν τοῦ εἶχε φερθεῖ λιγάκι εὐγενικά, ὁ Κάρλ θὰ ἔνοιωθε θαυμασμό γιά τίς κοινωνικὲς τῆς σχέσεις. Ἀπὸ ὅλα συλλογιζόταν, ὅταν ξαφνικὰ συνῆλθε βλέποντας πὼς δέν τοῦ ζητοῦσαν τέτοια πράγματα, γιατί ὁ Γκρήν ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ φώναξε στὸν ὑπηρέτη πού μ' ἓνα πήδημα σηκώθηκε ἀπὸ τὸ βᾶθρο του: «Πηγαίνετε τὸ νεαρό στὴ δεσποινίδα Κλάρα».

«Νὰ πὼς ἐκτελοῦνται οἱ διαταγές!» σκέφτηκε ὁ Κάρλ βλέποντας τὸν ὑπηρέτη νὰ τὸν πηγαίνει στό δωμάτιο

της Κλάρας από δρόμο πολύ κοντινό, τρέχοντας και φουσκώνοντας από τὰ γεράματα. Ἐνῶ περνοῦσαν ἀπὸ τὸ δωμάτιό του, πού ἡ πόρτα ἔμενε ἀκόμα ἀνοιχτή, ὁ Κάρλ θέλησε νὰ μπεῖ μέσα, ἴσως γιὰ νὰ συγκεντρωθεῖ λίγο. Μὰ ὁ ὑπηρετὴς τὸν ἐμπόδισε.

«Ὅχι» εἶπε, «πρέπει νὰ πᾶτε στὴ δεσποινίδα Κλάρα. Κι ὁ ἴδιος τὸ ἀκούσατε».

«Θά μείνω μόνο μιὰ στιγμή μέσα» εἶπε ὁ Κάρλ, πού λογάριάζε νὰ πέσει λίγα λεπτά στοῦ ντιβάνι γιὰ ἀλλαγὴ, κι ἔτσι θὰ περνοῦσε πιὸ γρήγορα ἢ ὥρα μέχρι τὰ μεσάνυχτα.

«Μὴ φέρνετε δυσκολίες στὴν ἐντολὴ πού πήρα» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς.

«Φαίνεται νὰ παίρνει τὴν ἀναγκαστικὴ αὐτὴ ἐπίσκεψη γιὰ τιμωρία» σκέφτηκε ὁ Κάρλ κάνοντας ἕνα δυὸ βήματα, μὰ πάλι ἀπὸ πείσμα σταμάτησε.

«Μὰ ἔλατε λοιπόν, νεαρέ μου κύριε» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς, «μιὰ καὶ φτάσατε τώρα πιά. Τὸ καταλαβαίνω, θέλατε νὰ φύγετε ἀπόψε, δὲ γίνονται ὅμως ὅλα ὅπως τὰ θέλουμε, σᾶς τὸ εἶχα πεῖ προηγουμένως πὼς αὐτὸ δὲν ἦταν καὶ τόσο δυνατό».

«Ναί, θέλω νὰ φύγω, καὶ θὰ φύγω» εἶπε ὁ Κάρλ, «τώρα θ' ἀποχαιρετήσω μόνο τὴ δεσποινίδα Κλάρα».

«Ἄ, ἔτσι!» εἶπε ὁ ὑπηρετὴς κι ὁ Κάρλ καταλάβαινε πὼς δὲν τὸν πίστευε σὲ τίποτα. «Γιατί διστάζετε νὰ τὴν ἀποχαιρετήσετε; Ἐλάτε λοιπόν!»

«Ποιὸς εἶναι στοῦ διαδρόμο;» ἀντήχησε ἡ φωνὴ τῆς Κλάρας, καὶ τὴν ξεχώρισαν νὰ σκύβει σὲ μιὰ πόρτα ἐκεῖ κοντὰ κρατώντας μιὰ μεγάλη ἐπιτραπέζια λάμπα μὲ κόκκινο ἀμπαζούρ. Ὁ ὑπηρετὴς ἔτρεξε γιὰ νὰ κάνει τὴν ἀναφορά. Ὁ Κάρλ ἀκολούθησε μὲ βήμα ἀργό.

«Ἐρχεστε ἀργά» εἶπε ἡ Κλάρα.

Γιὰ τὴν ὥρα ὁ Κάρλ δὲν ἔδωσε ἀπάντηση, εἶπε ἀμέσως στοὺν ὑπηρετὴ χαμηλόφωνα, σὲ τόνο ὅμως αὐστηρῆς διαταγῆς, γιατί τώρα ἤξερε καλά τὸ χαρακτῆρα του: «Περιμένετε με ἔδῳ κοντὰ στὴν πόρτα!»

«Ἐτοιμαζόμουν γιὰ ὕπνο» εἶπε ἡ Κλάρα βάζοντας τὴ λάμπα στοῦ τραπέζι. Ὁ ὑπηρετὴς ἔκλεισε τὴν πόρτα ἀπέξω προσεχτικά, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τότε κάτω στὴν τραπεζαρία. «Ἐντεκα καὶ μισὴ περασμένες».

«Ἐντεκα καὶ μισὴ περασμένες;» ἐπανέλαβε ὁ Κάρλ σὲ τόνο ἐρωτηματικό, λές κι εἶχε τρομάξει ἀκούγοντας αὐτὸ τὸν ἀριθμὸ. «Τότε νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω ἀμέσως»

ἔκανε ὁ Κάρλ, «γιατί στίς δώδεκα ἀκριβῶς πρέπει νὰ ῥμαι κάτω στὴν τραπεζαρία».

«Μπᾶ, βλέπω βιαστικὲς δουλειές!» εἶπε ἡ Κλάρα κι ἄρχισε ἀφηρημένη ν' ἀσχολεῖται μὲ τίς δίπλες στοῦ χαλαρό νυχτικό της. Χαμογελοῦσε συνέχεια καὶ τὸ πρόσωπό της ἔδειχνε νὰ καίει. Ὁ Κάρλ κατάλαβε πὼς ἔφυγε κάθε κίνδυνος νὰ ξαναμαλώσει μὲ τὴν Κλάρα. «Δὲ θὰ μπορούσατε νὰ μοῦ παίξετε λίγο πιάνο, ὅπως μοῦ τὸ ὑποσχέθηκε χτές ὁ μπαμπᾶς καὶ σεῖς ὁ ἴδιος σήμερα τὸ βράδυ;»

«Μὰ, δὲν εἶναι ἤδη πολὺ ἀργά;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Τώρα θὰ ἤθελε νὰ τῆς ἱκανοποιήσει τὴν ἐπιθυμία, γιατί ἦταν τέλεια διαφορετικὴ ἀπ' ὅ,τι πιὸ πρὶν. Νόμιζε πὼς εἶχε φτάσει στοῦ ἐπίπεδο τοῦ κυρίου Πόλουντερ κι ἀκόμα πιὸ ψηλά, στοῦ ἐπίπεδο τοῦ Μάκ.

«Σωστά, εἶναι ἀργά» εἶπε. Ἡ ὄρεξή της ν' ἀκούσει μουσικὴ φαίνόταν πὼς ἤδη εἶχε περάσει. «Ἐπειτα, ὁ κάθε ἦχος ἔδῳ μέσα ἀντηχεῖ σ' ὅλο τὸ σπίτι ἂν παίξετε, σίγουρα θὰ ζυγνήσει τὸ προσωπικὸ πού κοιμάται πάνω στὴ σοφίτα».

«Ἀφήνω τότε τὴ μουσικὴ, ἄλλωστε ἐλπίζω νὰ ξαναρθῶ. Μὰ ἐκτός ἀπ' αὐτὸ μπορείτε νὰ ῥθεῖτε μιὰ μέρα μὲ τὸ θεῖο μου. Ἐτσι θὰ σᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ δεῖτε καὶ τὸ δωμάτιό μου. Ἐχω ἕνα ἐξαιρετικὸ πιάνο. Μοῦ τὸ χάρισε ὁ θεῖος. Ἄν θέλετε, θὰ σᾶς παίξω ὅλα τὰ κομμάτια. Ἄλιμονο, δὲν εἶναι πολλά! Ἐπειτα, δὲν ταιριάζουν σ' ἕνα τόσο μεγάλο ὄργανο πού θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ παίξουν μόνο μεγάλοι καλλιτέχνες. Μὰ, ὡστόσο, εἶμαι σὲ θέση νὰ σᾶς δώσω κι αὐτὴ τὴ χάρά, ἀρκεῖ βέβαια νὰ ξέρω ἀπὸ πρὶν πότε θὰ ῥθεῖτε, γιατί αὐτὲς τίς μέρες ὁ θεῖος μου θὰ μοῦ φέρει ἕνα φημισμένο δάσκαλο—μπορεῖτε νὰ φανταστεῖτε τὴ χάρά μου— ἔτσι τὸ παίξιμό του θ' ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μ' ἐπισκεφτεῖ κανεῖς τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος. Νιώθω χάρά, πρέπει νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, πού εἶναι πολὺ ἀργά καὶ δὲ μπορῶ νὰ σᾶς παίξω, γιατί δὲν ξέρω ἀκόμα πολλά πράγματα· θὰ νιώθατε κατάπληξη, ἂν βλέπατε πόσο λίγο ξέρω νὰ παίξω. Καὶ τώρα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, ἐξάλλου εἶναι ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου». Καὶ σάν εἶδε πὼς ἡ Κλάρα τὸν κοίταξε μὲ καλοσύνη κι ἔδειχνε νὰ μὴν τοῦ κρατᾶ κακία γιὰ τὸ μάλωμα, πρόσθεσε χαμογελώντας, ἐνῶ ἄπλωνε τὸ χέρι του: «Στὸν τόπο μου συνηθίζουν νὰ λένε: Καλὸ ὕπνο κι ὄνειρα γλυκά».

«Περιμένετε» είπε εκείνη χωρίς νά δώσει τό χέρι της, «παρόλα αυτά, ίσως θά 'πρεπε νά μου παίξετε κάτι». Καί χάθηκε στη διπλανή πόρτα πού εκεί βρισκόταν τό πιάνο.

«Μά, τί συμβαίνει;» αναρωτήθηκε ὁ Κάρλ. «Δέ μπορῶ νά περιμένω πολύ κι ἄς εἶναι τόσο συμπαθητική». Χτύπησε κάποιος στήν πόρτα τοῦ διαδρόμου κι ὁ ὑπηρέτης σέ λίγο χωρίς νά τολμήσει νά τήν ἀνοίξει, τοῦ ψιθύρισε ἀπό μιὰ χαραμάδα: «Μέ συγχωρεῖτε, μέ καλοῦν νά πάω, δέ μπορῶ νά περιμένω ἄλλο».

«Νά πάτε» εἶπε ὁ Κάρλ, πού εἶχε τώρα ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτό του νά βρεῖ τό δρόμο γιά τήν τραπεζαρία. «Ἀφήστε μόνο τό φανάρι μπροστά στήν πόρτα. Ἀλήθεια, τί ὥρα εἶναι;»

«Κοντεύει δώδεκα παρά τέταρτο» ἀποκρίθηκε ὁ ὑπηρέτης.

«Πόσο ἀργά περνάει ἡ ὥρα» εἶπε ὁ Κάρλ.

Σάν ἔκανε ὁ ὑπηρέτης νά κλείσει τήν πόρτα, ὁ Κάρλ θυμήθηκε πῶς δέν τοῦ εἶχε δώσει φιλοδώρημα. Ἐβγαλε τότε ἀπό τήν τσέπη τοῦ παντελονιοῦ του ἓνα σελίνι—σύμφωνα μέ τήν ἀμερικάνικη συνήθεια, ἔβαζε τά ψιλὰ ὅλα στήν τσέπη τοῦ παντελονιοῦ καί τά χαρτονομίσματα ἀντίστροφα στήν τσέπη τοῦ σακακιοῦ— καί τό ἔδωσε στόν ὑπηρέτη λέγοντας, «γιά τίς καλές σας ὑπηρεσίες».

Ἡ Κλάρα ξαναμπήκε μέσα, μέ τά χέρια σιά μαλλιά της πού τά εἶχε τυλίξει, καί τότε σκέφτηκε πῶς δέν ἔκανε καλά ἀφήνοντας τόν ὑπηρέτη νά φύγει. Ποιός, ἀλήθεια, θά τόν ὀδηγοῦσε στό σταθμό; Μά, ὅμως ὁ κύριος Πόλουντερ σίγουρα θά 'βρισκε ἄλλο ὑπηρέτη. Δέν ἀποκλείεται νά πῆγε στήν τραπεζαρία, ὁπότε ἀργότερα θά 'ταν στή διάθεσή του.

«Παίξτε μου λοιπόν λίγο, σᾶς παρακαλῶ. Ἐδῶ πολύ σπάνια ἀκούει κανεῖς μουσική, γιαντό δέν πρέπει ν' ἀφήσει νά τοῦ ξεφύγει μιὰ τέτοια εὐκαιρία».

«Μόλις προλαβαίνω» εἶπε ὁ Κάρλ καί κάθισε ἀμέσως στό πιάνο.

«Θέλετε νότες;» ρώτησε ἡ Κλάρα.

«Εὐχαριστῶ, μά δέν ξέρω οὔτε νότες νά διαβάξω καλά» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ κι ἄρχισε ἤδη νά παίζει. Ἐπαίξε ἓνα μικρό τραγούδι πού ἔπρεπε νά τό παίζει κανεῖς ἀργά, πράγμα πού τό 'ξερε καλά ὁ Κάρλ, ὥστε ἔτσι μπορούσε νά γίνει κατανοητό, ιδιαίτερα σ' ἓναν ξένο· ἐκεῖνος ὅμως τό 'παίξε λίγο βιαστικά καί σάν ἐμβατή-

ριο μέ κακό ρυθμό. Σάν τέλειωσε, ἡ ἡρεμία τοῦ σπιτιοῦ, πού διαταράχτηκε, ξαναπῆρε τή θέση της σά νά 'ταν μέσα σέ μεγάλο συνασπισμό. Κι οἱ δύο τους κάθονταν σά σαστισμένοι καί δέν ἔλεγαν νά κουνηθοῦν.

«Πολύ ἁμορφο» εἶπε ἡ Κλάρα. Ἴσως ὅμως δέν ὑπῆρχε ἄλλος τύπος εὐγένειας πού θά μπορούσε νά κολακέψει τόν Κάρλ μετά τό παίξιμο ἐκεῖνο.

«Τί ὥρα εἶναι;» ρώτησε.

«Δώδεκα παρά τέταρτο».

«Τότε ἔχω ἀκόμα καιρό» εἶπε καί σκέφτηκε: «Ἡ— ἡ. Δέν εἶμαι, βέβαια, ὑποχρεωμένος νά παίζω καί τά δέκα τραγούδια πού ξέρω, μά ἓνα μπορῶ νά παίζω». Κι ἄρχισε νά παίζει τό ἀγαπημένο του τραγούδι τοῦ στρατιώτη. Τό 'παίξε τόσο ἀργά πού ἡ ξεσηκωμένη λαχτάρα τοῦ ἀκροατή κάθε τόσο πρόσμενε τήν ἐπόμενη νότα, πού ὁ Κάρλ τήν κρατοῦσε καί δέν τήν ἔδινε παρά μέ κόπο. Ἦταν ἀλήθεια πῶς σέ κάθε τραγούδι ἔπρεπε μέ τό μάτι νά ψάχνει γιά νά βρίσκει τίς σωστές νότες. Ἐπειτα, μέσα του φούντωνε ἓνα ἄλλο τραγούδι πού ἀναζητοῦσε, χωρίς νά τό βρίσκει, ἓνα δικό του τέλος, διαφορετικό ἀπό τό τέλος τοῦ ἄλλου. «Δέν ξέρω στ' ἀλήθεια τίποτα» εἶπε ὁ Κάρλ σάν τελείωσε τό τραγούδι καί ἀτένισε τήν Κλάρα μέ μάτια γεμάτα δάκρυα.

Ἐκεῖνη τή στιγμή ἀκούστηκε δυνατό χειροκρότημα ἀπό τό διπλανό δωμάτιο. «Κάπιδιος ἄλλος ἀκούει» φώναξε ὁ Κάρλ ταραγμένος.

«Ὁ Μάκ» εἶπε μέ σιγανή φωνή ἡ Κλάρα. Καί νά, ὁ Μάκ ἄρχισε νά φωνάζει: «Κάρλ Ρόσμαν, Κάρλ Ρόσμαν!»

Ὁ Κάρλ πήδηξε μέ τά δύο πόδια ἀπό τό κάθισμα τοῦ πιάνου κι ἀνοίξε τήν πόρτα. Εἶδε τόν Μάκ ἀνασηκωμένο σ' ἓνα μεγάλο κρεβάτι μέ οὐρανό· ἡ κουβέρτα ἦταν ἀκατάστατα πεταγμένη στά πόδια του. Ὁ οὐρανός ἀπό γαλάζιο μεταξύ ἦταν ἡ μόνη γυναικεία διακόσμηση σ' αὐτό τό ἀπλό, γωνιώδες, ἀπό σκληρό ξύλο κρεβάτι. Πάνω στό μικρό κομοδίνο ἔκαιγε ἓνα μοναδικό κερί καί τά σεντόνια καί τό πουκάμισο τοῦ Μάκ ἦταν τόσο ἄσπρα πού τό φῶς τοῦ κεριοῦ σάν ἔπεφτε πάνω τους ἔβγαζε ἀναλαμπές μέ μιὰ λάμψη σχεδόν θαμπωτική. Ἀστραφτοκοπούσε κι ὁ οὐρανός, καί μάλιστα ὁ γύρος του, καί τό ἑλαφρό μεταξύ του φαινόταν σά νά κυματίζει. Ὡστόσο, πίσω ἀπό τόν Μάκ, τό κρεβάτι καί τό καθετί θυθίζόταν σέ σκοτάδι. Ἡ Κλάρα ἦταν τώρα ἀκούμπισμένη

πάνω στην παραστάδα του κρεβατιού κι είχε μάτια μόνο για τόν Μάκ.

«Δούλος σας» είπε ο Μάκ απλώνοντας τό χέρι στον Κάρλ. «Στ' αλήθεια, παίζετε δημοφιλώς μέχρι τώρα ή ξέρα μόνο τό ταλέντο σας στην ιπασία».

«Όσο άσχημα παίζω τό ένα, τόσο παίζω και τό άλλο» είπε ο Κάρλ. «'Αν τό ξέρα πώς ακούγατε δέ θά παίζα. Μά, ή δεσποινίδα σας...» —σταμάτησε, δίστασε νά πει «άρραβωνιαστικά σας», γιατί ήταν πιά φανερό πώς ο Μάκ κι ή Κλάρα κοιμόνταν μαζί.

«Τό είχα καταλάβει, γιαντό έπρεπε νά σάς φέρει εδω ή Κλάρα, αλλιώςικά δέ μπορούσα ν' ακούσω ποτέ τό παίξιμό σας. Παίζετε φυσικά σάν αρχάριος, κάνετε μερικά λάθη, και σ' αυτά τά κομμάτια πού έχετε μελετήσει και πού είναι πολύ στοιχειώδη στη σύνθεσή τους. Μά, πέρα απ' αυτές τίς παρατηρήσεις, χάρηκα πού διαπίστωνα πώς δέν περιφρονώ τό παίξιμο κανενός ανθρώπου. Δέ θέλετε νά καθίσετε και νά μείνετε άκόμα λίγο μαζί μας; Κλάρα, δώσε του ένα κάθισμα».

«Ευχαριστώ» είπε ο Κάρλ ξεψυχισμένα. «Δέ μπορώ νά μείνω, αν και τό επιθυμώ πάρα πολύ. Πολύ άργά μαθαίνω πώς υπάρχουν τόσα πολλά άνετα δωμάτια σ' αυτό τό σπίτι».

«Τά ξαναχτίζω όλα σ' αυτό τό σχέδιο» είπε ο Μάκ.

Τή στιγμή εκείνη χτύπησε δώδεκα φορές ένα ρολόι τά χτυπήματα άντηχοῦσαν καμπανιστά τό ένα πίσω από τό άλλο, σά νά σκουντούσε τό ένα τό άλλο. Ό Κάρλ ένιωσε πάνω στα μάγουλά του νά τόν ταράξει ή πνοή τής δυνατής αὐτῆς καμπάνας. Μά τί χωριό ήταν αυτό, πού είχε τέτοιες καμπάνες!

«Είναι πιά ή κρίσιμη ώρα» είπε ο Κάρλ κι άπλωσε τά χέρια πρὸς τόν Μάκ και τήν Κλάρα, κι ενώ δέν έπιασε τό δικά τους θγήκε στο διάδρομο τρέχοντας. Δέ θρήκε εκεί τό φανάρι και μετάνωσε πού είχε δώσει τόσο θιαστικά τό φιλοδώρημα στον υπηρέτη.

Θέλησε νά φτάσει τήν ανοιχτή πόρτα ψηλαφώντας τόν τοίχο. Δέν είχε φτάσει όμως στη μέση του δρόμου κι είδε νά ζυγώνει ο κύριος Γκρήν, θιαστικός και κάνοντας κινήσεις εδω κι εκεί και κρατώντας ψηλά ένα κερί. Στο χέρι πού κρατούσε τό κερί είχε κι ένα γράμμα.

«Ρόσμαν, γιατί δέν έρχεστε, λοιπόν; Γιατί μέ αφήνετε και περιμένω; Τί κάνετε στη δεσποινίδα Κλάρα;»

«Πόσα έρωτήματα!» σκέφτηκε ο Κάρλ, «και σά νά μήν έφταναν, αρχισε νά μέ στριμώχνει στον τοίχο!» Κι ήταν αλήθεια, ο κύριος Γκρήν στεκόταν δλόκληρος κοντά στον Κάρλ πού άκουμπούσε στον τοίχο μέ τή ράχη. Στο διάδρομο αυτό ο Γκρήν φαινόταν νά παίρνει άλλόκοτες διαστάσεις κι ο Κάρλ σκεφτόταν μέσα του γελώντας μήπως είχε καταβροχθίσει κατά λάθος τόν καλό εκείνο κύριο Πόλουντερ. «Δέν είστε από τους άνθρώπους πού κρατάνε τό λόγο τους. Είχατε δώσει τήν υπόσχεση πώς θά κατεβείτε στις δώδεκα στην τραπεζαρία και σεις αντί νά κρατήσετε τήν υπόσχεση κάνετε κρυφές βόλτες γύρω στο δωμάτιο τής δεσποινίδας Κλάρας. Έγώ, φυσικά, πού σάς υποσχέθηκα νά σάς ανακοινώσω κάτι πολύ σπουδαίο τά μεσάνυχτα είμαι ήδη κοντά σας, συνεπής στο λόγο μου». Και μόλις είπε τά λόγια αυτά έδωσε τό γράμμα στον Κάρλ. Πάνω στο φάκελο ήταν γραμμένο: «Νά δοθεί τά μεσάνυχτα στα χέρια του Κάρλ Ρόσμαν σ' οποιοδήποτε μέρος κι αν θρίσκεται».

«Έπειτα» είπε ο κύριος Γκρήν τή στιγμή πού ο Κάρλ άνοιγε τό γράμμα, «αξιζει νά τό αναγνωρίσετε, πώς για χάρη σας κίνησα κι ήρθα εδω απ' τή Νέα Υόρκη και γιαντό δέν ήταν σωστό νά μ' αφήσετε νά τρέχω πίσω σας και μέσα στους διαδρόμους».

«Μά, είναι από τό θείο μου!» είπε ο Κάρλ άμέσως, μέ τήν πρώτη ματιά πού έριξε στο γράμμα. «Τό περίμενα» είπε και στράφηκε πρὸς τόν κύριο Γκρήν.

«'Αν τό περιμένετε ή όχι, μου είναι δλότελα άδιάφορο. Διαβάστε τώρα» είπε εκείνος κρατώντας κοντά του τό κερί.

Ό Κάρλ διάβασε στο φως του:

«'Αγαπητέ μου άνιπιέ, όπως θά κατάλαβες στο λίγο, δυστυχώς, καιρό πού ζήσαμε μαζί, είμαι άνθρωπος μέ αρχές, πράγμα πού είναι πολύ δυσάρεστο και λυπηρό όχι μόνο για τό περιβάλλον μου, μά και για τόν εαυτό μου. Παρόλα αυτά, χάρη στις αρχές μου είμαι αυτό πού είμαι κι έτσι κανένας δέ μπορεί νά έχει τήν άπαιτηση νά θυσιάσω τίς βάσεις μου κανένας! Ούτε σού, αγαπητέ μου άνιπιέ, μολονότι θά ήσουν ο πρώτος στη σειρά πού θά τόν δεχόμουν, αν καμιά φορά μου έρχόταν στο μυαλό νά επιτρέψω τή γενική αὐτή επίθεση εναντίον μου. Και τότε πολύ πρόθυμα θά σ' έπαιρνα στα δύο μου χέρια, μ'

αυτά που κρατώ και γράφω αυτό τό χαρτί, και θά σε σήκωνα ψηλά. Μά, επειδή δέ φαίνεται γιά τήν ώρα πώς θά μπορούσε νά γίνει αυτό κάποτε, είμαι υποχρεωμένος ύστερα από τό σημερινό επεισόδιο, νά σε διώξω και σε παρακαλώ επίμονα νά μήν προσπαθήσεις νά μέ συναντήσεις ούτε νά επιδιώξεις νά έρθεις σέ επαφή μαζί μου μέ γράμμα ή μέ άλλο πρόσωπο. Σήμερα τό βράδυ αποφάσιζες νά φύγεις παρά τή θέλησή μου, γι'αυτό κράτησε τήν απόφασή σου αυτή γιά όλη σου τή ζωή. Τότε μόνο θά είναι και απόφαση άντρική. Διάλεξα τόν καλύτερο φίλο μου, τόν κύριο Γκρήν, γιά νά σοϋ φέρει αυτή τήν ειδηση. Ίσως θά βρει γιά σένα λόγια μαλακά, πού εγώ αυτή τή στιγμή στ' αλήθεια δέ μπορώ νά τά βρω. Είναι άνθρωπος μέ πραγματική επιρροή και, έστω από αγάπη γιά μένα, μέ τίς συμβουλές και τίς πράξεις του θά σε βοηθήσει στά πρώτα σου βήματα τής ανεξάρτητης ζωής. Γιά νά καταλάβω αυτό τό χωρισμό, πού τώρα μου φαίνεται άδικαιολόγητος, ενώ τελειώνω αυτό τό γράμμα, είμαι άναγκασμένος νά έπαναλαμβάνω συνέχεια μέσα μου: "Από τήν οικογένειά σου, Κάρλ, δέ θγαίνει τίποτα καλό. "Αν ό κύριος Γκρήν ξεχάσει νά σοϋ δώσει τή θαλίτσα και τήν όμπρέλα σου, νά τοϋ τό θυμίσεις. Τίς καλύτερές μου εύχές γιά ένα καλό μέλλον.

Ή άφοσιωμένος θεός σου Ίάκωβος».

«Τελειώσατε;» ρώτησε ό Γκρήν.

«Ναι» είπε ό Κάρλ. «Έχετε φέρει τή θαλίτσα και τήν όμπρέλα μου;»

«Έδώ είναι» είπε ό Γκρήν βάζοντας στό πάτωμα, δίπλα στόν Κάρλ, τήν παλιά μικρή θαλίτσα πού τήν έκρυβε όλη αυτή τήν ώρα πίσω άπ' τήν πλάτη του κρατώντας τη μέ τό άριστερό χέρι.

«Κι ή όμπρέλα;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Όλα είναι εδώ» είπε ό Γκρήν δείχνοντας τώρα και τήν όμπρέλα πού τήν είχε κρεμασμένη σέ μία τσέπη τοϋ παντελονιοϋ. «Κάποιος Σούμπαλ, ένας άρχιμηχανικός τής *Hamburg-Amerika*, είχε φέρει αυτά τά πράγματα: έπέμενε πώς τά είχε βρει πάνω στό πλοιο. "Αν σάς δοθει ή ευκαιρία, μπορείτε νά τόν ευχαριστήσετε».

«Τουλάχιστον έχω τώρα πάλι τά παλιά μου πράγματα» είπε ό Κάρλ κι έβαλε τήν όμπρέλα πάνω στη θαλίτσα.

«Πρέπει όμως στό μέλλον νά τά προσέχετε καλύτερα,

σάς συμβουλεύει ό κύριος γερουσιαστής» σημείωσε ό κύριος Γκρήν και ρώτησε κατόπιν από περιέργεια: «Τί είναι αυτή ή παράξενη θαλίτσα;»

«Είναι ή θαλίτσα πού παίρνουν, στην πατρίδα μου, οι νεοσύλλεκτοι σάν πάνε στό λόχο» άποκρίθηκε ό Κάρλ. «Είναι ή παλιά στρατιωτική θαλίτσα τοϋ πατέρα μου». Και πρόσθεσε σέ λίγο γελώντας: «Είναι πολύ πρακτική μέ τήν προϋπόθεση, φυσικά, πώς δέ θά τήν ξεχάσεις κάπου».

«Νομίζω όμως, πώς αυτό ήταν ένα καλό μάθημα γιά σάς» είπε ό κύριος Γκρήν, «άλλο θεός δέν έχετε ίσως στην Άμερική. Σας δίνω ένα εισιτήριο τρίτης θέσης γιά τό Σάν Φραντσίσκο. Σας διάλεξα αυτό τόν τόπο, γιατί, πρώτα πρώτα, στά δυτικά αυτά μέρη θά σάς είναι πιό εύκολο νά βρείτε δουλειά γιά νά ζήσετε κι έπειτα, γιατί ό θεός σας εδώ έξουσιάζει λίγο πολύ όλες τίς επιχειρήσεις πού ίσως θά τίς είχατε στό νοϋ σας γιά νά ζητήσετε δουλειά και φυσικά πρέπει ν' αποφύγετε άπόλυτα κάθε συνάντηση μαζί του. Δέν έχετε νά κάνετε τίποτα άλλο παρά ν' αρχίσετε σκαλοπάτι σκαλοπάτι ν' ανεβαίνετε μέ τήν εργασία σας».

Ή Κάρλ δέν έβλεπε στά λόγια αυτά τίποτα τό κακό. Ή άπαίτσια ειδηση, πού τήν είχε κρυμμένη όλο τό βράδυ μέσα του ό Γκρήν, είχε ανακοινωθεί. Ή Γκρήν τώρα γινόταν ένα πρόσωπο ακίνδυνο και μπορούσε κανείς ίσως νά κουβεντιάσει μαζί του πιό ειλικρινά παρά μέ όποιοδήποτε άλλο. Ή καλύτερος άνθρωπος, πού τόν διαλέγει κανείς, χωρίς ό ίδιος νά φταίει, γιά νά γίνει άγγελιαφόρος μιάς τόσο κρυφής και θασανιστικής απόφασης, φαίνεται άναγκαστικά ύποπτος, όσο τήν κρατά μέσα του. «Θά φύγω άμέσως άπ' αυτό τό σπίτι» είπε ό Κάρλ περιμένοντας τήν επιδοκμασία ενός έμπειρου ανθρώπου, «γιατί εδώ μέ δέχτηκαν σάν άνιψιο τοϋ θειοϋ μου, τώρα όμως δέ χωράω εδώ μέσα! Θά θέλατε νά μου δείξετε τήν έξώπορτα και νά μέ οδηγήσετε στό δρόμο τοϋ πιό κοντινοϋ πανδοχείου;» «Γρήγορα όμως!» είπε ό Γκρήν, «μ' έβαλες σέ πολλές φασαρίες!»

Μόλις είδε τά θιαστικά βήματα πού έκανε ό Γκρήν, ό Κάρλ σταμάτησε. Αυτή του ή θιασύνη ήταν ύποπτη τόν έπιασε χαμηλά από τό σακάκι και τοϋ είπε άναγνωρίζοντας πραγματικά τήν οδσία τής ύπόθεσης: «Πρέπει νά μου δώσετε μιά εξήγηση: ό φάκελος από τό γράμμα πού μου δώσατε λέει πώς πρέπει νά τό πάρω τά μεσάνυ-

χτα, όπου κι αν βρίσκομαι. Γιατί λοιπόν προβάλατε τό γράμμα αυτό σά δικαιολογία και μέ κρατήσατε εδώ, ενώ έγώ ήθελα νά φύγω στίς έντεκα και τέταρτο; Δέν έκτελέσατε κανονικά τήν έντολή!»

‘Ο Γκρήν προτού άπάντησει έκανε μιá χειρονομία πού ήθελε νά δείξει πώς ήταν άνώφελη ή παρατήρηση του Κάρλ κι ύστερα είπε: «Μήπως λέει ο φάκελος πώς για τό δικό σου όφελος πρέπει έγώ νά γκρεμοτσακιστώ; Ή μήπως από τό περιεχόμενο θγαίνει πώς έτσι πρέπει νά έρμηνεύσουμε τήν έπιγραφή στό φάκελο; Ή αν δέ σάς κρατούσα εδώ, θά ’πρεπε νά σάς παραδώσω τό γράμμα τά μεσάνυχτα μέσα στους δρόμους».

«Όχι» είπε ο Κάρλ ήρεμος, «δέν είναι ακριβώς έτσι. Στο φάκελο γράφει: Νά δοθεί τά μεσάνυχτα. Ή αν ήσασταν κουρασμένος δέ θά μπορούσατε ίσως νά μέ συνοδέψετε ή έγώ, αυτό τό άμφισβητούσε φυσικά ο κύριος Πόλουντερ, θά είχα φτάσει τά μεσάνυχτα στό θείο μου, ή επιτέλους θά ήταν χρέος σας νά μέ πάτε πίσω στό θείο μου μέ τό αυτοκίνητό σας, πού ξαφνικά δέν έγινε γι’ αυτό τό λόγο μιá και τόσο πολύ ήθελα νά επιστρέψω. Δέ λέει ή έπιγραφή καθαρά και ξάστερα πώς τά μεσάνυχτα είναι ή τελευταία προθεσμία; Είστε ο μόνος όπεύθυνος πού έχασα τήν ευκαιρία».

‘Ο Κάρλ κοίταζε τώρα τόν Γκρήν μέ μάτια διαπεραστικά και καταλάβαινε πώς μέσα σ’ αυτό τόν άνθρωπο πάλευαν ο έξευτελισμός, ύστερα άπ’ αυτό τό ξεμασκάρεμα πού του έκανε, κι ή χαρά για τήν έπιτυχία του σκοπού του. Ήπειτα, ο Γκρήν συνήλθε κι είπε μ’ έναν τόνο σά νά του είχε ο Κάρλ, πού στό μεταξύ σιωπούσε, κόψει τό λόγο: «Όχι πολλά λόγια!» και τόν έσπρώξε μέ δύναμη από μιá μικρή πόρτα, πού του τήν άνοιξε μέ θία, κατευθείαν έξω μέ τή βαλίτσα και τήν όμπρέλα.

‘Ο Κάρλ ξαφνιάστηκε μόλις θρέθηκε στό ύπαιθρο, πάνω στην κορυφή μιás σκάλας χωρίς κάγκελα πού όδηγούσε προς τά κάτω. Δέν είχε νά κάνει τίποτα άλλο παρά νά κατεβεί, νά στρίψει λίγδ δεξιά και νά βρεθεί στην δεντροστοιχία πού έφερνε στό δημόσιο δρόμο. Σ’ αυτή τήν άστροφεγγιά της νύχτας δέν ήταν δυνατό νά χαθεί κανείς. Μέσα στον κήπο άκούσε τά σκυλιά πού γάβγιζαν και έτρεχαν εδώ κι εκεί στην σκοτεινιά πού άπλωνόταν κάτω από τά δέντρα. Μέσα στην έρημη σιγή, πού διακοπτόταν μόνο από τά γαβγίσματα, άκούγε κανείς και τό θόρυβο πού έκαναν τά πηδήματα των σκυ-

λιών πάνω στό χορτάρι.

‘Ο Κάρλ βγήκε γρήγορα από τόν κήπο χωρίς νά ένόχληθεί από τά σκυλιά. Δέ μπορούσε μέ τό μάτι του νά καθορίσει σίγουρα σέ ποιά κατεύθυνση θρισκόταν ή Νέα Ύόρκη. Φυσικά όταν έρχόταν μέ τόν κύριο Πόλουντερ δέν πρόσεξε λεπτομέρειες πού τώρα θά του ήταν χρήσιμες. Τελικά όμως άναλογίστηκε πώς δέν ήταν πιά όποχρεωμένος νά πάει στην Νέα Ύόρκη, όπου κανένας, δέν τόν περίμενε, ιδιαίτερα ένας σίγουρα δέν τόν περίμενε! Διάλεξε στην τύχη μιá κατεύθυνση και ξεκίνησε.

Στό δρόμο του Ραμσές

Στό μικρό πανδοχείο, όπου έφτασε ο Κάρλ, αφού βάδι-σε λίγο, ζήτησε τό πιό φτηνό κρεβάτι, γιατί σκέφτηκε πώς έπρεπε από τώρα ν' αρχίσει σκληρές οικονομίες. Τό πανδοχείο ήταν ένας μικρός τελευταίος σταθμός τής κυκλοφορίας τής Νέας Υόρκης και γιαυτό σπάνια δια-νυχτέρευαν εκεί. Ο πανδοχέας, σύμφωνα μέ τήν αξίωσή του, τού έκανε νόημα, σά νά 'ταν υπηρέτης, ν' ανεβεί τή σκάλα, όπου τόν υποδέχτηκε άγριεμένη μιά γριά κα-μαριέρα μέ ανάκατα μαλλιά και χωρίς νά τόν άκούει, και γκριλιάζοντας άφορήτα για νά περπατά στίς μύτες, τόν οδήγησε στό δωμάτιο κι έκλεισε τήν πόρτα αφού πρώτα τού σφύριξε καταπρόσωπο ένα «σουτ».

Ο Κάρλ στην αρχή αναρωτήθηκε μήπως μόνο οι κουρτίνες ήταν κλειστές ή μήπως εκεί δέν υπήρχε πα-ράθυρο τόσο σκοτεινό ήταν τό δωμάτιο. Τελικά ανακά-λυψε ένα φεγγίτη πού τόν σκέπαζε μιά μικρή κουρτίνα· έσυρε πέρα τό πανί και μπήκε μέσα λίγο φως. Τό δωμά-τιο είχε μόνο δυό κρεβάτια πού ήταν ήδη πιασμένα. Εί-δε νά κοιμούνται βαριά δυό νεαροί πού δέν τού έμπνέα-νε έμπιστοσύνη, γιατί προπάντων ήταν πεσμένοι στό κρεβάτι ντυμένοι χωρίς λόγο. Ο ένας μάλιστα φορούσε και τίς μπότες του.

Τή στιγμή πού ο Κάρλ τράβηξε τό κουρτινάκι, ο ένας από τούς κοιμισμένους ανασήκωσε τά χέρια και τά πόδια· τό θέαμα ήταν τόσο κωμικό πού ο Κάρλ παρόλες τίς έγνοιες του κρυφογέλασε.

Ο Κάρλ γρήγορα κατάλαβε πώς σ' αυτό τό δωμάτιο, εκτός από τό γεγονός ότι δέν υπήρχε άλλο στρώμα, κα-ναπέδες ή ντιβάνι, δέ θά μπορούσε νά κλείσει μάτι, γιατί δέν ήθελε νά κινδυνέψει νά χάσει τή θαλίτσα πού λίγο πριν είχε ξαναβρεί και τά χρήματα πού είχε πάνω του. Δέν ήθελε και νά φύγει, γιατί δέν τολμούσε, αφήνοντας από τώρα τό δωμάτιο, νά περάσει μπροστά από τήν κα-μαριέρα και τόν πανδοχέα. Έπειτα, τό δωμάτιο ήταν

πιό σίγουρο από τό δημόσιο δρόμο. Όσοτόσο ήταν πολύ έντυπωσιακό τό γεγονός πώς, όσο μπορούσε κανείς στό μισόφωτο ν' αντιληφθεί, δέν υπήρχε ούτε μιά άποσκευή. Ίσως, όμως, πράγμα διόλου άπίθανο, οι δυό νεαροί νά 'ταν υπηρέτες πού ήταν αναγκασμένοι νά σηκώνονται κάθε τόσο για τούς πελάτες και για τό λόγο αυτό ήταν πάντα ντυμένοι. Βέβαια, στην περίπτωση αυτή, δέν ήταν τόσο τιμητικό νά κοιμάται μαζί τους, αλλά τουλάχιστο δέν είχε ν' αντιμετώπισει κινδύνους. Παρόλα αυτά, μέ-χρι νά βεβαιωθεί όλοτέλα γι' αυτό, δέν έπρεπε νά τολ-μήσει νά κλείσει μάτι.

Κάτω από τό κρεβάτι υπήρχαν ένα κερί και σπέρτα· πατώντας στίς μύτες πλησίασε και τά πήρε. Δέ δίσταζε ν' ανάψει φως γιατί, σύμφωνα μέ τήν έντολή του πανδο-χέα, τό δωμάτιο αυτό ήταν έξισου γι' αυτόν όπως και για τούς άλλους πού στό κάτω κάτω είχαν άπολαύσει ύπνο τή μισή νύχτα κι είχαν τό πλεονέκτημα νά 'χουν τά δυό κρεβάτια. Πρόσεχε όμως πολύ γυροφέρνοντας και ψάχνοντας, ώστε νά μήν τούς ξυπνήσει.

Πρώτα πρώτα ήθελε νά ψάξει τή θαλίτσα του για νά πάρει μιά γενική ιδέα για τά πράγματα πού τώρα δέν τά είχε καλά στη μνήμη του· ίσως θά 'χαν χαθεί ήδη τά σπουδαιότερα. Γιατί, ό,τι έπεφε στα χέρια τού Σού-μαλ δέν είχε πολλές έλπίδες νά ξαναβρεθεί άπειραχτο. Ήταν αλήθεια πώς ο Σούμαλ θά μπορούσε νά νικήσει τόν πειρασμό, περιμένοντας νά πάρει από τό θείο του μεγάλο φιλοδώρημα, μά όσοτόσο αν ήθελε νά κλέψει, θά δικαιολογούσε τήν άπουσία όρισμένων πραγμάτων κα-τηγορώντας τόν πραγματικό φύλακα τής θαλίτσας, τόν Μπουτερμπάουχ.

Μέ τήν πρώτη ματιά πού έριξε στην άνοιχτή θαλίτσα ο Κάρλ ένιωσε τρόμο. Είχε ξεodέψει στό ταξίδι πολλές φρες για νά φτιάξει και νά ξαναφτιάξει τή θαλίτσα του. Και τώρα τόσο πολύ ήταν όλα ανακατεμένα, ώστε τό σκέπασμα τινάχτηκε μεμιάς μόλις άνοιξε τήν κλειδαριά.

Σέ λίγες στιγμές όμως ο Κάρλ αντιλήφθηκε μέ χαρά πώς για τήν άκαταστασία αυτή έφταιγε μόνο τό κοστού-μι πού φορούσε στό ταξίδι· είχε πεταχτεί τελευταίο πά-νω στά άλλα ρούχα και φυσικά από τήν αρχή δέν είχε ύπολογιστεί γι' αυτό χάρος στη θαλίτσα. Πάντως δέν έλειπε τίποτα. Στην κρυφή τσέπη τού σακακιού ήταν όχι μόνο τό διαβατήριο, μά και τά χρήματα πού είχε πάρει από τό σπίτι του. Έτσι και μ' αυτά πού είχε πά-

νω του, γιά τήν ώρα ήταν καλά εφοδιασμένοι από λεφτά. Καί τά εσώρουχα πού φοροῦσε στό ταξίδι ήταν ἐκεῖ, καθαροπλυμένα καί σιδερωμένα. Ἔβαλε ἀμέσως τό ρολόι καί τά χρήματα μέσα στήν πιστή κρυφή τσέπη. Τό μόνο ἄσχημο ήταν πῶς ὅλα ἐκεῖ τά πράγματα μύριζαν ἀπό τό σαλάμι τῆς Βερόνας πού κι αὐτό δέν ἀπουσίαζε! Ἄν δέν ὑπῆρχε κάποιος τρόπος νά ξεμυρίσουν, τότε ὁ Κάρλ δέν εἶχε νά κάνει τίποτα ἄλλο παρά νά γυρίζει μῆνες μέ τή μρωδιά τοῦ θερονέζικου σαλαμιού.

Ἀνασηκώνοντας μέ τό νάξιμο μερικά πράγματα ἀπό τό θάθος τῆς θαλίτσας—μιά Βίβλο τσέπης, χαρτί ἀλληλογραφίας καί μιά φωτογραφία τῶν γονέων— τοῦ ἔπεσε στόν πάτο τό κασκέτο. Μέσα στόν παλιό περίγυρο ὁ Κάρλ τό πρόσεξε ἀμέσως: ἦταν τό δικό του κασκέτο, τό κασκέτο πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ μητέρα του γιά τό ταξίδι. Εἶχε προβλέψει ὅμως καί δέν τό φοροῦσε στό πλοῖο, γιατί γνώριζε πῶς στήν Ἀμερική γενικά φοροῦν κασκέτο κι ὄχι καπέλο καί γι'αὐτό ἤθελε νά τό ἔχει καινούργιο. Ὁ κύριος Γκρήν λοιπόν τό μεταχειρίστηκε γιά νά γελάσει μέ τόν πόνο του. Μήπως ἀκόμα κι αὐτή τήν ἐντολή τήν πῆρε ἀπό τό θεῖο του; Ἀθελά του ἐξεργίστηκε κι ἀρπάζοντας τό σκέπασμα τῆς θαλίτσας τό ἔκλεισε μέ θόρυβο.

Δέ γινόταν πιά τίποτα τώρα, γιατί οἱ δύο κοιμισμένοι ξύπνησαν. Ὁ ἕνας ἄρχισε νά τεντώνεται καί νά χαμουριέται κι ὁ ἄλλος σέ λίγο ἔκανε τό ἴδιο. Τό περιεχόμενο τῆς θαλίτσας ἦταν σκορπισμένο πάνω στό τραπέζι. Ἄν οἱ νεαροί ἦταν κλέφτες, μπορούσαν νά ζυγώσουν καί ν' ἀρπάξουν ὅ,τι ἤθελαν. Γιά νά προλάβει ἕνα τέτοιο κακό, μά καί γιά νά ἐρευνήσει γιά καλά τήν κατάσταση, ὁ Κάρλ πλησίασε ἀργά τά κρεβάτια καί μέ τό κερί στό χέρι ἔδωσε ἐξηγήσεις μέ ποιό δικαίωμα ήταν ἐκεῖ μέσα. Οἱ νεαροί δέν ἔδειχναν πῶς ἦταν ἐτοιμοί ν' ἀκούσουν ἐξηγήσεις κι ὅπως ἦταν νυσταγμένοι δέν ἔβγαλαν μιλιὰ, μά μόνο ἀρκέστηκαν νά τόν κοιτάξουν χωρίς κανένα ξάφνιασμα. Ἦταν κι οἱ δύο πολύ νέοι, μά ὥστόσο ὁ μόχθος ἢ ἡ δυστυχία τοὺς ἔκανε νά βγάλουν πρόωρα τά κόκαλά τους στό πρόσωπο· γένια ἀπεριποίητα ἀπλώνονταν στό πηγούνι, τά μαλλιά τους ἄκοπα ἀπό ἀμέτρητο καιρό, ἦταν ἀνακατεμένα, καί νυσταγμένοι ὅπως ἐνιωθάν, ἔτριβαν καί πίεζαν μέ τά κοκαλιάρικα δάχτυλα τά θαθουλωμένα μάτια τους.

Ὁ Κάρλ ἀποφάσισε νά ἐκμεταλλευτεῖ τήν κατάστασή

τους καί τοὺς εἶπε: «Μέ λένε Κάρλ Ρόσμαν κι εἶμαι γερμανός. Μιά καί βρισκόμαστε στό ἴδιο δωμάτιο, σᾶς παρακαλῶ νά μου πείτε τό ὄνομά σας καί τήν ἐθνικότητά σας. Ἀπό τήν ἀρχή σᾶς ξεκαθαρίζω πῶς δέν ἔχω καμιά ἀπαίτηση νά μου παραχωρήσετε κρεβάτι, μιά κι ἦρθα τόσο ἀργά καί δέν ἔχω σκοπό νά κλείσω μάτι. Ἐπειτα, νά μή θαμπωθεῖτε ἀπό τά καλά μου ροῦχα» εἶμαι πέρα γιά πέρα φτωχός καί χωρίς μέλλον».

Ὁ πιό μικρός ἀπό τοὺς δύο—ἦταν ἐκεῖνος πού φοροῦσε μπότες— ἔδειξε μέ τά χέρια, τά πόδια καί τοὺς μορφασμούς πῶς δέν εἶχε κανένα ἐνδιαφέρον γι' αὐτά καί πῶς, τό κυριότερο, δέν ἦταν ώρα τώρα γιά τέτοιες κουβέντες· ξαναπέσε ἀμέσως κι ἀποκοιμήθηκε. Ὁ ἄλλος, ἕνας μελαχρινός. Ξαναπλάγιασε κι αὐτός, μά προτοῦ ν' ἀποκοιμηθεῖ εἶπε ἀπλώνοντας θαρραλεστάτα τό χέρι του: «Αὐτόν ἔδω τόν λένε Ρόμπινσον κι εἶναι ἱρλανδός, ἔμένα μέ λένε Ντελαμάρς κι εἶμαι γάλλος, καί τώρα παρακαλῶ, ἡσυχία». Μόλις τελείωσε, φύσηξε δυνατά τό κερί τοῦ Κάρλ, τό ἔσβησε κι ἔπεσε τό κεφάλι του ξανά στό μαξιλάρι.

«Γιά τήν ώρα γλίτωσα ἀπό τόν κίνδυνο» εἶπε μέσα του ὁ Κάρλ καί ξαναγύρισε στό τραπέζι. Ἄν φυσικά ἡ νύστα τους δέν ἦταν μόνο πρόφαση τότε ὅλα πῆγαιναν καλά. Δέ μπορούσε τώρα ὁ Κάρλ νά θυμηθεῖ σέ ποιό βιβλίο εἶχε διαβάσει γιά τοὺς ἱρλανδοὺς τῆς Ἀμερικής, πῶς ἔπρεπε κανεῖς νά παίρνει τά μέτρα του. Βέβαια, ὅσο ἦταν στό σπῆτι τοῦ θεῖου του, εἶχε καιρό νά ἐξετάσει τοὺς ἱρλανδοὺς, μά τότε τό παραμέλησε, γιατί ἐνιωθε γιά πάντα ἀσφάλεια κάτω ἀπό τή σκέπη τοῦ σπιτιοῦ. Στό φῶς τοῦ κεριοῦ πού τό εἶχε ἀνάψει ξανά εἶδε τουλάχιστο τόν ἱρλανδό προσεχτικότερα καί θρῆκε τήν ἐκφρασή του πιό ὑποφερτή ἀπό τό πρόσωπο τοῦ γάλλου. Τά μάγουλά του μάλιστα ἦταν καί λιγάκι στρογγυλεμένα κι εἶχε στόν ὕπνο του ἕνα χαμόγελο συμπαθητικό, ὅσο μπορούσε νά δεῖ ὁ Κάρλ ἀπό κάποια ἀπόσταση, πατώντας στίς μύτες τῶν ποδιῶν του.

Παρόλα αὐτά ἔμεινε ἀκλόνητος στήν ἀπόφασή του νά μὴν κλείσει μάτι· κάθισε στή μοναδική καρέκλα ἀφήνοντας γιά ὕστερα τό φτιάξιμο τῆς θαλίτσας, ἀφοῦ εἶχε προστά του δλόκληρη νύχτα. Πῆρε τή Βίβλο καί τήν ξεφύλλιζε λίγα λεπτά χωρίς νά διαβάσει οὔτε μιά λέξη. Ὑστερα πῆρε στά χέρια του τή φωτογραφία τῶν γονέων. Ὁ πατέρας στεκόταν στητός κι ἔδειχνε τό μικρό

του ανάστημα, ενώ η μητέρα καθόταν μισοχωμένη σε μία πολυθρόνα μπροστά του. Ο πατέρας του είχε τό ένα χέρι πάνω στη ράχη της πολυθρόνας και τ' άλλο, με σφιγμένη τή γροθιά, πάνω σ' ένα ανοιχτό εικονογραφημένο βιβλίο, δίπλα του, σ' ένα λεπτό και χαριτωμένο τραπεζάκι. Δέν είχε πάρει μαζί του και μία άλλη φωτογραφία πού παρουσίαζε τόν Κάρλ με τούς γονείς του. Σ' αυτή, κι οί δυό γονείς, πατέρας και μητέρα, κοίταζαν τόν Κάρλ με μάτια καρφωμένα πάνω του, ενώ αυτός κοίταζε τή μηχανή σύμφωνα μέ τήν έντολή του φωτογράφου.

Κοίταζε λοιπόν τή φωτογραφία πολύ προσεχτικά κι άναζητούσε νά πιάσει τό βλέμμα του πατέρα από διάφορες πλευρές. Μετατόπιζε κάθε τόσο τό κερί, μά όσο κι άν άλλαζε ή όψη του πατέρα, δέν κατόρθωνε νά τόν ζωντανέψει. Τό όριζόντιο παχύ μουστάκι δέν ήταν διόλου έτσι στην πραγματικότητα. Όπωςδήποτε ή φωτογραφία δέν ήταν καλή. Η μητέρα άπεναντίας είχε θγει μέ περισσότερη επιτυχία. Τό στόμα ήταν στραβωμένο σά νά είχε δεχτεί κάποια προσβολή και σά νά έσφιγγε τόν έαυτό της για νά χαμογελάσει. Είχε κανείς τήν έντύπωση πώς τό στόμα αυτό, σάν τό κοιτούσε, ξεπρόβαλλε χτυπητό τόσο πολύ, ώστε ο Κάρλ πήρε τή φανερή αυτή έκφραση σάν κάτι τό πολύ υπερβολικό, μά και παράλογο. Πώς μπορούσε μία φωτογραφία νά σου ξεκαθαρίζει μέ τέτοιο κατηγορηματικό τρόπο τά κρυφά αισθήματα του προσώπου πού αναπαράσταινε! Και για μία στιγμή έσυρε τή ματιά του κάπου άλλου. Όταν ξαναγύρισε τό βλέμμα του στη φωτογραφία, του έκανε χτυπητή έντύπωση τό χέρι της μητέρας του, άπλωμένο στό μπράτσο της πολυθρόνας, τόσο κοντά του πού θά μπορούσε νά τό φιλήσει. Άρχισε νά σκέφτεται, άν θά έκανε καλά νά γράψει στους γονείς του, πράγμα πού τό ζήτησαν κι οί δυό (κι ο πατέρας μάλιστα, στό Άμβουργο, μέ ύφος πολύ άστηρό). Βέβαια, θυμάται, πώς τή φοβερή εκείνη θραδιά, κοντά στό παράθυρο, ή μητέρα του του είπε πώς ήταν πιά άποφασισμένο νά φύγει στην Άμερική και τότε αυτός όρκίστηκε νά μήν τούς γράψει ποτέ· μά όστόσο ποιά σημασία είχε στην καινούργια του αυτή κατάσταση ο όρκος ενός άπειρου παιδιού! Πολύ εύκολα θά μπορούσε νά όρκιστεί νά γίνει μέσα σε δυό μήνες στρατηγός στον άμερικανικό στρατό, ενώ τώρα θρискόταν μέ δυό άλητες στη σοφίτα ενός πανδοχεί-

ου, στά περίχωρα της Νέας Υόρκης, κι όπως φυσικά έπρεπε νά όμολογήσει, αυτή έδω ήταν ή θέση του. Έξέτασε χαμογελώντας τά πρόσωπα των γονέων, προσπαθώντας ίσως νά διαβάσει σ' αυτά άν είχαν πάντα τήν ίδια επιθυμία νά πάρουν γράμμα από τό γιό τους.

Κι ενώ τά κοιτούσε, άρχισε νά νιώθει πώς μέ τήν κούρασή του δέ θά τά κατάφερνε νά ξαγρυπνήσει όλη τή νύχτα. Η φωτογραφία ξεφυγε από τά χέρια του, άκούμπησε πάνω της τό πρόσωπό του· ή δροσιά της του έκανε καλό κι άποκοιμήθηκε σιγά σιγά μ' ένα εϋχάριστο αίσθημα.

Ξύπνησε πολύ πρῶι από ένα γαργαλητό στη μασχάλη. Ήταν ο γάλλος πού τόλμησε αυτή τήν ένόχληση. Κι ο ίρλανδός όμως στεκόταν στό τραπέζι· κι οί δυό τους τόν περιεργάζονταν μέ τό ίδιο ένδιαφέρον πού τούς είχε περιεργαστεί κι ο Κάρλ τή νύχτα. Δέν παραξενεύτηκε διόλου πού δέν ξύπνησε μέ τό σήκομά τους. Ούτε φυσικά άκροπατούσαν έχοντας καλό σκοπό, γιατί άπλούστατα είχε κοιμηθεί βαθιά. Έπειτα, τό ντύσιμο, και, όλοφάνερα, τό πλύσιμο τους δέν ήθελαν και πολλή δουλειά.

Χαιρετίστηκαν κανονικά και μέ κάποια έπισημότητα ο Κάρλ έμαθε πώς ήταν κλειδαράδες, μά δέ μπορούσαν νά θρουν δουλειά στη Νέα Υόρκη κι έμειναν μέ τις τσέπες άδειες. Ο Ρόμπινσον άνοιξε τό σακάκι του για νά κάνει γνωστή τή φτώχεια του κι έβλεπε κανείς σ' αλήθεια πώς δέ φορούσε πουκάμισο. Έξάλλου ήταν εύκολο νά γίνει άντιληπτό από τόν ξεκολλημένο πίσω γιακά πού μόλις στερεωνόταν. Σκόπευαν νά πάνε μέ τά πόδια στό Μπάτερφορντ, μία μικρή πόλη, δυό μέρες δρόμο από τή Νέα Υόρκη, όπου ίσως μπορούσαν νά θρουν δουλειά. Δέν έφερναν αντίρρηση νά πάρουν μαζί τους και τόν Κάρλ και μάλιστα του ύποσχέθηκαν νά κοιθαλούν πότε πότε και τή βαλίτσα του· κι άν θά έβρισκαν δουλειά θά του εξασφάλιζαν θέση για μαθητευόμενο, πράγμα εύκολο, άρκει μόνο νά υπήρχε δουλειά. Κι ενώ ο Κάρλ δέν είχε καταλήξει ακόμα τί θά έκανε μέ τό κοστούμι του, άρχισαν νά τόν συμβουλευουν νά βγάλει τό καλό κοστούμι, γιατί θά τόν δυσκόλευε νά ψάξει και νά βρει δουλειά. Μπορούσε άλλωστε έδω, σ' αυτό τό σπίτι νά ξεφορτωθεί αυτό τό κοστούμι, γιατί ή καμαριέρα έμπορευόταν ρούχα. Βοήθησαν άμέσως τόν Κάρλ, πού ακόμα δέν είχε πάρει άπόφαση, νά

βγάλει τό κοστούμι, τό βούτηξαν γρήγορα κι έφυγαν. Σιγά σιγά όμως, βάζοντας τά ρουχα του ταξιδιού, και νυσταγμένος ακόμα άρχισε νά μετανιώνει κατηγορώντας τόν έαυτό του πού είχε επιτρέψει νά του πάρουν γιά πούλημα τό κοστούμι. Ίσως τόν ζημίωανε άν γύρευε θέση μαθητευόμενου, μά θά του ήταν πολύ χρήσιμο άν γύρευε καλύτερη θέση. Άνοιξε τήν πόρτα νά τούς γυρίσει πίσω, μά αυτοί έπεφταν ήδη επάνω του. Άκούμπησαν στό τραπέζι μισό δολάριο γιά αντίτιμο, αλλά μέ τέτοια χάρά πού δέ μπορούσε κανείς νά πιστέψει πώς δέν είχαν βγάλει κέρδος και μάλιστα έξοργιστικά μεγάλο.

Όσοτόσο δέν ήταν ή στιγμή κατάλληλη νά διαμαρτυρηθεί ο Κάρλ, γιατί τότε μπήκε ή καμαριέρα, νυσταγμένη όπως και χτές τή νύχτα, απαιτώντας νά βγουν κι οι τρεις έξω στό διάδρομο, μέ τή δικαιολογία πώς έπρεπε νά συγυρίσει τό δωμάτιο γιά άλλους πελάτες. Φυσικά αυτό δέν ήταν σωστό, μά τό έκανε από κακία. Ο Κάρλ, πού έτοιμαζόταν νά ταχτοποιήσει τή βαλίτσα του, είδε τή γυναίκα νά συμμαζεύει τά ρουχα του μέ τά δυό της χέρια και νά τά ρίχνει μέσα στη βαλίτσα μέ τόση όρμη, πού θά μπορούσε νά δαμάσει άνήμερο ζώο. Οι δυό κλειδαράδες άρχισαν νά τήν πειράζουν συνέχεια, τής τραβούσαν τό φουστάνι, τής χτυπούσαν τήν πλάτη, μά όμως έκαναν μεγάλο σφάλμα άν νόμιζαν πώς έτσι μπορούσαν νά βοηθήσουν τόν Κάρλ. Άφού έκλεισε ή γυναίκα τή βαλίτσα κι έχωσε τό χερούλι της στό δάχτυλο του Κάρλ σκούνησε πέρα τούς κλειδαράδες κι ύστερα έδιώξε και τούς τρεις φωνάζοντας απειλητικά, πώς άν δέν υπάκουαν, δέ θά τούς έδινε καφέ. Φαίνεται, ή γυναίκα είχε ξεχάσει πώς ο Κάρλ δέν ήταν έξαρχής μαζί μέ τούς δυό κλειδαράδες και τούς μεταχειριζόταν σά ν' άποτελούσαν κι οι τρεις παρέα. Βέβαια, είναι επίσης σωστό πώς οι κλειδαράδες τής είχαν πουλήσει πιο μπροστά τό κοστούμι του Κάρλ κι έτσι είχαν δείξει κατά κάποιο τρόπο πώς είχαν στενές σχέσεις.

Έκαναν μερικά βήματα έδω κι εκεί στό διάδρομο κι ο γάλλος, πού έπιανε γιά καλά τό χέρι του Κάρλ, δέ σταματούσε νά θρίζει και ν' άπειλεί πώς θά έσπαζε τά μούτρα του πανδοχέα, άν τυχόν τολμούσε νά εμφανιστεί μπροστά τους. Και φαινόταν νά προπονιέται γι' αυτό τό άγώνισμα, γιατί έτριβε μέ μανία τίς γροθιές του. Τελικά όμως δέν παρουσιάστηκε παρά ένας ακίνδυνος μικρός νέος πού έπρεπε νά σηκωθεί στις μύτες των ποδιών του

γιά νά δώσει στό γάλλο τήν καφετιέρα. Άλλο τίποτα έκτός από τήν καφετιέρα εκείνη δυστυχώς δέν υπήρχε, κι ο μικρός υπηρέτης δέ μπορούσε νά τούς καταλάβει πώς του ζητούσαν επίσης και ποτήρια! Έτσι έπινε ο ένας κι οι άλλοι δυό έστεκαν μπροστά του και περιμένασαν τή σειρά τους. Ο Κάρλ δέν είχε καμιά όρεξη νά πιει, δέν ήθελε όμως και νά προσβάλει τούς κλειδαράδες κι έτσι, σάν έρχόταν ή σειρά του, έβαξε τήν καφετιέρα στό χέιλη, χωρίς νά καταπίνει γουλιά.

Γι' άποχαιρετιστήρια, ο Ιρλανδός πέταξε τήν καφετιέρα πάνω στόν πέτρινο τοίχο. Κι έφυγαν χωρίς νά τούς δει ένα μάτι, χωμένοι μέσα στην πηχτή, κίτρινη πρωινή όμίχλη. Βάδιζαν, σιωπηλοί, ο ένας δίπλα στόν άλλο στην άκρη του δρόμου. Ο Κάρλ σήκωνε και τή βαλίτσα του· οι άλλοι δέ θά τόν βοηθούσαν φυσικά παρά μόνο άν τό ζητούσε. Κάθε τόσο ξεπετιόνταν, σά νά έβγαιναν από τήν όμίχλη, αυτοκίνητα, κι οι τρεις έστριβαν τό κεφάλι τους στό μεγάλα αυτά άμάξια πού ήταν τόσο παράξενα κατασκευασμένα κι έτρεχαν τόσο γρήγορα πού δέ μπορούσε κανείς νά προλάβει νά δει άν έφερναν μαζί τους επιβάτες. Ύστερα από λίγο άρχισε νά περνά μία φάλαγγα από φορτηγά κουβαλώντας τρόφιμα γιά τή Νέα Ύόρκη· σέ πέντε γραμμές, έπιανε όλο τό πλάτος του δρόμου κι ήταν τ' αυτοκίνητα τόσο πυκνά πού άνθρωπος άδυνατούσε νά τόν διασχίσει. Κάπου κάπου όμως φάρδαινε ο δρόμος και σχημάτιζε πλατεία. Στο μέσο, της, πάνω σέ ψηλό βάθρο, βηματίζε έδω κι εκεί ένας τροχονόμος γιά νά μπορεί νά τά παρατηρεί όλα και μέ τό ραβδί του νά ρυθμίζει τήν κυκλοφορία αυτή και τήν άλλη πού ξεχυνόταν από τούς κοφτούς διπλανούς δρόμους. Όσοτόσο πέρα από τήν πλατεία ή κυκλοφορία έμενε χωρίς επίβλεψη μέχρι νά φτάσει σ' άλλο κέντρο μέ τροχονόμο· οι οδηγοί όμως σιωπηλοί και προσεχτικοί τήν κρατούσαν έθελοντικά σέ καλή τάξη. Αυτό πού ξάφνιαζε τόν Κάρλ ήταν ή γενική γαλήνη. Άν δέν άκούγονταν οι φωνές από τ' άμέριμνα ζώα πού τά οδηγούσαν στό σφαγείο, θά άκουγε κανείς μόνο τό θόρυθο από τίς όπλές και τό τρίξιμο πού έκαναν τά φρένα. Βέβαια, ή ταχύτητα πάντα δέν ήταν ίδια. Όταν, σέ όρισμένα σημεία έπρεπε νά μετατοπιστούν στις σειρές τ' αυτοκίνητα, γιατί άλλη κυκλοφορία πίεζε τή φάλαγγα από τά πλάγια, τότε έπαιναν τό δυνατό τρέξιμο κι οι σειρές προχωρούσαν σημειωτόν, μέχρι νά ξαναρχί-

σουν τό τρέξιμο σάν άστραπή, άσπου όλα ήμεμοϋσαν σά νά ύπάκουαν σ' ένα μόνο φρένο. Παρόλα αϋτά στό δρόμο δέ σηκωνόταν οϋτε μιá στάλα σκόνη κι όλα ξετυλίγονταν μέσα σέ καθαρό άέρα. Δέν ύπήρχαν πεζοί, δέ μποροϋσε κανείς νά δει έδω χωρικές νά πηγαίνουν ποδαρόδρομο στό παζάρι, όπως γινόταν στην πατρίδα του Κάρλ, κάπου κάπου όμως εμφανίζονταν μεγάλα καμιόνια μέ καμιá είκοσαριά γυναίκες φορτωμένες κοφίνια—θά ήταν για τό έμπόριο— και κάθε τόσο τέντωναν τό λαιμό τους βλέποντας την κίνηση, ίσως για νά πάρουν άπ' αϋτή θάρρος πώς θά φτάσουν γρήγορα στην άγορά. Περνοϋσαν κι άλλα καμιόνια μέ άντρες πού στριφογύριζαν μέσα σ' αϋτά μέ τά χέρια στις τσέπες. Σ' ένα άπ' αϋτά, μέ λογής έπιγραφές, ό Κάρλ διάβασε θγάζοντας ξεφωνητό άπό έκπληξη: «Ζητούνται λιμενεργάτες για τίς μεταφορές τής φίρμας 'Ιακώβου». 'Εκείνη τή στιγμή τό καμιόνι κυλοϋσε πολύ άργά, ένας μικρόσωμος, έξυπνος και λίγο καμπουριασμένος άνθρωπος έστεκε στό σκαλοπάτι και κάλεσε τούς τρεις πεζούς ν' άνεβοϋν. 'Ο Κάρλ κρύφτηκε πίσω άπό τούς κλειδαράδες, λές κι ήταν ποτέ δυνατό νά βρίσκεται ό θεός μέσα στό άμάξι και νά τόν δει. 'Ενωσε εύχαρίστηση, γιατί κι οί δυό άρνήθηκαν ν' άνεβοϋν, μολοντί δέν του άρεσε τόσο τό περήφανο ύφος πού είχε τό πρόσωπό τους. Δέν ήταν και τίποτα άριστοκράτες πού δέν ήθελαν νά μποϋν σ' αϋτή τή δουλειά του θείου· τούς έκανε ύπαινιγμούς νά τό καταλάβουν, χωρίς βέβαια νά τό πει καθαρά και ξεάστερα. 'Ο Ντελαμάρς τόν παρακάλεσε νά τούς κάνει τή χάρη νά μήν επεμβαίνει σέ δουλειές πού δέν είχε ιδέα. Νά μαζεύει κανείς έτσι εργάτες άπό τό δρόμο ήταν μιá αισχρή κοροϊδία κι έπειτα ή φίρμα 'Ιακώβος είχε πολύ κακό όνομα σ' όλη τήν 'Αμερική. 'Ο Κάρλ δέν άπάντησε, μά μόνο ζύγωσε τόν Ιρλανδό και θάδιζε δίπλα του· τόν παρακάλεσε μάλιστα νά τόν ελαφρώσει λίγο άπό τή βαλίτσα, πράγμα πού έγινε ύστερα κι άπό άλλες παρακλήσεις. Δέν έπαυε όμως ό Ρόμπινσον κάθε τόσο νά προβάλλει παράπονα για τό βάρος τής βαλίτσας, μέχρι πού φανερώθηκε πώς είχε ένα μόνο σκοπό, νά τήν ξαλαφρώσει άπό τό θερονέζικο σαλάμι πού άπό τό ξενοδοχείο του είχε μπει στό μυαλό. 'Ο Κάρλ αναγκάστηκε νά τό θγάλει έξω, τό άρπαξε ό γάλλος νά τό κόψει μέ τό μαχαίρι του, πού ήταν σά στίλετο, και τό καταβρόχθισε σχεδόν όλόκληρο. 'Ο Ρόμπινσον δέν πρόλαβε νά

πάρει παρά μερικές φετούλες κι ό Κάρλ, πού ξαναφορτώθηκε τή βαλίτσα για νά μή μείνει στό δρόμο, δέν πήρε τίποτα. Του φέρθηκαν σά νά είχε φάει πιό μπροστά τή μερίδα του. Τό ένιωθε σάν ταπεινώση νά ζητήσει ένα κομματάκι, μέσα του όμως έλιωσε.

'Η όμίχλη είχε διαλυθει, μακριά άστραφτοκοποϋσε ένα ψηλό βουνό πού ή κορυφογραμμή του χανόταν κυματιστά πέρα στον όρίζοντα μέσα στη λαμπρή άχνα του ήλιου. Δίπλα στό δρόμο άπλώνονταν μισοκαλλιεργημένα χωράφια και γύρω γύρω ύψώνονταν μέσα στη φύση πελώρια εργοστάσια, μαϋρα άπό τήν καπνία. Στίς σκόρπια χτισμένες πολυκατοικίες πού έμοιαζαν τόσο πολύ μέ στρατώνες, άπειρα παραθύρια μέσα στην πολυποικιλη κίνηση και τούς πιό άλλόκοτους χρωματισμούς φαίνονταν νά παιχιδίζουν. Στά μικρά στενά μπαλκόνια γυναίκες και παιδιά μέ κάτι καταγίνονταν, ενώ τριγύρω τους άνέμιζαν κι ύψώνονταν στον άέρα τεντωμένα έσώρουχα και πετσέτες, κρεμασμένα στα σχοινιά. 'Αφήνοντας τό βλέμμα σου άπό τά σπίτια, έβλεπες κορυδαλλούς νά πετοϋν σάν πλεούμενα ψηλά στον οϋρανό και χελιδόνια νά στριφογυρίζουν πετώντας χαμηλά, λίγο πιό πάνω άπ' τά κεφάλια των περαστικών.

Πολλά πράγματα έδω έφερναν άναμνήσεις άπό τήν πατρίδα του Κάρλ ώστε άρχισε ν' άναρωτιέται άν έκανε καλά πού άφησε τή Νέα 'Υόρκη και πήγαινε στό έσωτερικό τής χώρας. Σταμάτησε τότε σέ μιá στιγμή κι ειπε στους συντρόφους του πώς επιθυμοϋσε πάλι πολύ νά μείνει στη Νέα 'Υόρκη. Κι όταν ό Ντελαμάρς προσπάθησε νά τόν τραβήξει μέ βία, αϋτός αντιστάθηκε και δήλωσε πώς επιτέλους είχε τό δικαίωμα ν' άποφασίζει για τήν τύχη του έαυτου του. 'Ο Ιρλανδός τότε αναγκάστηκε νά μπει ανάμεσά τους και νά δώσει εξηγήσεις πώς τό Μπάτερφορντ ήταν πολύ πιό γοητευτικό άπό τή Νέα 'Υόρκη. Χρειάστηκε τελικά νά τόν παρακάλεσουν πολύ για νά συνεχίσει τό δρόμο μαζί τους. Μά και πάλι δέ θά δεχόταν νά τούς ακολουθήσει, άν δέν έκανε τή σκέψη πώς θά 'ταν προτιμότερο νά πάει σ' ένα μέρος άπ' όπου δέ θά μποροϋσε νά επιστρέψει στην πατρίδα του. 'Ηταν πιό βέβαιος πώς εκεί θά δούλευε και θά πρόκοβε πολύ καλύτερα, χωρίς νά έμποδιζουν τήν εργασία του άνώφελες σκέψεις.

Και τώρα ήταν εκείνος πού τράβηξε τούς άλλους δυό κι αϋτοί ένιωσαν τόσο μεγάλη χαρά για τόν ξαφνικό

ζήλο του, πού άρχισαν μάλιστα νά παίρνουν τή θαλίτσα του διαδοχικά χωρίς νά τό ζητήσει. Κι ο Κάρλ άπροούσε τί είχε κάνει καί τούς έδωσε μιά τέτοια χαρά. Έφτασαν σέ μιά άνηφορία κι όταν κοντοστέκανε κι έριχναν βλέμματα πίσω τους, έβλεπαν νά ξετυλίγεται στα πόδια τους όλο καί πιό πλατιά τό πανόραμα τής Νέας Υόρκης καί του λιμανιού της. Η γέφυρα του Μπρούκλιν κρεμόταν λυγερή πάνω από τό Ήστ Ρίβερ κι άμα μισόκλεινε κανείς τά μάτια άρχιζε νά ταλαντεύεται. Έδινε τήν έντύπωση πώς ήταν άδεια πέρα γιά πέρα καί κάτω της ξετυλιγόταν ή κορδέλα του νερού, ύγρη καί άψυχη. Οί δυό πελώριες πολιτείες φαίνονταν σά ν' απλώνονταν άδειες κι άχρηστες. Άνάμεσα στα μεγάλα καί τά μικρά σπίτια μόλις μπορούσε κανείς νά ξεχωρίσει κάποια διαφορά. Στο άπροσπέλαστο βάθος των δρόμων ή ζωή ίσως συνεχιζόταν, μά πάνω άπ' αυτούς δέν έβλεπε κανείς παρά μιά έλαφριά ασάλευτη καταχνιά πού φαινόταν όμως πώς μπορούσε κανείς νά τή διώξει εύκολα. Άκόμα καί στο λιμάνι, τό πιό μεγάλο του κόσμου, είχε κυριαρχήσει ή ήρεμία καί μόνο κάποτε κάποτε, άν ήσουν επηρεασμένος από άλλη φορά βλέποντας τό ζωντανό του θέαμα, μπορούσες νά ξεχωρίσεις πώς περνά ένα πλοίο. Όστούσο δέν τό κρατούσαν τά μάτια σου πολύ καιρό καί ξεφευγε γρήγορα καί δέν τό έπιανες άλλη φορά.

Ο Ντελαμάρς κι ο Ρόμπινσον έβλεπαν περισσότερα, έδειχναν δεξιά κι άριστερά τό ένα καί τ' άλλο κι έκαναν μέ τά χέρια τους σχήματα γιά πλατείες καί κήπους καί συνάμα τά όνομάτιζαν. Δέ μπορούσαν νά καταλάβουν πώς ήταν δυνατό νά μείνει ο Κάρλ πάνω από δυό μήνες στη Νέα Υόρκη καί νά 'χει δει από όλη τήν πόλη μόνο ένα δρόμο. Γιαυτό του ύποσχέθηκαν νά τόν πάνε στη Νέα Υόρκη, όταν θά κέρδιζαν άρκετά χρήματα στο Μπάτερφορντ, καί νά του δείξουν όλα τ' άξιοθέατα, καί μάλιστα σέ μερικά μέρη όπου διασκεδάζοντας κανείς ένιωθε τρισευτυχισμένος. Καί πάνω σ' αυτά, ο Ρόμπινσον άρχισε δυνατά ένα τραγούδι κι ο Ντελαμάρς συνόδευε μέ παλαμάκια· κι ο Κάρλ τό πήρε σάν κάποιο σκοπό όπερέτας τής πατρίδας του πού του φάνηκε πολύ πιό ώραϊος στ' άγγλικά. Έγινε τότε μιά μικρή ύπαιθρια παράσταση, όπου όλοι πήραν μέρος. Μόνο ή πολιτεία εκεί κάτω πού διασκεδάζε, καθώς έλεγαν, μέ τό τραγούδι αυτό, έδειχνε νά τό άγνοεί.

Σέ μιά στιγμή ρώτησε ο Κάρλ πού βρίσκονται οί με-

ταφορές Ίακώβου κι άμέσως είδε τεντωμένα τά δάχτυλα του Ντελαμάρς καί του Ρόμπινσον νά κατευθύνονται σέ σημεία ίσως τά ίδια, μά ίσως πάλι χιλιόμετρα μακριά τό ένα από τ' άλλο. Σάν προχώρησαν πάλι λίγο ο Κάρλ ξαναρώτησε πότε περίπου θά μπορούσαν νά είχαν κερδίσει άρκετά χρήματα γιά νά ξαναγυρίσουν στη Νέα Υόρκη. «Είναι πιθανό σ' ένα μήνα» άπάντησε ο Ντελαμάρς, γιατί στο Μπάτερφορντ είχαν έλλειψη από έργάτες καί τά μεροκάματα ήταν ψηλά. Βέβαια, θά έβαζαν όλα τά χρήματα σέ κοινό ταμείο γιά νά μήν υπάρχουν μεταξύ τους διαφορές στην άμοιγή. Αυτό τό κοινό ταμείο δέν τό είδε καλά ο Κάρλ, μολοντί σά μαθητευόμενος θά κέρδιζε βέβαια λιγότερα από τούς ειδικούς έργάτες. Ο Ρόμπινσον σέ λίγο πρόσθεσε πώς άν δέν έβρισκαν δουλειά στο Μπάτερφορντ έπρεπε νά πάνε πιό μακριά, νά πιάσουν δουλειά σέ κανένα άγρόκτημα ή νά καταλήξουν στην Καλιφόρνια, στα πλυντήρια χρυσοού· κι αυτό τό σχέδιο φαινόταν τό πιό έπιθυμητό, άν εκρινες από τή φλυαρία του.

«Μά, σά θέλετε νά δουλέψετε στα πλυντήρια χρυσοού, γιατί γινηκατε κλειδαράδες;» ρώτησε ο Κάρλ πού δέν άκουγε μέ τόση εύχαρίστηση νά συζητούν τόσο μακρινά κι άβέβαια σχέδια.

«Γιατί έγινε κλειδαράς;» ρώτησε ο Ρόμπινσον. «Φυσικά όχι γιά ν' αφήσω νά πεθάνει από τήν πείνα ο γιός τής μάνας μου. Στα πλυντήρια χρυσοού κερδίζεις καλό παραδάκι».

«Ναι, κάποτε» είπε ο Ντελαμάρς.

«Κερδίζεις καί τώρα» είπε ο Ρόμπινσον, κι άρχισε ν' άραδιάζει όνόματα γνωστών του πού είχαν πλουτίσει άπ' αυτή τή δουλειά. Κι αυτοί όλοι ήταν εκεί φυσικά δέ θά έδειχναν τό παραμικρό ενδιαφέρον γιά άλλους, ώστόσο εξαιτίας τής παλιάς φιλίας θά τόν βοηθούσαν, όπως καί τούς συντρόφους του, βέβαια.

«Θά προσπαθήσουμε επίμονα γιά δουλειά στο Μπάτερφορντ» είπε ο Ντελαμάρς καί τά λόγια του ήταν ή κρυφή σκέψη του Κάρλ, τό ύφος του όμως έδειχνε καί κάποια άμφιβολία. Όλη τή μέρα περπατούσαν, σταμάτησαν μόνο μιά φορά σ' ένα πανδοχείο· εκεί έφαγαν στο ύπαιθρο, σ' ένα σιδερένιο τραπέζι, όπως άντιλήφθηκε ο Κάρλ, ένα κρέας σχεδόν ώμό, πού δέ μπορούσε κανείς νά τό κόψει μέ πιρούνι καί μαχαίρι· ήταν μόνο γιά ξέσκισμα. Σέ κάθε ψομί, πού είχε στρόγγυλη φόρ-

μα, ήταν μπηγμένο ένα μακρύ μαχαίρι. Για ποτό έφεραν ένα μαυρο ύγρό πού σου έκαιγε τό λαρύγγι, μά δ Ντελαμάρς κι δ Ρόμπινσον φαίνονταν ξετρελαμένοι, γιατί σήκωναν πολλές φορές τά ποτήρια τους, τά τσούγκριζαν γιά τήν έπιτυχία τούτου κι εκείνου και τά κρατούσαν λίγο καιρό κολλητά στόν άέρα. Στο δίπλανο τραπέζι κάθονταν έργάτες μέ λερωμένες από άσβέστη πλούζες· όλοι. έπιναν τό ίδιο ύγρό. Πλήθος αυτοκίνητα προσπερνούσαν ρίχνοντας σκόνες πάνω στά τραπέζια. Μεγάλες έφημερίδες σέρνονταν από τραπέζι σέ τραπέζι κι οί πελάτες συζητούσαν ξαναμμένοι γιά τήν άπεργία τών οικοδόμων· τ' όνομα Μάκ άκουγόταν συχνά. 'Ο Κάρλ ρώτησε ποιός ήταν αυτός και πληροφορήθηκε πώς ήταν δ πατέρας τού γνώριμου του Μάκ κι ένας από τούς μεγαλύτερους έπιχειρηματίες οικοδομών στή Νέα 'Υόρκη. 'Η άπεργία τού στοίχιζε έκατομμύρια κι ίσως ήταν άποφασιστική γιά τή θέση του στίς έπιχειρήσεις. 'Ο Κάρλ δέν ήθελε νά πιστέψει ούτε λέξη από άνθρώπους κακόβουλους και φήμες άνυπόστατες.

Πικρό τού ήταν εξάλλου τό φαγητό, γιατί τόν βασάνιζε και τό έρώτημα ποιός θά πλήρωνε. Τό πίο φυσικό ήταν να πλήρωνε δ καθένας τά δικά του, μά κάποια στιγμή δ Ντελαμάρς, όπως κι δ Ρόμπινσον, βεβαίωσαν πώς τά τελευταία τους ψιλά τά ξόδεψαν γιά τή διανυκτέρευση στό ξενοδοχείο. Ρολόι, δαχτυλίδι ή κάτι άλλο πού θά μπορούσε νά πουληθεί δέν έβλεπε πάνω τους. 'Ο Κάρλ βέβαια δέ θά τολμούσε ποτέ νά ίσχυριστεί πώς είχαν κερδίσει κι αυτοί από τήν πούληση τού κοστουμιού του· αυτό θά 'ταν προσβολή και συνάμα ή αίτία νά χωρίσουν γιά πάντα. Κι ήταν πολύ περίεργο πώς ούτε δ Ντελαμάρς ούτε δ Ρόμπινσον έδειχναν τήν παραμικρή άνησυχία γιά τήν πληρωμή, είχαν μάλιστα άρκετό κέφι, γιατί γύρευαν έπίμονα νά πιάσουν γνωριμίες μέ τή σερβιτόρα πού πηγαινοερχόταν ανάμεσα στά τραπέζια μέ περήφανη ματιά και βαριά πατήματα. Τά μαλλιά τής έπεφταν λίγο στό μέτωπο και στά πλάγια και κάθε τόσο έκανε κινήσεις μέ τά χέρια της διώχνοντάς τα πρós τά πίσω. Τελικά καθώς περίμεναν όλοι τό γλυκό της λόγο, πλησίασε στό τραπέζι κοντά, έβαλε και τά δυό της χέρια πάνω και ρώτησε: «Ποιός πληρώνει;» Ποτέ χέρια δέν κουνήθηκαν τόσο γρήγορα όσο τού Ντελαμάρς και τού Ρόμπινσον πού σημάδεψαν τόν Κάρλ. 'Ο Κάρλ δέν τά 'χασε γιατί τό είχε καταλάβει γιά καλά. 'Επειτα, δέν

τό 'βλεπε και τόσο κακό νά τόν αναγκάσουν οί σύντροφοί του νά πληρώσει αυτά τά μικρά έξοδα· άλλωστε κι αυτός προσδοκούσε απ' αυτούς πολλές ώφέλειες. Φυσικά θά 'ταν πίο άξιόπρεπο νά κανόνιζαν τό ζήτημα προτού φτάσει ή δύσκολη στιγμή. 'Ηταν μόνο δυσάρεστο πού έπρεπε μπροστά της νά βγάλει χρήματα από τήν κρυφή τσέπη. Είχε πρώτα τάξει σά σκοπό νά φυλάξει αυτά τά χρήματα γιά μία όδυνηρή άνάγκη και γιά τήν ώρα ν' ακολουθήσει στήν ίδια σειρά τή μοίρα τών συντρόφων του. Τό πλεονέκτημα πού τού έδινε αυτό τό χρέμα και μάλιστα τό γεγονός πώς δέ φανέρωνε τήν ύπαρξή του, τό ξεπερνούσαν μέ τό παραπάνω ή μακρόχρονη διαμονή τών συντρόφων του στήν 'Αμερική, ή πείρα τους και τό ότι δέν είχαν συνηθίσει σέ μία καλύτερη απ' αυτή ζωή στήν 'Αμερική. Τά σχέδια τού Κάρλ σχετικά μέ τά χρήματα, δέ ναυαγούσαν, άν πλήρωνε τό λογαριασμό, γιατί, στό κάτω κάτω, μπορούσε νά ξοδέψει άνετα ένα τέταρτο τού δολαρίου. Δέ χρειαζόταν τίποτα άλλο παρά ν' άκουμπήσει τό ποσό πάνω στό τραπέζι, δηλώνοντας πώς αυτή ήταν ή μόνη του περιουσία, κι ήταν έτοιμος νά τήν προσφέρει γιά τό κοινό ταξίδι στό Μπάτερφορντ. Γιά ένα ταξίδι μέ τά πόδια τό ποσό αυτό ήταν άρκετό και μέ τό παραπάνω. Δέν ήταν όμως βέβαιος άν είχε άρκετά ψιλά· έπειτα, τά ψιλά αυτά όπως και τά καλοδιπλωμένα χαρτονομίσματα, ήταν χωμένα κάπου στά βάθη τής κρυφής τσέπης και γιά νά μπορέσεις νά τά θρεις εύκολα έπρεπε νά τήν άδειάσεις πάνω στό τραπέζι. 'Αλλωστε, δέν ήταν ευχάριστο νά μάθουν οί σύντροφοί του γιά τή μυστική αυτή τσέπη. Τό ετύχημα ήταν πώς αυτοί ενδιαφέρονταν περισσότερο γιά τό κορίτσι παρά γιά τόν τρόπο πού θά βγάλει τά χρήματα δ Κάρλ. 'Ο Ντελαμάρς, ενώ τής είπε νά κάνει τό λογαριασμό, τήν έσυρε ανάμεσα σ' αυτόν και τόν Ρόμπινσον κι εκείνη δέν έκανε τίποτα άλλο γιά ν' άποφύγει τίς επιθέσεις τους παρά άπλωνε τά χέρια της πάνω στά πρόσωπά τους και προσπαθούσε κάθε τόσο νά τούς σπράχνει. Στο μεταξύ δ Κάρλ σαστισμένος και κατακόκκινος από τή βιασύνη του μάζευε στό ένα χέρι κάτω από τό τραπέζι ένα ένα τά νομίσματα πού τά έψαχνε μέ τό άλλο και τά τραβούσε από τήν κρυφή τσέπη. Στο τέλος, μόλις νόμισε από τόν αριθμό τών νομισμάτων—φυσικά δέν ξεχώριζε ακόμα καλά τ' άμερικάνικα νομίσματα— πώς είχε μαζέψει ένα άρκετό ποσό, τό 'βαλε πάνω

στό τραπέζι. Ὁ ἦχος τούς ἔκανε νά σταματήσουν τὰ πειράγματα. Μὲ λύπη ὁ Κάρλ καί μ' ἔκπληξη οἱ ἄλλοι εἶδαν πὼς πάνω στό τραπέζι ἦταν σχεδόν ἓνα δολάριο. Ὡστόσο κανένας δὲ ρώτησε γιατί ὁ Κάρλ δὲ φανέρωσε αὐτὰ τὰ λεφτά πού θά μπορούσαν νά τούς βοηθήσουν νά πᾶνε καί σιδηροδρομικῶς στό Μπάτερφορντ. Ὁ Κάρλ ὅμως τὰ ἔχασε γιὰ καλά. Πλήρωσε τὸ φαγητὸ κι ἄρχισε νά μαζεύει τὰ ψιλά, μὰ ὁ Ντελαμάρς τοῦ πήρε ἓνα νόμισμα μέσα ἀπὸ τὸ χέρι του· ἀγκάλιασε καί ἔσφιξε τὴ σερβιτόρα μὲ τὸ ἓνα χέρι καί μὲ τὸ ἄλλο τῆς ἔδωσε τὸ φιλοδώρημα.

Ὁ Κάρλ τούς χρωστοῦσε εὐγνωμοσύνη, γιατί δὲν ἄρχισαν τὰ σχόλια γιὰ τὰ χρήματα καθὼς ξεκίνησαν, καί σκέφτηκε μάλιστα νά τούς δηλώσει ἀπὸ τώρα πὼς αὐτὰ καί μόνο ἦταν ἡ περιουσία του, δὲ βρῆκε ὅμως εὐκαιρία κι ἄφησε ἔτσι τὸ σχέδιό του. Κατὰ τὸ βράδυ ἔφτασαν σὲ μιὰ περιοχὴ πῶς γεωργικὴ καί πῶς εὐφορη. Ἔβλεπε τὸ μάτι ὀλόγυρα κάμπους ἀφραχτους μὲ κυματιστὴ ἀπαλὴ χλοισμένη γῆ· πλούσιες βίλες γειτόνευαν μὲ τὸ δρόμο κι ἄρες ἀμέτρητες μπορούσε κανεὶς νά διαβαίνει πεζὸς ἀνάμεσα σὲ χρυσαφένια κιγκλιδώματα καί κήπους· πολλές φορές πέρασαν τὸ ἴδιο μακρὸ ἀργοκίνητο ρεῦμα ἑνὸς ποταμοῦ κι ἄκουσαν ἀπὸ πάνω τους νά ἤχουν ἄγρια οἱ συρμοὶ τῶν τρένων πού διέσχιζαν τίς ὀδογέφυρες μὲ τίς ψηλὲς καμάρες.

Ὁ ἥλιος ἦταν ἔτοιμος νά βασιλέψει πίσω ἀπὸ τὴν ὀλόισια παρυφὴ τοῦ μακρινοῦ δάσους, ὅταν ρίχτηκαν νά ξεκουράσουν τὸ σῶμα τους πάνω σ' ἓνα σύνδεντρο πού βρισκόταν σ' ἓνα ὕψωμα. Ὁ Ντελαμάρς κι ὁ Ρόμπινσον κείτονταν κεῖ πέρα καί τεντώνονταν μ' ἄλη τους τὴ δύναμη. Ὁ Κάρλ στήθηκε ὄρθιος κι ἀγνάντευε σὲ δυὸ μέτρα βάθος τὸ δρόμο, ὅπου τ' αὐτοκίνητα περνοῦσαν πάντα τὸ ἴδιο σβέλτα ὅπως καί τὴ μέρα καί νόμιζες πὼς ἡ μιὰ μεριά τοῦ ὀρίζοντα τὰ πετοῦσε στήν ἄλλη. Ὁλόκληρη τὴ μέρα ἐκείνη, ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ, ὁ Κάρλ δὲν εἶχε δεῖ αὐτοκίνητο νά σταματήσει, οὔτε ἐπιβάτη νά κατεβεῖ.

Ὁ Ρόμπινσον πρότεινε νά περάσουν ἐκεῖ τὴ νύχτα μιὰ κι ἦταν ὅλοι ἄρκετὰ κουρασμένοι καί γιατί θά μπορούσαν νά ξεκινήσουν τὸ πρωὶ πολὺ νωρὶς κι ἔπειτα δὲ μπορούσαν νά βροῦν φτηνότερο καί καλύτερο κατάλυμα προτοῦ πέσει γιὰ καλά ἡ νύχτα. Ὁ Ντελαμάρς συμφώνησε κι ὁ Κάρλ νόμισε τὸν ἑαυτὸ του ὑποχρεωμένο νά

τούς πεῖ πὼς εἶχε ἄρκετὰ χρήματα γιὰ νά πληρώσει ξενοδοχεῖο γιὰ τούς τρεῖς. Ὁ Ντελαμάρς ἀποκρίθηκε πὼς τὰ λεφτά αὐτὰ θά τούς ἦταν ἀναγκαῖα ἀργότερα καί καλά θά ἔκανε νά τὰ φυλάξει μὲ προσοχή. Δὲν προσπάθησε ν' ἀποκρύψει πὼς βασίζονταν μόνο στό χρήμα τοῦ Κάρλ. Μιὰ κι εἶχε γίνει δεκτὴ ἡ πρώτη του πρόταση, ὁ Ρόμπινσον συμπλήρωσε τώρα πὼς ἔπρεπε νά φάνε καλά προτοῦ κοιμηθοῦν γιὰ νά πάρουν δυνάμεις γιὰ τὸ πρωὶ· ἓνας ἔπρεπε νά πᾶει ν' ἀγοράσει φαγητὸ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο *Ἡ Δύση*, πού ἡ ἐπιγραφὴ του ἔφεγγε ἐκεῖ κάτω στό δημόσιο δρόμο. Ὁ πῶς μικρὸς ἐκεῖ ἦταν ὁ Κάρλ κι ἐπειδὴ κανένας δὲν ἔδειξε προθυμία νά πᾶει, ὁ Κάρλ δέχτηκε χωρὶς δισταγμὸ κι ἀφοῦ πήρε τὴν παραγγελία ν' ἀγοράσει λαρδί, ψωμί καί μπύρα, ξεκίνησε γιὰ τὸ ξενοδοχεῖο.

Σίγουρα ὑπῆρχε ἐκεῖ κοντὰ κάποια μεγάλη πολιτεία, γιατί ἡ πρώτη αἴθουσα ὅπου μπήκε ὁ Κάρλ ἦταν γεμάτη κόσμος καί θόρυβος· στό μπουφέ πού ἔπιανε τὴ μεγάλη πλευρὰ καί τίς ἄλλες δυὸ δίπλα ἔτρεχε πλῆθος ἀπὸ σερβιτόρους, μ' ἄσπρες ποδιές· δὲν πρόφταιναν ὥστόσο νά ἐξυπηρετήσουν ὅλους τούς ἀνυπόμονους πελάτες, γιατί ἀκούγονταν ἀπὸ παντοῦ θρυσιές καί χτυπήματα. Κανένας δὲν ἔδωσε προσοχή στὸν Κάρλ. Μέσα σὲ μιὰ σάλα δὲν κυκλοφοροῦσαν σερβιτόροι, οἱ πελάτες καθισμένοι γύρω σὲ μικρὰ τραπεζάκια, πού κρύβονταν, μόνο ἀπὸ τρεῖς ἀνθρώπους, ἔπαιρναν μόνοι τους ἀπὸ τὸν μπουφέ ὅ,τι ἐπιθυμοῦσαν. Στὸ κάθε τραπεζάκι ὑπῆρχαν λάδι, ξίδι ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο σὲ μεγάλα μπουκάλια· αὐτὰ χρησιμοποιοῦσαν οἱ πελάτες, περιχύνοντάς τα στό κάθε φαγητὸ πού ἔπαιρναν ἀπὸ τὸ μπουφέ. Γιὰ νά φτάσει μέχρι ἐκεῖ, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀρχίσουν τὰ πραγματικὰ θάσανα ἐξαιτίας τῆς μεγάλης παραγγελίας, ὁ Κάρλ ἦταν ἀναγκασμένος νά περάσει στριμωγμένος ἀνάμεσα σὲ πυκνὲς σειρὲς ἀπὸ τραπέζια, καί φυσικά, ὅσο καί νά πρόσεχε, γιὰ νά καταφέρει τὸν ἄθλο αὐτό, βρισκόταν στὴ δύσκολη θέση νά σπρώξει τούς πελάτες πού τὰ δέχονταν ὅλα σάν ἀναίσθητοι· κι ὁ Κάρλ, γιατί τὸν ἐσπρώξε κάποιος ἄλλος, κόντεψε ν' ἀναποδογυρίσει ἓνα τραπέζι. Ζήτησε συγγνώμη, μὰ δὲν κατάλαβαν τίποτα, ὅπως φυσικά κι ὁ ἴδιος δὲ μπορούσε νά ἐννοήση λέξη ἀπ' ὅ,τι φώναζαν οἱ ἄλλοι.

Τελικὰ βρῆκε μὲ κόπο ἓνα μικρὸ μέρος στό μπουφέ, μὰ ἄλλοι δίπλα του τοῦ ἔκρυβαν τὴ θέα μὲ τούς ἀκουμ-

πισμένους ἀγκῶνες τους. Φαίνεται πὼς ἐδῶ ἔτσι συνήθιζαν, νά στηρίζουν κάπου τούς ἀγκῶνες καί νά κολλοῦν τίς γροθιές στους κροτάφους. Τή στιγμή ἐκείνη ὁ Κάρλ θυμίστηκε τόν καθηγητή του στά λατινικά, τό δόκτορα Κρούμπαλ, πού μισοῦσε αὐτή τή συνήθεια καί πού ζύγωνε κρυφά γιά νά σοῦ πετάξει τούς ἀγκῶνες ἀπό τό τραπέζι μέ μιὰ βέργα πού ξαφνικά τήν ἐβλεπες νά μπαίνει μπροστά σου.

Ὁ Κάρλ στεκόταν τώρα ζαρωμένος στό μπουφέ, γιατί πίσω του ἔβαλαν ἕνα τραπέζι κι ἕνας ἀπό τούς καθισμένους πελάτες τοῦ ἀγγίξε τή ράχη μέ τό καπέλο καθώς ἔσκυβε μέ τήν κουβέντα τό κεφάλι του. Κι ὁμως δέν εἶχε μεγάλη ἐλπίδα πὼς θά κατάφερνε νά πάρει κάτι, ἂν κι εἶχαν πιά φύγει οἱ δύο χοντροί γείτονές του, πολύ εὐχαριστημένοι. Μιά δύο φορές πρόλαβε κι ἄρπαξε ἀπό τήν ποδιά ἕνα δύο σερβιτόρους, μά πάλι αὐτοὶ ξέφευγαν κάνοντας μερικούς μορφασμούς. Ἄδύνατο φαίνόταν νά σταματήσεις κάποιον. Ἐτρεχαν ὅλοι τους σάν τρελοί. Ἄν ἔβρισκε τουλάχιστο κανένα κατάλληλο φαγητό κοντά του, θά τό ἄρπαζε, θά ρωτοῦσε μόνο πόσο στοιχίζει, θά πετοῦσε τά λεφτά ἐκεῖ πάνω καί θά ἔφυγε πανηγυρίζοντας. Ἐκεῖ μπροστά του ὁμως ἐβλεπε μόνο πιάτα μέ κάτι ρέγγες πού τά μαῦρα τους λέπια ἦταν χρυσαφένια στίς ἄκρες. Ὅπωςδήποτε θά ἔταν ἀκριβές καί φυσικά δέ θά μπορούσαν νά χορτάσουν. Ὑπῆρχαν καί μπουκαλάκια ρούμι, δέν ἤθελε ὁμως νά πάει ρούμι στους συντρόφους του, γιατί φαίνονταν ἔτσι κι ἄλλιῶς νά ἔχουν τή διάθεση νά πίνουν δυνατά ποτά σέ κάθε εὐκαιρία καί δέν ἦταν φρόνιμο νά τούς δυναμώσει τήν ἐπιθυμία.

Δέν ἀπέμενε ἄλλο στόν Κάρλ παρά νά θρεῖ ἄλλη θέση καί ν' ἀρχίσει νέο ἀγώνα. Ἡ ὥρα φυσικά εἶχε περάσει. Τό ρολόι στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αἴθουσας πού μπορούσες ὕστερα ἀπό προσεχτικό κοιτάγμα νά ξεχωρίσεις τούς δείκτες, ἔδειχνε ἐννιά περασμένες. Στά ἄλλα μέρη τοῦ μπουφέ ὁ συνωστισμός ἦταν πολύ πιό μέγας ἀπ' ὅτι ἐκεῖ πού βρισκόταν ὁ Κάρλ, σέ μιὰ θέση κάπως ἀπόμερη. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο καί γέμιζε ἡ αἴθουσα. Κάθε τόσο καί χυνόταν κόσμος ἀπό τήν εἴσοδο φωνάζοντας «χαλό». Σέ μερικές μεριές τοῦ μπουφέ, οἱ πελάτες ἔκαναν πέρα τά πράγματα χωρίς νά ρωτήσουν, καί κάθιζαν πάνω πίνοντας ὁ ἕνας στήν ὑγεία τοῦ ἄλλου. Αὐτές ἦταν οἱ πιό ἐδνοϊκές θέσεις,

γιατί ἐβλεπε κανεῖς ὅλη τήν αἴθουσα. Ὁ Κάρλ προχώρησε μέσα στό πλήθος χωρίς ἐλπίδα νά μπορέσει νά πάρει κάτι. Ἄρχισε πάλι νά κατηγορεῖ τόν ἑαυτό του πού δέχτηκε ν' ἀναλάβει τήν παραγγελία τούτη, χωρίς νά γνωρίζει τίς συνήθειες αὐτοῦ τοῦ τόπου. Οἱ σύντροφοί του, καί μέ τό δίκιο τους, θά τόν μάλωναν καί θά τοῦ ἔλεγαν ἀπό πάνω πὼς δέν πῆρε τίποτα μόνο καί μόνο γιά νά μή μπεῖ σέ ἔξοδα. Τώρα βρισκόταν σέ μιὰ μεριά, ὅπου ἔτρωγαν στά τραπέζια τριγύρω ἀχνιστό κρέας μέ ὁμορφες, ροδοκόκκινες ψητές πατάτες. Καί δέ μπορούσε νά καταλάβει πὼς κατόρθωσαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι καί τό προμηθεύτηκαν.

Δυό βήματα πιό πέρα εἶδε μιὰ γυναίκα λίγο ἡλικιωμένη πού φαίνόταν πὼς ἀνῆκε στό προσωπικό, νά μιλάει γελώντας μ' ἕναν πελάτη, ἐνῶ ἀκατάπαυτα ἔσερνε μέσα στά μαλλιά της μιὰ φουρκέτα. Ὁ Κάρλ πῆρε ἀμέσως τήν ἀπόφαση νά κάνει σ' αὐτήν τήν παραγγελία, γιατί μέσα στό πανδαιμόνιο ἦταν ἡ μόνη ἡσυχὴ ὑπαρξή καί φυσικά ὁ μόνος προσιτός ὑπάλληλος τοῦ ξενοδοχείου, μέ τήν προϋπόθεση βέβαια πὼς δέ θά τοῦ ἔφευγε στήν πρώτη λέξη πού θά τῆς ἔλεγε. Ἐγινε ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Δέν πρόφτασε νά τῆς μιλήσει κι ἐνῶ τήν κοιτάζε μόνο μερικές στιγμές, ἐκείνη ἔριξε πάνω του τή ματιά της κοιτάζοντας λοξά, ὅπως συχνά κάνει κανεῖς στή μέση μιᾶς συζήτησης, καί κόβοντας τή συνομιλία τόν ρώτησε εὐγενικά σέ παραδειγματικό ἐγγλέζικο ὕφος, ἂν ἐπιθυμοῦσε κάτι.

«Βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ, «μά δέν τά καταφέρνω νά βρῶ κάποιον νά μοῦ σερβίρει».

«Ἐλάτε μαζί μου, νεαρέ» εἶπε ἐκείνη, χαιρέτησε τό γνώριμό της πού ὑποκλίθηκε μέ τό καπέλο κάτω, κάτι πού ἔδινε ἐντύπωση ἀπίστευτης εὐγένειας, πῆρε τόν Κάρλ ἀπό τό χέρι, κατευθύνθηκαν στό μπουφέ, κι ἐνῶ προφυλάγονταν κι οἱ δύο ἀπό τούς σερβιτόρους πού ἔτρεχαν, ἔφτασαν ἐκεῖ κι ἄνοιξε μιὰ δίφυλλη κρυφὴ πόρτα καί τότε βρέθηκαν σ' ἕνα μεγάλο δροσερό κελάρι. «Πρέπει νά ξέρεις τό μηχανισμό» ἀναλογίστηκε ὁ Κάρλ.

«Λοιπόν, τί ἐπιθυμεῖτε»; ρώτησε σκύβοντας μπροστά του ὀλοπρόθυμη. Ἦταν πολύ παχιά καί τό κορμί της σιγότερμε, μά ὥστόσο τό πρόσωπό της, ἀνάλογα μέ τό σῶμα της, ἦταν λεπτοκαμωμένο. Μπροστά στά τόσα ἀραδιασμένα φαγητά πάνω στά ράφια καί τά τραπέζια, ὁ Κάρλ μπῆκε στόν πειρασμό νά διαλέξει γιά τό βραδι-

νό τους κάτι πιο καλό, μιά και μπορούσε να ελπίζει και κάποια έκπτωση από τή γυναίκα αυτή που γνώριζε. Στο τέλος όμως, επειδή δε μπόρεσε να διαλέξει κάτι που να 'ναι στά μάτια του αυτό που έπρεπε, ζήτησε μόνο ένα λαρδί, ψωμί και μπίρα.

«Τίποτ' άλλο;» ρώτησε ή γυναίκα.

«Όχι, ευχαριστώ» είπε ο Κάρλ, «αλλά για τρία πρόσωπα».

Σάν τόν ρώτησε ή γυναίκα για τούς δυό άλλους, ο Κάρλ άρχισε σύντομα με λίγες λέξεις να περιγράφει τούς συντρόφους του· χαιρόταν πάντα να τού κάνουν τέτοιες ερωτήσεις.

«Μά αυτό είναι φαγητό για καταδίκους» απάντησε ή γυναίκα περιμένοντας ολοφάνερα να πει ο Κάρλ κι άλλη επιθυμία. Άρχισε όμως εκείνος να υποψιάζεται πώς θέλει να τόν περιποιηθεί χωρίς να πάρει λεφτά και δέ μιλούσε. «Τώρα θά τά κανονίσουμε όλα» είπε ή γυναίκα· ζύγωσε σ' ένα τραπέζι με γρηγοράδα άπιστευτη για τό πάχος της, έκοψε μ' ένα μακρύ, πριονωτό μαχαίρι ένα μεγάλο κομμάτι λαρδί με πλούσιο κρέας, πήρε από ένα ράφι ένα ψωμί, σήκωσε κι από κάτω τρία μπουκάλια μπίρα και τά 'βαλε όλα σ' ένα ελαφρό ψάθινο πανέρι και τό έδωσε στον Κάρλ. Στο μεταξύ τού εξήγησε πώς τόν οδήγησε εκεί γιατί τά φαγητά έξω στο μπουφέ από τίς καπνιές και τίς αναθυμιάσεις έχαναν τή φρεσκάδα τους παρά τή γρήγορη κατανάλωση. Άλλωστε για τόν κόσμο εκείνο που ήταν εκεί έξω ήταν άρκετά καλά. Ο Κάρλ δε μπορούσε να πει τίποτα, μήν ξέροντας πού ν' άποδώσει τήν καλή αυτή μεταχείριση. Σκεφτόταν άκόμα πώς οι σύντροφοί του, όσο και να γνώριζαν καλά τήν Άμερική, δε θά μπορούσαν να μπουν σ' αυτό τό κελάρι και θά έτρωγαν έξω τά μαγατιάτικα φαγητά τού μπουφέ. Δέν άκουγόταν κανένας θόρυθος από τήν αίθουσα. Οι τοίχοι σίγουρα ήταν χοντροί, γιατί διατηρούσαν τό θολωτό αυτό χώρο πολύ δροσερό. Άν και κρατούσε έδω και μερικά λεπτά τό πανέρι στο χέρι, ο Κάρλ δε σκέφτηκε να πληρώσει ούτε και κουνιόταν. Μόνο όταν ή γυναίκα θέλησε κατόπι να προσθέσει κι άλλο μπουκάλι, σάν εκείνα που ήταν έξω στα τραπέζια, έβγαλε τρέμοντας μερικές λέξεις ευχαριστίας.

«Έχετε άκόμα πολύ δρόμο;» ρώτησε ή γυναίκα.

«Μέχρι τό Μπάτερφορντ» απάντησε ο Κάρλ.

«Μά, είστε μακριά άκόμα» είπε ή γυναίκα.

«Μιά μέρα δρόμο άκόμα» είπε ο Κάρλ.

«Όχι πιο πολύ;» ρώτησε ή γυναίκα.

«Όχι» απάντησε ο Κάρλ.

Η γυναίκα ταχτοποίησε μερικά πράγματα πάνω στα τραπέζια. Ένας σερβιτόρος μπήκε μέσα, έριξε τριγύρω μιά ματιά ψάχνοντας κάτι, ή γυναίκα τού έδειξε μιά μεγάλη πιατέλα γεμάτη σαρδέλες με μαιντανό· τήν πήρε και τή σήκωσε ψηλά, πηγαίνοντας στην αίθουσα.

«Γιατί θέλετε λοιπόν να διανυκτερεύσετε έξω;» ρώτησε ή γυναίκα. «Έχουμε θέση έδω. Μπορείτε να κοιμηθείτε σέ μās, στο ξενοδοχείο.

Αυτό ήταν ιδιαίτερα δελεαστικό για τόν Κάρλ, μιά κι είχε περάσει τόσο άσχημα τήν προηγούμενη νύχτα.

«Γά πράγματά μου είναι έξω» είπε συννεσταλμένα κι άπονηρευτα ο Κάρλ.

«Μπορείτε να τά φέρετε έδω» είπε ή γυναίκα, «αυτό δέν είναι δύσκολο».

«Κι οι σύντροφοί μου!» έκανε ο Κάρλ, κι ήθελε μ' αυτό να πει πώς αυτοί ήταν ή πραγματική δυσκολία.

«Μά κι αυτοί μπορούν να κοιμηθούν έδω. Μά, έλα λοιπόν! Μή θέλετε τόσα παρακάλια».

«Οι σύντροφοί μου είναι καλά παιδιά» είπε ο Κάρλ, «μά δέν είναι καθαροί».

«Δέν είδατε τή βρόμα στην αίθουσα;» είπε ή γυναίκα μορφάζοντας. «Κι ο πιο λερωμένος μπορεί να 'ρθει σέ μās. Θα πω να σās έτοιμάσουν τρία κρεβάτια. Στη σοφίτα θέβαια, γιατί τό ξενοδοχείο είναι γεμάτο· κι εγώ πήγα εκεί, πάντως καλύτερα στη σοφίτα παρά έξω».

«Δέ μπορώ να φέρω έδω τούς συντρόφους μου» είπε ο Κάρλ. Άναλογιζόταν τί θόρυβο θά 'καναν κι οι δυό τους στους διαδρόμους τού μεγάλου αυτού ξενοδοχείου. Φανταζόταν ήδη τόν Ρόμπινσον να λερώνει ό,τι πιάνει και πατά, και τόν Ντελαμάρς να φτάνει σίγουρα στο σημείο να προκαλεί κι αυτή τή γυναίκα.

«Δέν καταλαβαίνω για ποιό λόγο είναι άδύνατο» είπε ή γυναίκα. «Δέν έχετε παρά ν' αφήσετε έξω τούς συντρόφους σας και να 'ρθετε μόνος, αν νομίζετε πώς συναντάτε δυσκολίες».

«Δέ γίνεται, δε γίνεται» είπε ο Κάρλ. «Είναι σύντροφοί μου κι οφείλω να μείνω μαζί τους».

«Πεισματάρης είστε» είπε ή γυναίκα και τράβηξε τή ματιά της από τόν Κάρλ. «Θέλει κανείς να σās βοηθήσει, θέλει τό καλό σας και σείς τ' άποκρούετε όλα μ'

δλες σας τίς δυνάμεις».

Ὁ Κάρλ ἔβλεπε πὼς εἶχε δίκιο μὰ δὲν ἔβρισκε καμιὰ λύση κι ἀρκέστηκε μόνο νὰ πει: «Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν καλοσύνη σας». Τότε θυμήθηκε πὼς δὲν εἶχε πληρῶσει καὶ ρώτησε τί χρωστοῦσε.

«Μπορεῖτε νὰ πληρῶσετε ὅταν θὰ φέρετε πίσω τὸ πανέρι» εἶπε ἡ γυναῖκα. «Αὐριο πολὺ πρῶι πρέπει νὰ τὸ ἔχω».

«Σύμφωνοι» εἶπε ὁ Κάρλ. Τοῦ ἀνοιξε μιὰ πόρτα πού ἔβγαζε ἀπευθείας στό δρόμο κι εἶπε, καθὼς αὐτὸς ἔφυγε κλίνοντας τὸ κεφάλι: «Καληνύχτα, μὰ δὲν κάνατε καλά...» Εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἕνα δυὸ βήματα, ὅταν τοῦ φώναξε πάλι: «Γιὰ αὐριο, ἔ;»

Μόλις βρέθηκε στό ὑπαιθρο, ἄκουσε ξανά τὸν ἀκατάπαυτο θόρυβο ἀπὸ τὴν αἴθουσα, ἀνάμικτο τώρα μὲ τοὺς ἤχους μιᾶς ὀρχήστρας ἀπὸ χάλκινα. Ἦταν εὐχαριστημένος πού δὲν ἀναγκάστηκε νὰ διασχίσει ἐκεῖνη τὴν αἴθουσα φεύγοντας. Τὰ πέντε πατώματα τοῦ ξενοδοχείου ἦταν πέρα φωτισμένα κι ἔκαναν νὰ λάμπει ὅλη ἡ μεριά τοῦ δρόμου ἐκεῖ μπροστά. Ἀκόμα ἔβλεπες νὰ κυλοῦν αὐτοκίνητα, ὄχι μὲ τόση γρηγοράδα καὶ στὴ συνέχεια ἀπὸ τὸ θάθος τοῦ ὀρίζοντα ὅπως τὴ μέρα: ἄγγιζαν ὅλο τὸ δρόμο μὲ τίς ἄσπρες ἀχτίδες ἀπὸ τὰ φανάρια τοὺς πού χλόμιαζαν σάν ἔπεφταν στὴ φωτεινὴ ζώνη τοῦ ξενοδοχείου γιὰ νὰ δυναμώσουν ξανά στό σκοτεινὸ δρόμο πού ἀκολουθοῦσε.

Ὁ Κάρλ βρῆκε τοὺς συντρόφους του νὰ κοιμοῦνται βαθιά. Εἶχε βέβαια λείψει πολλὴ ὥρα. Μόλις ἔκανε ν' ἀπλώσει πάνω σὲ χαρτιά ὅ,τι κρατοῦσε στό πανέρι μὲ μιὰ ὄρεξη, ἔχοντας σκοπὸ νὰ ζυπνήσει τοὺς συντρόφους του, ὅταν ὅλα θὰ ἦταν ἔτοιμα, ἀντιλήφθηκε ἔντρομος ὀλάνοιχτη τὴ θαλίτσα πού τὴν ἄφησε κλειδωμένη κι εἶχε τὸ κλειδί της στὴν τσέπη του· τὰ μισὰ πράγματα ἦταν σκορπισμένα γύρω γύρω πάνω στοῦ χορτάρι.

«Σηκωθεῖτε» φώναξε. «Κοιμάστε κι ἦρθαν κλέφτες».

«Λεῖπει τίποτα;» ρώτησε ὁ Ντελαμάρς. Ὁ Ρόμπινσον δὲν εἶχε συνέλθει ἀκόμα ἀπὸ τὸν ὕπνο κι ἄρπαξε τὴ μπίρα.

«Δὲν ξέρω» φώναξε ὁ Κάρλ, «μὰ ἡ θαλίτσα εἶναι ἀνοιχτή. Κάνατε τρέλα νὰ κοιμηθεῖτε, ἀφήνοντας τὴ θαλίτσα ἀφύλαχτη».

Ὁ Ντελαμάρς κι ὁ Ρόμπινσον πάτησαν τὰ γέλια κι ὁ πρῶτος εἶπε: «Ἄλλη φορὰ νὰ μὴν ἀργεῖτε τόσο. Τὸ ξε-

νοδοχεῖο εἶναι δέκα βήματα ἀπὸ δῶ καὶ σεῖς κάνατε τρεῖς ὥρες. Πεινάσαμε καὶ νομίσαμε πὼς ἴσως εἶχατε στὴ θαλίτσα τίποτα νὰ φᾶμε καὶ μόλις πειράξαμε λίγο τὴν κλειδαριά ἡ θαλίτσα ἀνοιξε. Ἄλλωστε δὲν ὑπῆρχε τίποτα. Μπορεῖτε νὰ τὰ ξαναβάλετε».

«Ἄ, ἔτσι» εἶπε ὁ Κάρλ κοιτάζοντας τὸ πανέρι πού ἄδειαζε γρήγορα κι ἀκούγοντας τὸν περιέργο θόρυβο πού ἔκανε ὁ Ρόμπινσον πίνοντας τὸ υγρὸ· προχωροῦσε πρῶτα μακριὰ μέσα στοῦ φάρυγγα, ὕστερα πήγαινε πίσω μ' ἕνα σύριγμα, γιὰ νὰ κατρακυλήσει ἔπειτα σὰ χείμαρρος κάτω στὰ βᾶθη.

«Τελειώσατε;» ρώτησε σὲ μιὰ στιγμή πού κι οἱ δυὸ σταμάτησαν νὰ τρῶνε, θέλοντας νὰ πάρουν ἀνάσα.

«Μὰ δὲ φάγατε στοῦ ξενοδοχείου;» ρώτησε ὁ Ντελαμάρς νομιζοντας πὼς ὁ Κάρλ ἠθελε κι αὐτὸς τὴ μερίδα του.

«Ἄν θέλετε κι ἄλλο, κάντε γρήγορα» εἶπε ὁ Κάρλ πηγαίνοντας στὴ θαλίτσα του.

«Φαίνεται, εἶναι στίς κακὲς του» εἶπε ὁ Ντελαμάρς στὸν Ρόμπινσον.

«Δὲν εἶμαι στίς κακὲς μου» εἶπε ὁ Κάρλ, «τό βρισκετε ὁμως σωστὸ νὰ σπάζετε τὴ θαλίτσα μου, ἐνῶ ἐγὼ ἀπουσίαζα, καὶ νὰ πετᾶτε ἔξω τὰ πράγματα; Βέβαια, στοὺς φίλους πρέπει νὰ παραβλέπετε, κι εἶμαι πάντα ἔτοιμος νὰ τὸ κάνω, μὰ ἐδῶ τὸ κακὸ παράγινε. Θὰ κοιμηθῶ στοῦ ξενοδοχείου καὶ δὲν πηγαῖνω στοῦ Μπάτερφορντ. Ὅ,τι εἶναι νὰ φᾶτε, κάντε γρήγορα. Πρέπει νὰ δώσω πίσω τὸ πανέρι».

«Γιὰ ἄκου, Ρόμπινσον, νὰ πῶς μιλοῦν» εἶπε ὁ Ντελαμάρς, «αὐτὴ εἶναι ἡ λεπτὴ γλώσσα. Γερμανὸς δὲν εἶναι; Μοῦ τὰ ἄλεγε σωστὰ νὰ φυλάγομαι ἀπ' αὐτόν, μὰ ἐγὼ σάν καλὸς βλάκας τὸν πῆρα μαζί μας, τοῦ δείξαμε ἐμπιστοσύνη, ὀλόκληρη μέρα τὸν τραβοῦσαμε μαζί μας, χάσαμε τουλάχιστο μισὴ μέρα καὶ νὰ, τώρα, ποιὸς ξέρει γιὰ ποιόν, πού τὸν κατάφερε στοῦ ξενοδοχείου, μᾶς ἀφήνει στὴ μέση τοῦ δρόμου. Μὰ, σάν ὑπουργὸς γερμανὸς δὲν τὸ κάνει στ' ἀνοιχτὰ μόνο βρίσκει ἀφορμὴ γιὰ τὴ θαλίτσα του καὶ σάν ἄγροῦκος γερμανὸς πού εἶναι, δὲν ξέρει νὰ φύγει χωρὶς νὰ μᾶς προσβάλει τὴν τιμὴ καὶ νὰ μᾶς κεῖ κλέφτες, γιατί κάναμε κι ἐμεῖς ἕνα μικρὸ ἄστειο».

Ὁ Κάρλ πού ταχτοποιοῦσε τὰ πράγματά του στὴ θαλίτσα, εἶπε χωρὶς νὰ κουνήσει τὸ κεφάλι του: «Μπορεῖτε νὰ πεῖτε κι ἄλλα κι ἔτσι μοῦ εὐκολύνετε τὴν ἀναχώ-

ρηση. Ξέρω πολύ καλά τί είναι παρέα. Είχα και στην Εδρώπη φίλους και δέ μπορεί κανένας νά μέ κατηγορήσει πώς φέρθηκα ποτέ ύπουλα ή πρόστυχα. Φυσικά, τώρα δέν έχουμε σχέσεις, μά αν κάποτε ξαναγυρίσω στην Εδρώπη, όλοι θά τρέξουν νά μέ δοϋν και θά μέ αναγνωρίσουν γιά φίλο. Κι εσύς, Ντελαμάρς, κι εσύς, Ρόμπινσον, θά σάς είχα προδώσει, πού δείξατε τήν καλοσύνη, πράγμα πού δέν τό ξεχνώ, νά ένδιαφερθείτε γιά μένα και νά μέ κάνετε νά ελπίσω πώς θά βρω μιά θέση μαθητευόμενου στό Μπάτερφοντ; Μά όπωσδήποτε κάτι άλλο συμβαίνει. Δέν έχετε τίποτα, κι αυτό γιά μένα, φυσικά δέ σάς μειώνει, μά μέ ζηλεύετε γιά τά λίγα μου χρήματα και ψάχνετε τρόπο νά μέ ταπεινώσετε. "Ε, όχι! Αυτό δέν τό άντέχω. Σπάσατε τή βαλίτσα μου κι όχι μόνο δέ ζητάτε συγγνώμη, μά θρίζετε και τούς συμπατριώτες μου -μ' αυτό μου άφαιρείτε κάθε δυνατότητα νά μείνω μαζί σας. Αλλά βέβαια δέν άφορουν εσύς, Ρόμπινσον. Τό μόνο πού έχω νά πώ γιά σάς είναι πώς είστε δούλος του Ντελαμάρς».

«Νά, τώρα τό βλέπουμε» είπε ό Ντελαμάρς πλησιάζοντας τόν Κάρλ και δίνοντάς του ένα χτύπημα έλαφρό, λές κι ήθελε νά τόν κάνει νά τόν προσέξει, «νά, τώρα τό βλέπουμε, πετάξατε τή μάσκα. "Όλη ξέρα μέ παίρνατε από πίσω, μέ κρατούσατε από τό σακάκι, μένατε πιστός στην κάθε μου κίνηση και δέ βγάζατε λέξη. Μά τώρα πού νιώθετε κάποια ύποστήριξη στό ξενοδοχείο άρχίζετε τά μεγάλα λόγια. Είστε ένας άπατεωνίσκος και δέν ξέρω αν θά τό άνεχτούμε τό πράγμα. Πρέπει νά ζητήσουμε λεφτά γιά ό,τι πήρες από μās όλη μέρα, κολλημένος πάνω μας. "Ακου, Ρόμπινσον, τόν ζηλεύουμε, λέει, γιά τά λεφτά του. Ένα μεροκάματο στό Μπάτερφοντ -φυσικά γιά τήν Καλιφόρνια δέ γίνεται λόγος- και θά έχουμε δέκα φορές περισσότερα από κείνα πού φανερώσατε κι άπ' ό,τι έχετε ίσως κρυμμένα στη φόδρα του σακακιού σας. "Αρκετά, θούλωσέ το!» "Ο Κάρλ άφησε τή βαλίτσα του κι είδε τώρα τόν Ρόμπινσον νά ζυγάνει, νυσταγμένος ακόμα, μά κάπως ζωηρός από τή μπύρα: «"Αν έμενα ακόμα λίγο εδώ» είπε μέσα του, «μπορεί νά 'χα κι άλλες έκπλήξεις. Φαίνονται νά 'χουν όρεξη νά μέ δείρουν».

«Κι ή πιό μεγάλη ύπομονή έχει τά όρια της» είπε ό Ρόμπινσον.

«Καλύτερα είναι νά σωπάσετε» είπε ό Κάρλ χωρίς νά

παύει νά κοιτάζει τόν Ντελαμάρς. «Μέσα σας άναγνωρίζετε τό δίκαιο. Έξωτερικά είστε άναγκασμένος νά πάρετε τό μέρος του Ντελαμάρς».

«Μήπως θέλετε νά τόν δωροδοκήσετε;» ρώτησε ό Ντελαμάρς.

«"Οχι δά» είπε ό Κάρλ. «Είμαι ευχαριστημένος πού φεύγω, μέ κανένα σας δέν έχω νά άσχοληθώ. Ένα μόνο ακόμα θά σάς πώ: μέ κατηγορήσατε πώς έχω χρήματα και τά 'κρυφα. "Ας πούμε πώς είναι άλήθεια: δέν είναι όμως σωστό νά φερθώ έτσι άπέναντι σε ανθρώπους πού τούς ήξερα μόνο δυό τρεις ώρες και δέ δείχνετε και σεις μέ τήν τωρινή συμπεριφορά σας πώς σωστά έκανα;»

«Μείνε ήσυχος» είπε ό Ντελαμάρς στόν Ρόμπινσον, αν και εκείνος δέν τό είχε κουνήσει. Κατόπι ρώτησε τόν Κάρλ: «Μιά κι είστε τόσο ώμα ειλικρινής, φτάστε μέχρι τά άκρα της ειλικρίνειας και όμολογείστε εδώ πού είμαστε κι οι τρεις ήσυχα, γιά ποιό λόγο θέλετε νά πάτε στό ξενοδοχείο». "Ο Κάρλ άναγκάστηκε νά πάει ένα βήμα πίσω από τή βαλίτσα, γιατί είχε ζυγώσει πολύ άσχημα ό Ντελαμάρς. "Οσοόσο αυτός δέν τά 'χασε, έσπρωξε δίπλα τή βαλίτσα, έκανε ένα βήμα μπρός πατώντας ένα άσπρο εσώρουχο πού είχε άπομείνει στό γρασίδι κι επανέλαβε τήν έρώτηση.

Γι' άπάντηση λές κι ήρθε ένας άνθρωπος από τό δρόμο μ' ένα φαναράκι τσέπης πού φεγγολούσε. Ήταν κάποιος σερβιτόρος από τό ξενοδοχείο. Μόλις είδε τόν Κάρλ φώναξε: «Σας ψάχνω περίπου μισή ώρα. "Εψαξα σ' όλα τά μικρά ψηλώματα και στίς δυό μεριές του δρόμου. "Η άρχιμαγείρισσα μ' έστειλε νά σας πώ πώς της χρειάζεται τώρα τό πανέρι πού σας δάνεισε».

«Νάτο» είπε ό Κάρλ μέ φωνή άβέβαιη από τήν ταραχή του. "Ο Ντελαμάρς κι ό Ρόμπινσον παραμέρισαν μέ ύποκριτική ταπεινοφροσύνη όπως έκαναν πάντα μπροστά σε ξένους καλοστεκούμενους ανθρώπους. "Ο σερβιτόρος πήρε τό πανέρι κι είπε: «"Η άρχιμαγείρισσα μου είπε νά σας ρωτήσω αν τό 'χετε πάρει άπόφαση νά 'ρθείτε στό ξενοδοχείο. Κι οι άλλοι δυό θά 'ναι ευπρόσδεκτοι, αν θελήσετε νά τούς πάρετε. Τά κρεβάτια είναι έτοιμα. Βέβαια, άπόψε κάνει ζέστη, μά δέν είναι τόσο άκίνδυνο νά κοιμηθείτε εδώ στην πλαγιά, γιατί υπάρχουν φίδια».

«Μιά πού ή άρχιμαγείρισσα είναι τόσο καλή, δέχομαι τήν πρόσκληση» είπε ό Κάρλ και περίμενε νά πουν

κάτι κι οί άλλοι. Μά ὁ Ρόμπινσον στεκόταν βουβός κι ὁ Ντελαμάρς, μέ τὰ χέρια στίς τσέπες, κοιτάζε τ' ἀστέ-
ρια. Ἐλπίζαν κι οί δυό γιά καλά πώς ὁ Κάρλ θά τούς
ἐπαιρνε μαζί τους χωρίς νά κάνει φασαρία.

«Τότε ἔχω ἐντολή» εἶπε ὁ σερβιτόρος, «νά πάρω τὰ
πράγματά σας στό ξενοδοχεῖο».

«Περιμένετε τότε μιὰ στιγμή, σᾶς παρακαλῶ» εἶπε ὁ
Κάρλ, σκύβοντας γιά νά μαζέψει ἕνα δυό πράγματα πού
ἦταν ἀκόμα σκόρπια στό χορτάρι.

Ξαφνικά ἀνασηκώθηκε. Ἐλείπε ἡ φωτογραφία. Ἦταν
τοποθετημένη στό πάνω μέρος τῆς θαλίτσας, μά τώρα
δέ θρυσκόταν πουθενά. Ὅλα ἦταν ἐκεῖ καί μόνο ἡ φω-
τογραφία ἀπουσίαζε. «Δέ μπορῶ νά θρῶ τή φωτογρα-
φία» εἶπε ἱκετευτικά στόν Ντελαμάρς.

«Ποιά φωτογραφία;» ρώτησε ἐκεῖνος.

«Τή φωτογραφία τῶν γονέων μου» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Δέν εἶδαμε καμιὰ φωτογραφία» εἶπε ὁ Ντελαμάρς.

«Δέν ὑπῆρχε φωτογραφία, κύριε Ρόσμαν» ἐπιβεβαίω-
σε ὁ Ρόμπινσον.

«Μά, δέν εἶναι δυνατό» εἶπε ὁ Κάρλ καί τό βλέμμα
του, πού παρακαλοῦσε γιά βοήθεια, καρφώθηκε πιό
κοντά στό σερβιτόρο. «Ἦταν πάνω πάνω. Καλύτερα νά
μάς ἔλειπαν τ' ἀστεῖα σας μέ τή θαλίτσα».

«Ἀποκλείεται νά γελιόμαστε» εἶπε ὁ Ντελαμάρς.
«Στή θαλίτσα δέν ὑπῆρχε καμιὰ φωτογραφία».

«Ἦταν γιά μένα τό πιό πολύτιμο ἀπ' ὅλα στή θαλί-
τσα» εἶπε ὁ Κάρλ στό σερβιτόρο πού ἔψαχνε γύρω γύ-
ρω στό χορτάρι. «Εἶναι πράγματι ἀναντικατάστατη, ἄλ-
λη δέ μπορῶ νά θρῶ». Κι εὐθύς σά σταμάτησε νά ψά-
χνει ὁ σερβιτόρος ἀνώφελα, πρόσθεσε: «Ἦταν ἡ μόνη
φωτογραφία τῶν γονέων μου πού εἶχα».

Ὁ σερβιτόρος τότε εἶπε δυνατά, χωρίς νά κρύβεται:
«Ἴσως πρέπει νά ψάξουμε καί τίς τσέπες τῶν κυρίων».

«Ναί» εἶπε ὁ Κάρλ ἀμέσως. «Πρέπει νά θρῶ τή φω-
τογραφία τό δίχως ἄλλο. Μά, ὠστόσο, προτοῦ ψάξω,
δηλώνω πώς σ' ὅποιον μοῦ δώσει μέ τή θέλησή του τή
φωτογραφία θά δώσω τή θαλίτσα μέ ὅ,τι ἔχει μέσα».

Πέρασε ἕνα λεπτό σιγῆς. Ὁ Κάρλ εἶπε στό σερβιτό-
ρο: «Οἱ κύριοι ἐπιθυμοῦν τό ψάξιμο· μά καί τώρα ὑπό-
σχομαι πώς σ' ὅποιον βρεθεῖ πάνω του ἡ φωτογραφία
πάλη θά τοῦ δώσω τή θαλίτσα. Δυστυχῶς δέ μπορῶ νά
κάνω τίποτα ἄλλο».

Ὁ σερβιτόρος ἄρχισε ἀμέσως νά ψάχνει τόν Ντελα-

μάρς πού ἦταν πιό δύσκολος ἀπό τόν Ρόμπινσον. Ἐκεῖ-
νον τόν ἐμπιστεύτηκε στόν Κάρλ λέγοντας πώς τό ψά-
ξιμο ἔπρεπε νά γίνει ταυτόχρονα καί στους δυό, γιατί
ἀλλιῶτικα ὁ ἕνας ἀπ' αὐτούς θά μπορούσε χωρίς νά γί-
νει ἀντιληπτός νά κρύψει τή φωτογραφία. Μέ τό πρῶτο
ὁ Κάρλ βρῆκε στήν τσέπη τοῦ Ρόμπινσον μιὰ γραβάτα
του, μά δέν ἔδωσε σημασία καί φώναξε στό σερβιτόρο:
«Ὅ,τι καί νά βρεῖτε στόν Ντελαμάρς, ἀφήστε το. Θέλω
μόνο τή φωτογραφία».

Ψάχνοντας τίς ἐσωτερικές τσέπες τοῦ σακακιοῦ, ὁ
Κάρλ ἀκούμπησε τό ζεστό, λιπαρό στήθος τοῦ Ρόμπιν-
σον καί νόμισε πώς ἀδικοῦσε ἴσως πολύ τούς συντρό-
φους του. Βιάστηκε λοιπόν στήν ἐρευνά του ὅσο μπο-
ροῦσε. Ὅλα πιά ἦταν μάταια καί σκοτεινά· οὔτε στόν
Ρόμπινσον οὔτε στόν Ντελαμάρς βρέθηκε ἡ φωτογραφία.

«Δέ βγήκε τίποτα» εἶπε ὁ σερβιτόρος.

«Μά, εἶναι πιθανό νά ἔσκισαν τή φωτογραφία καί νά
πέταξαν τὰ κομμάτια» εἶπε ὁ Κάρλ. «Πίστευα πώς ἦταν
φίλοι, μά αὐτοί ἤθελαγ κρυφά μόνο τό κακό μου. Ὅχι
βέβαια ὁ Ρόμπινσον, αὐτός δέ θά φανταζόταν ποτέ πώς
ἡ φωτογραφία ἔχει μεγάλη ἀξία γιά μένα, ἀλλά σίγουρα
ὁ Ντελαμάρς». Ὁ Κάρλ δέν ἔβλεπε μπροστά του παρά
μόνο τό σερβιτόρο πού τό φαναράκι του ἔκανε ἕνα μι-
κρό φωτεινό κύκλο πάνω στό χορτάρι· ὅλα τ' ἄλλα,
ἀκόμη κι ὁ Ντελαμάρς κι ὁ Ρόμπινσον, πνίγονταν μέσα
στό πηχτό σκοτάδι.

Οὔτε λόγος τώρα, πώς θά μπορούσε νά τούς πάρει μα-
ζί του στό ξενοδοχεῖο. Ὁ σερβιτόρος σήκωσε τή θαλί-
τσα στόν ὄμο καί ὁ Κάρλ πῆρε τό πανέρι· ἔφυγαν γρή-
γορα. Βρίσκονταν πιά στό μέσο τοῦ δρόμου, ὅταν ὁ
Κάρλ σταμάτησε νά σκέφτεται, στάθηκε λίγο καί φώνα-
ξε μέσα στό σκοτάδι: «Ἄν κανεῖς σας ἔχει τή φωτογρα-
φία, μπορεῖ νά μοῦ τή φέρει στό ξενοδοχεῖο—θά πάρει
πάλη τή θαλίτσα κι ὀρκίζομαι πώς δέ θά τόν καταγγεί-
λω». Δέν πῆρε ἀπάντηση· ἀκουστήκε μόνο ἕνας πιγυμέ-
νος λόγος, πού θά ἦταν ἴσως ἡ ἀρχή ἀπό τῆς φωνῆ τοῦ
Ρόμπινσον, μά ὁ Ντελαμάρς φαίνεται πώς τοῦ ἔφραξε
τό στόμα. Ὁ Κάρλ στάθηκε ἀκόμα λίγο μέ τήν ἐλπίδα
πώς μπορούσαν νά πάρουν κάποια ἀπόφαση ἐκεῖ πάνω.
Φώναξε ἄλλες δυό φορές: «Εἶμαι ἀκόμα ἐδῶ, περιμένω».
Καμιὰ φωνή ὁμως δέν ἀπάντησε. Μιά φορά μόνο κα-
τρακύλησε πρὸς τά κάτω μιὰ πέτρα, ἴσως τυχαῖα, ἴσως
ἀπό κάποιο ἄστοχο ριζιμο.

Ξενοδοχείο «*Η Δύση*»

Στό ξενοδοχείο, οδήγησαν αμέσως τόν Κάρλ σ' ένα δωμάτιο σά γραφείο, όπου ή αρχιμαγείρισσα, μ' ένα σημειωματάριο στό χέρι, υπαγόρευε κάποιο γράμμα σέ μιá νεαρή δακτυλογράφο. Η υπαγόρευση γινόταν μέ τόση ακρίβεια και τό ελαστικό και σταθερό χτύπημα στά πληκτρα κυριαρχούσε τόσο έντονα, ώστε δέν άφηναν ν' ακούγεται παρά κάποτε κάποτε τό χτύπημα του ρολογιού του τοίχου πού έδειχνε ήδη έντεκα και μισή. «Ωραία!» είπε ή μαγείρισσα κλείνοντας μέ κάποιο θόρυβο τό σημειωματάριο. Η δακτυλογράφος πετάχτηκε πάνω κι έχωσε τό ξύλινο καπάκι στή μηχανή χωρίς νά ξεκολλήσει τό μάτι της από τόν Κάρλ καθώς έκανε τήν αυτόματη αυτή κίνηση. Είχε εμφάνιση μαθήτριας, ή ποδιά της ήταν σιδερωμένη μέ πολλή φροντίδα, κάνοντας κυματιστούς φιόγκους στους ώμους, και τά μαλλιά της ήταν σηκωμένα ψηλά. Ξαφνιαζόσουν κάπως βλέποντας σ' αυτή μέσα στίς τόσες λεπτομέρειες ένα τόσο σοβαρό πρόσωπο. Έκανε πρώτα μιá υπόκλιση στήν αρχιμαγείρισσα, ύστερα στόν Κάρλ κι αποσύρθηκε πέρα· ό Κάρλ άθελά του κοίταξε τήν αρχιμαγείρισσα μ' ένα έρωτηματικό βλέμμα.

«Είναι πολύ όμορφα πού ήρθατε» είπε ή αρχιμαγείρισσα. «Κι οί σύντροφοί σας;»

«Δέν τούς πήρα» είπε ό Κάρλ.

«Αύριο πρωί πρωί αναχωρούν» είπε ή αρχιμαγείρισσα, λές κι έξηγούσε τήν υπόθεση πιό πέρα.

«Μήπως νομίζει πώς θά πάω κι εγώ μαζί τους;» αναρωτήθηκε ό Κάρλ και γιαυτό, γιά ν' αποκλείσει μιá τέτοια σκέψη, είπε: «Μαλώσαμε».

Η αρχιμαγείρισσα άκουσε τό νέο ευχάριστα, όπως έδειξε. «Και τώρα είστε λεύτεροι;» ρώτησε.

«Ναι, είμαι λεύτερος» είπε ό Κάρλ και τίποτα δέν ένιωθε εκείνη τή στιγμή πιό άσημαντο.

«Άκούστε, θά θέλατε καμιά θέση έδω στό ξενοδοχείο;» ρώτησε ή αρχιμαγείρισσα.

«Πολύ ευχαρίστως» είπε ό Κάρλ, «μά ωστόσο έχω τρομερές έλλείψεις. Δέν ξέρω λόγου χάρη γραφομηχανή».

«Αυτό δέν είναι τό πιό σπουδαίο» είπε ή αρχιμαγείρισσα. «Άλλωστε δέ θά σάς δώσουν στήν αρχή παρά μιá μικρή θέση κι ύστερα θά φροντίσετε μέ τό ζήλο και τήν προσέχτική έργασία ν' άνεθεíte. Νομίζω πώς αυτό σάς ταιριάζει, νά στεριώσετε κάπου κι όχι νά περιπλανιέστε στους δρόμους. Δέ μου φαίνεστε καμωμένος γι' αυτό».

«Αυτά όλα θά τά υπέγραφε κι ό θεός» είπε μέσα του ό Κάρλ, κουνώντας τό κεφάλι του. Σκέφτηκε όμως γρήγορα πώς άκόμα δέν είπε τ' όνομά του σ' αυτό τό πρόσωπο πού έδειχνε τόσο ένδιαφέρον. «Μέ συγχωρείτε, παρακαλώ» είπε, «πού δέ συστήθηκα άκόμα. Μέ λένε Κάρλ Ρόσμαν».

«Είστε γερμανός, δέν είναι έτσι;»

«Ναι» είπε ό Κάρλ, «είμαι λίγο καιρό στήν Άμερική».

«Κι από πού είστε;»

«Από τήν Πράγα, από τή Βοημία» άποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Γιά κοίταξε τί γίνεται!» ξεφώνισε ή αρχιμαγείρισσα στά γερμανικά, μέ χτυπητή έγγλέζικη προφορά, ανυψώνοντας ταυτόχρονα τά χέρια. «Μά, τότε είμαστε πατριώτες. Μέ λένε Γκρέτε Μίτσελμαχ και κατάγομαι από τή Βιέννη. Ωστόσο ξέρω πολύ καλά τήν Πράγα, γιατί δουλεψα εκεί μισό χρόνο στή *Χρυσή Χήνα* στήν πλατεία Βέντελ. Μά γιά σκέψου!»

«Πότε δουλέψατε κεί;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Α, πάνε πολλά, έδω και πολλά χρόνια».

«Τή γέρικη *Χρυσή Χήνα* τή γκρέμισαν έδω και δυό χρόνια» είπε ό Κάρλ.

«Μά, βέβαια!» έκανε ή αρχιμαγείρισσα θυθισμένη σε περασμένες σκέψεις.

Και ξαφνικά ζωντάνεψε πάλι και φώναξε πιάνοντας τά χέρια του Κάρλ: «Μιá πού είμαστε πατριώτες δέν πρέπει νά φύγετε μέ κανένα τρόπο. Δέ θά τό κάνετε αυτό. Θά θέλατε νά γίνετε, άς πούμε, λιφτμπόν; Δέν έχετε παρά νά δεχτείτε κι έγιναν όλα. Όταν άργότερα θά γνωρίσετε καλά τή ζωή, θά δείτε πώς είναι δύσκολο νά

πάρει κανείς μιὰ τέτοια θέση. Είναι τό πιό καλό ξεκίνημα· πού θά μπορούσατε νά φανταστείτε. Θά γνωρίζετε δλους τούς πελάτες, θά τούς έχετε πάντα μπροστά στά μάτια σας, θά σάς δίνουν μικροπαραγγελίες, μέ λίγα λόγια, κάθε μέρα θά σάς δίνετε ευκαιρία νά κάνετε κάτι καλύτερο. Όσο γιά τά υπόλοιπα, αυτό είναι δική μου δουλειά».

«Θά 'θελα πολύ νά γίνω λιφτμπόου» είπε ό Κάρλ ύστερα από μερικά λεπτά σιωπή. Φυσικά ήταν καθαρή άνοησία ν' άρνηθει αυτή τή θέση, μόνο και μόνο γιατί είχε κάνει πέντε τάξεις στό γυμνάσιο. Μάλλον έπρεπε νά ντρέπεται έδω στην 'Αμερική γι' αυτές τίς πέντε τάξεις. Έπειτα, πάντα τοῦ άρεσαν αυτοί πού ήταν λιφτμπόου· τοῦ φαίνονταν σά στολίδι τοῦ ξενοδοχείου.

«Δέ ζητοῦν νά ξέρεις ξένες γλώσσες;» ρώτησε ακόμα.

«Μά, μιλάτε γερμανικά κι ώραϊα έγγλέζικα, αυτό είναι μέ τό παραπάνω άρκετό».

«Έγγλέζικα έμαθα γιά πρώτη φορά στην 'Αμερική μέσα σέ δύομιση μήνες» είπε ό Κάρλ. Νόμιζε πώς δέν έπρεπε ν' άποκρύψει τό μοναδικό του προσόν.

«Αυτό λέει άρκετά γιά σάς» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Σά σκέφτομαι τίς δυσκολίες πού είχα μ' αυτά τά έγγλέζικα. Βέβαια, από τότε πέρασαν τριάντα χρόνια. Χτές αυτό άκριβώς σκεφτόμουν. Χτές έγινα πενήντα χρονών». Καί νόμιζες πώς άναζητοῦσε στό πρόσωπο τοῦ Κάρλ νά μαντέψει ποιά έντύπωση τοῦ έκανε ή σεβαστή αυτή ηλικία..

«Σās εύχομαι τότε κάθε ευτυχία» είπε ό Κάρλ.

«Είναι κάτι πού πάντα τό χρειάζεται κανείς» είπε σφίγγοντας τό χέρι τοῦ Κάρλ κι ένιωσε πάλι λύπη, άκούγοντας τήν παλιά λαλιά τής πατρίδας πού τή θυμήθηκε τώρα μιλώντας γερμανικά.

«Μά, σās κρατῶ έδω και σεις θά είστε σίγουρα ξεθεωμένος στην κούραση» φώναξε ξανά. «Άλλωστε όλα αυτά μπορούμε να τά κουβεντιάσουμε πολύ πιό καλά τή μέρα. 'Η χαρά μου, γιατί ξαναβρήκα έναν πατριώτη, μ' έκανε νά ξεχαστῶ. Έλάτε νά σās πάω στό δωμάτιό σας».

«Έχω όμως ακόμα μιὰ παράκληση, κυρία» είπε ό Κάρλ ρίχνοντας μιὰ ματιά στό τηλέφωνο πάνω στό τραπέζι. «'Ισως, αύριο πρῶί οί σύντροφοί μου εκείνοι νά μου φέρουν μιὰ φωτογραφία πού τή χρειάζομαι πολύ· θά μπορούσατε νά τηλεφωνήσετε στό θυρωρό νά μου

στείλει τούς νεαρούς ή νά μέ φωνάξει;»

«Μά, βέβαια είπε ή άρχιμαγείρισσα, «δέ θά 'ταν όμως άρκετό νά τήν παραλάβει εκείνος τή φωτογραφία; Καί τί φωτογραφία είναι αυτή, άν επιτρέπεται;»

«Είναι ή φωτογραφία τών γονιών μου» είπε ό Κάρλ. «Όχι, πρέπει νά τούς δῶ προσωπικά».

'Η άρχιμαγείρισσα δέν πρόσθεσε τίποτα άλλο και τηλεφώνησε σχετικά στό θυρωρό κι έδωσε τόν αριθμό 536, πού ήταν ό αριθμός τοῦ μελλοντικού δωματίου τοῦ Κάρλ.

Από μιὰ πόρτα, αντικριστά στην είσοδο, βγήκαν σ' ένα μικρό διάδρομο όπου κοιμόταν ένας μικρός λιφτμπόου, γερμένος στά κάγκελα ενός άνελκυστήρα. «Θ' άνεβούμε μόνοι μας» είπε σιγά ή άρχιμαγείρισσα αφήνοντας τόν Κάρλ νά μπει πρώτος στην καμπίνα. «Δέκα δώδεκα ὄρες έργασία είναι κάπως πολύ βαρύ γι' αυτόν τό νεαρό» πρόσθεσε καθώς άνέβαιναν. «Μά, έτσι γίνεται στην 'Αμερική. Νά, αυτός ό μικρός λόγου χάρη ήρθε στην 'Αμερική μέ τούς γονείς του έδω και μισό χρόνο. Είναι ιταλός. Νομίζεις από τό πρόσωπό του πώς δέ θά μπορέσει νά κάνει άλλο κουράγιο. Τό πρόσωπό του είναι άποστεωμένο, άποκοιμάται στή δουλειά του, παρόλο πού έχει τή διάθεση και τήν υγεία γιά τή δουλειά—μά, άν έργαστεί ακόμα μισό χρόνο έδω ή κάπου άλλου στην 'Αμερική, τότε θά μπορεί νά άντέχει εύκολα σ' όλες τίς δυσκολίες. Καί μέσα σέ δέκα χρόνια θά 'ναι ένας δυνατός άντρας. Τέτοια παραδείγματα θά μπορούσα νά σās άραδιάζω ὄρες δλόκληρες. Φυσικά λέγοντας αυτά δέν άναφέρομαι σέ σās, γιατί σεις ὥστόσο είστε ένα γερό παλικάρι. Είστε δεκαεφτά χρονών, δέν είναι έτσι;»

«Τόν έρχόμενο μήνα συμπληρώνω τά δεκάξι» άποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Μόνο δεκάξι!» είπε ή άρχιμαγείρισσα. «Θάρρος λοιπόν!»

Έπάνω, ὀδήγησε τόν Κάρλ σέ μιὰ σοφίτα πού είχε ένα λοξό τοίχο· έδειχνε πολύ άνετη μέσα στόν πλούσιο φωτισμό. «Μήν τρομάξετε μέ τήν επίπλωση» είπε ή άρχιμαγείρισσα, «αυτό δέν είναι δωμάτιο γιά πελάτες, αλλά ένα δωμάτιο από τό διαμέρισμά μου μέ τά τρία δωμάτια· έτσι δέ θά μ' έννοηλείτε καθόλου. Θά κλείσω τή μεσόπορτα και θά είστε σά στό σπίτι σας. Αύριο, σάν υπάλληλος τοῦ ξενοδοχείου, θά 'χετε φυσικά τό δικό σας δωμάτιο. 'Αν έρχόσαστε μέ τήν παρέα σας, θά σās

έβαζα στόν κοιτώνα για τούς υπηρέτες, μά μία κι είστε μόνος, φαντάζομαι πώς θά κοιμηθείτε καλύτερα, άν και θ' αναγκαστείτε νά πλαγιαστείτε στό ντιβάνι. Καί τώρα, καλό ύπνο, για νά έχετε αύριο δύναμη στή δουλειά σας. "Άλλωστε αύριο δέ θά κουραστείτε πολύ».

«Σας ευχαριστώ πολύ για τήν καλοσύνη σας».

«Περιμένετε» είπε ξαφνικά σταματώντας στήν πόρτα. «Έδώ πού είστε θά σās ξυπνήσουν νωρίς». Τότε πλησίασε σέ μία διπλανή πόρτα, χτύπησε καί φώναξε: «Τερέζα!»

«Όρίστε, κυρία» άκούστηκε ή φωνή τής δακτυλογράφου.

«Σάν έρθεις τό πρωί νά μέ ξυπνήσεις, νά περάσεις από τό διάδρομο γιατί έδώ κοιμάται ένας φιλοξενούμενός μου. Είναι πεθαμένος στήν κούραση». Καί, λέγοντας αυτό, χαμογέλασε στόν Κάρλ. «Κατάλαβες;»

«Μάλιστα, κυρία».

«Καί τώρα, καληνύχτα!»

«Καληνύχτα!»

«Έδώ καί χρόνια» εξήγησε ή άρχιμαγείρισσα, «κοιμάμαι πολύ άσχημα. Τώρα θέβαια είμαι ευχαριστημένη από τή θέση μου καί δέν έχω στ' αλήθεια πολλές έγνοιες. Μά, ώστόσο πληρώνω, φαίνεται, τίς συνέπειες από τίς πρώτες φροντίδες. Στίς τρεις τό πρωί όταν κοιμάμαι, είμαι ευτυχισμένη μέ τό παράπανω. Όφειλω όμως στίς πέντε, τό πολύ πέντε καί μισή, νά είμαι στή δουλειά μου· γιαντό πρέπει κάποιος νά μέ ξυπνήσει, καί μάλιστα πολύ προσεχτικά, για νά μή γίνω πιά νευρική μέ τό άπότομο ξύπνημα. Κι έτσι μέ ξυπνάει ή Τερέζα. Βλέπετε πώς σās τά είπα όλα, άφου κόλλησα έδώ. Καληνύχτα!» Καί παρόλο της τό βάρος εξαφανίστηκε σά πνοή από τό δωμάτιο.

Ό Κάρλ ήταν πολύ ευτυχισμένος, γιατί θά μπορούσε νά κοιμηθεί καί νά ξεκουραστεί από τό μόχθο τής μέρας. Καί για έναν πολύωρο, ήσυχο ύπνο δέ θά μπορούσε νά βρεί πιά άνετο δωμάτιο, πού θέβαια δέν ήταν ύπνοδωμάτιο, μά κάτι σά σαλονάκι ή πιά καλά ή ύποδοχή τής άρχιμαγείρισσας. Για χάρη του, φυσικά, είχαν προσθέσει εκείνο τό βράδυ ένα πρόχειρο τραπεζάκι μέ μία λεκάνη νερό· ώστόσο δέν ένιωθε διόλου σάν ξένος, άπεναντίας αισθανόταν γύρω του όλο καί περισσότερο μία άτμόσφαιρα στοργής. Η βαλίτσα του ήταν σέ καλή θέση· καιρό είχε νά βρεθεί σέ τόσο μεγάλη ασφάλεια.

Πάνω σ' ένα χαμηλό έπιπλο μέ συρτάρια, καλυμμένο μ' ένα άραιοπλεγμένο μάλλινο τραπεζομάντιλο, βρίσκονταν διάφορες φωτογραφίες, όλες κορνιζαρισμένες καί μέ τζάμι. Σάν εξέτασε τό δωμάτιο, ό Κάρλ στάθηκε νά τίς περιεργαστεί. Οι περισσότερες ήταν παλιές καί παρουσίαζαν κοπέλες μέ άχαρα φορέματα παλιάς μόδας· φορούσαν όμως μικρά ψηλά καπέλα πού μόλις άγγιζαν τά μαλλιά· στήριζαν τό δεξί τους χέρι πάνω σέ μία όμπρέλα καί γύριζαν τό βλέμμα στό θεατή, άν καί ή ματιά τους τόν άπόφευγε. Άνάμεσα στά άντρικά πορτρέτα, ένα πορτρέτο ενός νεαρού στρατιώτη του έκανε ζωηρή έντύπωση· είχε άφήσει τό πηλήκιο του πάνω σ' ένα τραπεζάκι καί στεκόταν στητός, μέ δροσερά μαύρα μαλλιά καί μ' ένα περήφανο, μά μέτριο γέλιο. Τά κουμπιά τής στολής του ήταν έπιχρυσωμένα πρόσθετα από ένα χέρι. Όλες αυτές οι φωτογραφίες θά προέρχονταν από τήν Εύρώπη· θά μπορούσε νά τό διαπιστώσει βλέποντας τήν πίσω μεριά, μά δέ θέλησε νά τίς άγγίξει. Στό μελλοντικό μικρό του δωμάτιο θά ήθελε νά ταχτοποιήσει τή φωτογραφία των γονιών του όπως ήταν αυτές έδώ.

Είχε τώρα δά ξαπλωθεί πάνω στό ντιβάνι, άφου πρώτα έλουσε καλά τό κορμί του όσο μπορούσε πιά σιγά, για νά μήν ξυπνήσει τή διπλανή κοπέλα, κι έτοιμαζόταν νά ξεκουραστεί τεταμένος μέ τή χαρά για τά πρώτα μηνύματα του ύπνου, σάν άκουσε, όπως του φάνηκε ένα έλαφρό χτύπημά σέ μία πόρτα. Δέ μπορούσε νά καθορίσει άμέσως σέ ποιά πόρτα ήταν, μπορούσε όμως νά ήταν ένας τυχαίος θόρυβος. Δέν επαναλήφθηκε άμέσως, μά σάν ό Κάρλ μισοκοιμήθηκε, άκολούθησε δεύτερο χτύπημα. Δέν ύπήρχε τώρα άμφιβολία πώς χτυπούσαν σέ μία πόρτα καί μάλιστα σ' αυτήν πού άνοιγε στό δωμάτιο τής δακτυλογράφου. Ό Κάρλ μέ τίς μύτες των ποδιών πλησίασε εκεί καί ρώτησε μέ σθησμένη φωνή πού δέ θά μπορούσε νά ξυπνήσει τή διπλανή του άν, παρόλα αυτά, κοιμόταν: «Θέλετε τίποτα;»

Μία σιγανή φωνή άπάντησε στόν ίδιο τόνο: «Μπορείτε ν' άνοίξετε τήν πόρτα; Τό κλειδί είναι από τή μεριά σας».

«Ναί, θέβαια» είπε ό Κάρλ, «μόνο μία στιγμή νά ντυθώ πρώτα». Άκολούθησε μικρή σιγή κι ύστερα ή φωνή πάλι άκούστηκε: «Δέν είναι άνάγκη. Άνοιξτε καί ξαναπλαγιαστείτε, έγώ θά περιμένω λίγο».

«Καλό» είπε ό Κάρλ. Άνοιξε τήν πόρτα καί συνάμα

γύρισε τό διακόπη. «Πλάγιασα» εἶπε ὕστερα κάπως δυνατά. Ἡ μικρή δακτυλογράφος ἔβγαине ἤδη ἀπό τό σκοτεινό δωμάτιο ντυμένη τό ἴδιο κι ἀπαράλλαχτα ὅπως καί κάτω στό γραφεῖο. Δέν τό σκέφτηκε ὅλη αὐτή τήν ὥρα νά πέσει νά κοιμηθεῖ.

«Χίλιες φορές συννώμη» εἶπε μισοσκύβοντας πάνω στό στρώμα τοῦ Κάρλ, «καί σᾶς παρακαλῶ νά μὴν τό πεῖτε. Δέ θά σᾶς ἐνοχλήσω καί πολύ, γιατί ξέρω πῶς εἰστε ξεθεωμένος στήν κούραση».

«Δέν εἶναι καί τόσο τρομερό» εἶπε ὁ Κάρλ, «θά ἴταν ὥστόσο καλύτερα νά εἶχα ντυθεῖ». Ἦταν ἀναγκασμένος νά μένει τεντωμένος καί νά τραβᾷ τίς κουβέρτες μέχρι τό λαιμό του γιατί δέν εἶχε πιτζάμες.

«Δέ θά μείνω παρά ἓνα λεπτό» εἶπε ἐκείνη πιάνοντας μιά καρέκλα. «Νά καθίσω στό ντιβάνι;»

Ἦ Κάρλ ἐγεννε ναι. Κάθισε τόσο κοντά του, πού ὁ Κάρλ ἔπρεπε νά μαζευτεῖ στόν τοῖχο γιά νά μπορεῖ νά τή βλέπει. Τό πρόσωπό της ἦταν στρογγυλό καί κανονικό, τό μέτωπο ὅμως ἦταν παράξενα ψηλό, ἴσως νά φαινόταν ἔτσι ἀπό τό χτένισμα πού δέν τῆς πῆγαινε καί τόσο πολύ. Τό φουστάνι της ἦταν καθαρό καί φροντισμένο. Στό ἀριστερό της χέρι κρατοῦσε σφιχτά ἓνα μαντίλι.

«Θά μείνετε πολύ καιρό ἐδῶ;» ρώτησε.

«Δέν εἶναι καί τόσο βέβαιο» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ, «πιστεύω ὅμως πῶς θά μείνω».

«Θά ἴταν πολύ ὁμορφα» εἶπε φέρνοντας στό πρόσωπο τό μαντίλι της. «Εἶμαι φοβερά μόνη».

«Μέ κάνετε κι ἀπορώ» εἶπε ὁ Κάρλ. «Ἡ ἀρχιμαγείρισσα εἶναι τόσο καλή μαζί σας. Δέ σᾶς φέρεται σάν ὑπάλληλο, καί νόμισα ἤδη πῶς εἰστε συγγενῆς της».

«Ὦ, ὄχι» εἶπε, «μέ λένε Τερέζα Μπέρχτολντ καί κατάγομαι ἀπό τήν Πομερανία».

Συστήθηκε κι ὁ Κάρλ. Καί τότε τόν περιεργάστηκε περισσότερο γιά πρώτη φορά σά νά τῆς εἶχε γίνει ξένος ἀφοῦ συστήθηκε. Σώπασε γιά μιά στιγμή. Ὑστερα εἶπε: «Μή νομίζετε πῶς εἶμαι ἀχάριστη. Ἄν δέν εἶχα τήν ἀρχιμαγείρισσα θά ἤμουν πολύ ἀσχημα. Στίς ἀρχές βοηθοῦσα στήν κουζίνα. Κινδύνευα μάλιστα νά μέ ἀπολύσουν, γιατί δέ μπορούσα νά θαστάξω στή σκληρή δουλειά. Σ' αὐτό τό ξενοδοχεῖο ζητοῦν πολλά. Πρίν ἓνα μήνα, ἓνα κορίτσι ἔπεσε λιπόθυμο στήν κουζίνα κι ἔμεινε δεκατέσσερις μέρες στό νοσοκομεῖο. Κι ἐγώ δέν εἶ-

μαι πολύ γερή γιατί βασανίστηκα πολύ κι ἔτσι καθυστέρησα κάπως στήν ἀνάπτυξή μου. Δέ θά πιστέψετε πῶς εἶμαι δεκαοχτώ χρονῶν. Τώρα ὅμως ἀρχίζω νά δυναμῶνω».

«Φαίνεται πῶς ἡ δουλειά ἐδῶ εἶναι πολύ κουραστική» εἶπε ὁ Κάρλ. «Τώρα δά εἶδα κάτω ἓνα λιφτιμπόν νά κοιμᾶται ὄρθιο».

«Κι ὅμως αὐτοί οἱ μικροί εἶναι σέ καλύτερη μοῖρα ἀπ' ὄλους· κερδίζουν πολλά λεφτά μέ τά φιλοδωρήματα καί στό κάτω κάτω δέν εἶναι ἀναγκασμένοι νά δουλεύουν τόσο σκληρά ὅσο οἱ ἄλλοι στήν κουζίνα. Κάποτε κι ἐγώ ὅμως εἶχα τύχη. Ἦ ἀρχιμαγείρισσα μιά μέρα χρειάστηκε ἓνα κορίτσι νά τῆς φτιάξει τίς πετσέτες σ' ἓνα ἐπίσημο τραπέζι καί ζήτησε κάποιον ἀπό τήν κουζίνα, ὅπου ἤμασταν πενήντα. Βρέθηκα ἐγώ πρόχειρη κι ἔκανα καλή δουλειά, γιατί ἤξερα πάντα νά διπλώνω καλά πετσέτες. Εὐχαριστήθηκε πολύ καί τότε μέ κράτησε κοντά της, μοῦ ἔμαθε γράμματα κι ἔγινε σιγά σιγά γραμματέας της. Σ' αὐτή τήν ἐργασία ἔμαθα πολλά πράγματα».

«Χρειαζόνται λοιπόν τόσα πολλά γραψίματα;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ναι, πάρα πολλά» ἀποκρίθηκε ἡ κοπέλα. «Ἴσως δέ μπορεῖτε νά τό φανταστεῖτε. Εἶδατε σήμερα πῶς δούλευα μέχρι ἔντεκα καί μισή, κι αὐτό δέν ἦταν καμιά ἐξαίρεση. Φυσικά δέ γράφω ἀσταμάτητα, κάνω καί πολλές δουλειές στήν πόλη».

«Μά, πῶς λέγεται ἡ πόλη;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Δέν τό ξέρετε;» ἀποκρίθηκε. «Ραμσές».

«Κι εἶναι μεγάλη;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Πολύ μεγάλη» ἀποκρίθηκε. «Δέν πηγαῖνω ἔξω πολύ εὐχάριστα. Μά δέ θέλετε σ' ἀλήθεια νά κοιμηθεῖτε;»

«Ὁχι, ὄχι» εἶπε ὁ Κάρλ. «Δέν ξέρω ἀκόμα γιά ποιό λόγο ἤρθατε».

«Γιατί δέ μπορῶ νά μιλήσω μέ κανέναν. Δέν εἶμαι παραιοιάρια, μά σά δέ βρίσκεις κάποιον ἄλλο, νιώθεις εὐχαρίστηση νά ἔχεις ἐπιτέλους ἓνα πρόσωπο νά σέ ἀκούσει. Σᾶς εἶδα γιά πρώτη φορά στήν αἴθουσα· ἐρχόμουν νά ζητήσω τήν ἀρχιμαγείρισσα τῆ στιγμή ἀκριβῶς πού σᾶς ὄδηγοῦσε στό κελάρυ».

«Εἶναι μιά φριχτή αἴθουσα;» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Δέν τήν προσέχω πιά» ἀπάντησε. «Αὐτό πού ἤθελα νά πῶ εἶναι πῶς ἡ ἀρχιμαγείρισσα εἶναι τόσο καλή μα-

ζί μου σά νά 'ταν μητέρα μου. Όσοσο θρισκόμαστε σε διαφορετική θέση και δέ μπορώ νά τής μιλώ λεύτερα. 'Απ' τίς κοπέλες τής κουζίνας πρώτα είχα παλιές φίλες, μά είναι καιρός πού 'φυγαν' τίς καινούργιες κοπέλες μόλις τίς γνωρίζω· πότε πότε νομίζω πώς ή τωρινή μου δουλειά μέ κουράζει πιά πολύ παρά ή άλλη στην κουζίνα, πώς δέν τά καταφέρνω καλά και πώς ή αρχιμαγειρίσσα μέ κρατά μόνο από συμπόνια. "Επειτα, πρέπει νά κάνεις πολλά χρόνια στό σχολείο γιά νά μπορείς νά γίνεις γραμματέας. Είναι άμαρτία πού τό λέω, φοβάμαι όμως πολλές φορές πώς θά γίνω τρελή. Μά, γιά όνομα του Θεού», πρόσθεσε ξαφνικά μιλώντας πιά γρήγορα και πιάνοντας ελαφρά τόν ώμο του Κάρλ, γιατί τά χέρια του ήταν χαμένα κάτω από την κουβέρτα, «μήν πείτε λέξη στην αρχιμαγειρίσσα γιατί χάθηκα. Δέ φτάνει πού τής προξενώ λύπη στη δουλειά μου, νά τί δυσαρραστήσω κι από πάνω, θά 'ταν κάτι άνυπόφορο».

«Φυσικά, δέ θά πώ τίποτα» αποκρίθηκε ό Κάρλ.

«Τότε είμαστε καλά» είπε, «μά νά μείνετε εδώ. Θά 'ναι πολύ εύτυχισμένη, άν μείνετε εδώ· έτσι θά μπορούμε νά κουβεντιάζουμε, όταν θά 'χετε καιρό. 'Από την πρώτη στιγμή πού σάς είδα πίστεψα σε σάς. Και παρά όλα αυτά —για σκεφτείτε πόσο κακή είμαι— φοβήθηκα μήπως ή αρχιμαγειρίσσα θά σάς 'παιρνε γραμματέα της και μένα θά μ' 'διδωχνε. Κάθισα όμως εδώ πολλή ώρα σκεφτική, ενώ σείς ήσασταν στό γραφείο, και τότε ένιωσα πόσο άραία θά 'ταν νά παίρνατε σείς τή δουλειά μου πού εξάλλου γνωρίζετε περισσότερο. 'Αν δέν επιθυμούσατε νά κάνετε τίς δουλειές στην πόλη, τότε βέβαια θά μπορούσα νά κρατήσω εγώ αυτή τή δουλειά. 'Αλλιώς τικά θά 'μουν πολύ χρήσιμη στην κουζίνα, μάλιστα τώρα πού έχω συνέλθει καλά».

«Κανονίστηκε τό ζήτημα» είπε ό Κάρλ. «'Εγώ θά γίνω λιφτμπόυ κι εσείς θά κρατήσετε τή θέση αυτή. Και σάς προειδοποιώ, πώς κι έναν ύπαινιγμό άν κάνετε στην αρχιμαγειρίσσα γιά τά σχέδιά σας, τότε θά τής πώ όλα όσα μου 'χετε πει, φυσικά μέ μεγάλη μου λύπη».

Ό τόνος τής φωνής του τάραξε πολύ την Τερέζα, ώστε γονάτισε μπροστά του και βάζοντας τό πρόσωπό της στην κουβέρτα άρχισε νά κλαψουρίζει.

«Δέ θά πώ τίποτα» είπε ό Κάρλ, «μά κι εσείς δέ θά πείτε τίποτα».

Ό Κάρλ δέ μπορούσε τώρα πιά νά κρύβεται κάτω

από την κουβέρτα, χάιδεψε λίγο τό μπράτσο της, μά δέ βρήκε τίποτα ταιριαστό νά τής πει κι άναλογίστηκε πώς ή ζωή εδώ είναι πολύ πικρή. Τελικά εκείνη ήσύχασε κι έπρεπε τώρα νά ντρέπεται γιά τό κλάμα της· κοίταξε τόν Κάρλ μ' εύγνωμοσύνη, τόν παρακάλεσε επίμονα νά κοιμηθεί μέχρι άργά τό πρωί κι ύποσχέθηκε, άν είχε καιρό, ν' άνεβεί γιά νά τόν ξυπνήσει στίς όχτώ.

«Είστε πολύ επιδέξια σ' αυτό» είπε ό Κάρλ.

«Ναι, μερικά πράγματα τά καταφέρνω» είπε, χάιδεψε άπαλά την κουβέρτα, αντί γιά χαιρετισμό, κι έτρεξε στό δωμάτιό της.

Τήν άλλη μέρα ό Κάρλ ήθελε νά πιάσει άμέσως δουλειά, μολοντί ή αρχιμαγειρίσσα του 'δινε άδεια γιά ν' άφιερώσει τή μέρα τούτη γιά νά σεργιανίσει στό Ραμσές. Ό Κάρλ όμως τής εξήγησε καθαρά πώς θά θρισκόταν άλλοτε μία τέτοια εδκαιρία· τό πιά σπουδαίο τώρα ήταν ν' άρχισει δουλειά, γιατί είχε διακόψει άνώφελα στην Εύρώπη μία άλλη εργασία μέ διαφορετικούς σκοπούς, ενώ από την ήλικία αυτή ξεκινούσε σά λιφτμπόυ, τή στιγμή πού άλλοι, τουλάχιστον οί πιά ίκανοί, άνέβαιναν σε μία ανώτερη θέση. Ήταν σωστό νά ξεκινήσει απ' αυτή τή θέση, μά όσοσο ήταν πολύ σωστό νά βιαστεί. Μέ την κατάσταση αυτή στην οποία θρισκόταν, μία περιήγηση στην πόλη δέν είχε γι' αυτόν κανένα νόημα. Δέ μπόρσε νά δεχτεί ούτε τό μικρό περιπάτο πού του γύρευε ή Τερέζα. Πάντα τόν βασάνιζε μία ιδέα, πώς άν δέν ήταν εργατικός θά καταντούσε σάν τόν Ντελαμάρς και τόν Ρόμπινσον.

Τόν πήγαν στό ράφτη του ξενοδοχείου και του πρόβαλαν μία στολή λιφτμπόυ πού ήταν όμορφα διακοσμημένη μέ χρυσά κουμπιά και μέ χρυσά κορδόνια· ό Κάρλ όμως τρώμαζε λίγο νά τή φορέσει, γιατί τό ρούχο, ιδιαίτερα κάτω από τίς μασχάλες, ήταν κρύο, σκληρό και μάλιστα άθεράπευτα ύγρό από τόν ιδρώτα όλων των λιφτμπόυς πού τό είχαν φορέσει. Καμία όσοσο από τίς δέκα στολές πού θρισκονταν εκεί δέ χωρούσε καλά στόν Κάρλ, γιαντό ή στολή του έπρεπε νά φαρδύνει, ιδιαίτερα στό στήθος. Παρόλα τά πολλά διορθώματα και παρόλο πού ό αρχιράφτης ήταν πολύ σχολαστικός —δύο φορές τόν έστειλε πίσω στό εργαστήριο— ή στολή έτοιμάστηκε σε πέντε λεπτά κι ό Κάρλ βγήκε από τό ραφείο του ξενοδοχείου ντυμένος λιφτμπόυ, μέ κολλητά παντελόνια και μ' ένα πολύ στενό χιτώνιο, μολοντί ό

ράφτης του έλεγε πώς δέν ήταν στενό· έτσι του έρχόταν πάντα νά κάνει ασκήσεις αναπνοής, γιά νά δει άν μπορούσε ν' αναπνεύσει.

Ύστερα παρουσιάστηκε στόν μέτρ ντ' ότέλ, πού θά ήταν προϊστάμενός του, ένα λυγρό, δμορφο άντρα με μεγάλη μύτη· έπρεπε νά περνά τά σαράντα. Φαινόταν πώς δέν είχε καιρό γιά χάσιμο· χτύπησε ένα κουδούνι γιά νά 'ρθει ένας λιφτμπού κι ήρθε στην τύχη εκείνο τό νεαρό πού είδε χτές ό Κάρλ νά κοιμάται. Φώναξε τό νεαρό με τό μικρό όνομα Τζιάκομο, πού όστόσο ό Κάρλ με την έγγλέζικη εκείνη προφορά δέ μπόρεσε νά τ' ακούσει -τό 'μαθε όμως άργότερα- κι έδωσε έντολή νά δείξει στόν Κάρλ ποιά ήταν ή δουλειά του. 'Ο νεαρός όμως ήταν τόσο βιαστικός κι εκνευρισμένος, ώστε ό Κάρλ μόλις κατόρθωσε ν' άντιληφθεί τά πιο στοιχειώδη, πού ήταν εξάλλου ελάχιστα. Φαίνεται πώς είχε θυμώσει, γιατί μόνο και μόνο γιά τόν Κάρλ άλλαζε θέση και γινόταν βοηθός καμαριέρας, πράγμα ίσως όποτιμητικό γι' αυτόν, ύστερα από την πείρα πού είχε αποκτήσει, κι όστόσο δέν τό φανέρωνε. 'Ο Κάρλ άπογοητεύτηκε άμέσως, σά διαπίστωσε πώς ό ρόλος του ήταν ν' άνεβοκατεβάσει τόν άνελκυστήρα πατώντας ένα κουμπί, ενώ τίς επιδιορθώσεις τίς αναλάβαιναν οι μηχανικοί του ξενοδοχείου. Κι ό Τζιάκομο, λόγου χάρη, άν και δούλευε μισό χρόνο, δέν είδε ποτέ τή μηχανή κάτω στό όπόγειο ούτε τόν έσωτερικό μηχανισμό, παρόλο πού είχε μεγάλη επιθυμία νά τά δει όλα, όπως εξομολογήθηκε. "Άλλωστε ήταν μονότονη εργασία και τόσο κουραστική, γιατί όφειλε δώδεκα ώρες νά βρίσκεται εκεί, πότε μέρα, πότε νύχτα, και δέ μπορούσε κανείς, όπως έλεγε ό Τζιάκομο, νά βαστάξει άν δέν έκαιρνε έναν ύπνο πού και πού όρθιος στά κλεφτά. 'Ο Κάρλ δέν είπε τίποτα γι' αυτό, όστόσο κατάλαβε πώς ή τέχνη αυτή του Τζιάκομο του είχε κοστίσει τή θέση του.

'Ο Κάρλ έμεινε ίκανοποιημένος, όταν είδε πώς ό άνελκυστήρας πού του είχαν εμπιστευτεί, προοριζόταν γιά τά πάνω μόνο πατώματα κι έτσι δέ θά έρχόταν σέ επαφή με άπαιτητικούς πλούσιους. Βέβαια, έδώ θά μάθαινε πολύ πιο λίγα από άλλοδ, γιά ένα ξεκίνημα όμως ήταν καλά.

Στό τέλος ήδη της πρώτης βδομάδας, ό Κάρλ είχε την πεποίθηση πώς πήγαινε περίφημα. 'Ο άνελκυστήρας του είχε τους πιο καλά καθαρισμένους μπρούντζους· κα-

νένας από τους τριάντα άνελκυστήρες δέ μπορούσε νά συγκριθεί με τό δικό του, και φυσικά θά λαμποκοπούσε ακόμα περισσότερο, άν ό νεαρός πού δούλευε κι αυτός στόν ίδιο άνελκυστήρα, έδειχνε πιο μεγάλη προθυμία στην εργασία και δέν τά φόρτωνε όλα στό ζήλο του Κάρλ. Τόν έλεγαν Ρένελ, ήταν ένας φιλόδοξος νεαρός άμερικάνος, με μαθρα μάτια και με μάγουλα λίγο θαθουλωμένα κι άτριχα. Φορούσε ένα κομμό κοστούμι τά λευτερα βράδια κι έβγαινε στην πόλη βιαστικός και λουσμένος με άρώματα. Πότε πότε παρακαλούσε τόν Κάρλ νά τόν αναπληρώσει τό βράδυ, γιατί είχε σοβαρές οικογενειακές ύποθέσεις και δέν έδειχνε διόλου ντροπή πού τό ντύσιμο του μαρτυρούσε πόσο άληθινές ήταν οι δικαιολογίες! Παρόλα αυτά, ό Κάρλ ένιωθε συμπάθεια και χαιρόταν όταν ό Ρένελ, τέτοιες βραδιές, σταματούσε μπροστά του, κοντά στόν άνελκυστήρα, ντυμένος κομμά και προτού ν' άπομακρυνθεί στό διάδρομο άρχιζε νά συμπληρώνει τίς δικαιολογίες, χώνοντας τά δάχτυλα στά γάντια του. "Άλλωστε ό Κάρλ μ' αυτό έκανε μία διευκόλυνση, πολύ φυσική στην άρχή, σ' ένα μεγαλύτερο συνάδελφο. Αυτό δέ θά γίνονταν μόνιμη κατάσταση. Γιατί στ' άλήθεια ήταν αρκετά κουραστική αυτή ή συνεχής κίνηση μέσα στόν άνελκυστήρα, μάλιστα τίς βραδινές ώρες πού δούλευε άκατάπαυτα.

'Ο Κάρλ πολύ γρήγορα έμαθε τίς γρήγορες και βαθιές ύποκλίσεις πού άπαιτούν από ένα λιφτμπού, κι όσο γιά τό φιλοδωρήμα, τό 'πιανε στόν άέρα. Τό 'βαζε άμέσως στην τσέπη του γιλέκου του και κανείς δέ μπορούσε νά καταλάβει από τό πρόσωπό του άν ήταν μεγάλο ή μικρό. Στίς κυρίες άνοιγε την πόρτα με πιο φροντισμένη εδγένεια κι έμπαινε πίσω τους στόν άνελκυστήρα μ' άνάλαφρο και διακριτικό βήμα. Γιατί ήταν συνήθως πιο άργοςάλευτες από τους άντρες, επειδή φοβόνταν μή χάλασουν καθόλου τά φουστάνια, τά καπέλα και τά στολίδια. Κατά τή διαδρομή στεκόταν κολλημένος στην πόρτα, γιατί αυτό ήταν τό πιο σεμνό, κι είχε την πλάτη στραμμένη στους πελάτες· κρατούσε συνέχεια τό χερούλι της πόρτας και την έσπραχνε πλάγια, σάν έφταναν, με μία άπότομη κίνηση πού όστόσο δέ σέ τρόμαζε. Μερικές φορές, λίγο σπάνια, κάποιος τόν χτυπούσε ελαφρά στόν ώμο γιά νά του ζητήσει κάποια πληροφορία κι εκείνος με μία κίνηση γύριζε κατά πρόσωπο σά νά τό περίμενε, κι άπαντούσε μεγαλόφωνα. Συχνά, παρόλο

πού ύπήρχαν τόσοι πολλοί άνελκυστήρες, έπεφταν σάν κύματα οί πελάτες, μετά τό θέατρο ή τήν άφιξη του τρένου, πού τόν ανάγκαζαν μόλις άφηνε πάνω τούς πελάτες νά τρέχει σάν τρελός κάτω γιά νά πάρει τούς άλλους πού περιέμεναν. Μπορούσε ν' αδέχησει τήν ταχύτητα τραβώντας ένα καλώδιο πού περνούσε από τήν κλούβα του άνελκυστήρα, αυτό όμως άπαγορευόταν από τούς κανονισμούς κι ίσως ήταν επικίνδυνο. Δέν τό έκανε εξάλλου σάν άνέβαζε πελάτες, σάν τούς άφηνε όμως στά πατώματα και πήγαινε νά πάρει άλλους τότε δέ σκεφτόταν τέτοια, μά τραβούσε τό καλώδιο μέ δυνατές και ρυθμικές κινήσεις σά ναύτης μέσα στό καράβι. "Ήξερε άλλωστε πώς κι άλλοι συνάδελφοί του έκαναν τό ίδιο και δέν ήθελε νά τούς δώσει ευκαιρία νά του παίρνουν τούς ταξιδιώτες. Μερικοί πελάτες άπ' αυτούς πού πολυσύχναζαν στό ξενοδοχείο, πράγμα πολύ συνηθισμένο έδώ, του έδιναν νά καταλάβει μ' ένα χαμόγελο πώς τόν θεωρούσαν δικό τους λιφτμπού. "Ο Κάρλ δεχόταν τή συμπάθεια τούτη μέ σοβαρότητα, αλλά και μέ ευχαρίστηση μεγάλη. "Όταν ή κίνηση δέν ήταν τόσο ζαηρή, ο Κάρλ μπορούσε νά κάνει μικροθελήματα, νά φέρνει λόγω χάρη κάποιο μικρό αντικείμενο από ένα δωμάτιο, ξεχασμένο από πελάτη, πού δέν ήθελε ν' άνεβεί νά τό πάρει ο ίδιος. Τότε άνέβαινε ολομόναχος μέ τόν άνελκυστήρα πού τέτοιες στιγμές του φαινόταν πιό οικείος, έμπαινε στό ξένο δωμάτιο, όπου βρίσκονταν σκορπισμένα ή κρεμασμένα λογιής λογιής αντικείμενα πού δέν τά είχε ξαναδεί, άνέπνεε άγνωστες μυρωδιές από σαπούνια, άρώματα ή οδοντόκρεμες και πάντα χωρίς καθυστέρηση γύριζε πίσω θιαστικά φέρνοντας τό αντικείμενο πού τις περισσότερες φορές κατάφερνε νά τό βρει παρά τις άκατανόητες όδηγίες του πελάτη. Συχνά ήθελε νά του αναθέσουν πιό μεγάλες παραγγελίες, μά ο Κάρλ μέ λύπη του δέ μπορούσε νά τις αναλάβει, γιατί άνήκαν δικαιωματικά σέ άλλους υπηρέτες ή θεληματάρηδες πού χρησιμοποιούσαν ποδήλατο ή άκόμα και μοτοσυκλέτα. "Ο Κάρλ, όταν τό επέτρεπαν οι περιστάσεις, έκανε μόνο θελήματα στά δωμάτια, στό έστιατόριο ή στην αίθουσα παιχνιδιών.

Μόλις τελειώνε ή δουλειά του, πού κρατούσε δώδεκα ώρες κι άρχιζε τρεις μέρες στις έξι τό πρωί και τρεις στις έξι τό θράδυ, ένιωθε τόσο μεγάλη κούραση πού πήγαινε ίσια στό κρεβάτι χωρίς νά ενδιαφερθεί γιά τί-

ποτα. Κοιμόταν σέ κοιτώνα μέ τούς άλλους λιφτμπούς. "Η άρχιμαγειρίσσα πού φαίνεται πώς δέν είχε και τόσο μεγάλη έπιρροή εκεί μέσα, όσο νόμιζε ο Κάρλ εκείνη τή βραδιά, είχε φυσικά προσπαθήσει νά του εξασφαλίσει μοναχικό μικρό ύπνοδωμάτιο κι ίσως νά τά κατάφερνε. Μά ο Κάρλ, σάν αντιλήφθηκε σέ πόσες φασαρίες είχε μπλέξει εξαιτίας του και πόσα τηλεφωνήματα έκανε στόν προϊστάμενό του, άρνήθηκε νά δεχτεί μοναχικό δωμάτιο κι έπεισε τελικά τήν άρχιμαγειρίσσα πώς δέν τό ήθελε σ' αλήθεια, γιατί θά προξενούσε τό φθόνο των άλλων παιδιών γιά τή μεταχείριση πού δέν τήν είχε κερδίσει οδυσιαστικά μέ τήν άξία του.

Πάντως δέ μπορούσε κανείς νά κοιμηθεί ήσυχα στόν κοιτώνα εκείνο. "Ο καθένας μοίραζε διαφορετικά τις δώδεκα λεύτερες ώρες του, στό φαγητό, στόν ύπνο, στη διασκέδαση και στην προσπάθεια νά κάνει κάτι παραπάνω έτσι συνέχεια ο κοιτώνας βρισκόταν σέ άναστάτωση. Μερικοί κοιμόνταν μέ σκεπασμένο και τό κεφάλι γιά νά μήν τούς ένοχλεί ο θόρυβος και σάν ξυπνούσε κανένας από τό θόρυβο, έβγαζε τόσο άγριες ουρλιαχτές φωνές σά διαμαρτυρία, πού τελικά ξυπνούσαν όλοι όσο βαρύ ύπνο κι άν είχαν. "Όλοι τους σχεδόν κάπνιζαν πίπα κι αυτό ήταν ή μόνη πολυτέλειά τους· άγόρασε κι ο Κάρλ και δέν άργησε νά τή συνηθίσει, νιώθοντας ευχαρίστηση. Δέν επιτρεπόταν όμως νά καπνίζουν τις ώρες τής δουλειάς κι έτσι κάπνιζαν όλοι στόν κοιτώνα, τήν ώρα πού ήταν ξυπνητοί. Κάθε κρεβάτι λοιπόν χωριστά ήταν τυλιγμένο μέσα σέ σύννεφα καπνού κι όλα μαζί τά σκέπαζε μιά όμίχλη. "Ήταν άδύνατο επίσης νά καταφέρουν, άν και οί περισσότεροι κατά βάθος συμφωνούσαν, νά μήν άνάβουν φώς τή νύχτα, παρά νά καίει σέ μιά γωνιά μόνο μιά μικρή λάμπα. "Αν κρατούσαν αυτή τήν τάξη, τότε, όσοι έπιθυμούσαν νά κοιμηθούν, θά μπορούσαν νά κοιμηθούν στην σκοτεινή μεριά του θαλάμου—ήταν μεγάλος κι είχε σαράντα κρεβάτια— κι οί υπόλοιποι θά μπορούσαν στην φωτισμένη μεριά νά παίξουν ζάρια, ή νά κάνουν οτιδήποτε άλλο πού ήθελε φώς. "Αν πάλι κάποιος, μολονότι ήθελε νά κοιμηθεί, βρισκόταν στην φωτεινή μεριά, θά πλάγιαζε σ' ένα άδειο κρεβάτι στην άλλη μεριά, γιατί πάντα υπήρχαν άδεια κρεβάτια και κανένας δέν είχε αντίρρηση νά πιάσει ο άλλος προσωρινά τό κρεβάτι του. Μά ούτε μιά νύχτα δέν κατάφεραν νά κρατήσουν μιά τέτοια τάξη. Πάντα θά βρίσκον-

ταν λόγου χάρη δύο τρεις πού, αφού είχαν έκμεταλλευτεί τό σκοτάδι και κοιμήθηκαν λίγο, είχαν βρεξη νά παίξουν χαρτιά, στό ράφι ανάμεσα στά κρεβάτια τους, και τότε, φυσικά, άναβαν τήν πιό κοντινή λάμπα, πού τό δυνατό φώς της ένοχλοϋσε άφόρητα τούς διπλανούς, όσους τύχαινε νά 'χουν στραμμένο τό πρόσωπο πρós τά εκεί. Γύριζαν θέβαια στήν άλλη μεριά, λίγο άργότερα όμως χάνοντας τόν ύπνο τους άναβαν άλλη λάμπα για νά παίξουν κι αυτοί χαρτιά. Κι άπ' όλες τίς πίτες φυσικά έβγαιναν καπνοί. Μέσα σ' αυτούς ύπήρχαν και πολλοί πού ήθελαν μόνο νά κοιμηθοϋν —σ' αυτούς πάντα άνήκε ο Κάρλ— και για νά τό καταφέρουν κουκούλωναν τό κεφάλι τους μέσα στό μαξιλάρι ή τό 'θαζαν κάτω άπ' αυτό. Πώς όμως ήταν δυνατό νά μήν ξυπνήσεις, όταν ό διπλανός σηκώνεται μεσάνυχτα για νά διασκεδάσει ή για δουλειά στήν πόλη προτού ν' άρχίσει ή θάρδια του και πλένεται μέ θόρυβο στή λεκάνη, κοντά στό προσκεφάλι του, γεμίζοντας γύρω του σταγόνες νερού και θάζοντας τίς μπότες του —όλοι τους σχεδόν φοροϋσαν μυτερές μπότες παρά τήν άμερικάνικη μόδα— μέ θόρυβο και χτυπήματα στό πάτωμα για νά δοκιμάσει άν μπήκαν καλά κι άνασηκώνει τό μαξιλάρι του διπλανού του, για νά θρει κάτι άσήμαντο, πού εκείνος ώστόσο άπό ώρα έχει ξυπνήσει και μόλις κρατιέται νά μή χιμήξει πάνω του; Ήταν επίσης και φιλαθλοι, κι οί περισσότεροι ήταν ρωμαλέα παιδιά πού δέν έχαναν εύκαιρίες για άθλητικές επιδείξεις. Και μπορούσες νά είσαι θέβαιος, άν ξεπετιόσουν στόν ύπνο σου άπό μεγάλη φασαρία, πώς θ' αντίκριζες μπροστά στό κρεβάτι δύο παλαιστές κυλισμένους κάτω και στό θαμπό φώς όλόρθιους στά γύρω κρεβάτια, μέ πουκάμισο και σώβρακο, τούς έμπειρους στήν πάλη. Μιά φορά, σ' ένα τέτοιο νυχτερινό πυγμαχικό άγώνισμα, ένας άπό τούς πυγμαχούς κατακύλησε πάνω στό κρεβάτι του Κάρλ πού κοιμόταν, και τό πρώτο πού είδε άνοιγοντας τά μάτια, ήταν τό αίμα πού έτρεχε σά θρύση άπό τή μύτη του νεαρού κι είχε πλημμυρίσει τό στρώμα προτού προλάβουν νά κάνουν τίποτα. Τίς περισσότερες φορές ό Κάρλ έχανε σχεδόν όλόκληρες τίς δώδεκα ώρες προσπαθώντας μάταια νά κοιμηθεί λίγες ώρες, μολονότι του έρχόταν όρεξη νά διασκεδάσει μέ τούς άλλους. Μά κάθε τόσο του έρχόταν ή ιδέα πώς όλοι αυτοί ήταν πιό μπροστά στή ζωή κι έπρεπε νά έργαστεί μέ ζήλο και σκληρές θυσίες για

νά τούς φτάσει. "Αν κι είχε γι' αυτόν ό ύπνος μεγάλη σημασία, ιδιαίτερα εξαιτίας της δουλειάς του, ώστόσο δέν παραπονιόταν γι' αυτή τήν κατάσταση ούτε στήν άρχιμαγειρίσσα ούτε στήν Τερέζα, γιατί όλοι εκεί χωρίς εξαίρεση ύπόφεραν όσο κι αυτός χωρίς νά πολυγκρινιάζουν, κι έπειτα ήξερε καλά πώς τά θάσανα στόν κοιτώνα ήταν ένα κομμάτι άπό τή μοίρα της δουλειάς πού τήν είχε δεχτεί μ' εδνωμοσύνη άπό τά χέρια της άρχιμαγειρίσσας.

Μιά φορά τήν εβδομάδα σύμφωνα μέ τήν καθορισμένη σειρά ήταν έλεύθερος για είκοσιτέσσερις ώρες, πού ένα μέρος τό αφιέρωνε για νά κάνει μιá δυό επισκέψεις στήν άρχιμαγειρίσσα και στό νά στήνει καρτέρι νά πετύχει τήν Τερέζα σέ μιá άπό τίς λίγες λεύτερες ώρες της, για νά πουν καμιά κουθένα πεταχτά όπουδήποτε, σέ καμιά γωνιά, σ' ένα διάδρομο ή και καμιά φορά στό δωμάτιό της. Πότε πότε τή συνόδευε στά ψώνια πού έπρεπε νά γίνουν μέ βιασύνη. 'Ο Κάρλ κρατοϋσε τήν τσάντα της και πήγαιναν σχεδόν τρέχοντας στό σταθμό του ύπόγειου. Ή διαδρομή τελείωνε θαρρείς αυτόματα, λές και κάποιος είχε σύρει τό τρένο σάν άστραπή χωρίς αυτό νά φέρει αντίσταση. Κι έβγαιναν τότε άμέσως, όρμούσαν τρέχοντας στίς σκάλες, αντί νά περιμένουν τόν άνελκυστήρα πού ήταν πολύ άργός μέσα στή βιασύνη τους, έμπαιναν στίς μεγάλες πλατείες άπ' όπου ξεκινούσαν οί δρόμοι σάν άχτίδες κι έφερναν άναστάτωση στή μεγάλη κίνηση πού κατευθυνόταν σά χειμαρρος σέ ίσια γραμμή άπ' όλες τίς μεριές. 'Ο Κάρλ κι ή Τερέζα, ό ένας δίπλα στόν άλλο, θάδιζαν βιαστικά πηγαίνοντας στά διάφορα γραφεία, τά πλυντήρια, τίς άποθήκες και τά καταστήματα, όπου δέν ήταν εύκολό νά γίνουν ειδικές παραγγελίες ή παράπονα μέ τό τηλέφωνο. Ή Τερέζα γρήγορα κατάλαβε πώς ή βοήθεια του Κάρλ δέν έπρεπε νά υποτιμηθεί και πώς χάρη σ' αυτόν τελείωνε γρηγορότερα πολλές δουλειές. "Όταν τή συνόδευε ποτέ δέν τύχαινε νά περιμένει, όπως γινόταν συχνά όταν ήταν μόνη, για νά τήν προσέξουν οί πολυάσχολοι καταστηματάρχεις. Αυτός ζύγωνε στόν πάγκο και χτυπούσε συνεχώς μέ τά δάχτυλα μέχρι νά σπεύσει κάποιος· μέ μιá φωνή πού θά ξεχώριζε μέσα σέ εκατό άλλες, φώναζε πάνω άπό τίς ανθρώπινες μάζες κάνοντας εντύπωση μέ τήν τονισμένη έγγλέζικη προφορά, πήγαινε κι έβρισκε τούς υπάλληλους χωρίς δισταγμό, άκόμα κι όταν

ήταν περήφανα απομακρυσμένοι στα βάθη μιάς μεγάλης αίθουσας. Δέν ήταν αυτό θράσος κι έδειχνε κατανόηση σέ κάθε αντίσταση, μά ωστόσο ένιωθε τόν έαυτό του σέ μιά ασφαλισμένη θέση πού τού έδινε δικαιώματα: ό πελάτης ήταν τό ξενοδοχείο *Ή Δύση* και δέν έπρεπε να θρεθεί κάποιος πού θά τό γελάσει! και παρόλο πού ή Τερέζα είχε έμπορική πείρα, ή βοήθειά του ήταν αναγκαία.

«Πρέπει νά 'ρχεστε, όπως φαίνεται, πάντα μαζί μου» έλεγε μερικές φορές μ' ένα ευτυχισμένο γέλιο, καθώς επέστρεφαν ύστερα από μιά ιδιαίτερα πετυχημένη αποστολή.

Τρείς φορές μόνο στον έναμιση μήνα πού ό Κάρλ έμεινε στό Ραμσές, συναντήθηκε για πολλή ώρα με την Τερέζα στό δωμάτιό της. Τό δωμάτιο αυτό ήταν τό μικρότερο φυσικά απ' όλα τ' άλλα της αρχιμαγειρίσσας. Τά λιγοστά του έπιπλα ήταν κατά κάποιο τρόπο σκορπισμένα γύρω στό παράθυρο· ωστόσο ό Κάρλ, ύστερα από την πείρα πού είχε στον κοιτώνα, ήξερε πόση αξία είχε μιά μοναχική καμαρούλα και μολονότι δέν της τό 'λεγε ποτέ καθαρά, ή Τερέζα ένιωθε πόσο τού άρεσε τό δωμάτιό της. Δέν κράτησε μυστικά απ' αυτόν, ίσως δέ θά μπορούσε νά 'χει ύστερα από εκείνη την επίσκεψη τό πρώτο θράδυ. Ήταν νόθο παιδί, ό πατέρας της οικοδόμος· είχε καλέσει ύστερα από καιρό από την Πομερανία τή μητέρα και τό παιδί κοντά του. "Όμως, σά νά 'χε κάνει έτσι τό χρέος του ή σά νά περίμενε άλλα πρόσωπα από την τσακισμένη μητέρα και τό ασθενικό παιδί πού είχε υποδεχτεί στην αποβάθρα, μετανάστευσε λίγο άργότερα στον Καναδά χωρίς πολλές εξηγήσεις κι αυτοί πού είχαν απομείνει δέν πήραν ούτε γράμμα ούτε καμιά είδηση, πράγμα πού δέν ήταν και τόσο παράξενο, γιατί ήταν χαμένοι μέσα στις πυκνοκατοικημένες γειτονίες της Νέας Υόρκης.

Μιά φορά ή Τερέζα διηγήθηκε για τό θάνατο της μητέρας της. "Ό Κάρλ στεκόταν δίπλα της στό παράθυρο κι έβλεπε τό δρόμο. Είπε πώς μιά χειμωνιάτικη θραδιά ή μητέρα κι αυτή—θά 'ταν τότε πέντε χρόνων—έτρεχαν στους δρόμους με τά μογαλάκια τους για νά βρούν ένα μέρος νά κοιμηθούν. Ή μητέρα της στην αρχή την κρατούσε από τό χέρι—είχε χιονοθύελλα και δέν ήταν εύκολο νά προχωρήσει—ώσπου τό χέρι της παράλυσε από τό κρύο κι άφησε την Τερέζα πού αγωνιζόταν τώρα

μόνη της νά γαντζωθεί από τό φουστάνι της μάνας, ενώ αυτή δέν της έριχνε κανένα βλέμμα. Πολλές φορές ή Τερέζα σκόνταφτε κι έχανε την ίσορροπία, μά ή μάνα της λές κι είχε πάθει τρέλα και δέ σταματούσε. "Αχ, Θεέ μου! Αδές οι χιονοθύελλες μέσα στους μεγάλους και ίσιους δρόμους της Νέας Υόρκης! "Ό Κάρλ δέν είχε κάνει ακόμα χειμώνα στη Νέα Υόρκη. "Όταν βαδίζεις ένάντια στον άνεμο κι αυτός φέρνει γρήγορους κύκλους, δέ μπορείς ούτε μιά στιγμή ν' ανοίξεις τά μάτια· τό χιόνι σου μαστιγώνει ακατάπαντα τό πρόσωπο, τρέχεις, μά ωστόσο δέν κάνεις βήμα, είναι κάτι απελπιστικό. Τά παιδιά θέβαια σέ σχέση με τους μεγάλους έχουν τό πλεονέκτημα νά διασχίζουν πιο εύκολα τόν άνεμο διασκεδάζοντας συνάμα και λιγάκι με όλα αυτά. Ή Τερέζα λοιπόν εκείνη τή μέρα δέ μπόρεσε νά καταλάβει καλά τί είχε συμβεί στη μητέρα της κι είχε την άκλόνητη πεποίθηση πώς άγ είχε κάτι ξυπνο—ήταν θέβαια τόσο μικρή τότε—ή μητέρα της ίσως ξέφευγε από τό φριχτό θάνατο. Ή μητέρα της είχε δυό μέρες νά πιάσει δουλειά κι έμεινε χωρίς δεκάρα· όλη μέρα έτρεχαν έξω και δέ βρήκαν νά βάλουν ούτε μπουκιά στό στόμα· σά μογαλάκια τους κουβαλούσαν άχρηστα κουρέλια πού ωστόσο δέν έπαιρναν απόφαση νά τά πετάξουν, ίσως από πρόληψη. Ή μητέρα της όμως είχε πάρει υπόσχεση νά τή βάλουν την άλλη μέρα νά δουλέψει σ' ένα γιατί, φοβόταν όμως, όπως έκανε προσπάθειες νά τό πεί όλη εκείνη τή μέρα στην Τερέζα, πώς δέ θά τά κατάφερνε νά πιάσει αυτή την καλή ευκαιρία, γιατί ένιωθε ξεθεωμένη· τό πρωί ήδη είχε κάμει μεγάλη αίμόπτυση στό δρόμο, σκορπίζοντας φρίκη στους περαστικούς και τώρα άλλο δέ λαχταρούσε παρά νά θρεί κάπου μιά ξεστή γωνιά νά γείρει τό σακατεμένο της κορμί. Κι εκείνο τό θράδυ στάθηκε αδύνατο νά βρούν μιά τέτοια γωνία. Κι έτσι, όταν δέν τους έδιωχνε ό θυρωρός κι από την έξωπορτα ακόμα, όπου θά μπορούσαν νά ξεποστάνουν λίγο, εμπαιναν θιαστικά σέ στενούς παραγμένους διαδρόμους, σκαρφάλωναν ψηλά πατώματα, περιφέρονταν μέσα σέ αΐλές σπιτιών, χτυπούσαν στην τύχη πόρτες και πότε τους έπιανε φόβος νά πούν μιά λέξη σέ άνθρωπο και πότε παρακαλούσαν όποιον συναντούσαν, και μιά δυό φορές ή μάνα δίχως πνοή στό στόμα ζάρωσε πάνω στό σκαλοπάτι μιάς ήσυχης σκάλας, έσυρε κοντά της την Τερέζα, πού ήθελε νά ξεφύγει, και τή φί-

λησε μέ πόνο κολλώντας τά χείλη πάνω στό κορμί της. Κι όταν περάσουν τά χρόνια και ξέρεις πιά πώς έκεινά τά φιλιά ήταν τά τελευταία, δέ μπορείς νά πιστέψεις πώς ήταν δυνατό νά είσαι τόσο τυφλωμένος και νά μήν τό νιώσεις, όσο κι αν είσαι ένα μικρούλικο πλασματάκι. Σέ μερικά δωμάτια πού προσπερνούσαν είχαν τήν πόρτα ανοιχτή γιά νά φύγει ό θρόμικος άέρας και μέσα από τήν καταχνιά πού κύκλωνε τό δωμάτιο σά νά καιγόταν, ξεχώριζες μόνο μία μορφή εκεί στό θυρόφυλλο πού σου τόνοιζε μέ τήν παγερή παρουσία της ή μ' ένα λακωνικό λόγο πώς δέ μπορούσες νά θρείς φιλοξενία εκεί μέσα. Τώρα πού τά θυμόταν στή διήγησή της, νόμιζε πώς ή μητέρα της δέν είχε γυρέψει στά σοβαρά καταφύγιο παρά μόνο τίς πρώτες ώρες, γιατί, μόλις πέρασαν τά μεσάνυχτα, δέν παρακάλεσε κανένα, μολονότι περπατούσε άκατάπαυτα μέχρι νά χαράξει, κάνοντας μόνο μικρές διακοπές και στά σπύτια πάντα οι πόρτες ανοιγοκλείνουν, ή ζωή δέν κόβει τό ρυθμό της και σέ κάθε βήμα συναντάς έδώ κι εκεί ένα πρόσωπο. 'Ωστόσο δέν προχωρούσαν πιά γρήγορα τό θάδισμα εκείνο ήταν ό τελευταίος άπελπισμένος αγώνας μέ δσες δυνάμεις έμειναν, ίσως και νά 'ταν μόνο βήματα πού σέρνονταν. 'Η Τερέζα δέ θυμόταν αν είχαν πάει σέ εικόσι ή σέ δύο ή μόνο σ' ένα σπίτι από τά μεσάνυχτα μέχρι τίς πέντε τό πρωί. Στά κτίρια αυτά, οι διάδρομοι σχεδιάζονται μέ τέτοιο πανούργο τρόπο πού έκμεταλλεύεται τό χώρο μά γίνεται δύσκολος ό προσανατολισμός. Πόσες φορές δέν είχαν περάσει από τούς ίδιους διαδρόμους! Στή θαμπή θύμησή της έβλεπε πώς είχαν αφήσει ένα σπίτι ύστερα από άτέλειωτες έξερευνήσεις, ίσως όμως και νά έκαναν άμέσως στροφές στό δρόμο και νά ξανάπεφταν στό ίδιο σπίτι. Γιά τό παιδί φυσικά ήταν άφάνταστο μαρτύριο νά τραβά ή μάνα έδώ κι εκεί κι αυτό νά έχει τή μία φορά τό χέρι στό χέρι της και τήν άλλη γαντζωμένο στό φουστάνι, δίχως ένα μικρό παρήγορο λόγο. Μέσα στό μυαλό του όλα αυτά τά μπερδεμένα παίρναν μία έξήγηση, πώς ή μητέρα σκόπευε νά τό πετάξει κάπου. Γι' αυτό τό λόγο, κι όταν ακόμα ή μητέρα κρατούσε τό χέρι τής Τερέζας, αυτή γιά περισσότερη ασφάλεια έπιανε σφιχτά μέ τ' άλλο τό φουστάνι τής μάνας και κάποτε ξεσοπούσε και σέ λυγμούς. Φοβόταν πολύ μήπως τήν πετάξουν έδώ μονάχη, ανάμεσα σέ ανθρώπους πού ανέβαιναν μπροστά τους τά σκαλιά χτυπώντας άγρια τά πόδια

ή πλησίαζαν πίσω τους άθέατοι σαν έστριβαν στή σκάλα ή πιάνονταν σιά χέρια στους διαδρόμους μπροστά στις πόρτες κι έσπραχναν ό ένας τόν άλλο μέσα στα δωμάτια. Μεθυσμένοι τριγύρω στό σπύτι τραγουδούσαν μέ βραχνή φωνή κι ή μητέρα είχε τύχη κάθε τόσο πού γλιστρούσε ανάμεσα τους σαν έσιμιγαν σέ παρέες. Στις προχωρημένες ώρες, πολύ άργά, τότε πού ή έπίβλεψη χαλαρώνει και κανένας δέν κρατά γερά τά δικαιώματά του, θά μπορούσαν νά τρυπώσουν σ' έναν από τούς κοιτώνες πού τούς έκμεταλλεύονταν επιχειρηματίες κι είχαν ήδη προσπεράσει πολλούς, μά ή Τερέζα δέν τό γνώριζε αυτό κι ή μητέρα της έτρεχε χωρίς σταματημό. Τό πρωί, σαν άρχιζε μία όμορφη χειμωνιάτικη μέρα, είχαν κι οι δύο τους άκουμπήσει στόν τοίχο ενός σπιτιού κι ίσως γιά λίγο εκεί δά νά εκλείναι τά βλέφαρά τους, ίσως όμως άθελά τους νά έστεκαν μέ μάτια τεντωμένα κοιτάζοντας τριγύρω. Είδαν πώς ή Τερέζα είχε χάσει τό μπογαλάκι της κι ή μητέρα άρχισε νά τής δίνει ξυλιές γιά τήν άπροσεξία της, μά ή Τερέζα ούτε άκουσε τίποτα ούτε ένιωσε καμιά ξυλιά. Κι ύστερα ξεκίνησαν νά θαδίσουν σέ δρόμους πού ζωντάνευαν, ενώ ή μητέρα ήταν στή μεριά του τοίχου πέρασαν μία γέφυρα κι ή μητέρα μέ τό χέρι της σκουπίζε τήν πάχνη πάνω στά κάγκελα, κάτι πού τότε τήν παραξένευε και σήμερα τής είναι άνεξήγητο· έτσι έφτασαν ίσια στήν οίκοδομή, όπου τής είχαν κλείσει δουλειά γιά τό πρωί εκείνο. Δέν ειπε στήν Τερέζα αν έπρεπε νά περιμένει ή νά φύγει, ή Τερέζα όμως πήρε τή σιωπή της σαν έντολή νά μείνει, μία και τό επιθυμούσε. Κάθισε τότε σ' ένα σωρό από κεραμίδια κι είδε τή μητέρα της νά λύνει τό μπογαλάκι της και νά παίρνει από μέσα ένα καρδαλό κουρέλι τυλίγοντάς το γύρω στό κεφαλομάντιλο πού δέν τό είχε βγάλει όλη τή νύχτα. 'Ηταν τόσο κουρασμένη πού δέ σκέφτηκε διόλου πώς μπορούσε νά ξεκουράσει τή μητέρα της βοηθώντας τη. Χωρίς νά παρουσιαστεί στόν έπιστάτη, όπως γινόταν πάντα, και χωρίς νά ρωτήσει κάποιον, ή μητέρα άνέβηκε μία άνεμόσκαλα σά νά 'ξερε μόνη της ποιά δουλειά είχε νά κάνει. 'Η Τερέζα παραξενευτήκε, γιατί οι εργάτριες δούλευαν συνήθως κάτω, έφτιαχναν ασβέστη, έδιναν κεραμίδια ή έκαναν άλλες ελαφρές δουλειές· έκανε όμως τή σκέψη πώς ή μητέρα ήθελε νά κάνει μία δουλειά άκριβοπληρωμένη κι ενώ νύσταζε, τής έστειλε ένα χαμόγελο εκεί πάνω. 'Η οίκο-

δομή δέν είχε φτάσει σέ ύψος, μόλις κι είχε τελειώσει τό ισόγειο, μολονότι μεγάλες σκαλωσιές γιά τ' άλλα πατώματα, χωρίς μαδέρια φυσικά, ύψώνονταν στό γαλάζιο ουρανό. Ἡ μητέρα της θάδιζε ἐπιδέξια ἀνάμεσα στούς χτίστες πού τοποθετοῦσαν κεραμίδια χωρίς, πράγμα παράξενο, νά τή ρωτήσουν πού πήγαινε· προχωροῦσε πιάνοντας μέ ἐλαφρό χέρι μιὰ ξύλινη θέρρα πού ἦταν γιά κάγκελα κι ἡ Τερέζα κάτω ἀποροῦσε γιά τήν τόση ἐπιδεξιότητα τῆς μητέρας καί νόμιζε πῶς ἡ μητέρα της τῆς ἔριξε κι ἄλλη στοργική ματιά. Σέ λίγο ὅμως, πάνω στό μαδέρι της, ἔφτασε σ' ἓνα σωρό ἀπό κεραμίδια ὅπου τελείωναν τά κάγκελα, ἴσως κι ὁ δρόμος. Δέ σταμάτησε ὅμως καί πάτησε πάνω στά κεραμίδια προχωρώντας· ἡ ἐπιδεξιότητα φάνηκε νά χάνεται, μερικά κεραμίδια ἔπεσαν κι αὐτή γκρεμίστηκε στό κενό. Κεραμίδια σ' ἓνα σωρό κατρακύλησαν πίσω της καί σάν ἀποκορύφωση σέ μιὰ στιγμή ξεκόλλησε ἀπό κάπου ἓνα ὀλόκληρο δοκάρι κι ἔπεσε πάνω της μέ μεγάλο θόρυβο. Ἡ τελευταία ἀνάμνηση τῆς Τερέζας ἀπό τή μητέρα της ἦταν τό σῶμα τῆς γυναίκας ξαπλωμένο στή γῆ, μέ τά πόδια ἀνοιχτά, μ' ἓνα φουστάνι καρό ἀπό τήν Πομερανία κι ἓνα σκληρό δοκάρι πάνω του σκεπάζοντάς το σχεδόν ὀλόκληρο, ἐνῶ ἄνθρωποι ἔτρεχαν ἀπ' ὄλες τίς μεριές καί ψηλά ἀπό τή σκαλωσιά κάποιος ὀργανισμένος φώναξε κάτι.

Ἦταν ἀργά σάν ἡ Τερέζα τέλειωσε τή διήγησή της. Διηγῆθηκε ὅλη τήν ἱστορία μέ λεπτομέρειες, πράγμα πού δέν τό συνήθιζε κι ἀκριθῶς στά σημεῖα πού ἦταν ἀδιάφορα, ὅπως ἡ περιγραφή τῆς σκαλωσιᾶς μέ τούς ὑψωμένους πασσάλους στόν ουρανό, ἀναγκαζόταν νά σταματᾷ μέ δάκρυα στά μάτια. Ἀκόμα καί σήμερα, ὕστερα ἀπό δέκα χρόνια, ἤξερε κάθε λεπτομέρεια πού εἶχε συμβεῖ τότε κι ἐπειδή ἡ μορφή τῆς μητέρας πάνω στό μαδέρι ψηλά στό μισοτελειωμένο ισόγειο, ἦταν ἡ τελευταία ἀνάμνηση ἀπό τή ζωή αὐτῆς τῆς μάνας καί δέ μποροῦσε νά τή ζωντανέψει καλά στό φίλο της, θέλησε τελειώνοντας τή διήγησή της νά τήν ξαναπιάσει πάλι ἀπό τήν ἀρχή, μέ σταμάτησε ἀπότομα, ἔβαλε τό πρόσωπο στό χέρι καί σάπασε.

Ὡστόσο ὑπῆρχαν στιγμές εὐτυχισμένες μέσα στό δωμάτιο τῆς Τερέζας. Ἀπό τήν πρώτη του ἐπίσκεψη ὁ Κάρλ εἶχε δεῖ ἓνα ἐγχειρίδιο ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας καί τήν παρακάλεσε νά τό πάρει γιά λίγο. Ἐκλείσαν

στά γρήγορα ἀπό τήν ἀρχή τῆ συμφωνία, ὁ Κάρλ νά κάνει τίς ἀσκήσεις τοῦ βιβλίου κι ἡ Τερέζα, πού τό εἶχε πιά μελετήσει τό βιβλίο, τουλάχιστο τά μέρη πού ἀφοροῦσαν τή μικρή της ἐργασία, νά τίς διορθώνει. Ἔτσι ὁ Κάρλ περνοῦσε ὀλόκληρες νύχτες στό κρεβάτι τοῦ κοιτώνα, μέ μπαμπάκι σ' ἄφτια, σέ ἀμέτρητες στάσεις, διαβάζοντας τό βιβλίο καί λύνοντας μέ θιασύνη τίς ἀσκήσεις σ' ἓνα μικρό τετράδιο. Χρησιμοποιοῦσε ἓνα στυλό, δῶρο τῆς ἀρχιμαγείρισσας, γιά τήν καταγραφή πού τῆς εἶχε κάνει προσεχτικά καί μέ τρόπο πρακτικό. Σάν τόν ἐνοχλοῦσαν οἱ μικροί συνάδελφοί του, γύρευε ἀπ' αὐτούς νά ἀφεληθεῖ ζητώντας νά τοῦ λύσουν ἀπορίες γιά τήν ἀγγλική γλώσσα, ὅσπου αὐτοί κουράζονταν μέ τά ἐρωτήματα καί τόν ἀφηναν ἡσυχο. Πότε πότε ἐνιωθε ἀπορία γιατί οἱ ἄλλοι εἶχαν συμβιβαστεῖ μέ τήν τωρινή κατάστασή τους, δέν ἔπαιρναν διόλου στά σοβαρά τόν προσωρινό της χαρακτήρα—ὕστερα ἀπό τά εἴκοσι δέ μποροῦσε πιά κανεῖς νά κάνει τό λιφτμπόυ—καί δέν ἔθλεπαν πόσο ἀναγκαῖο ἦταν νά κάνουν ἀπό τώρα τήν ἐκλογή γιά τό μελλοντικό ἐπάγγελμα καί παρά τό παράδειγμα τοῦ Κάρλ, διάβαζαν κάποτε κάποτε ἀστυνομικά μυθιστορήματα πού τριγύριζαν ἀπό κρεβάτι σέ κρεβάτι σέ βρόμικα κουρελιασμένα φύλλα. Στίς συναντήσεις του τώρα ἡ Τερέζα διόρθωνε τά προβλήματα μ' ἓναν τρόπο εὐγενικό· ἀρχίζει ἡ συζήτηση ν' ἀνάθει κι ὁ Κάρλ στηριζόταν στό μεγάλο του καθηγητή τῆς Νέας Ὑόρκης, ἡ Τερέζα ὥστόσο ἔδινε τόση σημασία σ' αὐτά ὅση στίς γραμματικές γνώσεις τῶν μικρῶν συναδέλφων του. Τοῦ ἔπαιρνε ἀπό τό χέρι τό στυλό κι ἔσθηνε ὅσα θεωροῦσε λανθασμένα, ἂν κι ὁ Κάρλ σέ μερικές ἀμβολίες, γιά νά 'ναι ἀκριθῆς, ἔσθηνε μέ τή σειρά του τίς διορθώσεις τῆς Τερέζας, μολονότι κανένα πιό αὐθεντικό μάτι ἐκτός ἀπό τῆς Τερέζας δέ θά ξανακοίταζε τό κείμενο. Καί καμιά φορά ὅμως ἐρχόταν ἡ ἀρχιμαγείρισσα νά ρίξει μιὰ ματιά κι ὑποστήριζε στίς κρίσεις της πάντα τήν Τερέζα, δέν ἦταν ὅμως καί τόσο πειστική γιατί εἶχε τήν Τερέζα γραμματέα της. Ἔδινε ὅμως ταυτόχρονα καί τό σύνθημα γιά τή γενική συμφιλίωση, ἐτοίμαζαν τότε τσάι, ἔφερναν γλυκά κι ὁ Κάρλ εἶχε σειρά νά μιλήσει γιά τήν Εὐρώπη. Ἡ ἀρχιμαγείρισσα τόν ἔκοβε κάθε τόσο, ρωτοῦσε καί ξαναρωτοῦσε καί κάθε τόσο ξαφνιαζόταν, πράγμα πού ἔκανε τόν Κάρλ νά καταλάβει πόσα εἶχαν ἀλλάξει ριζικά πέρα ἀπό τόν Ἀτλαντικό, σέ λίγο

σχετικά χρόνο, πόσα θά είχαν σίγουρα αλλάξει από τή δική του απουσία και πόσα άλλα συνέχεια θ' άλλαζαν.

Είχε περάσει κάπου ένας μήνας στο Ραμσές, όταν μιά μέρα ο Ρένελ του είπε ένα θράδυ θιαστικά πώς κάποιος, πού λεγόταν Ντελαμάρς, τόν είχε πιάσει εκεί κοντά στο ξενοδοχείο και τόν ρώτησε γι' αυτόν. 'Ο Ρένελ φυσικά δέν είχε λόγο ν' αποκρύψει τίποτα και του άπάντησε πώς στ' αλήθεια ο Κάρλ ήταν λιφτμπόν, μά όμως ή προστασία τής αρχιμαγείρισσας του έδινε πολλές ελπίδες νά πετύχει μιά καλή θέση. 'Ο Κάρλ στο μεταξύ πρόσεξε μέ πόση ευγένεια είχε φερθεί ο Ντελαμάρς στον Ρένελ, γιατί τόν είχε προσκαλέσει νά φάνε μαζί τό ίδιο θράδυ.

«Δέν έχω καμιά σχέση μέ τόν Ντελαμάρς» είπε ο Κάρλ, «πρόσεξε όμως πολύ τήν παρέα του».

«Εγώ;» είπε ο Ρένελ, τεντώθηκε κι έφυγε θιαστικά. Ήταν ο πιο χαριτωμένος νεαρός μέσα στο ξενοδοχείο κι ανάμεσά τους λεγόταν, χωρίς νά ξέρει κανένας τους από πού διαδόθηκε, πώς μιά αριστοκράτισσα πού είχε μείνει αρκετό διάστημα στο ξενοδοχείο, τό λιγότερο τόν φίλησε μέσα στον άνελκυστήρα! 'Οποιος άκουσε αυτή τή φήμη, ενιώθε τή δύναμη κάποιου θέλητρου βλέποντας αυτή τήν περήφανη κυρία, πού ώστόσο τό παραουσιαστικό της δέ σου άφηνε νά δικαιολογήσεις μιά τέτοια συμπεριφορά, νά περνάει μπροστά του μέ ήσυχο κι ανάλαφρο βήμα, μέ πέπλα λεπτά και τή μέση σφιχτοδεμένη μέ κορσέ. Έμενε στο πρώτο πάτωμα και δέ μπορούσε νά παίρνει τόν άνελκυστήρα του Ρένελ, αλλά σέ τέτοιους πελάτες δέν άρνιόταν κανείς νά πάρουν άλλο άνελκυστήρα, όταν ο δικός τους ήταν πιασμένος προσωρινά. Γιαυτό κάποτε κάποτε, έμπαινε στον άνελκυστήρα του Κάρλ και του Ρένελ, και μάλιστα τότε μόνο όταν ο Ρένελ είχε υπηρεσία. Ίσως νά 'ταν και τυχαίο, μά κανένας δέν τό φανταζόταν κι όταν ξεκινούσε ο άνελκυστήρας μέ τους δύο μέσα, έπαιρνε κι έδινε τό κουτσομπολιό, ανάμεσα στους μικρούς, πράγμα πού άνάγκασε τόν μέτρ ντ' ότέλ νά εξετάσει τό ζήτημα. Μπορεί νά έφταιγε ή κυρία, μπορεί νά έφταιγε κι ή φήμη, ο Ρένελ πάντως είχε αλλάξει, είχε γίνει ακόμα πιο άλαζονικός, άφηνε όλη τή δουλειά γιά τό γούλισμα στην Κάρλ, πού περίμενε νά βρει τήν ευκαιρία γιά νά του τά πει γιά καλά και δέν έμφανιζόταν τώρα πιά στον κοιτώνα. Κανένας ποτέ δέν είχε τόσο ξεχωρίσει από τό

σύνδεσμο των λιφτμπόνς, γιατί όλοι τους γενικά έμεναν ένωμένοι, τό λιγότερο στα θέματα τής υπηρεσίας, και παρουσίαζαν μιά οργάνωση αναγνωρισμένη από τή διεύθυνση του ξενοδοχείου.

Όλα αυτά τά στριφογυρίζει στο μυαλό του, σκεφτόταν και τόν Ντελαμάρς κι έκανε συνάμα τή δουλειά του όπως πάντα. Κατά τά μεσάνυχτα είχε μιά μικρή αλλαγή, γιατί ή Τερέζα πού του έκανε πάντα εκπλήξεις, του πήγε ένα μεγάλο μήλο και μιά σοκολάτα. Κουβέντιασαν γιά λίγο μεταξύ τους χωρίς νά τους πειράξει τό άνεβοκατέβασμα των πελατών. Μίλησαν και γιά τόν Ντελαμάρς και τότε διαπίστωσε ο Κάρλ πώς ή Τερέζα τόν επηρέασε στο νά τόν θεωρεί επικίνδυνο άνθρωπο, γιατί τέτοια έντύπωση σχημάτισε ή Τερέζα άπ' όσα άκουσε από τόν Κάρλ. Κατά βάθος όμως ο Κάρλ τόν θεωρούσε μόνο έναν άλήτη πού τόν είχε διαφθείρει ή δυστυχία κι όστόσο ήταν εύκολο κανείς νά τόν αντιμετώπισει. Η Τερέζα όμως είχε πέρα γιά πέρα αντίθετη γνώμη κι αξίωσε επίμονα νά τής ύποσχεθεί ο Κάρλ πώς δέ θά 'κανε πιά κουβέντα μέ τόν Ντελαμάρς. 'Ο Κάρλ όμως δέν έδινε τήν ύπόσχεση αυτή και τήν πίεσε πολλές φορές νά πάει νά κοιμηθεί, γιατί έδώ και ώρα είχε χτυπήσει μεσάνυχτα: βλέποντας τελικά πώς αυτή άρνιόταν, άρχισε νά τήν άπειλεί πώς θ' άφηνε τή δουλειά του γιά νά τήν πάει ο ίδιος στο δωμάτιο. Και μόλις έκανε νά φύγει, τής είπε: «Αυτό σέ βασανίζει τώρα, Τερέζα; "Αν χάσεις τόν ύπνο σου γι' αυτό, τότε πρόθυμα σου δίνω τήν ύπόσχεση νά μή μιλήσω μέ τόν Ντελαμάρς, παρά μόνο αν βρεθώ στην άνάγκη χωρίς νά μπορώ νά τόν αποφύγω». Ύστερα άρχισε ν' άνεβοκατεβάξει συνέχεια πελάτες, γιατί τό διπλανό παιδί πήγε γιά μιά δουλειά κι ο Κάρλ έπρεπε νά φροντίζει και γιά τους δύο άνελκυστήρες. Μερικοί πελάτες παραπονέθηκαν γιά άνωμαλίες και κάποιος κύριος μάλιστα πού συνόδευε μιά κυρία άκούμπησε τή μύτη του μπαστουιού στον Κάρλ κάνοντας του νόημα νά κάνει γρήγορα, πράγμα φυσικά περιττό. Τουλάχιστο νά έμπαιναν οί πελάτες κατευθείαν στον άνελκυστήρα του Κάρλ μιά κι έβλεπαν πώς στο διπλανό δέν υπήρχε παιδί: δέν τό έκαναν όμως και πήγαιναν στον άλλο, έστεκαν εκεί μπροστά κρατώντας τό χερούλι ή έμπαιναν μέσα, πράγμα πού έπρεπε νά τό έμποδίσουν μέ κάθε τρόπο σύμφωνα μέ μιά παράγραφο από τίς πιο αυστηρές του κανονισμοί. Έτσι ο Κάρλ

αναγκάστηκε να κάνει αυτό τό κουραστικό ανεθοκατέ-
βασμα, χωρίς να καταλαβαίνει και πολλά αν εκτελοῦσε
καί τό χρέος του στην έντέλεια. Κατά τίς τρεῖς κοντά
στ' άλλα φάνηκε κι ένας άχθοφόρος ήλικιωμένος, λίγο
γνώριμός του, ζητώντας να τόν βοηθήσει, μά δε μόρε-
σε να κάνει τίποτα, γιατί εκείνη τή στιγμή άκριβώς
έστεκαν πελάτες και στους δυό ανεγκυστήρες και χρειαι-
ζόταν μάλιστα έτοιμότητα πνεύματος για να πάρει από-
φαση ποιά ομάδα πρώτα θα έξυπηρετήσει. Ένωσε εδτυ-
χής όταν σε λίγο ήρθε ο συνάδελφός του και μάλιστα
του είπε και δυό τρία λόγια κατηγορώντας τον για τήν
άργαγορία, αν κι ίσως να μήν εφταιγε ο ίδιος.

Μετά τίς τέσσερις ήσύχασαν όλα κάπως, ο Κάρλ
όμως χρειαζόταν κι αυτό τόν καιρό. Άκούμπησε βαρύς
στά κάγκελα κοντά στον ανεγκυστήρα κι άρχισε να
τρώει ήρεμα τό μήλο του, πού με τό πρώτο δάγκωμα
άρχισε ν' αναδίνει άρωμα, κοιτάζοντας κάτω σ' ένα φω-
ταγωγό, περιτριγυρισμένο με τά μεγάλα παράθυρα του
κελαριού, πού πίσω τους έβλεπε κανείς σωρούς σωρούς
τίς κρεμασμένες μπανάνες να λαμποκοποῦν μέσα στο
σκοτάδι.

Ἡ περίπτωση Ρόμπινσον

Ἐκείνη τή στιγμή τόν χτύπησε κάποιος στόν ὄμο. Ὁ
Κάρλ, φυσικά, σκέφτηκε πώς ἦταν κάποιος πελάτης κι
έχωσε βιαστικά τό μήλο στην τσέπη κι έτρεξε στόν
ανεγκυστήρα χωρίς διόλου να κοιτάξει τόν άνθρωπο.

«Καλημέρα, κύριε Ρόσμαν» είπε τώρα ο άνθρωπος,
«είμαι ο Ρόμπινσον».

«Κι όμως, αλλάξατε πολύ!» είπε ο Κάρλ κουνώντας
τό κεφάλι.

«Ναί, καλά τά περνῶ» είπε ο Ρόμπινσον και κοίταξε
τό κοστούμι του πού φαινόταν να 'ναι από καλό ύφα-
σμα, μά έδειχνε στο σύνολό του σαν τριμμένο. Αυτό
πού σου έκανε περισσότερο έντύπωση ἦταν τό άσπρο
γίλέκο, πού φορούσε σίγουρα για πρώτη φορά, με τέσ-
σερις μικρές τσέπες, με μάδρο φιτιλάκι, πού ο Ρόμπιν-
σον προσπαθοῦσε να τίς δείξει περισσότερο φουσκώ-
νοντας τό στήθος.

«Έχετε ακριβά ρούχα» είπε ο Κάρλ κι έφερε τυχαῖα
τή σκέψη του στο ὄμορφο, άπλό κοστούμι του πού μ'
αυτό θα 'κανε πολλή έντύπωση ακόμα και δίπλα στον
Ρένελ κι ὥστόσο τό είχαν πουλήσει οί δυό κακοί φίλοι.

«Ναί» είπε ο Ρόμπινσον, «κάθε μέρα σχεδόν αγοράζω
κάτι για τόν εαυτό μου. Σας άρέσει αυτό τό γίλέκο;»

«Πολύ ὄραϊο» είπε ο Κάρλ.

«Αυτές ἔδω δέν είναι ἀληθινές τσέπες, τίς έχουν βά-
λει μόνο για ὄμορφιά» είπε ο Ρόμπινσον πιάνοντας τό
χέρι του Κάρλ για να τόν αναγκάσει να προσέξει και
μόνος του. Ὁ Κάρλ όμως έκανε μερικά βήματα πίσω,
γιατί από τό στόμα του Ρόμπινσον αναδινόταν μία άτυ-
πόφορη μυρωδιά αλκοόλ.

«Πίνετε πάλι πολύ» είπε ο Κάρλ ξαναγυρίζοντας στα
κάγκελα.

«Όχι» είπε ο Ρόμπινσον, «όχι και τόσο», και πρόσ-
θεσε αντίθετα προς ο,τι είπε πιο μπροστά, πώς περνᾶ

καλά: «Τί άλλο έχει ο άνθρωπος στον κόσμο;» Ένας πελάτης που ήθελε ν' ανέβει τούς έκοψε την κουβέντα και μόλις βρέθηκε ο Κάρλ πάλι κάτω, πήρε κάποιον τηλεφώνημα νά φέρει τó γιατρό του ξενοδοχείου, γιατί μιά γυναίκα στον έβδομο είχε λιποθυμήσει. Σ' όλο αυτό τό διάστημα ο Κάρλ έλπιζε κρυφά πώς ο Ρόμπινσον στό μεταξύ θά έφευγε· δέν ήθελε νά τόν δούν μαζί του, και, για χάρη τής φιλίας τής Τερέζας, ν' ακούσει τίποτα σχετικό μέ τόν Ντελαμάρς. Μά, ο Ρόμπινσον τόν περίμενε εκεί ασάλευτος, σέ στάση μεθυσμένου, κι εκείνη τή στιγμή πέρασε ένας ανώτερος υπάλληλος του ξενοδοχείου, μέ ρεντικότα και στρογγυλό καπέλο, ετυχεώς όμως δέν έδωσε προσοχή στον Ρόμπινσον.

«Δέν έρχεστε καμιά μέρα σέ μάς, Ρόσμαν; Καλά περνάμε τώρα» είπε ο Ρόμπινσον κοιτάζοντας μέ δελεαστικό τρόπο τόν Κάρλ.

«Σεις μέ προσκαλείτε ή ο Ντελαμάρς;» ρώτησε ο Κάρλ.

«Έγώ κι ο Ντελαμάρς. Κι οί δύο είμαστε ένα» αποκρίθηκε ο Ρόμπινσον.

«Έ, λοιπόν, έχω νά σάς πώ, και σάς παρακαλώ νά τό διαβιβάσετε και στον Ντελαμάρς, αν δέν τό έχει ακόμα καλά αντιληφθεί, πώς ο χωρισμός μας ήταν όριστικός. Σεις οί δύο μου κάνατε περισσότερο κακό απ' όποιονδήποτε άλλο. Μήπως σκοπεύετε νά μή μέ αφήσετε ήσυχο ούτε τώρα;»

«Μά, δέν είμαστε σύντροφοι;» είπε ο Ρόμπινσον μέ τά μάτια υγρά από τά σιχαμένα δάκρυα του μεθυσμένου. «Ο Ντελαμάρς σάς ειδοποιεί πώς θέλει νά σάς αποζημιώσει για όλα τά περασμένα. Μένουμε τώρα μαζί μέ τή Μπρουνέλντα, μιά έξαιρετική τραγουδίστρια». Και τή επισφράγισμα, ήταν έτοιμος ν' αρχίσει δυνατά ένα τραγούδι, αν δέν πρόφτανε ο Κάρλ νά του ψιθυρίσει: «Μά σωπάστε, λοιπόν, πού βρίσκεστε;»

«Ρόσμαν» είπε ο Ρόμπινσον, φοβισμένος τώρα για τό τραγούδι, «ό,τι και νά θέλετε νά πείτε, είμαι φίλος σας. Έχετε μιά καλή θέση εδώ, θά μπορούσατε νά μου δανείσετε μερικά χρήματα;»

«Γιά νά πείτε, φυσικά» απάντησε ο Κάρλ. «Μάλιστα βλέπω στην τσέπη σας ένα μπουκάλι και θά 'χετε πιεί σίγουρα όσο απουσίαζα, γιατί στην αρχή είχατε κάπως τά λογικά σας;»

«Αυτό είναι μόνο για δυνάμωμα, σά βρίσκομαι στό

δρόμο» είπε ο Ρόμπινσον σά νά 'θελε νά ζητήσει συνώμη.

«Φυσικά, δέ θά σάς διορθώσω εγώ» είπε ο Κάρλ.

«Μά, τά λεφτά...» είπε ο Ρόμπινσον μ' δλάνοιχτα μάτια.

«Έχετε σίγουρα τήν έντολή από τόν Ντελαμάρς νά του πάτε χρήματα. Πολύ ώραία, θά σάς δώσω, μ' έναν όμως όρο: νά φύγετε άμέσως και νά μή βάλετε τό πόδι σας εδώ. Αν έχετε κάτι νά μου πείτε, γράψτε μου στη διεύθυνση: Κάρλ Ρόσμαν, λιφτμπόυ, ξενοδοχείο 'Η Δύση, είναι αρκετό. Σας απαγορεύω όμως, τό τονίζω ξανά, νά 'ρθετε για νά μέ επισκεφτείτε. Έδώ έχω ύπηρεσία και δέ μου μένει καιρός για επισκέψεις. Θέλετε τά χρήματα μ' αυτό τόν όρο;» ρώτησε ο Κάρλ βάζοντας τό χέρι στην τσέπη του γιλέκου του, αποφασισμένος νά θυσιάσει τά φιλοδώρηματα εκείνης τής βραδιάς. 'Ο Ρόμπινσον κούνησε μόνο τό κεφάλι αναστενάζοντας. 'Ο Κάρλ τό πήρε αυτό για άρνηση και ρώτησε ακόμα μιά φορά: «Ναι, ή όχι;»

Τότε ο Ρόμπινσον του έκανε νόημα νά πλησιάσει και του ψιθύρισε μέ κινήσεις πνιγμένου πού δέ σ' άφηναν καμιά άμφιβολία: «Ρόσμαν, νιώθω πολύ άσχημα».

«Στό διάολο!» ξέφυγε του Κάρλ, καθώς τόν έσερνε μέ τά δύο χέρια στά κάγκελα. Κι από τό στόμα του Ρόμπινσον ξεχνόνταν ένας χείμαρρος στά βάθη. Ανήμπορος, άπλωνε στά τυφλά τά χέρια του προς τόν Κάρλ, σέ στιγμές πού του επέτρεπε ή άδιαθεσία του: «Είστε σι' αλήθεια ένας καλός νέος;» έλεγε τότε, ή: «Νά, σταμάτησε» πού φυσικά δέν ήταν αλήθεια, ή: «Τά βρομόσκυλα, τί μου βάλανε μέσα στό μπουκάλι!» 'Ο Κάρλ κυριεύτηκε από άγωνία κι άηδία και μή μπορώντας νά καθυστερήσει δίπλα του άρχισε νά βηματίζει νευρικά. Βέβαια, σ' αυτήν εδώ τή γωνιά, κοντά στον άνελκυστήρα, ο Ρόμπινσον κάπως κρυβόταν· τί θά γινόταν όμως αν τόν ξεχώριζε κάποιος, απ' αυτούς νά πούμε τούς ιδιότροπους πλούσιους πελάτες πού γυρεύουν μόνο άφορμή νά κάνουν παράπονα στον υπεύθυνο, πού ξεθυμαίνει τότε πάνω σ' όλους μέ λύσσα, ή κάποιος από τούς ντετέκτιβς του ξενοδοχείου πού κάθε τόσο τούς άλλαξαν, και πού κανένας δέν τούς γνώριζε, εκτός από τή διεύθυνση, και νομίζει μόνο κανείς πώς είναι υποπτοι όσοι σέ κοιτάζουν προσεχτικά, ίσως όμως κι από μωπία; Κι αν κάποιος τύχαινε νά πάει από τό έστιατόριο πού είχε κι-

νηση όλη τή νύχτα, νά πάρει κάτι από τό κελάρι, ή νά δει όλα τά χάλια στό φωταγωγό, και παραξενεμένος νά τηλεφωνήσει στόν Κάρλ, τί για όνομα του Θεου γίνονταν εκεί πάνω; Μπορούσε τότε ο Κάρλ ν' άρνηθει πώς ξέρει τόν Ρόμπινσον; Κι άν τό έκανε, ο Ρόμπινσον από θλακεία κι άπελπισία, άντί νά ζητήσει συγγνώμη, δέ θά τόν καλούσε για ύπερασπιστή; Και τότε δέ θά έδιωχναν τόν Κάρλ γι' αυτό τό τρομερό, πώς ένας λιφτμπόυ, ο τελευταίος κι ο πιο περιττός υπάλληλος μέσα στην άπεραντη Ιεραρχία του προσωπικού, είχε επιτρέψει νά βρομίσει ο φίλος του τό ξενοδοχείο, κάνοντας τούς πελάτες νά τρομάξουν ή και νά φύγουν από τό ξενοδοχείο; Πώς θά μπορούσε ή διεύθυνση νά κράτησει έναν τέτοιο λιφτμπόυ που είχε αυτούς τούς φίλους και τούς δεχόταν μάλιστα σέ ώρες ύπηρεσίας; Και δέ θά μπορούσε φυσικά νά σκεφτεί κανείς πώς ένας τέτοιος λιφτμπόυ ήταν κι αυτός μέθυσος ή και κάτι πολύ χειρότερο; Και πώς νά μήν ύποψιαστεί πώς τάιζε τούς φίλους από τίς προμήθειες του ξενοδοχείου, ώστε νά φτάσουν νά κάνουν τέτοια πράγματα σαν αυτό του Ρόμπινσον τώρα δά, σ' όποιο μέρος τούς έλαχε ή σ' αυτό τό ίδιο τό ξενοδοχείο που διατηρούσαν μέ τόσο κόπο καθαρό; Και γιατί ένα τέτοιο παιδί νά εκλεθε μόνο τρόφιμα, άφου είχε τόσες άλλες ευκαιρίες νά παίρνει κι άλλα πράγματα, μιά κι οί πελάτες έδειχναν τή γνωστή άμέλεια, τά ντουλάπια παντού ήταν άνοιχτά, τά χρυσαφικά σκορπισμένα στα τραπεζία, οί κασετίνες ξεκλειδατες, τά κλειδιά χωρίς σκέψη πεταμένα έδω κι εκεί;

Εκείνη τή στιγμή ακριβώς ο Κάρλ είδε μακριά πελάτες ν' ανεβαίνουν από ένα υπόγειο όπου μόλις είχε τελειώσει μιά παράσταση βαριετέ. Στάθηκε άμέσως κοντά στόν άνελκυστήρα του, χωρίς ώστόσο νά τολμά νά στραφεί προς τόν Ρόμπινσον από φόβο ίσως γι' αυτό που θ' αντίκριζε. Δέν άκουγόταν κανένας θόρυβος ούτε και στεναγμός από τή μεριά του Ιρλανδού, αυτό όμως τόν καθησύχαζε πολύ λίγο. Έξυπνέτησε φυσικά τούς πελάτες του, τούς ανέβασε, τούς κατέβασε, χωρίς όμως νά μπορέσει νά κρύψει για καλά τήν άφηρημάδα του. Κάθε φορά που κατέβαινε, περίμενε και κάτι όδυνηρό σαν έκπληξη.

Επιτέλους βρήκε πάλι τήν ευκαιρία νά πάει νά ρίξει μιά ματιά στόν Ρόμπινσον που ήταν σωριασμένος σέ μιά γωνιά σαν κουβάρι, μέ τό πρόσωπο πάνω στα γόνα-

τα και μέ τό στρογγυλό, σκληρό καπέλο του πάνω από τό μέτωπο.

«Και τώρα, δρόμο» είπε ο Κάρλ χαμηλόφωνα και σέ τόνο άποφασιστικό. «Νά τά χρήματα. Άν κάνετε γρήγορα, προφταίνω νά σας δείξω τόν πιο σύντομο δρόμο».

«Δέ μπορώ νά φύγω» είπε ο Ρόμπινσον σκουπίζοντας τό μέτωπο μ' ένα πολύ μικρό μαντίλι. «Πεθαίνω! Δέ μπορείτε νά φανταστείτε πόσο άσχημα είμαι. Ό Ντελαμάρς μέ κουβαλάει σ' όλα τ' άριστοκρατικά κέντρα, έγώ όμως δέν άντέχω σ' αυτά τά ψεύτικα πράγματα, του τά λέω κάθε μέρα».

«Κι όμως, δέ μπορείτε νά μείνετε έδω» ξαναείπε ο Κάρλ, «σκεφτείτε μόνο που βρίσκεστε. Άν σας βρούν έδω θά τιμωρηθείτε, κι έγώ θά χάσω τή θέση μου. Τό θέλετε;»

«Δέ μπορώ νά φύγω» είπε ο Ρόμπινσον, «καλύτερα νά πέσω εκεί μέσα» κι έδειξε τό φωταγωγό άνάμεσα στα κάγκελα. «Όταν κάθομαι όπως είμαι τώρα, βαστώ κάπως, μά δέ μπορώ νά σηκωθώ, ήδη δοκίμασα σά λείπατε».

«Τότε θά φωνάξω ένα άμάξι για νά σέ πάει στό νοσοκομείο» είπε ο Κάρλ τινάζοντας τά πόδια του Ρόμπινσον που κάθε τόσο κινδύνευε νά χάσει τίς αισθήσεις του. Μά σαν άκουσε τή λέξη νοσοκομείο που φαινόταν νά του θύμιζε φοβερές εικόνες, ο Ρόμπινσον άρχισε σπαραχτικό κλάμα, ενώ άπλωνε τά χέρια στόν Κάρλ ζητώντας νά τόν λυπηθεί.

«Σιωπή!» είπε ο Κάρλ κατεβάζοντας τά χέρια του κάτω μ' ένα χτύπημα. Έτρεξε νά βρεί τό λιφτμπόυ που τόν είχε αναπληρώσει τή νύχτα, παρακάλεσε νά του κάνει τήν ίδια χάρη για λίγο, ξαναγύρισε μέ διασύνη στόν Ρόμπινσον που εκλαιγε ακόμα μέ λυγμούς, έβαλε όλη του τή δύναμη για νά τόν κάνει νά όρθοποδήσει και του ψιθύρισε: «Ρόμπινσον, άν θέλετε βοήθεια, κάντε λίγα βήματα όρθιος. Θά σας πάω στό κρεβάτι μου μέχρι νά συνέλθετε. Θά δείτε πώς θά γίνειτε γρήγορα καλά. Φερθείτε όμως τώρα λογικά, γιατί στό διάδρομο κυκλοφορούν έδω κι εκεί άνθρωποι και τό κρεβάτι μου βρίσκεται στόν κοιτώνα. Και μόνο νά σας μυριστούν λίγο, δέ θά καταφέρω νά κάνω τίποτα για σας. Και τά μάτια σας νά τά 'χετε άνοιχτά, δέ μπορώ νά σας σέρνω σαν έτοιμοθάνατο».

«Ό,τι νομίζετε πώς είναι σωστό, θά τό κάνω» είπε ο

Ρόμπινσον, «μά μόνος σας δέ θά τά καταφέρετε νά μέ πάτε στό κρεβάτι. Γιά φωνάξτε τόν Ρένελ!»

«'Ο Ρένελ δέν εἶναι ἐδῶ» ἀποκρίθηκε ὁ Κάρλ.

«'Α, ναι!» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «ὁ Ρένελ πῆγε μέ τόν Ντελαμάρς. Αὐτοί οἱ δύο τους μ' ἔστειλαν σέ σᾶς. 'Όλα μοῦ φαίνονται πιά μπερδεμένα». 'Ο Κάρλ ἄρπαξε τήν εὐκαιρία ἀπό τό μονόλογο αὐτοῦ τοῦ Ρόμπινσον κι ἀπό ἄλλα ἀκατανόητα πού ἔλεγε καί τόν ἐσπρωξε μπροστά, μέχρι πού ἔφτασαν ἀνεμπόδιστοι ὡς τή γωνιά, ὅπου ἦταν ἕνα πέρασμα, πολύ λίγο φωτισμένο, πρὸς τή μεριά τοῦ κοιτώνα. Ἀντίκρισαν ἀμέσως ἕνα παιδί πού ἔτρεχε καταπάνω τους, τούς προσπέρασε ὁμας χωρίς νά θγάλει μιλιὰ. Μέχρι τώρα φυσικά δέν κινδύνεψαν πολύ ἀπό τούς περαστικούς. Ἡ πιό ἡσυχὴ ὥρα ἦταν τέσσερις μέ πέντε κι ὁ Κάρλ ἤξερε καλά πὸς ἂν δέν κατόρθωνε νά διώξει τότε τόν Ρόμπινσον, μέ τά χαράματα καί τήν ἀρχὴ τῆς καθημερινῆς δουλειᾶς δέν ἔπρεπε μήτε νά τό συλλογίζεται.

Στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κοιτώνα ἐκεῖνη τῆ στιγμῆ ἀκριβῶς γινόταν πάλι ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο. Ἄκουγε κανεὶς ρυθμικά χειροκροτήματα κι ἀθλητικές ἐπιδοκιμασίες. Κοντά στὴν πόρτα ἔβλεπες ἐδῶ κι ἐκεῖ κάποιον νά κοιμάται ἀτάραχος στό κρεβάτι του κι ἄλλοι πεσμένοι ἀνάσκελα εἶχαν καρφωμένη τὴ ματιά στό ταβάνι. Πότε πότε, κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ξεπετιόταν ἀπὸ τό κρεβάτι ντυμένος ἢ ξέντυτος γιὰ νά ἐπιθεωρήσει τὴν κατάσταση στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς αἴθουσας. Κανένας δέν πρόσεξε τόν Κάρλ πού ὀδήγησε τόν Ρόμπινσον –ἄρχισε κάπως νά στέκεται– στό κρεβάτι τοῦ Ρένελ, γιατί αὐτό τυχαῖνα νά βρίσκεται πολύ κοντά στὴν πόρτα κι ἦταν εὐτυχῶς ἄδειο, ἐνῶ τό δικό του, ὅπως εἶδε ἀπὸ μακριά, ἦταν πιασμένο ἀπὸ ἕνα ξένο, ὀλότελα ἄγνωστό του παιδί, πού κοιμόταν ἤρεμα. Μόλις αἰσθάνθηκε κρεβάτι ὁ Ρόμπινσον –τό ἕνα του πόδι ἦταν ἀκόμα πεσμένο ἐξω ἀπὸ τό κρεβάτι– ἀποκοιμήθηκε. 'Ο Κάρλ ἔσυρε τὴν κουβέρτα καί σκέπασε καί τό πρόσωπό του· πίστεψε πὸς γιὰ λίγη ὥρα τουλάχιστο θά ἔταν ἡσυχος ἀπὸ κάθε φροντίδα, γιατί ὁ Ρόμπινσον, σίγουρα δέ θά ξυπνοῦσε πρὶν τίς ἔξι, τότε πού θά γύριζε στόν κοιτώνα, καί μέ τὴ βοήθεια τοῦ Ρένελ, θά ἔβρισκε τόν τρόπο νά τόν διώξει. Στόν κοιτώνα δέ γινόταν κανονικὴ ἐπιθεώρηση παρά μόνο σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις. Εἶχαν πετύχει ἐδῶ κι πέντε χρόνια νά καταργηθεῖ ἢ παλιὰ κανονικὴ ἐπιθεώ-

ρηση κι ἔτσι ὁ Κάρλ δέν εἶχε τίποτα νά φοβηθεῖ.

Σά γύρισε στὴ θέση του, ὁ Κάρλ εἶδε ν' ἀνασηκωνοῦνται κι οἱ δύο ἀνεγκυστήρες, ὁ δικός του κι ὁ διπλανός. Στάθηκε ἀνήσυχος, γιὰ νά δεῖ πὸς θά μπορούσε νά ἐξηγηθεῖ αὐτό τό ἀπρόοπτο. Κατέβηκε πρῶτα ὁ ἀνεγκυστήρας του κι ἀπὸ μέσα θγήκε ὁ νεαρός πού πιό μπροστά εἶχε περάσει τρέχοντας στό διάδρομο.

«Μά, ποῦ ἦσουν λοιπόν, Ρόσμαν»; ρώτησε. «Γιατί ἔφυγες; Γιατί δέν τό ἀνέφερες;»

«Μά, τό εἶχα πεῖ σ' αὐτόν ἐδῶ νά μέ ἀναπληρώσει γιὰ λίγο» ἀπάντησε ὁ Κάρλ δείχνοντας τό νεαρό ἀπὸ τό διπλανό ἀνεγκυστήρα πού ἔφτανε ἐκεῖνη τὴ στιγμῆ. «Κι ἐγὼ τόν εἶχα ἀναπληρώσει καί μάλιστα δύο ὥρες κι ἐνῶ ὁ συνωστισμός ἦταν μεγάλος».

«Πολύ ὠραία!» εἶπε ὁ ἄλλος, «μά δέν ἀρκοῦν αὐτά. Δέν ξέρεις πὸς κι ἡ πιό μικρὴ ἀπουσία ἀναγγέλλεται στό γραφεῖο τοῦ προϊστάμενου; Γιαυτό ἔχει καί τό τηλεφῶνο ἐδῶ. Μὲ προθυμία θά σέ ἀναπλήρωνα, μά ξέρεις πὸς αὐτό δέν εἶναι καί τόσο εὐκόλο. Ἄκριβῶς ἐκεῖνη τὴ στιγμῆ στέκονταν ἐξω νέοι πελάτες ἀπὸ τό τρένο πού ἐρχεται στίς τέσσερις καί μισή. Δέ μποροῦσα θέβαια ν' ἀρχίσω μέ τό δικό σου ἀνεγκυστήρα καί ν' ἀφήσω νά περιμένουν οἱ πελάτες μου, γιαυτό ἀρχισα μέ τό δικό μου!»

«Λοιπόν;» ρώτησε ὁ Κάρλ μέ ἀγωνία βλέποντας τούς δύο νεαροὺς πού σῶπαιναν.

«Λοιπόν» εἶπε ὁ νεαρός τοῦ διπλανοῦ ἀνεγκυστήρα, «πέρασε τότε ὁ προϊστάμενος, εἶδε τούς ἀνθρώπους ὀλομόναχους μπροστά στόν ἀνεγκυστήρα σου· ἔγινε ἐξω φρενῶν καί μέ ρώτησε, ἐνῶ εἶχα τρέξει ἀμέσως, πού βρίσκεσαι χωμένος· ἐγὼ φυσικά δέν εἶχα ἰδέα γιατί δέ μοῦ εἶπες πού πήγαινες καί τηλεφώνησε τὴν ἴδια στιγμῆ στόν κοιτώνα νά ἔρθει ἀμέσως ἄλλος».

«Κι ὅταν σέ συνάντησα βρισκόσουν στό διάδρομο» εἶπε ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Κάρλ. 'Ο Κάρλ κούνησε καταφατικά τό κεφάλι του.

- «Φυσικά» θεβαίωσε ὁ ἄλλος νεαρός, «τοῦ εἶπα ἀμέσως πὸς μέ εἶχες παρακαλέσει νά σέ ἀναπληρώσω, μά θαρρεῖς πὸς σηκώνει αὐτός κάτι τέτοια; Ἀκόμα ἴσως νά μὴν τόν γνωρίζεις καλά. Καί μᾶς ἔδωσε ἐντολή νά πᾶς ἀμέσως στό γραφεῖο. Μὴν ἀργεῖς διόλου, τρέξε γρήγορα! Δέν ἔλειψες παρά μόνο δύο λεπτά. Καί πὲς του ὅπωςδήποτε πὸς μέ εἶχες παρακαλέσει νά σέ ἀναπλη-

ρώσω πώς και σύ με είχες αναπληρώσει, μά, επίτρεπέ μου νά σοῦ πᾶ, αὐτό καλύτερα μὴν τό ἀναφέρεις, ἐγώ φυσικά εἶχα ἄδεια καί δέν παθαίνω τίποτα, ὥστόσο εἶναι ἄσχημο νά τό ἀνακατέψεις μέ μιὰ ὑπόθεση πού εἶναι τέλεια ἄσχετη μέ αὐτό».

«Εἶναι πρώτη φορά πού ἄφησα τή θέση μου» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Ἔτσι εἶναι πάντα, μόνο πού κανένας δέν τό πιστεύει» εἶπε ὁ νεαρός κι ἔτρεξε στόν ἀνεγκυστήρα του, γιατί μαζεύονταν κόσμος.

Ὁ ἀναπληρωτής τοῦ Κάρλ, ἕνα παιδί κάπου δεκατεσσάρων ἐτῶν, πού φαινόταν καλά πῶς ἐνιωθε συμπόνια, εἶπε: «Κι ἄλλες φορές ἐγιναν παρόμοια σφάλματα καί τὰ συγχώρεσαν. Μᾶλλον τούς βάζουν σ' ἄλλη δουλειά. Μά, ὅσο ξέρω δέν ἔχουν ἀπολύσει παρά μόνο ἕναν γιά ἕνα τέτοιο ἐπεισόδιο. Πρέπει ὅμως νά βρεῖς μιὰ γερή δικαιολογία. Νά μὴν τοῦ πεις πῶς ξαφνικά ἐνιωσες ἄσχημα, γιατί θά σέ κοροιδέψει. Τό καλύτερο εἶναι νά πεις πῶς κάποιος πελάτης σοῦ ἔδωσε μιὰ θιαστική παραγγελία γιά κάποιον ἄλλο πελάτη, καί πῶς δέν ξέρεις τώρα ποιός ἦταν ὁ πρῶτος καί στάθηκε ἀδύνατο νά βρεῖς τό δεύτερο».

«Μάλιστα» εἶπε ὁ Κάρλ, «δέ νομίζω πῶς πρέπει νά μπλέξω ἔτσι ἄσχημα». Ἄπ' ὅλα αὐτά πού εἶχε ἀκούσει, κατάλαβε πῶς ἡ ὑπόθεση δέ μποροῦσε τόσο εὐκόλα νά βρεῖ καλό δρόμο. Μπορεῖ νά συγχωροῦσαν αὐτή του τήν παράλειψη, ὁ Ρόμπινσον ὅμως κοιμόταν ἀκόμα στό θάλαμο σά μιὰ γερή ἀπόδειξη τῆς ἐνοχῆς του· ἔπειτα, ὁ προϊστάμενος, σάν ἀψύς χαρακτήρας, ἦταν πολύ πιθανό νά ἔκανε ἀδυστηρῆς ἐρευνες καί νά ξετρύπωνε τόν ἱρλανδό, χωρίς νά ἄρκεστεῖ σέ δικαιολογίες. Φυσικά δέν ὑπῆρχε ρητή διαταγή νά μὴ φέρνεις κάποιον στόν κοιτώνα, μά ὥστόσο ἦταν ἀπό τὰ ἀδιανόητα πράγματα πού δέν ὑπῆρχε λόγος ν' ἀπαγορεύσουν μέ κανονισμούς.

Ὅταν ὁ Κάρλ μπῆκε στό γραφεῖο, ὁ προϊστάμενος ἔπαιρνε τόν πρῶτο του καφέ πίνοντάς τον γουλιὰ γουλιὰ καί ρίχνοντας ματιές σ' ἕνα κατάστιχο πού θά τό εἶχε φέρει σίγουρα ὁ ἀρχιθυρωρός πού θρισκόταν ἐπίσης ἐκεῖ. Ὁ θυρωρός αὐτός ἦταν ἕνας ψηλός ἄντρας πού ἡ πολυτελέστατη καί καταστόλιστη φορεσιά του —χρυσά κορδόνια καί πολύχρωμες ταινίες ἀπλώνονταν ἀπό τούς ὤμους μέχρι τὰ χέρια— τόν ἔκανε νά φαίνεται πῶς εὐρύτερος ἀπ' ὅ,τι ἦταν ἀπό φυσικοῦ του. Τό

γυαλιστερό μαῦρο μουστάκι του, μέ τίς μακριές μύτες, ὅπως συνηθίζεται στήν Οὐγγαρία, στεκόταν ἀκίνητο στίς πῶ ἀπότομες κινήσεις τοῦ κεφαλιοῦ: Ἄλλωστε μέ τόσα πολλά ρούχα ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέ θά μπορούσε νά κάνει κινήσεις πολύ εὐκόλα, γι' αὐτό καί στεκόταν μέ τὰ πόδια ἀνοιχτά, ὥστε νά μοιράζει ὁμοιόμορφα τό βάρος του.

Ὁ Κάρλ μπῆκε μέσα γρήγορα καί θαρραλέα, ὅπως συνηθίζονταν στό ξενοδοχεῖο, γιατί ἡ ἀργή καί συγκρατημένη κίνηση, πού γιά τούς ἰδιώτες ἦταν καθιερωμένη εὐγένεια, γιά τὰ ἐργαζόμενα ἐκεῖ παιδιά θεωροῦνταν σάν τεμπελιά. Κι ἔπειτα, μόλις ἔμπαινε μέσα δέν ἔπρεπε κανείς νά κανέψει στό πρόσωπό του πῶς εἶχε ἐνοχη συνείδηση. Ὁ προϊστάμενος ἔριξε μόνο μιὰ ματιά στήν πόρτα ὅταν ἀνοίξε, μά γρήγορα ξαναγύρισε στόν καφέ καί στό διάβασμα χωρίς νά δείξει ἄλλο ἐνδιαφέρον γιά τόν Κάρλ. Ὁ θυρωρός ὅμως φαινόταν σά νά 'ταν ἐνοχλημένος ἀπό τήν παρουσία τοῦ Κάρλ, γιατί εἶχε κάποια μυστική εἶδηση ν' ἀναγγεῖλει ἢ νά κάνει κάποια παράκληση· ἔτσι κάθε τόσο τοῦ ἔριχνε ἄγριες ματιές γέρνοντας βαριά τό κεφάλι κι ὕστερα πάλι στρεφόταν στόν προϊστάμενο, ὄχι ὅμως χωρίς πρῶτα, κάτι πού τό ἐπιδίωκε, νά συναντήσῃ τό βλέμμα τοῦ Κάρλ. Αὐτός πάλι νόμιζε πῶς μιὰ καί μπῆκε τώρα στό γραφεῖο, δέ θά 'ταν καλό νά φύγει χωρίς τή διαταγή τοῦ προϊστάμενου. Μά ἐκεῖνος ἐξακολουθοῦσε νά ρίχνει ματιές στό κατάστιχο τρώγοντας κάθε τόσο κανένα κομμάτι γλύκισμα πού μερικές φορές πετοῦσε τή ζάχαρη χωρίς νά σταματᾶ τό διάβασμα. Σέ μιὰ στιγμή ἔπεσε κάτω ἕνα φύλλο ἀπό τό βιβλίο· ὁ θυρωρός δέ δοκίμασε διόλου νά τό σηκώσει, ἴσως ἤξερε πῶς δέ θά τό κατόρθωνε· οὔτε καί στάθηκε ἀναγκαῖο, γιατί ὁ Κάρλ τό μάζεψε γρήγορα καί τό ὄωσε στόν προϊστάμενό του πού τό ἄρπαξε μέ μιὰ κίνηση σά νά εἶχε τό φύλλο σηκωθεῖ μόνο του ἀπό τό πάτωμα. Ἡ μικρή αὐτή ἐξυπηρέτηση φαίνεται πῶς πῆγε χαμένη, γιατί ὁ θυρωρός δέ σταμάτησε νά ρίχνει ἄγριες ματιές στόν Κάρλ.

Παρόλα αὐτά ὁ Κάρλ ἦταν τώρα πῶς ψυχραίμος. Φαίνεται πῶς ὁ προϊστάμενος ἔδειχνε πολύ λίγη σημασία στήν ὑπόθεση αὐτή κι ἦταν αὐτό σίγουρα ἕνα καλό σημάδι. Φυσικά κι αὐτό ἦταν πῶς λογικό. Βέβαια, ἕνας λιφτμπού δέ σημαίνει τίποτα καί γι' αὐτό δέ μπορεῖ νά ἐπιτρέπῃ καί στόν ἑαυτό του τίποτα, μά ἀκριβῶς γι' αὐτό

τό λόγο, επειδή δέν είναι τίποτα, δέν είναι σέ θέση νά κάνει κάτι τό σοβαρό. Έπειτα, κι ό προϊστάμενος στά πρώτα του χρόνια ήταν λιφτμπόν —πράγμα πού αποτελούσε τό καμάρι και τής σημερινής σειράς τών μικρών παιδιών— κι αυτός πρώτος τούς είχε οργανώσει και σίγουρα τού είχε τύχει κάποτε ν' αφήσει τή θέση του χωρίς άδεια, άν και κανένας δέ μπορούσε νά τόν υποχρεώσει νά τό θυμηθεί και δέ μπορούσε έπίσης νά μή σημειώνει πώς ακριβώς επειδή μιá φορά ήταν λιφτμπόν, είχε τήν υποχρέωση τώρα νά τούς κρατά σέ τάξη και πειθαρχία μέ τόν πιό σκληρό κι αυστηρό τρόπο καμιά φορά. Μά ό Κάρλ στηρίζε τίς έλπίδες του στό γρήγορο πέρασμα τής ώρας. Μέ τό ρολόι τού γραφείου ήταν ήδη πέντε και τέταρτο· από στιγμή σέ στιγμή θά γύριζε ό Ρένελ, ίσως νά είχε γυρίσει, γιατί θά είχε άπορία τί έγινε ό Ρόμπινσον και δέν έπέστρεψε· άλλωστε έπρεπε νά βρίσκονταν εκεί κοντά στό ξενοδοχείο, γιατί άλλιώτικα δέ θά μπορούσε ό Ρόμπινσον μέ τά χάλια πού είχε νά 'ρθει στό ξενοδοχείο μέ τά πόδια. Έτσι ό Ρένελ θά 'θλεπε στό κρεβάτι του τόν Ρόμπινσον, και φυσικά δέ μπορούσε νά γίνει διαφορετικά, κι όλα θά πήγαιναν καλά. Γιατί ό Ρένελ ήταν άνθρωπος πρακτικός, και μάλιστα πιό πολύ για τό συμφέρον του, κι έτσι θά 'θρισκε εύκολο τρόπο ν' απομακρύνει τόν Ρόμπινσον από τό ξενοδοχείο, μιá κι είχε συνέλθει λιγάκι, κι ό Ντελαμάρς ίσως νά τόν περίμενε έξω από τό ξενοδοχείο για νά τόν παραλάβει. Άν λοιπόν έβγαине από τή μέση ό Ρόμπινσον, τότε ό Κάρλ μέ μεγαλύτερη ήρεμία θά μπορούσε ν' αντιμετώπισει τόν προϊστάμενο, κι ίσως νά τή γλίτωνε αυτή τή φορά μόνο μέ μιá, έστω κι αυστηρή, επίπληξη. Τότε θά 'ρχόταν σέ συνεννόηση μέ τήν Τερέζα, άν έπρεπε νά τό πουν στήν άρχιμαγείρισσα —για τόν έαυτό του δέν υπήρχε έμπόδιο— κι όταν όλα θά γίνονταν έτσι, θά γλίτωναν χωρίς πολλή ζημιá.

Μόλις ήρέμησε λιγάκι ό Κάρλ μ' αυτές τίς σκέψεις κι άρχισε νά ξαναμετρά κρυφά τά φιλοδωρήματα τής θραδιάς πού φαίνονταν νά 'ναι πολλά, ό προϊστάμενος έβαλε τό κατάστιχο πάνω στό τραπέζι λέγοντας: «Περιμένετε μιá στιγμή, παρακαλώ, Φεοντόρ» κι ύστερα πετάχτηκε σάν έλατήριο κι έβαλε τέτοιες φωνές στόν Κάρλ, πού εκείνος άπόμεινε τρομαγμένος μέ τά μάτια καρφωμένα στή μεγάλη μαύρη τρύπα τού στόματος.

«Άφησε τή θέση του χωρίς άδεια. Ξέρεις τί θά πεί

αυτό; Αυτό θά πεί άπόλυση. Δέ θέλω ν' άκούσω δικαιολογίες, τίς ψεύτικες προφάσεις μπορείς νά τίς κρατήσεις για τόν έαυτό σου. Μου είναι άρκετό πού δέν ήσουν στήν άπηρεσία. Και μιá φορά και μόνο ν' ανεχτώ και νά συγχωρέσω κάτι τέτοιο, θά τό σκάσουν άμέσως και τά σαράντα παιδιά πάνω στή δουλειá και θ' ανεθάξω μόνος τούς πέντε χιλιάδες πελάτες μου».

Ό Κάρλ σώπαινε. Ό θυρωρός ζύγωσε και τραβούσε κάτω τό σακάκι τού Κάρλ, γιατί ζάρωνε λιγάκι, για νά δείξει τό δίχως άλλο στόν άνώτερό του τή μικρή αυτή άκαταστασία στή φορεσιά.

«Μήπως ένιωστε ξαφνικά άσχημα;» ρώτησε ό προϊστάμενος πονηρά.

Ό Κάρλ τόν εξέτασε καλά μέ τό βλέμμα του κι άποκρίθηκε: «Όχι».

«Δέ σου ήρθε διόλου άσχημα, λοιπόν;» φώναξε πιό δυνατά. «Τότε έχεις σίγουρα κάποια άλλη ψευτιά. Ποιά είναι ή δικαιολογία σου; Μπρός, λέγε!»

«Δέν τό 'ξερα πώς έπρεπε νά ζητήσω άδεια τηλεφωνικώς» είπε ό Κάρλ.

«Αυτό είναι άμορφο!» είπε ό προϊστάμενος, άρπαξε τόν Κάρλ από τό γιακά και τόν σκούνησε σχεδόν κρεμαστό μπροστά σ' έναν κανονισμό· γι' άνεγκυστήρες, κολλημένο στόν τοίχο. Κι ό θυρωρός τούς άκολούθησε από πίσω. «Διαβάστε, έδώ!» είπε δείχνοντας μέ τό χέρι τήν παράγραφο. Ό Κάρλ νόμισε πώς έπρεπε νά τή διαβάσει από μέσα του. «Δυνατά!» πρόσταξε ό προϊστάμενος.

Άντί νά διαβάσει δυνατά ό Κάρλ, έλπίζοντας πώς θά έκανε τόν προϊστάμενο νά ήρεμήσει, είπε: «Γνωρίζω τήν παράγραφο, μου έχουν δώσει τόν κανονισμό και τόν διάβασα μέ προσοχή. Άκριβώς όμως τέτοιους κανονισμούς πού δέν τούς χρειάζεται κανείς, τούς ξεχνά. Έργάζομαι δυό μήνες έδώ και ποτέ δέν άφησα τή θέση μου».

«Γιαυτό θά τήν αφήσεις τώρα» είπε ό προϊστάμενος, ξαναγύρισε στό τραπέζι και ξαναπήρε στό χέρι του τό κατάστιχο, σά νά 'θελε νά συνεχίσει τό διάβασμα, μά τό πέταξε σάν άχρηστο κουρέλι, πάνω στό τραπέζι κι άρχισε νά κάνει νευρικές βόλτες μέσα στό γραφείο μέ τό μέτωπο και τά μάγουλα ξαναμμένα. «Γι' αυτό τό παλιόπαιδο είχαμε φασαρίες! Τέτοια άναστατώνση στή νυχτερινή άπηρεσία!» φώναξε μερικές φορές. «Όταν έλει-

πε αυτός ο αλήτης, ξέρετε ποιός ήθελε ν' ανεβεί;» πρόσθεσε στρέφοντας τό κεφάλι στό θυρωρό. Κι ύστερα είτε κάποιο όνομα κι όταν άκουσε τό όνομα ο θυρωρός, πού γνώριζε βέβαια όλους τούς πελάτες μά και μπορούσε νά τούς εκτιμήσει, ένιωσε τόση φρίκη, πού έριξε μία γρήγορη ματιά στόν Κάρλ, σά νά 'ταν ή ύπαρξή του μόνη επιβεβαίωση πώς ο κύριος μέ τό όνομα εκείνο είχε περιμένει άδικα τόση ώρα δίπλα στόν άνελκυστήρα πού ο οδηγός του είχε αφήσει τή θέση του.

«Είναι φριχτό!» είπε ο θυρωρός κι άργοκουνούσε τό κεφάλι μέ άπειρη άγωνία κοιτάζοντας τόν Κάρλ, πού μέ τή σειρά του έβλεπε τό θυρωρό θλιμμένος, ενώ αναλογιζόταν πώς έπρεπε νά τιμωρηθεί και για τήν εκπληξη αυτού του άνθρώπου.

«Σέ ξέρω άλλωστε» είπε ο θυρωρός τεντώνοντας τό χοντρό, μακρύ, δυσκολούγιστο δείκτη του χεριού του. «Είσαι ο μοναδικός νεαρός πού συστηματικά δέ μέ χαιρετά. Ποιός νομίζεις πώς είσαι; Έκείνος πού θά περάσει μπροστά από τό θυρωρείο πρέπει νά χαιρετήσει. Μπορείς νά κάνεις ό,τι θέλεις μέ τούς άλλους, εγώ έχω τήν άξίωση νά μέ χαιρετούν. Μερικές φορές κάνω πώς δέ δίνω προσοχή, μείνε όσόντοσο ήσυχος, πολύ καλά όμως ξέρω ποιός μέ χαιρετά και ποιός όχι, χωριάτη!» Έστριψε κι έκανε μερικά βήματα στητός μπροστά στόν προϊστάμενο πού, αντί νά πει ποιά ήταν ή γνώμη του για τήν υπόθεση αυτή, άποτέλειωνε τό πρωινό του κι έριχνε ματιές πεταχτά σέ μία έφημερίδα πού μόλις του είχε φέρει ένας ύπηρέτης.

«Κύριε άρχιθυρωρέ» είπε ο Κάρλ πού ήθελε νά ξεκαθαρίσει τουλάχιστο τήν υπόθεση αυτή μέ τό θυρωρό τή στιγμή πού ο προϊστάμενος είχε άλλου τήν προσοχή του, μία πού καταλάβαινε πώς ενώ ή κατηγορία αυτού του άνθρώπου δέ μπορούσε νά τόν βλάψει, μπορούσε όμως νά του κάνει κακό ή έχθρα του, «θέλω νά σάς θεσπιάσω, πώς σάς χαιρετώ είναι αλήθεια αυτό. Δέ βρίσκομαι πολύ καιρό στην Άμερική, έρχομαι από τήν Εδρώπη, όπου όπως ξέρετε χαιρετούν μέ τό παραπάνω. Και δέν έκοψα φυσικά αυτή τή συνήθεια. Έδώ και δύο μήνες, όταν τύχαινε νά κάνω παρέα μέ άριστοκρατικούς κύκλους, μου έλεγαν νά σταματήσω αυτές τές υπερβολικές ευγένειες. Και μου λέτε πώς τώρα δέ χαιρετώ εσάς! Κάθε μέρα σάς χαιρετώ μερικές φορές, όχι όμως φυσικά κάθε φορά πού σάς βλέπω, αφού περνά εκατό φορές

τή μέρα μπροστά σας».

«Όφείλεις νά μέ χαιρετάς κάθε φορά, ναι, κάθε φορά χωρίς εξαίρεση· έχεις υποχρέωση νά κρατάς τό πληκτικό στό χέρι όση ώρα μου μιλάς κι έχεις υποχρέωση νά μου μιλάς στό τρίτο πρόσωπο, νά λές, “άρχιθυρωρός” όχι “σείς”. Κι όλα αυτά κάθε φορά, ναι, κάθε φορά, χωρίς εξαίρεση».

«Κάθε φορά;» επανέλαβε ο Κάρλ μέ σιγανή φωνή κι έναν έρωτηματικό τρόπο. Τώρα θυμόταν πώς άπ' τήν αρχή πού ήταν στό ξενοδοχείο ο θυρωρός πώς άπ' τήν αρχή πού ήταν στό ξενοδοχείο ο θυρωρός τόν κοίταζε πάντα μέ ύφος αστηρό και έπιτιμητικό μάλιστα από τό πρώτο εκείνο πρωινό πού, άπροσάρμοστος ακόμα στη θέση του, τόν είχε ρωτήσει μέ κάποια τόλμη και μέ έπιμονή άν τόν είχαν ζητήσει δύο νεαροί κι άν είχαν αφήσει γι' αυτόν μία φωτογραφία.

«Βλέπεις πού σέ οδηγεί μία τέτοια συμπεριφορά;» είπε ο θυρωρός πού ζύγωσε πάλι τόν Κάρλ κι έδειχνε τόν προϊστάμενο πού συνέχιζε τό διάβασμά του, λές κι ήταν ο άνθρωπος αυτός αντιπρόσωπος τής εκδίκτησής του. «Στήν άλλη θέση σου θά ξέρεις νά χαιρετάς τό θυρωρό, κι άν ακόμα θρσκεσαι, όπως είναι πιθανό, μέσα σ' ένα άθλιο καταγώγιο».

Ό Κάρλ έβλεπε τώρα πώς είχε χάσει τή θέση του για καλά· ο προϊστάμενος τό είχε ήδη θεβαιώσει, ο θυρωρός τό επανέλαβε και φυσικά δέν ήταν ανάγκη νά επικυρωθεί από τή διεύθυνση του ξενοδοχείου ή άπόλυση ενός λιφτμπού. Στ' αλήθεια, όλα ξετυλίχτηκαν πολύ πιό γρήγορα άπ' ό,τι μπόρεσε νά τό φανταστεί· στό κάτω κάτω δύο μήνες τώρα δούλευε όσο πιό καλά μπορούσε και σίγουρα πιό άποδοτικά από τά άλλα παιδιά. Όλα αυτά όμως σέ μία μικρή στιγμή είναι φανερό πώς δέ λογαριάζονται σ' όλο τόν κόσμο, είτε στην Εδρώπη είτε στην Άμερική, και μία άποφαση παίρνεται σύμφωνα μέ τό ξέσπασμα του κριτή. Ίσως τό καλύτερο πού είχε νά κάνει ήταν νά χαιρετήσει και νά φύγει. Η άρχιμαγειρίσσα κι ή Τερέζα κοιμόνταν ακόμα κι έτσι μπορούσε τουλάχιστο νά τίς γλιτώσει από μία προσωπική συνάντηση πού θά τίς γέμιζε άπογοήτευση και θλίψη για τό φέρσιμό του· έπρεπε νά τίς άποχαιρετήσει μέ γράμμα κι αφού ξφτιαχνε γρήγορα τή βαλίτσα του μπορούσε ήσυχά νά φύγει. Αν ήθελε όμως νά παραμείνει έστω και μία μέρα ακόμα, μία πού είχε ανάγκη κι από λίγο

ύπνο, τότε είχε ν' αντιμετωπίσει μιá υπόθεση με μεγάλες διαστάσεις ενός σκάνδαλου, κατηγορίες απ' όλες τις μεριές, τό σπαρακτικό θέαμα από τά κλάματα τής Τερέζας και πιθανό και τής αρχιμαγείρισσας κι ίσως τελικά τήν τιμωρία. Από τήν άλλη μεριά όμως τά είχε χαμένα, γιατί είχε ν' αντιμετωπίσει εδώ δύο έχθρους, πού ό ένας από τούς δυό τουλάχιστο θά κατέκρινε ή θά παρεξηγούσε ό,τι κι άν έλεγε. Σώπασε κι απολάμβανε για τήν ώρα τήν ήσυχία πού απλώθηκε στό δωμάτιο, γιατί ό προϊστάμενος συνέχιζε τό διάβασμα τής εφημερίδας κι ό αρχιθυρωρός άράδιαζε στή σειρά τους τά σκορπισμένα φύλλα πάνω στό τραπέζι με πολλή άργοπορία και κόπο εξαιτίας τής μυωπίας του.

Τελικά ό προϊστάμενος άφησε τήν εφημερίδα μ' ένα χασμουρητό, είδε πώς ό Κάρλ θρισκόταν άκόμα εκεί και πάτησε ένα κουμπί τηλεφώνου πάνω στό τραπέζι. Φώναξε μερικές φορές «έμπρός», μά κανένας δέν άπαντούσε. «Δέν άπαντά κανείς» είπε στό θυρωρό. Έκείνος παρακολουθούσε τό τηλεφώνημα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όσο τουλάχιστο κατάλαβε ό Κάρλ, κι είπε: «Μά, είναι έξι παρά τέταρτο. Έχει τό δίχως άλλο ξυπνήσει. Χτυπήστε πιό δυνατά». Όμως χωρίς άλλο κάλεσμα εκείνη τή στιγμή κουδούνισε τό τηλέφωνο. «Έδώ προϊστάμενος Ίσμπαρυ» είπε αυτός. «Καλημέρα, κυρία αρχιμαγείρισσα. Μήπως σάς ξύπνησα; Λυπάμαι πολύ. Ναι, ναι, είναι ήδη έξι παρά τέταρτο. Στ' αλήθεια λυπάμαι πού σάς άνησύχησα τόσο. Πρέπει νά κατεβάξετε τό άκουστικό όταν κοιμάστε. Μά, όχι, είμαι όπωσδήποτε άδικαιολόγητος και μάλιστα έχω νά σάς πω κάτι τό άσήμαντο. Φυσικά, έχω καιρό· σάς περιμένω δίπλα στό τηλέφωνο, άν θέλετε».

«Μέ τή νυχτική της έτρεξε στό τηλέφωνο!» είπε ό προϊστάμενος γελώντας στό θυρωρό πού όλόκληρη τήν ώρα έσκυβε άνυπόμονος πάνω απ' τή συσκευή. «Στ' αλήθεια, τήν ξύπνησα. Πάντα τήν ξυπνά ή μικρή κοπέλα πού γράφει στή γραφομηχανή, μά σήμερα φαίνεται πώς έγινε εξαίρεση και τό παρέλειψε. Λυπάμαι πού τήν τρόμαξα, και μάλιστα είναι νευρική από φυσικού της».

«Μά γιατί δέ συνεχίζει;»

«Πήγε, όπως φαίνεται, νά ψάξει για τό κορίτσι» αποκρίθηκε ό προϊστάμενος με τό άκουστικό στ' άφτί γιατί άρχισε πάλι νά κουδουνίζει. «Θά βρεθεί» έλεγε λίγο μετά στό τηλέφωνο. «Μήν παίρνετε τό καθετί στά σοβα-

ρά. Έχετε στ' αλήθεια ανάγκη από μιá τέλεια άνάπαυση... Ναι, καλά... Και τώρα ή μικρή μου έρώτηση. Έδώ βρίσκεται ένας λιφτμπού πού τόν λένε...» —στράφηκε έρωτηματικά στόν Κάρλ πού όλος προσοχή έσπευσε νά τόν βοηθήσει λέγοντας τό όνομά του— «ναι, Κάρλ Ρόσμαν. Άν θυμάμαι καλά, είχατε δείξει ένα μικρό ένδιαφέρον. Δυστυχώς δέ φάνηκε έξιος τής καλοσύνης σας· χωρίς νά ζητήσει άδεια άφησε τή θέση του κι αυτό μ' έβαλε σέ φασαρίες μεγάλες χωρίς νά ξέρω και τί συνέπειες θά 'χω άργότερα. Έτσι πήρα τήν άπόφαση και τόν απέλυσα. Έλπίζω νά μήν τό θεωρήσετε τόσο τρομερό. Πώς είπατε; Ναι, τόν απέλυσα. Μά, σάς λέω, άφησε τή θέση του! Όχι, δέ μπορώ νά σάς κάνω αυτή τή χάρη, αγαπητή κυρία αρχιμαγείρισσα. Έδώ είναι τό ζήτημα του κύρους μου· μιá τέτοια άπρονοησία μου θά μέ βάλλει σέ κίνδυνο, αυτό τό παιδί θά μου τούς χαλάσει όλους. Άκριβώς με τά παιδιά αυτά πρέπει νά 'ναι κανείς προσεχτικός. Όχι, όχι, στήν περίπτωση αυτή δέ μπορώ νά σάς-κάνω τή χάρη, όσο και νά τό πάρω σάν ύποχρέωση για νά σάς ευχαριστήσω, νά έξοργίζομαι μαζί του· μά όστόσο δέν πρέπει νά μείνει εδώ και για καλό δικό σας, ναι, φυσικά για τό δικό σας καλό, κυρία αρχιμαγείρισσα, του δείξατε μεγάλη συμπάθεια πού δέν του άξίζει κι έτσι επειδή τόν ξέρω καλά και συνάμα και σάς, γιαυτό θέλω νά σάς προφυλάξω από μεγάλες απογοητεύσεις με κάθε τρόπο. Σας τό ξαναλέω με άπόλυτη ειλικρίνεια, μολοντί αυτός ό πωρωμένος νεαρός στέκει δύο θήματα εδώ πέρα... Θά φύγει, όχι, όχι, κυρία αρχιμαγείρισσα, θά φύγει μιá για πάντα, όχι, όχι, δέν πρέπει ν' αλλάξει θέση, είναι πέρα για πέρα άχρηστος. Άλλωστε έχουμε κι άλλα παράπονα εναντίον του. Ό αρχιθυρωρός, λόγου χάρη... νά, τί λέτε; Ό Φεοντόρ, ναι, ακριβώς ό Φεοντόρ παραπονιέται για τήν άγένεια και για τό θράσος αυτού του νεαρού. Πώς, δέν άρκει αυτό; Μά, όχι, καλή μου κυρία αρχιμαγείρισσα, δέ μένετε πιστή στις άρχές σας για χάρη αυτού του νεαρού! Όχι, σάς παρακαλώ μή με φέρετε σέ δύσκολη θέση».

Έκείνη τή στιγμή ό θυρωρός έσκυψε στό άφτί του προϊστάμενου και ψιθύρισε κάτι. Ό προϊστάμενος στήν αρχή τόν κοίταξε παραξενεμένος κι ύστερα άρχισε νά μιλά στό τηλέφωνο με τόση όρμη, πού ό Κάρλ δέν καταλάβαινε κι αναγκάστηκε νά ζυγώσει δυό θήματα στις μύτες των ποδιών του.

«Αγαπητή κυρία αρχιμαγειρίσσα» συνέχισε, «μά τήν αλήθεια, δέ θά τό πίστευα πώς είστε μιά τόσο κακή ψυχολόγος. Μόλις τώρα πληροφοροῦμαι κάτι γιά τόν ἀγγελό σας πού θά σᾶς κάνει ν' ἀλλάξετε ὅπωςοδήποτε γνώμη γι' αὐτόν, καί μέ λύπη μου εἶμαι ἐγώ ἀναγκασμένος νά σᾶς τό ἀναφέρω. Αὐτός ὁ λαμπρός νέος λουκόν πού τόν θεωρεῖτε ὑπόδειγμα σεμνότητας δέν περνᾷ μιά βραδιά λεύτερη πού νά μήν τρέξει στήν πόλη γυρίζοντας πίσω τό πρωί. Μάλιστα, μάλιστα, κυρία αρχιμαγειρίσσα, ὑπάρχουν καί μάρτυρες, ναι, ἀπροκατάληπτοι μάρτυρες. Καί μπορείτε, σᾶς παρακαλῶ, νά βρεῖτε πού οἰκονομαίει τά χρήματα γι' αὐτά τά γλέντια; Κι ὕστερα πώς νά τοῦ περισσέψει μυαλό γιά τή δουλειά του; Μήπως πρέπει νά σᾶς πῶ καί λεπτομέρειες τί κάνει ἔξω στήν πόλη; Πρέπει ἀμέσως καί μάλιστα χωρίς ἄλλη ἀναβολή νά ξεφορτωθῶ αὐτό τό νεαρό. Κι αὐτό πρέπει νά σᾶς γίνει μάθημα· χρειάζεται πολλή προσοχή μέ τούς ἀνθρώπους πού δέν ξέρεις ἀπό πού κρατᾷ ἡ σκούφια τους».

«Μά, κύριε προϊστάμενε» φώναξε τώρα ὁ Κάρλ μέ κάποια ἀνακούφιση γιατί ἡ μεγάλη πλάνη πού σχηματίστηκε γι' αὐτόν θά μπορούσε μέ τρόπο ξαφνικά νά τά διορθώσει ὅλα, «χωρίς καμιά ἀμφιβολία ἔχει γίνει κάποια σύγκριση. Νομιζῶ πώς ὁ ἀρχιθυρωρός, σᾶς εἶπε πώς βγαίνω κάθε βραδιά. Αὐτό ὅμως εἶναι πέρα γιά πέρα ἐσφαλμένο· ἀπεναντίας μένω στόν κοιτώνα κι ὅλα τά παιδιά θά μπορούσαν νά τό βεβαιώσουν. Ὅταν δέν κοιμᾶμαι, μελετῶ ἐμπορική ἀλληλογραφία, ἀπό τόν κοιτώνα ὅμως δέν κάνω θῆμα. Εἶναι πράγμα πού ἀποδεικνύεται εὐκόλα. Ὁ κύριος ἀρχιθυρωρός σίγουρα κάνει κάποιο μπέρδεμα, γι'αὐτό καί σχημάτισε τήν ἐντύπωση πώς δέν τόν χαιρετῶ».

«Βούλωσέ το!» φώναξε ὁ ἀρχιθυρωρός, κουνώντας τή γροθιά του, ἐνῶ ἄλλοι στή θέση του θά ἔχαν κουνήσει μόνο τό μικρό τους δαχτυλάκι. «Ἐγώ σέ μπερδεύω μέ ἄλλο! Τότε, δέν εἶμαι πιά θυρωρός ἀφοῦ μπερδεύω τούς ἀνθρώπους. Ἀκοῦτε, σεῖς, κύριε Ἴσμπαρυ, ἐγώ δέ μπορῶ πιά νά λέγομαι θυρωρός μιά καί μπερδεύω τούς ἀνθρώπους. Μά, τριάντα χρόνια δουλεύω ἐδῶ καί δέν ἔτυχε νά μπερδέψω ἀνθρώπους, ὅπως θά μπορούσαν νά τό βεβαιώσουν ἑκατοντάδες προϊστάμενοι πού πέρασαν ἀπό δῶ, καί μέ σένα, ἄθλιε, θ' ἀρχίζα νά κάνω τά μπερδέματα; Μέ σένα, πού ἔχεις μιά χτυπητή γυαλιστερή

φάτσα; Καί τί ἰδιαιτέρο ἔχεις πού μπορῶ νά μπερδέψω; Καί πίσω ἀπό τή ράχη μου νά τό ἔσκαζες κάθε βραδιά γιά τήν πόλη, καί πάλι μόνο ἀπό τά μούτρα σου θά ἔβγαζα τό συμπέρασμα πώς εἶσαι ἕνας τέλειος ἀλήτης».

«Ἄφησέ τον, Φεοντόρ» εἶπε ὁ προϊστάμενος πού στό μεταξύ σταμάτησε ἀπότομα νά μιλᾷ στό τηλέφωνο μέ τήν αρχιμαγειρίσσα. «Ἡ ὑπόθεση εἶναι ἀπλούστατη. Δέ μιλάμε τώρα γιά τίς νυχτερινές του διασκεδάσεις. Ἐχει ἴσως σκοπό προτοῦ φύγει νά μᾶς θάλει νά κάνουμε ἐρευνες γιά τίς νυχτερινές του ἀσχολίες. Θά ἦταν γι' αὐτόν, φαντάζομαι, πολύ εὐχάριστο. Θά καλούσαμε ἐδῶ καί τά σαράντα παιδιά. Ὅλα φυσικά θά τόν εἶχαν μπερδέψει μέ κάποιον ἄλλο, κι ἔτσι θά ἔπρεπε νά καλέσουμε σιγά σιγά ὅλο τό προσωπικό νά μαρτυρήσει, ἡ λειτουργία τοῦ ξενοδοχείου θά σταματοῦσε γιά λίγο κι ὅταν τόν πετούσαμε ἔξω αὐτός στό μεταξύ θά εἶχε κάνει τουλάχιστο τό κέφι του. Ὡς ἐδῶ ὅμως! Φτάνει πού πήρε γιά χαζή τήν αρχιμαγειρίσσα, τήν ἀγαθή αὐτή γυναίκα. Δέν ἀκούω ἄλλο τίποτα· ἀπολύσει ἀμέσως γιά παράλειψη ὑπηρεσίας. Αὐτό ἐδῶ τό σημεῖωμα εἶναι γιά τό ταμεῖο, θά πάρεις καί τή σημερινή μέρα. Αὐτό, φυσικά, ὕστερα ἀπ' ὅ,τι ἔκανες ἐδῶ —μεταξύ μας βέβαια— εἶναι καθαρό δῶρο καί σου τό κάνω μόνο γιά χάρη τῆς αρχιμαγειρίσσας».

Ἐνα κουδούνισμα ὅμως τοῦ τηλεφώνου ἐμπόδισε τόν προϊστάμενο νά ὑπογράψει τό χαρτί ἀμέσως. «Σέ μεγάλες φασαρίες μέ θάζουν σήμερα αὐτοί οἱ λιφτμπόυς» φώναξε σάν ἄκουσε κάτι στό τηλέφωνο. «Μά, αὐτό εἶναι ἀνήκουστο!» ξαναφώναξε σέ λίγο. Παραμέρισε τό ἀκουστικό καί στράφηκε στό θυρωρό: «Φεοντόρ, σέ παρακαλῶ, κράτησέ τον λίγο ἐδῶ. Ἐχουμε μαζί του ἀκόμα νά μιλήσουμε». Καί ἀπό τό τηλέφωνο ἔδωσε ἐντολή: «Ἐλα ἀμέσως πάνω!»

Τώρα ὁ ἀρχιθυρωρός μπορούσε νά ξεθυμάνει, αὐτό πού δέ μπορούσε νά τό πετύχει πρῶτα μέ τή συζήτηση. Ἐπίασε τόν Κάρλ ἀπό τό μπράτσο, ὄχι ὅμως μέ χέρι ἥρεμο, ἔτσι πού νά ἔναι ὑποφερτό· κάθε ἄλλο! Τό ξέσφιγγε μιά στιγμή κι ὕστερα τό ἔσφιγγε πιό δυνατά καί ἀκατάπαντα πιό δυνατά, χωρίς νά λείει νά σταματήσει, μιά πού εἶχε φυσικά καί μεγάλη σωματική δύναμη. Τά μάτια τοῦ Κάρλ ἀρχισαν νά θολώνουν. Καί σά νά μήν ἔφτανε αὐτό, σά νά εἶχε πάρει κι αὐτή τήν ἐντολή, τόν τραβοῦσε συνάμα, τόν σήκωνε ψηλά, τόν τράνταζε

άγρια και κάθε τόσο επαναλάμβανε μισορωτώντας τον προϊστάμενο: «Μήπως τόν μπερδεύω και πάλι; Μήπως τόν μπερδεύω και πάλι;»

Σά μπήκε μέσα ό πρώτος από τους συναδέλφους του, ήταν για τόν Κάρλ ή λύτρωση· ό Μπέζ, ένα παιδί χοντρό που πάντα ανέπνεε θαριά, παρουσιάστηκε κι απόσπασε κάπως τήν προσοχή του αρχιθυρωρού. Ό Κάρλ ήταν τόσο εξαντλημένος που μόλις και πρόλαβε νά χαιρετήσει τήν Τερέζα που τήν είδε ξαφνιασμένος νά ξεπροβάλλει χλομή σάν πεθαμένη, ντυμένη άκατάστατα, μέ μαλλιά λίγο άνακατεμένα, πίσω από τόν Μπέζ. Άμέσως θρέθηκε δίπλα του και του ψιθύρισε: «Τό ξέρει ή άρχιμαγείρισσα.»

«Ναί, τής τηλεφώνησε ό προϊστάμενος» άπάντησε ό Κάρλ.

«Τότε όλα θά πάνε καλά! Όλα θά πάνε καλά!» είπε γρήγορα και μέ ζωνρό βλέμμα.

«Όχι» είπε ό Κάρλ. «Δέν ξέρω βέβαια τί έχουν εναντίον μου. Πρέπει νά φύγω· κι ή άρχιμαγείρισσα δέν άμφιβάλλει διόλου. Σέ παρακαλώ, πήγαινε πάνω, μή χάνεις τόν καιρό σου· θά 'ρθω άργότερα νά σε άποχαιρητήσω».

«Μά τί σ' έπιασε, Ρόσμαν; Πολύ ώραία, θά μείνεις μαζί μας, όσο σου άρέσει. Ό προϊστάμενος κάνει ό,τι θέλει ή άρχιμαγείρισσα, τώρα τελευταία, όπως έμαθα, τήν αγαπά... Μόνο ήσύχασε.»

«Σέ παρακαλώ, Τερέζα, φύγε από δω. Δέ θά μπορέσω σίγουρα νά υπερασπιστώ τόν έαυτό μου καλά, όσο θά 'σαι εδώ. Και πρέπει νά τόν υπερασπίσω καλά, γιατί είπαν ψευτιές για μένα. Όσο πιο πολύ προσέξω κι όσο καλύτερα υπερασπίσω τόν έαυτό μου, τόσο πιο πολλές έλπίδες θά 'χω νά μείνω μαζί σας. Μά, όμως, Τερέζα!» Δέ μπόρεσε δυστυχώς σ' ένα ξαφνικό πόνο νά θαστάξει και πρόσθεσε χαμηλόφωνα: «Άχ, αυτός ό θυρωρός, τουλάχιστο νά μ' άφηνε! Δέν ήξερα πώς ήταν έχθρός μου. Μέ σφίγγει άγρια και μέ τραβά. Έδω και ώρα» Μά, τήν ίδια στιγμή σκέφτηκε πάλι: «Γιατί τής τά λέω; Μπορεί μιά γυναίκα ν' άκούσει τέτοια πράγματα μέ ήρεμία!» Και στ' άλήθεια προτού προλάβει ό θυρωρός νά κάνει πέρα μέ τό λεύτερο χέρι, στράφηκε και του είπε: «Κύριε άρχιθυρωρέ, σάς παρακαλώ, άφήστε τον. Τόν κάνετε και πονά. Σέ λίγο θά φτάσει ή άρχιμαγείρισσα και θά δείτε πώς ό,τι γίνεται εδώ είναι άδικία.

Άφήστε τον! Βρίσκετε ευχαρίστηση που τόν βασανίζετε!» Κι έπιασε τό χέρι του θυρωρού. «Έντολή, μικρή μου δεσποινίδα, έντολή!» είπε ό θυρωρός και μέ τό λεύτερο χέρι τράβηξε μέ κάποια συμπάθεια τήν Τερέζα κοντά του, ένω μέ τό άλλο έσφιγγε τόν Κάρλ μέ λύσσα, σά νά 'θελε όχι μόνο νά τόν κάνει νά πονά, αλλά σά νά 'χε για τό μπράτσο αυτό που τό κατείχε καλά, νά εκπληρώσει κάποιο ιδιαίτερο μακρινό σκοπό.

Η Τερέζα χρειάστηκε λίγο χρόνο για νά του ξεφύγει. Τή στιγμή που ήταν έτοιμη νά στραφεί προς τόν προϊστάμενο που έπέτρεπε στον Μπέζ νά πολυλογεί ακόμα για τόν Κάρλ, όρμησε μέσα ή άρχιμαγείρισσα.

«Δόξα τώ Θεώ» ξέσπασε ή Τερέζα και τά δυνατά της αυτά λόγια γέμισαν κυριαρχία όλο τό χώρο που ήταν τή στιγμή εκείνη σέ γενική σιωπή. Ό προϊστάμενος πετάχτηκε από τή θέση του κι έκανε πέρα τόν Μπέζ.

«Έρχεστε ή ίδια, κυρία άρχιμαγείρισσα; Και γι' αυτή τή μικρή λεπτομέρεια; Τό περιμένα νά γίνει ύστερα από τό τηλεφώνημά μας, μά ώστόσο δέν τό πίστευα και πολύ. Η ύπόθεση όμως του προστατευομένου σας όλο και πάει κατά διαβόλου. Φοβάμαι πώς δέ θά τόν διώξω μόνο, αλλά θά τόν βάλω και φυλακή. Άκούστε και σεις». Κι έκανε νόημα στον Μπέζ νά πλησιάσει.

«Θέλω μόνο νά πώ δυό λόγια μέ τόν Ρόσμαν» αποκρίθηκε ή άρχιμαγείρισσα κι επειδή τήν άνάγκασε ό προϊστάμενος κάθισε σέ μιά καρέκλα.

«Κάρλ, πλησίασε, σέ παρακαλώ» είπε κατόπιν. Ό Κάρλ υπάκουσε ή καλύτερα τόν πήγε ό θυρωρός σέρνοντάς τον. «Άφήστε τον, λοιπόν» φώναξε ή άρχιμαγείρισσα όργισμένη, «δέν είναι και φονιάς!» Ό θυρωρός τόν έφησε φυσικά, μά προτού τόν άφήσει τόν έσφιγγε άλλη μιά φορά τόσο δυνατά, που του ήρθαν από τήν προσπάθεια δάκρυα στα μάτια.

«Κάρλ» είπε ή άρχιμαγείρισσα, θάζοντας μέ ήρεμία τά χέρια πάνω στο στήθος και σκύβοντας νά τόν κοιτάξει καλά—αυτό δέν έμοιαζε μέ άνακριση— «πρώτα πρώτα θέλω νά σου πώ πώς σου έχω μεγάλη έμπιστοσύνη. Κι ό κύριος προϊστάμενος είναι επίσης ένας δίκαιος άνθρωπος, σου τό έγγυώμαι. Κι οι δυό μας θέλουμε νά σε κρατήσουμε εδώ—ένω έλεγε αυτά έριξε μιά ματιά στον προϊστάμενο παρακαλώντας νά μήν τή διακόψει, κι έτσι πραγματικά έγινε. «Έέχασε ό,τι σου είπαν μέχρι τώρα. Και φυσικά μήν πάρεις στα σοβαρά ό,τι σου είπε ό κύ-

ριος αρχιθυρωρός. Είναι λιγάκι όργίλος τύπος και με τή δουλειά που κάνει δεν είναι ν' άπορείς, μά όστόσο έχει κι αυτός γυναίκα και παιδιά και πρέπει να γνωρίζει πώς δεν επιτρέπεται να βασανίζει κανείς άδικα ένα παιδί που στηρίζεται μόνο στον εαυτό του και μιά που γι' αυτό φροντίζουν και πολλοί άλλοι.

Στό δωμάτιο επικρατούσε μεγάλη σιγή. 'Ο αρχιθυρωρός κοίταζε έρευνητικά τον προϊστάμενο σά να ζητούσε έξηγήσεις, κι αυτός κοίταζε τήν αρχιμαγείρισα κουνώντας τό κεφάλι. 'Ο Μπές πίσω από τήν πλάτη του προϊστάμενου, μισογελούσε μ' έναν ήλιθιο τρόπο. 'Η Τερέζα κρυφόκλαιγε με κάποιο αναφιλητό από χαρά και λύπη, και προσπαθούσε να μην τήν αντιληφθεί κανένας.

'Ο Κάρλ έστρεψε τή ματιά του στό πάτωμα, άν κι αυτό μπορούσαν να τό πάρουν για σημάδι ένοχής, αντί να κοιτάζει τήν αρχιμαγείρισα, που, όλοένα και αναζητούσε τό βλέμμα του. Στό χέρι του ένωθε τσιμπήματα, τό ποκάμισο στίς ραβδώσεις κολλούσε πάνω του και του έρχόταν ή έπιθυμία να βγάλει τό σακάκι του για να διαπιστώσει τό κακό. Αυτά που έλεγε φυσικά ή αρχιμαγείρισα προέρχονταν από άγαθή πρόθεση, μά όστόσο ή στάση της αυτή του φαινόταν πώς ήθελε να εκφράσει τή δική του άναξίότητα στην καλοσύνη της, πώς δυό μήνες απολάμβανε ευεργεσίες που δεν τίς άξιζε και τό μόνο που του έπρεπε ήταν να πέσει στα χέρια του θυρωρού.

«Τά λέω αυτά» συνέχισε ή αρχιμαγείρισα. «για να μπορούσεις ν' άπαντήσεις χωρίς ταραχή' άλλωστε, όπως σέ ξέρω, αυτό θά τό είχες κάνει όποσδήποτε».

«Μπορώ στό μεταξύ να πάω να φωνάξω γιατρό, γιατί ό άνθρωπος είναι δυνατό να χάσει όλο του τό αίμα» τούς έκοψε ό Μπές με πολλή ευγένεια, μά όστόσο σέ άσχημη ώρα.

«Πήγαινε» είπε ό προϊστάμενος στον Μπές που έξαφανίστηκε άμέσως. 'Υστερα γύρισε προς τήν αρχιμαγείρισα: «Νά, πώς έχει ή υπόθεση αυτή. 'Ο αρχιθυρωρός δεν έπιασε έτσι για γούστο τό νεαρό. Κάτω στον κοιτώνα τά παιδιά βρήκαν έναν ξένο μεθυσμένο πάνω σ' ένα κρεβάτι να 'ναι κουκουλωμένος με κουβέρτες. Τόν ξύπνησαν φυσικά κι έκαναν να τόν διώξουν. 'Αρχισε τότε εκείνος τίς φωνές κι έλεγε κάνοντας θόρυβο πώς ό κοιτώνας άνηκε στον Κάρλ Ρόσμαν κι αυτός ήταν φιλοξενούμενος του' ό Κάρλ τον είχε φέρει εκεί κι όποιος

τολμούσε να τόν κουνήσει θά 'βρισκε σίγουρα τό μπελά του. Είπε κοντά σ' αυτά πώς περίμενε τον Κάρλ Ρόσμαν, γιατί του είχε υποσχεθεί να του δώσει χρήματα κι είχε πάει να του τά φέρει. Προσέξτε, παρακαλώ, πολύ καλά αυτό τό τελευταίο, κυρία αρχιμαγείρισα: του είχε υποσχεθεί χρήματα και πήγε να τά φέρει... Μπορείς να προσέχεις και σύ, Ρόσμαν» είπε ό προϊστάμενος κόβοντας τή διήγηση και βλέποντας τον Κάρλ που είχε τώρα στραφεί προς τήν Τερέζα. 'Η κοπέλα, σαν ύπνωτισμένη, κάρφωσε τά μάτια της πάνω στον προϊστάμενο κι όλο κι έδιωχνε κάτι από τό μέτωπο ή μερικά πεσμένα μαλλιά της ή τίποτα, κάνοντας μιά κίνηση στό κενό. «Μήπως, Ρόσμαν, σου υπενθυμίζω και μιά σου υποχρέωση; Γιατί ό άνθρωπος αυτός εκεί κάτω είτε τελικά πώς σαν έπέστρεφες θά πηγαίνατε για διασκέδαση όπου τραγουδά κάποια... Τό όνομά της σ' άλήθεια δε μπόρεσε κανένας να τό καταλάβει, γιατί τό πρόφερε συνέχεια με φωνή τραγουδιστή».

'Εδώ σταμάτησε ό προϊστάμενος, γιατί ή αρχιμαγείρισα κατάγλομη έκανε να σηκωθεί σπρώχνοντας πίσω τήν καρέκλα.

«Σας άφήνω ήσυχη από τά παρακάτω» είπε ό προϊστάμενος.

«'Οχι, σας παρακαλώ, όχι» είπε ή αρχιμαγείρισα πιάνοντας τό χέρι του, «θέλω να τ' άκούσω όλα, γιατί ό έξάλλου ήρθα εδώ».

'Ο θυρωρός προχώρησε λίγα βήματα και χτυπούσε τό στήθος του για να δείξει πώς αυτός τά είχε μαντέψει από τήν αρχή. 'Ο προϊστάμενος τον καθησύχασε και τον απομάκρυνε από τό γραφείο λέγοντας! «Ναι, έχετε απόλυτο δικιο, Φεοντόρ».

«Δέν έχω πιά να πώ άλλα» είπε ό προϊστάμενος. «'Οπως είναι φτιαγμένοι οι νεαροί άρχισαν πρώτα να τον κοροϊδεύουν, ύστερα να μαλώνουν μαζί του και τελικά, επειδή είναι και μερικοί πυγμαχοί ανάμεσά τους, του έσπασαν τά μούτρα. Και δεν τόλμησα να ρωτήσω που τον χτύπησαν κι από που τρέχουν αίματα: οι νεαροί αυτοί είναι τρομεροί στην πυγμαχία και φυσικά ένα μεθυσμένο τον καταφέρνουν πολύ εύκολα!»

«'Ετσι λοιπόν!» είπε ή αρχιμαγείρισα πιάνοντας τή ράχη τής καρέκλας και ρίχνοντας πάνω εκεί που καθόταν πρώτα μιά ματιά. «Πές λοιπόν έστώ και μιά μόνη κουβέντα, σέ παρακαλώ, Ρόσμαν!» πρόσθεσε. 'Η Τερέζα

έτρεξε και κρεμάστηκε στο χέρι της αρχιμαγείρισσας κι ο Κάρλ απόρησε γιατί τό 'βλεπε για πρώτη φορά νά τό κάνει. 'Ο προϊστάμενος στεκόταν πίσω από τήν αρχιμαγείρισσα κι έρχισε νά ιστιάζει άργά τό φτωχό, μικρό και μισοζαρωμένο γιακαδάκι της. 'Ο θυρωρός ήταν ακόμα δίπλα στον Κάρλ και του φώναζε: «Θά μιλήσεις λοιπόν;» μ' αυτό όμως ήθελε νά κρύψει μία γροθιά που στο μεταξύ του κοπανούσε πίσω στη ράχη του.

«Είναι αλήθεια» ειπε ο Κάρλ μέ περισσότερη άβελαιότητα γιατί τον τράνταζε πίσω του τό χτύπημα. «'Εγώ τον κουβάλησα εκεί μέσα».

«Δέ θέλουμε περισσότερα» ειπε ο θυρωρός σά ν' άπηχουσε τή γνάμη όλων. 'Η αρχιμαγείρισσα βουθή στράφηκε στον προϊστάμενο κι ύστερα στην Τερέζα.

«Δέ μπορούσα νά κάνω διαφορετικά» συνέχισε ο Κάρλ. «'Ο άνθρωπος αυτός άλλοτε ήταν φίλος μου. Είχα δυό μήνες νά τον δώ από τότε που χωρίσαμε: ήρθε νά μ' επισκεφτεί κι ήταν τόσο μεθυσμένος που δέ μπορούσε νά γυρίσει πίσω μόνος του».

'Ο προϊστάμενος κοντά στην αρχιμαγείρισσα έσκυψε και της ειπε χαμηλόφωνα: «Τόν επισκέφτηκε λοιπόν κι ήταν τόσο μεθυσμένος που δέ μπόρεσε νά φύγει». 'Η αρχιμαγείρισσα του ψιθύρισε κάτι πάνω από τον ώμο της κι εκείνος έδειξε μ' ένα χαμόγελο πώς έχει αντίρρηση, μά ωστόσο φαινόταν καλά πώς δέν άφορούσε τήν υπόθεση του Κάρλ. 'Η Τερέζα —ο Κάρλ κοίταζε μόνο αυτήν— άκουμπουσε άπελπισμένα τό κεφάλι της πάνω στην αρχιμαγείρισσα και δέν ήθελε νά βλέπει τίποτα. 'Ο μόνος που έδειχνε άπόλυτη ίκανοποίηση από τίς εξηγήσεις του Κάρλ ήταν ο θυρωρός, που επανέλαβε μερικές φορές: «Βέβαια, είναι πολύ σωστό, πολύ σωστό, πρέπει κανείς νά βοηθά τον συμότη του», και μέ ματιές και χειρονομίες ζητούσε νά τά τυπώσει καλά στο μυαλό των άλλων τά λόγια του αυτά.

«Είμαι λοιπόν ένοχος» ειπε ο Κάρλ, και σταμάτησε για λίγο και περίμενε κάποιος από τούς κριτές του νά πει έναν καλό λόγο για νά τον ένθαρρύνει στην υπεράσπισή του. Μά, κανένας δέ μίλησε. «'Η μόνη μου ένοχή είναι ότι πήγα τον άνθρωπο αυτό στον κοιτώνα —τόν λένε Ρόμπινσον κι είναι ίρλανδός. Αυτά που ειπε δέν είναι καθόλου αληθινά, γιατί τά ειπε πάνω στο μεθύσι του».

«Δέν του υποσχέθηκες λεφτά;» ρώτησε ο προϊστάμενος.

«Ναι» ειπε ο Κάρλ, στενοχωρημένος γιατί ειχε ξεχάσει νά τό πει. 'Από άπερισκεψία ή άφηρημάδα χαρακτηρισε κατηγορηματικά τήν άθωότητά του. «Του υποσχέθηκα χρήματα, γιατί μου τά ζήτησε. Δέν πήγα όμως νά τά φέρω: θά του έδινα τά φιλοδωρήματα που ειχα μαζέψει χτές τό θράδυ». Και για νά γίνει πιστευτός άδειασε τήν τσέπη κι έδειξε στην παλάμη ο,τι ψηλά ειχε.

«'Ολο και πώς νά μās ξεφύγεις» ειπε ο προϊστάμενος. «Για νά σε πιστέψει κανείς πρέπει νά ξεχνά αυτά που λές στην αρχή. Πρώτα λοιπόν πήγες τον άνθρωπο —δέν πιστεύω νά λέγεται Ρόμπινσον, από τότε που υπάρχει ίρλανδία δέ δόθηκε σε ίρλανδό τέτοιο όνομα— τον πήγες λοιπόν στον κοιτώνα, πράγμα που άρκει για νά σε πετάξουμε έξω, χρήματα όμως στην αρχή δέν του υποσχέθηκες, σάν όμως σε στριμώξαμε, τότε του υποσχέθηκες και χρήματα. Δέν έχουμε ωστόσο καμιά διάθεση ν' άκούσουμε έρωταποκρίσεις, μόνο θέλουμε τήν άπολογία σου. Στην αρχή λοιπόν δέν ειχες σκοπό νά φέρεις κι άλλα λεφτά, μά νά δώσεις τά φιλοδωρήματα της θραδιās: τά λεφτά όμως αυτά τά ειχες πάνω σου κι άποδειχεται όλοφανερα πώς σκόπευες νά φέρεις κι άλλα, γιαυτό κι έλειψες πολύ χρόνο. Δέν είναι βέβαια παράξενο νά θέλεις νά του φέρεις λεφτά από τή θαλίτσα σου, είναι όμως πολύ περίεργο νά τό άρنيέσαι μ' όλη τή δύναμη της ψυχής σου. Κι έπειτα είναι πολύ άσχημο νά θέλεις ν' άποκρύψεις πώς έσύ πρωτομέθυσες τον άνθρωπο έδω στο ξενοδοχείο, γιατί δέν υπάρχει γι' αυτό ή παραμικρή άμφιβολία: ο ίδιος όμολόγησες πώς ήρθε μόνος του έδω, μά δέ μπόρεσε νά φύγει χωρίς βοήθεια κι ύστερα ο φίλος σου φώναζε μέσα στον κοιτώνα πώς είναι φιλοξενούμενος σου. Δέ μās μένουν παρά μόνο δυό έρωτήματα, που μπορείς ν' άπαντήσεις για νά ξεκαθαρίσεις τά πράγματα, αν και χωρίς τή βοήθειά σου μπορούμε κι έμεις τελικά νά τά ξεκαθαρίσουμε: «Πρώτο, πώς κατάφερες και μπήκες μέσα στο κελάρι και δεύτερο πώς μάζεψες μέ φιλοδωρήματα αυτά τά χρήματα;»

«Είναι αδύνατο νά υπερασπίσεις τον έαυτό σου, αν δέν υπάρχει στους άλλους καλή θέληση» ειπε μέσα του ο Κάρλ και δέν άπάντησε στον προϊστάμενο, μολονότι ή Τερέζα ύπόφερε πολύ γι' αυτό. "Ήξερε πώς ο,τι και νά 'λεγε, μπορούσαν νά θρούν μία άλλη άποψη, και μόνο ο κριτής ειχε άπόλυτο δικαίωμα νά τό θγάλει καλό ή κακό.

«Δέν ἀπαντᾷ» εἶπε ἡ ἀρχιμαγεύρισα.
«Εἶναι τό πιό λογικό πού ἔχει νά κάνει» εἶπε ὁ προῖ-
στάμενος.

«Κάτι θά σκαρφίζεται» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός χαϊδεύον-
τας ἀπαλά τά γένια του μέ τό χέρι πού φέρθηκε πρὶν λί-
γα λεπτά τόσο βάρβαρα.

«Σώπασε» εἶπε ἡ ἀρχιμαγεύρισα στήν Τερέζα πού
ἀρχιζε δίπλα της νά ὀδύρεται, «τό βλέπεις κι ἐσύ, δέν
ἀποκρίνεται, πῶς μπορῶ νά τόν βοηθήσω; Στό κάτω κά-
τω ἔχω ἄδικο ἀπέναντι στόν προῖστάμενο. Πές μου, Τε-
ρέζα, ὑπάρχει κάτι πού κατά τή γνώμη σου δέν ἔκανα
γι' αὐτόν;» Πῶς μπορούσε ὅμως ἡ Τερέζα νά τό γνωρίζ-
ει καί σέ τί ὄφελουσε ν' ἀπολογεῖται μέ τήν ἐρώτηση
καί τήν παράκληση αὐτή στήν Τερέζα μπροστά στά μά-
τια αὐτῶν τῶν κυρίων

«Κυρία ἀρχιμαγεύρισα» εἶπε ὁ Κάρλ παίρνοντας κά-
ποιο θάρρος, μόνο καί μόνο ὅμως γιά ν' ἀπαλλάξει τήν
Τερέζα ἀπό τήν ἀπάντηση, «δέ νομίζω πῶς σᾶς ντρό-
πιασα σέ τίποτα, κάθε ἄλλος μπορούσε νά τό διαπιστώ-
σει, ἂν ἔρευνουσε καλά τήν ὑπόθεση».

«Κάθε ἄλλος!» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός δείχνοντας μέ τό
δάχτυλο τόν προῖστάμενο. «Αὐτό τό εἶπε γιά νά προ-
σβάλει ἐσᾶς, κύριε Ἰσμπάρυ».

«Λοιπόν, κυρία ἀρχιμαγεύρισα» εἶπε αὐτός, «εἶναι
ἐξήμιση, κι ἡ τελευταία καί κρίσιμη στιγμή. Νομίζω
πῶς πρέπει ν' ἀφήσετε σέ μένα τόν τελευταῖο λόγῳ
στήν ὑπόθεση αὐτή πού χειριστήκαμε μέ τόση ὑπομο-
νή».

Ὁ μικρός Τζιάκομο μπήκε μέσα κι ἔκανε νά πάει
στόν Κάρλ, τρόμαξε ὅμως ἀπό τή γενική σιωπή πού κυ-
ριαρχοῦσε ἐκεῖ μέσα, σταμάτησε καί περίμενε.

Ἡ ἀρχιμαγεύρισα ὕστερα ἀπό τά τελευταῖα λόγια
τοῦ Κάρλ, δέν ἔπαψε νά ἔχει καρφωμένη τή ματιά της
πάνω του καί δέν ἔδειχνε διόλου πῶς εἶχε ἐπηρεαστεῖ
ἀπό τά τελευταῖα λόγια τοῦ προῖστάμενου. Κοίταζε τόν
Κάρλ μέ μάτια ὀλάνοιχτα πού ἦταν μεγάλα καί γαλανά,
λίγο μόνο θλιμμένα ἀπό τήν ἡλικία καί τόν πολύ μό-
χθο. Ὅπως στεκόταν ἐκεῖ καί κοιτοῦσε μπροστά της
τήν καρέκλα, νόμιζες πῶς ἀπό στιγμή σέ στιγμή θά φώ-
ναζε: «Λοιπόν, Κάρλ, ὅταν τό σκέφτομαι καλά, βλέπω
πῶς ἡ ὑπόθεση δέν εἶναι ἀκόμα καλά ξεκαθαρισμένη
καί χρειάζεται, ὅπως σῶστά εἶπες, προσεχτική ἔρευνα.
Καί θά κάνουμε τώρα αὐτή τήν ἔρευνα, ἀδιάφορο ἂν

συμφωνοῦν ἢ ὄχι οἱ ἄλλοι· πάνω ἀπ' ὅλα στέκεται ἡ δι-
καιοσύνη».

Ἡ ἀρχιμαγεύρισα ὅμως, ἀντί νά πεῖ αὐτά, ὕστερα
ἀπό μικρή σιωπή, πού κανένας δέν εἶχε τολμήσει νά
διακόψει—μόνο τό ρολοῖ χτύπησε, θεβαιώνοντας τά λό-
για τοῦ προῖστάμενου, ἐξήμιση καί συνάμα, ὅπως ἦταν
γνωστό, ὅλα τά ρολόγια τοῦ ξενοδοχείου, κι ὅλα αὐτά
ἤχουσαν στ' ἄφτια καί στή σκέψη σά δεύτερος παλμός
μιᾶς μεγάλης ἀνυπομονησίας— ἡ ἀρχιμαγεύρισα ὅμως
εἶπε: «Ὅχι, Κάρλ, ὄχι, ὄχι! Δέν εἶναι δυνατό νά πει-
στοῦμε. Μιά δίκαιη ὑπόθεση ἔχει μιᾶ ἰδιαίτερη ὄψη, κι
ἡ δική σου, ὀφείλω νά ὁμολογήσω, δέν τήν ἔχει. Μπο-
ρῶ νά τό πῶ κι ἔχω χρέος νά τό πῶ· κι ἔχω χρέος νά
τό ὁμολογήσω γιατί ἦρθα ἐδῶ μέ τίς καλύτερες διαθέ-
σεις γιά σένα. Βλέπεις, κι ἡ Τερέζα σωπαίνει». (Αὐτή
ὥστόσο δέ σώπαινε, ἔκλαιγε.)

Ἡ ἀρχιμαγεύρισα σταμάτησε ἀτότομα ἀπό μιᾶ ξαφ-
νική ἀπόφαση κι εἶπε: «Γιά ἔλα ἐδῶ, Κάρλ» καί σάν
αὐτός πλησίασε—τήν ἴδια στιγμή ἔσμιξαν πίσω ἀπό τή
ράχη του ὁ προῖστάμενος κι ὁ ἀρχιθυρωρός κι ἀρχισαν
νά συζητοῦν ζοηρά— τόν ἔπιασε μέ τ' ἀριστερό χέρι
ἀπό τή μέση καί πήγε μαζί μ' αὐτόν καί τήν Τερέζα
πού ἀκολουθοῦσε χωρίς θέληση, στό βάθος τοῦ δωμα-
τίου κι ἐκεῖ, βηματίζοντας πάνω κάτω καί μέ τούς δύο,
εἶπε: «Εἶναι δυνατό, Κάρλ, κι ἴσως σ' αὐτό στηρίζεσαι,
γιατί διαφορετικά δέ θά μπορούσα νά σέ καταλάβω, μιᾶ
ἔρευνα νά σέ δικαιώσει σέ μερικές λεπτομέρειες. Νά
ποῦμε, ὅπως εἶναι φυσικό, πῶς χαιρετοῦσες τό θυρωρό·
καταλαβαίνεις πῶς καί τώρα σοῦ μιλῶ ἀνοιχτά. Μά,
ὅμως τέτοιες μικρές λεπτομέρειες δέ σώζουν τήν κατά-
σταση. Ὁ προῖστάμενος—ξέρω καλά τήν πείρα του γιά
τούς ἀνθρώπους ἀπ' ὅλα αὐτά τά χρόνια καί τήν ἐκτιμῶ,
εἶναι ἐπίσης κι ὁ πιός ἀξιόπιστος ἀνθρώπος πού γνώρι-
σα ποτέ— παρουσίασε ξεκαθαρισμένα τήν ἐνοχή σου, νά
πῶ τήν ἀλήθεια, μέ τρόπο πού δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβή-
τηση. Ἴσως νά τά ἔκανες ὅλα αὐτά ἀπό ἀπερισκεψία καί
μόνη, ἴσως πάλι νά μήν εἶσαι αὐτός πού πίστεψα. Κι
ὅμως», ἐδῶ σταμάτησε γιά λίγο κι ἔριξε πίσω της μιᾶ
ματιά στους δύο κυρίους, «στό βάθος δέ μπορῶ ἀκόμα
ν' ἀλλάξω καί νά μή σέ θεωρῶ τίμιο παιδί».

«Κυρία ἀρχιμαγεύρισα! Κυρία ἀρχιμαγεύρισα!» φώ-
ναξε ὁ προῖστάμενος πιάνοντας στό μεταξύ τή ματιά
της.

«Ναι, τελειώσαμε!» απάντησε ή αρχιμαγείρισσα μιλώντας τώρα στον Κάρλ πίο γρήγορα: «Άκουσε, Κάρλ, όπως βλέπω τήν κατάσταση, εγώ είμαι ευχαριστημένη πού ό προϊστάμενος δέ θέλει νά γίνει έρευνα, γιατί άν είχε διαφορετική γνώμη, θά ήμουν άνακαυμένη νά τήν έμποδίσω για τό δικό σου συμφέρον. Κανένas δέν πρέπει νά μάθει μέ ποιό τρόπο και μέ ποιá μέσα φιλοξενήσες αυτό τόν άνθρωπο, πού δέν είναι δυνατό νά 'ναι ένας από τούς παλιούς συντρόφους σου, όπως ισχυρίστηκες, γιατί τότε είχες μαλώσει για καλά μαζί τους σá χωρίσατε και μένει ανεξήγητο πώς αρχισες κεράσματα μέ τέτοιους ανθρώπους. Δέν απομένει παρά νά 'ναι μία τυχαία γνωριμία, κι έκανες από επιπολαιότητα ίσως τά βράδια μ' αυτόν παρέá σέ καμιά ταβέρνα στην πόλη. Πώς μπόρεσες όμως, Κάρλ, νά μου τ' άποκρύψεις όλα αυτά; Άν ίσως ή ζωή στον κοιτώνα σου είχε γίνει άνυπόφορη κι άν αυτό ήταν ή μόνη αίτία γι' αυτά τά ξεσπάσματα, γιατί δέ θέλησες νά μου τό πεις; Τό ξέρεις καλά, πώς φρόντισα νά σου δώσω μοναχικό δωμάτιο κι έπαυσα νά κάνω κάθε προσπάθεια από τότε πού μέ παρακάλεσες νά μήν έπιμένω σ' αυτό. Ίσως θά μπορούσα νά πω τώρα πώς προτίμησες τόν κοινό θάλαμο για νά νιώθεις πίο λεύτερος εκεί. Και τά λεφτά σου τά φύλαγες στο ταμείο μου και τά φιλοδωρήματα μου τά έδινες κάθε βδομάδα. Μά για όνομα του Θεού, παιδί μου, πού εθρισκες τά χρήματα για τίς διασκεδάσεις σου κι από πού θά 'φερνες για τό φίλο σου; Δέ μπορώ φυσικά, όλα αυτά νά τά πω στον προϊστάμενο, τουλάχιστο για τήν ώρα, γιατί τότε δέ θά μπορούσαμε ν' άποφύγουμε τήν έρευνα. Πρέπει λοιπόν νά φύγεις τό δίχως άλλο από τό ξενοδοχείο, και μάλιστα όσο μπορείς πίο γρήγορα. Πήγαινε κατευθείαν στην πανσιόν Μπρένερ —έχεις πάει ήδη πολλές φορές μέ τήν Τερέζα— θά σέ δεχτούν μέ τή σύστασή μου αυτή δωρεάν» —και μ' ένα χρυσαφένιο μολύβι πού τράβηξε από τή μπλουζα της έγραψε ή αρχιμαγείρισσα μερικές γραμμές πάνω σ' ένα έπισκεπτήριο χωρίς νά σταματήσει νά μιλά— «και θά σου στείλω γρήγορα τή θαλίτσα σου... Τερέζα, τρέξε γρήγορα στην ίματιοθήκη των λιφτμπούς για νά φτιάξεις τή θαλίτσα του!» (Η Τερέζα όσοσο δέ σάλεγε ήθελε νά χαρεί τήν αλλαγή αυτή προς τό καλύτερο για τήν υπόθεση του Κάρλ, όπως πρώτα είχε βαστάξει συνέχεια όλο τόν πόνο.)

Κάποιος άνοιξε λιγάκι τήν πόρτα χωρίς νά παρουσιαστεί και τήν ξανάκλεισε άμέσως. Φαίνεται πώς ήθελαν νά πάρουν τόν Τζιάκομο, γιατί αυτός πλησίασε και του είπε: «Ρόσμαν, έχω νά σου πω κάτι».

«Άμέσως» είπε ή αρχιμαγείρισσα χώνοντας τό έπισκεπτήριο στην τσέπη του Κάρλ πού είχε άκούσει ό,τι του είπε μέ σκουμένο κεφάλι, «για τήν ώρα θά κρατήσω τά χρήματά σου, φυσικά μου έχεις έμπιστοσύνη. Σήμερα μέινε μέσα και σκέψου καλά τήν υπόθεση, αύριο —σήμερα δέν έχω καιρό, ήδη έχασα πολλές ώρες— θά 'ρθω στην πανσιόν και θά σκεφτούμε τί άλλο μπορούμε νά κάνουμε για σένα. Δέ θά σ' αφήσω, αυτό νά τό ξέρεις. Μήν άνησυχείς για τό μέλλον σου, μόνο για ό,τι έγινε εδώ και λίγο καιρό». Είπε αυτά, τόν χτύπησε ελαφρά στον ώμο και γύρισε στον προϊστάμενο. 'Ο Κάρλ ύψωσε τό βλέμμα του και παρακολούθησε τήν ψηλή, καμαρωτή γυναίκα πού άπομακρυνόταν μέ ήρεμο βήμα και περήφανη στάση.

«Δέ χείρεσαι, λοιπόν» είπε ή Τερέζα πού ήταν δίπλα του, «πού όλα πήγαν τόσο καλά.»

«Ω, ναι» είπε ό Κάρλ χαμογελώντας στην κοπέλα, μά δέν καταλάβαινε γιατί έπρεπε νά χαιρέται, αφού τόν έδιωχναν σαν κλέφτη. Από τά μάτια τής Τερέζας άστραφτοκοπούσε ή καθάρια χαρά, λές και τής ήταν άδιάφορο άν ό Κάρλ είχε κάνει κακό ή όχι, άν κρίθηκε δίκαια ή όχι, έφτανε πού δέν έπαθε κακό και τή γλίτωσε έστω μέ ντροπή και μέ άτίμωση. Κι ήταν, παράξενο σ' αλήθεια, ή Τερέζα πού έδειχνε αυτή τή στάση, μία κοπέλα πού πρόσεχε τόσο πολύ τίς δικές της υποθέσεις και πού στριφογύριζε στο μυαλό της εβδομάδες όλόκληρες ένα όποιοδήποτε μικρό διφορούμενο τής αρχιμαγείρισσας. 'Ο Κάρλ τή ρώτησε: «Θά μου φτιάξεις τή θαλίτσα και θά μου τή στείλεις άμέσως.» Κι έπρεπε χωρίς νά τό θέλει νά κουνήσει τό κεφάλι του από έκπληξη βλέποντας πόσο γρήγορα μπήκε ή Τερέζα στο νόημα τής έρώτησης, γιατί έδειχνε σίγουρη πώς ή θαλίτσα είχε πράγματα πού έπρεπε νά τά κρατήσει μυστικά απ' όλο τόν κόσμο και χωρίς καν νά κοιτάξει τόν Κάρλ μήτε νά του δώσει τό χέρι του ψιθύρισε: «Φυσικά, Κάρλ, σέ μία στιγμή θά 'ναι έτοιμη» και εξαφανίστηκε.

Όσοσο ό Τζιάκομο δέ βαστάζε άλλο κι όργισμένος, γιατί περιμενε τόση ώρα, φώναζε δυνατά: «Ρόσμαν, ό άνθρωπος σέρνεται μέσα στο διάδρομο και δέν αφήνει

νά τόν θγάλουν έξω. "Ήθελαν νά τόν πάνε σέ νοσοκομείο, μά φέρνει αντίσταση και λέει πώς έσύ δέ θά τό επέτρεπες ποτέ" ίσχυρίζεται όμως πώς πρέπει νά φωνάξουν αυτοκίνητο και νά τόν πάνε στό σπίτι και πώς θά τό πληρώσεις. Θέλεις;»

«Ο άνθρωπος σου έχει εμπιστοσύνη» είπε ο προϊστάμενος. «Ο Κάρλ ύψωσε τούς ώμους, μετρώντας στό χέρι του Τζιάκομο τά λεφτά του. «Περισσότερα δέν έχω» είπε ύστερα.

«Έχω και κάτι άλλο νά σέ ρωτήσω, θά πās μαζί του;» είπε ξανά ο Τζιάκομο κουδουνίζοντας τά ψιλά στό χέρι του.

«Όχι, δέ θά πάει μαζί του» είπε ή αρχιμαγείρισσα.

«Λοιπόν, Ρόσμαν» είπε ο προϊστάμενος γρήγορα, χωρίς νά περιμένει νά φύγει ο Τζιάκομο, «άπολύσει αυτή τή στιγμή».

Ο αρχιθυρωρός κούνησε τό κεφάλι του πολλές φορές, λές κι είχε επαναλάβει ο προϊστάμενος λόγια δικά του.

«Δέ θέλω νά πώ και για ποιά λόγο σέ διώχνω, γιατί τότε έπρεπε νά σέ κλείσω φυλακή».

Ο αρχιθυρωρός έριξε μία άγρια ματιά στην αρχιμαγείρισσα, γιατί κατάλαβε πώς αυτή ήταν ή αιτία πού έδειχναν τέτοια επιείκεια στόν Κάρλ.

«Πήγαινε τώρα στόν Μπέζ, ξεντύσου κι άλλαξε ρούχα, δώσε τή λιθρέα στόν Μπέζ και φύγε γρήγορα, άκουσε; Γρήγορα!»

Η αρχιμαγείρισσα έκλεισε τά μάτια της, θέλοντας μ' αυτό νά καθησυχάσει τόν Κάρλ. Τή στιγμή πού χαιρετούσε μέ μία υπόκλιση, τό μάτι του έπιασε τόν προϊστάμενο νά πιάνει κρυφά τό χέρι της αρχιμαγείρισσας και νά τό παίξει στό δικό του. Ο αρχιθυρωρός συνόδεψε τόν Κάρλ μέχρι τήν πόρτα μέ θαριά πατήματα, μά δέν τόν άφησε νά τήν κλείσει και τήν κράτησε ανοιχτή για νά μπορέσει νά του φωνάξει πίσω του: «Σ' ένα τέταρτο νά σέ δώ νά περνās μπροστά μου, τή μεγάλη πόρτα! Πρόσεχε αυτό πού σου λέω!»

Ο Κάρλ έκανε τό καθετί θιαστικά μόνο και μόνο για ν' αποφυγή τις ένοχλήσεις στην κυρία είσοδο, μά όλα έγιναν πολύ πιο άργά άπ' ό,τι πίστευε. Πρώτα δέ μόδεσε νά βρει άμέσως τόν Μπέζ κι ύστερα αυτές τις πραινές ώρες πού ο κόσμος παίρνει κάτι στην τραπεζαρία οι διάδρομοι είναι γεμάτοι κόσμο. Κατόπιν ανακάλυψε

πώς ένα παιδί είχε πάρει τό παλιό του παντελόνι κι έπρεπε νά ψάξει σχεδόν όλα τά κρεμαστάρια δίπλα σέ κάθε κρεβάτι για νά τό βρει' έτσι κέρασαν ήδη πέντε λεπτά σάν έφτασε στην πόρτα. Μπροστά του τήν ίδια στιγμή πήγαινε μία κυρία ανάμεσα σέ τέσσερις κυρίους. Κατευθύνονταν όλοι τους σ' ένα μεγάλο αυτοκίνητο πού τούς περίμενε έξω' ένας ύπηρέτης κρατούσε τήν πόρτα ανοιχτή και τέντωνε πλάγια κι όριζόντια τό λεύτερο χέρι, δημιουργώντας έτσι ένα τόνο έπισημότητας. "Αδικα πίστευε ο Κάρλ πώς θά μπορούσε νά ξεφυγει άθέατος προστατευόμενος άπό τή συντροφιά εκείνη. Ο αρχιθυρωρός τόν άδραξε άπό τό χέρι ανάμεσα άπό δυό κυρίους ζητώντας τους συγνώμη και σέρνοντάς τον κοντά του.

«Αυτό είναι τό τέταρτο τής ώρας;» είπε λοξοκοιτάζοντας τόν Κάρλ σά νά εξέταζε ρολόι πού δέν πάει καλά: «Έλα έδώ» είπε ύστερα και τόν όδήγησε στό μεγάλο θυρωρείο, πού'ο Κάρλ έδώ και καιρό είχε τήν επιθυμία νά τό δει, μά τώρα πού σπρώχτηκε μέσα άπό τό θυρωρό, μπηκε σ' αυτό μέ δυσπιστία. Σά βρέθηκε στην πόρτα προσπάθησε νά σπρώξει τό θυρωρό και νά τό βάλει στό πόδια.

«Όχι, όχι, άπό δώ μπαίνουν μέσα» είπε ο θυρωρός και τόν σκούνησε μέσα αναγκάζοντάς τον νά κάνει μεταβολή.

«Είμαι άπολυμένος» είπε ο Κάρλ κι ήθελε μ' αυτό νά πει πώς κανένας μέσα στό ξενοδοχείο δέν είχε πιά τό δικαίωμα νά τόν διατάξει.

«Όσο σέ κρατώ έγώ δέν είσαι άκόμα άπολυμένος» είπε ο θυρωρός κι ήταν βέβαια σωστό.

Τελικά, ο Κάρλ δέν έβρισκε κανένα λόγο πού θά δικαιολογούσε μία του αντίσταση. Τί μπορούσε νά πάθει; Έκτός άπ' αυτό, τά χωρίσματα του θυρωρείου ήταν άπό πελώρια τζάμια κι έβλεπες άπ' αυτά τό πλήθος των ανθρώπων σά νά 'σουν ανάμεσά τους, πού γέμιζε τό διάδρομο άπ' όλες τις κατευθύνσεις. Στ' αλήθεια, σ' όλο τό θυρωρείο όπως φαινόταν πολύ καλά, δέ μπορούσες νά βρεις μία γωνιά νά κρύφτεϊς άπό τά μάτια του κόσμου. Ήταν βέβαια θιαστικοί οι πελάτες εκει έξω, έτσι πού έπαχναν τό δρόμο τους μέ χέρια σέ κίνηση, μέ κεφάλι σκυφτό, μέ μάτια όλο προσοχή κάτι ν' ανακαλύψουν, μέ τις τσάντες σηκωμένες ψηλά, μά όστόσο κανένας δέν παρέλειπε νά ρίξει μία ματιά στό θυρωρείο γιατί πίσω

στά τζάμια ήταν διάφορα χαρτιά με πληροφορίες κι ειδήσεις, σημαντικές για τους πελάτες και τό προσωπικό του ξενοδοχείου. Πέρα απ' αυτά, τό θυρωρείο επικοινωνούσε άμεσα με τό διάδρομο, γιατί πίσω από δυό μεγάλες θυρίδες κάθονταν δυό υποθυρωροί που μόνη άσχολία είχαν νά δίνουν συνέχεια πληροφορίες για κάθε θέμα. Αύτοί οί άνθρωποι ήταν κυριολεκτικά πιγνιμένοι στη δουλειά κι ό Κάρλ έβαζε στοίχημα πώς ό άρχιθυρωρός, όπως τόν γνώριζε, θά τά είχε όπωςσδήποτε καταφέρει νά μήν καθίσει μήτε μιά φορά σ' αυτή τή θέση από τόν καιρό που άρχισε ή στάδιοδρομία του. Οί πληροφοριοδοότες λοιπόν αύτοί είχαν μπροστά τους σέ κάθε στιγμή τουλάχιστο δέκα πρόσωπα που ρωτούσαν, πράγμα που απέξω δέ θά μπορούσες νά τόν αντιληφθείς. Κι ανάμεσα σ' αυτά τά δέκα πρόσωπα, που κάθε τόσο ρωτούσαν κι δλοένα άλλαζαν, γινόταν μιά τέτοια σύγχυση από τίς γλώσσες, που νόμιζες πώς ό καθένας εκεί αντιπροσώπευε μιά ιδιαίτερη χώρα. Κι έβλεπες κάθε στιγμή νά ξεπετιούνται μερικοί που ρωτούσαν τήν ίδια στιγμή ή λέγανε ό,τι τους κατέβαινε. Οί πιο πολλοί ήθελαν κάτι νά πάρουν από τό θυρωρείο ή ν' αφήσουν εκεί κάτι κι έτσι κάθε τόσο έβλεπες σπασμωδικά χέρια νά αιώρουνται μέσα στό συνωστισμό. "Άλλοτε πάλι άλλος ήθελε έφημερίδα που σάν τήν έπαιρνε σκέπαζε τά πρόσωπα όλων με τό άνοιγμά της. "Όλα αυτά λοιπόν έπρεπε νά τ' αντιμετωπίσουν οί δυό υποθυρωροί. Δέ θά πρόφταιναν άν μιλούσαν κανονικά ή γλώσσα τους έτρεχε, ένας μάλιστα, άνθρωπος σκοτεινός με μαύρη γενειάδα δλόγουρα στό πρόσωπό του, έδινε συνέχεια πληροφορίες χωρίς νά σταματά ούτε στιγμή. Δέν κοίταζε ούτε τήν πλάκα τής θυρίδας που τόν βοηθούσε στην άδιάκοπη έξυπνιρέτηση του κόσμου, ούτε τό πρόσωπο του ενός ή του άλλου που ρωτούσε, παρά είχε καρφωμένη και κοκαλωμένη τή ματιά του μπροστά, για νά μπορεί τό δίχως άλλο νά παίρνει δυνάμεις. "Άλλωστε ή γενειάδα του έκανε μπερδεμένη τή λαλιά του κι ό Κάρλ, σέ μιά στιγμή που στάθηκε δίπλα του, δέ μπόρεσε νά καταλάβει παρά έλάχιστα μόνο λόγια, ίσως όμως και νά μή μιλούσε άγγλικά, άν και τά λόγια ήχούσαν σαν άγγλικά. "Η σύγχυση πάλι μεγάλωνε, γιατί οί πληροφορίες δίνονταν με τόσο μεγάλη ταχύτητα που μπερδεύονταν ή μιά με τήν άλλη κι αύτοί που ρωτούσαν περίμεναν ν' άκούσουν με πρόσωπο τεντωμένο και τ' άλλα που λέγονταν,

νομίζοντας πώς άφοροδν πάντα τήν υπόθεσή τους, όπως τελικά έπαιρναν μυρωδιά πώς οί υποθυρωροί είχαν τελειώσει από καιρό μαζί τους. Κοντά στά άλλα έπρεπε νά συνηθίσεις και τό σύστημα του υποθυρωρού, που σαν έλεγες μιά έρώτηση άσχημα διατυπωμένη, ίσως καλή στό σύνολο, και άκατανόητη, δέ ζητούσε νά του τήν επαναλάβεις, μά μ' ένα έλαφρό κούνημα τής κεφαλής σου έδινε νά έννοήσεις πώς δέν είχε σκοπό νά σου άπαντήσει κι ήταν δική σου δουλειά νά θρείς τό λάθος και νά διατυπώσεις τήν έρώτηση πιο καλά. Γιαυτό και πολλοί στέκονταν άρκετή ώρα στη θυρίδα. Οί υποθυρωροί είχαν για βοηθούς στό υποθυρωρείο δυό μικρούς που έφερναν σαν άστραπή από ράφια και κουτιά ό,τι χρειαζόνταν. Αύτές ήταν οί πιο καλοπληρωμένες συνάμα κι οί πιο κουραστικές θέσεις για μικρούς που ύπήρξαν στό ξενοδοχείο. Ίσως νά 'ταν και πιο έπίτονες κι από τίς θέσεις των υποθυρωρών, γιατί εκείνοι μόνο σκέφτονταν και μιλούσαν, ενώ οί μικροί σκέφτονταν και συνάμα έτρεχαν. "Αν έφερναν καμιά φορά κάτι λάθος, ό υποθυρωρός, που ήταν τόσο βιαστικός και δέν είχε άλλο καιρό για χάσιμο, έριχνε με μιά σπρωξιά κάτω ό,τι του είχαν φέρε οί μικροί πάνω στό τραπέζι. Είχε πολύ ένδιαφέρον ή άλλαγή των υποθυρωρών που έγινε τή στιγμή που μπήκε ό Κάρλ. Αύτή ή άλλαγή φαινόταν πώς γίνεται πιο συχνά, τουλάχιστο τή μέρα, γιατί δέν ήταν δυνατό νά βρεθεί κάποιος που θά μπορούσε νά μείνει πίσω απ' τή θυρίδα πάνω από ώρα. Κατά τήν ώρα τής άλλαγής έπαιζε μιά καμπανούλα κι άμέσως από τή διπλανή κόρτα έμπαιναν δυό υποθυρωροί με τους μικρούς που άκολουθούσαν. "Εστεκαν για λίγο ασάλευτοι πίσω απ' τή θυρίδα για νά δούν τόν κόσμο και σέ ποιο σημείο θρίσκονταν οί έρωταποκρίσεις. Μόλις τους έκοβε τό μάτι πώς μπορούσαν ν' αντικαταστήσουν τους άλλους, χτυπούσαν τόν όμο του υποθυρωρού που μέχρι εκείνη τή στιγμή άδιαφορούσε για ό,τι γινόταν πίσω απ' τήν πλάτη του| καταλάβαινε άμέσως κι άφηνε τή θέση του λύτερη. Κι όλα αυτά γίνονταν τόσο πετυχημένα και γρήγορα που ξάφνιαζαν έξω τους ανθρώπους και καμιά φορά μερικοί έκαναν πίσω θήματα με τρόπο βλέποντας νά ξεπροβάλλει μονομιάς μπροστά τους κάποιιο άλλο πρόσωπο. Οί δυό ανακουφισμένοι υποθυρωροί ξεκουράζονταν τεντώνοντας τά μέλη τους και δρόσιζαν με νερό τά ξαναμμένα τους κεφάλια από δυό λε-

κάνες που βρίσκονταν εκεί μέσα. Οί μικροί βέβαια δέ μπορούσαν άμέσως νά κάνουν τό ίδιο, γιατί έπρεπε νά μαζέψουν από κάτω πεταμένα πράγματα και νά τά βάλουν στη θέση τους, όσα δηλαδή είχαν πετάξει οί ύποθυρωροί κάτω, από τά νεύρα τους τήν ώρα τής δουλειάς.

Όλα αυτά ο Κάρλ τά πρόσεξε έντονα μέσα σέ λίγα λεπτά και μέ έλαφρό πονοκέφαλο, βουβός κι άθόρυβος, άκολουθούσε τόν άρχιθυρωρό εκεί που τόν πήγαινε. Φαίνεται πώς κι ο άρχιθυρωρός είχε προσέξει πόσο μεγάλη έντύπωση είχε κάνει στόν Κάρλ αυτός ο τρόπος τής δουλειάς, γιατί ξαφνικά τράβηξε τό χέρι του Κάρλ και του είπε: «Βλέπεις πώς δουλεύουν έδω!» Φυσικά ο Κάρλ εργάστηκε πάντα σκληρά στό ξενοδοχείο, άποξεχνώντας όμως πώς ο άρχιθυρωρός ήταν ο μέγáλος του έχθρός και βλέποντας πραγματικά έναν όργανισμό δουλειάς που δέν τόν ύποψιάστηκε ποτέ, έριξε τή ματιά πάνω του και κούνησε τό κεφάλι σωπαίνοντας και θαυμάζοντας. Μά ώστόσο ο άρχιθυρωρός νόμισε πώς αυτό είναι κάτι που έξυψώνει τους ύποθυρωρούς κι όχι τόν άρχιθυρωρό, όπως επίσης πώς είναι κι άγένεια πρós τό πρόσωπό του, γιατί αυτό φώναζε, κάνοντας πώς κοροϊδεύει τόν Κάρλ κι άδιαφορώντας άν άκούγεται από τους άλλους: «Φυσικά, αυτή είναι ή πιό ήλίθια δουλειά μέσα στό ξενοδοχείο. Όμα καθίσεις έδω μιά ώρα, μαθαίνεις πάνω κάτω όλες τές έρωτήσεις που γίνονται, κι όσο για τές ύπόλοιπες δέ χρειάζεται βέβαια ν' άπαντάς. Άν δέν ήσουν θρασύς κι άνάγωγος, άν δέν ήσουν ψεύτης, άλήτης, μέθυσος και κλέφτης, θά σ' έβαζα ίσως σέ μιά τέτοια θυρίδα, γιατί στη θέση αυτή μου χρειάζονται άποκλειστικά και μόνο χοντροκέφαλο».

Ο Κάρλ δέν πρόσεξε διόλου τές θρισιές που του έκτόξευε, γιατί ένιωθε άγανάκτηση βλέποντας πώς όχι μόνο δέν άναγνωριζόταν ή τίμια και σκληρή δουλειά των ύποθυρωρών, αλλά και γιατί τήν κοροϊδευαν, και μάλιστα ένας άνθρωπος που άν είχε τό θάρρος νά καθίσει έστω και μιά φορά σέ μιά τέτοια θυρίδα, θά 'ταν άναγκασμένος νά τό βάλει στό πόδια κάτω από τά γέλια των ανθρώπων που ρωτούσαν

«Άφήστε με» είπε ο Κάρλ, που ή περιέργειά του για τό θυρωρείο είχε ίκανοποιηθεί μέ τό παραπάνω, «δέν έχω πιά μαζί σας τίποτα νά κάνω».

«Αυτό δέν είναι άρκετό για νά σ' αφήσω νά φύγεις»

είπε ο άρχιθυρωρός σφίγγοντας τό χέρι του Κάρλ τόσο δυνατά, ώστε τό παιδί δέ μπορούσε νά κουνηθεί τό έσερνε κυριολεκτικά στην άλλη άκρη του θυρωρείου. Δέν έβλεπαν οί άνθρωποι έξω τές θιασιότητες αυτές του άρχιθυρωρού; Ό, άν τές έβλεπαν, τί έλεγαν που κανέναν τους δέν έπαιρνε πρωτοβουλία νά τές κατακρίνει, που δέ χτύπησε τουλάχιστον τό τζάμι, για νά δείξει στόν άρχιθυρωρό πώς τόν παρακολουθούσαν και δέν είχε τό δικαίωμα νά μεταχειρίζεται τόν Κάρλ όπως αυτός ήθελε;

Όστόσο σέ λίγο ο Κάρλ έπαψε νά περιμένει βοήθεια απέξω, γιατί ο άρχιθυρωρός έπιασε ένα σκονιό και γρήγορα έκλεισε τές μαύρες κουρτίνες, σκεπάζοντας πέρα για πέρα τά ψηλά τζάμια του μισού ψηλού θυρωρείου. Βέβαια, και σ' αυτό τό μέρος ύπήρχαν άνθρωποι, μά ήταν όλοι τους τρομερά άπασχολημένοι και δέν είχαν μάτια κι άφτιά για ότιδήποτε άλλο, που δέν είχε σχέση μέ τή δουλειά τους. Πέρα άπ' αυτά, όλοι τους έξαρτιόνταν από τόν άρχιθυρωρό και θά 'ταν άναγκασμένοι νά κρύβουν τό καθετί που σχεδίαζε ο άρχιθυρωρός παρά νά βοηθήσουν τόν Κάρλ. Έκεί λόγου χάρη βρίσκονταν έξι ύποθυρωροί δίπλα σέ έξι τηλεφωνα. Ό ύπηρεσία αυτή, όπως φαινόταν, ήταν έτσι οργανωμένη που ο ένας μόνο έπαιρνε τηλεφωνήματα, ενώ ο διπλανός του μετέδιδε μέ τό τηλέφωνο τές παραγγελίες που ο πρώτος τές σημείωνε κάπου. Τά τηλέφωνα αυτά ήταν τά πιό μοντέρνα και δέν ήταν άνάγκη νά 'ναι μέσα σέ θάλαμο, γιατί τό κουδούνισμά τους ήταν σαν ένα έλαφρό τερέτσιμα και μπορούσες νά τηλεφωνήσεις μέ φωνή ψιθυριστή που έφτανε στόν προορισμό της σαν καμπάνα, χάρη σέ ήλεκτρικούς ενισχυτές. Γιαυτό μόλις και μετά θίας άκουγες τους τρεις τηλεφωνητές νά μιλούν, έδειχναν σά νά κοιτάζαν κάτι στό τηλέφωνο μουρμουρίζοντας, ενώ οί άλλοι τρεις, ζαλισμένοι από ένα δυνατό θόρυβο, που ώστόσο άλλοι γύρω δέν τόν άκουγαν, έγερναν πάνω σ' ένα χαρτί για νά σημειώσουν τό καθετί που άφορούσε τή δουλειά τους. Κι έδω επίσης στεκόταν δίπλα στόν καθένα ένας μικρός βοηθός. Αυτοί οί τρεις μικροί δέν έκαναν άλλο παρά νά κρατούν τ' άφτί τους τενωμένο στό στόμα του άφεντικού κι όταν άκουγαν κάτι, σαν τσιμπημένοι πηδοΰσαν κάπου κι έψαχναν βιαστικά μέσα σέ πελώρια κίτρινα βιβλία —τά άναρίθμητα φύλλα τους που γύριζαν μέ θόρυβο σκεπάζαν τόν ήχο από τά τηλέφωνα— αριθμούς τηλεφώνων.

Ὁ Κάρλ πραγματικά δέ μπορούσε παρά νά χαζεύει ὅλα αὐτά, παρόλο πού ὁ ἀρχιθυρωρός καθιστός τώρα τόν ἔσφιγγε περισσότερο.

«Εἶναι χρέος μου» εἶπε ὁ ἀρχιθυρωρός τραντάζοντας τόν Κάρλ, λές κι ἤθελε νά τόν κάνει μόνο νά κοιτάξει, «ναί, εἶναι χρέος μου νά ξανάρθω γιά λογαριασμό τῆς διεύθυνσης σέ κάτι πού ὁ προϊστάμενος παρέλειψε, δέν ξέρω γιά ποιό λόγο. Στό μέρος αὐτό ὁ ἕνας βοηθᾶ τόν ἄλλο· ἀλλιώτικα δέ μπορούσε νά εὐδοκιμήσει μιὰ τέτοια μεγάλη ἐπιχείρηση. Θά μοῦ πεις πῶς δέν εἶμαι ὁ ἀρμόδιος προϊστάμενος. Τότε ὅμως, τόσο τό καλύτερο γιά μένα νά ἐξετάσω αὐτή τήν ὑπόθεση πού ἀλλιώτικα θά ἔμενε ξεχασμένη. Ἄλλωστε, σάν ἀρχιθυρωρός, εἶμαι κατά κάποιον τρόπο πιό ψηλά ἀπ' ὄλους, γιατί ἐγώ ἐξουσιάζω ὅλες τίς πόρτες τοῦ ξενοδοχείου, αὐτήν ἐδῶ τήν κυρία εἴσοδο, τίς τρεῖς μεσαῖες καί τίς δέκα βοηθητικές, γιά νά μήν ἀναφέρω τ' ἀμέτρητα πορτάκια καί τίς ἐξόδους δίχως πόρτες. Κι ἔτσι, ὅσοι ἔχουν σχέση μ' αὐτές πρέπει νά ὑπακούουν σέ μένα τυφλά. Καταλαβαίνεις τώρα πῶς οἱ μεγάλες αὐτές τιμές ἔχουν τίς ὑποχρεώσεις τους κι ἔχω τήν εὐθύνη ἀπέναντι στή διεύθυνση τοῦ ξενοδοχείου νά ἐπιβλέπω καλά, ὥστε νά μή θγαίνει ἐξω ὁποιοσδήποτε πού μοῦ φαίνεται ἔστω καί λιγάκι ὑποπτος. Λοιπόν, ἐσύ, ἀκριβῶς, γιατί ἔτσι τό θέλω, μοῦ εἰσαι καί παραεῖσαι ὑποπτος». Κι ἀπό μιὰ χαρά ἀνασήκωσε τά χέρια του κι ὕστερα πάλι τ' ἄφησε νά πέσουν τόσο ἄγρια πού κροτάλισαν κι ὁ Κάρλ ἔνιωσε δυνατό πόνο. «Φυσικά θά μπορούσες νά ἐφεύγες ἀθέατος ἀπό μιὰ ἄλλη πόρτα» πρόσθεσε, νιώθοντας παράξενη ἀγαλλίαση, «γιατί ὥστόσο δέν ἀξίζει καί τό ὑποκείμενό σου τόσο, ὥστε νά θγάξω διαταγές ἰδιαίτερες γιά σένα. Μιά κι ὅμως σέ κρατῶ ἐδῶ, θέλω νά σοῦ κάνω αὐτό πού μοῦ ἀρέσει. Ἦμουν βέβαιος πῶς θά περνοῦσες ἀπό δῶ ὅπως συμφωνήσαμε, γιατί εἶναι κανόνας ὁ θρασὺς κι ἀνυπάκουος νά σταματᾶ τά ἐλαττώματά του τότε πού θά μπορούσαν νά τόν θλάψουν. Αὐτό σίγουρα θά τό παρατήρησες στόν ἴδιο τόν ἑαυτό σου».

«Μή νομίζετε» εἶπε ὁ Κάρλ ἀναπνέοντας ἀθέλητα τήν περίεργη μυρωδιά πού ἀνέδινε ὁ ἀρχιθυρωρός καί πού τήν ὀσμίζοταν τώρα μόνο κοντά του, «μὴ νομίζετε πῶς εἶμαι ἀπόλυτα στήν ἐξουσία σας, γιατί μπορῶ καί νά φωνάζω».

«Κι ἐγώ μπορῶ νά σοῦ βουλῶσω τό στόμα» εἶπε ὁ

θυρωρός τόσο ἤρεμα καί γρήγορα ὅσο θά ἔκανε τή χειρονομία σέ περίπτωση ἀνάγκης. «Καί πιστεύεις στά σωστά σου πῶς ἂν ἐμπαινε κανένα ἐδῶ ἀπό τίς φωνές σου, θά θρυσκόταν ἄνθρωπος νά δώσει ἄδικο σέ μένα, ναί, σέ μένα τόν ἀρχιθυρωρό; Βλέπεις τώρα πόσο ἀνόητες εἶναι οἱ ἐλπίδες σου; Ὅσο φοροῦσες τ'ή στολή κάτι ἔλεγες, μὰ τήν ἀλήθεια, μὰ μέ τά ρούχα σου αὐτά πού ἔχουν πέραση μόνο στήν Εὐρώπη —» Καί τραβοῦσε τό κοστούμι τοῦ Κάρλ ἀπό διάφορες μεριές, πού μονολόγι ἦταν καινούργιο, πρὶν ἀπό πέντε μῆνες καμωμένο, ἐδειχνέ τώρα φθαρμένο, ζαρωμένο καί μάλιστα λεκιασμένο, πράγμα πού ὀφειλόταν στήν ἀμέλεια αὐτῶν τῶν παιδιῶν, πού γιά νά διατηροῦν τό πάτωμα γυαλιστερό, ὅπως ὑπαγόρευε ὁ κανονισμός, δέν τό καθάριζαν πραγματικά ἀπό τεμπελιά τους, μὰ τό ράντιζαν καθημερινά μ' ἕνα περίεργο λάδι κι ἔτσι μέ τρόπο σιχαμερό λέρωναν καί τά ρούχα στά κρεμαστήρια. Πέρα ἀπ' αὐτό, ὅπου καί νά ἔκρυβε κανεῖς τά ρούχα του, ὅλο καί τά ξετρύπωνε κάποιος ἄλλος, μὴν ἔχοντας πρόχειρα τά δικά του, καί τά φοροῦσε. Κι ἂν θά τύχαινε νά ἔχει ἐκείνη τῆ μέρα τήν καθαριότητα τοῦ κοιτώνα, τότε δέ λέρωνε μόνο τά ρούχα μέ λάδι, ἀλλά τά περιέλουζε ἀπό πάνω μέχρι κάτω. Μονάχα ὁ Ρένελ ἔκρυβε τά πολύτιμα ρούχα του σέ κάποιο κρυψώνα πολύ ἐξασφαλισμένο, πού σπάνια μπορούσε κανεῖς νά τόν βρεῖ, γιατί τά παιδιά ἐξἄλλου δέν ἔψαχναν νά βροῦν τά ἐνδύματα ἀπό κακή πρόθεση ἢ τσιγκουνιά, μὰ ἀπό βιασύνη καί τσακατσουλιά ἔπρεπε κανεῖς νά φορέσει ὅ,τι ἔπεφτε στά χέρια του. Ὡστόσο καί τό κοστούμι τοῦ Ρένελ εἶχε πίσω στήν πλάτη ἕναν ὀλοστρόγγυλο κόκκινο λεκέ, κι ἀπό τό λεκέ μόνο αὐτό ἕνας ψημένος σ' αὐτά μέσα στήν πόλη θά μπορούσε ν' ἀναγνωρίσει τούς λιφτμπόυς στό πρόσωπο τοῦ κομψοντυμένου αὐτοῦ νεαροῦ.

Ὁ Κάρλ σά θυμήθηκε ὅλα αὐτά ἀναλογιζόταν πῶς κι αὐτός εἶχε ὑποφέρει πολύ σά λιφτμπόυ κι ὅλα αὐτά τά ἔβλεπε μάταια, γιατί ἡ θέση αὐτή δέν ἦταν διόλου ἕνα καλό ξεκίνημα, ὅπως εἶχε ἐλπίζει κάποτε, ἀπεναντίας τόν κατέβασε ἀκόμα χαμηλότερα καί κινδύνεψε νά πάει μάλιστα καί φυλακή. Καί σά νά μήν ἔφταναν ὅλα αὐτά, τόν εἶχε τώρα πιασμένο κι αὐτός ὁ θυρωρός πού ἤθελε τό δίχως ἄλλο νά τόν ἐξευτελίσει ἀκόμα περισσότερο. Καί λησμονώντας πῶς ὁ θυρωρός δέν ἦταν ἀπό τούς ἀνθρώπους πού μποροῦν νά πειστοῦν, φώναξε χτυπών-

τας άλλεπάλληλες φορές τό μέτωπο μέ τό λεύτερο χέρι του: «'Ας πούμε λοιπόν πώς δέ σ'ας χαιρετούσα, πώς μπορεί όμως ένας άνθρωπος τής ηλικίας σας νά τρέφει τέτοια μνησικακία επειδή δέν τόν χαιρέτησαν;»

«Δέν τρέφω μνησικακία» είπε ο άρχιθυρωρός, «θέλω μόνο νά ψάξω τίς τσέπες σου. Φυσικά ξέρω καλά πώς δέ θά βρω τίποτα, γιατί θά 'χεις σίγουρα τήν πονηριά νά τά π'ας κάπου μέ τή βοήθεια τών φίλων σου, μά ώστόσο έγώ θά ψάξω». Κι άμέσως έχωσε τό χέρι του σέ μία τσέπη του σακακιού, μέ τόση λύσσα πού κατάφερε ν' άνοιξει τίς διπλανές ραφές. «Τίποτα λοιπόν έδω σ' αυτή τήν τσέπη!» είπε ενώ έριχνε στήν παλάμη του οτι είχε πιάσει εκεί μέσα ένα ημερολόγιο-ρεκλάμα του ξενοδοχείου, ένα χαρτί μέ ασκήσεις έμπορικ'ής άλληλογραφίας, μερικά κουμπιά από σακάκι και παντελόνι, τό έπισκεπτήριο τής άρχιμαγειρίσσας, μία λίμα γιά νύχια πού του είχε χαρίσει ένας πελάτης σάν του έφτιαξε τή θαλίτσα, ένα παλιό καθρεφτάκι τής τσέπης, δώρο του Ρένελ γιά τήν άνταμοιθή πού τόν είχε αναπληρώσει τουλάχιστον δέκα θραδιές στήν ύπηρεσία του κι άλλα δυό τρία ψιλοπράγματα. «Τίποτα λοιπόν!» επανέλαβε ο άρχιθυρωρός και τά σώριασε όλα κάτω από τόν πάγκο, λές κι ήταν εκεί ή φυσική θέση τής ιδιοκτησίας του Κάρλ πού δέν ήταν κλεμμένη.

«'Αρκετά!» είπε μέσα του ο Κάρλ —τό πρόσωπό του πρέπει νά 'ταν κατακόκκινο— και καθώς ο άρχιθυρωρός, άπρόσχετος από τήν άπληστία, σκάλιζε και τή δεύτερη τσέπη, ο Κάρλ τράβηξε μέ μία κίνηση τά χέρια του από τά μανίκια του σακακιού του έσπρωξε άγρια στό πρώτο του άκατάσχετο πήδημα έναν υποθυρωρό πάνω στό τηλέφωνό του και μέσα από τόν πνιγερό άέρα πέταχτηκε στήν πόρτα όχι τόσο γρήγορα όσο σχεδίαζε, μά ώστόσο θρέθηκε ευτυχισμένος έξω, προτού προλάβει νά κουνηθεί ο σαστισμένος άρχιθυρωρός από τή θέση του μέσα στό βάρος τής στολής του, κρατώντας τό σακάκι του Κάρλ. Η επίβλεψη δέν ήταν και τόσο τέλεια: όπως έλεγαν, σ' αλήθεια άκούστηκαν κουδουνίσματα από δώ κι από κεί, μά ένας Θεός ήξερε γιατί κουδούνιζαν! Κι έβλεπε πολλούς υπαλλήλους του ξενοδοχείου νά πηγαινοέρχονται στή μεγάλη πόρτα, κι ήταν τόσο μεγάλος ο αριθμός και πήγαιναν σέ τόσες κατευθύνσεις, ώστε νόμιζες πώς σκόπευαν νά φράξουν τήν είσοδο μέ τρόπο διακριτικό, γιατί δέν ήταν δυνατό νά βρείς κάποιο άλλο

νόημα στή μεγάλη τούτη κίνηση. Μά ο Κάρλ θρέθηκε σέ λίγο στό υπαιθρο, είχε ώστόσο άκόμα νά παράσει όλο τό πεζοδρόμιο στό μάκρος του, γιατί μία άδιάκοπη σειρά από αυτοκίνητα άργοκυλούσε μπροστά στή μεγάλη πόρτα και του έφραζε τό δρόμο. Τ' αυτοκίνητα αυτά γιά νά φτάσουν όσο μπορούσαν πύο γρήγορα στά άφεντικά τους, χώνονταν τό ένα μέσα σ' άλλο κι έμπαιναν τό ένα μπροστά στό άλλο. Διαβάτες, και μάλιστα οι βιαστικοί γιά νά φτάσουν στό δρόμο, άνέβαιναν κάποτε κάποτε στά αυτοκίνητα και τά διεσχίζαν σά νά 'ταν δημόσιο πέρασμα, δείχνοντας άδιαφορία άν μέσα ήταν ο οδηγός ή ο υπηρέτης ή οι μεγάλοι κύριοι. Αυτές όμως οι ενέργειες φαινονταν στον Κάρλ υπερβολικές κι έπρεπε άλλωστε νά 'χεις μεγάλη πείρα νά τολμήσεις κάτι τέτοιο. Ήταν πολύ πιθανό νά πέσει σέ κανένα αυτοκίνητο, όπου οι επιβάτες θά τόν θεωρούσαν ύποπτο και θά τόν πετούσαν έξω δημιουργώντας χειρότερο σκάνδαλο, κι ο Κάρλ είχε νά φοβηθεί πολλά από μία τέτοια ενέργεια, μία πού ήταν ένας κακός υπάλληλος ξενοδοχείου, και μάλιστα σκαστός χωρίς σακάκι. Κι έπειτα ή γραμμή τών αυτοκινήτων δέ θά συνεχίζοταν χωρίς διακοπή και σά θρυσκόταν κοντά στό ξενοδοχείο ήταν πύο λίγο ύποπτος. Τελικά ο Κάρλ έφτασε σ' ένα μέρος όπου ή γραμμή τών αυτοκινήτων από ένα σημείο και μετά ήταν πύο άραιή και σιγά σιγά άπομακρυνόταν από τό πεζοδρόμιο. Σάν έτοιμαζόταν νά χωθεί μέσα στήν κίνηση του δρόμου, όπου κυκλοφορούσαν λεύτερα άνθρωποι πύο ύποπτοι άπ' αυτόν, άκουσε ξαφνικά τ' όνομά του. Γύρισε κι είδε δυό γνώριμους από τούς άλλους συναδέλφους του νά ξεπροβάλλουν από μία μικρή χαμηλή πόρτα πού έμοιαζε μέ είσοδο τάφου, κρατώντας μέ πολύ κόπο ένα φορείο όπου θρυσκόταν ξαπλωμένος ο Ρόμπινσον, πού τόν αναγνώρισε τώρα ο Κάρλ, μέ τό κεφάλι και τά χέρια δεμένα μέ έπιδέσμους. Ήταν άπαίσιο νά τόν βλέπεις νά φέρνει τά χέρια στά μάτια γιά νά σκουπίσει μέ τόν έπίδεσμο τά δάκρυα πού κυλούσαν από τούς πόνους ή από μία λύπη ή κι από τή χαρά του πού ξανάβλεπε τόν Κάρλ.

«Ρόσμαν» του φώναζε μέ ύφος έπιτιμητικό, «γιατί μ' αφήνεις τόση ώρα νά σέ περιμένα! Μία ώρα όλόκληρη παλεύω γιά νά μη μέ πάρουν από δώ προτού έρθεις. Αυτόι οι άλητες —κι έδωσε ένα χτύπημα μέ τό χέρι του σ' έναν από τούς δυό σά νά πίστευε πώς μπορούσαν οι

ἐπίδεσμοι νά τόν προστατεύουν ἀπό τό ξύλο— εἶναι σωστοί διάβολοι. Ἄχ, Ρόσμαν, αὐτή ἡ ἐπίσκεψή μου μοῦ στοίχισε πολύ ἀκριβά!»

«Τί σοῦ ἔκαναν;» ρώτησε ὁ Κάρλ ζυγώνοντας τό φορεῖο πού τά παιδιά τό ἔβαλαν καταγῆς χαμογελώντας γιά νά ξεκουραστοῦν.

«Ἀκόμα ρωτᾶς!» ἀναστέναξε ὁ Ρόμπινσον. «Δέ βλέπεις τήν κατάστασή μου; Γιά σκέψου, μπορεῖ νά μείνω σακάτης γιά ὅλη μου τή ζωή. Ἔχω φριχτούς πόνους ἀπό δῶ μέχρι ἐκεῖ —κι ἔδειξε πρῶτα τό κεφάλι κι ὕστερα τά δάχτυλα τῶν ποδιῶν— κι ἔπρεπε νά ἔβλεπες τί αἷμα ἔτρεξε ἀπό τή μύτη μου. Χάλασε τό γιλέκο μου, μήτε τό πῆρα μαζί μου, τά παντελόνια μου ἔγιναν κουρέλια, τώρα εἶμαι μέ τό σάβρακο» —κι ἀνασήκωσε τήν κουβέρτα φαναίζοντας τόν Κάρλ νά δεῖ κι ὁ ἴδιος. «Τί θά γίνει μέ μένα; Θά πρέπει νά μείνω τουλάχιστο μερικούς μῆνες στό κρεβάτι καί ξέρεις δέν ἔχω ἄνθρωπο νά μέ κοιτάξει ἐκτός ἀπό σένα. Ὁ Ντελαμάρς εἶναι ἄνθρωπος χωρίς ὑπομονή. Ρόσμαν, Ροσμανάκι μου!» Κι ὁ Ρόμπινσον ἄπλωσε τά χέρια του στόν Κάρλ, πού ἔκανε τώρα μερικά βήματά πίσω, γιά νά τοῦ κλέψει τή συμπάθεια μέ τά χάρδια. «Γιατί νά ἴθω νά σέ δῶ» ἐπανέλαβε μερικές φορές κάνοντας ἔτσι τόν Κάρλ νά μὴν ξεχνᾶ τή συνενοχή του γιά ὅ,τι ἔγινε σέ βάρος τῆς εὐτυχίας του. Ὁ Κάρλ κατάλαβε τώρα καλά πῶς τά κλάματα αὐτά δέν ὀφείλονταν στίς πληγές του παρά στό στραπατσάρισμα πού εἶχε ὑποστει ἀπό τό γρονθοκόπημα πού τοῦ ἔκαναν τά παιδιά μόλις εἶχε ἀποκοιμηθεῖ, ἀφοῦ τόν ξύπνησαν καί ξαφνιασμένος, ὅπως ἦταν, δέχτηκε τήν ἐπίθεση χάνοντας τόν κόσμο. Ἐπί τούς ἐπίδέσμους, κάτι παλιά κουρέλια πού τοῦ ἔβαλαν τά παιδιά τριγύρω στό πρόσωπο, φυσικά γιά νά γελάσουν, καταλάβαινε πῶς οἱ πληγές δέν ἦταν καί τόσο σοβαρές. Πότε πότε ξεσποῦσαν σέ γέλια καί τά δύο παιδιά πού ἄφησαν καταγῆς τό φορεῖο. Ὡστόσο δέν ἦταν ἡ στιγμή κατάλληλη νά συνετίσει τώρα τόν Ρόμπινσον, γιατί οἱ διαβάτες περνοῦσαν ἀπό καί ὅλο θιασύνη, χωρίς μάλιστα νά δίνουν καί σημασία στή μικρή ομάδα μέ τό φορεῖο, δρασκελίζοντας συχνά καί τόν Ρόμπινσον σάν ἀληθινοί γυμναστές, κι ὁ ὀδηγός τοῦ αὐτοκινήτου πού θά πλήρωνε ὁ Κάρλ εἶχε πιά σταματήσει ἐκεῖ κοντά καί φώναζε: «Ἐμπρός! Ἐμπρός!» Τά παιδιά μέ τίς τελευταῖες δυνάμεις ἀνασήκωναν τό φορεῖο κι ὁ Ρόμπινσον πῆρε τό χέρι τοῦ Κάρλ

λέγοντάς του μέ ἀβρότητα: «Ἐλα λοιπόν, μά ἔλα!» Ἔτσι φυσικά πού ἦταν ντυμένος ὁ Κάρλ δέ θά ἔταν προτιμότερο νά προφυλαχτεῖ μέσα στό αὐτοκίνητο; Κάθισε λοιπόν δίπλα στόν Ρόμπινσον καί ἀκούμπησε πάνω του τό κεφάλι. Τά παιδιά ἐκεῖ ἀποχαιρέτησαν τόν Κάρλ σφίγγοντάς του ἐγκάρδια τό χέρι μέσα ἀπό τό παράθυρο καί τό αὐτοκίνητο ἔστριψε ἀπότομα πρὸς τό δρόμο. Ἐίχες γιά μιὰ στιγμή τήν ἐντύπωση πῶς θά γίνει δυστύχημα, ὡστόσο ἡ κυκλοφορία πού ἀγκάλιαζε τά πάντα πῆρε στήν ἀγκαλιά της ἡρεμα καί τήν ἴσια πορεία αὐτοῦ τοῦ αὐτοκινήτου.

Ένα άσυλο

Ήταν ένας απόμερος δρόμος σέ προάστιο εκεί πού σταμάτησε τό αυτοκίνητο, γιατί τριγύρω βασίλευε γαλήνη· μερικά παιδιά άραδιασμένα σέ μιά άκρη στό πεζοδρόμιο, καθισμένα άρκουδιστά, έπαιζαν. Κάποιος φορτωμένος μέ παλιά ρούχα έκραζε, ρίχνοντας βλέμματα στά παράθυρα τών σπιτιών. Κουρασμένος ο Κάρλ ένωσε άσχημα μόλις πάτησε τήν άσφαλο πού άνάδινε λάμψεις στό ζεστό λαμπρό πρωινό ήλιο.

«Μένεις πραγματικά έδώ;» φώναξε ο Κάρλ στόν Ρόμπινσον μέσα στό αυτοκίνητο.

Ο Ρόμπινσον πού είχε κοιμηθεί ήσυχα σ' όλη τή διαδρομή, μουρμούρισε κάτω σαν έπιβεβαίωση κι έδειχνε πώς περίμενε τόν Κάρλ νά τόν βγάλει έξω άπ' τ' αυτοκίνητο.

«Τότε λοιπόν δέν έχω πιά θέση έδώ. Γειά σου!» είπε ο Κάρλ κι έκανε νά πάρει τόν κατηφορικό δρόμο.

«Μά, τί συμβαίνει λοιπόν, Κάρλ;» φώναξε ο Ρόμπινσον κι άπ' τήν άγωνία του σηκόθηκε σχεδόν όρθιος μέσα στό αυτοκίνητο.

«Πρέπει νά φύγω» απάντησε ο Κάρλ πού είδε τώρα πώς γιατρεύτηκε τόσο γρήγορα ο Ρόμπινσον.

«Μέ τό πουκάμισο;» ρώτησε.

«Θά κερδίσω χρήματα γιά νά πάρω σακάκι» αποκρίθηκε ο Κάρλ μ' έμπιστοσύνη, κουνώντας τό κεφάλι στή μεριά του Ρόμπινσον. Χαιρέτησε ύστερα μέ άνασηκωμένο χέρι και θά βρισκόταν μακριά αν δέν τόν κρατούσε ή φωνή του οδηγού: «Άίγη ύπομονή, κύριέ μου!»

Και χωρίς νά περιμένει διόλου ο Κάρλ διαπίστωσε στενοχωρημένος πώς ο οδηγός άπαιτούσε κι άλλη πληρωμή γιά τήν άναμονή του στό ξενοδοχείο.

«Έχει δίκιο» φώναξε ο Ρόμπινσον μέσα από τ' αυτοκίνητο παίρνοντας τό μέρος του οδηγού, «σέ περιμένα εκεί πολλή ώρα, κάτω πρέπει νά του δώσεις άκόμα».

«Μά βέβαια» πρόσθεσε ο οδηγός.

«Φυσικά, αν μου έχει μένει τίποτα» είπε ο Κάρλ κι άρχισε νά ψάχνει τίς τσέπες του παντελονιού, μολοντί γνώριζε καλά πώς αυτό ήταν μάταιος κόπος.

«Υπολογίζω μόνο σέ σ'άς» έκανε ο οδηγός άνοίγοντας τά πόδια του, «άπ' αυτό τόν άρρωστο δέ μπορώ νά άπαιτήσω τίποτα».

Άπό μιά πόρτα πλησίασε ένα παιδί μέ φαγωμένη μύτη και στάθηκε γιά ν' άκούσει, λίγα βήματα πιο πέρα. Άκριβώς εκείνη τή στιγμή ένας χωροφύλακας μέ σκυμμένο κεφάλι έκανε βόλτες εκεί γύρω· τό μάτι του όστόσο πήρε τόν Κάρλ μέ τό πουκάμισο και σταμάτησε.

Ο Ρόμπινσον είδε τό χωροφύλακα κι έκανε τήν άνοησία ν' άρχισει νά φωνάζει μέσα από τό παράθυρο του αυτοκινήτου: «Δέν είναι τίποτα, δέν είναι τίποτα!» λές κι είναι δυνατό νά διώξεις ένα χωροφύλακα σά νά ναι μύγα. Τά παιδιά πού είχαν πρώτα τά μάτια τους πάνω στό χωροφύλακα, πρόσεξαν τώρα τόν Κάρλ και τόν οδηγό πού σταμάτησε και ζύγωσαν τρέχοντας. Στήν αντικρινή πόρτα στεκόταν μιά γριά, έχοντας καρφωμένα τά βλέμματα της πάνω τους.

«Ρόσμαν» φώναξε κάποιος από ψηλά. Ήταν ο Ντελαμάρς πού φώναζε από τό μπαλκόνι του τελευταίου πατώματος. Δέ μπορούσες νά τόν ξεχωρίσεις καλά σαν κοιτάζες στόν άσπρογάλανο ούρανό· φαινόταν νά φορεί ρόμπα και κοιτάζε τό δρόμο μέ κιάλια θεάτρου. Δίπλα του ήταν άνοιχτή μιά κόκκινη όμπρέλα και νόμιζες πώς κάτω άπ' αυτήν ήταν καθισμένη μιά γυναίκα. «Χαλό!» φώναζε μ' όλη του τή δύναμη γιά νά τόν προσέξουν. «Είναι κι ο Ρόμπινσον εκεί;»

«Ναι» απάντησε ο Κάρλ, συνάμα και μέσα από τ' άμάξι τόν ενίσχυσε ο Ρόμπινσον μ' ένα δεύτερο πολύ πιο δυνατό «ναι».

«Χαλό!» φώναξε πάλι σαν απάντησε. «Έρχομαι άμέσως».

Ο Ρόμπινσον έσκυψε έξω από τ' άμάξι. «Αυτός είναι άντρας» είπε κι ο έπαινος αυτός γιά τόν Ντελαμάρς, άπευθύνθηκε στόν Κάρλ, στόν οδηγό, στό χωροφύλακα και σ' όποιοδήποτε ήθελε ν' άκούσει. Ψηλά στό μπαλκόνι πού όλοι από άφηρημάδα εξακολουθούσαν νά τό κοιτάζουν παρόλο πού ο Ντελαμάρς απομακρύνθηκε, μιά χοντρή γυναίκα μέ κόκκινη ρόμπα σηκόθηκε πραγματικά κάτω από τήν όμπρέλα, πήρε τά κιάλια πού βρι-

σκονταν στά κάγκελα του μπαλκονιού κι άρχισε νά κοιτάζει κάτω τους ανθρώπους πού σιγά σιγά χαμήλωναν τή ματιά τους άπό ψηλά. 'Ο Κάρλ, περιμένοντας τόν Ντελαμάρς, κοίταζε τήν κεντρική πόρτα και πιά πέρα τήν αύλή, όπου ήταν μία σειρά άπό άχθοφόρους πού σήκωναν στόν άμο ένα μικρό, μά όπως φαινόταν, πολύ βαρύ κιβώτιο. 'Ο οδηγός ζύγωσε τ' άμάξι του και για νά μή χάνει τόν καιρό του καθάριζε μ' ένα κουρέλι τά φανάρια. 'Ο Ρόμπινσον ψηλάφησε τό κορμί του, έδειξε πώς παραξευέτηκε σάν ένωσε μικρούς πόνους παρόλη τήν προσοχή του κι άρχισε νά λύνει σιγά σιγά τό χοντρό έπίδεσμο άπό τό πόδι σκύβοντας πολύ πρós τά κάτω. 'Ο χωροφύλακας κρατούσε μπροστά και λίγο πρós τά πλάγια τό μικρό μαύρο ραβδί του και περίμενε ήσυχος, με τήν ύπομονή πού πρέπει νά 'χει ένας χωροφύλακας, αδιάφορο άν κάνει τό συνηθισμένο χρέος του ή στήνει καρτέρι για σοβαρή ύπόθεση. Τό παιδί με τή φαγωμένη μύτη κάθισε στό πεζούλι τής πόρτας κι άπλωσε μπροστά τά πόδια του. Τά παιδιά όλα ώστόσο ζύγωσαν με μικρά βήματα σε λίγο τόν Κάρλ γιατί νόμισαν, παρόλο πού δέν τά κοίταζε, πώς αυτός ήταν τό πιά σπουδαίο πρόσωπο χάρη στό γαλάζιο πουκάμισο.

'Απ' τόν πολύ χρόνο πού έκανε ο Ντελαμάρς για νά κατέβει μπορούσες νά ύπολογίσεις τό μεγάλο ύψος τής οικοδομής. Κι ο Ντελαμάρς κατέβαινε πολύ γρήγορα με τή ρόμπα μισοκουμπωμένη. «Νά, λοιπόν, πού μās ήρθατε!» φώναξε με χαρά και συνάμα με αδστηρότητα. Με τά γρήγορα βήματα πού έκανε μπορούσες νά ξεχωρίσεις τά χρωματιστά του έσώρουχα. 'Ο Κάρλ δέν κατάλαβε καλά γιατί ο Ντελαμάρς περιφερόταν σ' εκείνο τό θεόρατο σπίτι πού ήταν σά στρατώνας, τόσο ξένοιαστα κι άλαφροντυμένος πού σχημάτιζες τήν έντύπωση πώς έμεινε στην ιδιωτική του βίλα. 'Όπως ο Ρόμπινσον, έτσι κι ο Ντελαμάρς φαινόταν πολύ άλλαγμένος. Τό μελαχρινό, καλοξυρισμένο, καθάριο και σκληρό πρόσωπό του είχε άγέρωχη θωριά κι έδινε έντύπωση σεβαστή. 'Η διαπεραστική λάμψη στά μάτια του, πού τώρα τρεμόπαιζαν, σε ξάφνιαζε. 'Η ρόμπα του με τό μενεξελί χρώμα ήταν βέβαια παλιά, λεκιασμένη και μεγάλη, μά άπ' αυτό τό άσχημο ρούχο ξεπετιόταν ψηλά μία φουσκωτή μεγάλη γραβάτα άπό βαρύ σκούρο μετάξι.

«Λοιπόν;» ρώτησε όλους. 'Ο χωροφύλακας ζύγωσε κι άκούμπησε μπροστά στή μηχανή. 'Ο Κάρλ έδωσε έξηγήσεις:

«'Ο Ρόμπινσον κουτσαίνει λίγο, μά με μία μικρή προσπάθεια θά καταφέρει ν' άνέβει τίς σκάλες. 'Εδώ ο οδηγός θέλει άλλα λεφτά χωριστά άπ' αυτά πού του 'χω ήδη πληρώσει. Και τώρα φεύγω... Καλημέρα σας».

«'Όχι, δέ θά φύγεις» ειπε ο Ντελαμάρς.

«Κι έγώ του τό είπα» φώναξε ο Ρόμπινσον μέσα άπό τ' άμάξι.

«Κι όμως, φεύγω» ειπε ο Κάρλ κάνοντας μερικά βήματα.

Μά ο Ντελαμάρς έρμησε πίσω του και τόν τράβηξε άγρια.

«Σου λέω νά μείνεις!» φώναξε.

«Θά μ' άφήσεις;» άπάντησε ο Κάρλ, έτοιμος στην ανάγκη ν' άρχισει τίς γροθιές για νά λευτερωθεί, μολονότι δέν του έκοβε τό μάτι νά μπορέσει νά τά βγάλει πέρα μ' έναν άνθρωπο σάν τόν Ντελαμάρς. 'Εκεί όμως ήταν ο χωροφύλακας, ο οδηγός, κι άπ' αυτόν άλλωστε τόν ήσυχο δρόμο περνούσαν παρέες οί έργάτες. Θά τόν άφηναν τόσο εύκολα νά τόν κακοποιήσει ο Ντελαμάρς; Βέβαια, σ' ένα δωμάτιο δέ θά 'θελε νά βρεθούν οί δυό τους, έδώ όμως ήταν διαφορετικά. 'Ο Ντελαμάρς πλήρωσε τότε τόν οδηγό, πού φαίνεται πώς πήρε πολλά γιατί έκανε μεγάλες ύποκλίσεις βάζοντας τα στην τσέπη κι άρχισε νά συνεννοείται άπό ευγνωμοσύνη με τόν Ρόμπινσον για τήν όσο τό δυνατό καλή μεταφορά του στό σπίτι. 'Ο Κάρλ αισθάνθηκε πώς δέν τόν πρόσεχαν ίσως ο Ντελαμάρς νά έκανε πώς δέ βλέπει για ν' αναχωρήσει άθόρυθα κι έπειτα, άν μπορούσε ν' άποφύγει τίς φασαρίες, αυτό ήταν ή πιά καλή λύση. Κι έτσι ο Κάρλ τράβηξε στις γραμμές του τράμ για νά τό σκάσει πιά γρήγορα. Τά παιδιά μαζεύτηκαν γύρω στόν Ντελαμάρς για νά του δείξουν τόν Κάρλ πού έφευγε, μά αυτός δέ μπόρεσε νά κάνει τίποτα, γιατί ο χωροφύλακας σηκώνοντας μπροστά του τό ραβδί του φώναζε νά σταθεί.

«Πώς σε λένε;» ρώτησε βάζοντας τό ραβδί του κάτω άπ' τίς μασχάλες κι άνάστυρε άργά άργά ένα σημειωματάριο. 'Ο Κάρλ τόν κοίταζε τώρα πιά προσεχτικά: ήταν γεροδεμένος, μά τά μαλλιά του ήταν σχεδόν κάτασπρα.

«Κάρλ Ρόσμαν» άποκρίθηκε.

«Ρόσμαν!» επανέλαβε ο άστυνόμος, αναμφίβολα γιατί ήταν άνθρωπος ήσυχος και θετικός, μά ο Κάρλ πού για πρώτη φορά ήρθε σε σχέση με άμερικάνικες άρχές πήρε τήν επανάληψη αυτή σά νά 'ταν έκφραση κάποιας

υποψίας. Κι ίσως στ' αλήθεια νά τήν είχε άσχημα, γιατί ο Ρόμπινσον μέσα από τ' αυτοκίνητο, παρόλα τά χάλια του, παρακάλεσε μέ γνέψιμο τόν Ντελαμάρς νά βοηθήσει τόν Κάρλ. Ώστόσο ο Ντελαμάρς άρνήθηκε κουνώντας βιαστικά τό κεφάλι του και παρατηρούσε άπαθής μέ τά χέρια χωμένα στίς πελώριες τσέπες τής ρόμπας του. Ο νεαρός στήν πόρτα μέ τή φαγωμένη μύτη διηγήθηκε σέ μιά γυναίκα πού μόλις είχε προβάλει όλη τήν Ιστορία από τήν άρχή. Τά παιδιά άραδιάστηκαν σέ κύκλο γύρω από τόν Κάρλ και σήκωναν τά μάτια τους ψηλά στό χωροφύλακα.

«Δείξε μου τά χαρτιά σου» είπε ο χωροφύλακας. Τό έρώτημα όμως τοϋτο ήταν καθαρά τυπικό, γιατί σά δέ φορείς σακάκι δέ μπορεί ο άλλος ν' άποφύγει αυτό τό ζήτημα άπαντώντας μέ λεπτομέρειες σ' άλλη έρώτηση.

Ώστόσο ή επόμενη έρώτηση ήταν ή ίδια: «Δέν έχεις λοιπόν χαρτιά;» κι ο Κάρλ αναγκάστηκε ν' άπαντήσει: «Πάνω μου, όχι».

«Αυτό όμως δέ μ' άρέσει» είπε ο χωροφύλακας και κοίταξε γύρω του σκεφτικός ένω χτυπούσε μέ δυό δάχτυλα τό έξώφυλλο τοϋ σημειωματάριου. «Έργάζεσαι πουθενά;» ρώτησε τελικά.

«Ήμουν λιφτμπόν» άποκρίθηκε ο Κάρλ.

«Ήσουν λιφτμπόν; Μά, τώρα δέν είσαι πιά; Και μέ ποιό τρόπο ζεις τώρα;»

«Θά βρώ μιά άλλη δουλειά».

«Ώραϊα, τώρα σέ απέλυσαν;»

«Ναί, πρίν μιά ώρα».

«Έτσι, χωρίς λόγο;»

«Ναί» είπε ο Κάρλ και σήκωσε τό χέρι του για νά δικαιολογηθεί. Δέν ήταν δυνατό ν' άρχίσει έδω νά διηγείται όλη τήν Ιστορία, μά και νά επιχειρούσε, δέ φαινόταν νά ύπάρχει καμιά έλπίδα νά σωθεί από ένα άδικο πού τόν άπειλούσε, μέ τό νά διηγηθεί ένα άδικο πού είχε πάθει. Δέν είχε βρεί τό δικιο του από τήν αγαθή άρχιμαγείρισα και τό συνετό προϊστάμενο, και θά περίμενε νά τό βρεί έδω στά μέσα τοϋ δρόμου από τήν κοινώνια;

«Και σέ απέλυσαν χωρίς σακάκι;» ρώτησε ο χωροφύλακας.

«Ναί» είπε ο Κάρλ. Και σκέφτηκε πώς και στήν Άμερική οί άρχές τό είχαν τακτική νά ρωτούν για ότιδήποτε έβλεπαν μπροστά τους. (Πόσο είχε άγανακτήσει

τότε ο πατέρας του μέ τίς έρωτήσεις πού τοϋ έκαναν οί άρμόδιοι για νά τοϋ δώσουν τό διαβατήριο για τό γιό του!) Ο Κάρλ είχε μεγάλη όρεξη νά τό θάλει στά πόδια και νά κρυφτεί σέ καμιά γωνιά για νά μήν άκούει πιά έρωτήσεις. Ώστόσο ο χωροφύλακας τόν ρωτούσε τώρα για κάτι πού έδω και ώρα φοβόταν κι από τήν άγωνία του αυτή είχε κάνει άσυγχώρητες άπροσεξίες πού άλλιώτικα δέ θά έκανε.

«Και σέ ποιό ξενοδοχείο δουλεύεις;»

Ο Κάρλ χαμήλωσε τό κεφάλι του και δέν άποκρίθηκε μέ κανένα τρόπο δέν έπρεπε ν' άπαντήσει σ' αυτό τό έρώτημα. Δέν ήταν δυνατό νά ξαναγυρίσει στό ξενοδοχείο *Η Δύση* μέ τή συνοδεία ενός χωροφύλακα, ν' άρχίσουν πάλι οί άνακρίσεις μπροστά σ' έχθρούς και φίλους, νά χάσει όλότελα ή άρχιμαγείρισα πού νόμιζε πώς ήταν τώρα στήν πανσιόν Μπρένερ τή λίγη καλή γνώμη πού τής είχε άπομείνει γι' αυτόν, θλέποντάς τον ξανά στό ξενοδοχείο πιασμένο από ένα χωροφύλακα, χωρίς πουκάμισο και χωρίς τό επισκεπτήριο της, ένω φυσικά ο προϊστάμενος θά κουνούσε τό κεφάλι δείχνοντας πώς τά περίμενε όλα αυτά κι ο άρχιθυρωρός από τήν άλλη μεριά θά δόξαζε τό Θεό πού πιάσανε επιτέλους αυτό τόχ άλήτη· μά όχι, όχι δέν έπρεπε νά γίνουν όλα αυτά.

«Δούλευε στό ξενοδοχείο *Η Δύση*» είπε ο Ντελαμάρς πλησιάζοντας τό χωροφύλακα.

«Όχι» φώναξε ο Κάρλ χτυπώντας κάτω τό πόδι, «δέν είν' αλήθεια». Ο Ντελαμάρς τόν κοίταξε μέ ειρωνικό βλέμμα και σουφρωμένα χείλη, σά νά 'θελε νά πεί πώς ήξερε κι άλλα. Η άπροσδόκητη τούτη άγανάκτηση τοϋ Κάρλ έκανε τά παιδιά νά θορυβούν κι άρχισαν νά ζυγώνουν τόν Ντελαμάρς για νά περιεργάζονται πιό καλά τόν Κάρλ. Ο Ρόμπινσον είχε θγάλει όλο του τό κεφάλι έξω από τ' αυτοκίνητο κι έμεινε ασάλευτος από τό υπερβολικό τέντωμα. Μόνο κάποτε κάποτε άνοιγόκλεινε τά μάτια του κι ήταν τοϋτο ή μοναδική κίνηση. Ο μικρός εκεί στήν πόρτα χτυπούσε παλαμάκια από χαρά κι ή γυναίκα δίπλα του τόν έσπρωξε για νά ήσυχάσει. Οί άχθοφόροι πού εκείνη τή στιγμή τσιμπούσαν κάτι, ξεπρόβαλαν όλοι μαζί άνακατώνοντας τόν καφέ μ' ένα μακρόστενο κομμάτι ψωμί. Μερικοί κάθισαν στήν άκρη στό πεζοδρόμιο κι όλοι ρουφούσαν τόν καφέ κάνοντας θόρυβο.

«Τόν ξέρετε καλά τό νεαρό;» ρώτησε ό χωροφύλακας τόν Ντελαμάρς.

«Καλύτερα απ' ό,τι θά επιθυμούσα» αποκρίθηκε εκείνος. «Κάποτε τοῦ έκανα μεγάλο καλό κι αυτός μου τό ανταπέδωσε πολύ άσχημα· είναι πολύ εύκολο νά τό πιστέψετε ύστερα από μιά σύντομη ανάκριση πού θά τοῦ κάνετε».

«Ναί» εἶπε ό χωροφύλακας, «φαίνεται πωρωμένος νέος».

«Εἶναι» εἶπε ό Ντελαμάρς, «μά ώστόσο αυτό δέν εἶναι καί τό χειρότερο ἐλάττωμά του».

«Α, έτσι;» εἶπε ό χωροφύλακας.

«Μάλιστα» εἶπε ό Ντελαμάρς πού τώρα δέν άφηνε κανέναν νά πάρει τό λόγο κι έχοντας τά χέρια στίς τσέπες έκανε τή ρόμπα νά σαλεύει ακατάπαυτα. «Εγώ κι ό φίλος μου εκεί πέρα στό άμάξι τόν θρήκαμε μιά μέρα σέ μαῦρα χάλια καί τόν προστατέψαμε. Δέν εἶχε καμιά ιδέα από Ἄμερική, γιατί μόλις εἶχε έρθει από τήν Εὐρώπη, όπου φυσικά ήταν άχρηστος. Λοιπόν, τόν κουβαλούσαμε μαζί μας, ζούσε μαζί μας, τοῦ δίναμε κάθε άπαραίτητη οδηγία, γυρεύαμε νά τοῦ θροῦμε μιά δουλειά γιατί νομίζαμε πώς τελικά θά τόν κάναμε χρήσιμο άνθρωπο, παρόλα τά κακά σημεῖα, καί μιά νύχτα εξαφανίστηκε καί μάλιστα σά δραπέτης μπλέκοντας μέ παρέες πού καλύτερα εἶναι νά μήν τίς αναφέρω. Ἔτσι εἶναι ἢ όχι;» ρώτησε τελικά ό Ντελαμάρς τραβώντας τόν Κάρλ από τό μανίκι.

«Ἔσεῖς τά παιδιά, πίσω!» φώναξε ό χωροφύλακας στους μικρούς γιατί εἶχαν πλησιάσει τόσο κοντά, ώστε ό Ντελαμάρς παραλίγο νά σκοντάψει σ' ένα μικρό παιδί. Στο μεταξύ κι οἱ άχθοφόροι τώρα εἶχαν δείξει ζωηρό ένδιαφέρον, θγαινοντας από τήν πρώτη άδιαφορία, καί συγκεντρώθηκαν σέ ποκνό ήμικύκλιο γύρω από τόν Κάρλ πού δέ μπορούσε πιά νά κουνηθεῖ οὔτε βήμα πρὸς τά πίσω κι επιπλέον εἶχε συνέχεια στά άφτιά του τίς μεپردεμένες φωνές τῶν άχθοφόρων πού νόμιζες πώς μούγκριζαν περισσότερο παρά μιλούσαν, σέ μιά ακατανόητη έγγλέζικη γλώσσα κι ίσως άνάμικτη μέ σλάθικες λέξεις.

«Εὐχαριστῶ γιά τίς πληροφορίες σας» εἶπε ό χωροφύλακας χαιρετώντας τόν Ντελαμάρς, «πάντως θά τόν πάρω μαζί μου καί θά τόν στείλω πίσω στό ξενοδοχεῖο Ἡ Δύση. Ὁ Ντελαμάρς όμως άπάντησε: «Μπορῶ νά σάς

παρακαλέσω νά μου τόν εμπιστευτεῖτε γιά λίγη ώρα; Ἔχω κάτι νά ξεκαθαρίσω μαζί του. Ὑστερα αναλαβαίνω νά τόν πάω μόνος μου στό ξενοδοχεῖο».

«Δέ μπορῶ νά τό κάνω» εἶπε ό χωροφύλακας.

Ὁ Ντελαμάρς ώστόσο επέμεινε: «Πάρτε τό επισκεπτήριό μου» εἶπε καί τοῦ έδωσε μιά μικρή κάρτα.

Ὁ χωροφύλακας τήν κοίταξε μ' εὐγένεια, μά τοῦ εἶπε μέ ύποχρεωτικό χαμόγελο: «Ὁχι, δέ μπορεί νά γίνει».

Ὅσο καί νά εἶχε φυλαχτεῖ ό Κάρλ από τόν Ντελαμάρς, έβλεπε τώρα πώς ήταν ἢ μοναδική του ἐλπίδα νά σωθεῖ. Βέβαια, έπρεπε νά ύποψιάζεται τό σκοπό τοῦ Ντελαμάρς νά τόν άποσπάσει από τά χέρια τοῦ αστυνόμου, μά ώστόσο θά συμβιβαζόταν τουλάχιστο νά μήν τόν πάει στό ξενοδοχεῖο. Κι έπειτα, αν γύριζε στό ξενοδοχεῖο μέ τόν Ντελαμάρς δίπλα του ήταν πολύ πῖό μικρό τό κακό παρά νά έμφανιζόταν εκεί μέ τό χωροφύλακα νά τόν κρατάει από τά χέρια. Μά ώστόσο γιά τήν ώρα δέν έπρεπε πάλι νά δείξει πώς προτιμούσε τήν παρεά τοῦ Ντελαμάρς, γιατί τότε ἢ ύπόθεση θά πήγαινε χαμένη. Καί γεμάτος άγωνία έβλεπε τό χέρι τοῦ χωροφύλακα πού από στιγμή σέ στιγμή μπορούσε ν' άνασηκωθεῖ καί νά τόν άρπάξει.

«Μά πρέπει τουλάχιστο νά μάθω γιά ποιό λόγο τόν απέλυσαν τόσο ξαφνικά» εἶπε τελικά ό χωροφύλακας, ένῶ ό Ντελαμάρς ρίχνοντας λοξές ματιές τσαλάκωνε τό επισκεπτήριο μέ τίς άκρες τῶν δαχτύλων.

«Μά δέν τόν απέλυσαν διόλου!» φώναξε ό Ρόμπινσον, ένῶ οἱλοι άκουγαν ξαφνιασμένοι τά λόγια του. Μέ τή βοήθεια τοῦ οδηγοῦ έσκυψε όσο μπορούσε πῖό πολύ έξω από τ' αυτοκίνητο καί πρόσθεσε: «Απεναντίας, έχει πολύ καλή θέση στό ξενοδοχεῖο. Εἶναι ό επιμελητής στόν κοιτώνα καί θάζει μέσα όποιον θέλει. Εἶναι όμως πολύ άπασχολημένος καί σά θέλεις νά ζητήσεις κάτι εἶσαι ύποχρεωμένος νά περιμένεις ώρες όλόκληρες. Πότε βρίσκεται στόν προϊστάμενο, πότε στήν άρχιμαγειρίσα· εἶναι γενικά πρόσωπο εμπιστοσύνης. Δέν τόν απέλυσαν καθόλου, μά δέν ξέρω γιατί ισχυρίστηκε αυτό. Πώς εἶναι δυνατό νά τόν άπολύσουν; Στο ξενοδοχεῖο πληγώθηκα κι άνέθεσαν σ' αυτόν νά μέ φέρι στο σπίτι κι επειδή έτυχε τότε νά μή φορεῖ σακάκι μ' έφερε έδῶ χωρίς σακάκι. Δέ μπορούσα φυσικά νά περιμένω νά πάει νά θάλει σακάκι!»

«Βλέπετε λοιπόν;» εἶπε ό Ντελαμάρς μ' άνοιχτά χέρια

καί σε επιτιμητικό τόνο στό χωροφύλακα σά νά 'θελε νά τοῦ πεί πώς ἀγνοοῦσε τήν ἀνθρώπινη φύση. Καί μ' αὐτά τά λόγια ἔδειχνε πώς διαφώτιζε πέρα γιά πέρα τίς ἀόριστες μαρτυρίες τοῦ Ρόμπινσον.

«Μά, εἶναι ἀλήθεια αὐτά;» ρώτησε ὁ χωροφύλακας πού ἐνιωθε σά χαμένος. «Κι ἂν εἶναι ἀλήθεια, γιατί ἰσχυρίζεται ἄλλα ἐδῶ αὐτός ὁ νεαρός;»

«Μπρός λοιπόν, ἀπάντησε!» εἶπε ὁ Ντελαμάρς.

Ὁ Κάρλ κοίταξε τό χωροφύλακα πού εἶχε ἐδῶ σά σκοπό νά βάλει τάξη ἀνάμεσα σέ ἀνθρώπους ξένους πού σκέφτονταν μόνο τόν ἑαυτό τους, καί κάτι ἀπό τίς ἐγνοιες τους πέρασε στό μυαλό τοῦ Κάρλ. Ὡστόσο δέν ἤθελε νά πεί ψέματα καί κρατοῦσε τά χέρια του σφιχτά πίσω στήν πλάτη του.

Πέρα στήν πόρτα ξεπρόβαλε ἕνας ἐπιστάτης πού χτύπησε παλαμάκια σημαίνοντας πώς οἱ ἀχθοφόροι ἦταν ὥρα νά πιάσουν δουλειά. Ἐχυσαν τά κατακάθια τοῦ καφέ κι ἀπομακρύνθηκαν μέ κλονισμένα θήματα μέσα σιωπαίνοντας.

«Μά δέ βρίσκουμε ἄκρη» εἶπε ὁ χωροφύλακας κι ἔκανε νά πιάσει ἀπό τό χέρι τόν Κάρλ. Ὁ Κάρλ ἔκανε μερικά θήματα πίσω χωρίς νά τό θέλει, ἔνιωθε λευτερο τό κῆρο γιατί οἱ ἀχθοφόροι εἶχαν φύγει, ἔκανε στροφή καί μερικά θήματα κι ἄρχισε νά τρέχει. Τά παιδιά ξεφώνισαν ὅλα μαζί κι ἔτρεξαν λίγο μπροστά μ' ἀπλωμένα νά χεράκια τους.

«Πιάστε τον!» φώναξε ὁ χωροφύλακας μέσα στόν ὀλόμακρο σχεδόν ἔρημο δρόμο κι ἐπαναλαμβάνοντας κάθε λίγο αὐτή τήν κραυγή, ἔτρεχε πίσω ἀπό τόν Κάρλ μέ ἀθόρυβες δρασκελιές, ὥστε καταλάβαινες πώς εἶχε δύναμη κι ἐξάσκηση. Πάντως ὁ Κάρλ εἶχε τύχη πού ἦ καταδιώξή του αὐτή γινόταν σ' ἕνα συνοικισμό μέ ἐργατικές κατοικίες. Οἱ ἐργάτες δέν εἶχαν συμπάθειες μέ τίς ἀρχές. Ὁ Κάρλ ἔτρεχε ἀνάμεσα στίς γραμμές τοῦ τράμ γιατί ἐκεῖ δέν ἔβρισκε τόσα ἐμπόδια· μερικές φορές ἔβλεπε ἐργάτες νά σταματοῦν στό πεζοδρόμιο καί νά τόν κοιτάζουν μέ ἥρεμη ματιά, ἐνῶ ὁ χωροφύλακας τοὺς φώναζε «πιάστε τον» καί κρατοῦσε συνετά τό ἴσιο πεζοδρόμιο δείχνοντας ἀκατάπαυτα μέ τό ραβδί του τό νεαρό δραπέτη. Μόλις ἔφταναν στίς παρόδους ὅπου ὑπῆρχαν τό δίχως ἄλλο περιπολίες, ὁ Κάρλ ἀποθαρρύνονταν τέλεια, γιατί τώρα ὁ χωροφύλακας ἄρχισε νά σφουρίζει δημιουργώντας πανδαιμόνιο. Τό μόνο πλεονέκτημα

τοῦ Κάρλ ἦταν τό ἑλαφρό του ντύσιμο· ἔτσι ἔτρεχε σά νά πετοῦσε ἢ πιό σωστά κατρακυλοῦσε τήν κατηφορία τοῦ δρόμου πού κάθε τόσο καί μεγάλωνε, μά πότε πότε ἀφηρημένος ἀπό τή νύστα του ἔκανε ψηλά κι ἀνώφελα πηδημάτα χάνοντας πολύτιμο χρόνο. Ἐξάλλου ὁ χωροφύλακας εἶχε πάντα μπροστά του τό στόχο του χωρίς ν' ἀναγκάζεται νά σκέφτεται, ἐνῶ ὁ Κάρλ δέν ὑπολόγιζε τόσο τό τρέξιμο πού τοῦ ἦταν κάτι τό ἀπλό, μά ἔπρεπε νά σκέφτεται, νά κάνει ἐκλογές ἀνάμεσα στίς δυνατές λύσεις καί νά παίρνει κάθε τόσο καινούργιες ἀποφάσεις. Γιά τήν ὥρα εἶχε ἕνα μόνο σχέδιο, ἴσως ἀπελπισμένο, ν' ἀποφεύγει κάθε πάροδο, γιατί δέν ἤξερε τί μπορούσε νά κρύβει· ἦταν πιθανό νά πέσει σέ κανένα σταθμό χωροφυλακῆς. Ἦθελε νά κρατήσῃ ὅσο μπορούσε τό δρόμο αὐτό μέ τήν ἀπεριόριστη θέα πού εἶχε ἄκρη στήν κατηφορία σέ μιά γέφυρα πού χανόταν ἀπό κεῖ πού ἄρχιζε μέσα στήν ὑγρή ἀχνη τοῦ ἡλίου. Μόλις συγκέντρωσε τίς δυνάμεις του μέ μιά γρήγορη ἀπόφαση νά προσπεράσῃ μέ πιό δυνατό τρέξιμο τήν πρώτη πάροδο, εἶδε ἐκεῖ κοντά του νά καρτεροῦσε ἕνας χωροφύλακας κολλημένος στό μαῦρο τοῖχο ἑνός σκιεροῦ σπιτιοῦ, ἔτοιμος νά ὀρμήσῃ πάνω του στήν κρίσιμη στιγμή. Ἡ μόνη σωτηρία τώρα ἦταν νά τρέξει στήν πάροδο καί σάν ἄκουσε νά φωνάζουν φιλικά τ' ὄνομά του ἀπό τήν πάροδο—στήν ἀρχή νόμισε πώς γελιέται γιατί εἶχε ἕνα ἀκατάπαυτο βουητό στά ἄφτια—δέ δίστασε διόλου, ἔκανε ἀπότομη μεταβολή μέ τό 'να πόδι, γιά νά μπερδέψῃ ὅσο μπορούσε τοὺς χωροφύλακες καί χώθηκε μέσα στό σοκάκι.

Μόλις εἶχε κάνει ἕνα δυό πηδημάτα—εἶχε πιά ξεχάσει πώς κάποιος φώναζε τ' ὄνομά του, τώρα σφύριζε κι ὁ ἄλλος χωροφύλακας κι ἔνιωθε πώς εἶχε περίσσεια δύναμη, διαβάτες ἀπό πολύ μακριά σ' αὐτό τό δρόμο· γύρευαν γρήγορα τά θήματά τους—μόλις λοιπόν ἔκανε ἕνα δυό πηδημάτα, τόν τράβηξε κάποιος μέσα σ' ἕνα σκοτεινό διάδρομο καί μιά φωνή τοῦ ψιθύρισε: «Μή θγάλεις μιλιὰ». Ἦταν ὁ Ντελαμάρς, φουσκωμένος, μέ μάγουλα ξαναμμένα καί τά μαλλιά κολλημένα στό κεφάλι ἀπό τόν ἰδρώτα. Κρατοῦσε τή ρόμπα του κάτω ἀπό τή μασχάλη κι ἦταν μέ τό πουκάμισο καί τό σάβρακο. Ἐνάγκαισε τήν πόρτα κι ἔβαλε τό μάνταλο· φαινόταν πώς τοῦτη ἢ πόρτα δέν ἦταν ἡ κυρία εἴσοδος, μά μιά ἀθέατη διπλανή πορτοῦλα.

«Μια στιγμή» είπε ύστερα κι άκούμπησε στόν τοίχο μέ τό κεφάλι σηκωμένο ψηλά και μέ βαριά άναπνοή. 'Ο Κάρλ βρισκόταν σχεδόν μέσα στην άγκαλιά του και μισολιπόθυμος έβγαλε τό κεφάλι πάνω στό στήθος του.

«Νά, περνοῦν οί κύριοι» είπε ό Ντελαμάρς τεντώνοντας τό δάχτυλό του και δείχνοντας έτσι τήν πόρτα, ενώ άκουγε μέ προσοχή. Στ' αλήθεια εκείνη τή στιγμή οί δυό χωροφύλακες προσπερνούσαν τήν πόρτα και τό γρήγορο περπάτημα αντιλαλοῦσε σά χτύπημα άτσαλιού πάνω στην πέτρα μέσα στό άδειο δρομάκι.

«Ξεψύχησες από τή λαχτάρα» είπε ό Ντελαμάρς στόν Κάρλ πού προσπαθοῦσε τώρα πνιγμένος ακόμα ν' ανασάνει χωρίς νά κατορθώνει νά ξεστομίσει μιά λέξη. 'Ο Ντελαμάρς τόν έβγαλε νά καθίσει κάτω προσεχτικά, γονάτισε δίπλα του, τοῦ χάιδεψε μερικές φορές τό μέτωπο και τόν κοιτάξε.

«Είμαι καλύτερα τώρα» είπε ό Κάρλ και σηκώθηκε δρθιος μέ πολύ κόπο.

«Μπρός λοιπόν!» είπε ό Ντελαμάρς πού είχε ξαναβάλει τή ρόμπα του και σκούνησε μπροστά τόν Κάρλ πού κρατοῦσε σκυφτό τό κεφάλι από τή μεγάλη του εξάντληση. Κάποτε κάποτε τόν τράνταζε για νά τόν κάνει νά ξυπνήσει.

«Φαίνεσαι κουρασμένος» είπε ό Ντελαμάρς, «κι ἄς εἶχες σά μόνο σκοπό νά τρέχεις ὅπως ἕνα λεύτερο ἄλογο στην ἔξοχή. Τί νά πῶ ἐγώ πού ἤμουν ἀναγκασμένος νά κυλιέμαι στους ἀναθεματισμένους διαδρόμους και τίς αὐλές. Εὐτυχῶς ὅμως πού εἶμαι δρομέας». Και μέ περηφάνια ἔδωσε δυνατή γροθιά στη ράχη τοῦ Κάρλ. «Πότε πότε κάτι τέτοια γυμνάσματα δρόμου μέ τούς χωροφύλακες εἶναι μιά καλή ἄσκηση».

«Ἦμουν ἤδη κουρασμένος σάν ἄρχισα νά τρέχω» εἶπε ό Κάρλ.

«Γιά τό κακό τρέξιμο δέν ὑπάρχει δικαιολογία» εἶπε ό Ντελαμάρς. «Ἄν δέν ἤμουν ἐγώ θά σ' ἔπιαναν ἐδῶ και ὧρα».

«Τό πιστεύω» εἶπε ό Κάρλ, «και σᾶς εἶμαι πολύ ὑποχρεωμένος» ἀπάντησε.

«Ἄναμφίβολα» εἶπε ό Ντελαμάρς.

Περνοῦσαν τώρα ἕνα στενόμακρο διάδρομο στρωμένο μέ σκουρες πλάκες. Κάπου κάπου, δεξιά κι ἀριστερά, ἔβλεπες σκάλες ἢ κανέναν ἄλλο πιό μεγάλο διάδρομο. Δέ συναντοῦσες μεγάλους, μόνο παιδιά πού ἔπαιζαν πά-

νω στά ἄδεια σκαλοπάτια. Σ' ἕνα κιγκλίδωμα στεκόταν ἕνα κορίτσι κι ἔκλαιγε τόσο δυνατά πού ὄλο τό πρόσωπό του λαμποκοποῦσε ἀπό τά δάκρυα. Σάν ἀντίκρισε τόν Ντελαμάρς ἄρχισε νά σκαρφάζει τή σκάλα προσπαθώντας νά πάρει ἄερα ρουφώντας μέ τό στόμα ἀνοιχτό και δέν ἤσύχασε παρά μόνο ὅταν ἔφτασε ψηλά, κι ἀφοῦ στό μεταξύ γύρισε μερικές φορές τό κεφάλι για νά βεβαιωθεί πῶς κανένας δέν τό κυνηγοῦσε ἢ πῶς κανένας δέν εἶχε σκοπό νά τό κυνήγησει.

«Ἐκείνη ἐκεῖ τή σκούνησα κάτω καθῶς ἔτρεχα πρίν ἀπό λίγο» εἶπε ό Ντελαμάρς γελώντας κι ἀπειλώντας μέ τή γροθιά του τή μικρή πού ἔβγαλε μιά φωνή και σύρθηκε ακόμα πιό ψηλά.

Κι οί αὐλές πού περνοῦσαν φαίνονταν νά ἔχουν σχεδόν ἐρημοθεῖ. Κάπου κάπου μόνο ἔβλεπες κανέναν ὑπηρέτη ἀπό κατάστημα νά σπρώχνει ἕνα δίτροχο καροτσάκι, μιά γυναίκα νά γεμίζει ἕνα κανάτι νερό ἀπό πηγάδι, ἕναν ταχυδρόμο νά διασχίζει ὀλόκληρη τήν αὐλή μέ ἤσυχια βήματα, κανέναν ἠλικιωμένο μέ ἄσπρα μουστάκια πίσω ἀπό μιά τζαμένια πόρτα νά καπνίζει πίπα μπροστά σ' ἕνα γραφεῖο μεταφορῶν ξεφόρτωναν κιβώτια, ἐνῶ τ' ἄλογα μὴν ἔχοντας τί νά κάνουν ἔστριθαν τό κεφάλι τους ἀδιάφορα κι ἕνας ἄνθρωπος μέ μπλουζά τῆς δουλειᾶς εἶχε τήν ἐπίβλεψη τῆς δουλειᾶς κρατώντας ἕνα χαρτί στό χέρι· σ' ἕνα γραφεῖο τό παράθυρο ἦταν ἀνοιχτό κι ἕνας ὑπάλληλος καθισμένος στό τραπέζι εἶχε στρέψει τή ματιά του πρὸς τά ἔξω σκεφτικός, ἀφήνοντας τά χαρτιά του, ἀκριβῶς ἐκεῖ πού περνοῦσαν ό Κάρλ κι ό Ντελαμάρς.

«Δέ μπορείς νά ἐπιθυμήσεις πιό ἤσυχια περιοχή» εἶπε ό Ντελαμάρς. «Τό βράδυ μόνο ἔχει κάποιον θόρυβο μιά δυό ὧρες, τή μέρα ὅμως ὄλα ἤσυχάζουν». 'Ο Κάρλ ἔγνεψε καταφατικά, ἔβλεπε μάλιστα πῶς ἡ ἤσυχία ἦταν ὑπερβολική. «Δέ μποροῦσα νά μείνω ἄλλοῦ» συνέχισε ό Ντελαμάρς, «γιατί ἡ Μπρουνέλντα δέν ἀνέχεται μήτε τόν παραμικρό θόρυβο. Τή γνωρίζεις τή Μπρουνέλντα; Βέβαια, θά τή γνωρίσεις σέ λίγο. Πάντως σοῦ συνιστῶ νά φερθεῖς ὅσο μπορείς πιό ἤσυχια».

Ὅταν ἔφτασαν στη σκάλα πού ὀδηγοῦσε στό διαμέρισμα τοῦ Ντελαμάρς, τό αὐτοκίνητο εἶχε πιά φύγει και τό παιδί μέ τή φαγωμένη μύτη χωρίς διόλου νά δεῖξει ξαφνιασμένο βλέποντας τόν Κάρλ εἶπε πῶς εἶχε ἀνεβάσει τόν Ρόμπινσον. 'Ο Ντελαμάρς κούνησε μόνο τό κε-

φάλι σά νά 'ταν τό παιδί ύπηρέτης κι είχε κάνει τή δουλειά του καλά· τράβηξε ύστερα τόν Κάρλ πού δειλίαζε και κοιτάζε τόν ήλιόλουστο δρόμο. «Νά, έχουμε φτάσει» επαναλάμβανε μερικές φορές σάν άνέβαιναν, μά ώστόσο οί προφητείες του δέν έβγαιναν αληθινές, γιατί στό τέλος μιās σκάλας όλο κι άρχιζε μιά άλλη και σέ κατευθύνση λίγο διαφορετική από τήν προηγούμενη. 'Ο Κάρλ μάλιστα στάθηκε σέ μιá στιγμή, φυσικά όχι από κούραση, παρά μόνο γιατί ένιωθε άπροστάτευτος στις ψηλές αυτές σκάλες. «Στ' αλήθεια, τό διαμέρισμα είναι πολύ ψηλά» είπε ό Ντελαμάρς τώρα, σάν άρχισαν πάλι ν' άνεβαίνουν, «μά αυτό έχει και τήν καλή του μεριά· θγαίνεις έξω σπάνια, όλη τή μέρα είσαι μέ ρόμπα, νιώθεις άνεση και ξενοιασιά. Φυσικά, σ' αυτό τό ύψος κι οί επισκέψεις γίνονται πió δύσκολες».

«Κι από πού θά έρχονταν επισκέψεις;» σκέφτηκε ό Κάρλ. Και τελικά σέ μιá στιγμή άντίκρισαν τόν Ρόμπινσον σ' ένα κεφαλόσκαλο, μπροστά σέ μιá κλειστή πόρτα· είχαν φτάσει επιτέλους. Μά ή σκάλα εκεί δέν τελείωνε, έξακολουθούσε νά μακραίνει στό μισοσκοτάδο και τίποτα δέν έδειχνε πώς έφταναν στό τέρμα.

«Καλά τό 'λεγα έγώ» είπε ό Ρόμπινσον χαμηλόφωνα, σά νά βασανιζόταν ακόμα από τούς πόνους, «πώς ό Ντελαμάρς θά τόν φέρει! 'Αλήθεια, Ρόσμαν, τί θά γίνουσιν χωρίς τόν Ντελαμάρς!» 'Ο Ρόμπινσον στεκόταν εκεί μέ τά έσφύρουχα κι έκανε κάθε τόσο προσπάθειες νά τυλιχτεί μέ τήν κουβέρτα πού του έδωσαν στό ξενοδοχείο. Δέ μπορούσες νά καταλάβεις γιατί στεκόταν εκεί και δέν έμπαινε μέσα κι έτσι ξευτελιζόταν μπροστά στους άνθρώπους πού τυχόν περνούσαν.

«Κοιμάται;» ρώτησε ό Ντελαμάρς.

«Δέν πιστεύω» είπε ό Ρόμπινσον, «σκέφτηκα όμως πώς θά 'ταν καλύτερα νά σέ περιμένω».

«Πρώτα πρώτα νά δούμε άν κοιμάται» είπε ό Ντελαμάρς βάζοντας τό μάτι στην κλειδαρότρυπα. 'Αφού κοίταξε κάμποση ώρα αλλάζοντας όλοένα θέση τό κεφάλι του, άναστηκώθηκε κι είπε: «Δέ μπορείς νά τή διακρίνεις καλά, ή κουρτίνα είναι τραβηγμένη. Κάθεται στον κανapé, είναι πιθανό και νά κοιμάται».

«'Αρρωστη είναι;» ρώτησε ό Κάρλ βλέποντας τόν Ντελαμάρς νά στέκεται ασάλευτος σά νά ζητούσε συμβουλή. Και σέ λίγο άποκρίθηκε εκείνος μέ τόνο όξύ. «'Αρρωστη;»

«Δέν τήν ξέρει» είπε ό Ρόμπινσον σά νά 'θελε νά δικαιολογήσει τόν Κάρλ..

«Πέρα από δύο πόρτες δυό γυναίκες ξεπρόβαλαν στό διάδρομο· έριξαν ματιές στον Ντελαμάρς και τόν Ρόμπινσον σφουγγίζοντας τά χέρια στις ποδιές κι έδειχναν πώς διασκεδάζαν. Μιά μικρή κοπέλα μέ άστραφτερά όλόξανθα μαλλιά ξεπετάχτηκε από μιá άλλη πόρτα, χώθηκε άνάμεσα στις δυό άλλες και τίς έπιασε από τό μπράτσο.

«Σιχαμένες γυναίκες!» είπε ό Ντελαμάρς χαμηλόφωνα, μόνο και μόνο φυσικά γιατί σεβόταν τόν ύπνο τής Μπρουνέλντας, «θά τίς καταγγείλω άλλη φορά στην άστυνομία και θά ήσυχάσω χρόνια. Μήν τίς κοιτάζεις!» τσίριξε ύστερα στον Κάρλ, πού δέν έβρισκε πώς ήταν τόσο κακό νά τίς κοιτάζεις, μιá κι ήσουν άναγκασμένος νά περιμένεις στό διάδρομο μέχρι νά ξυπνήσει ή Μπρουνέλντα. 'Ο Κάρλ έκανε ένα κούνημα του κεφαλιού θυμωμένα, γιά νά δείξει ίσως πώς δέ δεχόταν συμβουλές από τόν Ντελαμάρς και γιά νά γίνει πió κατανοητός τράβηξε προς τά πέρα γιά νά ζυγώσει τίς γυναίκες, αλλά ό Ρόμπινσον τόν έπιασε από τό μανίκι φωνάζοντας: «Ρόσμαν, φυλάξου!» κι ό Ντελαμάρς συγχίστηκε ήδη μέ τόν Κάρλ κι ένιωσε τόση λύσσα σά γέλασε δυνατά ή κοπέλα, πού δρμησε καταπάνω στις γυναίκες τινάζοντας χέρια και πόδια. Κι οί τρεις εξαφανίστηκαν στις πόρτες τους σά νά τίς άρπαξε άνεμος.

«Έτσι πρέπει νά σκουπίζω πió συχνά τούς διαδρόμους» είπε ό Ντελαμάρς, γυρίζοντας πίσω μέ άργά βήματα. Και σά θυμήθηκε τή στάση του Κάρλ πρόσθεσε: «Κι όσο γιά σένα, περιμένω άλλη συμπεριφορά, γιατί δέ θά τά πάμε διόλου καλά».

'Εκείνη τή στιγμή μιá φωνή μέσα από τό δωμάτιο άκούστηκε σέ τόνο μαλακό και κουρασμένο: «Ντελαμάρς;»

«Ναι» άποκρίθηκε εκείνος ρίχνοντας χαμογελαστό βλέμμα στην πόρτα, «μπορούμε νά μπουμε;»

«Ω, ναι!» άπάντησε ή φωνή κι ό Ντελαμάρς άνοιξε σιγά σιγά τήν πόρτα, ρίχνοντας ένα τελευταίο βλέμμα στους δυό άλλους πού περίμεναν.

Σάν έμπαινες μέσα σέ κύκλωνε πυκνό σκοτάδι. 'Η βαριά κουρτίνα τής μπαλκονόπορτας ήταν τραβηγμένη μέχρι κάτω κι άφηνε ελάχιστο φώς, μά εκτός άπ' αυτό, τά επιπλα εκεί τριγύρω, όπως και τά κρεμασμένα ρούχα,

έδιναν ακόμα μεγαλύτερο τόνο στη σκοτεινιά, μιά και δέν υπήρχε εκεί άλλο παράθυρο. 'Ο άέρας ήταν πνιγερός κι ένιωθες τή μυρωδιά σκόνης πού θά 'ταν σωριασμένη στις γωνίες όπου δέν τίς έφτανε ανθρώπινο χέρι. Τό πρώτο πράγμα πού αντίληφθηκε ό Κάρλ μπαινοντας μέσα ήταν τρεις ντουλάπες στημένες ή μιά πίσω άπ' τήν άλλη.

Πάνω στον καναπέ ήταν ξαπλωμένη ή γυναίκα πού πρίν από λίγο κοίταζε τό δρόμο από τό μπαλκόνι. 'Η κόκκινη ρόμπα της εκεί χαμηλά άφηνε ένα άνοιγμα κι ή μιά της άκρη σερνόταν κάτω σαν οδρά. Έβλεπες τά πόδια της μέχρι τά γόνατα· φορούσε χοντρές άσπρες μάλλινες κάλτσες. Παπούτσια δέ φορούσε.

«Τί ζέστη, Ντελαμάρς» είπε κι ύστερα έστριψε τό κεφάλι της από τόν τοίχο, άπλωσε ναυελικά τό χέρι της στον Ντελαμάρς πού τό 'πιασε και τό φίλησε. 'Ο Κάρλ δέν ξεχώρισε παρά τό διπλοσάγονό της πού κουνήθηκε μέ τό κούνημα του κεφαλιού.

«Νά τραθήξω τήν κουρτίνα;» ρώτησε ό Ντελαμάρς.

«'Οχι, όχι» είπε μέ κλεισμένα ακόμα βλέφαρα και σαν άπελπισμένη, «τότε θά 'ναι άνυπόφορα».

'Ο Κάρλ ζύγωσε τήν άκρη του καναπέ για νά τή δει πιό καλά. Ένωθε άπορία γιατί γκρίνιαζε πώς ζεσταινόταν, μιά κι ή ζέστη δέν ήταν τόσο μεγάλη.

«Περίμενε, τώρα θά νιώσεις καλύτερα» είπε ό Ντελαμάρς φοβισμένα. Της ξεκούμπωσε μερικά κουμπιά ψηλά στό λαιμό, άνοιξε λίγο τή ρόμπα της κι έτσι λευτερώθηκε ό λαιμός της και τό νεκοιτέ· εκεί ξεπρόβαλε και μιά λεπτή κιτρινωπή δαντέλα από τό πουκάμισο.

«Ποιός είναι αυτός;» ρώτησε δείχνοντας μέ τό δάχτυλο τόν Κάρλ, «γιατί καρφώνει έτσι τά μάτια του πάνω μου;»

«Είναι καιρός νά κάνεις και σύ κάτω» είπε ό Ντελαμάρς παραμερίζοντας τόν Κάρλ και συνάμα καθισούχαζε τή γυναίκα μέ τά λόγια: «Είναι εκείνο τό παιδί πού σου έφερα για καμαριέρα σου».

«Μά δέ θέλω κανέναν!» φώναξε. «Γιατί μου φέρνεις όλο ξένους στό σπίτι;»

«Μά, κάθε τόσο μου λές πώς θέλεις έναν υπηρέτη» είπε ό Ντελαμάρς καθώς γονάτιζε, γιατί τό ντιβάνι παρόλο πού ήταν φαρδύ δέν είχε ούτε μιά μικρή άκρη δίπλα στη Μπρουνέλντα.

«'Αχ, Ντελαμάρς» είπε αυτή, «δέ μέ καταλαβαίνεις,

δέ μέ καταλαβαίνεις».

«Ναι, είναι αλήθεια, δέ σε καταλαβαίνω» είπε ό Ντελαμάρς πιάνοντας τό πρόσωπό της μέ τά δυό του χέρια. «Μά, δέν έγινε τίποτα. 'Αν δέν τόν θέλεις, μπορεί νά φύγει στη στιγμή».

«Μιά πού ήρθε, άς μείνει» είπε εκείνη κι ό Κάρλ μέσα στην κούρασή του και στη σκέψη πώς έπρεπε νά κατέβει τήν ατέλειωτη σκάλα, ένιωσε άπέραντη εύγνωμοσύνη, αν και τά λόγια της εκείνα δέν ειπώθηκαν μέ καλοσύνη· όρμησε στον Ρόμπινσον πού κοιμόταν ήρεμα πάνω στην κουβέρτα του και του είπε παρά τίς θυμωμένες χειρονομίες του Ντελαμάρς: «Σας ευχαριστώ πάντως πού δείξατε τόση καλοσύνη νά μ' αφήσετε ακόμα λίγο εδώ. Έχω νά κλείσω μάτι είκοσιτέσσερις ώρες και σά νά μήν έφτανε αυτό έκανα σκληρές δουλειές και δοκιμασια τρομερές συγκινήσεις. Είμαι τρομερά κουρασμένος. Δέν ξέρω καλά καλά πού βρίσκομαι. Μόνο μιά δυό ώρες νά κοιμηθώ κι ύστερα δίχως δισταγμό διώξτε με, θά φύγω ευχαρίστως».

«Κι όμως μπορείς νά μείνεις εδώ για πάντα» είπε ή γυναίκα και πρόσθεσε ειρωνικά: «'Οπως βλέπεις, έχουμε τόπο μέ τό παραπάνω».

«'Αδειάζε μας τή γωνιά» είπε ό Ντελαμάρς, «δέ σε χρειαζόμαστε».

«'Οχι, νά μείνει» είπε ή γυναίκα στά σοβαρά αυτή τή φορά. Κι ό Ντελαμάρς άπάντησε σά νά έκανε τήν επιθυμία της: «Ναι, μά πλάγιασε κάπου».

«Μπορεί νά πλαγιασει πάνω στις κουρτίνες, μά πρώτα νά βγάλει τίς μπότες για νά μή σκίσει τίποτα».

'Ο Ντελαμάρς έδειξε τό μέρος πού έννοουσε ή Μπρουνέλντα. 'Ανάμεσα στην πόρτα και τίς τρεις ντουλάπες ήταν ένας μεγάλος σωρός από πολλές κουρτίνες ριγμένες ανάκατα. Φυσικά ό σωρός αυτός θά 'ταν ένα στρώμα υποφέρτό, αν οι κουρτίνες ήταν καλοδιπλωμένες κι άραδιασμένες ίσια, οι πιό βαριές κάτω κι οι πιό ελαφρές πάνω, κι αν είχαν άφαιρεθεί οι βέργες μέ τους ξύλινους κρίκους πού ήταν κι αυτές περασμένες. Έτσι όμως ήταν μιά μάζα πού κουνιόταν εδώ κι εκεί και γλιστρούσε. Παρόλα αυτά ό Κάρλ ξάπλωσε εκεί πάνω στη στιγμή· ήταν πολύ κουρασμένος για νά κάνει προετοιμασίες για τόν ύπνο κι έπειτα σκέφτηκε πώς έπρεπε ν' αποφύγει τίς πολλές φασαρίες από σεβασμό γι' αυτούς πού τόν φιλοξενούσαν.

Είχε σχεδόν θυθιστεί στον ύπνο σαν άκουσε μιά διαπεραστική κραυγή. Άνασηκώθηκε κι είδε τή Μπρουνέλντα, άνακαθισμένη στο ντιβάνι ν' άνοίγει πέρα για πέρα τά χέρια και ν' άγκαλιάζει τόν Ντελαμάρς πού θρισκόταν μπροστά της γονατισμένος. Ένωσε κάποιο σφιξιμο στην ψυχή άπ' αυτό τό θέαμα κι έγειρε ξανά στο στρώμα του και χώθηκε μέσα στις κουρτίνες για νά συνεχίσει τόν ύπνο του. Έθλεπε πιά ολοκάθαρα πώς έδω μέσα δέ μπορούσε ν' άντέξει μήτε δυό μέρες, γιατί τό είχε τώρα μεγάλη ανάγκη άπό ύπνο, για νά μπορέσει ύστερα μέ καθαρίο μυαλό νά πάρει μιά σωστή άπόφαση.

Όσοτόσο ή Μπρουνέλντα είχε άντικρίσει τά όρθάνοιχτα άπό τήν κόπωση μάτια του Κάρλ πού τήν τρώμαξαν λίγο πιό πριν κι άρχισε νά φωνάζει: «Ντελαμάρς, ή ζέστη είναι άνυπόφορη, δέ βαστώ, καίγομαι, πρέπει νά ξεντυθώ, νά κάνω ένα μπάνιο, βγάλε και τούς δυό έξω άπό τό δωμάτιο, όπου θέλεις έσύ, στο διάδρομο, στο μπαλκόνι, μόνο νά μήν τούς βλέπω! Νά 'σαι στο σπίτι σου και νά μή θρίσκεις ήσυχία. Νά 'μουν μόνη, μαζί σου, Ντελαμάρς! Άχ, Θεέ μου, άκόμα θρίσκονται έδω! Κι αυτός άκόμα ό ξεδιάντροπος ό Ρόμπινσον, πού πλαγιάζει μπροστά σέ μιά κυρία μέ τά έσώρουχα! Κι εκείνο τό παιδί, πού λίγο πιό πριν μ' έτραγε μέ άπληστες ματιές και για νά μέ ξεγελάσει τό 'ριξε ξανά στον ύπνο! Διώξτε τους λοιπόν, Ντελαμάρς, μου είναι θάρος, μου κάθονται στο στήθος, κι άν πάθω τίποτα τώρα αυτοί θά φταίνε».

«Θά θγούν άμέσως έξω, μπορείς νά ξεντύνεσαι» είπε ό Ντελαμάρς ζυγώνοντας τόν Ρόμπινσον και τραντάζοντας τον μέ τό πόδι του πάνω στο στήθος. Συνάμα φάναξε στον Κάρλ: «Ρόσμαν, σήκω! Κι οί δυό σας στο μπαλκόνι! Κι άλίμονό σας άν μπειτε μέσα προτοό σās φωνάξω! Μπρός, Ρόμπινσον, τσακίσου!» —και τράνταξε τόν Ρόμπινσον πιό δυνατά— «και σύ, Ρόσμαν, φυλάξου νά μήν έρθω και σέ σένα». Και χτύπησε τότε δυό φορές δυνατά τά χέρια του.

«Μά πόσο θά κρατήσει αυτό!» φάναξε ή Μπρουνέλντα άπό τόν καναπέ. Καθόταν εκεί μέ δλάνοιχτα πόδια για νά πιάνει πιό πολύ χώρο τό τρομερά παχύ κορμί της· μόνο μέ μεγάλες προσπάθειες, μέ αναστεναγμούς, μέ συχνά διαλειμματα κατόρθωνε νά σκύψει σιγά σιγά πιάνοντας τήν άκρη τής κάλτσας, ενώ προσπαθοόσε νά

τήν κατεβάσει λιγάκι· νά ξεντυθει μόνη της ήταν μεγάλο έργο, αυτό ήταν δουλειά του Ντελαμάρς πού τώρα τόν περίμενε άνυπόμονη.

Ό Κάρλ ναρκωμένος για καλά άπό τήν κούραση κατέβηκε άπό τό σωρό σέρνοντας άργά τά πόδια προς τή μπαλκονόπορτα· ένα κομμάτι κουρτίνας μεπεδεμένο στο πόδι του τό έσερνε κι αυτό μέ άδιαφορία. Άφηρημένος όπως ήταν είπε «καληνύχτα σας» καθώς περνούσε μπροστά άπό τή Μπρουνέλντα. Ό Ντελαμάρς τράβηξε λίγο τήν κουρτίνα τής μπαλκονόπορτας κι ό Κάρλ βγήκε στο μπαλκόνι. Πίσω του άκολουθοόσε ό Ρόμπινσον πολύ νυσταγμένος κι αυτός γιατί μουρμούριζε: «Όλο καβγάδες σου είναι! Άν δέν έρθει κι ή Μπρουνέλντα στο μπαλκόνι δέν πάω!» Μά, παρόλη τή δήλωση τούτη βγήκε έξω στο μπαλκόνι και ξάπλωσε άμέσως στις πλάκες, γιατί πιό πρώτα στην πολυθρόνα είχε σωριαστεί ό Κάρλ.

Όταν ξύπνησε ό Κάρλ είχε πιά νυχτώσει· τ' άστέρια φεγγολοόσαν στον ουρανό και τό φεγγάρι έβγαине πίσω άπό τά ψηλά σπίτια στην άντικρινή μεριά του δρόμου. Ό Κάρλ έριξε γύρω στο άγνωστο μέρος μερικές ματιές και σά ρούφηξε τό δροσερό ζωογόνο άεράκι άρχισε νά καταλαβαίνει πού θρισκόταν. Στ' άλήθεια πόσες άπερικοσκεψίες έκανε! Περιφρονοόσε όλες τίς συμβουλές τής άρχιμαγειρίσσας, τίς προειδοποιήσεις τής Τερέζας, αυτούς τούς δικούς του φόβους κι άμέριμνος καθόταν έδω στο μπαλκόνι του Ντελαμάρς, άφού κοιμήθηκε και μισή μέρα, σά νά μή θρισκόταν πίσω άπό τήν κουρτίνα ό Ντελαμάρς, ό μεγάλος του έχθρός. Ό Ρόμπινσον ξαπλωμένος κάτω στριφογύριζε έδω κι εκεί ναχελικά και μερικές φορές τραβοόσε και τό πόδι του Κάρλ· αυτός ήταν έξάλλου πού τόν ξύπνησε μέ τόν τρόπο αυτό, γιατί του είπε: «Έχεις όμως έναν ύπνο, Ρόσμάν! Αυτό θά πει νά κοιμάσαι ξεγνοιαστα, αυτή είναι ή εύτυχημένη νιότη! Πόσο άκόμα θά κοιμάσαι; Θά σ' άφηνα θέβαια νά κοιμηθείς άκόμα, μά πρώτα πρώτα βαρέθηκα τρομερά έδω κάτω κι ύστερα έχω μιά τρομερή πείνα. Σέ παρακαλώ σήκω λιγάκι άπό τήν πολυθρόνα, εκεί κάτω έχω φυλαγμένο λίγο φαγητό και θελω νά τό πάρω. Θά σου δώσω λίγο νά φάς». Ό Κάρλ σηκώθηκε κι είδε τόν Ρόμπινσον νά σέρνεται μέ τήν κοιλιά, ν' άπλώνει τά χέρια κάτω άπό τήν πολυθρόνα και νά βγάιει έξω ένα άσημαμένο δισκάκι σαν κι αυτά πού χρησιμοποιούν για

νά φυλάξουν τὰ ἐπισκεπτήρια. Πάνω ἦταν μισό μαυρο λουκάνικο, μερικά φτηνά τσιγάρα, ἓνα ἀνοιχτό μὰ καλά γεμάτο κουτί μὲ σαρδέλες θουτηγμένες στό λάδι κι ἓνα σωρό σπασμένες καραμέλες, κολλημένες ἢ μιά πάνω στήν ἄλλη πού ὄλος αὐτός ὁ σωρός ἔμοιαζε μὲ μπάλα. Πιο πέρα ἦταν ἓνα μεγάλο κομμάτι ψωμί κι ἓνα πράγμα σὰ μπουκάλι γιὰ μυρωδικά, πού φαινόταν ὅμως πὼς δὲν εἶχε τέτοιο περιεχόμενο, γιατί ὁ Ρόμπινσον τό ἔδειξε μὲ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση κάνοντας τὴ γλώσσα του νὰ πλαταγίζει.

«Βλέπεις, Ρόσμαν» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καταβροχθίζοντας τὴ μιά σαρδέλα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ συνάμα σκουπίζε πότε πότε τὰ λαδωμένα χέρια του σ' ἓνα μάλινο πανί πού φαίνεται πὼς εἶχε ξεχάσει στό μπαλκόνι ἢ Μπρουνέλντα, «βλέπεις, Ρόσμαν, μ' αὐτό τὸν τρόπο πρέπει νὰ κρύβεις ἐδῶ τό φαγητό σου ἂν δὲ θέλεις νὰ πεθάνεις ἀπὸ τὴν πείνα. Πρέπει νὰ ξέρεις πὼς μὲ ἔχουν ἐδῶ παρακατιανό κι ὅταν μεταχειρίζεται κανεὶς κάποιον σὰ σκυλί, ὕστερα ἀρχίζει ὁ ἴδιος πού τὸν μεταχειρίζονται ἔτσι νὰ πιστεῦει πὼς εἶναι σκυλί. Εὐλογῶ τὴν ὥρα πού εἶσαι ἐδῶ, Ρόσμαν, μπορῶ κι ἐγὼ νὰ μιλήσω λιγάκι. Στό σπίτι κανένας δὲ μοῦ λέει ἓνα λόγο. Μᾶς μισοῦν. Κι ὅλα αὐτὰ γίνονται γιὰ τὴ Μπρουνέλντα. Βέβαια, δὲν ἔχω ἀντίρρηση, εἶναι ἐξαιρετική γυναίκα. Ξέρεις...» καὶ τοῦ ἔκανε νόημα νὰ σκύψει γιὰ νὰ τοῦ ψιθυρίσει κάτι στό ἄφτι, «ξέρεις μιά φορά τὴν εἶδα γυμνή. "Ω!", καὶ σὰν ἀναπόλησε τὴ χαρὰ ἐκείνη ἀρχισε νὰ σφίγγει καὶ νὰ χτυπᾷ τὰ πόδια τοῦ Κάρλ, ὥσπου ἐκεῖνος τοῦ φώναξε δυνατὰ: «Ρόμπινσον, εἶσαι τρελός!» κι ἄρπαξε τὰ χέρια του καὶ τὰ ἔσπρωξε πίσω.

«Ἄχ, ἀκόμα εἶσαι παιδί, Ρόσμαν» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, τράβηξε ἓνα μαχαίρι πού τό εἶχε κρεμασμένο στό λαιμό του μ' ἓνα κορδόνι, ἔβγαλε τὴ θήκη κι ἀρχισε νὰ κόβει κομματάκια κομματάκια τό λουκάνικο. «Σοῦ μένουν ἀκόμα πολλὰ νὰ μάθεις. Μά, καλά ἔπεσες σέ μᾶς. Κάθισε ἐδῶ. Δὲ θέλεις νὰ τσιμπήσεις κάτι; Καλά, ἴσως σιγά σιγά νὰ σοῦ ἔρθει ἢ ὄρεξη βλέποντας ἔμένα νὰ τρῶω. Μήπως θέλεις νὰ πιεῖς; Τίποτα λοιπόν δὲ θέλεις; Μήτε καὶ νὰ συζητᾷς πολὺ. Μά, δὲν ἔχει καὶ πολλή σημασία μὲ ποιὸν εἶσαι στό μπαλκόνι, ἀρκεῖ πού εἶσαι μαζί μὲ ἄλλον. Ἐγὼ θρίσκομαι συχνά στό μπαλκόνι. Μ' αὐτό διασκεδάζει ἢ Μπρουνέλντα. Δὲν ἔχει παρά νὰ τῆς ἔρθει κάτι στό μυαλό τῆς· πότε κρυώνει, πότε ζεσταίνεται,

πότε ἔχει ὄρεξη νὰ κοιμηθεῖ, πότε θέλει νὰ χτενιστεῖ, πότε θέλει νὰ θγάλει τό στηθόδεσμο, πότε θέλει νὰ τὸν ξαναβάλει... καὶ κάθε φορά ἐγὼ πετιέμαι στό μπαλκόνι. Μερικὲς φορές κάνει αὐτό πού εἶπε, μὰ τίς περισσότερες μένει ξαπλωμένη ἐκεῖ στόν καναπέ ὅπως ἦταν καὶ πρὶν καὶ δὲν κουνιέται τό παραμικρό. Στὶς ἀρχές τραβοῦσα λίγο τὴν κουρτίνα, μὰ πολὺ λίγο, κι ἔβλεπα μέσα. Ὡστόσο ἀπὸ τότε πού ὁ Ντελαμάρς σέ μιά τέτοια περίπτωση –ξέρω, καλὰ πὼς αὐτός δὲν τό 'θελε, μὰ τό ζήτησε ἢ Μπρουνέλντα– μὲ μαστίγωσε στό πρόσωπο – νά, βλέπεις τὰ σημάδια– δὲν τόλμησα νὰ τό ξανακάνω. Μένω ἐδῶ ξαπλωμένος κι ἔχω γιὰ μόνη εὐχαρίστηση τό φαγητό. Προχτές τό βράδυ πού ἤμουν ἐδῶ πλαγιασμένος νιώθοντας ἐρημιά, τότε εἶχα ἀκόμα καὶ τὰ ὄμορφα ἀκριθά μου ροῦχα πού ἔχασα δυστυχῶς στό ξενοδοχεῖο –αὐτὰ τὰ σκυλιά σοῦ παίρνουν ἀπὸ πάνω σου-τ' ἀκριθά σου ροῦχα– πού ἤμουν λοιπόν τόσο ἐρημος καὶ κοίταξα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ κάγκελα κάτω στό δρόμο, κυριεύτηκα ἀπὸ τέτοια λύπη πού ἀρχισα νὰ τσιρίζω ἀπ' τό κλάμα. Τυχαῖα ἴσως, χωρὶς νὰ ἀντιληφθῶ τίποτα, βγήκε στό μπαλκόνι ἢ Μπρουνέλντα μέσα στήν κόκκινη ρόμπα τῆς –στ' ἀλήθεια τῆς πάει πιὸ ὄμορφα ἀπ' ὄλες τίς ἄλλες– μὲ πλησίασε, μὲ κοίταξε λίγο κι ὕστερα μοῦ εἶπε: "Γιατί κλαῖς, Ρόμπινσον;" Κατόπιν ἀνασήκωσε τὴ ρόμπα τῆς καὶ μοῦ σφούγγισε τὰ μάτια μὲ τὸν ποδόγυρο. Ποιὸς ξέρει τί θὰ ἔκανε ἀκόμα ἂν δὲν τὴ φώναζε ὁ Ντελαμάρς καὶ δὲν ἀναγκάζοταν νὰ πάει πίσω στό δωμάτιο. Τότε νόμισα πὼς εἶναι ἢ σειρά μου καὶ ρώτησα ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν κουρτίνα ἂν μπορούσα νὰ μῶ μέσα. Καὶ τί νομίζεις πὼς μοῦ εἶπε ἢ Μπρουνέλντα; "Ὅχι, πὼς σοῦ ἦρθε;"»

«Μά γιατί μένεις λοιπόν ἐδῶ ἀφοῦ σέ κακομεταχειρίζονται τόσο πολὺ;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Μὲ συγχωρεῖς, Ρόσμαν, μὰ κάνεις ἀνόητες ἐρωτήσεις. Καὶ σύ θὰ μείνεις ἐδῶ καὶ θὰ πάθεις χειρότερα. Ἄλλωστε δὲ μὲ μεταχειρίζονται καὶ πολὺ ἄσχημα.»

«Ὅχι» εἶπε ὁ Κάρλ, «ἐγὼ θὰ φύγω τό δίχως ἄλλο ἂν μπορῶ κι ἀπόψε. Δὲ μένω μαζί σας.»

«Καὶ γιὰ πές μου, πὼς θὰ τὰ καταφέρεις νὰ φύγεις, καὶ μάλιστα ἀπόψε;» ρώτησε ὁ Ρόμπινσον πού πῆρε τὴν ψίχα ἀπὸ τό ψωμί του κι ἀρχισε νὰ τὴ θρέχει προσεχτικά μὲ τό λάδι ἀπὸ τίς σαρδέλες. «Πὼς θέλεις νὰ φύγεις, ἐνῶ δὲν ἔχεις κανὲν τό δικαίωμα νὰ μπεις μέσα στό δωμάτιο;»

«Καί για ποιό λόγο δέν έχουμε τό δικαίωμα;»

«Άκουσε, όσο δέν έχει χτυπήσει τό κουδούνι δέν έχουμε τό δικαίωμα νά μπούμε μέσα» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, πού ἔτραγε πασαλειμμένος μέ τό λάδι τό ψωμί του ἀνοίγοντας πλατιά τό στόμα καί μαζεύοντας συνάμα στή μιά φούχτα του τό λάδι πού ἔπεφτε στάλες ἀπό τό ψωμί γιά νά τό έχει καί νά βουτᾷ πότε πότε σ' αὐτήν τή φούχτα, πού ἦταν κάτι σά δοχεῖο, τήν ψίχα πού κρατοῦσε μέ τό ἄλλο χέρι. «Τώρα τά πράγματα έχουν γίνει πιά ἀδυστηρά ἀπό ἄλλοτε. Στίς ἀρχές ἦταν μιά λεπτή κουρτίνα· δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις τίποτα μέσα, μά ἔβλεπες ὥστόσο τό θράδυ σκιές. Αὐτό ὅμως στενοχωροῦσε τή Μπρουνέλντα καί τότε ἔφτιαξα μιά βαριά κουρτίνα ἀπό ἓνα της πανωφόρι πού φοροῦσε ἄλλοτε στό θέατρο καί τήν ἔβαλα ἐδῶ στή θέση τῆς παλιᾶς. Κι ἔτσι δέ βλέπει κανείς τώρα τίποτα. "Άλλοτε εἶχα τό δικαίωμα νά ρωτήσω ἄν ἐπιτρέπεται νά μπῶ μέσα καί μοῦ ἀπαντοῦσαν ναί ἢ ὄχι, ὅπως ἤθελαν, μά φαίνεται πῶς τό εἶχα παρακάνει μέ τίς ἐρωτήσεις μου. Ἡ Μπρουνέλντα δέ μπόρεσε νά τό ὑποφέρει –παρόλο τό πάχος της έχει λεπτό ὄργανισμό, πονοκεφάλους πολύ συχνά καί κάθε τόσο ἀρθρικούς πόνους στά πόδια– κι ἔτσι μοῦ εἶπαν πῶς δέν ἐπιτρέπεται μήτε νά ρωτῶ, μήτε νά μπαίνω μέσα παρά μόνο ὅταν μοῦ χτυπήσουν τό κουδούνι πού βρίσκεται στό τραπέζι. Κάνει ὅμως ἓνα δαιμονισμένο θόρυβο πού ξυπνῶ κι ἐγώ· κάποτε εἶχα ἐδῶ γιά συντροφιά μιά γάτα καί περνοῦσα τήν ὄρα μου, μά μέ τό κουδούνισμα τρώμαξε τόσο πολύ πού ἐξαφανίστηκε γιά πάντα. Ἀκόμα δέ χτύπησε τό κουδούνι σήμερα, κι ὅταν χτυπᾷ, πρόσεξε, δέν ἔχω μόνο τό δικαίωμα, μά καί τήν ὑποχρέωση νά μπῶ μέσα. Καμιά φορά ἀργεῖ νά χτυπήσει, ὅπως συμβαίνει τώρα, κι αὐτό μπορεῖ νά διαρκέσει πολλή ὄρα».

«Σωστά» εἶπε ὁ Κάρλ, «μά, ὅ,τι ἰσχύει γιά σένα δέν ἰσχύει ἀκόμα ἀναγκαστικά καί γιά μένα. Γενικά κάτι τέτοια ἰσχύουν γιά κείνον πού ἀφήνει νά τόν κάνουν οἱ ἄλλοι ὅ,τι θέλουν».

«Μά, γιατί νά μήν ἰσχύει καί γιά σένα; Ἰσχύει καί μάλιστα μέ τό παραπάνω. Περιμένε μόνο νά χτυπήσουν καί τότε προσπάθησε νά φύγεις».

«Δέ σέ καταλαβαίνω, γιατί δέ φεύγεις ἀπό δῶ; Μόνο καί μόνο γιατί ὁ Ντελαμάρς εἶναι ἢ πιά σωστά ἦταν φίλος σου; Μά, εἶναι ζωή αὐτή; Δέ θά 'ταν καλύτερα στό

Μπάτερφορντ, ὅπου θέλατε πρῶτα νά πάτε ἢ στήν Καλιφόρνια ὅπου ἔχεις καί φίλους».

«Ναί, πολύ σωστά» εἶπε ὁ Ρόμπινσον, «ποιός ὅμως μπορούσε νά τό προβλέψει;» Καί προτοῦ συνεχίσει τή διήγηση πρόσθεσε: «Στήν ὑγεία σου, ἀγαπητέ Ρόσμαν» καί ρούφηξε μιά γερή γουλιὰ ἀπό τό μικρό ἐκείνο μπουκαλάκι. «Τότε πού μάς παράτησες τόσο πρόστυχα, βρεθήκαμε σέ ἄσχημα χάλια. Τίς πρώτες μέρες δέ βρισκαμε δουλειά, ὁ Ντελαμάρς φυσικά δέν ἤθελε κάτι τέτοιο, γιατί αὐτός θά μπορούσε νά βρεῖ, μά ἔστειλε κάθε μέρα ἐμένα πού δέν εἶχα τύχη. Δούλευε πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ καί τό μόνο πού ἔβγαλε κάποιο θράδυ ἦταν ἓνα τσαντάκι. Ἦταν πολύ χαριτωμένο, ἀπό χάντρες· τό χάρισε τώρα στή Μπρουνέλντα χωρίς νά 'χει καί τίποτα μέσα. Ὑστερα τοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νά πάμε νά ζητιανέψουμε. Μέ τόν τρόπο αὐτό βρίσκει κανείς πολλά χρησιμὰ πράγματα. Ξεκινήσαμε λοιπόν γιά τή ζητιανιά κι ἐγώ ἄρχισα νά τραγουδῶ στίς πόρτες γιά νά προκαλέσουμε κάποια ἐντύπωση. Ἔτσι μέ τήν τύχη πού ἔχει πάντα ὁ Ντελαμάρς, μόλις καί γυρίσαμε δυό σπίτια, βρεθήκαμε σ' ἓνα πλούσιο σπίτι, ἰσόγειο· τραγουδήσαμε κάτι στήν πόρτα τῆς μαγειρίσσας καί τοῦ ὑπηρετή, καί ξάφνου μάς παρουσιάζεται ἡ κυρία πού εἶχε τό σπίτι, ἡ Μπρουνέλντα. Ἦταν τόσο καλά σφιχτοδεμένη μέ τά ρούχα, πού δέν τά κατάφερνε ν' ἀνεβεῖ ἓνα δυό σκαλιά τῆς κυρίας εἰσόδου. Μά, τί ὁμορφη πού ἦταν, Ρόσμαν! Ἦταν ντυμένη στά ἄσπρα καί κρατοῦσε μιά κόκκινη ὀμπρέλα. Ἦταν γιά γλέντι! Νά τήν πιεῖς στό ποτήρι. "Άχ, Θεέ μου, Θεέ μου, τί ὁμορφη πού ἦταν! Τί γυναίκα! Μά, γιά πές μου, πῶς γίνεται νά θάραρχουν τέτοιες γυναῖκες; Φυσικά, ἡ κοπέλα κι ὁ ὑπηρετής ἔτρεξαν νά τήν ὑποδεχτοῦν καί τήν ἀνέβασαν στά σκαλοπάτια σχεδόν σηκωτή. Ἐμεῖς σταθήκαμε δεξιά κι ἀριστερά στήν πόρτα, ὅπως συνηθίζεται ἐδῶ, καί χαιρετήσαμε. Αὐτή σταμάτησε γιά λίγο, γιατί δέ μπορούσε ν' ἀνασάνει καλά, καί τότε, δέ μπορῶ νά καταλάβω πῶς τό ἔκανα αὐτό, ἴσως ἀπό τήν πείνα μοῦ σάλεψε τό μυαλό, κι ἦταν ἐξάλλου ἀπό κοντά πιά ὁμορφη, μέ μεγάλες πλάτες καί σφιχτοδεμένη πολύ γερά μ' ἓνα στηθόδεσμο εἰδικό, θά σοῦ τόν δεῖξω ὕστερα στή ντουλάπα· λοιπόν, γιά νά μήν πολυλογοῦμε, νά, τήν ἀγγίξα λίγο πίσω, μά ξέρεις πολύ ἐλαφρά, μόνο τόσο λιγάκι! Φυσικά, δέ μπορεῖ νά γίνει αὐτό ἀνεκτό, ἓνας ζητιάνος· ν' ἀγγίξει μιά κυρία.

Βέβαια, δέν ήταν άγγιγμα, μά ώστόσο άγγιγμα. ήταν! Δέν ξέρω τί θά γινόταν, άν ό Ντελαμάρς δέ μου κοπανούσε ένα χαστούκι, μά τί χαστούκι, άφου ένιωσα τήν άνάγκη νά βάλω άμέσως τά χέρια μου στό μάγουλο».

«Μά τί κάνετε!» είπε ό Κάρλ συνεπαρμένος άπό τή διήγηση και κάθισε κάτω. «Κι ήταν λοιπόν ή Μπρουνέλντα;»

«Και βέβαια» είπε ό Ρόμπινσον, «ήταν ή Μπρουνέλντα».

«Μά, δέν έλεγες πώς είναι τραγουδίστρια;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Και φυσικά, είναι τραγουδίστρια και μάλιστα μεγάλη» άπάντησε ό Ρόμπινσον, πού τώρα στριφογύριζε στή γλώσσα του ένα σωρό καραμέλες και πότε πότε μέ τό δάχτυλό του έσπρωχνε μέσα μερικά κομμάτια πού άπό τήν πίεση έβγαιναν έξω άπό τό στόμα. «Αυτό όμως δέν τό γνωρίζαμε τότε, βλέπαμε μόνο πώς ήταν μία πλούσια και σπουδαία κυρία. Αιτή όμως έδειχνε σά νά μήν έγινε τίποτα, ίσως και νά μήν είχε αισθανθεί τίποτα, γιατί στ' αλήθεια δέν τήν είχα άγγίξει παρά μέ τίς άκρες τών δαχτύλων. Όστόσο άκατάπαντα άτένιζε τόν Ντελαμάρς, πού τήν άτένιζε μέ τή σειρά του κατάματα, πράγμα πού γνωρίζω πολύ καλά νά κάνει. Κι ύστερα πάνω σ' αυτό του είπε: “Έλατε μέσα μία στιγμή” δείχνοντας μέ τήν άμπρέλα της τήν πόρτα, όπου ό Ντελαμάρς προχώρησε και μπήκε μέσα. Μπήκαν λοιπόν κι οι δύο τους μέσα κι οι ύπηρέτες έκλεισαν πίσω τους τήν πόρτα. Έμένα μ' άφησαν έξω. Σκέφτηκα πώς ό Ντελαμάρς δέ θά άργοϋσε πολύ και κάθισα σ' ένα σκαλοπάτι για νά περιμένω. Άντί νά βγει όμως έξω ό Ντελαμάρς, είδα νά βγαίνει ό ύπηρέτης και κουβαλούσε όλόκληρη σουπιέρα γεμάτη σουπα. Φυσικά, φρόντισε ό Ντελαμάρς, σκέφτηκα. Ό ύπηρέτης στάθηκε κοντά μου τήν ώρα πού έτραγα και μου έδωσε μερικές πληροφορίες για τή Μπρουνέλντα και τότε κατάλαβα πόσο θά μάς εδνοϋσε αιτή ή επίσκεψη. Γιατί ή Μπρουνέλντα ήταν χωρισμένη, είχε μεγάλη περιουσία κι ήταν τέλεια ανεξάρτητη. Ό άντρας της έμπορευόταν κακάο, τήν άγαπούσε άκόμα, μά έκείνη δέν ήθελε νά τόν άντικρίσει. Κάθε τόσο πηγαινε στό σπίτι ντυμένος κομψά σά γαμπρός —λέξη πρόσ λέξη είναι όλα αλήθεια, γιατί τόν γνωρίζω προσωπικά— ό ύπηρέτης ώστόσο παρόλο πού έπαιρνε φιλοδωρήματα δέν είχε ποτέ τό θάρρος νά τό άναφέρει στή Μπρουνέλντα

άν ήθελε νά τόν δεχτεί, γιατί όσες φορές της είχε πωτά μιλήσει του πετούσε στό πρόσωπο ό,τι έβρισκε κοντά της. Κάποτε μάλιστα του πέταξε ένα μπουκάλι ζεστό νερό και του έβγαλε ένα μπροστινό δόντι. Ναι, Ρόμαν, βλέπεις τί γίνεται!»

«Κι άπό πού τόν γνωρίζεις τόν άντρα της;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Έρχεται καμιά φορά κι έδω πάνω» άπάντησε ό Ρόμπινσον.

«Έδω πάνω;» κι άπό τό ξάφνιασμα του ό Κάρλ χτύπησε ελαφρά τό χέρι του πάνω στις πλάκες.

«Μήν παραξενεύεσαι!» συνέχισε ό Ρόμπινσον. «Κι εγώ παραξενεύτηκα όταν άκουσα τόν ύπηρέτη νά μου διηγείται αυτά για τόν άντρα της. Μπορείς νά φανταστείς μόνο πώς κάθε φορά πού ή Μπρουνέλντα άπουσίαζε, ό άντρας της πήγαινε μέ τόν ύπηρέτη στό δωμάτιό της κρυφά, έπαιρνε κάτι, ένα μικροπραγματάκι, κι άφηνε εκεί ένα άκριβο δώρο· άπαγόρευε όμως στόν ύπηρέτη νά πει άπό πού προερχόταν. Κάποτε όμως της είχε φέρει κάτι πολύ άκριβό άπό πορσελάνη —όπως λέει ό ύπηρέτης και τό πιστεύω— ή Μπρουνέλντα φαίνεται πώς ύποψιάστηκε τί έγινε, τό πέταξε τότε κάτω, τό θρυμμάτισε, τό έφτυσε κι ύστερα έκανε και κάτι άλλο, ώστε ό ύπηρέτης τόσο πολύ άηδίασε πού δέ μπορούσε νά τό πάλει έξω».

«Μά τί της έκανε ό άντρας της;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Κι εγώ δέν ξέρω» είπε ό Ρόμπινσον, «μάλλον δέν ήταν τίποτα τό σπουδαίο, νομίζω, άλλωστε ούτε κι ίδιος ξέρει. Μερικές φορές μίλησα μαζί του για τό ζήτημα αυτό. Κάθε μέρα στήνει καρτέρι εκεί κάτω στή γωνιά του δρόμου περιμένοντας νά του πάω νέα. Όταν δέ μπορέσω νά πάω, περιμένει μισή ώρα κι εξαφανίζεται. Έτσι...οικονομούσα πολλά άπό τή δουλειά αιτή, γιατί πλήρωνε πολύ καλά αυτές τίς πληροφορίες· μά άπό τότε πού τό μάθε ό Ντελαμάρς μου τά παίρνει όλα και γιαυτό πηγαίνω πού άραιά».

«Μά, τί θέλει αυτός ό άνθρωπος;» ρώτησε ό Κάρλ. «Γιατί τή θέλει, άφου άκούει πώς δέν τόν θέλει;»

«Ναι, ναι!» άναστέναξε ό Ρόμπινσον. Κι ύστερα άναψε τσιγάρο διώχνοντας τόν καπνό νά φύγει μακριά του μέ μεγάλες κινήσεις του χεριού. Κατόπι σά ν' άλλαζε γνώμη πρόσθεσε: «Δέ βαριέσαι, δέ μου καίγεται καρφι. Μόνο ξέρω πώς θά έδινε πολλά χρήματα για νά μπορέ-

σει νά κοιμηθεῖ ἐδῶ πάνω στό μπαλκόνι ὅπως ἐμεῖς».

Ὁ Κάρλ σηκώθηκε, ἀκούμπησε στά κάγκελα καί κοίταζε κάτω στό δρόμο. Τό φεγγάρι ἐδῶ καί ὦρα ἦταν γεμάτο καί καθαῖο, μὰ τό φῶς του δέν εἶχε ἀκόμα ἀγγίξει τό βάθος τοῦ δρόμου. Αὐτός ὁ δρόμος πού τή μέρα ἦταν τόσο ἔρημος, τώρα ἦταν γεμάτος κόσμος, ἰδιαίτερα μπροστά στίς πόρτες. Ὅλοι σάλευαν κάτω ἀργά καί βαριά. Μέσα στό σκοτάδι μποροῦσε νά ξεχωρίσει κανεῖς ἐλαφρά τά μανίκια ἀπ' τά πουκάμισα τῶν ἀντρῶν καί τά ἀνοιχτόχρωμα φορέματα τῶν γυναικῶν· κανεῖς δέν εἶχε καπέλο. Τά μπαλκόνια ἐκεῖ τριγύρω ἦταν γεμάτα ἀπό τίς οἰκογένειες· ἄλλες ἦταν καθισμένες στό φῶς τῆς λάμπας γύρω ἀπό κάποιο τραπεζάκι, ἄλλες στή σειρά πάνω σέ καρέκλες κι ἄλλες σκυφτές κοιτάζαν ἀπό τήν πόρτα πρὸς τά κάτω, πάντοτε ἀνάλογα μέ τό χῶρο τοῦ μπαλκονιοῦ. Οἱ ἄντρες εἶχαν ἀπλωμένα τά πόδια τους πάνω στά κιγκλιδώματα διαβάζοντας ἐφημερίδα πού ἔφτανε σχεδόν μέχρι τό δάπεδο· ἄλλοι πάλι ἔπαιζαν χαρτιά, βουβοί γιά ἕναν πού τούς παρατηροῦσε ἀπό μακριά, χτυπώντας ὡστόσο τό τραπέζι μέ δύναμη. Οἱ γυναῖκες σέ μιά γωνιά ἀσχολοῦνταν μέ τό ράψιμο καί τότε ποτε ἔριχναν καμιά ματιά γύρω τους ἢ στό δρόμο. Στό γειτονικό μπαλκόνι μιά ἀδύνατη ξανθιά γυναίκα χασμουριόταν ἀκατάπαυτα τρίβοντας τά μάτια καί φέρνοντας στό στόμα της τό ἐσώρουχο πού μπάλωνε. Ἀκόμα καί στά πολύ στενά μπαλκόνια τά μικρά κατάφερναν νά παίζουν κυνηγητό, ἐνοχλώντας τούς γονεῖς. Σέ πολλά δωμάτια εἶχαν θάλει δίσκους μέ διάφορα τραγούδια ἢ συμφωνική μουσική, μὰ ἔβλεπες πῶς κανένας δέν εἶχε ἐκεῖ τήν προσοχή του, μόνο πού μερικές φορές κανένας οἰκογενειάρχης ἔκανε νόημα ν' ἀλλάξουν δίσκο κι ὄρμουσε κάποιος μέσα στό δωμάτιο γιά νά κάνει τήν ἀλλαγὴ. Σέ μερικά παράθυρα στέκονταν ζευγάρια ἀσάλευτα. Ἀντικριστά μέ τόν Κάρλ, σ' ἕνα παράθυρο στεκόταν ἕνα ζευγάρι, ὁ νεαρός εἶχε ἀγκαλιάσει τή γυναίκα καί τῆς ἔπιανε τό στήθος.

«Γνωρίζεις κανέναν ἀπ' αὐτούς τούς γείτονες;» ρώτησε ὁ Κάρλ τόν Ρόμπινσον πού κι αὐτός εἶχε σηκωθεί τυλιγμένος μέ τήν κουβέρτα τῆς Μπρουνέλντας πάνω ἀπό τή δική του, γιατί ἄρχισε νά νιώθει κρύο.

«Σχεδόν κανέναν» ἀπάντησε ὁ Ρόμπινσον κι ἔσυρε πιο κοντά του τόν Κάρλ γιά νά μπορέσει νά τοῦ ἐμπιστευτεῖ ψιθυριστά κάτι στό ἄφτί. «Κι αὐτό εἶναι τό

ἄσχημο. Ἀλλιῶτικα δέ θά εἶχα γιά τήν ὦρα κανένα παρῆγο. Ἡ Μπρουνέλντα γιά χάρη τοῦ Ντελαμάρς πούλησε ὅ,τι εἶχε θέλοντας νά τοῦ ἀφιερῶθεῖ μέ τήν ψυχὴ της, χωρίς νά τήν ἐνοχλεῖ τό παραμικρό· ἔτσι ἦρθε κι ἐγκαταστάθηκε σ' αὐτό ἐδῶ τό προάστιο μ' ὅλα της τά πλοῦτη. Ἀλλωστε αὐτὴ τήν ἐπιθυμία εἶχε κι ὁ Ντελαμάρς».

«Κι ἀπέλυσε τοὺς ὑπηρετές της;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Μά, βέβαια» εἶπε ὁ Ρόμπινσον. «Ποῦ μποροῦσε κανεῖς νά θάλει ἐδῶ μέσα κι ὑπηρετές; Ἐξάλλου κι αὐτοὶ φαίνονταν ἄνθρωποι μέ πολλές ἀπαιτήσεις. Στό σπίτι τῆς Μπρουνέλντας μιά φορά ὁ Ντελαμάρς πέταξε κάποιον ἔξω μέ χαστούκια. Καί τί χαστούκια! Ἐπεφταν βροχή μέχρι νά τόν θγάλει ἔξω. Τότε, ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ ἄλλοι ὑπηρετές ἔγιναν ἕνα μαζί του καί κάνανε μεγάλη φασαρία μπροστά στήν πόρτα, μέχρι πού ἐφανίστηκε ὁ Ντελαμάρς (ἐγὼ τότε δέν ἦμουν ὑπηρετής μὰ φίλος τοῦ σπιτιοῦ, ὡστόσο πῆρα τό μέρος τους) καί ρώτησε: "Τί θέλετε;" Τότε ὁ πιο ἡλικιωμένος, κάποιος Ἰσίδωρος, ἀπάντησε: "Δέν ἔχουμε νά συζητήσουμε μαζί σας, τό ἀφεντικό μας εἶναι ἡ κυρία". Βλέπεις πῶς σέβονταν τή Μπρουνέλντα. Μά ἡ Μπρουνέλντα, χωρίς νά δεῖξει τό παραμικρό ἐνδιαφέρον γι' αὐτούς, ἔτρεξε στόν Ντελαμάρς—τότε δέν ἦταν τόσο βαριά—τόν ἀγκάλιασε μπροστά τους, τόν καταφίλησε καί στό τέλος φώναξε: "Πολυαγαπημένε μου Ντελαμάρς". Κι ὕστερα ἀπό λίγο εἶπε πάλι: "Διώξε λοιπόν ὅλες αὐτές τίς μαϊμούδες". Οἱ μαϊμούδες φυσικά ἦταν οἱ ὑπηρετές. Μπορεῖς νά σκεφτεῖς τί μούτρα θά ἔκαναν. Ἡ Μπρουνέλντα κατόπι πλησίασε τόν Ντελαμάρς καί τοῦ πρόσφερε τό σακούλι μέ τά χρήματα πού εἶχε κρεμασμένο στή ζώνη της. Ὁ Ντελαμάρς πῆρε χρήματα ἀπό μέσα κι ἄρχισε νά πληρώνει τοὺς ὑπηρετές. Ἡ Μπρουνέλντα δέν ἔκανε τίποτα ἄλλο παρά στεκόταν ὀλη τήν ὦρα ἐκεῖ μέ τό σακούλακι ἀνοιχτό. Ὁ Ντελαμάρς ἔχωσε πολλές φορές τό χέρι καί πῆρε χρήματα, γιατί μοίραζε χωρίς νά μετᾶ καί ν' ἀκούει τίς ἀπαιτήσεις τοῦ καθενός. Καί μόλις τελείωσε τοὺς εἶπε: "Μιά πού δέ θέλετε νά μιλήσετε μαζί μου, σᾶς λέω γιά λογαριασμό τῆς Μπρουνέλντας πῶς ἀπολύστετε καί μπορεῖτε νά μᾶς ἀδειάσετε τή γωνιά καί μάλιστα γρήγορα". Ἐτσι τοὺς ἀπέλυσαν ὅλους· ἔγιναν μόνο μερικές δίκες, ὁ Ντελαμάρς ἀναγκάστηκε μιά φορά νά πάει στό δικαστήριο. Μά σχετικά μ' αὐτό δέν ξέρω

τίποτα άλλο. Μόλις έφυγαν οι υπηρέτες, ο Ντελαμάρς είπε στη Μπρουνέλντα: “Τώρα λοιπόν δέν έχεις υπηρέτες”. Κι εκείνη του είπε: “Μά έχουμε τόν Ρόμπινσον”. Ο Ντελαμάρς μου χτύπησε τότε τόν ώμο και συνάμα μου είπε: “Πολύ ώραία, Ρόμπινσον, θά είσαι ο υπηρέτης μας”. Η Μπρουνέλντα μου χαίδεψε τό μάγουλο. “Αν σου πέσει ή εύκαιρία, Ρόσμαν, άφησέ την άπό σου χαιδέψει τό μάγουλο, είναι κάτι τό ύπέροχο, όσο δέ μπορείς νά τό φανταστείς».

«Κι έγινες λοιπόν υπηρέτης του Ντελαμάρς» ρώτησε ο Κάρλ συνοψίζοντας τά λεγόμενα.

Ο Ρόμπινσον ένωσε άπό τήν έρώτηση πώς τόν λυπόταν ο Κάρλ κι άποκρίθηκε: «Ναί, είμαι υπηρέτης, μά λίγοι όμως τό καταλαβαίνουν. Ούτε κι εσύ τό κατάλαβες, ενώ είσαι άρκετό καιρό μαζί μας. Δέν είδες πώς ήμουν χτές τό βράδυ ντυμένος σάν ήρθα στό ξενοδοχείο; Φορούσα τά πιό ώραία ρούχα του κόσμου. Μήπως είδες υπηρέτες νά ντύνονται μ' αυτό τόν τρόπο; Τό μόνο άσχημο είναι πώς δέ μπορώ νά θγαίνω συχνά, γιατί πάντα μέ χρειάζονται κι όλο πρέπει νά κάνεις κάτι για τό νοικοκυριό. Γι' αυτή τή δουλειά ένας δέ φτάνει. Όπως πρόσεξες, έχουμε πολλά πράγματα μέσα στό δωμάτιο. Ό,τι δέ μπορέσαμε νά πουλήσουμε τότε στη γενηκή μετακόμιση, τό πήραμε φυσικά μαζί μας. Βέβαια, ήταν δυνατό νά χαρίσουμε και μερικά, μά ή Μπρουνέλντα δέ χαρίζει τίποτα. Μπορείς τώρα νά σκεφτείς μέ πόση δυσκολία ανεβάσαμε εδώ πάνω τά πράγματα».

«Εσύ τ' ανέβασες όλ' αυτά, Ρόμπινσον;» φώναξε ο Κάρλ.

«Μά, ποιός άλλος;» είπε ο Ρόμπινσον. «Ήταν βέβαια κι ένας χαμάλης, ένα τεμπελόσκυλο. Τήν περισσότερη δουλειά όμως τήν έκανα μόνος μου. Η Μπρουνέλντα στεκόταν κάτω κοντά στό άμάξι. Ο Ντελαμάρς ήταν επιστάτης κι έλεγε που έπρεπε νά μπούν τά πράγματα κι εγώ όλοένα ανεβοκατέβαινα. Η Ιστορία αυτή κράτησε δύο όλόκληρες μέρες. Δέ σου φαίνεται πώς πήγε πολύ; Δέν ξέρεις φυσικά πόσα πράγματα είναι μέσα στό δωμάτιο. Οί ντουλάπες είναι γεμάτες και πίσω άπό τίς ντουλάπες όλος ο χώρος είναι γεμάτος μέχρι πάνω στην όροφή. Αν έπαιρναν δύο τρεις ανθρώπους στη μετακόμιση, όλα θά τελείωναν γρήγορα, μά ή Μπρουνέλντα δέν είχε εμπιστοσύνη σέ κανέναν άλλο παρά μόνο σέ μένα. Βέβαια, μέ κολάκευε αυτό, μά έτσι κατέστρεψα

τήν ύγεία μου για πάντα. Και τί άλλο είχα εκτός άπό τό άγαθό αυτό; Τώρα μέ λίγη προσπάθεια έχω εδώ κι εκεί σουβλιές. Μήπως νομίζεις πώς τά παιδιά του ξενοδοχείου, εκείνα τά κουτορνίθια —γιατί τέτοια είναι— θά μπορούσαν νά μέ θάλουν ποτέ κάτω, άν ήμουν γερός; Όσο όμως κι άν ύποφέρω, δέ θά πώ λέξη ούτε στόν Ντελαμάρς ούτε στη Μπρουνέλντα: θά δουλεύω όσο μπορώ κι όταν δέ θά μπορώ θά πέσω νά πεθάνω, και τότε μόνο, πολύ άργά, θά καταλάβουν πώς ήμουν άρρωστος και πώς παρόλα αυτά δουλεύα σά σκυλί χωρίς άνάπαυλα και πέθανα δουλεύοντας γι' αυτούς. “Αχ, Ρόσμαν» είπε τελικά και σκούπισε τά μάτια στά μανίκια του Κάρλ. Κι ύστερα άπό λίγο πρόσθεσε: «Και δέν κρυώνεις έτσι μέ τό κουκάμισο;»

«Παράτησέ με, Ρόμπινσον» είπε ο Κάρλ, «συνέχεια κλαίς. Δέν πιστεύω νά 'σαι άρρωστος. Δείχνεις πολύ καλά στην ύγεία σου, αλλά μέ τό νά σέρνεσαι εδώ όλοένα στό μπαλκόνι, ή φαντασία σου φέρνει ένα σωρό ιδέες. Μερικές φορές μπορεί νά 'χεις καμιά σουβλιά στό στηθος, μά τί θγαίνει; Κι εγώ έχω κι όλος ο κόσμος. Κι άν εκλαιγαν όλοι μέ τό παραμικρό, όπως κάνουνεις εσύ, τότε θά έπρεπε νά άρχίσουν τό κλάμα όλοι αυτοί οί άνθρωποι τριγύρω στά μπαλκόνια».

«Όχι, εγώ ξέρω τί λέω» είπε ο Ρόμπινσον σκουπίζοντας τά μάτια του μέ τήν άκρη τής κουβέρτας. «Ο φοιτητής που κάθεται δίπλα, στη σπιτονοικοκυρά, που μαγειρεύει και για μάς, μου είπε τώρα τελευταία όταν πήγα νά δώσω πίσω τήν κατσαρόλα: “Μήπως, Ρόμπινσον, είστε άρρωστος;” Έπειδή όμως μου άπαγόρευαν νά μιλώ μέ άνθρωπος, δέν έβγαλα λέξη, άφησα τήν κατσαρόλα κι έκανα νά φύγω. Τότε μέ πλησίασε: “Ακούστε, νεαρέ μου, μήν τό παρακάνετε βέβαια, είστε όμως άρρωστος”. “Καλά, και τί θά κάνω” ρώτησα. “Αυτό είναι δικός σας λογαριασμός” μου είπε και στράφηκε στους άλλους που γελοούσαν τώρα καθισμένοι γύρω στό τραπέζι. Βλέπεις πως μόνο έχθρους έχουμε. Έτσι προτίμησα νά φύγω».

«Έτσι λοιπόν, όσους σέ κοροϊδεύουν τούς πιστεύεις κι όσους θέλουν τό καλό σου δέν τούς προσέχεις».

«Κι όμως, ξέρω πολύ καλά τί έχω» είπε ο Ρόμπινσον θυμωμένα κι άρχισε πάλι τά κλάματα.

«Αυτό ακριβώς δέν ξέρεις, πώς πρέπει νά γυρέψεις μά καλή δουλειά αντί νά κάνεις τόν υπηρέτη στόν Ντελαμάρς. Γιατί όπως βλέπω, άπ' ό,τι μου είπες και

ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, αὐτὴ ἐδῶ δὲν εἶναι δουλειά, μὰ σκλαβιά. Δέ θά μπορούσε ἕνας ἄνθρωπος νά τή βαστάξει, αὐτό τό πιστεύω. Ἐσύ ὅμως ἔχεις τή γνώμη πὼς ἐπειδὴ εἶσαι φίλος τοῦ Ντελαμάρ, δὲν πρέπει νά τόν ἐγκαταλείψεις. "Ὁχι, λάθος. Ἄν ἐκεῖνος δὲν καταλαβαίνει πόσο ὑποφέρει καὶ πόσο ἐλευνὴ εἶναι ἡ ζωὴ σου, τότε δὲν τοῦ χρωστᾶς καμιά ὑποχρέωση».

«Πιστεύεις πραγματικά, Ρόμαν, πὼς θά ξαναγίνω καλά, ἂν ἀφήσω αὐτὴ τὴ δουλειά;»

«Καὶ βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Καὶ βέβαια;» ξαναρώτησε ὁ Ρόμπινσον.

«Ἀπολύτως βέβαια» εἶπε ὁ Κάρλ γελώντας.

Τότε μπορῶ ν' ἀρχίσω νά ξεκουράζομαι» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καὶ κοίταξε τόν Κάρλ.

«Καὶ τί ἐννοεῖς;» ρώτησε ἐκεῖνος.

«Νά, γιατί ἐσύ θά κάνεις τὴ δουλειά μου» ἀπάντησε ὁ Ρόμπινσον.

«Καὶ ποιὸς σοῦ τό εἶπε αὐτό;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Εἶναι καλιό σχέδιο. Ἐδῶ καὶ μερικὲς μέρες τό 'χαμε συζητήσει. Τό σκέφτηκαν ἀπὸ τότε πού μέ μάλωσε ἡ Μπρουνέλντα, γιατί δὲν κρατῶ τό σπίτι καθαρό. Φυσικά ἐγὼ ἐδῶσα τὴν ὑπόσχεση πὼς ὅλα θά συγυριστοῦν ὁμορφα. Ὡστόσο αὐτό ἦταν δύσκολο. Ἐτσι πού εἶμαι λόγου χάρι δέ μπορῶ νά κυλιέμαι παντοῦ καὶ νά σκουπιζῶ ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ἐπειτα, ἀφοῦ δέ μπορεῖς νά κουνηθεῖς στὴ μέση τοῦ δωματίου, πὼς θά γίνει αὐτό ἀνάμεσα στὰ ἐπιπλα καὶ τίς προμήθειες; Ἄλλωστε, ἂν θέλεις νά κάνεις καλὴ δουλειά πρέπει νά σέρνεις τὰ ἐπιπλα· μὰ μποροῦσα ἐγὼ μόνος μου νά κάνω αὐτὴ τὴ δουλειά; Κι ἀκόμα, τό καθετί πού θά κάνεις πρέπει νά γίνει σιγά σιγά γιὰ νά μὴν ἐνοχλήσεις τὴ Μπρουνέλντα πού σπάνια ἀφήνει τό δωμάτιο. Καὶ γιὰ νά μὴν πολυλογῶ, ὑποσχέθηκα νά τὰ καθάρίσω ὅλα ὁμορφα, μὰ δέ μπόρεσα νά τό κάμω. Κι ὅταν τό παρατήρησε αὐτό ἡ Μπρουνέλντα εἶπε στὸν Ντελαμάρ πὼς τό κακό παράγινε καὶ δέ μπορούσε νά συνεχιστεῖ· ἔπρεπε νά πάρουν κάποιον. "Δέ θέλω" τοῦ εἶπε "μιά μέρα νά μέ κατηγορήσεις πὼς δὲν κρατῶ καλά τό νοικοκυριό· ὅμως ἐγὼ, ὅπως βλέπεις, δέ μπορῶ κι ὁ Ρόμπινσον δέ φτάνει. Στις ἀρχές ἦταν πολὺ σβέλτος καὶ φρόντιζε γιὰ ὅλα, μὰ τώρα ὀλοένα κι εἶναι πιὸ κουρασμένος καὶ στριμώχνεται σέ μιά γωνιά. Ἐνα δωμάτιο ὅμως σάν τό δικό μας δέ μπορεῖ νά σκουπιζεται μόνο του". Τότε ὁ Ντελαμάρ ἀρχι-

σε νά σκέφτεται τί μπορούσε νά γίνει, γιατί δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο νά θάλεις τόν καθένα μέσα στό 'σπίτι, οὔτε καὶ γιὰ δοκιμὴ, γιατί ἀπὸ παντοῦ μᾶς κατασκοπεύουν. Κι ἐγὼ, ἐπειδὴ ἦμουν καλὸς σου φίλος κι ἄκουσα ἀπὸ τόν Ρένελ πόσο τυραννίσει στοῦ ξενοδοχεῖο, μίλησα γιὰ σένα. Ὁ Ντελαμάρ συμφώνησε ἀμέσως, ἂν καὶ τότε τοῦ εἶχες φερθεῖ ἄσχημα, κι ἐγὼ ἐνίωσα πολλὴ χαρὰ γιατί μπορούσα νά σοῦ φανῶ χρήσιμος. Ἡ θέση αὐτὴ λές κι εἶναι στὰ μέτρα σου· εἶσαι νέος, γερός κι ἐπιδέξιος, ἐνῶ ἐγὼ πάει, ξόφλησα. Παρόλα αὐτά, δὲν τὴν ἔχεις ἀκόμα ἐξασφαλισμένη, ὀφείλω νά σοῦ ὁμολογήσω. Ἄν δὲν ἀρέσεις τῆς Μπρουνέλντας, τότε δέ μᾶς κάνουν. Κάνε προσπάθεια νά τῆς εἶσαι εὐχάριστος, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ κανονίζω».

«Κι ἐσύ τί θά κάνεις σὰ θά γίνω ἐγὼ ὑπηρετής;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Τώρα ἐνίωθε μεγάλη ἀνακούφιση. Ὁ πρῶτος τρόμος πού εἶχε δοκιμάσει μέ τίς ἐξηγήσεις τοῦ Ρόμπινσον ἐξαφανίστηκε. Ἐτσι φαινόταν πὼς ὁ Ντελαμάρ δὲν εἶχε σκοπὸ παρά νά τόν κάνει ὑπηρετὴ—κι ἂν εἶχε ἄλλους πιὸ σκοτεινοὺς σκοποὺς θά τοὺς εἶχε σίγουρα φανερῶσει ὁ φλύαρος Ρόμπινσον—κι ἀφοῦ τὰ πράγματα πῆγαιναν καλά εἶχε πιά ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του νά φύγει τὴν ἴδια νύχτα. Δέ μπορεῖ ὁ ἄλλος νά σέ ἀναγκάσει νά πάρεις μιά θέση. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀπόλυσή του ἀπὸ τό ξενοδοχεῖο ζοῦσε μέσα στὴν ἀγωνία ἂν θά μπορούσε νά βρεῖ λίγο γρήγορα μιά καλὴ θέση ἢ κάποια ὄχι χειρότερη δουλειά πού θά τόν ἔσωζε ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς πείνας· τώρα ὅμως προστά σ' αὐτὴ τὴν ἐλευνὴ θέση πού τοῦ ἔδιναν ἐδῶ θά προτιμοῦσε μιά ἄλλη, τὴ χειρότερη κι ἀκόμα τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνεργίας. Ὡστόσο δὲν ἀποφάσισε νά τὰ ἐξηγήσει ὅλα αὐτά στὸν Ρόμπινσον καὶ μάλιστα τώρα πού αὐτὸς ἔτρεφε τόση ἐλπίδα πὼς ὁ Κάρλ θά τόν ξαλάφρωνε ἀπὸ τὴ δουλειά.

«Πρῶτα πρῶτα λοιπὸν θά σοῦ τὰ ἐξηγήσω ὅλα ἐδῶ καὶ θά σοῦ δείξω τίς προμήθειες» εἶπε ὁ Ρόμπινσον μέ τοὺς ἀγκῶνες πάνω στὰ κάγκελα καὶ συνόδευε τὴν ὁμιλία του μέ ἄνετες χειρονομίες. «Εἶσαι ἐξάλλου καὶ μορφωμένος, σίγουρα καὶ καλλιγράφος, κι ἔτσι θά μπόρῃσεις νά κάνεις κι ἕναν κατάλογο γιὰ ὅλα τὰ πράγματα πού ἔχουμε ἐδῶ. Εἶναι ἕνα πράγμα πού τό θέλει ἡ Μπρουνέλντα ἀπὸ καιρὸ. Ἄν μάλιστα αὔριο ὁ καιρὸς εἶναι μαλακός, θά παρακαλέσουμε τὴ Μπρουνέλντα νά

καθίσει στο μπαλκόνι για να κάνουμε εμείς μέσα με ήσυχία τη δουλειά μας χωρίς να τήν ενοχλήσουμε. Αυτό είναι το κυριότερο, Ρόμαν, που πρέπει να προσέχεις, να μην ενοχλείς τη Μπρουνέλντα. Τό καθετί, τόν πιο μικρό θόρυβο τόν άκουει. Ίσως τό τραγούδι τήν έκανε να έχει τόσο ευαίσθητο άφτί. Θέλεις λόγου χάρη να κουνήσεις τό θαρέλι με τό κονιάκ, αυτό που είναι πίσω από τίς ντουλάπες για να τό θγάλεις έξω και φυσικά κάνεις κάποιο θόρυβο, γιατί έχει βάρος και δέν είναι δυνατό άνάμεσα από τά τόσα σκόρπια πράγματα να τό πās μέχρι τήν πόρτα μονομιάς. Τή στιγμή εκείνη άς ποϋμε πώς ή Μπρουνέλντα είναι ξαπλωμένη στο ντιβάνι και χτυπά τίς μύγες, γιατί τήν ενοχλοϋν τρομερά. Έχεις τήν έντύπωση πώς δέ σκοτιζεται καν τί κάνεις και γιαυτό συνεχίζεις τή δουλειά σου κυλώντας τό θαρέλι. Κι αυτή συνεχίζει να 'ναι ξαπλωμένη ήσυχα. Ξαφνικά όμως ένω δέν τό περιμένεις και τή στιγμή που κάνεις τόν πιο ελάχιστο θόρυβο, άνασηκώνεται και χτυπά με τά δυό της χέρια τό ντιβάνι, σηκώνοντας σύννεφο σκόνη που τή σκεπάζει —βέβαια, από τότε που ήρθαμε εδω δέν έχω τινάξει τό ντιβάνι, πώς όμως να γίνει αυτό, μιά κι όλη μέρα είναι ξαπλωμένη πάνω σ' αυτό— και σε λιγάκι αρχίζει να θγάλει κάτι κραυγές σά να 'ναι άντρας και φωνάζει άπρεσ δλόκληρες. Οί γείτονες τής τό άπαγόρευαν τό τραγούδι, μά τίς φωνές δέ μπορεί κανέννας να τίς έμποδίσει· πρέπει να φωνάζει, άλλωστε αυτό τώρα γίνεται όχι συχνά, γιατί εγώ κι ο Ντελαμάρς προσέχουμε πολύ. Αυτό φυσικά τής έκανε κακό. Μιά φορά λιποθύμησε κι άναγκάστηκα να φωνάξω τό διπλανό φοιτητή —ο Ντελαμάρς μόλις είχε βγει έξω— κι αυτός τή ράντισε μ' ένα υγρό από ένα μεγάλο μπουκάλι· τής έκανε βέβαια καλό, ωστόσο όμως τό υγρό αυτό είχε μιά άνυπόφορη μυρωδιά, άκόμα και τώρα τήν άσμιζεται κανεις σάν πάει κοντά στον καναπέ. Σίγουρα ο φοιτητής αυτός είναι έχθρός μας και μάλιστα όλοι τους εδω· τό καλό που σου θέλω, να μην πάνεις κουθέντα με κανέναν και να παίρνεις προφυλακτικά μέτρα».

«Μά αυτή εδω είναι δύσκολη δουλειά, Ρόμπινσον. Στ' άλήθεια με σύστησες για μιά ωραία θέση!»

«Α, μην άνησυχείς» είπε ο Ρόμπινσον κουνώντας τό κεφάλι με τά μάτια κλειστά για να του θγάλει από τό μυαλό κάθε βασανιστική σκέψη. «Η θέση αυτή έχει και τήν καλή της πλευρά, που δέ μπορείς να τή βρεις

άλλου. Είσαι πάντοτε δίπλα σε μιά κυρία, όπως ή Μπρουνέλντα, κοιμάσαι πότε πότε μέσα στο ίδιο δωμάτιο μ' αυτήν, κι αυτό, σκέψου σου δίνει μεγάλες χαρές. Θα πληρώνεσαι και ικανοποιητικά γιατί χρήματα υπάρχουν άφθονα· εγώ σά φίλος του Ντελαμάρς δέν έπαιρνα δεκάρα. Μόνο σάν έβγαινα έξω μου έδινε κάτι ή Μπρουνέλντα, έσύ φυσικά θα πληρώνεσαι όπως θα πληρωνόταν ένας άλλος υπηρέτης. Κι έσύ βέβαια δέ θα 'σαι παρά μόνο υπηρέτης. Κι ύστερα, τό πιο ευχάριστο για σένα είναι πώς θα σε ξαλαφρώνω πολύ στις δουλειές σου. Στις άρχές όμως δέ θα κάνω τίποτα για να συνέρθω κι ύστερα μπορείς να με υπολογίζεις. Θα άναλάβω τήν περιποίηση τής Μπρουνέλντας, τό χτένισμα, τό ντύσιμο και τ' άλλα, όσα δέν τής κάνει ο Ντελαμάρς. Έσύ θα 'χεις μόνο τό δωμάτιο, τίς παραγγελίες και τίς βαριές δουλειές του σπιτιού».

«Όχι, Ρόμπινσον» είπε ο Κάρλ, «δέ βλέπω τίποτα που να με τραβά άπ' όλα αυτά».

«Ρόμαν, πρόσεξε μην κάνεις καμιά άνοησία» είπε ο Ρόμπινσον ζυγώνοντας στο πρόσωπο του Κάρλ. «Μην κάνεις τή θλακεία να χάσεις μιά τόσο καλή δουλειά. Που θα μπορέσεις να βρεις τόσο γρήγορα άλλη θέση; Ποιός σε ξέρει; Ποιόν ξέρεις; Μπορούμε να σου ποϋμε ο Ντελαμάρς κι εγώ, που έχουμε μεγάλη πείρα κι είδαν πολλά τά μάτια μας, πώς τριγυρίζαμε δλόκληρες βδομάδες χωρίς να βρούμε δουλειά. Δέν είναι κάτι τό εύκολο, μάλιστα μπορώ να πω είναι άπελπιστικά δύσκολο».

Ο Κάρλ έγενε καταφατικά κι άπορούσε για τά λογικά λόγια του Ρόμπινσον. Οί συμβουλές του φυσικά γι' αυτόν δέν είχαν αξία· δέν έπρεπε να μείνει εδω. Μέσα σ' αυτή τή μεγάλη πόλη θα βρισκόταν σίγουρα κάποια μικρή θέση γι' αυτόν. Κι αυτό τό σκεφτόταν όλη τή νύχτα· ναι, τά ξενοδοχεία πλημμύριζαν από κόσμο και χρειαζόταν προσωπικό για τους πελάτες, κι αυτός είχε πείρα σ' αυτή τή δουλειά. Θα μπορούσε γρήγορα να προσαρμοστεί με διάκριση σε κάποια εργασία. Νά, ακριβώς άντικριστά με τό σπίτι βρισκόταν ένα μικρό ξενοδοχείο άπ' όπου άκουγες εκκωφαντικούς ήχους μουσικής. Η κύρια πόρτα εκλεινε μόνο με μιά μεγάλη κίτρινη κουρτίνα που σά γινόταν ρεύμα τεντωνόταν προς τά έξω. Εκτός από τους ήχους τής μουσικής ο δρόμος τήν ώρα τούτη ήταν ήσυχος. Τά περισσότερα μπαλκόνια βυθίστηκαν ξανά στο σκοτάδι. Μόνο μακριά εδω κι

έκει ξεχώριζες κανένα ξεμοναχιασμένο φως, μά δέν προλάβαινες νά τό πιάσεις μέ τό μάτι και σηκώνονταν μαζεμένοι οί άνθρωποι νά μπούν μέσα, ό τελευταίος στό μπαλκόνι σήκωνε τή λάμπα κι έσθηνε τό φως, ρίχνοντας πρώτα στό δρόμο μιά θιαστική ματιά.

«Νύχτωσε» είπε μέσα του ό Κάρλ, «άκόμα λίγο νά μείνω και θά γίνω δούλος τους». Γύρισε άπότομα κάνοντας νά τραθήξει τήν κουρτίνα τής μπαλκονόπορτας. «Μά τί γυρεύεις;» ρώτησε ό Ρόμπινσον και μπήκε άνάμεσα στόν Κάρλ και τήν κουρτίνα.

«Θέλω νά φύγω» είπε ό Κάρλ. «Άφησέ με! Άφησέ με!»

«Μά, πώς θά τούς άνησυχήσεις τώρα!» ξεφώνισε ό Ρόμπινσον. «Τί σ' έπιασε!» Και λέγοντας αυτά πιάστηκε άπό τό λαιμό του Κάρλ μ' όλο τό βάρος του και βάζοντας μιά τρικλοποδιά τόν έριξε κάτω. Ό Κάρλ όμως στό ξενοδοχείο είχε μάθει άπ' τά παιδιά κάπως νά παλεύει και κατάφερε νά του δώσει μιά γροθιά κάτω άπό τό πηγούνι προσεχτικά και μέ λίγη δύναμη. Έκείνος του έβαλε άμέσως άπρόσεχτα τό γόνατο στην κοιλιά κι ύστερα τά δυό του χέρια στό πηγούνι οδρλιάζοντας τόσο δυνατά, ώστε κάποιος άπό τό γειτονικό μπαλκόνι άναγκάστηκε νά φωνάξει «ήσυχία», χτυπώντας θυμωμένος τά χέρια. Ό Κάρλ άπόμεινε κάτω γιά λίγο ασάλευτος γιά νά περάσει ό πόνος στην κοιλιά άπό τό χτύπημα. Γύρισε μόνο τή ματιά του στην κουρτίνα πού κρεμόταν ασάλευτη και βαριά προστά στό σκοτεινό δωμάτιο. Νόμιζες πώς μέσα στό δωμάτιο δέν ύπηρχε ψυχή. Ίσως ό Ντελαμάρς μέ τή Μπρουνέλντα νά 'χαν βγει έξω τότε ό Κάρλ ήταν λεύτερος νά φύγει. Τόν Ρόμπινσον, πού φέρθηκε σά νά 'ταν τό σκυλί φύλακας, τόν είχε άποκρούσει.

Ξαφνικά μακριά άπό τό δρόμο άντήχησαν σάλπιγγες και τρομπέτες. Χωριστές άνθρώπινες φωνές άπό πολλά στόματα έσμιγαν σιγά σιγά σέ μιά γενική κραυγή. Ό Κάρλ στράφηκε κι είδε όλα τά μπαλκόνια νά παίρνουν ζωή και πάλι. Σηκώθηκε άργά μέ κόπο· δέ μπόρεσε νά σταθεί και πιάστηκε θαρύς στά κάγκελα. Κάτω στό πεζοδρόμιο έτρεχαν σά σέ παρέλαση νεαροί, μέ τό κασκέτο στό ύψωμένο χέρι και τό πρόσωπο στραμμένο πίσω. Ό δρόμος άκόμα ήταν λεύτερος. Μερικοί κρατούσαν ψηλά κοντάρια μέ φανάρια στην κορυφή, πού τά σκέπαζε κιτρινωπός καπνός. Τήν ίδια στιγμή άκριβώς πού τά

τύμπανα κι οί τρομπέτες ζύγωναν στό φως μέ μεγάλες σειρές κι ό Κάρλ άρχισε νά παραξενεύεται γιά τό πλήθος αυτό, άκουσε πίσω του όμιλίες· στράφηκε κι είδε τόν Ντελαμάρς ν' άνασηκώσει τή βαριά κουρτίνα και τή Μπρουνέλντα νά ξεπροβάλλει μέσα άπό τό σκοτεινό δωμάτιο μέ μιά κόκκινη ρόμπα, μ' ένα δαντελένιο σάλι στους ώμους, μ' ένα σκουρο σκουφι πάνω στά κάπως άχτένιστα και λίγο περιποιημένα μαλλιά πού οί άκρες τους ξεπετιόνταν έδω κι εκεί. Στο χέρι της κρατούσε ένα μικρό άνοιχτό ριπίδι πού τό πίεζε πάνω της σφιχτά χωρίς νά κάνει άέρα.

Ό Κάρλ παραμέρισε λίγο γιά νά τούς κάνει τόπο. Ήταν πιά θέβαιος πώς κανένας δέ θά τόν άνάγκαζε νά μείνει έδω κι αν άκόμα ό Ντελαμάρς ήθελε νά τόν πείσει, ή Μπρουνέλντα θά τόν άφηνε λεύτερο μόλις τής τό ζητούσε. Δέ μπορούσε νά τόν ύποφέρει, φαίνεται πώς τά μάτια του τήν τρόμαζαν. Μά σάν τόν είδε νά προχωράει πρós τήν πόρτα του φώναξε: «Και γιά ποδ, μικρέ;» Ό Κάρλ σταμάτησε προστά στό άύστηρο βλέμμα του Ντελαμάρς κι ή Μπρουνέλντα τόν έσυρε κοντά της. «Δέ θέλεις νά δείς τήν παρέλαση κάτω στό δρόμο;» τόν ρώτησε ενώ τόν έσπρωχνε στά κάγκελα. «Ξέρεις τί συμβαίνει;» τήν άκουσε ύστερα νά λέει πίσω του κι έκανε μιά άθέλητη κίνηση νά τής ξεφύγει, χωρίς όμως άποτέλεσμα. Γεμάτος θλίψη κοίταζε κάτω στό δρόμο λές κι εκεί κάτω θρισκόταν ή αίτία τής θλίψης του.

Στήν άρχή ό Ντελαμάρς στάθηκε πίσω άπό τή Μπρουνέλντα μέ τά χέρια σταυρωτά, κι ύστερα άμέσως έτρεξε στό δωμάτιο νά τής φέρει τά κιάλια. Κάτω στό δρόμο, πίσω άπό τούς μουσικούς είχε ξεπροβάλλει τό πιό σπουδαίο μέρος άπό τήν παρέλαση. Στους ώμους ενός πελώριου άντρα καθόταν κάποιος κύριος· άπό ψηλά ξεχώριζες μόνο τή φαλάκρα του πού λαμποκοπούσε θαμπά και τό κυλινδρικό καπέλο πού τό κουνούσε άκατάπαντα πάνω άπ' αυτήν χαιρετώντας. Γύρω του έβλεπες ύψωμένες ξύλινες πινακίδες πού άπό τό μπαλκόνι έδειχναν κάτωσπρες. Κι ήταν έτσι άραδιασμένες πού κύκλωναν τόν έπιβλητικό εκείνο κύριο μέσα στό δρόμο. Ήπειδή όλοι περπατούσαν όλοένα, οί σειρές άπό τίς πινακίδες χαλάρωναν και κάθε τόσο πάλι δέσποζαν εκεί κάτω. Όλο τό πλάτος του δρόμου, αν και φαινόταν πολύ λίγο πιασμένο, όσο ξεχώριζες άπό τό σκοτάδι, ήταν πιασμένο άπό τούς οπαδούς του άνθρώπου εκείνου πού

σχημάτιζαν γύρω του ένα πολύ πιά μεγάλο κύκλο χτυπώντας όλοι μαζί τ'ά χέρια και προφέροντας τραγουδιστά ένα πολύ άκατανόητο όνομα, ίσως τ' όνομα του ανθρώπου εκείνου. Μερικοί, μοιρασμένοι επιδέξια μέσα στο πλήθος, κρατούσαν φανάρια αυτοκινήτου κι έριχναν τό θαμπό δυνατό φώς πάνω στίς προσώψεις τών σπιτιών στην μι'ά και στήν άλλη μεριά του δρόμου. Έκει πού θρυσκόταν ό Κάρλ, τό φώς δέν ήταν ένοχλητικό, έβλεπες όμως στά χαμηλότερα μπαλκόνια τούς ανθρώπους νά φέρνουν άμέσως τ'ά χέρια στά μάτια τους μόλις τούς χτυπούσαν οι άχτίδες του..

Ό Ντελαμάρς ρώτησε στό γειτονικό μπαλκόνι τί συνέβαινε εκεί κάτω, άφου πρώτα του τό ζήτησε ή Μπρουνέλντα. Ό Κάρλ ήταν λίγο περίεργος νά δει ποι'ά θά 'ταν ή άπάντηση. Κι ό Ντελαμάρς στ' αλήθεια άναγκάστηκε νά ρωτήσει τρεις φορές γιά νά πάρει άπάντηση. Αυτός άρχισε νά σκύβει πολύ επικίνδυνα άπό τό μπαλκόνι, ή Μπρουνέλντα χτυπούσε έλαφρά τ'ά πόδια της μέ θυμό και σ'ά διαμαρτυρία στους γείτονες κι ό Κάρλ ένιωθε τό γόνάτο της νά τόν άγγίζει. Τελικά ήρθε ή άπάντηση, μά τότε όλοι οι άνθρωποι πάνω στά πλημμυρισμένα μπαλκόνια άρχισαν βροντερά γέλια. Ό Ντελαμάρς φώναξε κάτι τόσο δυνατά πού θά τόν άκουγαν όλοι εκεί τριγύρω ξαφνιασμένοι, άν εκείνη τή στιγμή δέ χαλούσε κάτω ό κόσμος άπό τό θόρυβο. Είχε όμως άποτέλεσμα, γιατί τ'ά γέλια σταμάτησαν κατά τρόπο άφύσικο.

«Αύριο εκλέγουν κριτή στην περιοχή μας κι αυτός πού είναι ύψωμένος στους ώμους είναι ένας άπό τούς ύποψήφιους» ειπε ό Ντελαμάρς πλησιάζοντας ήρεμος τ'ά Μπρουνέλντα. Και χτυπώντας χαϊδευτικά τήν πλάτη της πρόσθεσε: «Είναι αλήθεια, δέν ξέρουμε τί γίνεται γύρω μας, στόν κόσμο».

«Ντελαμάρς» ειπε ή Μπρουνέλντα έχοντας τή σκέψη στή συμπεριφορά τής γειτονιάς, «θά 'θελα πολύ ν' αλλάξω σπίτι, μά αυτό είναι κουραστικό! Δυστυχώς, δέ μου επιτρέπεται νά κάνω τέτοιο κόπο». Κι ένώ άναστέναζε βαριά, άνήσυχη κι άφηρημένη τραβούσε πρós τ'ά έξω τό πουκάμισο του Κάρλ, πού κάθε τόσο προσπαθούσε νά κάνει πέρα μέ πολλή διακριτικότητα τ'ά μικρά λιπαρά χέρια της. Τό πέτυχε όμως πολύ εύκολα, γιατί ή Μπρουνέλντα δέν είχε τό μυαλό της σ' αυτόν, μά ήταν βυθισμένη όλότελα σ' άλλες σκέψεις.

Κι ό Κάρλ όμως ξεχασε σέ λίγο τή Μπρουνέλντα κι ύπόφερε τό θάρος άπό τ'ά μπράτσα της πάνω στους ώμους του, γιατί κοίταζε συνεπαρμένος κάτω τ'ά γεγονότα. Στο πρόσταγμα μι'ας μικρής ομάδας άπό ανθρώπους πού βάδιζαν μπροστά στόν ύποψήφιο κάνοντας χειρονομίες και φωνάζοντας ένδιαφέροντα λόγια, γιατί έβλεπες σωρ'ό τ'ά πρόσωπα νά στρέφονται στή μεριά τους και νά στήνουν άφτί, ή παρέλαση άπροσδόκητα σταμάτησε στην πόρτα του ξενοδοχείου. Ένας άπό τούς επίσημους αυτούς σήκωσε τό χέρι κι έκανε κάποιο σημείο πού έδειχνε πώς άπευθυνόταν στό πλήθος και τόν ύποψήφιο. Τό πλήθος σάπασε κι ό ύποψήφιος πού τ'άρα μερικές φορές έκανε νά σηκωθεί όρθιος κι άλλες τόσες έπεσε στους ώμους του άλλου, έβγαλε μικρό λόγο κουνώντας πρós όλες τίς μεριές τό κυλινδρικό καπέλο μέ μι'ά γρηγοράδα, λές κι ήταν άστραπή. Τόν ξεχώριζες τ'άρα όλοκάθαρα, γιατί όλα τ'ά φανάρια είχαν στραφεί καταπάνω του κι έτσι τόν έβαζαν μέσα σ' ένα φωτεινό άστéρι.

Τ'άρα καταλάβαινες και τό ένδιαφέρον πού έδειχναν όλοι εκεί στό δρόμο γι' αυτή τήν ύπόθεση. Στά μπαλκόνια πού ήταν πιασμένα άπό οπαδούς του ύποψήφιου, οι άνθρωποι άρχισαν τραγούδια μαζί μέ τούς άλλους κάτω στό δρόμο, χειροκροτώντας μέ μηχανικό τρόπο μέ σηκωμένα τ'ά χέρια ψηλά. Σ' άλλα όμως μπαλκόνια, πού φαίνονταν και τ'ά περισσότερα, ύψάθησαν άλλες ρυθμικές φωνές αντίθετες, πού δέν είχαν ώστόσο κάποια σχέση μεταξύ τους, γιατί προέρχονταν άπό οπαδούς διαφόρων άλλων ύποψηφίων. Και μάλιστα κάτω στό δρόμο οι έχθροί του ύποψήφιου δέν άργησαν νά σμιζουν και ν' άρχίσουν τ'ά συγκεντρωμένα σφυρίγματα, κι έπιπλέον άναθαν οι πολιτικές συζητήσεις, πού τίς δυνάμωναν οι νυχτερινές ώρες, οι περισσότεροι ήταν μέ τίς πιτζάμες και μ' ένα πανωφόρι ριγμένο στην πλάτη τους, οι γυναίκες ήταν τυλιγμένες μέ σκουρόχρωμες μαντίλες, τ'ά παιδιά χωρίς νά προσέχουν, σκαρφάλωναν επικίνδυνα στά μπαλκόνια γύρω και κάθε τόσο έβλεπες νά ξεπροβάλλουν σέ μεγαλύτερο αριθμό άπό τ'ά σκοτεινά δωμάτια όπου πρίν λίγο κοιμόνταν. Κι έβλεπες πάλι εδ'ό κι εκεί νά εκσφεντονίζονται άπό τούς πιά θερμοάιμους μικρά αντικείμενα στους αντίπαλους πού δύσκολα τ'ά ξεχώριζες μέσα στό σκοτάδι. Μερικές φορές έφταναν στόν προορισμό τους, τίς περισσότερες φορές όμως έπεφταν κάπου στό δρόμο κάνοντας τό πλήθος νά ξεσπάει

σέ μανιασμένες φωνές. Σά μεγάλωνε τό κακό, τά τύμπα-
να κι οί τρομπέτες έπαιρναν διαταγή νά επέμβουν και
τότε τό δυνατό κι άσταμάτητο ήχολόγημα έπνιγε όλες
τίς ανθρώπινες φωνές κι έφτανε μέχρι πάνω στίς στέγες
των σπιτιών. Καί πάντοτε, έτσι ξαφνικά—μόλις μπορού-
σαν νά τό πιστέψουν— σταματούσε, κι άμέσως τό πλήθος,
φανερά επιτιθέοιο σέ κάτι τέτοια, άρχιζε νά βροντολαλεί
τό τραγουδι του κόμματος μέσα στή γενική σιαπή πού
εισχωρούσε για μία στιγμή—μέσα στό φώς των φανα-
ριών ξεχώριζες τ' άνοιχτά στόματα—ώσπου οί αντίπα-
λοι, πού στό μεταξύ φαίνονταν νά 'χουν συνέλθει, άρχι-
ζαν νά κραυγάζουν σ' όλα τά μπαλκόνια και τά παράθυ-
ρα δέκα φορές πού δυνατά παρά όσο φώναζαν πρώτα, κι
έτσι τό κόμμα άναγκάστηκε νά σιγήσει ύστερα από τή
σύντομη νίκη του, όπως φαινόταν τουλάχιστο ψηλά άπ'
τό μπαλκόνι.

«Σου άρέσει, μικρέ;» ρώτησε ή Μπρουνέλντα πού
στεκόταν όρθια πίσω στον Κάρλ και γύριζε τά κιάλια
έδώ κι εκεί για νά μήν τής ξεφύγει τίποτα. Δέν άπάντη-
σε ό Κάρλ, μά άρκέστηκε νά γνέψει μέ τό κεφάλι κι ή
ματιά του πήρε τον Ρόμπινσον πού σίγωνα εξηγούσε
βιαστικά κάτι για τή συμπεριφορά του στον Ντελαμάρς,
πού ώστόσο δέν έδειχνε νά δίνει σημασία, γιατί κάθε
τόσο παραμέριζε τον Ρόμπινσον μέ τ' άριστερό χέρι,
ένω μέ τό δεξι άγκάλιαζε τή Μπρουνέλντα. «Θέλεις νά
δεϊς μέ τά κιάλια;» ρώτησε ή Μπρουνέλντα και χτύπη-
σε τον Κάρλ στό στήθος, για νά του δείξει πως μιλούσε
σ' αυτόν.

«Βλέπω άρκετά» είπε ό Κάρλ.

«Μά δοκίμασε» είπε ξανά. «Θά δεϊς πολύ πού καλά».

«Έχω καλά μάτια» άπάντησε ό Κάρλ, «όλα τά βλέ-
πω». Σάν του κόλλησε τά κιάλια στά μάτια, δέν τό πή-
ρε αυτό για ευγένεια, αλλά για ενόχληση και μάλιστα
δέν του είπε τίποτα παρά μόνο ένα «νά» μέ μελωδικό κι
άπειλητικό τόνο. Κι ό Κάρλ μέ τά κιάλια στά μάτια
δέν έβλεπε πιά τίποτα.

«Κι όμως δέ βλέπω» είπε προσπαθώντας νά λυτερω-
θει από τά κιάλια, μά ή Μπρουνέλντα τά κρατούσε σφι-
χτά κι ό Κάρλ δέ μπορούσε νά στρέψει τό κεφάλι του
ούτε πίσω ούτε πλάγια, έτσι πού τον είχε σφηνωμένο
στό στήθος της.

«Τώρα όμως βλέπεις» είπε γυρίζοντας ένα κουμπί στά
κιάλια.

«Όχι, ούτε τώρα βλέπω» είπε πάλι ό Κάρλ και συλ-
λογιζόταν πως χωρίς νά τό θέλει γλίτωσε τον Ρόμπιν-
σον από τίς ιδιοτροπίες τής Μπρουνέλντας, μά τώρα ξε-
σπούσαν στό κεφάλι του.

«Μά πότε θά δεϊς επιτέλους;» είπε κι όλοένα γύριζε
τό κουμπί. Ό Κάρλ είχε τώρα χωμένο όλόκληρο τό
πρόσωπο στή βαριά άνάσα της. «Τώρα;» ξαναρώτησε.

«Όχι, όχι, όχι!» φώναξε ό Κάρλ μολονότι τώρα τά
ξεχώριζε, μά όλα ήταν πολύ θαμπά. Ευτυχώς όμως εκεί-
νη τή στιγμή ή Μπρουνέλντα κάτι ήθελε από τον Ντε-
λαμάρς και τράβηξε λίγο τά κιάλια από τά μάτια του
Κάρλ κι ό Κάρλ κατάφερε νά κοιτάξει κάτω άπ' αυτά
στό δρόμο χωρίς αυτή νά τό προσέξει. Λίγο άργότερα
δέν επέμεινε άλλο και κράτησε τά κιάλια για τον εαυτό
της.

Από τό ξενοδοχείο εκεί κάτω είχε ξεπροβάλει στό
κατώφλι ένας σερβιτόρος κι έπαιρνε βιαστικά από δώ
κι από κει τίς παραγγελίες των άρχηγών. Τόν έβλεπες
νά σηκώνεται στίς μύτες των ποδιών για νά παρατηρεί
πού καλά μέσα στό μαγαζί και νά φωνάζει έξω όσο πε-
ρισσότερους ύπηρέτες μπορούσε. Ένώ γίνονταν οί
προετοιμασίες για τό μεγάλο ξεφάντωμα, ό ύποψήφιος
δέν έπαυε νά ρητορεύει. Αυτός πού τον κρατούσε, ό πε-
λώριος άντρας, έκανε κάθε τόσο μία μικρή στροφή για
νά φτάσει ό λόγος του σ' όλο τό πλήθος. Τήν περισσό-
τερη ώρα ό ύποψήφιος είχε τό κορμί του γερμένο καμ-
πουριαστό κι έβαζε τά δυνατά του νά κάνει τά λόγια
του πού έντυπωσιακά, κουνώντας μέ σπασμωδικές κινή-
σεις τό λεύτερο χέρι και τό καπέλο στό άλλο. Πότε πό-
τε όμως, σέ κανονικά διαστήματα, κάτι τον συνέπαιρνε
κι άνασηκωνόταν μέ όλάνοιχτα χέρια: τότε δέ μιλούσε
σε όρισμένη ομάδα, μά σ' όλο τό πλήθος, στους έννοι-
κους όλων των σπιτιών μέχρι τά πού ψηλά πατάματα κι
όμως ήταν όλοφάνερο πως μήτε χαμηλότερα μπορούσε
κάνεις νά τον άκούσει. Κι αν ακόμα ήταν δυνατό νά
τον άκούσει, δέ μπορούσε νά τον προσέξει, γιατί δέν
ύπήρχε ένα μπαλκόνι ή παράθυρο πού νά μήν τό είχε
πίσει κάποιος όμιλητής πού ούρλιαζε. Στο μεταξύ με-
ρικοί σερβιτόροι έφεραν από τό ξενοδοχείο ένα μεγάλο
δίσκο πού έμοιαζε μέ μπιλιάρδο γεμάτο μέ λαμπερά ξε-
χειλισμένα ποτήρια. Οί άρχηγοί είχαν αναλάβει τή δια-
νομή πού έγινε σά μία παρέλαση μπροστά στην πόρτα
του ξενοδοχείου. Παρόλο πού τά ποτήρια γέμιζαν χωρίς

ανάπαυλα, δέ μπορούσαν νά φτάσουν γιά τό πλήθος καί τότε δυό σειρές από παιδιά γλίστρησαν δεξιά κι άριστερά άπ' τό δίσκο γιά νά βοηθήσουν συμπληρωματικά στό σερβίρισμα. 'Ο ύποψήφιος φυσικά είχε διακόψει τό λόγο του καί γύρευε νά πάρει καινούργιες δυνάμεις μέ τήν ευκαιρία τής διακοπής. Πιό πέρα από τό πλήθος καί τό δυνατό φώς ό πελώριος άντρας του έκανε μερικούς περιπάτους κι άλλοι πιό πιστοί όπαδοί του κρατούσαν συντροφιά κουβεντιάζοντας μέ τό κεφάλι άνασηκωμένο.

«Γιά δές τόν μικρό» είπε ή Μπρουνέλντα. «Ξεχάστηκε από ώρα πού βρίσκεται κοιτάζοντας κάτω». Καί του άρπαξε ξαφνικά τό κεφάλι του γυρίζοντας το γιά νά τόν κοιτάξει κατάματα. Δέν κράτησε όμως αυτό πολύ, έπειδή ό Κάρλ θυμωμένος γιατί δέν έθρισκε στιγμή ήσυχία, μ' ένα τίναγμα τής ξέφυγε άμέσως από τά χέρια της· γεμάτος λαχτάρα νά κατεβεί κάτω στό δρόμο γιά νά τά δει όλ' από κοντά προσπάθησε μ' όλη του τή δύναμη νά λευτερωθεί από τό βάρος τής Μπρουνέλντας φωνάζοντας: «Άφήστε με, σās παρακαλώ, νά φύγω».

«Θά μείνεις μαζί μας» είπε ό Ντελαμάρς χωρίς νά τραθήξει τή ματιά του από τό δρόμο, μόνο είχε άπλώσει τό χέρι του γιά νά έμποδίσει τόν Κάρλ νά φύγει.

«Άφησέ τον» είπε ή Μπρουνέλντα σπρώχνοντας πέρα τό χέρι του Ντελαμάρς. «Καί φυσικά θά μείνει». Καί κόλλησε πιό σφιχτά τόν Κάρλ στό κάγκελα. Ήταν ανάγκη τώρα νά παλέψει μαζί της γιά νά γλιτώσει. Μά ώστόσο κι αν ξέφευγε τί θά κέρδιζε! Άριστερά του στεκόταν ό Ντελαμάρς, δεξιά του είχε στηθεί τώρα κι ό Ρόμπινσον· ήταν κυριολεκτικά αιχμάλωτος.

«Άκουσε, πρέπει νά 'σαι ευχαριστημένος γιατί δέ σε πετούν έξω» είπε ό Ρόμπινσον χτυπώντας έλαφρά τόν Κάρλ μέ τό χέρι πού τό είχε περάσει κάτω από τό μπράτσο τής Μπρουνέλντας.

«Νά τόν πετάξουμε έξω;» είπε ό Ντελαμάρς. «Δέν πετάς έξω ένα σκαστό κλέφτη, μά τόν παραδίνεις στην άστυνομία. Κι αυτό θά γίνει αύριο, αν δέ μείνει ήσυχος».

Άπό τή στιγμή αυτή ό Κάρλ δέ μπορούσε πιά ν' απολαύσει τό θέαμα κάτω στό δρόμο. Έσκυβε βέβαια πολύ κάτω, στό κάγκελα, μά γιατί φυσικά δέ μπορούσε νά κρατήσει όρθιο τό κορμί του, αφού τό πίεζε ή Μπρουνέλντα. Στριφογυρισμένος μέ δικές του έγνοιες κι άφηρημένος έβλεπε τούς ανθρώπους νά προχωρούν

σε ομάδες είκοσι είκοσι στην πόρτα του ξενοδοχείου, ν' αδράχνουν τά ποτήρια, νά γυρίζουν καί νά τά ύψώνουν προς τό μέρος του ύποψήφιου, πού φυσικά τώρα μόνο μέ τόν έαυτό του είχε ν' άσχοληθεί, νά ζητωκραυγάζουν ύστερα, ν' άδειάζουν τά ποτήρια, νά τά βάζουν πάλι στό δίσκο, μέ κάποιο χτύπημα βέβαια πού δέν άκουγόταν στό μπαλκόνι, γιά νά παραμερίσουν στην επόμενη ομάδα πού χαλούσε τόν κόσμο από άνυπομονησία. 'Οπως παράγγειλε ό άρχηγός, ή μουσική πού έπαιζε μέσα στό ξενοδοχείο θγήκε στό δρόμο, τά μεγάλα πνευστά όργανα άστραφτοκοπούσαν μέσα στό σκοτεινό πλήθος, οί ήχοι ώστόσο έσβησαν μέσα στό γενικό βουητό. 'Ο δρόμος όλόκληρος ήταν γεμάτος πλήθος μέχρι πέρα μακριά, τουλάχιστον στή μεριά του ξενοδοχείου. Χείμαρρος ξεχειλίζει από ψηλά, από κεί πού είχε έρθει τό πρωί ό Κάρλ μέ τό αυτοκίνητο· άλλοι πάλι άνηφόριζαν από τή γέφυρα· ακόμα κι οί άνθρωποι στό σπίτι δέ, μπορούσαν νά νικήσουν τόν πειρασμό κι έτρεχαν νά χωθούν μέσα στην όχλοβοή· στό μπαλκόνια καί τά παράθυρα είχαν άπομείνει γυναίκες καί παιδιά, ενών από τίς εξώπορτες οί άντρες συνέχεια όρμούσαν σπρώχνοντας ό ένας τόν άλλο. Ή μουσική καί τά κεράσματα είχαν πετύχει τό σκοπό τους· ή συγκέντρωση ήταν αρκετά μεγάλη. Στο μεταξύ ένας άρχηγός, μέσα σε δυό φανάρια, έκανε νόημα νά σταματήσει ή μουσική, σφύριζε δυνατά καί ξαφνικά παρουσιαζόταν ό πελώριος άντρας πού είχε κάπως απομακρυνθεί μέ τό σηκωμένο ύποψήφιο πίσω από κάποιο όπαδό πού του άνοιγε δρόμο.

Σάν έφτασε στην πόρτα του ξενοδοχείου, ό ύποψήφιος άρχισε νά θγάζει καινούργιο λόγο μέσα στή λάμψη τών φαναριών εκεί τριγύρω του. Μά τώρα όλα δυσκόλευαν πιό πολύ· ό πελώριος άντρας πού σήκωνε τόν ύποψήφιο δέ μπορούσε πιά νά κάνει τήν παραμικρή κίνηση, γιατί ό συνωστισμός είχε γίνει άνυπόφορος. Οί πιό θερμοί όπαδοί, πού προσπαθούσαν πρην νά κάνουν μέ κάθε τρόπο τήν όμιλία του ύποψήφιου του έντυπωσιακή, δυσκολεύονταν νά σταθούν κοντά του, μόνο κάπου είκοσι άτομα μέ πολύ κόπο προσπαθούσαν νά γαντζωθούν στον πελώριο άντρα. Μά ώστόσο κι αυτός ό χειροδύναμος άνθρωπος δέ μπορούσε νά σύρει μερικά θήματα εκεί πού ήθελε, όσο γιά τά γυρίσματα ή τίς μελετημένες έκείνες κινήσεις μπροστά καί πίσω δέ μπορούσε κανείς μήτε νά τίς διανοηθεί. 'Ο όχλος ξεχειλίζει χωρίς νά κυριαρχεί-

ται, ο ένας χτυπούσε στά πόδια άγρια τόν άλλο, κανένας δέ μπορούσε νά σταθεί· φαινόταν επίσης πώς οί αντίπαλοι είχαν γίνει πολλοί μέ μιά νέα πλημμύρα ανθρώπων· ο πελώριος άντρας μέ τόν ύποψήφιο κατάφερε μόνο γιά λίγο νά συγκρατηθεί μπροστά στην πόρτα του ξενοδοχείου, μά σέ μιά στιγμή έχασε τήν αντίσταση κι άρχισαν νά τόν σπρώχνουν μπροστά —πίσω στό δρόμο· ο ύποψήφιος έξακολουθούσε νά μιλά, μά δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις άν έκανε άνάλυση του προγράμματος ή φώναζε βοήθεια. "Αν δέν ήταν ψευδαισθηση, θά είχε ξεπροβάλει κι άλλος ή πιό σωστά, θά είχαν όρμήσει κι άλλοι πολλοί ύποψήφιοι; Γιατί κάπου έδω κι εκεί σέ μερικές άναλαμπές έβλεπε κανείς ένα χλομό άνθρωπο, σηκωμένο από τό πλήθος ψηλά, νά 'χει σφιγμένες τίς γροθιές του και νά θγάζει λόγο πού προκαλούσε επιδοκιμασίες μέ λογιών λογιών φωνές.

«Μά τί συμβαίνει εκεί πέρα;» ρώτησε ο Κάρλ σατισμένος και μέ βαριά άνάσα τούς φύλακές του.

«Γιά δές πώς άναστατάθηκε ο μικρός!» είπε ή Μπρουνέλντα στον Ντελαμάρς κι άδραξε τό πηγούνι του Κάρλ γιά νά τραβήξει κοντά της τό κεφάλι του. Μά ο Κάρλ δέν περίμενε τέτοιο πράγμα και άναστατωμένος από τό θέαμα του δρόμου τινάχτηκε μέ τόσο μεγάλη όρμή, ώστε ή Μπρουνέλντα όχι μόνο τόν παράτησε μά κι έκανε μερικά θήματα πίσω γιά νά τού κάνει τόπο. «'Αρκετά είδες» είπε αυτή, θυμωμένη φυσικά μέ τή συμπεριφορά του Κάρλ. «Πήγαινε μέσα, στρώσε τό κρεβάτι και κάνε ό,τι άλλο είναι άναγκαίο γιά άπόψε». Κι άπλωσε τό χέρι δείχνοντας τό δωμάτιο. 'Ο Κάρλ έδω και πολλή ώρα αυτή τήν κατεύθυνση ήθελε νά πάρει δέν είπε λέξη γιά διαμαρτυρία. Τότε άκριθώς άκούστηκαν γυαλιά πού έσπαζαν κάτω στό δρόμο. 'Ο Κάρλ δέ βάσταξε και μ' ένα πήδημα θρέθηκε κοντά στά κάγκελα γιά νά ρίξει κάτω μιά τελευταία ματιά. Φαίνεται πώς κάποια άποφασιστική επίθεση των αντιπάλων είχε φέρει άποτελέσματα· τά φανάρια των όπαδών πού μέ τό έκτυφλωτικό τους φώς έπέτρεπαν στό κοινό νά βλέπει ξετυλιγμένα τά κύρια περιστατικά κι άναχαίτιζαν έτσι τήν όρμή τής αντιπολίτευσης, έγιναν μειμιάς κομματάκια· ο ύποψήφιος κι ο πελώριος άντρας τυλίγονταν τώρα από τό άβέβαιο φώς του δρόμου πού έτσι ξαφνικά άπλωμένο έμοιαζε μέ σκοτάδι. Δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις άκόμη πού περίπου ήταν ο ύποψήφιος. 'Η σύγκριση

κι ή σκοτεινιά στό μεταξύ μεγάλωναν από τό πλατύ όμόφωνα τραγούδι πού άρχισε τώρα δά εκεί στή γέφυρα κι όλοένα πλησίαζε.

«Δέ σου είπα τώρα τί νά κάνεις;» είπε ή Μπρουνέλντα. «Γρήγορα. Είμαι κουρασμένη» πρόσθεσε και σά χασμουρήθηκε φούσκωσε πιό πολύ τό στήθος της. 'Ο Ντελαμάρς πού τήν κρατούσε άκόμα άγκαλιασμένη τήν έσυρε σέ μιά γωνιά του μπαλκονιού. 'Ο Ρόμπινσον τούς άκολούθησε γιά νά σηκώσει τ' άπομεινάρια από τό φαγητό του πού ήταν σκορπισμένα άκόμα εκεί κάτω.

'Ο Κάρλ έπρεπε νά εκμεταλλευτεί τήν ευνόικη αυτή στιγμή· δέν ήταν τώρα καιρός νά κοιτάζει κάτω. Στο δρόμο άργότερα θά μπορούσε νά δει περισσότερα περιστατικά άπ' ό,τι έβλεπε από δώ πάνω. Μέ δύο πήδηματα διέσχισε τό δωμάτιο πού φωτιζόταν μ' ένα φώς κοκκινωπό, θρήκε όμως τήν πόρτα κλειδωμένη και τό κλειδί νά μήν είναι στή θέση του. 'Επρεπε νά ψάξει νά τό βρεί, μά ποιός μπορούσε νά τό κάνει αυτό, τή στιγμή μάλιστα πού δέν είχε πολύ καιρό και μέσα σ' αυτή τήν άκαταστασία; Τώρα θά 'πρεπε νά βρίσκεται ήδη στή σκάλα και νά τρέχει! Κι όμως έψαχνε τό κλειδί! Τό γύρευε. όπου μπορούσε νά πλησιάσει, σ' όλα τά συρτάρια, έψαξε πάνω στό τραπέζι όπου βρίσκονταν σκορπισμένα λογιών λογιών σερβίτσια, πετσέτες κι ένα κέντημα μόλις άρχινισμένο· ο νοός του γύρισε σέ μιά πολυθρόνα όπου ήταν ένας σωρός από παλιά ρούχα μέ τήν έλπίδα πώς εκεί θά βρισκόταν τό κλειδί· μά δέ θρέθηκε τίποτα. Τελικά όρμησε πάνω στό καναπέ πού πραγματικά μύριζε άσχημα κι άρχισε νά σκαλίζει όλες τίς γωνιές και τίς δίπλες γιά νά βρεί τό κλειδί. 'Υστερα σταμάτησε νά ψάχνει και στάθηκε στό μέσο του δωματιού. Σίγουρα, σκέφτηκε, ή Μπρουνέλντα θά τό 'χει κρεμασμένο στή ζώνη της· ένα σωρό πράγματα κρέμονταν εκεί. Κι αυτός φυσικά μάταια έψαχνε.

Τυφλωμένος πιά ο Κάρλ άρπαξε δύο μαχαίρια και τά 'χωσε ανάμεσα στά θυρόφυλλα, τό ένα πάνω και τ' άλλο κάτω, γιά νά τά κάνει μοχλούς πού θά 'ταν σέ άπόσταση μεταξύ τους. Μόλις έβαλε λίγη δύναμη πάνω στά μαχαίρια, έσπασαν οί μύτες. Αυτό όμως ήθελε, γιατί τά κομματάκια εκείνα πού μπορούσε τώρα νά τά σπρώξει πιό βαθιά θά κρατούσαν πιό γερά. Μέ τά χέρια άπομακρυσμένα από τό κορμί, τά πόδια άνοιχτά και μέ τό μυαλό του στήν πόρτα άρχισε νά τραβά μ' όλη του τή

δύναμη βγάζοντας βογκητά. Δέν ήταν δυνατό ν' αντισταθεί και πολλή ώρα, τό 'βλεπε μέ χαρά του ακούγοντας τό έλατήριο τής κλειδαριάς νά τρξζει· όσο πιό σιγά τόσο και πιό καλά ήταν, φυσικά δέν έπρεπε ή κλειδαριά νά σπάσει μεμιάς, γιατί θ' ακουγόταν στό μπαλκόνι· έπρεπε νά ξελυθεί σιγά σιγά κι αυτό επιχειρούσε τώρα ό Κάρλ προσεχτικά, πλησιάζοντας όλο και περισσότερο τά μάτια στην κλειδαριά.

«Γιά κοιτάξετε εκεί!» άκουσε σέ μιá στιγμή τή φωνή του Ντελαμάρς. Και οι τρεις βρίσκονταν μέσα στό δωμάτιο, ή κουρτίνα πίσω τους ήταν ήδη τραηγμένη. Ό Κάρλ δέν τούς είχε αντιληφτεί σάν έμπαιναν· μόλις τούς είδε, τά χέρια του παρέλυσαν πέφτοντας από τά μαχαίρια. Δέν πρόλαβε νά βγάλει λέξη για νά δώσει μιá εξήγηση ή δικαιολογία, γιατί ό Ντελαμάρς, πάνω σ' ένα ξέσπασμα θυμού, δυσανάλογο μέ τήν περίπτωση πού τό προξένησε, όρμησε πάνω στόν Κάρλ, ενώ τό λεύτερο κορδόνι τής ρόμπας του έκανε μιá μεγάλη καμπύλη στόν άέρα. Ό Κάρλ όμως μπόρεσε και τήν τελευταία στιγμή άποτραπήχτηκε. Ήταν δυνατό νά βγάλει άμέσως τά μαχαίρια από τήν πόρτα για ν' άμυνθεί, μά δέν τό 'κανε· μόνο έσκυψε και πήδησε στόν Ντελαμάρς, άρπάζοντας τό μεγάλο γιακά τής ρόμπας του και τραβώντας τον προς τά πάνω —ή ρόμπα ήταν βέβαια πολύ μεγάλη— του έθαλε τό κεφάλι μέσα στή ρόμπα και τόν έσφιξε από κει μέ δύναμη. Ό Ντελαμάρς, τυφλωμένος και ξαφνιασμένος, άρχισε νά κουνάει τά χέρια του στόν άέρα και νά δίνει γροθιές στή ράχη του Κάρλ μά μέ μεγάλη δυσκολία, γιατί αυτός ρίχτηκε στό στήθος προστατεύοντας τό πρόσωπο. Ό Κάρλ μπορούσε νά υποφέρει τίς γροθιές μολονότι όλο και δυνάμωναν και σπάραιζε από πόνο. Κι ήταν εύκολο νά τίς υποφέρει, γιατί έβλεπε μπροστά του τή νίκη. Έχοντας τά χέρια πάνω στό κεφάλι του Ντελαμάρς και τούς αντίχειρες άκριβώς στά μάτια του, τόν ανάγκαζε νά πηγαίνει πίσω προς τά έπιπλα κι έπιπλέον προσπαθούσε μέ τίς άκρες τών ποδιών του νά τυλίξει τό κορδόνι τής ρόμπας στά πόδια του Ντελαμάρς για νά τόν ρίξει μ' αυτό τόν τρόπο κάτω.

Όσo τόσο υποχρεωμένος ν' άσχολεϊται μόνο μέ τόν Ντελαμάρς, καθώς μάλιστα κάθε τόσο ένιωθε τή δύναμή του νά μεγαλώνει και τό έχθρικό κορμί νά γίνεται όλοένα πιό όρμητικό στην αντίσταση, λησιμόνησε πώς δέν

ήταν μόνος μέ τόν Ντελαμάρς. Τό θυμήθηκε όμως γρήγορα, σάν κατάλαβε πώς τά πόδια του είχαν άκινήτησει μεμιάς, γιατί ό Ρόμπινσον ξαπλωμένος τώρα πίσω του τού τά έσφιγγε βγάζοντας ούρλιαχτά. Μ' ένα στεναγμό άφησε τόν Ντελαμάρς πού έκανε ακόμα ένα θήμα πίσω. Ή Μπρουνέλντα μέ τίς πελώριες πλάτες καθόταν σταυροπόδι, στό μέσο τής κάμαρας και παρακολουθούσε τήν πάλη μέ άστραφτερά μάτια. Σά νά πάλευε κι αυτή, θαρνανάσαινε, έριχνε μετρημένες ματιές και κουνούσε άργά τίς γροθιές της. Ό Ντελαμάρς κατέβασε τό γιακά του, τώρα ή ματιά του λευτερώθηκε· φυσικά δέ θά γινόταν τώρα πάλεμα, μά έρχόταν ή τιμωρία. Άδραξε τόν Κάρλ από τό στήθος, τόν ύψωσε λίγο και τόν θρόντηξε πάνω σέ μιá κοντινή ντουλάπα χωρίς νά τόν κοιτάξει από περιφρόνηση· τόση ήταν ή δύναμη, ώστε ό Κάρλ νιώθοντας σουθλερούς πόνους στή ράχη και τό κεφάλι από τό χτύπημα τής ντουλάπας είχε τήν έντύπωση πώς προέρχονταν από τό χέρι του Ντελαμάρς. «Παλιάνθρωπε!» άκουσε τόν Ντελαμάρς νά θροντοφωνάξει ξανά μέσα στό σκοτάδι πού φαινόταν νά σχηματίζεται μπροστά στά τρομαγμένα του μάτια. Και τή στιγμή πού σωριαζόταν έξαντλημένος μπροστά στή ντουλάπα μόλις ήχησαν στ' άφτιά του μερικά λόγια: «Περιμένε ακόμα!»

Σά συνήλθε, γύρω του τόν κύκλωνε βαθύ σκοτάδι· πρέπει ή νύχτα νά είχε προχωρήσει κάποια άχτίδα χλομή από τό φεγγάρι γλιστρούσε άπ' τήν κουρτίνα μέσα στό δωμάτιο. Άκουσε τίς ήσυχες άναπνοές και τών τριών πού κοιμόνταν, μά ή πιό βαριά ήταν τής Μπρουνέλντας· καμιά φορά λαχάνιαζε στόν ύπνο της όπως όταν συζητούσε. Δέν ήταν όμως εύκολο νά καταλάβεις σέ ποιá μεριά βρισκόταν ό καθένας, γιατί σ' όλόκληρο τό δωμάτιο κυριαρχούσαν οι άναπνοές τους. Σάν εξέτασε ό Κάρλ τριγύρω τό χώρο, σκέφτηκε ύστερα και τόν έαυτό του κι ένιωσε ισχυρό τρόπο, γιατί, ενώ ήταν κολουριασμένος και μουδιασμένος από τούς πόνους δέν τού είχε περάσει από τό μυαλό πώς ήταν πολύ δυνατό νά 'χει πληγές πού νά τρέχουν αίμα. Ένιωθε βάρος στό κεφάλι κι όλόκληρο τό πρόσωπο, ό λαιμός, τό στήθος κάτω από τό κουκάμισο ήταν βρεγμένα σά ματωμένα. Έπρεπε νά πλησιάσει στό φώς για νά δει τί του συνέβη, ίσως νά τόν άφησαν κι άνάπηρο και τότε ό Ντελαμάρς θά τόν έδιωχνε πρόθυμα, αλλά τί θά έκανε μέ τά χάλια αυτά; Φυσικά δέ θά του άπόμενε καμιά έλπίδα.

Σκέφτηκε για μία στιγμή τό παιδί μέ τή φαγωμένη μύτη και σκέπασε γρήγορα τό πρόσωπο μέ τά χέρια.

Χωρίς νά σκέφτεται στράφηκε κατόπι στήν πόρτα κι άρχισε νά πηγαίνει πρós τά εκεί άρκουδιστά και ψηλαφώντας τό δρόμο. Σέ λίγο τά δάχτυλά του άγγιξαν μία μπότα και πιó πέρα ένα πόδι. Φυσικά ήταν ό Ρόμπινσον· ποιός άλλος κοιμόταν μέ τίς μπότες; Του είχαι πει έτσι νά κοιμηθεί λοξά στήν πόρτα, για νά εμποδίσει τόν Κάρλ νά τό σκάσει. Δέν είχαν λοιπόν άντιληφθεί τήν κατάστασή του. Για τήν ώρα δέν ήθελε νά φύγει, μόνο νά πλησιάσει στό φώς. Κι άφου δέν ήταν δυνατό νά βγει έξω στήν πόρτα, έπρεπε νά βγει στό μπαλκόνι.

Τό τραπέζι θρισκόταν σέ διαφορετική θέση από κείνη πού είχε πρώτα· τό ντιβάνι, πού τό πλησίασε φυσικά πολύ προσεχτικά, είδε μέ έκπληξη νά 'ναι άδειο, και στό μέσο τής κάμαρας άπεναντίας· σκόνταψε σ' ένα σωρό από ρούχα, κουβέρτες, μαξιλάρια και χαλιά. Στήν άρχή υπέθεσε πώς ήταν εκείνος ό μικρός σωρός πού είδε στήν πολυθρόνα και κατακύλησε κάτω σαν έψαχνε, μά σαν παρατήρησε καλά ένώ σερνόταν κατάλαβε έκπληκτος πώς εκεί ήταν ένα φορτίο όλόκληρο από πράγματα πού τό έβγαλαν επίτηδες τή νύχτα από τά κιβώτια, όπου μέσα ήταν φυλαγμένα τή μέρα όλα εκείνα τά πράγματα. Σύρθηκε εκεί τριγύρω και κατάλαβε σέ λίγο πώς όλα αυτά έγιναν για στρώμα, όπου πάνω ψηλά, όπως πείστηκε ύστερα από προσεχτικό ψηλάφισμα, κοιμόταν ή Μπρουνέλτα κι ό Ντελαμάρς.

Τώρα ήξερε πού κοιμόταν ό καθένας κι έκανε διαστικά νά βγει στό μπαλκόνι. Έκει λοιπόν, πίσω από τίς κουρτίνες, θρισκόταν όλότελα ένας άλλος κόσμος. Έκανε μερικές βόλτες στό μπαλκόνι, στό δροσερό άέρα τής νύχτας, στό άχρό φεγγοβόλημα του φεγγαριού. Έριξε μία ματιά στό δρόμο· ήταν γαλήνη. Η μουσική έπαιζε ακόμα στό ξενοδοχείο, οι ήχοι της όμως έρχονταν πρós τά εκεί ξεψυχησμένοι. Μπροστά στήν πόρτα κάποιος σκούπιζε τό πεζοδρόμιο και μέσα σ' αυτό τό δρόμο πού λίγο πριν δέ μπορούσες νά ξεχωρίσεις μέσα στό απελπιστικό πανδαιμόνιο και τίς άμέτρητες φωνές τά ούρλιαχτά του ύποψήφιου, τώρα άκουγες καθαρά τό θόρυβο τής σκούπας πάνω στό λιθόστρωτο.

Κάποιος θόρυβος στό γειτονικό μπαλκόνι από ένα τραπέζι πού κουνήθηκε εκεί πέρα, τράθηξε τήν προσοχή του Κάρλ. Ένας νεαρός καθισμένος εκεί μελετούσε.

Είχε κάτι μικρά μυτερά γένια πού τά έστριβε συνέχεια διαβάζοντας και κουνώντας συνάμα τά χείλη του. Τό πρόσωπό του ήταν κατά τή μεριά του Κάρλ στραμμένο· τό τραπέζι του ήταν μικρό, γεμάτο βιβλία. Είχε βγάλει τή λάμπα από τόν τοίχο και τήν είχε χώσει ανάμεσα σέ δυό μεγάλα βιβλία· τό πρόσωπό του λουζόταν από τό φώς.

«Καλησπέρα» είπε ό Κάρλ έχοντας σχηματίσει τήν έντύπωση πώς ό νεαρός εκείνος τόν είχε προσέξει.

Έκανε όμως λάθος, γιατί αυτός φαινόταν πώς δέν τόν είχε ακόμα προσέξει. Έβαλε τό χέρι πάνω από τά μάτια για νά μήν τόν θαμπώνει τό φώς· έψαξε νά δει ποιός τόν χαιρέτησε κι επειδή δέν ξεχώριζε καλά σήκωσε ψηλά τή λάμπα για νά φωτίσει λίγο τό γειτονικό μπαλκόνι.

«Καλησπέρα» είπε τότε εκείνος, στύλωσε τά μάτια για λίγο πάνω στό μπαλκόνι και πρόσθεσε: «Τί συμβαίνει;»

«Σας ένοχλώ;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Και βέβαια, και βέβαια» άπάντησε κι έβαλε τή λάμπα στή θέση της.

Μέ τά λόγια αυτά βέβαια κάθε άλλη προσπάθεια για έπαφή ήταν μάταιη. Ό Κάρλ όμως δέν άφησε τή γωνιά εκείνη του μπαλκονιού πού ήταν κοντά στό νεαρό. Τόν κοιτούσε σιωπηλός νά διαβάξει τό βιβλίο, νά γυρίζει τά φύλλα, πότε πότε γρήγορα σαν άστραπή νά πιάνει ένα άλλο βιβλίο, νά τό ξεφυλλίζει γυρεύοντας κάτι κι ύστερα κάθε τόσο νά σημειώνει κάτι μέ τό πρόσωπο παράξενα χαμένο στό τετράδιο.

Ήταν μήπως ό φοιτητής; Φαινόταν νά μελετά. Μ' αυτό τόν τρόπο κι ό Κάρλ καθόταν στό τραπέζι στό σπίτι των γονέων του—στ' αλήθεια πόσος καιρός πέρασε!— κι έγραφε τά μαθήματα, ένώ ό πατέρας διάβαζε τήν εφημερίδα του ή είχε τά βιβλία κι έκανε τήν άλληλογραφία κάποιας εταιρίας κι ή μητέρα πιό πέρα είχε σαν άσχολία κάποιο ράνιμο σηκώνοντας ψηλά τή θελόνα μέ τήν κλωστή. Τότε για νά μήν ένοχλήσει ό Κάρλ τόν πατέρα του δέν έθαζε τίποτε άλλο στό τραπέζι παρά τό τετράδιο και τό μελανοδοχείο κι άφηγε δεξιά κι άριστερά πάνω σέ καρέκλες τά βιβλία πού του χρειάζονταν. Τί ήσυχία επικρατούσε τότε! Πόσο σπάνια έρχονταν ξένοι στό δωμάτιο! Ήταν ακόμα παιδί και θυμάται πώς χαιρόταν νά βλέπει τή μητέρα του νά κλειδώνει τήν έξώπορ-

τα σάν επαιρνε νά θραδιάξει. Φυσικά τώρα ή μητέρα του Κάρλ δέν είχε ιδέα πώς ό γιός της έφτασε στό σημείο νά προσπαθει νά σπάσει μέ μαχαίρια ξένες πόρτες.

Καί ποιά ήταν ή όφέλεια από τίς σπουδές εκείνες; Τά είχε όλα ξεχάσει. "Αν επιχειρούσε νά συνεχίσει κι εδώ τίς σπουδές του θά συναντούσε πολλές δυσκολίες. Τώρα έπιασε πάλι νά θυμάται πώς στό σπίτι του κάποτε ήταν άρρωστος ένα μήνα. Πόσο στ' αλήθεια είχε κοπιάσει ύστερα σάν προσπάθησε νά ξαναρχίσει! Καί τώρα εδώ καί καιρό δέν είχε άνοιξει βιβλίο, εκτός από εκείνο τό έγχειρίδιο τής έμπορικής άλληλογραφίας.

«Έσεΐς, νεαρέ μου» άκουσε ξαφνικά ό Κάρλ νά του φωνάζουν, «δέν έχετε άλλο μέρος νά σταθείτε; Μ' ένοχλεί αυτό τρομερά, νά 'χετε καρφωμένα τά μάτια πάνω μου. Νομίζω πώς έχει κανείς τό δικαίωμα στις δυό τά μεσάνυχτα νά διαβάσει άνενόχλητος στό μπαλκόνι του. Θέλετε τίποτα από μένα;»

«Διαβάξτε;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Ναί, ναι» είπε ό άλλος κι έκμεταλλεύτηκε τή χαμένη αυτή στιγμή για νά ταχτοποιήσει τά βιβλία του.

«Τότε, δέ θά σάς ένοχλήσω ξανά» είπε ό Κάρλ. «Άλλωστε πρέπει νά μπώ μέσα. Καληνύχτα».

Δέν άπάντησε διόλου, ύστερα από τήν ξαφνική άποφαση ξαναθυθίστηκε στη μελέτη άμέσως μόλις ξεφορτώθηκε τήν ένοχλητική παρουσία του Κάρλ κι άκουμπούσε στό δεξί χέρι βαριά τό μέτωπο.

Έκει κοντά στην κουρτίνα, ό Κάρλ θυμήθηκε για ποιό σκοπό είχε θγει στό μπαλκόνι: άκόμα δέν ήξερε τίποτα για τήν κατάστασή του. Πόσο βαρύ ένιωθε τό κεφάλι του! Τό ψηλάφησε κι άπόρησε, γιατί δέ θρήκε ματωμένες πληγές όπως είχε φοβηθεί τότε μέσα στό σκοτεινό δωμάτιο: είχε μόνο έναν επίδεσμο σά σαρίκι άκόμα βρεγμένο πάνω στό κεφάλι του. "Αν έβλεπες τ' άπομεινάρια κάποιας δαντέλας πού κρέμονταν εδώ κι εκεί καταλάβαινες πώς προερχόταν από ένα παλιό έσώρουχο τής Μπρουνέλντας: φαίνεται πώς ό Ρόμπινσον βιαστικά τό είχε τυλίξει γύρω από τό κεφάλι του. Είχε ξεχάσει όμως νά τό στραγγίξει κι όλο τό νερό είχε κυλήσει στό πρόσωπο καί τό πουκάμισο του Κάρλ όλη τήν ώρα πού είχε τίς αισθήσεις του χαμένες: αυτό ήταν πού τόν είχε κάνει νά τρομάξει τόσο πολύ.

«Μά, άκόμα εκεί θά στέκεστε;» ρώτησε ό νεαρός άνοιγοκλείνοντας τά μάτια.

«Φεύγω, φεύγω» άπάντησε ό Κάρλ, «βγήκα έξω για νά κοιτάξω κάτι, μέσα στό δωμάτιο είναι πολύ σκοτεινά».

«Μά, τέλος πάντων ποιός είστε;» ρώτησε ό νεαρός κι έβαλε τόν κοντυλοφόρο του πάνω στό άνοιχτό βιβλίο καί πλησίασε τά κάγκελα. «Πώς σάς λένε; Γιατί μένετε μαζί μέ τούς άνθρώπους αυτούς; Είστε πολύ καιρό εδώ; Τί θέλετε νά δείτε; Μά γυρίστε τή λάμπα σας για νά μπορέσω νά σάς δω».

Ό Κάρλ γύρισε τή λάμπα καί προτού δώσει άπάντηση τράβηξε καλά τήν κουρτίνα, για νά μήν άκούσουν τίποτα μέσα από τό δωμάτιο. «Μέ συγχωρείτε» είπε ύστερα σέ ψηθυριστό τόνο, «πού μιλώ τόσο σιγανά. "Αν μ' άκούσουν από μέσα, θά 'χω πάλι μπλεξίματα».

«Πάλι;» ρώτησε ό νεαρός.

«Ναί» είπε ό Κάρλ. «Άπόψε μάλωσα μαζί τους. Έχω στό κεφάλι μου ένα φοβερό πρήξιμο». Καί ψηλάφησε πίσω τό κεφάλι του.

«Μά, τί μάλωμα ήταν αυτό;» ρώτησε ό νεαρός καί πρόσθεσε σάν είδε πώς ό Κάρλ δέν άπαντούσε γρήγορα: «Μπορείτε νά μου πείτε έμπιστευτικά ό,τι έχετε μ' αυτούς. Τούς μισώ καί τούς τρεις καί μάλιστα εκείνη τήν κυρία τους. Θά 'ταν σίγουρα παράξενο νά μή σάς έχουν πεί πολλά για μένα για νά μέ κατηγορήσουν. Μέ λένε 'Ιωσήφ Μέντελ κι είμαι φοιτητής».

«Ναί» είπε ό Κάρλ, «μου έκαναν λόγο για σάς, μά όχι για νά σάς κατηγορήσουν. Κάποτε περιποιηθήκατε τήν κυρία Μπρουνέλντα, δέν είναι έτσι;»

«Αυτό είναι αλήθεια» είπε ό φοιτητής καί γέλασε. «Αλήθεια, μυρίζει άκόμα τό ντιβάνι;»

«Ω ναι» είπε ό Κάρλ.

«Μου προξενεί χαρά πού τ' άκούω» άπάντησε ό φοιτητής σέρνοντας τά δάχτυλα μέσα στά μαλλιά του. «Καί πώς έγινε νά σάς χτυπήσουν;»

«Μαλώσαμε» είπε ό Κάρλ καί σκεφτόταν τώρα μέ ποιό τρόπο νά εξηγήσει τήν υπόθεση στό φοιτητή. Σταμάτησε ώστόσο τίς σκέψεις καί ρώτησε τό φοιτητή: «Δέ σάς ένοχλώ;»

«Πρώτα πρώτα» άρχισε ό φοιτητής, «μ' ένοχλήσατε ήδη κι είμαι δυστυχώς τόσο νευρικός πού θέλω πολύ χρόνο για νά συνέλθω. Άπό τότε πού άρχισατε τίς βόλτες στό μπαλκόνι ή μελέτη μου δέν πάει καλά. Μά, τώρα κάνω διάλειμμα στις τρεις. Μπορείτε λοιπόν νά μου

τά πείτε όλα ήσυχος. "Άλλωστε μ' ενδιαφέρουν».

«'Η υπόθεση είναι πολύ απλή» είπε ο Κάρλ. «'Ο Ντελαμάρς θέλει να μέ πάρει για υπηρέτη του. Μά, εγώ δε θέλω. Γιαυτό θέλησα να φύγω τό ίδιο θράδυ. Αυτός όμως δε μ' άφησε να φύγω και κλειδωσε την πόρτα· εγώ προσπάθησα να την ανοίξω και τότε πιαστήκαμε γερά. Νιώθω μεγάλη θλίψη που βρίσκομαι άκόμα εδώ»

«Έχετε άλλη δουλειά;» ρώτησε ο φοιτητής.

«'Όχι» είπε ο Κάρλ, «αυτό όμως δε μ' ενδιαφέρει, μόνο θέλω να φύγω από δω».

«Γιά σταθείτε» είπε ο φοιτητής, «δέ σάς ενδιαφέρει;» Κι οι δύο τους σε μία στιγμή σώπασαν. «Μά, γιατί δε θέλετε να μείνετε σ' αυτούς τους ανθρώπους;» ρώτησε ύστερα ο φοιτητής.

«'Ο Ντελαμάρς είναι κακός άνθρωπος» είπε ο Κάρλ. «Τόν γνωρίζω εδώ και πολύ καιρό. Κάποτε βαδίζαμε μιά δλόκληρη μέρα μαζί και χάρηκα πολύ τόν ξεφορτώθηκα. Και τώρα θά γίνω υπηρέτης του;»

«Κι αν ήταν όλοι οι υπηρέτες τόσο δύσκολοι, όπως σεις, σά διάλεγαν τ' αφεντικό τους!» είπε ο φοιτητής και φαινόταν πώς χαμογελοῦσε. «Ξέρετε, εγώ είμαι πωλητής τή μέρα, είμαι από τούς μικρούς εκείνους, σάν ένας που κάνει θελήματα, στά καταστήματα Μόντλν. Αυτός ο Μόντλν είναι χωρίς καμιά άμφιβολία μεγάλος παλιάνθρωπος, μά δε μου καίγεται καρφί, αν τά έχω μαζί του είναι γιατί μέ πληρώνει έλεεινά. Μπορείτε να μέ πάρετε για παράδειγμα».

«Πώς;» είπε ο Κάρλ. «Τή μέρα πωλητής και τή νύχτα διαβάζετε;»

«Ναι» είπε ο φοιτητής, «άλλιώτικα δε μπορεί να γίνει τίποτα. Τά δοκίμασα όλα, μά αυτός είναι ο πιο καλός τρόπος ζωής. Έδώ και χρόνια ήμουν μόνο φοιτητής, μέρα νύχτα φοιτητής, καταλαβαίνετε ώστόσο πώς κόντεπα να τά τινάξω από τήν πείνα κοιμόμουν σε μιά θρόμικη τρύπα και δε μπορούσα να εμφανιστώ στο άμφιθέατρο με τά φριχτά μου ρούχα. Μά τώρα όλα πέρασαν».

«Και πότε κοιμάστε;» ρώτησε ο Κάρλ κοιτάζοντας τό φοιτητή παραξενεμένος.

«Ναι, να κοιμηθώ!» είπε ο φοιτητής. «Βέβαια, θά κοιμηθώ όταν τελειώσω τις σπουδές μου. Τώρα πίνω μαύρο πικρό καφέ». Και γύρισε, τράθηξε κάτω από τό τραπέζι ένα μεγάλο μπουκάλι, έχυσε μαύρο καφέ μέσα σ' ένα

φλιτζάνι και τό κατέβασε μεμιάς, όπως πίνει κανείς ένα φάρμακο για να αισθανθεί όσο είναι δυνατό πιο λίγο τή γεύση του.

«Πολύ άραίο πράγμα ο πικρός καφές» είπε ο φοιτητής. «Κρίμα που είστε τόσο μακριά και δε μπορώ να σάς δώσω λίγο».

«Δέ μ' άρέσει ο πικρός καφές» είπε ο Κάρλ.

«Φυσικά ούτε και σε μένα» είπε ο φοιτητής γελώντας. «Μά, τί θά γινόμουν χωρίς αυτόν; Ούτε μιά στιγμή δε θά μπορούσα να μείνω στον Μόντλν. Περίεργο, όλο αυτό τ' όνομα λέω, Μόντλν, μολονότι αυτός φυσικά ούτε καν υποψιάζεται πώς υπάρχει στον κόσμο. Δέν ξέρω τί θά γινόμουν, αν δέν είχα πάντα στο μαγαζί, εκεί στο συρτάρι μου, ένα μεγάλο μπουκάλι καφέ· γιατί μέχρι τώρα δέν τόλημσα να κόψω τόν καφέ, κι αν τό άποφάσιζα, πιστέψτε με, θά γκρεμιζόμουν σε λίγη ώρα πίσω στο γραφείο και θά μ' έπιανε ο ύπνος. Δυστυχώς στο μαγαζί τό πήραν μυρωδιά και κάθε τόσο μέ φωνάζουν "πικρό καφέ", είναι ήλιθιο άστείο που σίγουρα μ' έχει βλάψει στην προαγωγή μου».

«Και πότε τελειώνετε τις σπουδές σας;» ρώτησε ο Κάρλ.

«'Αργά πολύ» άπάντησε ο φοιτητής με τό κεφάλι σκυφτό. "Άφησε τά κάγκελα και κάθισε πάλι στο τραπέζι. Κι έχοντας τούς άγκώνες πάνω στο τραπέζι και σέρνοντας τά χέρια στά μαλλιά του, πρόσθεσε: «'Ισως άκόμα ένα δυό χρόνια».

«Κι εγώ ήθελα να σπουδάσω» είπε ο Κάρλ σά να επαιρνε τό θάρρος από τήν περισταση για να κάνει πιο τολμηρές εξομολογήσεις, γιατί ο φοιτητής δέν του είχε δώσει πρώτα με τή σιωπή του τέτοιες άφορμές.

«'Ετσι λοιπόν;» είπε ο φοιτητής και δε μπορούσε να καταλάβει καλά αν μελετούσε ή κάρφωνε μόνο άφηρημένος τά μάτια πάνω στο βιβλίο. «Νά είστε εδχαριστημένος που άφήσατε τις σπουδές σας. Έγώ σπουδάζω εδώ και χρόνια κι αυτό όμως είναι μιά συνέπεια. Λίγη ίκανοποίηση έχω κι άκόμα πιο φτώχες έλπίδες για τό μέλλον. Και πώς να 'χω κάποια προοπτική! 'Η 'Αμερική είναι γεμάτη από ψευτογιατρούς».

«'Ηθελά να γίνω μηχανικός» είπε ο Κάρλ βιαστικά στο φοιτητή που έδειχνε πώς δέν πρόσεχε πιά.

«Και τώρα θά γίνετε υπηρέτης σ' αυτούς εδώ τούς ανθρώπους» είπε ο φοιτητής ρίχνοντας πάνω του μιά βια-

στική ματιά. «Φυσικά, αυτό είναι που σάς πειράζει».

Αυτό τό συμπέρασμα που έβγαλε ο φοιτητής ήταν βέβαια από παρεξήγηση, ίσως θά μπορούσε όμως ο Κάρλ νά τό εκμεταλλευτεί! Καί ρώτησε: «Μήπως θά μπορούσα νά βρω μιά θέση στό κατάστημα που εργαζέστε;»

Ἡ ἐρώτηση αὐτή ἔκανε τό φοιτητή ν' ἀφήσει γιά καλά τό βιβλίο. Δέ μπορούσε ποτέ νά σκεφτεῖ πώς μπορούσε νά βοηθήσει τόν Κάρλ νά βρεῖ μιά θέση. «Δοκιμάστε» εἶπε, «ἢ μᾶλλον μή δοκιμάζετε. Τό γεγονός πώς βρήκα δουλειά στόν Μόντλου, αὐτό ἦταν ἡ πιό μεγάλη ἐπιτυχία τῆς ζωῆς μου. Ἄν μ' ἔβαζαν νά διαλέξω ἀνάμεσα στή θέση μου καί τίς σπουδές μου, θά διάλεγα χωρίς συζήτηση τή θέση μου. Μόνο προσπαθῶ νά μή βρεθῶ σ' αὐτό τό δίλημμα».

«Τόσο δύσκολο εἶναι νά βρεῖς μιά δουλειά ἐκεῖ;» εἶπε χαμηλόφωνα ὁ Κάρλ σά νά μιλοῦσε στόν ἑαυτό του.

«Ἄχ, τί νομίζετε!» εἶπε ὁ φοιτητής. «Πιό εὐκολα γίνεται ἐδῶ δικαστής παρά θυρωρός στόν Μόντλου».

Ὁ Κάρλ σάπασε. Ὁ φοιτητής αὐτός που φυσικά εἶχε πιό μεγάλη πείρα ἀπ' αὐτόν καί μισοῦσε τόν Ντελαμάρς γιά λόγους που ὁ Κάρλ ἀκόμα δέ γνώριζε καί δέν ἤθελε σίγουρα τό κακό του, δέν ἔβρισκε ὥστόσο καί κανένα ἐνθαρρυντικό λόγο νά τοῦ πεῖ, ὥστε ν' ἀφήσει τόν Ντελαμάρς. Ἐπειτα δέν ἤξερε τόν κίνδυνο τῆς ἀστυνομίας που ἀπειλοῦσε τόν Κάρλ καί πώς μόνο ἐκεῖ, στό σπίτι τοῦ Ντελαμάρς, ἦταν ἐξασφαλισμένος ἀπ' αὐτό τόν κίνδυνο.

«Ἐχετε δεῖ βέβαια τή βραδινή διαδήλωση, δέν εἶναι ἔτσι; Ὅποιος δέν ξέρει τί γίνεται, νομίζει πώς ὁ ὑποψήφιος αὐτός, τόν λένε Λόμπτερ, ἔχει ἐλπίδες νά βγεῖ ἢ τουλάχιστον ὑπολογίζεται στους νικητές, ἢ δέν εἶναι ἔτσι;»

«Δέν καταλαβαίνω τίποτα ἀπό πολιτική» εἶπε ὁ Κάρλ.

«Αὐτό εἶναι μειονέκτημα» ἀπάντησε ὁ φοιτητής. «Ὡστόσο, ἀδιάφορο, ἔχετε μάτια κι ἀφτιά. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός χωρίς ἀμφιβολία ἔχει φίλους κι ἐχθρούς· αὐτό φυσικά τό ἔχετε ἀντιληφθεῖ. Καί σάς λέω πώς ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν ἔχει τήν παραμικρή πιθανότητα νά ἐκλεγεῖ. Τυχαῖα πληροφορήθηκα γι' αὐτόν, κάποιος ἐδῶ δίπλα τόν γνωρίζει. Δέν εἶναι καθόλου ἀνίκανος καί μέ τίς ἰδέες του καί τό παρελθόν του στήν πολιτική θά 'ταν ὁ μόνος κατάλληλος κριτής γιά τήν περιοχῆ. Κα-

νένας ὁμως δέν πιστεύει πώς θά πετύχει, θά πέσει μάλιστα καί μεγαλόπρεπα, ὅσο μπορεῖ νά πέσει κανεῖς ἔτσι, καί στό μεταξύ θά σκορπίσει τά λεφτά του στόν ἐκλογικό ἀγώνα κι αὐτό θά 'ναι ὅλο κι ὅλο».

Ὁ Κάρλ κι ὁ φοιτητής ἀλληλοκοιτάχτηκαν σέ μιά στιγμή σιωπῆ. Ὁ φοιτητής κουνοῦσε τό κεφάλι του χαμογελώντας καί πίεζε τά κουρασμένα του μάτια μέ τό 'να του χέρι.

«Δέ θά πάτε νά κοιμηθεῖτε;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Πρέπει νά ξαναρχίσω τή μελέτη μου. Κοιτάξτε πόσα ἀκόμα ἔχω νά διαβάσω». Κι ἄρχισε νά ξεφυλλίζει τό μισό βιβλίο γρήγορα, γιά νά πάρει ὁ Κάρλ μιά ἰδέα ἀπό τήν ἐργασία που τόν περίμενε.

«Τότε, καληνύχτα» εἶπε ὁ Κάρλ κλίνοντας τό κεφάλι.

«Νά ἔρθετε μιά μέρα νά μᾶς δεῖτε» εἶπε ὁ φοιτητής ἐνῶ καθόταν πάλι στό τραπέζι του. «Φυσικά, ἂν ἔχετε ὄρεξη. Ἐχουμε ἐδῶ μεγάλη παρέα. Ἐννιά μέ δέκα τό βράδυ μπορῶ νά διαθέσω καιρό γιά σάς».

«Μέ συμβουλεύετε δηλαδή νά μείνω κοντά στόν Ντελαμάρς;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὅπωςδήποτε» ἀπάντησε ὁ φοιτητής καί θύθισε μεις τό κεφάλι στά βιβλία. Φαινόταν πώς δέν εἶχε προφέρει ἐκείνη τήν τελευταία λέξη. Στά ἀφτιά τοῦ Κάρλ ἀντήχησε σά νά τήν εἶχε πετάξει μιά ἄλλη βαθιά φωνή κι ὄχι ὁ φοιτητής. Πλησίασε ἀργά τήν κουρτίνα, ἔριξε μιά τελευταία ματιά στό νεαρό ἐκεῖ που καθόταν τώρα χωρίς νά κουνιέται μέσα στό φῶς του, τριγυρισμένος ἀπό τό ἀπέραντο σκοτάδι καί γλίστησε μέσα στήν κάμαρα. Ἀμέσως τόν χτύπησαν οἱ τρεῖς σμιχτές ἀναπνοές τῶν τριῶν κοιμισμένων. Ψηλάφησε σ' ὅλο τό μακρὸς τοῦ τοίχου καί σά βρήκε τό ντιβάνι ξάπλωσε ἤσυχα ἐκεῖ πάνω σά νά 'ταν πάντοτε τό μέρος ἐκεῖνο που συνηθισμένο του στρώμα. Ὁ φοιτητής λοιπόν που γνώριζε καλά τόν Ντελαμάρς καί τίς συνθήκες στήν Ἀμερική κι ἐπιπλέον ἦταν μορφωμένος, τόν συμβούλεψε νά μείνει ἐδῶ· δέν εἶχε πιά ν' ἀσχοληθεῖ μέ τό ζήτημα τοῦτο. Ἄλλωστε τόσους μεγάλους σκοπούς, ὅπως εἶχε ὁ φοιτητής, δέ μπορούσε νά φτάσει ποιός ξέρει ἀκόμα ἂν θά τά κατάφερνε νά περατώσει τίς σπουδές του στήν πατρίδα του· κι ἂν αὐτό ἦταν δύσκολο στόν τόπο του, πώς μπορούσε νά 'χει θλέψεις νά τίς τελειώσει ἐδῶ σέ μιά ξένη χώρα; Θά εἶχε σίγουρα μεγαλύτερη ἐλπίδα νά βρεῖ μιά θέση, ὅπου θά ἦταν δυνατό ν' ἀνεθεῖ κι ὁ μόχθος

του ν' αναγνωριστεί, αν δεχόταν προσωρινά τη θέση αυτή στον Ντελαμάρς και παραδοκούσε εδώ μέσα εξασφαλισμένους μιά καλύτερη, πιά ευνοϊκή ευκαιρία. Σ' αυτό τό δρόμο υπήρχαν, όπως φαινόταν, πολλά γραφεία χαμηλής κι ανώτερης κατηγορίας· σέ περίπτωση λοιπόν ανάγκης δέ θά κοίταζαν πολλά προσόντα γιά νά πάρουν έναν υπάλληλο. Κι αν ήταν ανάγκη, θά έκανε μέ προθυμία και θελήματα, γιατί δέν ήταν και τόσο άπιθανο νά τόν διάλεγαν και γιά καμιά καθαρή δουλειά γραφείου και τότε θά καθόταν σάν αληθινός υπάλληλος στην καρτέλα του και θά κοίταζε πότε πότε ξενουαστα έξω από τό παράθυρο, όπως ακριβώς εκείνος ό υπάλληλος πού τόν είδε τό πρωί σά διέσχιζε τις αλές. Σάν εκλεισε τά μάτια, τού ήρθε και ή καθησυχαστική σκέψη πώς ήταν ακόμα πολύ νέος και μιά μέρα φυσικά θά τόν άφηνε ό Ντελαμάρς λεύτερο. Αυτό τό νοικοκυριό εδώ δέν έπρεπε νά είχε στηθεί γιά νά σταθει αιώνια. Κι αν αυτός έπαιρνε επιτέλους κάποτε μιά θέση σέ γραφείο, τότε δέ θά είχε άλλο στό μυαλό του παρά τις δουλειές τού γραφείου και δέ θά σπαταλούσε τις δυνάμεις του όπως ό φοιτητής. Στην ανάγκη θά εργαζόταν και τή νύχτα στό γραφείο πού φυσικά θά τού τό ζητούσαν στην αρχή γιατί είχε και κάποια έμπορικη μόρφωση. Δέ θά είχε στό νοϋ του τίποτα άλλο από τό γραφείο και μόνο τό συμφέρον του θά κοίταζε, γιατί θά είχε χρέος νά έξυπηρετεί όλες τις ανάγκες και μάλιστα θ' αναλάμβανε όλες τις δουλειές, κι εκείνες πού οι άλλοι υπάλληλοι δέ θά δέχονταν νά κάνουν θεωρώντας τες ανάξιές τους. Οι καλές αυτές προθέσεις όλο και κατακυλοϋσαν στό κεφάλι του σά νά στεκόταν εκεί μπροστά στό ντιθάβι τό μελλοντικό άφεντικό πού τις έβλεπε μέσα στό πρόσωπό του.

Μέ τις σκέψεις αυτές αποκοιμήθηκε ό Κάρλ κι ό ύπνος του δέν ταραχτήκε παρά μόνο μιά φορά στην αρχή ακόμα, σάν αναστέναξε θαριά ή Μπρουνέλντα πού φαινόταν νά βασανίζεται από εφιάλτες και κάθε τόσο στριφογύριζε στό στρώμα της.

Τό υπαίθριο θέατρο τής 'Οκλαχόμα

Σέ μιά γωνιά τού δρόμου ό Κάρλ είδε κάποια έπιγραφή σ' ένα πανί: «Σήμερα στον ίππόδρομο τού Κλείτον από τις έξι τό πρωί μέχρι τά μεσάνυχτα θά γίνουν προσλήψεις προσωπικού γιά τό θέατρο τής 'Οκλαχόμα! Τό μεγάλο θέατρο τής 'Οκλαχόμα σάς καλεί! Σας καλεί μόνο σήμερα, μιά φορά μόνο! "Όποιος χάσει τήν ευκαιρία, τή χάνει γιά πάντα! "Όποιος σκέφτεται τό μέλλον του, αυτός άνήκει σέ μās! "Ο καθένας είναι ευπρόσδεκτος! "Όποιος θέλει νά γίνει καλλιτέχνης μπορεί νά έρθει! Είμαστε τό θέατρο πού μπορεί νά χρησιμοποιήσει τόν καθένα και μάλιστα στή θέση του! "Αν κανένας τ' αποφασίσει, τόν συγχαίρουμε άμέσως εδώ! "Ωστόσο, βιαστείτε γιά νά προλάβετε νά παρουσιαστείτε μέχρι τά μεσάνυχτα! Στις δώδεκα κλείνουμε και δέ θ' ανοίξουμε άλλη φορά! Κρίμα σ' εκείνον πού δέ μās πιστεύει! Έμπρός γιά τό Κλείτον!» .

Μπροστά στή διαφήμιση στ' αλήθεια στέκονταν πολλοί άνθρωποι, μά κανένας δέ φαινόταν νά δείχνει έμπιστοσύνη. Ύπήρχαν τόσες διαφημίσεις, αυτές όμως δέν τις πίστευε κανένας. Και μάλιστα αυτή ή έπιγραφή φαινόταν πολύ πιά άπίθανη από τις άλλες τις συνηθισμένες. Πέρα απ' αυτά είχε κι ένα μεγάλο μειονέκτημα, δέν έκανε διόλου λόγο γιά πληρωμή. "Αν ήταν κάτι τό ενδιαφέρον, θά τό είχε σίγουρα σημειώσει. Ήταν δυνατό νά παραλείψει τό πιά ουσιαστικό δόλωμα; Κανένας δέν είχε τώρα όρεξη νά γίνει καλλιτέχνης, όλοι όμως ήθελαν νά παίρνουν λεφτά γιά τή δουλειά τους.

"Ωστόσο γιά τόν Κάρλ υπήρχε κάποιο δόλωμα. «'Ο καθένας είναι ευπρόσδεκτος!» έλεγε εκεί. 'Ο καθένας λοιπόν, και φυσικά κι ό Κάρλ. "Ο,τι είχε κάνει στό παρελθόν έπρεπε νά τό ξεχάσει, κανένας νά μήν τόν κατηγορήσει πιά. Είχε τό δικαίωμα νά παρουσιαστεί σέ μιά θέση πού δέ θά τόν έκανε νά ντρέπεται, όπου άπεναν-

τίας τόν καλοῦσαν μέ δημόσια ἀνακοίνωση! Κι ἐπίσης δημόσια ἔδιναν τήν ὑπόσχεση πῶς θά τόν ἔπαιρναν στή δουλειά. Δέ ζητοῦσε τίποτα καλύτερο, μόνο ἤθελε ν' ἀρχίσει μιά τίμια σταδιοδρομία κι ἴσως ἐδῶ νά βρισκόταν ἡ ἀρχή της. Καί νά μήν ἔλεγαν ἀλήθεια μέ τά μεγάλα αὐτά λόγια, ἦταν ὥστόσο κάτι σίγουρο, πῶς δηλαδή τό μεγάλο θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα, ἓνα μικρό μετακινούμενο τσίρκο, ζητοῦσε προσωπικό κι αὐτό ἦταν ἄρκετό. Ὁ Κάρλ δέ διάβασε γιά δευτέρα φορά νά δεῖ τή φράση: «Ὁ καθένας εἶναι εὐπρόσδεκτος!» Στήν ἀρχή σκέφτηκε νά πάει μέ τά πόδια στό Κλέιτον, μά ἔπρεπε νά βαδίζει μέ κόπο πολύ τρεῖς ὁλόκληρες ἡμέρες καί σάν ἔφτανε ἴσως νά ἔβρισκε πῶς ὅλες οἱ θέσεις ἦταν πιασμένες. Σύμφωνα μέ τά λεγόμενα, ὁ ἀριθμός ἦταν ἀπεριόριστος, μά ὥστόσο ὅλες αὐτές οἱ ἀγγελίες τά ἴδια πάντα λένε. Ὁ Κάρλ ἔβλεπε πῶς ἡ ἔπρεπε ν' ἀφήσει κάθε προσπάθεια ἢ νά ταξιδέψει μέ τό τρένο. Λογάριασε τά λεφτά του ἦταν ἄρκετά γιά ὀχτώ μέρες, χωριστά γιά τό ταξίδι. Μέσα στήν παλάμη του γύριζε καί ξαναγύριζε τά λεφτά του. Ἐνας κύριος πού εἶδε τίς κινήσεις του τοῦ χτύπησε τόν ὄμο λέγοντας: «Καλή τύχη στό Κλέιτον». Ὁ Κάρλ ἔκανε ἓνα κούνημα μέ τό κεφάλι σιωπηλά καί συνέχισε νά κάνει τούς λογαριασμούς του. Πῆρε ὁμως γρήγορα ἀπόφαση· ξεχώρισε τά χρήματα πού τοῦ χρειάζονταν γιά τό ταξίδι κι ἄρχισε νά τρέχει στό ὑπόγειο.

Μόλις κατέβηκε στό Κλέιτον ἄκουσε θόρυβο πού ἔκαναν πολλές τρομπέτες. Οἱ ἤχοι μπερδεύονταν, γιατί οἱ τρομπέτες δέν εἶχαν μεταξύ τους καμιά ἑναρμόνιση καί τίς ἔπαιζαν ὅπως τύχαινε. Αὐτό ὁμως δέν ἐνόηλεσε διόλου τόν Κάρλ, ἀπεναντίας τοῦ ἔδωσε νά καταλάβει πῶς τό θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα ἦταν μιά μεγάλη ἐπιχείρηση. Ὅταν βγήκε ὁμως ἀπό τό σταθμό κι ἀντίκρισε τήν ἐγκατάσταση, εἶδε πῶς ὅλα ἦταν πολύ πιό μεγαλόπρεπα ἀπ' ὅ,τι τά φαντάστηκε καί δέ μπορούσε νά καταλάβει πῶς ἦταν δυνατό μιά ἐπιχείρηση νά κάνει τόσα ἔξοδα γιά διαφήμιση, μόνο καί μόνο γιά νά προσλάβει ἀνθρώπους. Μπροστά στήν εἰσοδο τοῦ ἱππόδρομου ἦταν στημένη μιά χαμηλή μεγάλη σέ μακρός ἐξέδρα, ὅπου ἑκατοντάδες γυναῖκες ντυμένες σάν ἀγγελοι μέ ἄσπρα καί μεγάλες φτεροῦγες στήν πλάτη ἔπαιζαν ἀστραφτερές σά χρυσάφι καί μακριές τρομπέτες. Δέν ἔστεκαν ὁμως ἐντελῶς μπροστά στήν ἐξέδρα, μά ἡ καθεμιά εἶχε τό δι-

κό της ὑπόβαθρο πού δέν τό ξεχώριζες, γιατί τό σκέπαζαν τά μεγάλα πέπλα τῆς φορεσιάς της πού σάλευαν ἀπαλά στόν ἄερα. Κι ὅπως ἦταν τά ὑπόβαθρα ψηλά, μέχρι δύο μέτρα ὕψος, οἱ μορφές τῶν γυναικῶν φαίνονταν γιγάντιες καί μόνο τά μικρά τους κεφάλια μείωναν τή μεγαλόπρεπη αὐτή ἐμφάνιση· τά ξεπλεγμένα μαλλιά τους ἦταν κομμένα κοντά κι ἔκαναν κάπως γελοία ἐντύπωση καθώς ξεχύνονταν ἀνάμεσα στίς μεγάλες φτεροῦγες στά πλάγια. Γιά νά ἔχουν κάποια ποικιλία εἶχαν στήσει ὑπόβαθρα μέ λογιῶν λογιῶν μεγέθη. Ὑπῆρχαν γυναῖκες κοντές, πού μόλις ξεπερνοῦσαν ἓνα μέτριο ἀνάστημα, δίπλα τους ὁμως μπορούσες νά δεῖς νά ξεπετιοῦνται ὅλες σέ μεγάλο ὕψος, πού νόμιζες πῶς κινδύνευαν σέ κάθε ἐλαφρό χτύπημα τοῦ ἄερα. Κι ὅλες οἱ γυναῖκες μαζί σάλπιζαν.

Οἱ ἀκροατές δέν ἦταν πολλοί. Περίπου δέκα νεαροί, μικροσκοπικοί κοντά στίς θεόρατες ἐκείνες μορφές, πηγαίνονταν μπροστά στήν ἐξέδρα ἀτενίζοντας τίς γυναῖκες. Ὁ ἓνας μάλιστα ἔδειχνε στόν ἄλλο κάποια ἀπ' αὐτές, δέ φαίνονταν ὁμως νά ἔχουν τή διάθεση νά μπουδ μέσα γιά νά ζητήσουν θέση. Ἦταν μόνο ἓνας μέγανος κι αὐτός στεκόταν σέ μιά γωνιά ἀποτραβηγμένος. Εἶχε μαζί του τή γυναῖκα του κι ἓνα παιδί στό καρτσάκι. Ἡ γυναῖκα κρατοῦσε μέ τό ἓνα χέρι τό καρτσάκι καί μέ τ' ἄλλο ἀκουμποῦσε στόν ὄμο τοῦ ἀντρα της. Ἐδειχναν θαυμασμό γιά τό θέατρο, μά ἔβλεπες πῶς στά πρόσωπά τους ἦταν ζωγραφισμένη ἡ ἀπελπισία. Κι αὐτοί περιμέναν κάποια εὐκαιρία νά βροῦν δουλειά, τό σάλπισμα ὁμως τούς ἔπαιρνε τό μυαλό. Ὁ Κάρλ βρισκόταν στήν ἴδια κατάσταση. Πλησίασε τόν ἄνθρωπο, ἄκουσε γιά λίγο τίς τρομπέτες κι ὕστερα τοῦ εἶπε: «Ἐδῶ γίνονται οἱ προσλήψεις γιά τό θέατρο τῆς Ὁκλαχόμα;»

«Ἐτσι νόμιζα κι ἐγώ» εἶπε ἐκεῖνος, «μά μιά ὥρα τώρα περιμένουμε καί δέν ἀκοῦμε τίποτα ἄλλο ἀπό τρομπέτες. Δέ βλέπουμε πούθενά μιά ἀνακοίνωση, κάπου ἓναν κήρυκα ἢ κάποιον ἐπιτέλους πού νά δίνει πληροφορίες».

Ὁ Κάρλ ἀπάντησε: «Ἴσως περιμένουν νά συγκεντρωθοῦν περισσότεροι. Στ' ἀλήθεια, εἴμαστε πολύ λίγοι ἀκόμα».

«Ἴσως» εἶπε ὁ ἄνθρωπος κι ὕστερα σάπασαν πάλι. Ἦταν καί δύσκολο νά συνηνεηθοῦν μέσα σ' αὐτό τό πανδαιμόνιο πού ἔκαναν οἱ τρομπέτες. Σέ μιά στιγμή ἡ γυναῖκα κάτι ψιθύρισε στό ἄφτι τοῦ ἀντρα της, αὐτός

κούνησε τό κεφάλι καί τότε αὐτή φώναξε στόν Κάρλ: «Μπορεῖτε νά ρωτήσετε ἐκεῖ πέρα πού γίνονται οἱ προσλήψεις;»

«Ναί» εἶπε ὁ Κάρλ, «πρέπει νά περάσω τήν ἐξέδρα ἀνάμεσα ἀπό τοὺς ἀγγέλους».

«Εἶναι δύσκολο;» ρώτησε ἡ γυναίκα. Ἐβρισκε πῶς ὁ δρόμος ἦταν εὐκολος γιά τόν Κάρλ, δέν ἤθελε ὅμως νά στείλει τόν ἄντρα της.

«Καλά» εἶπε ὁ Κάρλ, «θά πάω».

«Εἶστε πολύ εὐγενικός;» εἶπε ἡ γυναίκα κι ἔσφιξε, ὅπως κι ὁ ἄντρας της, τό χέρι τοῦ Κάρλ.

Οἱ νεαροί ὄρμησαν μπροστά γιά νά δοῦν ἀπό κοντά τόν Κάρλ, πού τάρα ἀνέβαινε στήν ἐξέδρα. Φαινόταν πῶς οἱ γυναῖκες σάλπιζαν πιά δυνατά γιά νά χαιρετήσουν τόν πρῶτο ὑποψήφιο. Καθώς ὅμως τίς προσπερνοῦσε ὁ Κάρλ, οἱ περισσότερες ἔβγαζαν τίς τρομπέτες ἀπό τό στόμα κι ἔσκυβαν δίπλα του γιά νά παρακολουθήσουν πού πήγαινε. Στήν ἄλλη ἄκρη τῆς ἐξέδρας ὁ Κάρλ εἶδε ἕναν ἄνθρωπο νά βηματίζει πάνω κάτω ἀνήσυχος, ὀλοφάνερα περιμένοντας κάποιους γιά νά τοὺς δώσει πληροφορίες. Σάν ἔκανε ὁ Κάρλ νά πλησιάσει, ἄκουσε νά φωνάζουν τ' ὄνομά του: «Κάρλ!» φώναξε ὁ ἄγγελος. Ὁ Κάρλ ἔστριψε τή ματιά του κι ἄρχισε νά γελά ἀπό τήν ὄραία αὐτή ἐκπλήξη. Ἦταν ἡ Φάνυ.

«Φάνυ!» φώναξε μέ τό χέρι ὑψωμένο.

«Ἐλα λοιπόν!» φώναξε ἡ Φάνυ. «Δέν πιστεύω νά προσπεράσεις χωρίς νά σταματήσεις». Καί ἀνασήκωσε τά πέπλα τῆς κάνοντας ἔτσι νά φανεῖ τό ὑπόβαθρο καί μιὰ στενή σκάλα πού ὀδηγοῦσε πάνω.

«Ἐπιτρέπεται ν' ἀνέβει κανεῖς;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ποιός θά μᾶς ἐμπόδιζε νά δώσουμε τά χέρια;» φώναξε ἡ Φάνυ ρίχνοντας ἄγριες ματιές γύρω της, γιά νά δεῖ μήπως κι ἐρχόταν κανένας νά τήν ἐμποδίσει. Ὁ Κάρλ ὅμως ἄρχισε ἀμέσως νά τρέχει πάνω.

«Πιό σιγά!» φώναξε ἡ Φάνυ. «Ἀλλιῶτικα θά γκρεμιστοῦμε κι οἱ δύο μας μαζί μέ τό θάθρο». Ὡστόσο δέ γκρεμίστηκαν κι ὁ Κάρλ ἔφτασε ἀνεμπόδιστος στό τελευταῖο σκαλοπάτι. «Γιά δές, γιά δές» εἶπε ἡ Φάνυ ἀφοῦ τόν χαιρέτησε, «δές τί δουλειά βρῆκα!»

«Πολύ ὄραια!» εἶπε ὁ Κάρλ ρίχνοντας γύρω του μιὰ ματιά. Ὅλες οἱ ἄλλες γυναῖκες εἶχαν δεῖ τόν Κάρλ καί γελοῦσαν κρυφά. «Εἶσαι σχεδόν ἡ πιό ψηλή» εἶπε ὁ Κάρλ ἀπλώνοντας τό χέρι γιά νά ὑπολογίσει τό ὕψος τῶν ἄλλων.

«Σέ ξεχώρισα ἀπό τή στιγμή πού βγήκες ἀπό τό σταθμό» εἶπε ἡ Φάνυ, «μὰ δυστυχῶς βρίσκομαι στήν τελευταία σειρά καί δέ φαίνομαι δέ μποροῦσα καί νά φωνάξω. Σάλπισα βέβαια πιά δυνατά, μὰ ἐσύ πού νά τό καταλάβεις!»

«Ὅλες σας σαλπίζετε πολύ ἄσχημα» εἶπε ὁ Κάρλ, «μου ἐπιτρέπεις νά σαλπίσω κι ἐγώ λίγο;»

«Μά βέβαια» εἶπε ἡ Φάνυ δίνοντάς του τήν τρομπέτα, «πρόσεξε μόνο μήν ξεφύγεις ἀπό τό σύνολο, γιατί θά μέ ἀπολύσουν».

Ὁ Κάρλ ἄρχισε νά σαλπίζει. Εἶχε νομίσει πῶς ἡ τρομπέτα ἦταν πολύ πρωτόγονη καί ἱκανή μόνο γιά θόρυβο, τάρα ἄλλοις ἔβλεπε πῶς τό ὄργανο ἐκεῖνο μποροῦσε ν' ἀποδώσει ὅλες σχεδόν τίς λεπτές μουσικές ἀποχρώσεις. Ἄν βέβαια ὅλες οἱ τρομπέτες ἦταν ἔτσι φτιαγμένες, τότε οἱ γυναῖκες δέν τίς μεταχειρίζονταν διόλου καλά. Χωρίς καθόλου νά ἐνδιαφέρεται ὁ Κάρλ γιά τίς ἄλλες πού ἔκαναν θόρυβο, ἄρχισε ἕνα τραγούδι πού κάποτε εἶχε ἀκούσει σέ μιὰ ταβέρνα. Ἐνιωθε παράξενη χαρά, γιατί θρῆκε μιὰ παλιά του φίλη καί σάλπιζε μπροστά σ' ὅλες πολύ πιά καλά καί θ' ἀποκοῦσε ἴσως μιὰ καλή θέση. Πολλές γυναῖκες σταμάτησαν τό σάλπισμα κι ἄκουγαν. Σάν ἔπαψε νά παίξει οὔτε οἱ μισές ἔπαιζαν, μὰ σέ λίγο ὅλες μαζί ἄρχισαν τό σάλπισμα.

«Εἶσαι καλλιτέχνης!» εἶπε ἡ Φάνυ, μόλις ὁ Κάρλ τῆς ἔδωσε τήν τρομπέτα πίσω. «Νά ζητήσεις νά σέ προσλάβουν γιά σαλπικτή».

«Παίρνουν κι ἄντρες γιά σαλπικτές;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ναί» ἀπάντησε ἡ Φάνυ. «Δυό ὄρες παίζουμε. Ὑστερα ἀλλάζουμε μέ ἄντρες ντυμένους διαβόλους. Οἱ μισοί παίζουν τρομπέτα, κι οἱ ἄλλοι μισοί ταμποῦρλο. Εἶναι περίφημα, κι ὅλος ὁ διάκοσμος ἐδῶ εἶναι ἐξαιρετικός. Δέ βρίσκεις ἄμορφες καί τίς φορεσιές μας; Καί οἱ φτεροῦγες;» Ἐριξε μιὰ ματιά ἀπό πάνω μέχρι κάτω.

«Νομίζεις πῶς μπορῶ κι ἐγώ νά βρῶ μιὰ θέση ἐδῶ;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Ὅπωςδήποτε» ἀπάντησε ἡ Φάνυ, «αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο θέατρο τοῦ κόσμου. Ἀλήθεια, τί τύχη πού εἴμαστε πάλι μαζί! Φυσικά, ἐξαρτᾶται κι ἀπό ποιὰ θέση θά πάρεις. Εἶναι δυνατό νά μή βλέψουμε διόλου κι ἄς ἐργαζόμαστε κι οἱ δύο στό ἴδιο μέρος».

«Εἶναι στ' ἀλήθεια τόσο μεγάλο τό θέατρο;» ρώτησε ὁ Κάρλ.

«Είναι τό μεγαλύτερο θέατρο στόν κόσμο» είπε ή Φάνυ πάλι, «έγω θέβαια δέν τό έχω δει άκόμα, μά μερικές άπό τίς συναδέλφους μου πού έχουν πάει στην Όκλαχόμα λένε πώς είναι άπέραντο».

«Λίγοι όμως παρουσιάζονται» είπε δείχνοντας κάτω τούς νεαρούς και τή μικρή οικόγένεια.

«Αυτό είναι άλήθεια» είπε ή Φάνυ, «μά σκέψου πώς παίρνουμε προσωπικό σέ όλες τίς πόλεις· ή δική μας ομάδα πού στρατολογεί ύπαλλήλους ταξιδεύει συνέχεια, και σάν αυτήν ύπάρχουν άκόμα πολλές».

«Και δέν άνοιξε άκόμα τό θέατρο;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Ω, ναι» είπε ή Φάνυ, «είναι ένα παλιό θέατρο, μά όλο και γίνεται πιό μεγάλο».

«Παραξενεύομαι» είπε ό Κάρλ, «γιατί δέν έρχονται πολλοί μαζί».

«Ναι» είπε ή Φάνυ, «είναι στ' άλήθεια περίεργο».

«Ίσως» είπε ό Κάρλ, «ή συγκέντρωση αυτή άπό άγγέλους και διαβόλους είναι πιθανό νά τρομάζει τόν κόσμο κι όχι νά τόν έλκύει».

«Πώς σου ήρθε;» είπε ή Φάνυ. «Μπορεί νά ναι κι έτσι. Πές το στόν άρχηγό, ίσως νά φανείσ χρήσιμος».

«Πού είναι;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Στόν ίππόδρομο, στην έξέδρα τής έξεταστικής επιτροπής».

«Νά τί δέν καταλαβαίνω άκόμα, γιατί γίνονται οι προσλήψεις στόν ίππόδρομο;»

«Ναι» είπε ή Φάνυ, «παντού κάνουμε τίς πιό μεγάλες προετοιμασίες, ώστε νά μπορέσουμε νά δεχτούμε όσο τό δυνατό περισσότερους. Στόν ίππόδρομο ύπάρχει πολύς χώρος. Έκεί στά περίπτερα, πού γίνονται τά στοιχήματα, έχουμε εγκαταστήσει τά γραφεία μας. Ίσως νά θρείς και διακόσια διαφορετικά γραφεία».

«Περίεργο» ξεφώνισε ό Κάρλ «τόσο πολλά θγάζει τό θέατρο τής Όκλαχόμα πού είναι σέ θέση νά διατηρεί μία τέτοια ομάδα;»

«Αυτό δέ μάς ενδιαφέρει» είπε ή Φάνυ. «Πήγαινε όμως τώρα για νά μή χάσεις τήν ευκαιρία, κι εγώ πρέπει ν' άρχίσω τό σάλπισμα. Κάνε ό,τι μπορείς νά θρείς έδω κάποια θέση κι έλα άμέσως νά μου πείς τά άποτελέσματα. Νά μήν ξεχάσεις! Περιμένω μέ άνησυχία».

Τοδ έσφιξε τό χέρι, τοδ είπε νά προσέχει σάν κατεβαίνει, ξανάβαλε τήν τρομπέτα στό στόμα, μά δέν άρχισε νά σαλπίζει παρά άφου πρώτα είδε τόν Κάρλ κάτω

σέ ασφάλεια. Ό Κάρλ έφτιαξε τά πέπλα πάνω στη σκάλα όπως ήταν και πριν, ή Φάνυ τόν ευχαρίστησε μ' ένα κούνημα τοδ κεφαλιού, κι έχοντας στό μυαλό τοδ συνέχεια αυτά πού τοδ είπε, πήγε πρós τόν κύριο πού τώρα είχε προσέξει τόν Κάρλ δίπλα στην Φάνυ κι είχε πλησιάσει τήν έξέδρα περιμένοντάς τον.

«Θέλετε νά ρθειτε στό θέατρό μας;» ρώτησε ό άνθρωπος. «Είμαι προσωπάρχης τοδ θιάσου και σας καλωσορίζω». Έγερνε κάπως μπροστά ίσως άπό ευγένεια, χτυποδσε κάτω τίς φτέρνες κι έπαιζε μέ τήν άλυσίδα τοδ ρολογιού τοδ.

«Σας ευχαριστώ» είπε ό Κάρλ, «διάβασα εκεί τήν άνακοίνωση τής εταιρίας σας κι ήρθα νά παρουσιαστώ όπως ακριβώς τό λέει».

«Πολύ σωστά» είπε εκείνος μέ τόνο επιδοκμασίας. «Δυστυχώς δέ φέρονται όλοι τό ίδιο λογικά».

Ό Κάρλ σκέφτηκε πώς είχε ίσως τήν ευκαιρία νά κάνει τόν κύριο νά προσέξει πώς ό δελεαστικός τρόπος τής διαφήμισης νά μήν είχε άποτέλεσμα, γιατί άπλούστατα ήταν κάτι τό πολύ θαυμάσιο αυτό πού όποσχόταν. Τελικά όμως δέν είπε τίποτα, γιατί ό άνθρωπος εκεί δέν ήταν ό διευθυντής κι έπειτα δέν ήταν συνετό ν' άρχίσει άμέσως πριν τόν πρόσλάβουν όποδειξεις για άλλαγές. Μόνο σέ λίγο είπε: «Έξω περιμένει άκόμα κάποιος πού μ' έστειλε έδω νά ρωτήσω. Νά πάω νά τόν φωνάξω;»

«Φυσικά» είπε ό άνθρωπος «όσο περισσότεροι, τόσο τό καλύτερο».

«Έχει μαζί τοδ μία γυναίκα κι ένα μικρό παιδί στό καρτσάκι. Νά ρθουν όλοι;»

«Μά, φυσικά» άπάντησε ό άνθρωπος κι έδειξε πώς χαμογελοδσε για τήν άμφιβολία τοδ Κάρλ. «Έχουμε θέσεις για όλους».

«Θά γυρίσω άμέσως» είπε ό Κάρλ, κι έτρεξε στην άκρη τής έξέδρας. Έκανε νόημα στό ζευγάρι πώς μπορούσαν νά πάνε κι οι τρείς. Τούς βοήθησε νά βάλουν τ' άμαξάκι τοδ παιδιού πάνω στην έξέδρα και κίνησαν μαζί. Μόλις τούς είδαν οι νεαροί κάτω, κάτι είπαν μεταξύ τους, κι ύστερα σιγά σιγά και δισταζοντας μέχρι τήν τελευταία στιγμή, άνέθηκαν στην έξέδρα μέ τά χέρια στις τσέπες κι άκολούθησαν στό τέλος τόν Κάρλ και τήν οικόγένεια. Τή στιγμή ακριβώς εκείνη ξεπρόβαλαν καινούργιοι επιβάτες άπό τό σταθμό πού ύψωναν τά χέ-

ρια θαυμάζοντας την εξέδρα με τούς άγγέλους. Ή ζήτηση για εργασία άρχισε να γίνεται ζωηρή. Ο Κάρλ ήταν ικανοποιημένος γιατί είχε έρθει σέ καλή ώρα. Τό άντρούνο έδειχνε άνήσυχο κι έκανε μερικές έρωτήσεις για νά μάθει άν είχαν εκεί πολλές άπαιτήσεις. Ο Κάρλ άπάντησε πώς δέν ήξερε άκόμα τίποτα τό σίγουρο, είχε όμως την έντύπωση πώς θά τούς έπαιρναν όλους χωρίς έξαιρεση και πώς αυτό έπρεπε νά τούς δίνει θάρρος. Ο προσωπάρχης σέ λίγο παρουσιάστηκε, ήταν πολύ ευχαριστημένος γιατί είχαν έρθει τόσοι πολλοί, έτριψε τά χέρια, χαιρέτησε έναν ένα χωριστά κλίνοντας τό κεφάλι και τούς είπε νά μωδν στή γραμμή. Ο Κάρλ ήταν πρώτος, άκολουθούσε τό άντρούνο κι έπειτά όλοι οι άλλοι. Σά μπήκαν στή γραμμή —στήν άρχή οι νεαροί σπρώχνονταν μεταξύ τους και πέρασαν λίγα λεπτά μέχρι νά ήσυχάσουν— οι τρομπέτες σταμάτησαν κι ό προσωπάρχης είπε: «Σας χαιρετώ εκ μέρους του θεάτρου τής Όκλαχόμα. Έχετε έρθει νωρίς (ήταν όμως μεσημέρι) κι επειδή δέ βλέπω πολύ κόσμο, οι διατυπώσεις για την πρόσληψη σας θά τελειώσουν γρήγορα. Όλοι φυσικά έχετε πάνω σας τά χαρτιά σας».

Οι νεαροί άμέσως έβγαλαν από τις τσέπες τους κάποια χαρτιά κι άρχισαν νά τά κουνούν προς τή μεριά του προσωπάρχη, ό παντρεμένος σκούνησε τή γυναίκα του κι αυτή έσυρε από τό καρτσάκι, μέσα από τό πουπουλένιο παπλωματάκι ένα μάτσο χαρτιά. Ο Κάρλ φυσικά δέν είχε πιστοποιητικά. Μήπως αυτό θά 'ταν εμπόδιο; Βέβαια, από την πείρα του ήξερε πώς λίγο πολύ, μόνο νά τό θέλει κανείς, εύκολα παραβλέπει τέτοιες διατάξεις. Δέν ήταν άπίθανο. Ο προσωπάρχης έριξε μιά ματιά στή γραμμή, βεβαιώθηκε πώς όλοι είχαν χαρτιά κι επειδή ό Κάρλ ύψωσε τό χέρι ύπόθεσε, μολονότι ήταν άδειο, πώς κι αυτός είχε τά πιστοποιητικά.

«Ωραία!» είπε σέ λίγο ό προσωπάρχης κάνοντας κάποιο νόημα στους νεαρούς πού ήθελαν νά εξεταστούν τά χαρτιά τους άμέσως. «Τά χαρτιά σας θά τά κοιτάξουν σέ λίγο στά γραφεία. Όπως διαβάσατε στήν ανακοίνωση, όλοι μās κάνουν. Φυσικά, πρέπει νά ξέρουμε ποιο έπάγγελμα είχατε μέχρι τώρα, για νά σας θάλουμε στήν κατάλληλη θέση, για νά μπορέσετε νά χρησιμοποιήσετε τις γνώσεις σας».

«Είναι φυσικά θέατρο...» σκέφτηκε ό Κάρλ μέ κάποιες άμφιβολίες για τό ρόλο των προσλήψεων και τέν-

τωσε τ' άφτί του ν' άκούσει καλά.

«Έχουμε λοιπόν εγκαταστήσει γραφεία» άρχισε πάλι ό προσωπάρχης, «στά περίπτερα πού θάλουν τά στοιχήματα, για τό κάθε έπάγγελμα ύπάρχει κι ένα γραφείο, Ο καθένας σας λοιπόν θά μωδ δηλώσει τό έπάγγελμα, ή οικογένεια θά πάει όπου κι ό άντρας. Έπειτα θά σας πάω στό κάθε ειδικό γραφείο, όπου οι άρμόδιοι θά έλέγξουν τά χαρτιά και τις γνώσεις σας. Οι εξετάσεις θά είναι πολύ σύντομες και δέν πρέπει νά φοβάστε. Έκει θά γίνει ή πρόσληψη σας άμέσως και θά πάρετε περισσότερες οδηγίες. Λοιπόν, άρχίζουμε. Έδώ, όπως βλέπετε στήν έπιγραφή, τό πρώτο γραφείο είναι για τούς μηχανικούς. Ύπάρχει κανένας μηχανικός άνάμεσα σας;» Ο Κάρλ παρουσιάστηκε άμέσως. Έπειδή άκριβώς δέν είχε χαρτιά, σκέφτηκε πώς έπρεπε γρήγορα νά γλιτώσει άπ' αυτές τις διατυπώσεις· άλλωστε ήταν δικαιολογημένος ν' άπαντήσει έτσι στήν πρόσκληση, άφοδ ήθελε νά γίνει μηχανικός. Μόλις όμως είδαν οι νεαροί τόν Κάρλ, ζήλεσαν και παρουσιάστηκαν κι αυτοί. Έγιναν όλοι μηχανικοί. Ο προσωπάρχης παραξενεύτηκε κι άναπηδώντας ρώτησε τούς νεαρούς: «Είστε μηχανικοί;» Τότε όλοι κατέβασαν άργά τό χέρι, ό Κάρλ όμως δέν τό έβαζε κάτω. Ο προσωπάρχης του έριξε σ' αλήθεια μιά δύσπιστη ματιά, γιατί φαινόταν πολύ φτωχοντυμένος και πολύ νεαρός, δέ θά μπορούσε νά 'ναι μηχανικός, μά δέ μίλησε· ίσως από κάποια εδγνωμοσύνη, γιατί ό Κάρλ, τουλάχιστον όπως πίστευε, του είχε φέρι τούς ανθρώπους. Άρκέστηκε μόνο νά του δείξει τό γραφείο μέ μιά κίνηση σά νά τόν προσκαλούσε κι ό Κάρλ μπήκε μέσα, ενώ ό προσωπάρχης στρεφόταν στους άλλους.

Στό γραφείο εκείνο δυό κύριοι κάθονταν άντικριστά σ' ένα μακρόστενο τραπέζι συγκρίνοντας δυό μεγάλους καταλόγους πού είχαν άπλωμένους μπροστά τους. Ο ένας διάβαζε κι ό άλλος έσβηνε τά όνόματα. Όταν ό Κάρλ στάθηκε εκεί χαιρετώντας, άφησαν τούς καταλόγους και στή θέση τους έβαλαν κάτι μεγάλα βιβλία πού τ' άνοιξαν άμέσως.

Ο ένας, γραφιάς δίχως άλλο, είπε: «Σας παρακαλώ, την ταυτότητά σας».

«Δέν την έχω δυστυχώς πάνω μου» άπάντησε ό Κάρλ.

«Δέν την έχει πάνω του» είπε ό γραφιάς στόν άλλο πού είχε σημειώσει την άπάντηση στό βιβλίο του.

«Είστε μηχανικός;» ρώτησε ο άλλος πού φαινόταν νά ναι ο διευθυντής του γραφείου.

«Όχι άκόμα» είπε ο Κάρλ βιαστικά, «άλλά...»

«Άρκετά» είπε ο κύριος πιά βιαστικά άκόμα, «τότε δέν είστε γιά μās. Προσέξτε παρακαλώ τήν επιγραφή». Ο Κάρλ έσφιξε τά δόντια και φαίνεται πώς ο άλλος τό πρόσεξε, γιατί άπάντησε άμέσως: «Δέν ύπάρχει λόγος ν' άνησυχείτε. Όλοι μās κάνουν». Κι έκανε νόημα σ' έναν άπό τούς υπηρέτες πού έκαναν εκεί βόλτες άργόσχολοι ανάμεσα στά χωρίσματα. «Πηγαίνετε αυτό τόν κύριο στό γραφείο γιά τούς τεχνίτες».

Ο υπηρέτης πήρε τήν προσταγή κατά γράμμα κι έπιασε τόν Κάρλ άπό τό χέρι. Προσπέρασαν πολλά περιήτερα σ' ένα άπ' αυτά είδε ο Κάρλ έναν άπό τούς νεαρούς πού είχε φαίνεται ταχτοποιηθεί και χαιρετούσε εδχαριστώντας τούς κυρίους. Στο γραφείο πού τόν δδήγησε ο υπηρέτης όλα έγιναν, όπως τό πρόβλεψε φυσικά ο Κάρλ, όπως και στό πρώτο. Μόνο πού άπό δώ τόν έστειλαν στό γραφείο γιά παλιούς μαθητές γυμνασίου, μόλις πληροφορήθηκαν πώς πήγε σέ γυμνάσιο. Έκεί όμως είπαν πώς ήταν άναρμόδιόι, γιατί ο Κάρλ είχε φοιτήσει σέ ευρωπαϊκό σχολείο και τότε τόν έστειλαν στό γραφείο γιά τούς μαθητές άπό ευρωπαϊκά σχολεία. Ήταν ένα περίπτερο εκεί πέρα στην άκρη του ίππόδρομου, πιά μικρό και χαμηλό άπ' όλα τ' άλλα. Ο υπηρέτης πού τόν συνόδευε άναψε κυριολεκτικά μέ τίς τόσες περιπλανήσεις και άρνήσεις κι έδινε όλο τό άδικο στόν Κάρλ. Δέν περίμενε νά του πούν τίποτα κι ξεαφανίστηκε άμέσως. Άλλωστε τό γραφείο αυτό ήταν ο τελευταίος σταθμός. Σάν κοίταξε ο Κάρλ τό διευθυντή, τρώμαξε, γιατί αυτός ο άνθρωπος είχε κάποια όμοιότητα μέ κάποιον καθηγητή του πού ήταν δυνατό νά δίδασκε άκόμα στό Πρακτικό Λύκειο στην πατρίδα του. Στην πραγματικότητα όμως δέν υπήρχε όμοιότητα παρά μόνο σέ κάποια λεπτομέρεια, όπως τό διαπίστωσε άμέσως. Παρόλα αυτά, τά γυαλιά του πάνω στην πλατιά μύτη, τό ξανθό, περιποιημένο και πλούσιο μουστάκι, σάν κάποια επίδειξη, ή κυρτή ράχη του και τ' άπότομα ξεσπάσματα τής άγριας φωνής του τόν έκαναν γιά λίγα άκόμα λεπτά νά βρίσκεται σέ σύγκριση. Ευτυχώς, δέν έπρεπε νά χει και τόσο τεντωμένη τήν προσοχή του, γιατί όλα έδω ήταν πολύ πιά άπλά παρά σ' άλλα γραφεία. Κι έδω βέβαια σημείωσαν πώς δέν είχε πιστοποιητικά κι ο

διευθυντής του γραφείου τό χαρακτήρισε σάν άμέλεια άκατανόητη, μά ο γραφιάς πού φαινόταν έδω πώς είχε πιά πολλές εξουσίες δέν έδωσε σημασία και δήλωσε πώς ο Κάρλ γινόταν δεκτός, τή στιγμή πού ο διευθυντής άφου τελείωσε μερικές άσήμαντες έρωτήσεις έτοιμαζόταν νά ρωτήσει κάτι τό πολύ σπουδαίο. Ο διευθυντής στράφηκε τότε στόν άλλο μέ στόμα δλάνοιχτο, μά εκείνος κόβοντάς τον μέ μιά χειρονομία είπε: «Δεκτός». Κι άμέσως έγραψε τήν άπόφαση στό βιβλίο. Ο γραφιάς εκεί είχε όλοφάνερα τή γνώμη πώς ή φοίτηση σέ ευρωπαϊκό σχολείο ήταν τόσο ταπεινωτικό, πού όποιος σου τό λέγε έπρεπε φυσικά νά γίνει πιστευτός. Ο Κάρλ βέβαια άπό τή δική του μεριά δέν είχε καμιά αντίρρηση. Πλησίασε τό γραφιά και θέλησε νά τόν ευχαριστήσει. Μά δίσταζε λίγο νά πεί τ' όνομά του σάν τόν ρώτησαν. Γιαυτό δέν άπάντησε άμέσως, τρώμαξε μέ τή σκέψη πώς θά πεί τ' όνομά του και θά τό περνούσαν στά βιβλία τούς. Μόλις θά έπαιρνε έδω έστω και τήν πιά μικρή θέση άκόμα και θά 'ταν ευχαριστημένοι μαζί του, τότε μ' ευχαρίστηση θά τό λέγε, μά όχι τώρα φυσικά. Άλλωστε, τόση ώρα δέν τό είπε κι έπρεπε εκείνη τή στιγμή νά τό όμολογήσει. Μή βρίσκοντας άλλο εκείνη τή στιγμή έδωσε τ' όνομα «Νέγρο», έτσι όπως τόν φώναζαν στην τελευταία του θέση.

«Νέγρο;» ρώτησε ο διευθυντής κι έστριψε τό κεφάλι μ' ένα μορφασμό σά νά είχε πεί τώρα ο Κάρλ τό πιά άκατανόητο πράγμα. Κι ο γραφιάς άκόμα κοίταξε μερικές στιγμές τόν Κάρλ μέ βλέμμα έρευνητικό, ύστερα όμως επανέλαβε: «Νέγρο» κι έγραψε τ' όνομα. «Γράψατε Νέγρο;» φώναξε ο διευθυντής.

«Μάλιστα, Νέγρο» άπάντησε ο γραφιάς ήρεμα κι έκανε μιά χειρονομία σά ν' άφηνε τ' άλλα στό διευθυντή. Ο διευθυντής συγκρατήθηκε, σηκώθηκε κι είπε: «Τό θέατρο τής Όκλαχόμα σās έχει...» —μή μπορώντας όμως νά πάει αντίθετα μέ τή συνείδησή του δέν πρόσθεσε άλλο παρακάτω, κάθισε και θεβαίωσε: «Κι όμως, δέν τόν λένε Νέγρο».

Ο γραφιάς τότε ύψωσε τά φρύδια του, στράφηκε κι αυτός στόν Κάρλ κι είπε: «Τό θέατρο λοιπόν τής Όκλαχόμα σās προσλαμβάνει και σās άναγγέλλω πώς θά γίνετε δεκτός άπό τό διευθυντή μας».

Φώναξαν και πάλι έναν υπηρέτη πού τόν δδήγησε στην έξέδρα τής έξεταστικής επιτροπής.

Κάτω στη σκάλα ο Κάρλ είδε το καρτσάκι κι έκεινη τη στιγμή κατέβαινε και το άντρώγυνο. Ή γυναίκα κρατούσε στην άγκαλιά το παιδί.

«Σας πήραν;» ρώτησε ο άντρας. Ήταν τώρα πολύ πιο ζωηρός κι ή γυναίκα του γύριζε το κεφάλι της και τον παρατηρούσε μ' ένα χαμόγελο. Σάν απάντησε ο Κάρλ πώς τόν είχαν προσλάβει και πήγαινε να παρουσιαστεί στο διευθυντή, ο άντρας είπε: «Σας συγγαίρω. Κι εμάς μάς πήραν. Φαίνεται πώς είναι καλή επιχείρηση. Είναι βέβαια δύσκολο στην αρχή να προσαρμοστείς, μά έτσι γίνεται παντού». Χαιρέτησε ο ένας τον άλλο κι ο Κάρλ ανέθηκε στην εξέδρα. Βάδιζε άργά γιατί ο λίγος εκεί χώρος πλημμύριζε από κόσμο και δέν ήθελε να σπρώξει κανένα. Στάθηκε μάλιστα για μία στιγμή να ρίξει και μία ματιά στο μεγάλο στίβο που άπλωνόταν εκεί γύρω μέχρι τα μακρινά δάση. Ξαφνικά του ήρθε ή επιθυμία να δει ίπποδρομίες, γιατί μέχρι τώρα στην Άμερική δέν του δόθηκε μία τέτοια ευκαιρία. Στην Εύρώπη θυμάται πώς μικρό παιδί άκόμα τόν πήγαν κάποτε σε ίπποδρομίες, μά τώρα τό μόνο που είχε σάν άνάμνηση ήταν ή μητέρα του που τόν τραβούσε μέσα σ' ένα πλήθος από άνθρώπους που δέν έκαναν με κανένα τρόπο λίγο πιο πέρα. Στην ουσία λοιπόν δέν είχε δει ίπποδρομία. Πίσω του άκουσε ένα τρίξιμο από κάποιο μηχανισμό και στράφηκε σε μία πανακίδα, όπου σημείωναν τά όνόματα των νικητών στις ίπποδρομίες, με την παρακάτω επιγραφή: «Έμπορος Κάλα με γυναίκα και παιδί». Φαίνεται πώς εκεί άνακοίνωναν τ' όνομα κάθε καινούργιου που προσλάμβαναν.

Μερικοί κύριοι εκείνη τη στιγμή κρατώντας μολύβια και σημειωματάρια κατέβαιναν τις σκάλες κουβενιάζοντας με ζωηρό τόνο. Ο Κάρλ παραμέρισε κολλώντας στα κάγκελα για να κάνει μέρος να περάσουν κι άρχισε ν' ανεβαίνει προς τά πάνω θρίσκοντας λεύτερο χώρο. Σε μία γωνιά της εξέδρας που τριγυριζόταν από ξύλινα κάγκελα —τό σύνολο έμοιάζε με μία έπιπεδη στέγη ενός μικρού πύργου— καθόταν ένας κύριος έχοντας τά χέρια άπλωμένα πάνω σ' αυτά φορούσε πλάγια στο στήθος μία φαρδιά μεταξένια άσπρη ταινία με την επιγραφή: «Διευθυντής της δέκατης ομάδας διαφημιστών του θεάτρου της Όκλαχόμα». Δίπλα του πάνω σ' ένα τραπεζάκι θρισκόταν μία τηλεφωνική συσκευή που χρησιμοποιούσαν όταν γίνονταν ίπποδρομίες και που τώρα πληροφο-

ρούσε τό διευθυντή για ό,τι ήταν άπαραίτητο για τό κάθε πρόσωπο που έπαιρναν στην επιχείρηση προτού παρουσιαστεί στο διευθυντή, γιατί αυτός χωρίς να κάνει καμιά έρώτηση στον Κάρλ, είπε σε κάποιον που καθόταν δίπλα σκυφτός, με σταυρωμένα τά πόδια και τό χέρι στο πηγούνι: «Νέγρος, μαθητής από ευρωπαϊκό γυμνάσιο». Και φαινόταν σά να είχε τελειώσει με τά λόγια αυτά όλη ή διαδικασία για την πρόσληψη του Κάρλ που στο μεταξύ έκανε βαθιά ύποκλιση, γιατί άρχισε να κοιτάζει προς τά κάτω στη σκάλα μήπως έρχόταν κανένας άλλος. Κι επειδή δέ φαινόταν να ζυγώνει άλλος, πρόσχε πότε πότε τη συζήτηση που έκανε εκεί ο διπλανός κύριος με τόν Κάρλ, τόν περισσότερο όμως καιρό έριχνε ματιές στον ίππόδρομο χτυπώντας τά δάχτυλα πάνω στα κάγκελα. Τά τρυφερά, μά ώστόσο δυνατά, μακριά και γοργοκίνητα δάχτυλα κατάφερναν μερικές φορές να τραθηξουν την προσοχή του Κάρλ μολονότι τόν άπασχολούσε άρκετά ο άλλος κύριος.

«Είστε χωρίς έργασία;» τόν ρώτησε πρώτα ο κύριος. Οί έρωτήσεις του αυτές όπως κι άλλες ήταν πολύ άπλές και δέν έκρυβαν πονηριά, κι άκόμα οί απαντήσεις γίνονταν δεκτές χωρίς να παρεμβάλλονται άλλες εξεταστικές έρωτήσεις που μπορούσαν να δείχνουν κάποια άμφιβολία. Μά όμως ρωτούσε με μάτια όρθάνοιχτα, παρακολουθούσε ποιά έπίδραση είχαν οί έρωτήσεις του, ενώ έγερνε τό πάνω μέρος του κορμιού μπροστά, άκούγε την απάντηση με τό κεφάλι σκυμμένο στο στήθος και πότε πότε την επαναλάμβανε δυνατά και φαινόταν πώς κατείχε την τέχνη να δίνει ένα ιδιαίτερο χρώμα σ' ό,τι του έλεγες, χωρίς να τό άντιλαμβάνεσαι σ' αλήθεια, μά ώστόσο τό αισθανόσουν, κι αυτό σ' έκανε προσεχτικό και δισταχτικό. Μερικές φορές ο Κάρλ ήθελε ν' άνακαλέσει την απάντησή του και να την άναπληρώσει με μία άλλη πιο καλή ίσως, κάθε φορά όμως κάτι τόν κρατούσε, γιατί γνώριζε πώς μία τέτοια άβεβαιότητα θά δημιουργούσε φοβερά κακή έντύπωση και εκτός άπ' αυτό ή επίδραση μιας απάντησης ήταν άνυπολόγιστη. Άλλωστε έβλεπε πώς ή πρόσληψή του ήταν βέβαιο γεγονός κι αυτό του έδινε κουράγιο.

Στην έρώτηση αν ήταν χωρίς δουλειά, απάντησε μ' ένα άπλό «ναί».

«Πού δουλεύατε τελευταία;» ρώτησε έπειτα ο κύριος. Σάν έτοιμάστηκε ο Κάρλ ν' απαντήσει, ο κύριος τέντω-

σε τό δείχτη κι επανέλαβε: «Τελευταία!»

Ὁ Κάρλ κατάλαβε πολύ καλά τήν πρώτη φορά, ασυνείδητα όμως μ' ένα τίνιγμα τοῦ κεφαλιοῦ ἀπομάκρυνε ἀπό τό μυαλό του τήν τελευταία παρατήρηση πού τόν σύγγιζε κι ἀπάντησε: «Σ' ένα γραφείο».

Καί φυσικά ἦταν ἀποφασισμένος νά πει ψέματα ἂν ὁ κύριος ζητοῦσε νά μάθει λεπτομέρειες γιά τήν ἐργασία αὐτή. Μά όμως δέ ζήτησε κάτι τέτοιο κι ἀρκεσθήκε σέ μία εὐκολή ἐρώτηση! «Ἦσασταν εὐχαριστημένος στό γραφείο;»

«Ὅχι» φώναξε ὁ Κάρλ, σχεδόν κόβοντας τόν ἄλλο στή μέση. Ἐριξε μία λοξή ματιά καί παρατήρησε τό διευθυντή νά χαμογελά. Ὁ Κάρλ μετάνιωσε γι' αὐτή τήν ἀστοχη ἀπάντηση, μά ὁ πειρασμός ἦταν μέγας νά βροντοφωνάξει αὐτό τό «ὄχι», γιατί στήν τελευταία του θέση ὅπου βρισκόταν δέν ἐπιθυμοῦσε τίποτα ἄλλο παρά νά μπει μέσα κάποιος ἄλλος ἐργοδότης καί νά τόν ρωτήσει ἂν ἦταν εὐχαριστημένος. Ἡ ἀπάντησή του όμως μποροῦσε νά τόν βλάψει, γιατί ὁ κύριος ἦταν σέ θέση νά τόν ρωτήσει γιά ποιό λόγο δέν ἦταν εὐχαριστημένος. Μά δέ ρώτησε κάτι τέτοιο κι εἶπε μόνο: «Σέ ποιά θέση νομίζετε πώς εἶστε κατάλληλος;» Αὐτή ἡ ἐρώτηση ἴσως νά 'ταν παγίδα, ἀλλιῶτικα γιατί τοῦ τήν ἔκαναν ἀφοῦ τόν εἶχαν προσλάβει γιά ἡθοποιό; Παρόλο πού κατάλαβε τή δύσκολη θέση του, δέ μπόρεσε νά πείσει τόν ἑαυτό του καί νά πει πώς εἶχε μία ἰδιαίτερη κλίση γι' αὐτό τό ἐπάγγελμα. Γιαντό μέ κίνδυνο νά φανεῖ ἀπειθαρχος προσπάθησε νά ξεφύγει: «Διάβασα τήν ἀνακοίνωση στήν πόλη κι ἐπειδή μπορεῖτε νά τούς πάρετε ὅλους παρουσιάστηκα».

«Αὐτό τό ξέρουμε» εἶπε ὁ κύριος, σάπασε κι ἔδειξε πώς περίμενε ἄλλη ἀπάντηση.

«Μέ πήρατε γιά ἡθοποιό» εἶπε ὁ Κάρλ φοβισμένα, γιά νά καταλάβει ὁ ἄλλος σέ πόση ἀμηχανία τόν ἔφερε ἡ ἐρώτηση.

«Σωστά» εἶπε ὁ κύριος καί σάπασε πάλι.

«Ὅχι» εἶπε ὁ Κάρλ κι ἔβλεπε νά ἀργοχάνεται ἡ ἐλπίδα του νά πάρει μία θέση, «βέβαια, δέν ξέρω ἂν ἔχω τάλέντο γιά τό θέατρο, μά θά θάλω ὅλα τά δυνατά μου ν' ἀνταποκριθῶ σ' ὅ,τι μοῦ ζητήσετε».

Ὁ κύριος στράφηκε στό διευθυντή, κούνησαν κι οἱ δύο τό κεφάλι· φαινόταν πώς ὁ Κάρλ εἶχε ἀπαντήσει σωστά κι περίμενε τώρα αἰσιόδοξος τήν ἐπόμενη ἐρώ-

τηση πού δέν ἄργησε νά τοῦ ὑποβληθεῖ.

«Τί θέλατε σχετικά νά σπουδάσετε;»

Γιά νά καθορίσει καλύτερα τήν ἐρώτηση —ὁ κύριος φαινόταν νά προσέχει πολύ τήν ἀκρίβεια— πρόσθεσε: «Ἐνωῶ, φυσικά, στήν Εὐρώπη». Συνάμα τράβηξε τό χέρι ἀπό τό πηγούνι κι ἔκανε μία τέτοια ἐλαφριά κίνηση πού φαινόταν σά νά 'θελε νά δείξει πόσο μακρινή ἦταν ἡ Εὐρώπη καί πόσο μηδαμινά τά σχέδια πού εἶχε κάνει κάποτε κανεῖς ἐκεῖ πέρα.

Ὁ Κάρλ ἀπάντησε: «Ἦθελα νά γίνω μηχανικός». Στήν πραγματικότητα ἐνιωθε ἀηδία γιά μία τέτοια ἀπάντηση· τοῦ φαινόταν γελοῖο ὕστερα ἀπ' ὅ,τι ἔκανε στήν Ἀμερική, νά θυμάται σέ τέτοιες στιγμές πώς ἤθελε κάποτε νά γίνει μηχανικός —καί μήπως θά γινόταν στήν Εὐρώπη— μά δέν ἔβρισκε τί ἄλλο νά πει, γιαντό ἔδωσε μία τέτοια ἀπάντηση.

Ὁ κύριος όμως, ὅπως κάθε φορά, πήρε στά σοβαρά τήν ἀπάντηση. «Ναί, μηχανικός εἶπατε» ἀποκρίθηκε, «μά δέ μπορεῖτε νά γίνετε μέ τό πρώτο· ἴσως γιά τήν ὥρα ν' ἀπασχοληθεῖτε σέ μία κατώτερη τεχνική ἐργασία».

«Καί βεβαίω» εἶπε ὁ Κάρλ ἐνθουσιασμένος. Ἄν δεχόταν, θά γινόταν τεχνίτης τοῦ θεάτρου ἀντί νά γίνει καλλιτέχνης, μά πίστευε εὐλικρινά πώς σ' αὐτή τήν ἐργασία θά εἶχε μεγαλύτερη ἐπιτυχία. Ἄλλωστε τώρα δέν ἐνδιαφερόταν ποιά δουλειά θά ἔπιανε, μά μόνο κάπου νά στεριώσει.

«Μπορεῖτε νά ὑποφέρετε τή βαριά δουλειά;» ρώτησε ὁ κύριος.

«Ὡ ναί» εἶπε ὁ Κάρλ.

Μόλις εἶπε αὐτό, ὁ κύριος τοῦ ἔκανε νόημα νά πλησιάσει καί τοῦ ψηλάφησε τό μπράτσο.

«Εἶναι γερό παιδί» εἶπε ὕστερα κάνοντας τόν Κάρλ νά ζυγώσει τό διευθυντή. Ὁ διευθυντής ἔκανε ἕνα νόημα μέ τό κεφάλι χωρίς νά κουνηθεῖ ἀπό τή θέση του καί δίνοντας τό χέρι τοῦ εἶπε: «Ναί, τελειώσαμε. Θά τά ξαναποῦμε στήν Ὁκλαχόμα. Ἐχετε τιμήσει τήν ομάδα μας!»

Ὁ Κάρλ χαιρέτησε μέ μία κλίση τοῦ κεφαλιοῦ, ἔκανε ὕστερα νά χαιρετήσῃ καί τόν ἄλλο κύριο, μά παρατήρησε πώς ἐκεῖνος εἶχε ἀνεβεῖ ψηλά στήν ἐξέδρα κι ἔκοβε θόλτες μέ τό κεφάλι ψηλά σά νά εἶχε τελειώσει ἡ δουλειά του. Κατεβαίνοντας, διάβασε δίπλα στή σκάλα

πάνω στην πινακίδα: «Νέγρος, τεχνικός έργατης».

Τώρα όμως αφού όλα πήραν τόσο καλό δρόμο δεν είχε κανένα φόβο να δει γραμμένο στην πινακίδα τ' αληθινό του όνομα. Έβλεπε πώς όλα εκεί ήταν πολύ καλά οργανωμένα: ένας ύπηρετης τόν περιμένε ήδη στην κάτω μεριά της σκάλας και του στερέωσε στο χέρι ένα περιβραχιόνιο. Ο Κάρλ ύψωσε το χέρι για να δει τί έγραφε εκεί πάνω: δεν είχε γίνει λάθος, γιατί ήταν σημειωμένο «τεχνικός έργατης».

Τό πρώτο πού έπρεπε να κάνει τώρα ο Κάρλ ήταν να δει τή Φάνυ και να τής πει πώς όλα είχαν πάει καλά. Μέ λύπη του όμως πληροφορήθηκε από τόν ύπηρετή πώς οι άγγελοι είχαν φύγει μαζί με τούς διαβόλους για τόν άλλο σταθμό για να αναγγείλουν τόν έρχομό του θιάσου.

«Τί κρίμα!» φώναξε ο Κάρλ. Ήταν ή πρώτη πίκρα πού δοκίμαζε μέσα σ' αυτή τήν επιχείρηση. «Είχα μία φίλη ανάμεσα στους άγγέλους».

«Μά θά τή συναντήσετε στην Όκλαχόμα» είπε ο ύπηρετης, «τώρα όμως άκολουθείστε με, είστε ο τελευταίος».

Όδηγησε τόν Κάρλ στο πίσω μέρος τής εξέδρας όπου στέκονταν πρίν οι άγγελοι. Ο Κάρλ έκανε λάθος πιστεύοντας πώς θά προσέρχονταν πιά πολλοί χωρίς τή μουσική τών άγγέλων, γιατί μπροστά στην εξέδρα δέ θρισκόταν τώρα ούτε ένας μεγάλος. Μόνο δυό τρία παιδιά πάλευαν για ν' άρπάξουν ένα μακρύ άσπρο φτερό πού φαίνεται πώς είχε πέσει από τίς φτεροϋγες κάποιου άγγέλου. Ένα από τά παιδιά τό κρατούσε ψηλά και τ' άλλα πηδοϋσαν με προσπάθεια να του κατεβάσουν τό κεφάλι με τό ένα χέρι και να φτάσουν τό φτερό με τ' άλλο.

Ο Κάρλ έδειξε στον ύπηρετή τά παιδιά, μά εκείνος του άπάντησε χωρίς να κοιτάξει: «Πιό γρήγορα, παρακαλώ. Άργησαν πολύ να σās προσλάβουν: Είχαν άμφιβολίες».

«Δέν ξέρω» είπε ο Κάρλ παραξενεμένος: δέν είχε σκεφτεί μέχρι τότε κάτι τέτοιο. Και στίς πιά φωτεινές στιγμές θρίσκεται πάντα κάποιος πού μπορεί να θάλει μπερδεμένες ιδέες στον άλλο. Μόλις όμως αντίκρισε τή χαρούμενη άπλωσιά τής εξέδρας, ξέχασε τά λόγια του ύπηρετη. Πάνω στην εξέδρα ήταν ένας μεγάλος μακρύς πάγκος, καλυμμένος με άσπρο ύφασμα και δίπλα του

ένας χαμηλότερος, όπου κάθονταν όλοι οι νεοφερμένοι με τήν πλάτη γυρισμένη στο στίβο. Τούς σερβίριζαν φαγητά και κρασιά. Όλοι ήταν χαρούμενοι κι έδειχναν ένθουσιασμό άκράτητο. Ο Κάρλ, άπαρατήρητος, κάθισε τελευταίος στον πάγκο. Εκείνη ακριβώς τή στιγμή πολλοί στέκονταν όρθιοι με τά ποτήρια ύψωμένα και κάποιος έβγαξε λόγο στον άρχηγό τής δέκατης ομάδας πού τόν άποκαλοϋσε «πατέρα τών άγέργων». Κάποιος τότε σημείωσε πώς ο διευθυντής φαινόταν κι από εκεί πού κάθονταν: πραγματικά εκεί πέρα όχι και πολύ μακριά ξεχώριζε κανείς τούς δυό κυρίους τής έξεταστικής επιτροπής πάνω στην εξέδρα. Τότε όλοι τους άρχισαν να σείουν τά ποτήρια τους κατά τή μεριά του διευθυντή κι ο Κάρλ επίσης άρπαξε κάποιο ποτήρι πού θρισκόταν μπροστά του. Όσο όμως κι αν φώναζαν δυνατά κι όσο κι αν προσπαθοϋσαν να τούς προσέξουν να δυό κύριοι, τίποτα δέ φανέρωνε πώς εκείνοι είχαν καταλάβει κάτι ή είχαν διάθεση να δοϋν τό θρίαμβο εκεί κάτω. Ο κύριος ήταν άκουμπισμένος στή γωνιά του όπως και πρίν κι ο άλλος στεκόταν δίπλα του με τό χέρι στο πηγούνι. Έτσι κάθισαν πάλι με κάποια άπογοήτευση, μόνο κάθε τόσο μερικοί γύριζαν τά κεφάλια τους προς τά εκεί, σέ λίγο όμως δέν τούς άπασχολοϋσε πιά τίποτα άλλο από τό πλούσιο φαγητό τους. Ένα μεγάλο πουλερικό, πού τέτοιο δέν είχε δει μέχρι τώρα ο Κάρλ, με πολλά πιρούνια καρφωμένα στο ψαχνό ψημένο κρέας έκανε τό γύρο, ένω οι ύπηρετες γέμιζαν άκατάπαυτα τ' άδεια ποτήρια με κρασί —μόλις τούς ένιωθες σάν έσκυθαν πάνω στα πιάτα κι έβλεπες μόνο τό κόκκινο κρασί πού έτρεχε άστραφτερό μέσα στα ποτήρια— κι αν κάποιος δέν είχε όρεξη να κουβεντιάζει, μπορούσε να κοιτάζει τίς κάρτες με τήν άποψη του θεάτρο τής Όκλαχόμα, πού ήταν εκεί σέ μία άκρη του τραπέζιου στοιβαγμένες για να περνοϋν από χέρι σέ χέρι. Δέν έδειχναν όμως και τόσο ένδιαφέρον γι' αυτές κι ο Κάρλ τελευταίος στή σειρά κατάφερε να δει μόνο μία. Άν εκρινες από αυτή, όλες έπρεπε να 'ταν εξαίρετες. Έδειχνε τό θεωρείο του προέδρου τών Ήνωμένων Πολιτειών. Μέ τήν πρώτη ματιά τό 'παιρνες για σκηνή, τόσο πολύ προεξείχε μέσα στο χώρο. Ήταν σκεπασμένο όλόκληρο με χρυσάφι. Άνάμεσα στίς μικρές κολόνες πού ήταν λές κομμένες κομπά με ψαλιδάκι ήταν άραδιασμένα στή σειρά μετάλλια με τούς προηγούμενους προέδρους. Ένας άπ' αυ-

τούς είχε μιά μύτη πολύ ίσια, χείλη χοντρά και μάτια σκληρά, κάτω από τὰ ματόφυλλα, πού σχημάτιζαν θόλους. Από ψηλά κι από τὰ πλάγια έπεφταν άναλαμπές από άχτίδες. Ένα άσπρο μά πολύ μαλακό φως φανέρωνε καλά τό μπροστινό μέρος του θεωρείου, τό βάθος όμως ξεπρόβαλλε σάν κάποιο σκοτεινό κενό μέ κόκκινες άναλαμπές ανάμεσα στις πλούσιες άνταύγειες πού είχαν οί θελούδινες πτυχές. Δύσκολο ήταν νά φανταστείς έδώ μέσα άνθρώπους, γιατί τό σύνολο είχε μιά φαντασμαγορία δεσποτική. Ο Κάρλ δέν ξεχνούσε νά τρώει, μά κάθε τόσο έριχνε και ματιές στην εικόνα πού την είχε βάσει δίπλα στο πιάτο του.

Ο Κάρλ είχε την επιθυμία νά κοιτάξει τουλάχιστον άκόμα μιά από τίς άλλες, μά δέν τολμούσε νά πάει νά την πάρει ο ίδιος, γιατί ένας ύπηρέτης τίς σκέπαζε μέ τό χέρι του, φυλάγοντάς τες φυσικά γιά νά μή χαλάσει ή σειρά. Γιαυτό έριχνε ματιές τριγύρω στους άλλους γιά νά δει μήπως και προχωρούσε καμιά άλλη. Άνάμεσα σ' εκείνους πού ήταν πεσμένοι μέ τὰ μούτρα στο φαγητό ξεχώρισε ξαφνικά —στην άρχή μόλις και μετά βίας πίστευε στά μάτια του— ένα γνώριμό του, τόν Τζιάκομο. "Έτρεξε άμέσως σ' αυτόν: «Τζιάκομο!» φώναξε.

Εκείνος, όπως κάθε φορά πού τόν ξάφνιαζε κάποιος, έδειξε πώς φοβήθηκε: σηκώθηκε από τό φαγητό, έκανε μερικές στροφές στο στενό χώρο ανάμεσα στους πάγκους, σκούπισε τό στόμα μέ τό χέρι του, έδειξε μεγάλη χαρά βλέποντας τόν Κάρλ, τόν παρακάλεσε νά καθίσει δίπλα του ή νά του κάνει τόπο κοντά του. Τώρα πιά θά τά έλεγαν μεταξύ τους και θά έμεναν παντοτινά άχώριστοι. Ο Κάρλ δέ θέλησε νά ένοχλήσει τούς άλλους: γιά την ώρα έπρεπε ο καθένας νά παραμείνει στη θέση του, εξάλλου τό φαγητό πλησίαζε στο τέρας του και τότε φυσικά, θά έσμιγαν γιά πάντα. Ο Κάρλ όμως στάθηκε άκόμα λίγα λεπτά δίπλα στον Τζιάκομο, έτσι γιά νά τόν νιώσει και νά τόν θαυμάσει. Στ' αλήθεια, πόσες άναμνήσεις δέν του έφερνε! Πού θρισκόταν ή άρχιμαγειρίσσα; Τί έκανε ή Τερέζα; Ο Τζιάκομο φυσικά δέν έδειχνε πώς είχε αλλάξει και πολύ. Η προφητεία της άρχιμαγειρίσσας πώς μέσα σ' έξι μήνες θά γινόταν ένας άληθινός άμερικάνος μέ κόκαλα σκληρά δέ βγήκε άληθινή: ήταν παχουλός όπως και πριν, μόνο πού τὰ μάγουλά του ήταν τώρα κάπως βαθουλωμένα, μά τή στιγμή αυτή βέβαια είχαν πάρει μιά στρογγυλάδα γιατί είχε

μέσα στο στόμα του μιά μεγάλη μπουκιά από κρέας άπ' όπου τραβούσε μ' άργές κινήσεις τὰ κόκαλα έξω και τά έριχνε στο πιάτο. Ούτε και τόν Τζιάκομο τόν πήραν γιά ήθοποιό: διάβαζε τώρα ο Κάρλ στο περιβραχιόνιό του πώς τόν είχαν προσλάβει γιά λιφτμπού. Φαινόταν λοιπόν πώς —τό θέατρο τής Όκλαχόμα μπορούσε σ' αλήθεια νά χρησιμοποιήσει τόν καθένα. Ο Κάρλ άφαιρέθηκε έκει γιά πολύ θαυμάζοντας τόν Τζιάκομο κι έλειψε άρκετή ώρα από τή θέση του. Όταν πήγε νά ξαναγουρίσει πίσω, ξεπρόβαλε ο προσωπάρχης, άνέβηκε σ' έναν πάγκο, τόν πιό ψηλά στημένο, χτύπησε τὰ χέρια κι ύστερα έθγαλε μικρό λόγο. Άμέσως οί περισσότεροι σηκώθηκαν. Όσοι έμειναν καθιστοί γιατί δέ μπορούσαν ν' αφήσουν τό φαγητό, αναγκάστηκαν τελικά νά σηκωθούν, γιατί τούς έσπρωχναν οί άλλοι άκατάπαντα.

«Έλπίζω» άρχισε τό λόγο του, ενώ στο μεταξύ ο Κάρλ είχε τρέξει στη θέση του πατώντας έλαφρά, «έλπίζω νά ευχαριστηθήκατε μέ τό φαγητό πού σας προσφέραμε. Γενικά έχουν νά λένε πολύ καλά λόγια γιά τό φαγητό τής ομάδας μας. Δυστυχώς, τώρα πρέπει νά μαζέψουν τό τραπέζι, γιατί τό τρένο γιά την Όκλαχόμα άναχωρεί σέ πέντε λεπτά. Τό ταξίδι είναι μακρινό, μά θά έχετε τίς φροντίδες όλων μας. Έδώ ο κύριος θά ναι ο άρχηγός σας στο ταξίδι και θά πρέπει νά ύπακούετε».

Τότε ένας άδύνατος, κοντός κύριος άνέβηκε άμέσως στον πάγκο, όπου πριν στεκόταν ο προσωπάρχης και προτού άκόμα χαιρετήσει άρχισε νά τούς δείχνει μέ τὰ χέρια άπλωμένα και νευρικές κινήσεις πώς νά μαζευτούν, πώς νά συνταχθούν και νά ξεκινήσουν. Όστόσο δέν έδειξαν όλοι άμέσως ύπακοή, γιατί κάποιος από την παρέα, εκείνος πού πριν από λίγο είχε θγάλει λόγο, χτύπησε τό χέρι στο τραπέζι κι άρχισε νά θγάξει λόγο ευχαριστήριο —ο Κάρλ στο μεταξύ ήταν άνήσυχος— παρόλο πού είχαν πει πώς τό τρένο φεύγει σέ πέντε λεπτά. Ο όμιλητής δέν έδειχνε νά ενδιαφέρεται πού ο προσωπάρχης δέν τόν πρόσεχε καθώς ήταν άπασχολημένος δίνοντας οδηγίες στον άρχηγό. Άράδιαζε τὰ όνόματα όλων των φαγητών πού είχαν φέρει στο τραπέζι, έλεγε γιά τό καθένα χωριστά τή γνώμη του κι ύστερα συμπερασματικά άναφωνούσε: «Νά, λοιπόν, αξιότιμοι κύριοι, μέ ποιό τρόπο κερδίζουν τή συμπάθειά μας!» Όλοι γέλασαν, εκτός από τόν προσωπάρχη και τόν άρχηγό, μά αυτό ήταν περισσότερο ή αλήθεια παρά ένα άστείο.

Σέ λίγο πλήρωσαν όλοι τήν καθυστέρηση από τό λόγο τρέχοντας στό σταθμό. Ήξάλλου, όπως τώρα έβλεπε ό Κάρλ, αυτό δέν ήταν διόλου δύσκολο, γιατί κανένας δέν κρατούσε άποσκευές. Ή μόνη άποσκευή ήταν τ' άμαξάκι μπροστά στην ομάδα πού χοροπηδούσε ξεχαρβαλωμένο καθώς τό έσπρωχνε ό πατέρας. Πόσοι ύποπτοι και χωρίς δεκάρα στην τσέπη είχαν καταφύγει εδώ κι όμως πόσο όμορφα τούς υποδέχτηκαν και τούς προστάτησαν! Κι ό άρχηγός φαινόταν νά τούς έχει όλους στην καρδιά του. Πότε πότε έπιανε μέ τό ένα χέρι τ' άμαξάκι και μέ τ' άλλο άνασηκωμένο τούς ενθάρρυνε, άλλοτε πάλι έτρεχε στην τελευταία σειρά και σκόρπιζε θάρρος τρέχοντας σ' όλο τό μάκρος της συνάμα έκανε και κινήσεις μέ τά χέρια αναγκάζοντας νά ταχύνουν τό βήμα όσους έβλεπε νά πηγαίνουν άργά.

Όταν είχαν φτάσει στό σταθμό, τό τρένο ήταν ήδη έτοιμο για ν' αναχωρήσει. Οί άνθρωποι πού στέκονταν στην άποβάθρα άρχισαν νά δείχνουν ό ένας στον άλλο την ομάδα κι άπ' όλες τίς μεριές ακούγονταν φωνές: «Όλοι αυτοί είναι του θεάτρου τής 'Όκλαχόμα!» Φαίνεται πως τό θέατρο ήταν πολύ πιά φημισμένο άπ' ό,τι πίστευε ό Κάρλ, πού φυσικά ποτέ δέν είχε άσχοληθει γενικά μέ τό θέατρο. Όλόκληρο θαγόνι ήταν για τήν ομάδα. Ό άρχηγός πιά πολύ κι από τό σιδηροδρομικό υπάλληλο τούς φώναζε νά κάνουν γρήγορα: έπειτα κοίταξε ένα ένα τό κάθε διαμέρισμα, έφτιαξε κάτι εδώ κι εκεί και τελικά άνέβηκε κι ό ίδιος. Ό Κάρλ βρήκε τυχαία μία θέση στό παράθυρο και τράβηξε δίπλα του και τόν Τζιάκομο. Κάθονταν κολλητά ό ένας δίπλα στον άλλο κι ένιωθαν μεγάλη χαρά από τή διαδρομή. Τέτοιο όμορφο ξένοιαστο ταξίδι δέν είχαν κάνει άλλη φορά στην Άμερική. Καθώς ξεκίνησε τό τρένο κούνησαν τά χέρια τους έξω από τό παράθυρο: οί δυό άντικρινοί τό βρήκαν φαίνεται γελοίο και σκούνησαν μέ νόημα ό ένας τόν άλλο.

Ταξίδευαν δυό μέρες όλόκληρες. Τώρα ό Κάρλ ένιωθε για καλά τήν άπεραντοσύνη τής Άμερικής. Έβλεπε χωρίς σταματημό κι ακούραστα έξω από τό παράθυρο κι ό Τζιάκομο, για νά δει κι αυτός όλο και στριμωχόταν πιά κοντά του. Τελικά οί νεαροί άντίκρι του πού έπαιζαν χαρτιά βαρέθηκαν νά τόν βλέπουν και του παραχώρησαν τή θέση δίπλα στό παράθυρο. Ό Κάρλ τούς ευχαρίστησε, γιατί όλοι δέν καταλάβαιναν καλά τ' άγ-

γλικά του Τζιάκομο. Έτσι σιγά σιγά, όπως συμβαίνει πολύ συχνά στους συνταξιδιώτες, έγιναν φίλοι: μά ώστόσο ή φιλία των νεαρών ήταν μερικές φορές ένοχλητική, γιατί όταν καμιά φορά λόγω χάρη τούς έπεφτε κανένα χαρτί άρχιζαν νά τσιμπούν δυνατά τά πόδια του Τζιάκομο και του Κάρλ. Ό Τζιάκομο ξαφνιαζόταν κάθε φορά κι έβγαζε φωνές σηκώνοντας ψηλά τά πόδια, ό Κάρλ όμως σιωπηλός ύπόμενε και μόνο μία φορά έτοιμάστηκε ν' αντιδράσει μέ μία κλοτσιά. Αυτό πού γινόταν μέσα στό μικρό διαμέρισμα πού ήταν πνιγμένο στους καπνούς, μολονότι τό παράθυρο έμενε άνοιχτό, χανόταν μπροστά σ' αυτό πού άντίκριζαν τά μάτια σου έξω.

Τήν πρώτη μέρα πέρασαν ένα ψηλό θουνό. Κάτι πέτρινοι μαύροι και γαλανοί όγκοι σέ σχήμα τριγωνικό έφταναν μέχρι τό τρένο, μάταια όμως προσπαθούσαν νά δοϋν τήν κορυφή τους σκύβοντας έξω από τό παράθυρο. Κοιλιάδες σκοτεινές και στενές ξετυλίγονταν κομματιαστές μπροστά στά μάτια τους κι ό ένας έδειχνε στον άλλο μέ τό δάχτυλο τήν κατεύθυνση όπου χάνονταν: χείμαρροι πλούσιοι έσπαζαν σέρνοντας τά νερά τους στις πλαγιές σά μεγάλα κύματα και συνάμα παίρνοντας στό κατρακύλημα άπειρα μικρά κυματάκια γκρεμίζονταν στά βάθη, κάτω από τίς γέφυρες πού διέσχιζε τό τρένο. Τους ένιωθαν τόσο κοντά: πού ή δροσερή πνοή τους έκανε τό πρόσωπο ν' ανατριχιάζει.

Δύο αποσπάσματα

I

«Ξύπνα! Ξύπνα!» φώναξε ο Ρόμπινσον, πριν ακόμα τό πρωί προλάβει ο Κάρλ ν' ανοίξει τὰ μάτια του. Ἡ κουρτίνα τῆς μπαλκονόπορτας δέν εἶχε ἀποτραβηχτεῖ, μὰ τό φῶς τοῦ ἡλίου πού περνοῦσε μέσα ἀπό μερικά ἀνοιγμάτα σέ συμμετρικές ἀχιτίδες ἔδειχνε ποιά ὥρα ἦταν περίπου. Ὁ Ρόμπινσον ἔτρεχε θιαστικά ἐδῶ κι ἐκεῖ μέ ἄγρυπνα μάτια, τῆ μιά φορά ἔφερε κάποια πετσετά, τὴν ἄλλη μιά λεκάνη, ἄλλοτε πάλι ἐσώρουχα καὶ τὴν ἄλλη ροῦχα καὶ πάντοτε, σάν περνοῦσε δίπλα στὸν Κάρλ, γύρευε μέ μιά κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ νά τόν κάνει νά σηκωθεῖ καὶ κουνώντας ψηλά αὐτό πού κρατοῦσε ἤθελε νά δείξει πῶς αὐτὴ καὶ μόνη τῆ μέρα θά βρισκόταν σ' αὐτὴ τὴν ἀνάγκη νά παραπονιέται, γιατί φυσικά στὸ πρῶτο πρωινό ὁ Κάρλ δὲ μπορούσε νά καταλάβει τίποτα ἀπὸ τίς λεπτομέρειες τῆς ὑπηρεσίας.

Ὡστόσο ὁ Κάρλ ἀντιλήφθηκε ἀμέσως ποιὸν περιποιόταν ὁ Ρόμπινσον. Ἐκεῖ σ' ἓνα χῶρο περιορισμένο ἀπὸ δυὸ ντουλάπες, πού ὁ Κάρλ μέχρι τώρα δέν εἶχε παρατηρήσει, κάποιοι λούζονταν. Ἐβλεπες τό κεφάλι τῆς Μπρουνέλντα, τό λεύτερο λαιμό —τὰ μαλλιά της ἔπεφταν καὶ σκέπαζαν ἀκριβῶς τό πρόσωπό της— καὶ τὴν ἄκρη ἀπὸ τὸν τράχηλό της νά προεξέχει καὶ συνάμα τό ὑψωμένο ἐδῶ κι ἐκεῖ χέρι τοῦ Ντελαμάρς νά κρατᾶ ἓνα σφουγγάρι πού τό περιέφερε πάνω κάτω πλένοντας καὶ τρίβοντας τῆ Μπρουνέλντα. Ἄκουγες τίς κοφτές διαταγές τοῦ Ντελαμάρς πού ἔδινε στὸν Ρόμπινσον· αὐτὸς μέ τῆ σειρά του ἔδινε τὰ πράγματα ἀπὸ μιά μικρὴ χαραμάδα ἀνάμεσα σ' ἓνα ντουλάπι καὶ σ' ἓναν τοῖχο, ἀναγκασμένος πάντοτε νά τεντάνει τό χέρι του καὶ νά στρέφει ἀκατάπαντα τό κεφάλι του, χωρὶς φυσι-

κά νά ὠφεληθεῖ ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο λευτερωμένο χῶρο πού εἶχε ἀφεθεῖ ἀπὸ τῆ μετακίνηση.

«Τὴν πετσέτα! Τὴν πετσέτα!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς. Καὶ μόλις ὁ Ρόμπινσον, πού τότε ἀκριβῶς γύρευε κάτω ἀπὸ τό τραπέζι κάτι ἄλλο, τρόμαξε, τράβηξε ἔξω τό κεφάλι φωνάζοντας: «Μὰ πού εἶναι τό νερό, στὸ διάολο!» καὶ τότε πάνω ἀπὸ τό ντουλάπι ξεπρόβαλε τό λυσσασμένο ἀπὸ τὴν ὄργη πρόσωπο τοῦ Ντελαμάρς. Ὅπως καταλάβαινε τώρα ὁ Κάρλ αὐτὰ πού χρειάζονταν γιὰ τό λούσιμο καὶ τό ντύσιμο κάθε τόσο, τοῦ τὰ εἶχαν ζητήσει νά τὰ φέρει μέ διαφορετικὴ σειρά καὶ τὰ πῆγε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Πάνω σέ μιά μικρὴ ἠλεκτρικὴ θερμάστρα ἦταν μιά λεκάνη γιὰ νά ζεσταίνεται νερό καὶ κάθε τόσο ὁ Ρόμπινσον κουβαλοῦσε ἐκεῖνο τό θάρος μέσα στὸν κλειστό αὐτὸ χῶρο τοῦ λουτροῦ. Στὴν ἐκτέλεση αὐτῆς τῆς δουλειᾶς του μπορούσε κανεὶς πολὺ εὐκόλα νά καταλάβει πῶς δέν ἦταν τόσο εὐκόλο κάθε φορά νά ἐνεργεῖ μ' ἐπιτυχία καὶ μιά φορά, ὅταν τοῦ ζήτησαν πετσέτα, ἄρπαξε ἀπὸ ἓνα ντουλάπι στὴ μέση τῆς κἀμαρας ἓνα πουκάμισο καὶ κἀνοντὰς το ἓνα κουβάρι τό ἐκσφεντόνισε πάνω ἀπὸ τό ντουλάπι, ἐκεῖ πού λουζόταν ἡ Μπρουνέλντα.

Κι ὁ Ντελαμάρς ὥστόσο εἶχε νά κάνει πολὺ δύσκολη δουλειὰ καὶ γι' αὐτό ἴσως τὰ ἔβαζε μέ τὸν Ρόμπινσον —γιὰ τὸν Κάρλ δέν ἔλεγε τίποτα— γιατί δὲ μπορούσε κι αὐτὸς ὁ ἴδιος νά εὐχαριστήσῃ τῆ Μπρουνέλντα. «Ἄχ» ἄρχισε αὐτὴ νά φωνάζει κι ἔκανε καὶ τὸν Κάρλ πού ἦταν ἀμέτοχος σ' ὅλη αὐτὴ τῆ σκηνὴ νά σκιριτᾶ ἀπὸ κάτι περίεργο. «Ἄχ, πόσο μέ πονᾶς! Φύγε! Καλύτερα νά λουστῶ μόνη μου ἀντὶ νά ὑποφέρω τόσο πολὺ! Τώρα πάλι δὲ μπορῶ νά κουνήσω τό χέρι μου. Πονᾶ πολὺ καθῶς μέ πιέζεις. Πρέπει στὴν πλάτη νά 'χω μαῦρα σημάδια. Φυσικά, ἐσύ δὲ μοῦ τό φανερώνεις. Περιμένε μιά στιγμή, θέλω νά μέ δειῖ ὁ Ρόμπινσον ἢ ὁ μικρός μας. Ὁχι, ὄχι, δέν τόν θέλω. Μὰ νά εἶσαι λίγο πιὸ τρυφερός. Πρόσεχε, Ντελαμάρς! Μὰ, μπορῶ κάθε πρωὶ νά λέω τὰ ἴδια; Πρόσεχε, Ντελαμάρς! Κι ἐσύ ὅμως δέν προσέχεις. Ρόμπινσον!» φώναξε ξαφνικά καὶ κουνοῦσε ἓνα ἐσώρουχο πάνω ἀπὸ τό κεφάλι της. «Ἐλα νά μέ βοηθήσεις, γιὰ δὲς, πόσο ὑποφέρω, αὐτὰ τὰ βασανιστήρια τὰ λέει αὐτὸς λούσιμο, ναί, αὐτὸς ὁ Ντελαμάρς! Ρόμπινσον, Ρόμπινσον, πού βρίσκεσαι, μὰ δέν ἔχεις καρδιά;» Ὁ Κάρλ σιωπηλὸς ἔκανε μέ τό δάχτυλο νόη-

μα στὸν Ρόμπινσον πὼς ἔπρεπε νὰ πάει, μὰ ὁ Ρόμπινσον μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια κούνησε σκεφτικός τὸ κεφάλι του· ἤξερε αὐτὸς καλύτερα ἀπὸ τὸν Κάρλ. «Τί νομίζεις;» εἶπε ὁ Ρόμπινσον σκύβοντας στὸ ἀφτί τοῦ Κάρλ. «Δὲν ἔννοεῖ αὐτὸ ἀκριβῶς. Μιά φορά καὶ δὲν ξαναπῆγα πιά. Μ' ἄρπαξαν κι οἱ δύο τους καὶ μὲ βούτηξαν στὴ μπιανέρα, ἀκόμα λίγο νὰ πνιγῶ. Καὶ κάθε τόσο ἡ Μπρουνέλντα μοῦ σφύριζε πὼς εἶμαι ἀδιάντροπος καὶ συνέχεια μοῦ ἔλεγε: "Βέβαια, τώρα δὲν εἶσαι στὸ μάνιο μαζί μου!" ἢ "Πότε θὰ ξανάρθεις στὸ μάνιο γιὰ νὰ μὲ δεῖς;" Καὶ μόνο σὰν ἔπεσα στὰ πόδια καὶ τὴν ἰκέτευσα, τότε σταμάτησε. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ξεχνῶ».

Κι ἐνῶ ὁ Ρόμπινσον διηγόταν αὐτὰ, ἡ Μπρουνέλντα φώναζε ἀκατάπαυτα: «Ρόμπινσον! Ρόμπινσον! Μὰ ποῦ βρίσκεται αὐτὸς ὁ Ρόμπινσον!»

Καὶ μολονότι κανένας δὲν πῆγαινε νὰ τὴ βοηθήσει οὔτε ἔδινε καμιὰ ἀπάντηση—ὁ Ρόμπινσον κάθισε δίπλα στὸν Κάρλ κι οἱ δύο τους σιωπηλοῖ ἔβλεπαν πέρα στὶς ντουλάπες, ὅπου ἐδῶ κι ἐκεῖ φαίνονταν τὰ κεφάλια τῆς Μπρουνέλντας ἢ τοῦ Ντελαμάρς— αὐτὴ ὅμως δὲν ἔπαυε καὶ τὰ παράπονα ἐναντίον τοῦ Ντελαμάρς: «Μά, ἐσύ Ντελαμάρς!» φώναζε. «Τώρα δὲν αἰσθάνομαι τίποτα ἀπολύτως πὼς μὲ λούζεις. Μὰ ποῦ ἔβαλες τὸ σφουγγάρι; Πιάσε τὸ σφουγγάρι! Ἄχ, νὰ μπορούσα νὰ σκύψω, νὰ μπορούσα νὰ κουνηθῶ! Θὰ σοῦ ἔδειχνα ἐγὼ πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ λούσει. Ποῦ εἶναι ἐκεῖνα τὰ χρόνια, τότε ποῦ ἤμουν κορίτσι, στὸ σπίτι τῶν γονιῶν μου κι εἶχα ἐκεῖνη τὴν πιὸ ἐδκίνητη ἀπὸ τίς φίλες μου! Καὶ τώρα! Μά, τέλος πάντων πότε θὰ μάθεις, Ντελαμάρς, νὰ μὲ λούζεις; Κουνᾶς ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸ σφουγγάρι, τὸ πιέζεις κι ἐγὼ δὲν αἰσθάνομαι τίποτα. Ὅταν σοῦ ἔλεγα νὰ μὴ μὲ πονᾶς, δὲν ἔννοοῦσα πὼς θὰ μείνω ἐδῶ αἰώνια γιὰ νὰ κρουολογήσω. Θὰ δεῖς πὼς θὰ πηδήξω ἀπὸ τὴ μπιανέρα καὶ θὰ βγῶ ἔξω ὅπως εἶμαι!»

Μὰ δὲν πραγματοποιοῖσε τὴν ἀπειλὴ τῆς—φυσικὰ στὴ θέση ποῦ ἦταν οὔτε καὶ μπορούσε— φαινόταν πὼς ἀπὸ φόβο νὰ μὴν κρουολογήσει εἶχε πιάσει τὸν Ντελαμάρς καὶ κολλοῦσε πάνω στὴ μπιανέρα, ὥστερα κλότσησε δυνατὰ τὰ νερά.

«Αὐτὸ μπορεῖς νὰ τὸ κάνεις, Ντελαμάρς» εἶπε ἡ Μπρουνέλντα λίγο πιὸ ἤρεμα. «Κολακεύεις κι ὅλο κολακεύεις σὰ δὲ μπορεῖς νὰ κάνεις κάτι καλὸ». Ὑστερα

γιὰ μιὰ στιγμή ζεμειναν σιωπηλοί. «Τώρα τὴ φιλάει» εἶπε ὁ Ρόμπινσον καὶ τέντωσε πρὸς τὰ πάνω τὰ φρύδια.

«Τί μένει τώρα ἄλλο νὰ κάνουμε;» ρώτησε ὁ Κάρλ. Μιά ποῦ τὸ ἀποφάσισε νὰ μείνει, ἤθελε ἀμέσως νὰ πιάσει τὴ δουλειὰ του. Ἄφησε τὸν Ρόμπινσον, ποῦ δὲν ἀπαντοῦσε, μόνο του πάνω στὸ ντιβάνι κι ἄρχισε δύσκολη δουλειὰ, νὰ ξεχωρίζει τὸ σωρὸ ἀπὸ τὰ παπλώματα καὶ τίς κουβέρτες ποῦ εἶχαν ἀνακατευτεῖ ὅλη τὴ νύχτα, καὶ τὰ ἔβαζε ὅλα σὲ τάξη, πράγμα ποῦ δὲν εἶχε γίνει ἐδῶ καὶ ἑβδομάδες.

«Πρόσεχε, Ντελαμάρς» εἶπε τότε ἡ Μπρουνέλντα, «νομίζω πὼς χαλνοῦν τὸ στρῶμα μας. Πρέπει ὅλα νὰ τὰ σκεφτόμαστε, δὲν ἔχεις καθόλου ἡσυχία. Νὰ εἶσαι αὐστηρὸς καὶ στοὺς δύο, κάνουν ὅ,τι τοὺς καπνίσαι». «Εἶναι ὅπως ὅποτε αὐτὸς ὁ μικρὸς μὲ τὴν καταραμένη βιασύνη του στὴν ὑπηρεσία!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς κι ἤθελε μᾶλλον νὰ πεταχτεῖ ἔξω. Ὁ Κάρλ ἤδη τὰ πέταξε ὅλα ἀπὸ τὰ χέρια του, μὰ εὐτυχῶς ἡ Μπρουνέλντα ἄρχισε πάλι: «Μὴ φεύγεις, Ντελαμάρς, μὴ φεύγεις. Ἄχ, αὐτὸ τὸ νερὸ πόσο καυτὸ εἶναι, γίνεται κανεὶς πτώμα. Μείνε κοντὰ μου, Ντελαμάρς». Τώρα γιὰ πρώτη φορά παρατήρησε ὁ Κάρλ πὼς ὑψονόταν πάνω ἀπὸ τὰ ντουλάπια ἀκατάπαυτα ὁ ἀχνὸς τοῦ βραστοῦ νεροῦ.

Ὁ Ρόμπινσον ταραγμένος ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ μάγουλο, σὰ νὰ τοῦ προξένησε ὁ Κάρλ κάτι φοβερό. «Νὰ τ' ἀφήσετε ὅλα ὅπως ἦταν πρώτα!» ἀντήχησε ἡ φωνὴ τοῦ Ντελαμάρς. «Δὲν ξέρετε πὼς ἡ Μπρουνέλντα μετὰ τὸ μάνιο ἀναπαύεται μιὰ ὥρα; Παλιόμουτρα! Περιμένετε κι ἐρχομαί! Ρόμπινσον, σίγουρα πάλι ὄνειρεύεσαι! Ἐσένα, ἐσένα καὶ μόνο θεωρῶ υπεύθυνο γιὰ ὅ,τι θὰ συμβεῖ. Ἐσύ νὰ τοῦ κρατᾶς τὸ χαλινάρι. Δὲ θὰ κάνει ἐδῶ τοῦ κεφαλιοῦ του. Ἄν σᾶς θέλει κανεὶς, δὲν κάνετε τίποτα. Μόνο σὰ δὲ σᾶς θέλουμε, τότε μοῦ εἶστε πρόθυμοι! Ἐκουμεπιστεῖτε σὲ μιὰ γωνιά καὶ περιμένετε μέχρι νὰ σᾶς ζητήσουμε».

Καὶ μόλις ὅλα ξεχάστηκαν, τότε ἡ Μπρουνέλντα ψιθύρισε, μὲ φωνὴ ξεψυχισμένη πέρα γιὰ πέρα σὰ νὰ πνιγόταν ἀπὸ τὸ ζεστὸ νερὸ: «Τὸ ἄρωμα! Φέρτε τὸ ἄρωμα!» «Τὸ ἄρωμα!» φώναξε ὁ Ντελαμάρς. «Κουνηθεῖτε!» Σωστά, μὰ ποῦ θρισκόταν τὸ ἄρωμα; Ὁ Κάρλ ἄρχισε νὰ βλέπει τὸν Ρόμπινσον. Ὁ Ρόμπινσον πάλι μὲ τὴ σειρά του ἔβλεπε τὸν Κάρλ Ὁ Κάρλ παρατήρησε πὼς ἐδῶ ὅλα ἔπρεπε νὰ τὰ ἔχει κανεὶς στὸ χέρι. Ὁ Ρόμπινσον

δέν είχε ιδέα πού βρισκόταν τό άρωμα. Κάθισε χωρίς νά σκέφτεται στό πάτωμα κι άρχισε μέ τά χέρια νά ψάχνει κάτω από τό ντιβάνι, δέν έβγαζε όμως τίποτα άλλο από σωρούς σκόνη και γυναικεία μαλλιά. 'Ο Κάρλ έτρεξε στό τραπεζάκι του μπάνιου πού ήταν κοντά στην πόρτα. 'Ανοιξε τό συρτάρι, μά δέ βρήκε τίποτα εκτός από άγγλικά μυθιστορήματα, περιοδικά και σημειωμάτάρια, κι ήταν τόσο γεμάτο πού σάν τ' άνοιγε κανείς δέ μπορούσε νά τό ξανακλείσει. «Τό άρωμα!» αναστέναξε στό μεταξύ ή Μπρουνέλντα, «πόσο θά βαστάξει αυτό; 'Αχ, άν μπορούσα σήμερα νά 'χω τό άρωμα!» Στην ανυπομονησία αυτή της Μπρουνέλντας, ο Κάρλ δέν έπρεπε νά ψάχνει μέσα στό ντουλάπι. Τό καλύτερο ήταν νά κοιτάξει εκεί πάνω στά τραπέζια άν βρισκόταν τό άρωμα. Μέσα στό ντουλάπι των ρούχων δέν υπήρχε τέτοιο μπουκάλι, πάνω στό ντουλάπι βρίσκονταν μόνο παλιά μπουκάλια μέ φάρμακα κι αλοιφές, όλα τά υπόλοιπα φυσικά τά είχαν πάει στό μπάνιο. 'Ίσως νά 'ταν στό συρτάρι της τραπεζαρίας. Κάνοντας όμως νά τρέξει προς τά εκεί -ό Κάρλ στό μυαλό του είχε μόνο τό άρωμα και τίποτα άλλο- συγκρούστηκε δυνατά μέ τόν Ρόμπινσον πού τώρα είχε τελειώσει τό ψάξιμο κάτω από τό ντιβάνι και ξαφνικά σά νά φωτίστηκε από μιά θύμηση πού βρίσκεται τό άρωμα, όρμησε πέφτοντας πάνω στον Κάρλ. 'Ακουστηκε τό χτύπημα πού έκαναν τά κεφάλια τους: ο Κάρλ έμεινε άλαλος, ο Ρόμπινσον δέν έκοψε τό τρέξιμο, μά φώναξε άγρια για νά ελαφρώσει τόν πόνο του και μάλιστα υπερβολικά και κάθε τόσο έβγαζε κι άλλες φωνές.

«'Αντί νά φέρουν τό άρωμα, αυτοί παλεύουν» φώναξε ή Μπρουνέλντα. «Σίγουρα θ' άρρωστήσω άπ' αυτούς τους υπηρέτες, Ντελαμάρς, και θά πεθάνω φυσικά στά χέρια σου -θέλω όπωσδήποτε τό άρωμα» φώναξε ξανά συνεπαρμένη, «τό θέλω δίχως άλλο! Δέ βγαίνω από τή μπανιέρα προτού μου φέρουν τό άρωμα, και θά μείνω έδώ μέχρι τό θράδυ». Και χτύπησε μέ τό χέρι τό νερό κι άκούστηκε τό νερό πού ράντιζε τριγύρω.

Και στό συρτάρι της τραπεζαρίας δέν υπήρχε τό άρωμα. Ήταν μόνο μερικά αντικείμενα τουαλέτας της Μπρουνέλντας, παλιά κουτάκια μέ πούντρα, χτένες κι άλλα μικροπράγματα για τό φτιασίδι των μαλλιών, τούφες από μαλλιά κι άλλα μικρά και δεμένα κολλητά μικροαντικείμενα, τό άρωμα όμως δέ βρισκόταν εκεί. Κι

ο Ρόμπινσον επίσης σέ μιά γωνιά, ενώ φώναζε ακόμα, έψαχνε ένα σωρό από εκατό περίπου κουτιά: άνοιγε τό ένα ύστερα από τ' άλλο κι έψαχνε στά πεταχτά, αφήνοντας και τά μισά πράγματα, θελόνες κι επιστολόχαρτα, νά πέφτουν κάτω στό πάτωμα χωρίς νά τά μαζεύει, και δέν έκανε τίποτε άλλο από τό νά κουνά τό κεφάλι και τους ώμους δείχνοντας έτσι στον Κάρλ πώς θά μπορούσε νά βρεθεί τό άρωμα.

Τότε βγήκε από τό μπάνιο ο Ντελαμάρς μέ τά εσώρουχα, ενώ ή Μπρουνέλντα λιπόθυμη σχεδόν εκλαιγε. 'Ο Κάρλ κι ο Ρόμπινσον σταμάτησαν νά ψάχνουν κι άρχισαν νά θωρούν τόν Ντελαμάρς πού μουσκεμένος πέρα για πέρα -τό νερό έσταζε από τό πρόσωπο και τά μαλλιά του- φώναζε: «Και τώρα άν έχετε τήν καλοσύνη αρχίστε νά ψάχνετε». «'Εδώ!» διέταξε πρώτα τόν Κάρλ νά ψάξει, «εκεί!», ειπε στον Ρόμπινσον. 'Ο Κάρλ άρχισε πραγματικά νά ψάχνει μά εξέταξε και τίς μεριές πού άνήκαν στον Ρόμπινσον, αλλά δέν έκανε τίποτα όπως κι ο Ρόμπινσον, πού ενώ μέ ζήλο έψαχνε δέν έπαυε νά ρίχνει ματιές στον Ντελαμάρς, πού έπιανε πέρα για πέρα τό χώρο, ποδοκροτούσε έδώ κι εκεί και φυσικά είχε μεγάλη επιθυμία νά ξυλοκοπήσει τόν Κάρλ όπως και τόν Ρόμπινσον.

«Ντελαμάρς» φώναξε ή Μπρουνέλντα. «'Ελα τουλάχιστο νά μέ σκουπίσεις! Κι οι δύο τους δέ μπορούν νά βρουν τό άρωμα και μάλιστα ανακατεύουν τά πράγματα. Νά σταματήσουν! Κι άμέσως. Κι ό,τι έχουν στό χέρι νά τ' αφήσουν κάτω! Νά μην άγγίξουν τίποτα! Θά κάνουν τό σπίτι στάβλο. Πιάσε τους γερά, Ντελαμάρς, άν δέ σταματήσουν! Μά, άκούω πώς ψάχνουν ακόμα, νά, έπεσε ένα κουτί. Νά μή σηκώσουν τίποτα! Νά τ' αφήσουν όλα στό δωμάτιο και δρόμο! Πέταξέ τους έξω και κλείδωσε τήν πόρτα. 'Υστερα έλα κοντά μου. Κάθομαι τόσο πολύ μέσα στη μπανιέρα, τά πόδια μου πάγωσαν».

«'Αμέσως, Μπρουνέλντα, άμέσως!» φώναξε ο Ντελαμάρς κι όρμησε μέ τόν Κάρλ και τόν Ρόμπινσον στην πόρτα. Προτού όμως τους διώξει τους διέταξε νά φέρουν τό πρόγευμα και νά ζητήσουν από όποιονδήποτε ένα καλό άρωμα για τή Μπρουνέλντα.

«'Αταξία και βρομιά σας κυβερνά» ειπε ο Κάρλ έξω στό διάδρομο. «Σά γυρίσουμε πίσω μέ τό πρόγευμα, πρέπει νά βάλουμε μιά τάξη».

«Και νά 'ταν μόνο αυτό!» ειπε ο Ρόμπινσον. «Κι αυτή

ή συμπεριφορά! Φυσικά ό Ρόμπινσον παραπονοϊόταν, γιατί ή Μπρουνέλντα δέν έκανε καμιά διάκριση ανάμεσα στόν Κάρλ πού μόλις χτές ήρθε και σ' αυτόν πού τήν ύπηρετούσε τόσο καιρό. Κι αυτό δέν ώφελοϋσε σέ τίποτα. Ό Κάρλ τοϋ ειπε: «Πρέπει λίγο νά συνέλθεις». Και για νά μήν τόν κάνει κι άπελπιστεί πέρα για πέρα πρόσθεσε: «Πρέπει πρώτα πρώτα νά κάνουμε μόνο μιά δουλειά. Πίσω στά ντουλάπια θά ταχτοποιήσω ένα μικρό χώρο κι όταν όλα θά συγυριστοϋν, εκεί θά ήσυχάζεις όλη τή μέρα: νά μή νοιάζεσαι διόλου και γρήγορα θά γίνεις καλά».

«Τώρα βλέπεις ποιά είναι ή κατάσταση μου» ειπε ό Ρόμπινσον και γύρισε τό πρόσωπό του σά νά 'θελε νά μείνει μόνος μέ τόν πόνο του. «Μά, θά μ' αφήσετε εκεί ήσυχος;»

«Άν θέλεις, θά μιλήσω γι' αυτό μέ τόν Ντελαμάρς και τή Μπρουνέλντα».

«Παίρνει άπ' αυτά ή Μπρουνέλντα!» φώναξε ό Ρόμπινσον κι έσπρωξε μέ τή γροθιά του μιά πόρτα πού είχαν πλησιάσει, χωρίς πρώτα νά προετοιμάσει τόν Κάρλ.

Μπήκαν σέ μιά κουζίνα, όπου άπ' τό τζάκι πού ήθελε διόρθωμα έβγαϊναν πρós τά πάνω μαϋρα σύννεφα καπνού. Μπροστά στό τζάκι ήταν γονατισμένη μιά από τίς γυναίκες, πού ειχε δεϊ χτές ό Κάρλ στό διάδρομο, και μέ τά γυμνά της χέρια έβαζε κάρβουνα στη φωτιά πού τή σκάλιζε άπ' όλες τίς μεριές. Στέναζε κάθε τόσο, γιατί ήταν σέ μιά δύσκολη στάση για τήν ήλικία της.

«Και τώρα έχουμε κι αυτή τή φασαρία» ειπε κοιτάζοντας τόν Ρόμπινσον: σηκώθηκε κουρασμένη, έχοντας τό χέρι στό σακί μέ τά κάρβουνα, εκλεισε τό τζάκι τυλίγοντας τή χειρολαβή μέ τήν ποδιά της. «Τώρα, τέσσερις τό άπόγευμα» —ό Κάρλ κοιτάξε παραξενεμένος τό ρολόι τής κουζίνας— «πρέπει νά πάρετε τό πρόγευμα; Άλλήτες! —Καθίστε» ειπε ύστερα «και περιμένετε μέχρι νά βρω καιρό».

Ό Ρόμπινσον τράβηξε τόν Κάρλ σ' έναν πάγκο κοντά στην πόρτα χαμηλά και τοϋ ψιθύρισε: «Πρέπει νά ύπακούμε. Έξαρτιόμαστε άπ' αυτήν. Πήραμε τό δωμάτιο άπ' αυτήν και μπορεί κάθε στιγμή νά μäs πετάξει στό δρόμο. Πώς όμως ν' αλλάξουμε σπίτι; Πώς θά μεταφέρουμε όλα αυτά τά πράγματα; Κι ύστερα ή Μπρουνέλντα δέ μεταφέρεται εύκολα».

«Κι εδώ στό διάδρομο δέν ύπάρχει άλλο δωμάτιο πού νά νοικιάζεται;» ρώτησε ό Κάρλ.

«Δέ μäs παίρνει κανείς» άπάντησε ό Ρόμπινσον. Σ' όλο τό σπίτι δέ μäs παίρνει κανείς».

Κάθισαν σιωπηλοί στό μικρό πάγκο, και περίμεναν. Ή γυναίκα πηγαινοερχόταν συνέχεια ανάμεσα σέ δυό τραπέζια, έναν κάδο για τήν πλύση και τό τζάκι. Άπό τά παράπονα μάθαινες πώς ή κόρη της ήταν άρρωστη γιαυτό ήταν ύποχρεωμένη νά κάνει όλη τή δουλειά για νά περιποιηθει τριάντα ένοικιαστές. Και κοντά σ' αυτά ή θερμάστρα ήταν χαλασμένη, τό φαγητό δέ γινόταν: σέ δυό πελώριες λεκάνες έβραζε μιά πηχτή σούπα κι όπως συχνά ή γυναίκα τήν ανακάτευε μέ τήν άκρη ενός δοχείου κι έβλεπε ν' ανεβαίνουν ψηλά τά υλικά, κατά λάβαινε πώς ή σούπα δέ θά πετύχαινε: Ίσως νά έφταιγε ή φωτιά, γιαυτό κάθε τόσο γονάτιζε και δούλευε μέ τό φτυάρι τά κάρβουνα τής φωτιάς. Ή κουζίνα ήταν γεμάτη άπό μιά τέτοια μωρωδιά πού τούς παράσερνε σ' ένα θήχα πού μερικές φορές δυνάμωνε τόσο πολύ, ώστε σέ λίγο τούς έκανε νά μή μπορούν νά σταματήσουν νά θήχουν. Πότε πότε τούς έκανε τήν παρατήρηση πώς σήμερα δέν ήταν δυνατό νά τούς έτοιμάσει πρόγευμα, γιατί δέν ειχε μήτε καιρό μήτε όρεξη. Όμως μιά πού ό Κάρλ κι ό Ρόμπινσον ειχαν πάρει τήν έντολή άπό τόν Ντελαμάρς νά φέρουν τό πρόγευμα, κι ώστόσο δέ μπορούσαν ν' αναγκάσουν τή γυναίκα νά τό έτοιμάσει, δέν άνοιγαν τό στόμα τους ν' άπαντήσουν στις παρατηρήσεις αυτές, μά κάθονταν σιωπηλοί όπως και πριν.

Έκει τριγύρω, σέ καθίσματα και πάγκους, πάνω και κάτω στά τραπέζια, άκόμα και πάνω στό τζάκι σέ μιά γωνιά, ήταν σωριασμένα τ' άπλυτα πιάτα άπό τό πρόγευμα των ένοικιαστών. Ήταν εκεί κανάτες μέ λίγο καφέ ή γάλα, σέ μερικά πιατάκια ύπήρχε ύπόλειμμα άπό βούτυρο, άπό ένα δίσκο ειχαν πέσει κομμάτια άπό κέικ. Ήταν λοιπόν δυνατό άπ' όλα αυτά νά έτοιμάσουν ένα πρόγευμα, ώστε ή Μπρουνέλντα, μήν ξέροντας τήν προέλευσή του, δέ θά 'χε νά πει τό παραμικρό. Μόλις τό σκέφτηκε ό Κάρλ έριξε μιά ματιά στό ρολόι κι ειδη πώς περίμεναν ήδη μισή ώρα κι ή Μπρουνέλντα ίσως έκανε σά μανιασμένη κι ό Ντελαμάρς θ' άναθε εναντίον τους: τότε ή γυναίκα φώναξε μ' ένα θήχα —ένώ έβηχε άτένιζε τόν Κάρλ— «Μπορείτε νά κάθεστε εδώ, αλλά πρόγευμα δέ θά πάρετε. Θα πάρετε όμως σέ δυό ώρες τό

βραδινό φαγητό».

«Έλα, Ρόμπινσον» είπε ο Κάρλ, «θά έτοιμάσουμε μόνοι μας τό πρόγευμα». «Πώς;» φώναξε ή γυναίκα γέροντας τό κεφάλι. «Μά, σās παρακαλώ, λογικευτείτε» είπε ο Κάρλ, «γιατί δέ θέλετε νά μās δώσετε τό πρόγευμα; Νά, περιμέναμε ήδη μισή ώρα, νομίζοντας πώς είναι άρκετό. Πληρώνεστε για όλα, και μάλιστα σās πληρώνουμε καλύτερα από τούς άλλους. Βέβαια, επειδή παίρνουμε τό πρόγευμα τόσο άργά αυτό είναι ένοχλητικό, είμαστε όμως ένοικιαστές σας κι έχουμε αυτή τή συνήθεια νά παίρνουμε τό πρόγευμα άργά, πρέπει και για μās νά δείχνετε κάποια φροντίδα. Σήμερα κι ή κόρη σας είναι άρρωστη και δέ μπορείτε νά μās τό έτοιμάσετε, μά όμως θά τό έτοιμάσουμε έμεις οί ίδιοι από τά υπολείμματα έδώ, μία και δέν είναι δυνατό νά μās κάνετε ένα φρέσκο πρόγευμα».

Η γυναίκα αυτή βέβαια δέν έπιανε μέ κανένα φιλικές κουβέντες, αυτοί όμως οί ένοικιαστές φαίνονταν νά 'ναι ικανοποιημένοι και μέ τά υπολείμματα από τό πρόγευμα' έπειτα βαρέθηκε τήν ένόχληση τών δυό αυτών υπηρετών, γιαυτό έπιασε μία κανάτα κι ένα δίσκο και τά έσπρωξε μέ βία στό κορμί του Ρόμπινσον. Κι αυτός ύστερα από λίγες στιγμές δείχνοντας στό πρόσωπό του πόνο, κατάλαβε πώς έπρεπε νά πάρει τήν κανάτα και τό δίσκο και νά κρατήσει τά φαγάσιμα πού γύρευε ή γυναίκα νά τούς έτοιμάσει. Φόρτωσε έτσι τό δίσκο μ' ένα σωρό από φαγάσιμα μέ μεγάλη θιασύνη μά τό σύνολο φαινόταν σάν ένας σωρός από άπλυτα πιατικά κι όχι ένα σερβιρισμένο πρόγευμα. Κι ακόμα ή γυναίκα τούς έσπρωχνε έξω και κάθε τόσο έσκυβε. Φοβήθηκαν τίς θρισιές και τά σπρωξίματα, γιαυτό προχώρησαν γρήγορα στην πόρτα: ο Κάρλ πήρε τήν κανάτα από τά χέρια του Ρόμπινσον, γιατί δέν τήν έβλεπε νά 'ναι σέ άσφάλεια.

Στό διάδρομο κάθισε ο Κάρλ, αφού απομακρύνθηκαν άρκετά από τήν πόρτα της γυναίκας, κι έβαλε τήν κανάτα και τό δίσκο κάτω, για νά τά καθαρίσει και νά μαζέψει τά γύρω πράγματα, νά χύσει τό γάλα σ' ένα μέρος, νά μαζέψει όλα τά κομμάτια από τό βούτυρο σ' ένα πιάτο, για νά εξαφανίσει όλα τά σημάδια εκείνα πού φάνερωναν πώς τό πρόγευμα ήταν υπολείμματα, νά καθαρίσει τά μαχαίρια και τά κουταλάκια, τά δαγκωμένα ψωμάκια νά τά κόψει ίσια και γενικά νά δώσει στό σύνολο

μία καλύτερη εμφάνιση. Ο Ρόμπινσον έβρισκε τή δουλειά αυτή περιττή και μάλιστα ίσχυριζόταν πώς τό πρόγευμα έδειχνε τώρα πιά άσχημα. Ο Κάρλ όμως δέν του έδωσε προσοχή κι ήταν ευχαριστημένος πού δέν ήθελε ν' ανακατευτεί μ' εκείνα τά θρόμικα χέρια. Για νά τόν καθησυχάσει του έδωσε άμέσως μερικά κομμάτια κέικ—του είπε όμως πώς ήταν τό μεριδίό του— κι ένα κατακάθισμα σοκολάτας από ένα βαθύ πιάτο.

Μόλις έφτασαν μπροστά στό διαμέρισμά τους κι ο Ρόμπινσον χωρίς κανένα δισταγμό άπλωσε τό χέρι στό κουδούνι, ο Κάρλ τόν συγκράτησε, γιατί δέν ήξεραν αν επιτρεπόταν νά μπουν. «Ναι» είπε ο Ρόμπινσον, «επιτρέπεται, τώρα ξυρίζεται». Και πραγματικά ή Μπρουνέλντα μ' άνοιχτά τά σκέλη καθόταν σέ μία πολυθρόνα, μέσα στό δωμάτιο πού ακόμα είχε τόν πνιγερό άέρα κι όλα ήταν ανακατωμένα κι ο Ντελαμάρς πού στεκόταν πίσω της μέ πολύ σκυφτό πρόσωπο χτένιζε τά κοντά μά ίσως λερωμένα μαλλιά της. Η Μπρουνέλντα φορούσε πάλι ένα έλαφρό φόρεμα, σέ χρώμα κίτρινο και κόκκινο, ήταν λίγο πιά κοντό άπ' ό,τι τό χτεσινό, γιατί έβλεπες τουλάχιστο τίς άσπρες χοντροπλεγμένες κάλτσες μέχρι τά γόνατα. Άνυπόμονη για τήν άργοπορία του Ντελαμάρς στό χτένισμα έβγαζε τήν κόκκινη χοντρή γλώσσα της στό χείλη, και πότε πότε έκανε διακοπές μέ κραυγές: «Μά, Ντελαμάρς!» κι απομάκρυνε τό κεφάλι της άπ' αυτόν· περιμένα όμως εκείνος ήσυχά μέ τό χέρι ύψωμένο μέχρι νά ξαναφέρει πάλι πίσω τό κεφάλι.

«Βάσταξε πολύ» είπε ή Μπρουνέλντα μιλώντας γενικά και για τόν Κάρλ είπε ιδιαίτερα: «Πρέπει νά 'σαι λίγο πιά σβέλτος, αν θέλεις, για νά μείνουμε ευχαριστημένοι. Μήν παίρνεις για παράδειγμα τόν τεμπέλη και λαίμαργο Ρόμπινσον. Κάπου πήρατε τό πρόγευμά σας: σās προειδοποιώ πώς άλλη φορά δέ θά τ' ανεχτώ».

Ήταν άδικία, κι ο Ρόμπινσον κούνησε τό κεφάλι και σάλεψε τά χείλη του άλαλος, κι ο Κάρλ κατάλαβε πώς στους κυρίους ένα μόνο πράγμα χωρίς άμφιβολία περνούσε, νά δείχνεις πώς γίνεται δουλειά. Τράβηξε ένα γιαπωνέζικο τραπέζακι από μία γωνιά, τό σκέπασε μ' ένα τραπεζομάντιλο κι έβαλε τό πρόγευμα πού έφεραν. Όποιος ήξερε πώς έγινε εκείνο τό πρόγευμα, έπρεπε νά 'ναι μέ τό σύνολο ευχαριστημένος, έπρεπε όμως, όπως θά παραδεχόταν κι ο Κάρλ, κάτι ακόμα νά γίνει.

Εδύτως ή Μπρουνέλντα πεινούσε. Έκανε νοήματα

ευδιάθετη στὸν Κάρλ πού τὰ ετοίμαζε ὄλα καί πότε πότε τὸν ἐμπόδιζε σάν ἤθελε πιά μπροστά μέ τὰ μαλακά, παχιά χέρια τῆς, πού μποροῦσαν ὁμως νά τὰ λιώνουν ὄλα πατώντας τα, ν' ἀρπάξει κανένα κομμάτι γι' αὐτήν. «Εἶναι ὄραϊα» ἔλεγε πλαταγίζοντας τή γλώσσα καί τραβώντας κοντά τῆς χαμηλά σ' ἓνα κάθισμα τὸν Ντελαμάρς πού ἄφησε κάπου τό χτένι γιά νά τὸ πάρει ἀργότερα. Κι ὁ Ντελαμάρς ἐπίσης μόλις εἶδε τό πρόγευμα χαμογέλασε, κι οἱ δύο τους πεινοῦσαν τὰ χέρια τους διασταυρώνονταν συνέχεια πάνω στό τραπεζάκι. Ὁ Κάρλ κατάλαβε πῶς γιά νά τούς ἱκανοποιήσει ἔπρεπε νά φέρνει πάντοτε πολλά κι ἐνῶ θυμόταν πῶς ἐκεῖ στήν κουζίνα ὑπῆρχαν κι ἄλλα φαγώσιμα τούς εἶπε: «Πρώτη φορά ἦταν καί δέν ἤξερα πῶς νά τὰ ταχτοποιήσω ὄλα, τὴν ἄλλη φορά θά 'ναι τό πρόγευμα καλύτερο». Κι ἐνῶ μιλοῦσε πρόσεξε σέ ποιούς ἔλεγε ἐκεῖνα τὰ λόγια κι ἄρχισε νά τὰ χάνει. Ἡ Μπρουνέλντα ἔγνεψε εὐχαριστημένη στὸν Ντελαμάρς καί γιά ν' ἀμείψει τὸν Κάρλ, τοῦ ἔδωσε ἓνα μεγάλο κομμάτι κέικ.

II

Τό ταξίδι τῆς Μπρουνέλντας

Ἐνα πρωί ὁ Κάρλ ἔσπρωχνε στήν ἐξώπορτα τό φορεῖο, ἐπάνω στό ὁποῖο καθόταν ἡ Μπρουνέλντα. Δέν ἦταν ὁμως τόσο νωρίς, ὅσο εἶχε νομίσει ὁ Κάρλ. Ἀποφάσισαν νά ξεκινήσουν νύχτα ἀκόμα, γιά νά μὴν τούς βλέπουν οἱ διαβάτες στοὺς δρόμους, πράγμα πού τή μέρα ἦταν ἀναπόφευκτο, κι ἔτσι ἡ Μπρουνέλντα θά μποροῦσε νά τυλιχτεῖ μέ μιὰ μεγάλη γκριζα κουβέρτα. Ἡ μεταφορά ὁμως στίς σκάλες κράτησε πολλή ὥρα, παρόλο πού ὁ φοιτητής πρόθυμα προσφέρθηκε νά βοηθήσει, μά ὥστόσο ἦταν πολύ πιά ἀδύνατος ἀπό τὸν Κάρλ, ὅπως μ' αὐτή τὴν εὐκαιρία διαπιστώθηκε. Ἡ Μπρουνέλντα στάθηκε πολύ γενναία, μόλις πού ἀναστένανε καί προσπαθοῦσε νά κάνει πιά εὐκολη τὴ δουλειά τῶν ἀχθοφόρων τῆς. Δέ γινόταν ὁμως ἀλλιῶτικα παρά κάθε πέντε σκαλοπάτια σταματοῦσαν γιά νά ξεποστᾶσουν λίγο αὐτοί κι ἡ

Μπρουνέλντα. Ἦταν ἓνα κρῦο πρῶινό, στοὺς διαδρόμους, ὅπως καί στά ὑπόγεια, ἔπνεε παγερό ἀεράκι, μά ὁ Κάρλ κι ὁ φοιτητής ἔπλεαν στὸν ἰδρώτα κι ἔπρεπε κάθε φορά νά παίρνουν μιὰ ἄκρη ἀπό τὴν κουβέρτα τῆς Μπρουνέλντας πού τὴν πρόσφερενε εὐγενικά, καί νά σκουπίζουν τό μουσκεμένο πρόσωπο. Ἐτσι ἔφτασαν μετὰ δύο ὄρες κάτω, ὅπου ἀπό τό βράδυ στεκόταν τ' ἀμαξάκι.

Τό βάρος τῆς Μπρουνέλντας σ' ὄλο τό δρόμο θά δημιουργοῦσε ἐπίσης μερικές δυσκολίες, φαινόταν ὥστόσο πῶς ἡ μεταφορά δέ θά ἀποτύχαινε, γιατί τό σπρώξιμο δέν ἦταν καί τόσο δύσκολο καί γιατί τ' ἀμάξι εἶχε ψηλούς τροχούς καί μόνο ὑπῆρχε ὁ φόβος μήπως κάτω ἀπό τὴν πίεση τῆς Μπρουνέλντας ξεκολλήσουν οἱ κορμοί. Ἐπρεπε κανείς νά ὑπολογίζει αὐτό τὸν κίνδυνο, μά δέν ἦταν ὥστόσο δυνατό ν' ἀκολουθεῖ κι ἓνα ἄλλο ἐφεδρικό ἀμαξάκι, μολονότι ὁ φοιτητής στ' ἀστεία προσφέρθηκε νά κάνει αὐτὴ τὴν ἐξυπηρέτηση. Ἀκολουθήσε σέ λίγο ὁ ἀποχαιρετισμός μέ τό φοιτητὴ πού ἦταν πολύ ἐγκάρδιος. Ὅλες οἱ προστριβές ἀνάμεσα στή Μπρουνέλντα καί στό φοιτητὴ φαίνονταν νά ξεχνιοῦνται, συγχώρεσε γρήγορα τὴν προσβολή τῆς Μπρουνέλντας, πράγμα πού ἔγινε ὅταν αὐτὴ εἶχε ἀρρωστήσει, κι ἡ Μπρουνέλντα δήλωσε πῶς ὄλα πιά ξεχάστηκαν κι ὄλα πιά ἦταν καλά κατωμένα. Τελικά τοῦ πρόσφερε εὐγενικά σάν ἐνθύμιο ἓνα δολάριο πού τό ἔναχνε ὄρα πολλή μέ κόπο στά πολλά τῆς φορέματα. Αὐτό τό δῶρο γιά ὄσους γνώριζαν τὴν τσιγκουνιά τῆς Μπρουνέλντας ἦταν πολύ ἀξιόλογο κι ὁ φοιτητής ἔνωσε μεγάλη χαρά κι ἔριξε τό νόμισμα στὸν ἄερα. Κι ἔπειτα ἔπρεπε νά τὸ γυρεῦει κάτω ὁ Κάρλ τὸν βοήθησε καί τελικά τό θρῆκε κάτω ἀπό τ' ἀμάξι τῆς Μπρουνέλντας. Ὁ ἀποχαιρετισμός ἀνάμεσα στὸν Κάρλ καί τό φοιτητὴ ἦταν φυσικά πιά ἀπλός ἔδωσαν τὰ χέρια κι ἔλεγε ὁ καθένας μέ πεποίθηση πῶς κάποιος ἀπό τούς δύο μιὰ μέρα θά φημιζόταν πολύ—ὁ φοιτητής ἰσχυριζόταν πῶς θά 'ταν ὁ Κάρλ, μά αὐτὸς ἰσχυριζόταν τ' ἀντίθετο—πράγμα πού ἀκόμα δυστυχῶς δέν ἔγινε. Ἐπειτα ὁ Κάρλ ἔπιασε μέ θάρρος τὴ χειρολαβή τοῦ ἀμαξιοῦ καί τό ἔσπρωξε ἀπό τὴν πόρτα. Ὁ φοιτητὴς τούς παρακολοῦθε ἀκόμα μέχρι νά τούς χάσει ἀπὸ τὰ μάτια του κουνώντας συνέχεια τό μαντίλι. Ὁ Κάρλ ἔκανε συχνά νοήματα ἀποχαιρετισμοῦ κι ἡ Μπρουνέλντα μ' εὐχαρίστηση ἔστρεφε τό κεφάλι

της, μά τέτοιες κινήσεις γι' αυτήν ήταν πολύ κουραστικές. Και για να τή διευκολύνει ο Κάρλ για έναν τελευταίο αποχαιρετισμό έστρεψε τ' άμάξι στην άκρη του δρόμου με τρόπο που μπορούσε τώρα η Μπρουνέλντα να βλέπει το φοιτητή αυτός άρπαξε τήν ευκαιρία αυτή και κούνησε τό μαντίλι με πολλή θέρμη.

Έπειτα ώστόσο ο Κάρλ είπε πώς δέν έπρεπε να σταματήσουν πουθενά, γιατί είχαν να κάνουν μεγάλο δρόμο και ξεκίνησαν πολύ άργότερα άπ' ό,τι υπολόγισαν. Πραγματικά στό δρόμο έβλεπες άμάξια, φορτηγά και ανθρώπους, άν και πολύ άραιά, που πήγαιναν στη δουλειά τους. 'Ο Κάρλ ύστερα από τήν παρατήρηση εκείνη δέν ήθελε να πει τίποτα άλλσ κι ή Μπρουνέλντα με τόν τρυφερό της αισθηματικό κόσμο αντίληφθηκε τό πράγμα άλλιώς και σκεπάστηκε πέρα για πέρα με τήν γκριζα κουβέρτα. 'Ο Κάρλ δέν είχε καμιά αντίρρηση, γιατί βέβαια ένα χειροκίνητο άμάξι σκεπασμένο με μιά κουβέρτα ήταν κάτι τό παράξενο, μά ώστόσο όχι τόσο πολύ όσο θά 'ταν άσκεπαστη ή Μπρουνέλντα. 'Οδηγούσε πολύ προσεχτικά. Προτού φτάσουν σέ μιά στροφή σταματούσε, παρατηρούσε τόν άλλο δρόμο, άφηνε, άν ήταν ανάγκη, τ' άμαξάκι κι έτρεχε να δει τό δρόμο κι άν έβλεπε καμιά άνεπιθύμητη συνάντηση περίμενε πρώτα να περάσει ή διάλεγε τό δρόμο από μιά διαφορετική κατεύθυνση. Πάντα πρόσεχε βλέποντας καλά τούς δρόμους και ποτέ δέν έκανε άνώφελους γύρους. Βέβαια, παρουσιάστηκαν μπροστά του έμπόδια που ήταν κάπως επικίνδυνα, μά ώστόσο δέ μπόρεσε να τά προβλέψει. Έτσι ξαφνικά σ' ένα δρόμο που ήταν όμαλός, φαρδύς και τό πιό σημαντικό άδειος —ένα πλεονέκτημα που πάντα ο Κάρλ βιαζόταν να εκμεταλλευτεί— ξεπρόβαλε από μιά σκοτεινή γωνιά κάποιας εξώπορτας ένας χωροφύλακας και ρώτησε τόν Κάρλ τί κουβαλούσε μέσα εκεί στό τόσο προσεχτικά σκεπασμένο άμαξάκι. 'Όσο αδστηρός όμως ήταν στην άρχή, τόσο δέ μπορούσε να κρατηθεί και γέλασε μόλις ξεσκεπάσε τ' άμάξι κι αντίκρισε τό ξαναμμένο, γεμάτο φόβο πρόσωπο τής Μπρουνέλντας. «Πώς;» φώναξε. «Είχα νομίσει πώς έχεις δέκα σακιά πατάτες και τώρα βλέπω μιά γυναίκα! Πού πηγαίνετε; Ποιοί είστε;» 'Η Μπρουνέλντα δέν τόλμησε να κοιτάξει τό χωροφύλακα, μά κοιτάξε τόν Κάρλ με μάτια γεμάτα όλοφάνερη άμφιβολία για τό άν θά μπορούσε κι αυτός να σωθεί. 'Ο Κάρλ όμως είχε κάποια πείρα με

χωροφύλακες κι έβλεπε πώς γενικά δέν υπήρχε κανένας κίνδυνος. «Δείξτε μου, δεσποινίς» είπε ο χωροφύλακας, «τό έγγραφο που έχετε λάβει». «Αχ, ναι» είπε ή Μπρουνέλντα κι άρχισε να ψάχνει με τόση άπελπισία που γινόταν σίγουρα ύποπτη. «'Η δεσποινίς» είπε ο χωροφύλακας μ' άναμφίβολη ειρωνεία, «δέ μπορεί να βρει τό έγγραφο». «Μά, ναι» είπε ήρεμα ο Κάρλ, «τό 'χει όπωσδήποτε, μά δέν ξέρει που τό 'βαλε». Άρχισε κι ο ίδιος να ψάχνει και τό τράβηξε πίσω από τήν πλάτη τής Μπρουνέλντας. 'Ο χωροφύλακας τό κοιτάξε γρήγορα. «Αυτό είναι λοιπόν» είπε ο χωροφύλακας γελώντας. «Αυτή λοιπόν είναι ή δεσποινίς; Και σεις, μικρέ, κάνετε τό μεσάζοντα και τόν άχθοφόρο; Στ' άλήθεια, δέν ξέρετε καμιά άλλη δουλειά;» 'Ο Κάρλ ύψωσε τούς ώμους, αυτές ήταν οι συνηθισμένες άναμιξεις τής άστυνομίας. «Λοιπόν, καλό ταξίδι» είπε ο χωροφύλακας, αφού δέν πήρε καμιά άπάντηση. Στά λόγια του χωροφύλακα έβλεπες περιφρόνηση, μά ο Κάρλ χωρίς να χαιρετήσει προχώρησε πιό πέρα ή περιφρόνηση τής άστυνομίας ήταν προτιμότερη από τήν προσοχή της.

Λίγο πιό πέρα είχε και πάλι μιά άλλη δυσάρεστη συνάντηση. Τόν ζύγωσε ένας άντρας που όδηγούσε ένα άμάξι με μεγάλα δοχεία γάλα κι ήθελε να μάθει όπωσδήποτε τί είχε ο Κάρλ στό άμάξι κάτω από τήν κουβέρτα. Δέ μπορούσε κανείς να φανταστεί πώς θά τύχαινε να κάνει τόν ίδιο δρόμο με τόν Κάρλ, γιατί έμενε πάντα δίπλα του, μολονότι ο Κάρλ έκανε πολλές άπρόσμενες άλλαγές στό δρόμο. Στην άρχή άρκέστηκε να πετᾶ κουβέντες όπως λόγου χάρη: «Πρέπει να 'χεις βαρύ φορτίο!» ή «'Ασχημα τά φόρτωσες, από πάνω κάτι θά πέσει!» Άργότερα τόν ρώτησε στά ίσια: «Τί έχεις λοιπόν κάτω από τήν κουβέρτα;» «Τί σ' ενδιαφέρει;» άπάντησε ο Κάρλ. Έπειδή όμως ο άλλος επέμενε στην περιέργειά του, ο Κάρλ του είπε: «Είναι μήλα». «Τόσο πολλά μήλα!» είπε ο άλλος με κατάπληξη και δέν έπαψε να τό επαναλαμβάνει κάθε τόσο. «Αυτά είναι όλόκληρη σοδιά» είπε ύστερα. «Μά, ναι» είπε ο Κάρλ. 'Αλλ' όμως είτε γιατί δέν πίστεψε τόν Κάρλ, είτε γιατί ήθελε να τόν θυμάσει, προχώρησε ακόμα —δλα γίνονταν στό δρόμο— κι άρχισε ν' άπλώνει σά να κάνει άστεία τό χροί στην κουβέρτα και τελικά τόλμησε να τήν άγγίξει τραβώντας την. Στ' άλήθεια πόσο θά ύπόφερε ή Μπρουνέλντα! 'Από λεπτότητα για τή Μπρουνέλντα ο Κάρλ δέ

θέλησε νά μαλώσει μέ τόν άλλο, ὁδήγησε ὁμως τ' ἀμάξι σέ μιὰ πόρτα σά νά 'ταν ἐκεῖ τό τέρμα. «Ἐφτασα στό σπίτι μου» εἶπε ὁ Κάρλ, «εὐχαριστῶ γιά τήν παρέα». Ὁ ἀντρας ἔμεινε παραξενεμένος μπροστά στήν πόρτα καί κοίταζε τόν Κάρλ πού ἤσυχος προχωροῦσε κι ἄν ἀκόμα ἀναγκαζόταν νά διασχίσει ὀλόκληρη τήν αὐλή. Ὁ ἄλλος δέν ἀμφέβαλλε πιά, μά τήν τελευταία ἔστω στιγμή ἤθελε νά ἱκανοποιήσει τή μοχθηρία του· ἄφησε τ' ἀμάξι του, ἔτρεξε πίσω ἀκριβῶς ἀπό τόν Κάρλ καί τράβηξε τόσο γερά τήν κουβέρτα πού κατάφερε νά ξεσκεπάσει τό πρόσωπο τῆς Μπρουνέλντας. «Νά, γιά νά πάρουν ἀέρα τά μήλα σου!» εἶπε κι ἔφυγε. Ὁ Κάρλ πίστεψε τώρα πῶς εἶχε λευτερωθεῖ ἀπ' αὐτόν. Ἐπειτα ὁδήγησε τ' ἀμάξι σέ μιὰ γωνιά κάποιας αὐλῆς, ὅπου ἦταν μερικά μεγάλα κι ἄδεια κιβώτια· ἐκεῖ μέ τήν προστασία τους ἤθελε νά πεῖ μερικά λόγια στή Μπρουνέλντα. Ἐπρεπε ὁμως νά περιμένει πολύ, γιατί αὐτή κλαίγοντας τόν ἰκέτευε στά σοβαρά νά μείνουν ἐκεῖ ὅλη τή μέρα καί νά ξεκινήσουν τή νύχτα. Ἴσως ὁ Κάρλ δέ μπορούσε νά τήν πείσει πόσο ἀστοχο θά 'ταν αὐτό, ἄν κάποιος ἄλλος ἐκεῖ στήν ἄλλη ἄκρη τῆς αὐλῆς μέ τό σωρό ἐκεῖνο δέν ἔριχνε μέ μεγάλο θόρυβο κάτω στή γῆ ἕνα ἄδειο κιβώτιο· τόσο πολύ αὐτή τρόμαξε πού χωρίς νά πεῖ μιὰ λέξη σκεπάστηκε κι ἴσως ἦταν πολύ εὐτυχισμένη, ὅταν ὁ Κάρλ ἀποφάσισε κι ἄρχισαν πάλι τό δρόμο.

Τώρα οἱ δρόμοι παρουσίαζαν πῶς ζωνηρή κίνηση, μά ὅστόσο ἡ προσοχή πού προκαλοῦσε τ' ἀμάξι δέν ἦταν τόσο μεγάλη, ὅση φοβήθηκε ὁ Κάρλ. Ἴσως νά 'ταν πῶς φρόνιμο νά διάλεγαν ἄλλο χρόνο γιά τή μεταφορά. Ἄν θά 'ταν ἀναγκασμένοι νά κάνουν ἄλλη φορά τόν ἴδιο δρόμο, ὁ Κάρλ θά τήν ἐπειθε νά ξεκινήσουν κατά τό μεσημέρι. Χωρίς νά ταλαιπωρηθοῦν κι ἄλλο, ἔφτασαν ἐπιτέλους στόν κενό σκοτεινό δρόμο, ὅπου βρισκόταν ἡ ἐπιχείρηση ἀριθμ. 25. Μπροστά στήν πόρτα στεκόταν ὁ ἀλλήθωρος ἐπιστάτης μέ τό ρολοῖ στό χέρι. «Πάντα εἶσαι ἔτσι ἀσυνεπής στήν ὥρα;» ρώτησε. «Ἐπῆρχαν διάφορα ἐμπόδια» ἀπάντησε ὁ Κάρλ. «Αὐτά ὑπάρχουν πάντοτε» εἶπε ὁ ἐπιστάτης. «Αὐτά ὁμως ἐδῶ δέν ἰσχύουν. Σημείωσε το αὐτό!» Τέτοια λόγια ὁμως ὁ Κάρλ δέν πρόσεχε πιά. Ὁ καθένας ἐκμεταλλευόταν τή δύναμή του καί πίεζε τούς κατωτέρους του. Κι ὅταν κανεῖς τό συνήθιζε, δέν τοῦ φαινόταν τό γεγονός αὐτό παρά σάν τό χτύπημα τοῦ ρολοιοῦ. Τόν φόβισε ὁμως, ὅταν ἔσπρωξε

τ' ἀμάξι στό διάδρομο, ἡ θρόμα πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ, καί πού βέβαια τήν περίμενε. Ἄν πρόσεχε ὁμως κανεῖς ἀπό κοντά, ἡ θρόμα δέ φαινόταν καί πολύ. Ὁ πέτρινος διάδρομος ἦταν καλά καθαρισμένος, οἱ ζωγραφιές στούς τοίχους δέν ἦταν καλιές, μόνο οἱ καλλιτεχνικοὶ φοίνικες ἦταν λίγο σκονισμένοι, μά ὅστόσο ὅλα ἐκεῖ ἦταν λιγδωμένα κι ἀποκρουστικά· ἦταν σά νά εἶχε γίνει μιὰ κακή χρήση καί τώρα πιά ἐκεῖ δέν ὑπῆρχε δυνατότητα νά καθαριστεῖ τίποτα καί πάλι νά γίνουν ὅλα ὁμορφα. Ὁ Κάρλ μ' εὐχαρίστηση σκεφτόταν, ὅπου καί νά τύχαινε νά πάει, τί μπορούσε νά γίνει γιά νά καλύτερευσουν ἐδῶ τά πράγματα καί πόσο μεγάλη θά 'ταν ἡ χαρά ἄν, χωρίς νά ὑπολογιστεῖ ἡ ἀτέλειωτη δουλειά πού χρειαζόταν, ἄρχιζε ἀμέσως τήν προσπάθεια. Δέν ἤξερε ὁμως τί ἔπρεπε ἐδῶ νά γίνει. Ἄργα ἔσυρε τήν κουβέρτα ἀπό τό πρόσωπο τῆς Μπρουνέλντας. «Καλωσορίσατε, δεσποινίς» εἶπε ὁ ἐπιστάτης μέ ὕφος εὐγενικό· δέ χωροῦσε ἀμφιβολία πῶς ἡ Μπρουνέλντα τοῦ προξένησε καλή ἐντύπωση. Μόλις ἡ Μπρουνέλντα τό ἀντιλήφθηκε, κατάλαβε πῶς ἀμέσως ἔπρεπε νά τό ἐκμεταλλευτεῖ, πράγμα πού ὁ Κάρλ τό εἶδε μέ ἱκανοποίηση. Ὁλόκληρη ἡ ἀγωνία τῶν περασμένων ὥρων εἶχε ἐξαφανιστεῖ.

Σχόλια του Max Brod από την πρώτη έκδοση

Στό χειρόγραφο του Φράντς Κάφκα δέ βρίσκουμε τίτλο. Σέ συνομιλίες με φίλους του ονόμαζε τό έργο του «τό άμερικάνικο μυθιστόρημά μου». Άργότερα, όταν δημοσιεύτηκε ξεχωριστά τό πρώτο κεφάλαιο (1913), είχε τόν τίτλο «Ό θερμαστής». Τό μυθιστόρημα αυτό τό έγραφε με πολλή όρεξη τίς θραδινές κι ιδιαίτερα τίς περασμένες νυχτερινές ώρες· στά χειρόγραφα βλέπει κανείς παραξενεμένος λίγες διορθώσεις και σθησίματα. Ό Κάφκα είχε συνείδηση και τό μαρτυρούσε πολλές φορές στους φίλους του πώς τό μυθιστόρημα αυτό ήταν πιο χαρούμενο κι είχε περισσότερο φώς από κάθε άλλο έργο πού είχε γράψει. Σχετικά με αυτά πρέπει ν' αναφέρω πώς ό Κάφκα άγαπούσε πολύ νά διαβάσει ταξιδιωτικές άφηγήσεις και άπομνημονεύματα· ή βιογραφία του Φραγκλίνου ήταν ένα από τ' αγαπημένα του βιβλία και πολλές φορές με χαρά διάβαζε μερικά κομμάτια σε φίλους του· εξάλλου μέσα του έκαιγε πάντοτε ή λαχτάρα της έλευθερίας και της περιπλάνησης σε μακρινές ξένες χώρες. Όσ τόσο δέν έκανε μεγάλα ταξίδια στη ζωή του, εκτός από τά ταξίδια στη Γαλλία και τή Βόρειο Ιταλία. Έτσι μόνο ή ζωηρή φαντασία του δίνει σ' αυτό τό έργο τό ιδιαίτερο χρώμα στις διηγήσεις, εξιστορώντας τίς περιπέτειες του ήρωά του.

Ό Κάφκα άπροσδόκητα σταμάτησε νά γράφει τό μυθιστόρημα αυτό· έτσι έμεινε άτέλειωτο. Από τά λεγόμενά του, όπως γνωρίζω, τό μισοτελειωμένο κεφάλαιο «Τό όπαιθριο θέατρο της Όκλαχόμα», πού τό άγάπησε ιδιαίτερα και διάβαζε συγκινημένος κομμάτια στους φίλους του, θά 'ταν και τό τελευταίο του έργου και σ' αυτό θά παρουσίαζε τήν κάθαρση ανάμεσα στις συγκρούσεις του ήρωα με τόν έξω κόσμο. Με λόγια αινιγματικά και χαμογελώντας ό Κάφκα φαινόταν νά έννοει πώς τελικά ό νεαρός ήρωας μέσα σ' αυτό τό άπέραντο θέατρο θά

βρισκε ένα επάγγελμα, τήν έλευθερία, ένα στήριγμα, τήν πατρίδα και τους γονείς του, ύστερα από μιά παραδείσια μαγική επενέργεια κάποιας δύναμης.

Πρίν από τό τελευταίο κεφάλαιο λείπουν μέρη της άφήγησης. Έχουν διασωθει δύο μεγάλα άποσπάσματα σχετικά με τό σπίτι της Μπρουνέλντας, δέ μπορούν όμως νά καλύψουν τό κενό· δέ μπορούν ν' αποτελέσουν συνδετικό κρίκο, γιατί τό κενό δέν αναφέρεται στη φιλολογική επεξεργασία πού παρέμεινε γιά άργότερα, αλλά στον κορμό της διήγησης. Ό Κάφκα καθόρισε τους τίτλους μόνο στα έξι πρώτα κεφάλαια.

Είναι φανερό πώς τό μυθιστόρημα αυτό έχει έσωτερική συνάφεια με τή *Δίκη* και τόν *Πύργο*, πού χρονολογικά είναι μεταγενέστερα. Με τά τρία αυτά έργα ό Κάφκα μάς κληροδότησε μιά *τριλογία της μοναξιάς*. Τό κύριο θέμα είναι ή μοναξιά κι ή άπομόνωση ανάμεσα στους ανθρώπους. Η θέση του κατηγορούμενου στη *Δίκη*, ή θέση του άπροσκάλεστου ξένου στον *Πύργο* κι ή αδυναμία ενός άπραγου παιδιού στο θόρυβο της ζωής στην *Αμερική*, είναι τά τρία βασικά θέματα πού ή μυστική συγγενείά τους προβάλλει χτυπητά με τήν καθαρή και συμβολική τέχνη του Κάφκα, μολονότι ό συγγραφέας δέν εκφράζεται ποτέ στη συνηθισμένη συμβολική γλώσσα και χρησιμοποιεί απλά εκφραστικά μέσα της πραγματικότητας. Και τά τρία μυθιστορήματα κατανοούνται όλα μαζί στο σύνολό τους και μάς οδηγούν στο ίδιο κεντρικό θέμα· πρόκειται γιά τήν κατάταξη του άτομου μέσα στην ανθρώπινη κοινότητα και, επειδή αυτό είναι ζήτημα της υπέρτατης δικαιοσύνης, συνάμα σ' ένα βασίλειο του Θεού. Στο έργο αυτό ό Κάφκα μάς παρουσιάζει τίς τεράστιες άντιστάσεις με τίς όποιες συγκρούεται ό καλός και δίκαιος άνθρωπος. Στη *Δίκη* και στον *Πύργο* οι άντιστάσεις αυτές βρίσκονται στην άποκορύφωση—γιαυτό φυσικά και τά έργα αυτά αποτελούν θεωρήσεις τραγικών μορφών της ζωής. Στο μυθιστόρημα *Αμερική* ώστόσο ή παιδική άθωότητα κι ή συγκινητική κι άφελής απλότητα του ήρωα φαίνεται πώς προσπαθούν νά νικήσουν τή μοίρα. Νιώθουμε, πώς ό νεαρός αυτός Κάρλ Ρόσμαν, πού κερδίζει με τό πρώτο τή συμπάθειά μας, τελικά θά κατορθώσει νά πετύχει τό σκοπό του παρόλες τίς εχθρότητες και τίς ύπουλες φιλίες, πώς θά γίνει ένας εξαιρετος άνθρωπος και θά συμφιλιωθεί με τους γονείς του. «Έχω θίξει μερικά ση-

μεϊα πού ἀποτελοῦν τή βάση τοῦ προβλήματος σέ μιὰ μικρή ἐργασία *Κλάιστ καί Κάφκα* στό *Φιλολογικό κύκλο*, (ἀριθ. 28, 15 Ἰουλίου 1927). Ὁ δρόμος ὁμοίως πού ὀδηγεῖ σ' αὐτό τό σκοπό εἶναι σπαρμένος μέ ἀναρίθμητες δυσκολίες κι ἀπέραντο πόνο. «Εἶναι δύσκολο νά ὑπερασπίσεις τόν ἑαυτό σου όταν δέν ὑπάρχει στους ἄλλους καλή θέληση» ἀφήνει ὁ Κάφκα τόν ἥρωά του νά μονολογήσει μέ πίκρα καί διαμαρτυρία σέ τόνο κατηγορίας στήν ἀνάκριση ἐκείνη στό γραφεῖο τοῦ προϊσταμένου πού ἔχει πολλές κοινές σατανικές ἐνέργειες μέ ἐκεῖνες πού παρουσιάζονται στή διαδικασία τῶν κρίσεων στή *Δίκη*. Ὡστόσο ὁ ἀγώνας ἐδῶ γιά τή δικαιοσύνη γίνεται μέ πῶς ἤσυχη συνείδηση καί νεανική ὄρμη. Κι ἡ μάταιη πολλές φορές, μέ εἰρωνικό τρόπο, ἀναζήτηση τῶν στηριγμάτων φαίνεται νά ἔχει μιὰ συγγένεια μέ τά συμβάντα στόν *Πύργο*, μέ τή διαφορά ὅτι στήν *Ἀμερικῆ* ὁ ἥρωας καταλήγει στή «λύτρωση», μολονότι αὐτή δέν παρουσιάζεται σάν ὀριστική λύση μέ τά δευτερεύοντα ἄλλα περιστατικά.

Ὁ Κάφκα μεταχειρίζεται τόν Κάρλ Ρόσμαν μέ τόση συμπάθεια ὅση καί τούς δύο ἄλλους ἥρωες καί διαφαίνεται ἡ ταύτιση τοῦ ἐγῶ τοῦ συγγραφέα μέ τόν ψυχικό κόσμο τῶν ἥρώων. Γιατί καί στά ἄλλα δύο μυθιστορήματα δέν κρύβεται κάτω ἀπό τίς κρυστάλλινες, καθαρές καί ἀπέριττες ἐκφράσεις ἡ ψυχρότητα τοῦ συγγραφέα, ὅπως συμπεραίνει κανεῖς ἀπό μερικές ἀναλύσεις· μόνο διαφαίνεται μιὰ ἀπέραντη αὐστηρότητα πού συνδέεται ἀδιάλυτα μ' ἕνα τρυφερό αἶσθημα, μέ τήν ἐκτίμηση τῶν πῶς κρίσιμων λυτρωτικῶν καταστάσεων καί μέ ἀτέλειωτο πόνο. Ἐντούτοις ἔχει κανεῖς τήν ἐντύπωση πῶς ὁ Κάφκα στήν *Ἀμερικῆ* κινεῖται πῶς ἐλεύθερα ἀπέναντι στόν ἀγαθό, τίμιο κι ἄδολο νέο· κρύβει λιγότερο τή συμπάθειά του καί βρίσκεται συνέχεια ὑπό τήν κατοχή του. Ἡ καρδιά του ἀνοίγει μπροστά του καί ματώνει γιά κάθε ἀδικία πού γίνεται στόν ἀθῶο κι ἄοπλο νέο. Σ' αὐτό τό βιβλίον ὑπάρχουν σκηνές (ἰδιαίτερα ἐκεῖνες πού διαδραματίζονται στό προάστιο, «σ' ἕνα ἄσυλο», ὅπως ὀνόμασα τό κεφάλαιο αὐτό) πού θυμίζουν κινηματογραφικές δημιουργίες τοῦ Τσάπλιν. Καί πρέπει νά σημειωθεῖ πῶς ὅταν γράφτηκε τό ἔργο αὐτό (πρίν ἀπό τόν πόλεμο!) ὁ Τσάπλιν ἦταν ἄγνωστος ἢ τουλάχιστον δέν εἶχε ἀκόμα ἐπιβληθεῖ.

Εἶναι δυνατό τό μυθιστόρημα αὐτό νά ἀνοίξει και-

νούργιο δρόμο γιά τήν κατανόηση τοῦ ἔργου τοῦ Κάφκα —τό δρόμο τῆς ἀπλότητος, τῆς συμπόνιας κι ἀνθρωπιᾶς— κι ἡ ἐκδοσή του νά δώσει μιὰ ἀφορμή καί στά ἄλλα δημοσιευμένα ἔργα τοῦ Κάφκα, ἰδιαίτερα στά δύο μεγάλα ὑπόλοιπα μυθιστορήματα, νά προβληθοῦν χωρίς ἄλλη ἐρμηνεῖα. Ὅσο μπορῶ νά ἐκτιμῶ ἀπό ἐπιστολές, ἀφιερῶματα στόν Κάφκα καί κριτικές, τό ἔργο του στή μοναδικότητά του καί τή σεβαστή του θέση γίνεται διαρκῶς πῶς γνωστό κι ἀγαπημένο. Ἀπό τά ὑπόλοιπα ἔργα ἔχουμε ν' ἀναφέρουμε δύο μεγάλες μισοτελειωμένες νουβέλες, πού τό κύριο θέμα εἶναι ξεκαθαρισμένο· μιὰ δραματική σκιαγραφία, μιὰ κλειστή σειρά ἀπορισμῶν στό θέμα τῆς ἀμαρτίας καί σωτηρίας. Ἐπίσης ἔχουμε στή διάθεσή μας ἀναρίθμητα ἀποσπάσματα κι ἕνα πλούσιο ἡμερολόγιο, ὅπου πολλά μέρη εἶναι γνήσιες μορφές τέχνης. Ὅταν ὅλα τά κείμενα τυπωθοῦν εἶναι πολύ πιθανό, χωρίς νά μποροῦμε ἀπό τώρα νά ὑπολογίσουμε, ὁ Κάφκα ν' ἀποκτήσει γιά μᾶς οὐσιαστική σημασία.

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΑΜΕΡΙΚΗ

... Είναι φανερό πώς τό μυθιοτόρημα αυτό έχει έσωτερική συνάφεια μέ τή *Δίκη* καί τόν *Πύργο*, πού χρονολογικά είναι μεταγενέστερα. Μέ τά τρία αυτά έργα ό Κάφκα μάς κληροδότησε μία *τριλογία τής μοναξιάς*. Τό κύριο θέμα είναι ή μοναξιά κι ή απομόνωση ανάμεσα στους άνθρωπος. Η θέση του κατηγορούμενου στή *Δίκη*, ή θέση του απροσκάλεστου ξένου στον *Πύργο* κι ή αδυναμία ενός άπραγου παιδιού στό θόρυβο τής ζωής στήν *Αμερική* είναι τά τρία βασικά θέματα πού ή μυστική συγγένειά τους προβάλλει χτυπητά μέ τήν καθαρή καί συμβολική τέχνη του Κάφκα, μολονότι ό συγγραφέας δέν εκφράζεται ποτέ στή συνηθισμένη συμβολική γλώσσα καί χρησιμοποιεί άπλά εκφραστικά μέσα τής πραγματικότητας. Καί τά τρία μυθιοτορήματα κατανοοϋνται όλα μαζί στό σύνολό τους καί μάς οδηγούν στό ίδιο κεντρικό θέμα· πρόκειται για τήν κατάταξη του άτομου μέσα στήν ανθρώπινη κοινότητα καί, έπειδή αυτό είναι ζήτημα τής υπέρτατης δικαιοσύνης, συνάμα σ' ένα βασίλειο του Θεού. Στο έργο αυτό ό Κάφκα μάς παρουσιάζει τίς τεράστιες αντίστασεις μέ τίς όποιες συγκρούεται ό καλός καί δίκαιος άνθρωπος. Στή *Δίκη* καί στον *Πύργο* οι αντίστασεις αυτές θροίσκονται στήν αποκορύφωση -γιαυτό φυσικά καί τά έργα αυτά αποτελούν θεωρήσεις τραγικών μορφών τής ζωής. Στο μυθιοτόρημα *Αμερική* ώστόσο ή παιδική άθωότητα κι ή συγκινητική κι άφελής απλότητα του ήρωα φαίνεται πώς προσπαθούν νά νικήσουν τή μοίρα.

ΜΑΞ ΜΠΡΟΝΤ

ISBN 960-329-029-7

γραμματα 9 789603290292